

‘n Praktiese ondersoek na die struktuur van die speur- en spanningsroman

met spesifieke verwysing na die werk van Michael Connelly,
John le Carré, Ian Rankin, Lee Child en Frederick Forsyth

Deon Deon Meyer

Tesis ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes van die MA-graad in
Kreatiewe Skyfkuns aan die Departement Afrikaans en Nederlands.

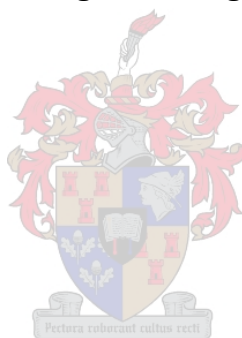
Studieleier: Prof. Marlene van Niekerk

April 2005

Ek, die ondergetekende, verklaar hiermee **dat die inhoud van hierdie tesis my eie, oorspronklike werk is en dat dit na my beste wete nie voorheen in geheel of gedeeltelik vir die verkryging van 'n graad voorgel is nie.**

.....

Handtekening

.....

Datum

Afrikaanse opsomming

Die primêre doelstelling van hierdie werkstuk is dus om die struktuur van die speur-/spanningsgenre op 'n praktiese manier te ondersoek en te analiseer – en na aanleiding daarvan 'n ewe pragmatiese, nuttige en breë handleiding te ontwikkel wat van waarde kan wees vir (hopelik) leser en skrywer van dié genre.

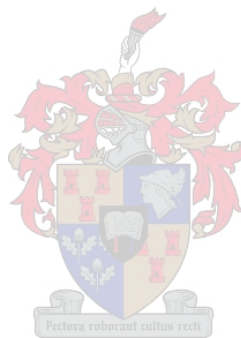
Dié eng en reduktiewe fokus se belangrikste gevolg is 'n afskeep van die literêr-teoretiese, maar dit is onafwendbaar dat die een die ander sal uitsluit.

English summary

The primary objective of this thesis is to explore and analyse the structure of the crime novel / thriller in a practical manner – and subsequently develop an equally pragmatic, broad and useful guide which would potentially be of value to both reader and author of the genres.

This tight and reductive focus has one important consequence: It will more or less ignore traditional literary theory, but the one obviously excludes the other.

1. Probleemstelling

In sy memoir oor die skryfkuns (2000: 127) sê die legendariese rillerskrywer Stephen King “plot is nowhere” in stories en romans.¹

Daarteenoor meen Marjorie Boulton in haar klassieke analise van die roman (1975:47) “In mainstream novels the plot is the vital framework.”

Dit is ‘n enkele voorbeeld van die groot verskil in sienings tussen skrywers en teoretici oor die belangrikheid van die struktuur van die roman. Die oorsprong hiervan lê bes moontlik daarin dat ervare en suksesvolle skrywers van veral die speur-/spanningsroman (lees King) die skep van storiestructuur instinktief en onnadenkend doen.

Die beginner-skrywer, veral aspirant romansiers wat byvoorbeeld aan skryfprogramme, skryfskole of slypskole deelneem, is egter hoofsaaklik oorgelaat aan die menings van letterkunde-navorsers soos Boulton, wat hierdie aspek van die storiëkuns op ‘n heel ander manier benader.

Vir die skrywer van hierdie werkstuk was dit nog altyd boeiend dat speur-/spanningsmanuskripte waarop uitgewers ‘n tweede opinie soek, meestal juis te kort skiet wat die storie-struktuur betref. Maar pogings om “die korrekte” aanslag te verduidelik is dan hoofsaaklik gebaseer op instinktiewe teorieë, informele sienings en ongetoetste stellings.

Die primêre doelstelling van hierdie werkstuk is dus om die struktuur van die speur-/spanningsgenre op ‘n praktiese manier te ondersoek en te analiseer – en na aanleiding daarvan ‘n ewe pragmatiese, nuttige en breë handleiding te ontwikkel wat van waarde kan wees vir (hopelik) leser en skrywer van dié genre.

Dié eng en reduktiewe fokus se belangrikste gevolg is ‘n afskeep van die literêr-teoretiese, maar dit is onafwendbaar dat die een die ander sal uitsluit.

¹ King sê stories of romans bestaan uit net drie dinge: Vertelling (narration), beskrywing (description) en dialoog. “You may wonder where the plot is in all this. The answer – my answer anyway – is nowhere.” (2000:127)

2. Terminologie en woorkeuse

2.1. Speur en spanningsfiksie

Wat is 'n speurroman? Hoe verskil dit van 'n spanningsroman? Of 'n misdaadroman? Beteken dit dat speurromans nie spanning bevat nie?

P.D. James onderskei byvoorbeeld tussen die speur- en misdaadroman (ongedateer: www.randomhouse.com)². Daar kan dus selfs binne die breë, sogenaamde misdaadfiksie klaarblyklik ook onderskeid getref word tussen subgenres – iets wat bes moontlik ook vir die “spanningsroman” kan geld. Die vraag is of dié onderskeid relevant is vir die doeleindes van hierdie werkstuk. Myns insiens nie.

In Afrikaans word die terme “speurroman”, “misdaadroman” en “polisieroman” skynbaar sonder veel nadenke gebruik vir dit wat op Engels as die “crime novel” bekend staan. Dit is interessant dat veral John Miles se *Kroniek uit die Doofpot* (1991: Taurus) as ‘n “polisieroman” bekend staan – waarskynlik omdat die uitgewer dié woord op die omslag aangebring het³.

² Die ongeïdentifiseerde onderhoudvoerder vra James wat die verskil is tussen 'n speurroman en 'n misdaadroman. James antwoord: "I see the detective story as a subspecies of the crime novel. The crime novel can include a remarkable variety of works from the cosy certainties of Agatha Christie, through Anthony Trollope and Graham Greene, to the great Russians. The detective story may be considered more limited in scope and potential. The reader can expect to find a central mysterious death, a closed circle of suspects each with credible motive, means and opportunity for the crime, a detective, either amateur or professional, who comes in like an avenging deity to solve it, and a solution at the end of the book which the reader should be able to arrive at by logical deduction from clues presented by the writer with deceptive cunning but essential fairness."

³ "Op die buiteblad word die boek ironies 'n "polisieroman" genoem, asof dit handel oor die vervolging van misdadigers deur die polisie. Maar hier is die polisiemanne die misdadigers, en 'n sentrale ontwikkeling by Tumelo is dat hy hierdie feit erken en "van kant verander", hom distansieer van die polisiemag en hom skaar aan die kant van die opstandelinge teen onreg en diskriminasie. Hy het leer "sien", maar dit is 'n sien wat sy ondergang meebring: "Daar's een gesig van die Polisiemag wat jy liever nie moet sien nie. As jy dit eers gesien het, is dit verby met jou, dan's dit te laat" (bl 331). – (Litnet.co.za)

Ook E.K.M. Dido se *Die Onsigbares* word ‘n “polisieroman” genoem in ‘n *Beeld*-resensie (27 Oktober 2003), maar dan in aanhalingstekens, want die verhaal gaan oor lede van die Polisiediens, maar nie oor spesifieke misdade wat hulle moet oplos nie.

In Nederlands skyn die mees gebruikte term “misdaadroman” te wees (vergelyk byvoorbeeld www.crimezone.nl en taaluniversum.org), maar terwyl die Hollanders dit nie goed gedink het om “thriller” (met verwysing na dieselfde bronne) te vertaal nie, moet ‘n mens dalk versigtig wees om daar te gaan kers opsteek.

Die probleem met die term “misdaadroman” is dat dit grootliks niksseggend is. Brits-Amerikaanse spanningskrywer Lee Child se romans het deur die bank “misdaad” as integrale deel van die intrige, maar daar is min sprake van polisiemense, of speurtogte in die klassieke betekenis van die begrip.

Hierdie werkstuk sal daarom die term “speurroman” gebruik om te verwys na boeke waarin hoofkarakters die een of ander vorm van misdaad probeer oplos in hulle private of amptelike hoedanighede – dus ‘n vertaling van die Engelse term “crime novel” of, nog beter, die “mystery novel” – en daardie misdaadoplossingsproses ‘n vername / kardinale rol in die boek se intrige speel.

Die Seattle Mystery Bookshop gee op hul webwerf (www.seattlemystery.com) ‘n bruikbare uiteensetting, wat in hierdie betoog nagevolg sal word:

“Mystery Novel. A work of fiction which should meet all the requirements of any novel, and is *additionally* expected to include four essential elements: (1) Crime (usually, but not necessarily, murder); (2) Detective(s), whether professional (police or private) or amateur; (3) An investigative process; and (4) The identification of the culprit(s).”

Dit is ook nuttig om na Seattlemystery.com se beskrywing van die “thriller” en “suspense novel” te kyk.⁴

Weer eens gaan hierdie onderskeid te ver vir die doeleindes van dié studie. *The Free Dictionary* (www.freeditonary.com) sê a “thriller” is “One that thrills, especially a sensational or suspenseful book, story, play, or movie.”

Wanneer hier na ‘n “spanningsroman” verwys word, is dit boeke wat breedweg in die genre val waar spanning (suspense) die oorheersende boeiende element is (“one that thrills”), met die uitsondering van speurromans.

3. Die keuse van speur- en spanningsromans in dié werkstuk

Waarom werke van Connelly, Child, Le Carré, Forsyth en Rankin kies om hul struktuur aan die hand van ‘n voorgestelde model te toets?

Die vernaamste rede is dat dié skrywers die grootste verkopers in hul onderskeie lande is: Connelly is die voorverkoper van speurverhale in die VSA, Child is nommer een as spanningskrywer. In Brittanje is dit onderskeidelik Ian Rankin en Frederick Forsyth. Le Carré is wêreldwyd sonder weerga met die verkope van spioenasie-spanningsromans.

‘n Tweede rede vir dié keuse van skrywers is hul ervaring en volgehoue sukses. Connelly, Rankin en Child is reeds die afgelope tien jaar gewild, terwyl Forsyth en Le Carré se skryfloopbane oor meer as dertig jaar strek.

Die keuses is dan ook doelbewus gedoen om beide Amerikaanse en Britse skrywers te verteenwoordig.

⁴ “**Thrillers.** Plenty of action, accent on plot. Tension. Emphasis on placing the protagonist in dangerous circumstances – usually physically dangerous. James Bond. Lawyers/defendants in the courtroom. Spies everywhere. Derring-do anywhere. Rather than solving a crime, the object may be to prevent one from happening to our hero or heroine. In this type of book, the main character is active, a professional.

“**Suspense.** Tension again. Similar to thrillers, but the danger is more likely to be psychological than physical, based more on expectation or fear of harm than on frankly hazardous situations. In this type of story, the main character is normally an innocent caught up in danger – think of *North by Northwest*. This is an area that may get blended with a touch of horror, which comes under the term “Gothic”.”

Die titels wat geanaliseer word, verteenwoordig in twee gevalle die boeke wat deur kritici as die skrywers se beste werk tot op datum beskou word (Connelly se *City of Bones* en Child se *Persuader*). Die ander drie skrywers se werk is bloot gekies as die jongste beskikbare voorbeelde.

4. Teoretiese raamwerk

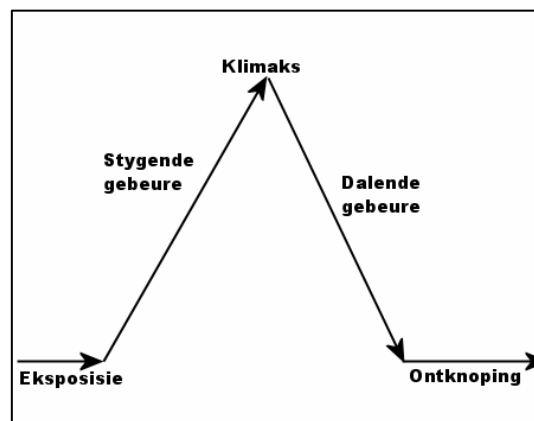
Wat is die “struktuur” van ‘n roman?

Brink (1987:16) sê Tomasjewski fokus uiteindelik “op die struktuur deur te kyk na die proses van motivering waardeur al die motiewegroepe in ‘n teks georden word tot ‘n bevredigende geheel”. Daar word egter nie omskryf wat ‘n “bevredigende geheel” sou konstitueer nie – of vir wie dit moet bevredig nie.

Beteken dit nie eindelik maar breedweg dieselfde as die tradisionele (en bes moontlik aansienlik eenvoudiger) siening van dramatiese struktuur soos omskryf deur Aristoteles (met sy drie bedrywe) en, meer spesifiek, Gustav Freitag nie? Volgens dié Duitse dramaturg (thefreedictionary.com) bestaan die Griekse en Shakesperiaanse drama uit vyf “bedrywe” of onderskeibare onderdele:

- (1). Die eksposisie of ontbloting – die fase waarin inligting oorgedra word oor die pro- en antoganis, die ruimte waarin dit afspeel en dan spesifiek die basiese konflik van die verhaal.
- (2). Stygende handeling/gebeure – die fase waarin sekondêre konflikte bekend gemaak word, asook al die struikelblokke wat in die pad staan van die protagonis om sy doel te bereik.
- (3). Die klimaks.
- (4). Dalende handeling/gebeure – die fase waarin die konflik tussen protagonis en antagonis opgelos word.
- (5). Die ontknoping, waar die finale heil van die protagonis bekend word.

Freitag se struktuur word tradisioneel só grafies voorgestel:

4.1. Die Freitag-model as basis

Die Freitag-model is duidelik grondliggend tot die speur/spanningsgenre. Daar is in elke werk wat hier bespreek sal word, duidelike sprake van eksposisie, stygende gebeure, 'n klimaks, dalende gebeure en 'n ontknoping, soos later gesien sal word.

Die probleem is dat dieselfde van feitlik elke ander genre gesê kan word. Die probleem voor hand is die posisionering van die draaipunte in die stuktuur-trajek.

Laasgenoemde term verwys na die somtotaal van die “bene” van die Freitag-model: Met ander woorde, die trajek as volledige grafiek, van eksposisie tot ontknoping. Daarteenoor is die “draaipunte” daardie oomblikke in die storie wanneer die eksposisie byvoorbeeld oorgaan in die dalende gebeure, of die spesifieke klimaks-punt, of die oorgang tussen dalende gebeure en die ontknoping.

Hierbenewens is dit ook noodsaaklik om te kyk na die eiesoortige lengte van elk van die onderskeie bene: die eksposisie, die stygende en dalende gebeure en die ontknoping. My teorie is dat die posisionering van die draaipunte en die lengte van die bene aan die speur-/spanningsroman sy unieke struktuur gee.

Daarom kan die Freitag-model as basis gebruik word, maar is dit nie as sodanig voldoende vir ons doeleindes nie.

4.2. Struktuur-analise van die (spannings-)roman

Om 'n bron op te spoor wat die spanningstrajek of storie-struktuur van die roman analiseer, is geen maklike taak nie. Handleidings oor populêre fiksie of spesifiek die spannings- en speurroman, skrywersonderhoude en –uitsprake gee riglyne, maar min analise.

So verwys Albert Zuckerman (1994: 159 - 160) byvoorbeeld na “story points”⁵. Julia Bell (2001:195) maak groot gewag van die belangrikheid van struktuur⁶ om spanning te skep en die leser betrokke te hou⁷ – ‘n beginsel wat kardinaal tot hierdie werkstuk se betoog lê. Bell ondersoek ongelukkig nooit die volgorde of aard van haar “sequence of events” nie, maar gaan net voort om drie breë soorte “plots” (2001:196 – 199) te beskryf.

Net so erken Patricia Duncker (*The Creative Writing Coursebook*, 2001: 203) die belangrikheid van “narrative structure”⁸ en die invloed wat dit op die spanningslyn in ‘n boek het. Duncker borduur egter ook nie hierop voort nie. In dieselfde handleiding skryf Ashley Stokes (2001: 210) die voornemende skrywer moet “flow charts” in sy notaboek gebruik om gebeure te orden – ‘n ideale geleentheid om struktuur prakties, diagrammaties en visueel te illustreer, wat nooit benut word nie.

Speurskrywer Nevada Barr sê onomwonde in ‘n 2004 *New York Newsday*-onderhoud dat dié genre oor ‘n unieke struktuur beskik: “The genre, she says, provides both structure and freedom: ‘It’s exploded its original confines. I can

⁵ Hy gee die vae omskrywing daarvan as “small events, rhythmic beats if you will, that subtly or not so subtly, shift, stir, change the situation of a character or characters or of a vehicle, epidemic, environment, city or nation.”

⁶ “A plot is a sequence of events that take place within the narrative.”

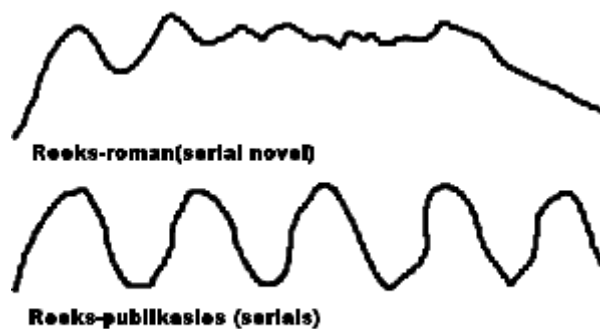
⁷ “If the events of the narrative are badly placed, or inadequately foregrounded, the story will be turgid, hard to read, and will lack the tension required to keep the reader turning the pages.”

⁸ “It is the central nervous system, nourishing the intelligence of the writing, it upholds the bones of character, the muscles of the descriptive passages, it supports the heart and circulation of the blood that is the tension in the text.”

write about anything I want if I pin it on the scaffolding of a mystery plot.’” Sy word ondersteun deur skrywer Elizabeth George (www.elizabethgeorgeonline.com): “The crime and its solution provide a natural structure on which I can hang as much or as little as I like.” Nie een van hulle omskryf hierdie unieke struktuur nie.

Alle ander beskikbare werke⁹ wat as handleidings vir die skryf van speur- en spanningsromans dien, meld en bespreek telkens die belangrikheid van “plot”, maar nie een bied dieper struktuur-analise nie.

In haar bespreking van “plot” en veral die rol van spanning daarin, verskaf Boulton (1975: 53) die volgende grafieke:

Sy gebruik egter nie weer ‘n soortgelyke (grafiese) tegniek om ‘n trajek vir die roman te illustreer of analiseer nie.

‘n Mens word dus genoop om elders na struktuurmodelle vir die storie te gaan soek. Een bron wat ryk is aan ‘n aansienlike verskeidenheid van sterk grafiese,

⁹ Die werke wat beskikbaar was tydens dié navorsing sluit in: Keating, H.R.F. 1994. *Writing Crime Fiction*. London. A & C Black; Wynn, Douglas. 2000. *The Crime Writer's Sourcebook*. London. Allison & Busby Ltd; Corbett, Pie. 2002. *Thrillers (Write Your Own)* Manchester. Belitha Press; Boertlein, John. 2001. *Howdunit: How Crimes Are Committed and Solved*. London. Writer's Digest Books; Russo, John. 1992. *Scare Tactics: The Art, Craft and Trade Secrets of Writing, Producing and Directing Chillers and Thrillers*. London. Dell Books.

weldeurdagte en besonder pramatiese uiteensettings van struktuur, is die literatuur oor hoe om 'n rolprentdraaiboek te skryf. Anders as sommige outeurs van spannings- en speurromans, meen draaiboekskrywers “plot” en struktuur is die onontbeerlike ruggraat van die draaiboek.

William Goldman¹⁰ (2003: 39 en 195) sonder byvoorbeeld twee groot waarhede uit wanneer dit kom by die skep van rolprentedraaiboeke – waarvan die tweede, in hoofletters is: “SCREEPLAYS ARE STRUCTURE”.¹¹ Verskeie ander skrywers ondersteun hom hierin. Bekende outeurs soos Michael Hague (1989: 82 en verder), Syd Field (1980 en 1984) en Robert McKee (1999) staan in hul werk verskeie hoofstukke af aan die belangrikheid van struktuur en die meganika daarvan.

Boonop is hul aanslag deur die bank prakties – met grafiese voorstellings wat nie in die literêre toerie gevind word nie. Die vraag is natuurlik of hul modelle benutbaar is vir die analise van die speur- / spanningsroman.

4.3. Syd Field se paradigma

Syd Field is 'n skrywer van draaiboekhandleidings en professionele opleier van rolprentdraaiboekskrywers. Hy bied sy seminare veral in Los Angeles aan, maar tree dikwels ook in Europa op – en was in die jare negentig 'n gereelde besoeker aan Suid-Afrika.

Field se paradigma¹² volg die Freitag-model, hoewel sy terminologie verskil: Hy gebruik net drie bedrywe, wat hy die “set-up”, “confrontation” en “resolution” noem.

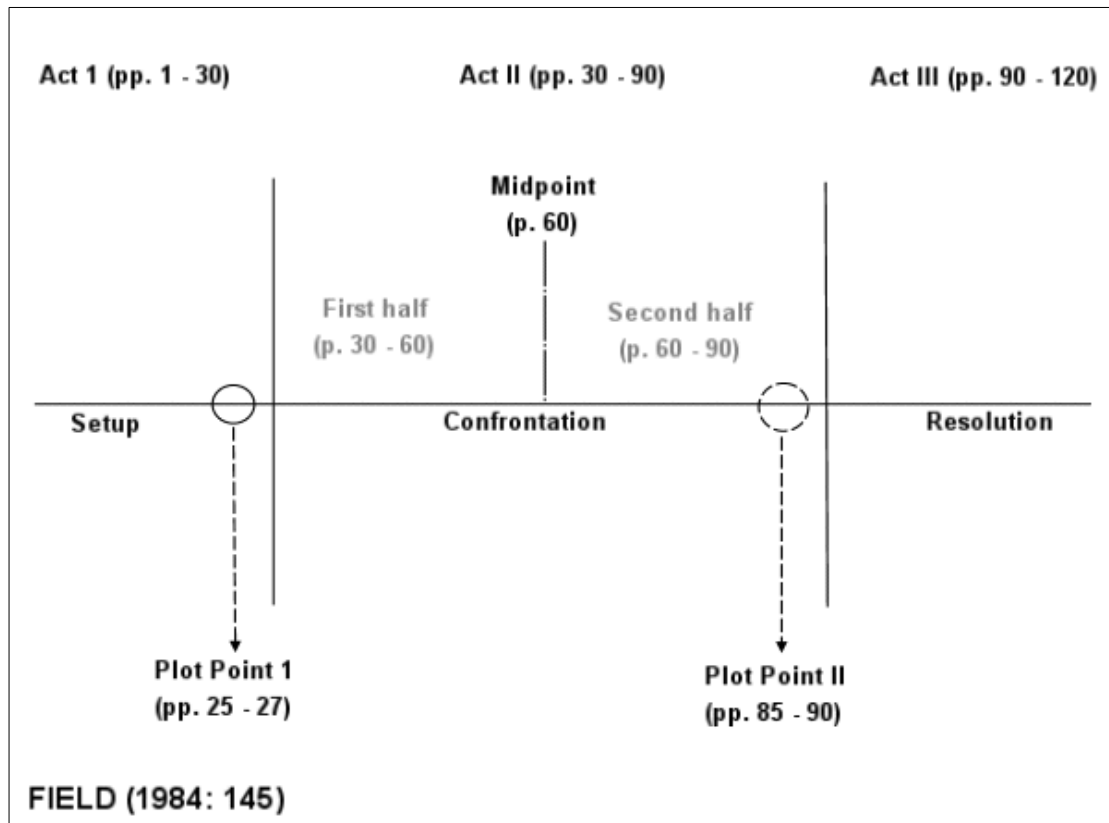
¹⁰ Sy bekendste draaiboek is bes moontlik *Butch Cassidy and the Sundance Kid*.

¹¹ Die eerste, sê pittige Goldman, is “NOBODY KNOWS ANYTHING” as dit kom by die vraag of 'n draaiboek / rolprent suksesvol gaan wees – 'n sentiment wat dalk soms op die speur- en spanningsroman ook van toepassing kan wees.

¹² Die eerste boek waarin hy sy sogenaamde “paradigma” ontwikkel het, was *Screenplay: The Foundations of Screenwriting* (1980). Hy volg dié boek op met *The Screenwriter's Workbook* (1984), waarin hy sy paradigma aanpas en uitbou.

Interessant genoeg ondersteun Hague (1989: 83) Field se driebedryf-benadering, met nuwe terminologie vir elk van die tonele: “Establish, Build, Resolve”.

Hague ontleed ongelukkig nie verder nie en wanneer ‘n mens van nader begin kyk na Field se teorie, is sy toevoegings van “Plot Points” en ‘n sogenaamde “Midpoint” baie naby aan die Freitag-struktuur:

Wat Field se paradigma interessant en nuttig maak, is die baie spesifieke aanduidings ten opsigte van die lengte van elke onderdeel / bedryf – en die presiese plasing van “draaipunte” (of “plot points”).

Is ‘n paradigma of model wat vir die rolprentdraaiboek ontwikkel is, geskik vir ‘n analise van die speurroman? Die grootste enkele probleem met die gebruik van Field se model is die verskil in lengte tussen draaiboeke en romans. ‘n Tipiese (Hollywood-)draaiboek is 120 bladsye lank – om aan die uiteindelijke rolprent ‘n tydsduur van tussen 100 en 140 minute te gee.

Dit is dus relatief maklik om, soos Field hierbo, “plot points” te gaan plaas op ‘n spesifieke bladsy – en dit dan as ‘n aanvaarbare resep voor te hou.

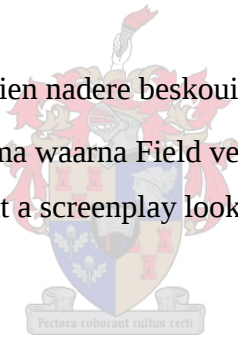
Spanningsromans, daarenteen, wissel van so min as 160 bladsye na so veel as 600. Vir die interessantheid, die lengte van die speur- of spanningsromans wat hier behandel sal word, is as volg:

Skrywer	Titel	Verwysing	Bladsye
Lee Child	Persuader	2004. London. Bantam	543
Michael Connelly	City of Bones	2002. London. Orion	410
Fredrick Forsyth	Avenger	2003. London. Random	347
John le Carré	The Constant Gardener	2001. London. Coronet	561
Ian Rankin	A Question of Blood	2003. London. Orion	360

Dit gee ‘n gemiddelde lengte van 446 bladsye, wat waarskynlik baie naby is aan die aantal bladsye van die meeste hedendaagse werk in dié genre. Dit is egter duidelik dat Field se model nie onaangepas op die roman van toepassing gemaak kan word nie.

Field se terminologie verdien nadere beskouing:

“Paradigm”: Die paradigma waarna Field verwys, is “a model, an example, a conceptual scheme of what a screenplay looks like. It is a whole, comprising parts ...” (1984:29)

Die “parts” is dan juis die drie bedrywe, met *plot points*, ‘n *midpoint*, ensovoorts.

“Plot point”: Dié oomblikke of punte in ‘n storie is bes moontlik Field se nuttigste bydrae tot die ondersoek van struktuur in fiksie – daarom behoort dit verder ondersoek te word.

Hy sê (1984:30) “A plot point is an incident, episode, or event that ‘hooks’ into the action and spins it around into another direction, ‘direction’ being a ‘line of development’.

“A plot point can be anything: a shot, a speech, a scene, a sequence, an action, anything that moves the story forward.” Hy identifiseer drie kardinale draaipunte: Plot Point I, Midpoint en Plot Point II, elk op ‘n spesifieke plek binne die teks.

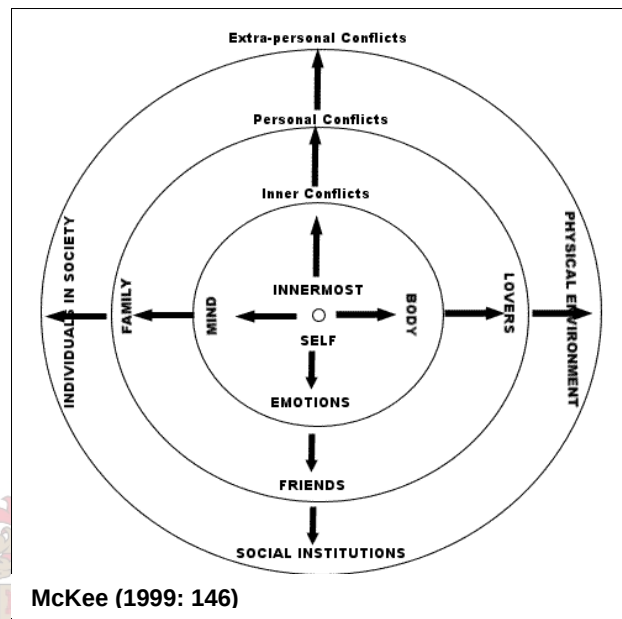
4.4. McKee se gaping-teorie

In sy boek (*Story*) oor die “substance, structure, style and the principles of screenwriting”, gebruik Robert McKee ‘n soortgelyke model as Field, maar met ‘n aantal pertinente verskille:

Ten eerste betoog McKee dat drie vlakke van konflik in ‘n storie bestaan:

Interne, persoonlike en
eksterne (*extra-personal*)
(1999:145 – 147)¹³.

Die tweede element van McKee se teorie is die sogenaamde ‘gaping’ (*gap*). Hy sê (1999:147) die protagonis begeer (gewoonlik) ‘n objek buite sy bereik.¹⁴ Op die oomblik van aksie begin al die potensiële konflikte reageer soos in die diagram

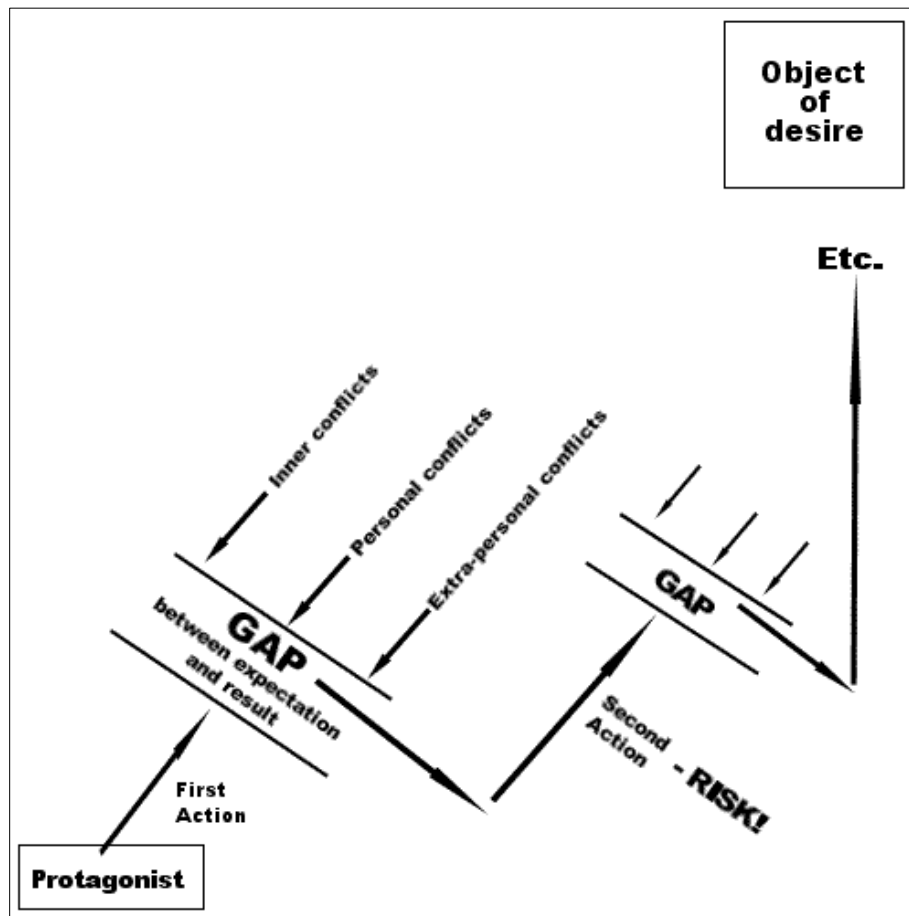

hieronder, “in a way that’s more powerful or different than he expected”. Dit plaas hom op ‘n trajek wat verder weg is van die objek van sy begeerte en skep ‘n **gaping** tussen hom en sy einddoel. Weer tree die protagonis op, weer reageer die konflikbronne en weer moet die protagonis ‘n aksie uitvoer om die gaping te vernou en al hoe nader aan die einddoel te beweeg.

¹³ Interne konflik, sê McKee, is wat ontstaan uit die elemente van ‘n karakter se “natuur”: “mind, body, emotion” (1999: 145). Die bron vir persoonlike konflik is volgens hom persoonlike verhoudings, “unions of intimacy deeper than the social role. Social convention assigns the outer roles we play” (1999: 146). McKee se derde vlak is alle bronne van konflik buite die persoonlike: “conflict with social institutions and individuals ... with both man-made and natural environments” (1999:147). (Sien grafiese voorstelling van McKee hierbo: (1999:146).)

¹⁴ “Consciously or unconsciously he chooses to take a particular action, motivated by the thought or feeling that this act will cause the world to react in a way that will be a positive step towards achieving his desire.”

Grafies kan dié proses só voorgestel word (1999: 151):

Dit is interessant om daarop te let dat McKee (net soos Field) nie dié grafiese voorstelling uitbou om 'n spanningstrajek in te sluit nie. Dit sou byvoorbeeld moontlik kon wees om 'n grafiek te trek waar elke aksie en gaping die spanningslyn (of intensiteit van spanning) hoër laat neig, tot by 'n eindelike klimaks en ontknoping. Hy verwys wel na 'trajek' in sy bespreking van karakterisering en wel as "Character arc" (1999: 104).¹⁵

¹⁵ "The finest writing not only reveals true character, but arcs or changes that inner nature, for better or for worse."

Ten derde verwys McKee na “the inciting incident”, wat nou verwant is aan Field se “plot points”¹⁶. Daar moet egter op gelet word dat McKee, in teenstelling met Field, net verwys na die enkele, aardskuddende ‘inciting incident’ wat die storie as’t ware aan die brand skop¹⁷. By hom is dus sprake van meer as een “plot” – ‘n sentrale een en verskeie “sub-plots”. Die newe-storielyne kan dan ook elkeen hul eie “inciting incident” hê.

Hierdie aanstigende moment word ook in die romanstruktuur geïdentifiseer. Stokes (2001: 208) verwys na Nabokov se begrip van ‘n “throb” wat die storie aan die gang kry. Stokes se eie terminologie daarvoor is ‘n “primary generator”. In dieselfde handleiding verwys Val Taylor weer na ‘n “determining moment” (2001:217) en een paragraaf later na ‘n “initiating event” en bedoel presies dieselfde as McKee.

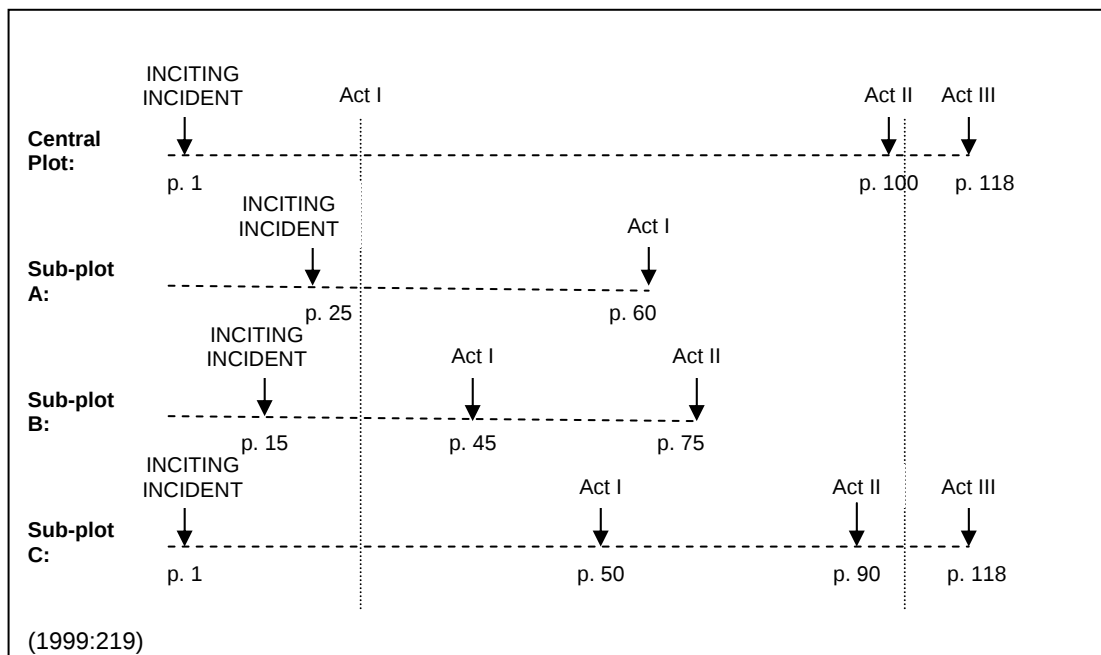
Wanneer McKee later (1999: 233) die skep van tonele in ‘n rolprentdraaiboek bespreek, meld hy ook die bestaan van “turning points”¹⁸. Hierdie draaipunte is dus nie die ekwivalent van Field se plot points nie. Tog is daar merkwaardige ooreenkomste tussen die McKee- en Field-modelle wanneer dit by die grafiese voorstelling van bedrywe en belangrike punte kom.

Soos hieronder gesien kan word, is die twee grootste verskille tussen McKee en Field dat (1) McKee sê daar moet met elke newe-storielyn (sub-plot) se “inciting incident” en bedryf-lengte en struktuur rekening gehou word; en (2) bedrywe en “inciting incidents” se presiese plek (bladsy) kan verskil.

¹⁶ “When an Inciting Incident occurs, it must be a dynamic, fully developed event ...” (1999: 189) en “The INCITING INCIDENT radically upsets the balance of forces in the protagonist’s life” (1999:189).

¹⁷ “As a rule of thumb, the first major event of the Central Plot (lees Inciting Incident) occurs within the first 25 percent of the telling,” sê McKee (1999: 202), maar raak nog vaer op dieselfde bladsy: “Bring in the Central Plot’s Inciting Incident as soon as possible ... but not until the moment is ripe.”

¹⁸ “A Turning Point” is centered in the choice a character makes under pressure to take one action or another in the pursuit of desire.” (1999: 248). Hy is egter vaag oor die invloed van hierdie draaipunte op die struktuur van die storie.

Daar is egter by al drie uiters nuttige elemente wat moontlik in ‘n eksperimentele model saamgevoeg kan word vir ontleding van speur- en spanningsromans:

Die Freitag-model en Boulton se spanningsgrafiek

Die grootste enkele verskil tussen Boulton se grafiese voorstelling van storiestructuur en dié van Field en McKee is die aanduiding van stygende spanning. Dit is verwant aan die Freitag-model deurdat dit ‘n trajek of boog aandui waarin die intrige, konflik en spanning styg tot by ‘n hoogtepunte of klimaks – en dan daal na die ontknoping. Ongelukkig ontwikkel Boulton nie haar booggrafiek vir die roman in die algemeen nie (daar is net voorstellings van die spanningslyn vir die vervolg-roman).

Die moontlike rede waarom geeneen van Boulton, Field of McKee ‘n spanningstrajek ontwikkel nie, is omdat spanning as sodanig nie empiries of numeries meetbaar is nie – en hoofsaaklik in die oordeel van die leser lê. ‘n Mens sou egter graag ‘n aanduiding van stygende spanning wou gee as deel van ‘n grafiese voorstelling, al is dit relatief.

Field se “plot points”

Die sterkste element van die Field-paradigma is die identifikasie van draaipunte in die teks – en die plasing daarvan op ‘n tydskaal. Deur soortgelyke draaipunte

in die roman te identifiseer en te kyk na waar elke skrywer in die onderskeie genres dit plaas, kan 'n interessante perspektief aan storiestructuur gee.

Beskik die roman ook net oor drie belangrike draaipunte, soos Field se draaiboek-model en die Freitag-struktuur? Moontlik – maar dié werkstuk gaan die aantal belangrikste draaipunte ondersoek in 'n poging om 'n sinvolle antwoord te verskaf.

McKee se “Inciting Incident” en bronne van konflik

Soos sommige Orwelliaanse diere meer gelyk is as ander, blyk dieselfde vir draaipunte te geld: Nie alle draaipunte het 'n ewe groot invloed op die storie nie – en dit is moontlik die Field-paradigma se grootste swakheid. Field onderskei wel drie baie belangrike draaipunte, maar stel hulle gelyk. Daarby misken hy die bestaan van ander draaipunte in die verhaal.

McKee is myns insiens reg wanneer hy 'n enkele draaipunt aan die begin van 'n storie uitlig as 'n aanstigende gebeurtenis wat die verhaal se hoof-intrige met 'n relatiewe knal bekend stel, veral in speur- en spanningsromans. Sy model suggereer ongelukkig geen ander belangrike draaipunte van die hoof-intrige nie. Hy beweer newe-storielyne het elkeen hul eie aanstigende gebeurtenis, wat dan breedweg soortgelyk is aan Field se *plot points*.

Dit is na my mening onvolledig en onakkuraat. McKee se verwysing na die onderskeie bronne van konflik is egter interessant – en verdien oorweging in 'n nuwe model.

5. Voorlopige hipotese

5.1. ‘n Eksperimentele model vir speur- en spanningsromans

Deur die beste aspekte van al vier die bogemelde struktuurverduidelikings te gebruik, kan 'n voorlopige, eksperimentele model ontwikkel word om die struktuur van die speur- en spanningsroman te ondersoek. Dié eksperimentele model sal 'n analise doen vanuit 'n aantal veronderstellings, wat elk ondersoek en geweeg sal word.

Die spanningstrajek: Die speur- en spanningsroman beskik oor 'n stygende spanningslyn wat gedeeltelik grafies as trajek of boog uitgebeeld kan word. Daar sal van die veronderstelling uitgegaan word dat, wanneer die leser met 'n speur- of spanningsroman begin, daar 'n verwagting van spanning is wat by 'n nulpunt begin – en dat die spanning sal styg tot 'n maksimum-vlak by die klimaks van die boek.

Daar word toegegee dat spanningsvlakke tussen verskillende werke nie direk en empiries vergelykbaar is nie, omdat dit in sekere mate subjektief in die smaak van die leser lê. Aan die ander kant volg dit ook dat 'n protagonis in doodsgevaar groter wat-gaan-gebeur-spanning by die leser sal ontketen as een wat 'n moord probeer oplos sonder noemenswaardige risiko des persoons.

Hieruit blyk die moontlikheid dat die bron van konflik moontlik 'n invloed op die intensiteit van spanning, styging van spanning (of aard van die spanningskurwe) en die uiteindelijke vlak van spanning by die klimaks. Hoewel dit in gedagte gehou sal word in die hieropvolgende ondersoek, bly die spanningstrajek bloot 'n poging om 'n bykomende dimensie aan 'n grafiese voorstelling te gee wat 'n sekere styging van konflik aandui – en weer daal ná die klimaks bereik is. Dié stelling sal ook nie lukraak aanvaar word nie, maar aan toetsing onderwerp word.

Spesifieke draaipunte is binne die intrige identifiseerbaar – en elke draaipunt kan in terme van die lengte van die roman geplaas word. Omdat die roman nie 'n vasgestelde lengte soos die rolprentdraaiboek het nie, sal 'n metode gebruik word waar 'n persentasie van die aantal bladsye aangedui word om die draaipunt te plaas. Lee Child se Persuader is byvoorbeeld 543 bladsye lank. Sou 'n draaipunt op bladsy 100 geïdentifiseer word, is dit 18.4% van die totale lengte. Die plasing sal dus grafies op 18.4 op 'n skaal van 100 geskied.

Die vraag is of daar ook drie kardinale draaipunte in die roman aanwesig is. Sou 'n mens Freitag se konstruksie analiseer, sluit dié drie Field-draaipunte ook daarby aan: Die oorgang van eksposisie na stygende gebeure, die klimaks en die draaipunt tussen dalende gebeure en ontknoping.

Dit stem wel nie presies ooreen met die Field-paradigma nie, maar 'n mens kan wel drie draaipunte op 'n eksperimentele basis ondersoek, maar hierdie skrywer gaan 'n oop gemoed oor die aantal draaipunte hou.

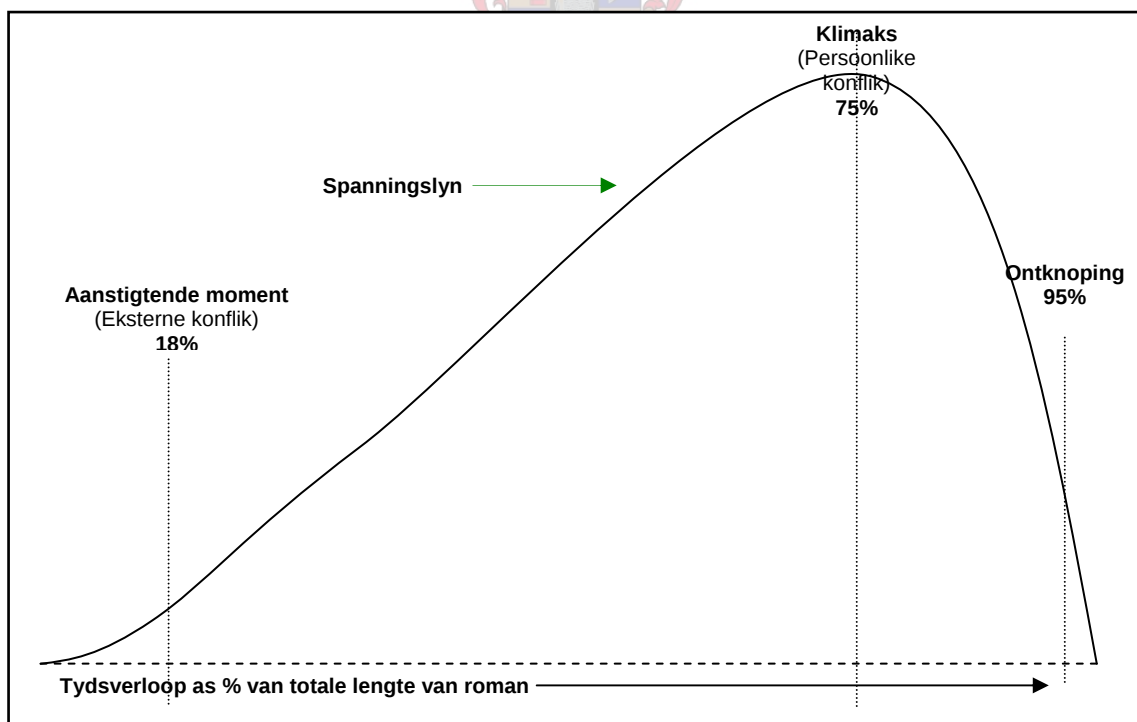
Aanstigtende moment: Die eerste draaipunt het 'n groot invloed op die storie – moontlik die grootste, want dit is die oomblik waar die belangrikste stryd van die protagonis bekend gestel word. Daarom word daar met McKee saamgestem dat gesoek moet word na die aanstigtende gebeurtenis – wat dus Field se *Plot Point I* vervang.

Klimakspunte: Speur- en spanningsfiksie beskik ongetwyfeld oor klimakspunte.

Middelpunte: Speur- en spanningsfiksie beskik bes moontlik oor middelpunte, verwant aan Field se *midpoint*.

Bronne van konflik: Ten laaste sal die bron van konflik, soos deur McKee omskryf, telkens by draaipunte ondersoek word.

'n Grafiese voorstelling van die nuwe model kan só lyk:

5.2. Voorlopige hipotese

Die volgende aannames sal getoets word wat die struktuur van die speur- en spanningsroman betref:

Die spanningstrajek: Speur- en spanningromans toon 'n spanningskurwe wat visueel voorgestel kan word op grond van die styging van spanning in die boek. Die vermoede bestaan dat die spanningstruktuur van die breë misdaadroman feitlik glad nie verskil van dié van die spanningsroman nie. Hiermee word bedoel dat 'n verskil in die intensiteit van spanning tussen genres erken word, maar, sou 'n mens aanvaar dat die intensieke spanning van elke unieke storie 'n nulpunt by die begin het, 'n maksimum (100%) punt by die klimaks en 'n sekere daling by die ontknoping wys, behoort die kurwes min of meer dieselfde trajek te wys.

Plasing van aanstigende moment en klimaks: Die bekende skrywersraad van “go in late and come out early”¹⁹ is van toepassing op die meeste speur- en spanningsromans. Daar word verwag om die aanstigende moment baie vroeg in die boek aan te tref – en die klimaks naby aan die einde.

Die draaipuntplasing by speur- en spanningsromans verskil noemenswaardig.

Die bron van spanning wat aanleiding gee tot draaipunte verskil tussen speur- en spanningsromans. By speurromans behoort die bron meer persoonlik of intern te wees. By spanningsromans is die bron hoofsaaklik ekstern.

Die “middelpunt” van Field is bes moontlik ook van toepassing op geskrewe fiksie.

6. **Die struktuur van Connelly se *City of Bones***

Die sentrale intrige van *City of Bones* (2002) is dié van 'n moordondersoek: Die protagonis is speurder Harry Bosch, wat die saak ondersoek van 'n skelet van 'n jong seun wat in die veld gevind is. Die beendere is reeds 25 jaar lank begrawe en forensiese bewyse dui op mishandeling van die kind.

¹⁹ Begin jou storie so “laat” as moontlik – moet dus nie met 'n lang aanloop kom nie. En eindig dit vroeg – kort ná die klimaks.

Bosch kom in agt vorige Connelly-romans voor en hoewel dié skrywer ook ander protagoniste in van sy ander boeke (‘n joernalis, ‘n FBI-agent) geskep het, wil dit tog lyk asof hy nou uitsluitlik op Bosch as reeksfiguur konsentreer: Sy laaste sewe boeke wentel om dié Los Angeles polisieman.

In sy aanvanklike ondersoek na die moord op die kind fokus Bosch op ‘n kindermolesteerder wat in die omtrek woon waar die beendere gevind is. Die media hoor hiervan en maak die verdagte se identiteit publiek. Die kindermolesteerder pleeg selfmoord.

Terselfdertyd raak Bosch, teen departementele reëls, romanties betrokke by ‘n jong vroulike polisie-offisier. Dan word die slagoffer eindelijk geïdentifiseer en sy ouers, suster en pleegourers word verdink van die misdaad. ‘n Jeugvriend, Stokes, word ook opgespoor. Omdat dié ‘n vorige veroordeling het, slaan hy op die vlug en in die proses word Bosch se liefdesbelang doodgeskiet.

Die oorlede kind se pa beken skuld en dit wil lyk of die saak opgelos is. Bosch is onder geweldige druk van sy seniors om hierdie uitslag te aanvaar, maar hy is nie tevrede nie. Hy glo eers die pa probeer sy dogter beskerm en besef dan daar is ander skuldgevoelens wat ‘n rol speel.

‘n Skaatsplank van die slagoffer word eindelijk die sleutel-bewysstuk en Stokes word ontmasker as die ware moordenaar. Hy word in ‘n jaagtog doodgeskiet. Dit is dus, volgens die terminologie en definisies soos hierbo bespreek, ongetwyfeld ‘n speurroman.

Die draaipunte in die verhaal kan as volg getabuleer word:

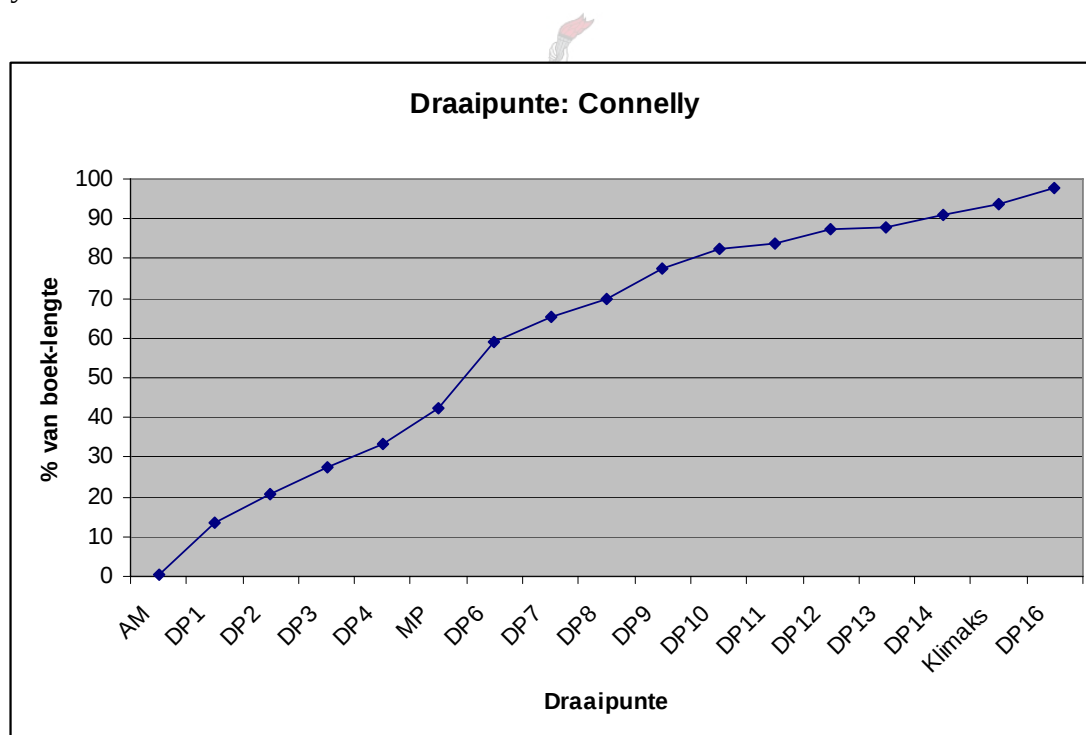
Draaipunt	Bron van konflik	P.	% van lengte
Ontdekking van eerste been. (Aanstigtende moment)	Ekstern	2	0.5
Bewyse dat kind mishandel is – Bosch gedetermineer om moordenaar vas te trek.	Intern	56	13.7
Bosch kry kritiek oor sy liefdesverhouding met ‘n kollega	Ekstern / Persoonlik	82	20.5
Interne ondersoek begin nadat media Bosch misbruik	Ekstern	112	27.4
‘n Verdagte pleeg selfmoord	Ekstern	137	33.5
Die moordslagoffer word geïdentifiseer. (Middelpunt)	Ekstern	175	42.5
Kollega met wie Bosch ‘n verhouding het, word geskiet	Ekstern / Persoonlik	242	59.2
Bosch word aangemoedig om te bedank	Ekstern	267	65.3
Slagoffer se pa doen ‘n bekentenis	Ekstern	287	70
Bosch vermoed bekentenis is vals	Ekstern	318	77.5
Suster van slagoffer as verdagte	Ekstern	338	82.6
Geen verdagtes meer nie	Ekstern	343	83.9

Skaatsplank as groot nuwe leidraad	Ekstern	357	87.5
Bosch se verplasing aangekondig	Ekstern	360	88
Nuwe leidraad ontbloot (pleegouers)	Ekstern	373	91
Stokes as skuldige uitgewys	Ekstern	384	93.9
Stokes doodgeskiet	Ekstern	400	97.8

Die McKee-moment van aanstigting is ongetwyfeld die oomblik (2002:2) wanneer die eerste been van die skelet ontdek word. Dit is die oomblik wanneer Bosch se soektog na die moordenaar begin.

As daar wel sprake van 'n middelpunt (Field se "midpoint") in dié roman is, word vermoed dat dit die oomblik is wanneer die slagoffer geïdentifiseer word. Dit bring 'n stortvloed van nuwe ondersoekmoontlikhede en verdagtes en vind plaas op bladsy 175, of persentasiegewys op punt 42.5

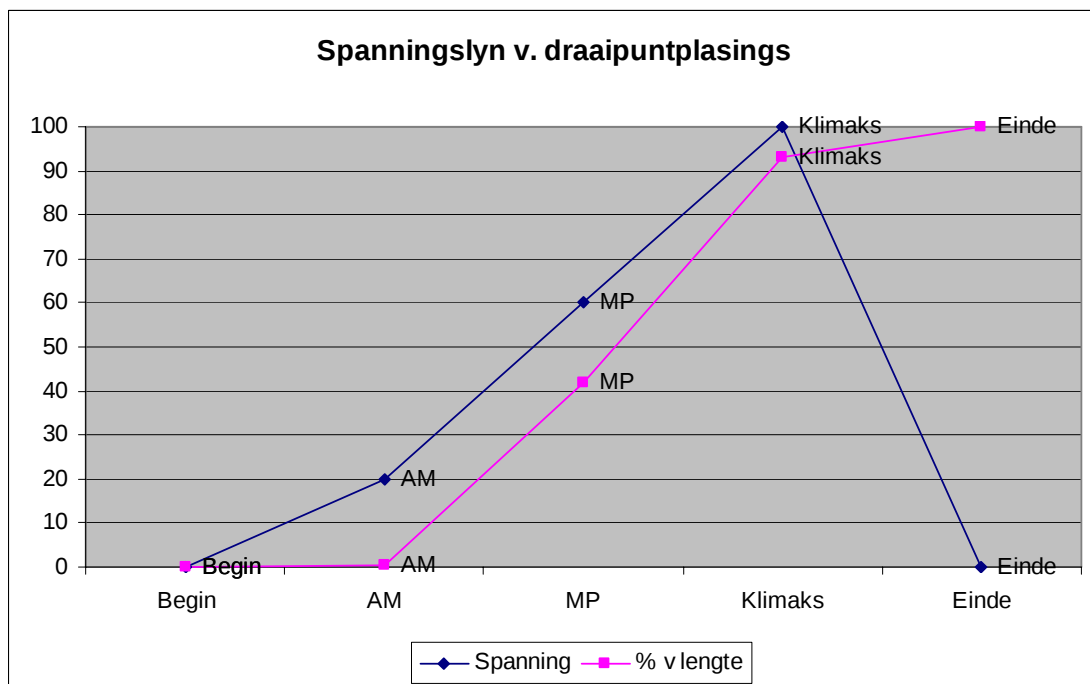
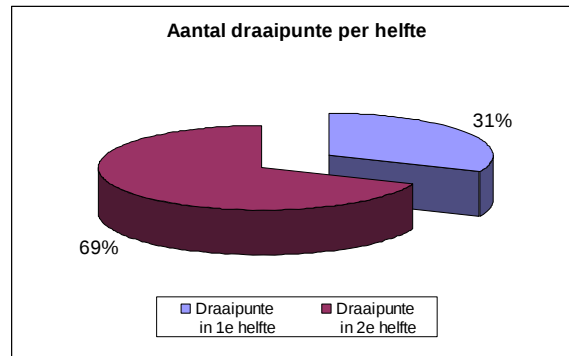
'n Grafiese voorstelling van al die geïdentifiseerde draaipunte volgens lengte-skaal lyk só²⁰:

²⁰ Afkortings: AM = "Aanstigende moment". DP – draaipunt. MP = Middelpunt.

Let daarop hoe vroeg die aanstigende moment (AM) geplaas is. Daarby is die klimaks baie laat in die boek. Dit is interessant om ook daarop te let dat net 5 draaipunte in die eerste 50% van die boek voorkom, met 11 in die laaste helfte.

Sou net Field se drie draaipunte uitgesonder word en op 'n spanningslyn geplaas word (met inagneming van die teorie dat die spanning by 'n nulpunt begin, by die klimaks 100% bereik en weer daal na feitlik nul ná die ontknoping, lyk 'n grafiese voorstelling só:

'n Laaste opmerking ten opsigte van "spanning" en "spanningslyn": Met die herlees van *City of Bones* wonder 'n mens of dit die korrekte terminologie is. Daar is net hier en daar (spesifiek die passasies waar Brasher, Bosch se liefdesbelangstelling, geskiet word) sprake van naelkou-spanning.

Dit was byvoorbeeld met verskeie draaipunte moeilik om die oorsprong van konflik tussen "ekstern" en "persoonlik" te onderskei.

Daar is deurgaans groot lesersmeelewing of -betrokkenheid, danksy veral die moord-raaisel, maar ook Bosch se agtergrond (soos die slagoffer, was hy ook 'n weeskind) en persoonlike verhoudings. Sy liefdesbetrokkenheid by 'n kollega (teen die reëls, maar hy is 'n eensame man) dra ook hiertoe by.

Kan daar dan steeds sprake wees van 'n “spanningslyn”? Of sou dit meer korrek wees om te verwys na 'n lyn van lesersbetrokkenheid?

7. Die struktuur van Frederick Forsyth se *Avenger*

Forsyth is die formidabele spanningsroman- en kortverhaalskrywer wat ikoon-status verwerf het met werke soos *The Day of the Jackal* en *The Dogs of War*. Dié Brit is bekend vir sy deeglike navorsing van die onderwêreld van onwettige handel in wapens, terrorisme, spioenasie en huursoldate.

Avenger (2003) is sy jongste roman, wat die materiaal in die era ná die Koue Oorlog ontgin. Die storie is 'n bekende een: 'n Amerikaanse miljardêr-magnaat se seun raak vermis in Bosnië – en die gewone kanale van ondersoek lewer niks op nie. Die magnaat kontrakteer 'n private maatskappy van huursoldate en oud-spioene om sy seun op te spoor. Die antwoord kom terug: Sy seun is bes moontlik deur 'n Bosniese splintergroep, onder leiding van die gewetenlose antagonis, vermoor.

Nou wend die magnaat hom tot die “Avenger”, 'n skadufiguur wat naam gemaak het dat hy misdadigers wat iewers wegkruip, terugbring VSA toe “buite die amptelike kanale”. Die “Avenger” is Dexter, ons protagonis, 'n prokureur met blouboordjieherkoms wat 'n dubbele lewe lei. Hy is 'n oud-soldaat wat in Vietnam as tonnelrot diens gedoen het²¹ en later gedwing was om tydens 'n persoonlike krisis sy ou vaardighede in te span om 'n misdadiger buite die VSA op te spoor en terug te

²¹ Tonnelrotte (“tunnel rats”) is Amerikaanse soldate wat in Vietnam ingespan is om die Viet Cong se uitgebreide tonnelnetwerk binne te dring. Einaardig genoeg maak speurder Harry Bosch in Connelly se *City of Bones* ook bekend dat hy 'n tonnelrot was. Die tydperk 2002 – 2004 was 'n vrugbare een vir tonnelrotte in populêre fiksie. Buiten dié twee boeke het die bekende David Morrell (skepper van Rambo) ook dié gegewe in sy boek, *The Protector* (2003), gebruik.

bring. Sy sukses het aandag getrek en hy is weer en weer genader om (baie diskreet) dieselfde te doen vir kliënte.

Die intrige van *Avenger* is dus die opspoor van die antagonis – en veral Dexter se poging om hom terug te bring VSA toe vir verhoor. Daar is nog een kinkel in dié kabel: Die antagonis is ‘n belangrike skakel vir die CIA, ‘n organisasie wat die skurk wil beskerm.

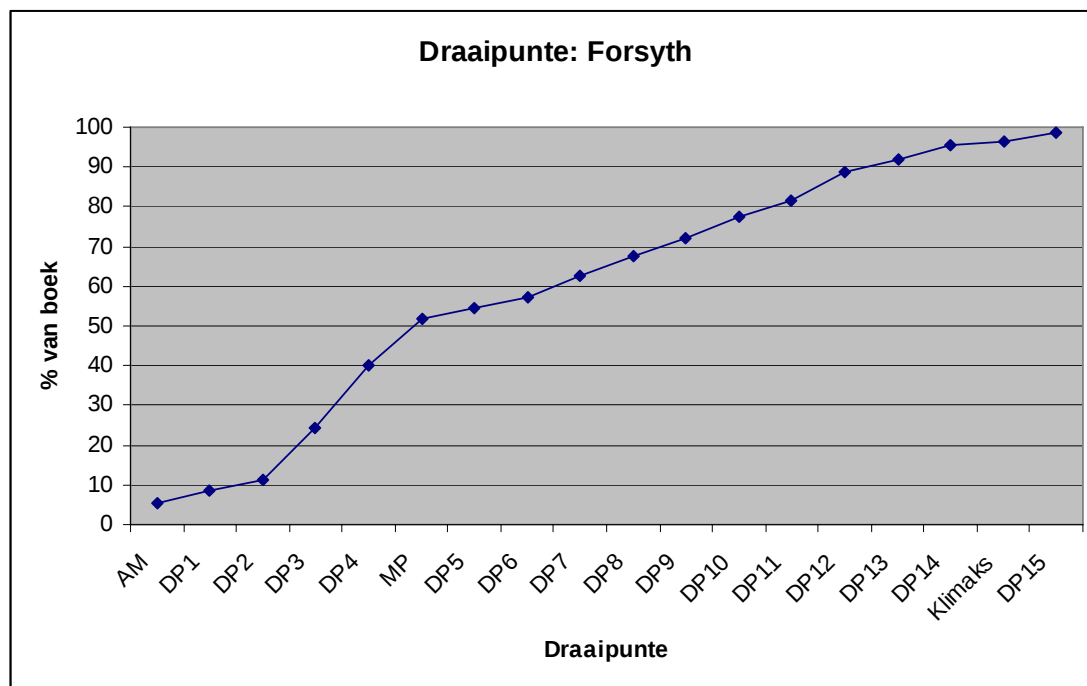
Die draaipunte in die boek is, myns insiens:

Draaipunt	Bron van konflik	P.	% van lengte
Dexter sien die magnaat se gekodeerde advertensie in ‘n tydskrif.	Ekstern	19	5.2
Vermoede dat magnaat se seun vermoor is	Ekstern	30	8.4
Magnaat put amptelike kanale uit. Kontrakteer vryskut-mense	Ekstern	40	11.2
Moord-groep geïdentifiseer	Ekstern	86	24.5
Magnaat sweer wraak	Ekstern	140	40.1
Jagtog begin	Ekstern	179	51.6
Antagonis gesoek: Leidraad 1	Ekstern	189	54.5
Antagonis gesoek: Leidraad 2	Ekstern	198	57.1
Antagonis gesoek: Leidraad 3	Ekstern	218	62.8
CIA raak betrokke	Ekstern	235	67.7
CIA begin met operasie om Dexter te keer	Ekstern	250	72
Dexter se aanslag op eiland begin	Ekstern	269	77.5
CIA weet Dexter is nie dood nie	Ekstern	284	81.6
Aanslag op eiland – antagonis begin Dexter jag	Ekstern	308	88.8
Aanslag op eiland – Dexter se ligging bekend	Ekstern	319	91.9
Aanslag op eiland – bomme begin ontplof	Ekstern	332	95.7
Antagonis aangekeer (Klimaks)	Ekstern	336	96.5
Dexter veilig tuis	Ekstern	342	98.6

Die moment van aanstigting in *Avenger* is dalk die minste duidelik van al die boeke wat geanaliseer is. Na deeglike oorweging word dit op p. 19 geplaas, wanneer die driekamp-deelnemende Dexter ná sy oefening tuis kom en sien dat iemand hom soek (deur die gekodeerde tydskrifadvertensie).

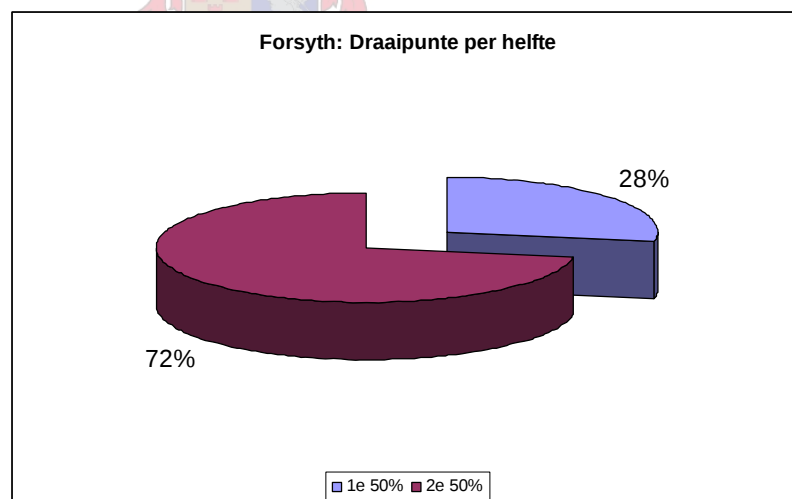
Die middelpunt is aansienlik makliker. Forsyth self dui dit aan deur die boek in Deel I en Deel II aan te bied, met Deel II as die beginpunt van Dexter se finale jagtog op p. 179, of persentasiepunt 51.6.

Die klimaks is uiteraard die finale oorrompeling van die antagonis op p. 336. ‘n Grafiese voorstelling van al die geïdentifiseerde draaipunte volgens lengte-skaal lyk só:

Die aanstigende moment is effens later geplaas as dié van Connolly se *City of Bones*, maar steeds binne die eerste tien persent van die boek. Die klimaks is egter soortgelyk laat – binne vyf persent vanaf die einde van die roman.

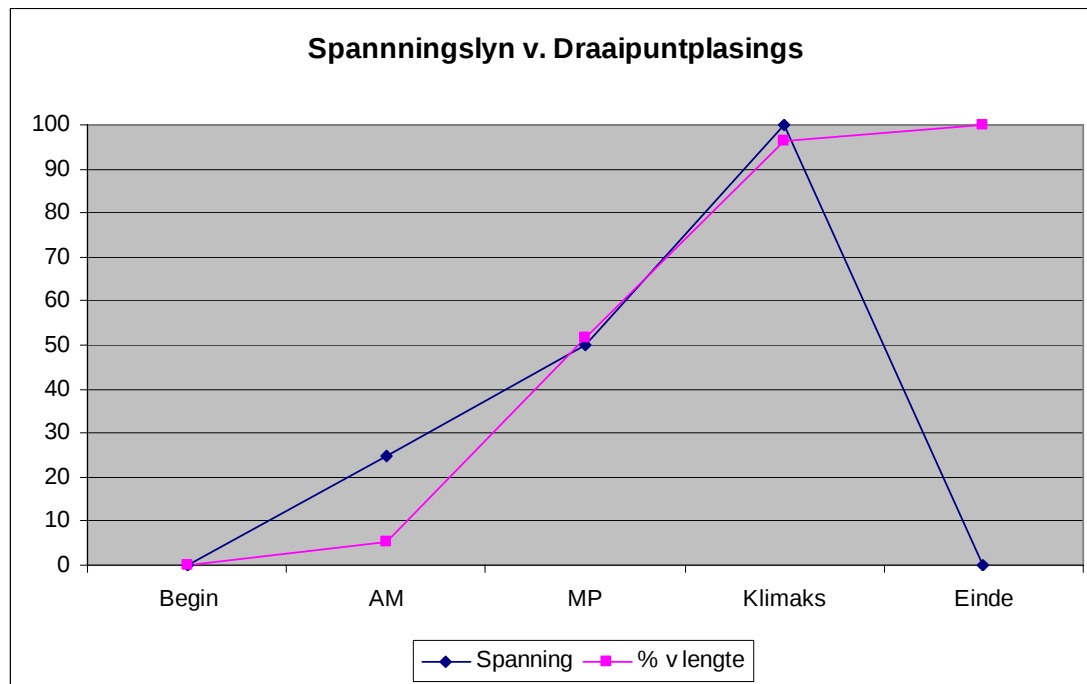
Ook hier is die oorgrote meerderheid van draaipunte in die laaste helfte van die boek. Met *Avenger* was dié tendens baie duidelik, hoofsaaklik omdat Forsyth tydsam (maar met deeglike navorsing en boeiende gegewe) sy karakters se geskiedenis en herkoms openbaar.

‘n Mens moet byvoeg: Hier is geen sprake van karakterontwikkeling nie. Dexter is eerbaar, sterk en slim, die antagonist is sleg, sterk en slim. Forsyth boei nie sy leser met simpatieke karakters nie, maar eerder met hoogs leesbare gewens.

Daar is byvoorbeeld geen sprake van interne of persoonlike konflik nie – dit is deur die bank ekstern.

Só lyk die vermoedelike spanningslyn ten opsigte van die plasing van die aanstigende moment, die middelpunt en die klimaks:

In *Avenger* se geval, is hier veel meer sprake van “spanning”, aangesien daar minder meelewing met die interne lewe van die protagonis is.

Maar, omdat die antagonis so duidelik “sleg” is en die protagonis onomwonde aan die kant van geregtigheid staan, is daar wel sterk identifikasie met Dexter.

8. Die struktuur van John le Carré se *The Constant Gardener*

Le Carré is die Groot Meester van die spioenasieroman – wat ná afloop van die Koue Oorlog hom meer en meer wend tot mengsels van speur en spanning (vergelyk *Single & Single* (1999, Londen, Hodder & Stoughton)) en die boek onder bespreking (2001)²².

²² Sy jongste, *Absolute Friends* (2003, Londen, Hodder & Stoughton) is egter weer 'n spioenasie-spanningsroman wat sterk herinner aan sy vroëre werk.

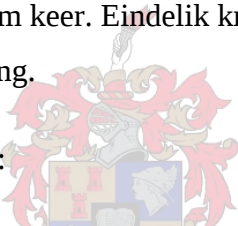
The Constant Gardener se verhaal is as volg: Tessa Quayle is 'n sensuele, slim en dinamiese diplomaat by die Britse Ambassade in Nairobi – en getroud met die doodgoeie Justin Quayle, mede-diplomaat en semi-afwesig.

Wanneer Tessa in die Keniaanse wildernis vermoor word as sy saam met die aantreklike swart mediese dokter Bluhm op reis is, is die hele ambassade op hol en die skindertonge los.

Justin is aanvanklik self 'n verdagte wanneer Scotland Yard kom vrae vra, maar stelselmatig krap die ondersoek ander moontlikhede oop: Tessa was dalk warm op die spoor van 'n multinasionale farmaseutiese maatskappy se gekonkel in Afrika met tuberkulose-medisyn wat dodelike nuwe-effekte tot gevolg het.

Justin word eindelijk tot daadwerklikheid aangespoor en begin self sy vrou se dood navors. En dan probeer die Britse Geheime Diens, die Diplomatieke Diens en die farmaseutiese maatskappy self hom keer. Eindelijk krap hy die hele sameswering oop, maar word self om die lewe gebring.

Die geïdentifiseerde draaipunte is:

Draaipunt	Bron van konflik	P.	% van lengte
Die nuus van Tessa se dood bereik die ambassadeur. (Aanstigtende Moment)	Ekstern	1	0.2
Die ambassadeur was verlief op Tessa	Persoonlik	23	4.1
Tessa het haar kommer oor farmaseutiese middel met ambassadeur gedeel	Persoonlik	51	9.1
Scotland Yard begin met ondersoek – en komplot word vermoed	Ekstern	85	15
Londen het geweet van Tessa se dokument	Ekstern	116	20.7
Vertelperspektief verskuif na Justin – hy steek iets weg	Intern	142	25.3
Tessa was nie ontrou nie – en Justin weet dit	Persoonlik	158	28
Justin lieg vir die polisie – waarom?	Intern/ Persoonlik	178	31.7
Scotland Yard gee vir Justin 'n vals paspoort en bemagtig hom om self verder te ondersoek (Middelpunt) . Sy persoonlik ondersoek / jagtog begin.	Ekstern	237	42.1
Justin ontdek doodsdreigement teen Tessa	Ekstern	263	46.9
Justin ontdek Dypraxa (geneesmiddel) se vele nuwe-effekte	Ekstern	270	48.1
Justin ontdek Bluhm was gay	Ekstern	302	53.8
In Kenia maak polisie Bluhm die hoofverdagte van die moord	Ekstern	335	59.7
Ghita Pearson, 'n ander jong Britse diplomaat in Nairobi, help Justin	Ekstern	345	61.5
Justin besoek Duitsland en ontdek Lorbeer se bekentenis	Ekstern	360	64.2
Iemand rand vir Justin aan	Ekstern	373	66.5
Ghita spoor Lorbeer op	Ekstern	400	71.1
Justin in Kanada hoor Dypraxa het nie net mense in Afrika laat sterf nie	Ekstern	415	73.8
Justin ontsnap bedreiging in ambulans	Ekstern	441	78.4
Winde van verandering: Die hoof van die farmaseutiese maatskappy verloor steun van Britse regering (Justin se druk begin vrugte afwerp)	Ekstern	450	80
Farmaseutiese maatskappy bied kontrak aan vir Justin se dood	Ekstern	506	90
Justin konfronteer Lorbeer (klimaks)	Ekstern	537	95.5
Justin is vermoor	Ekstern	544	96.8
Die moord op Justin beskryf	Ekstern	560	99.8

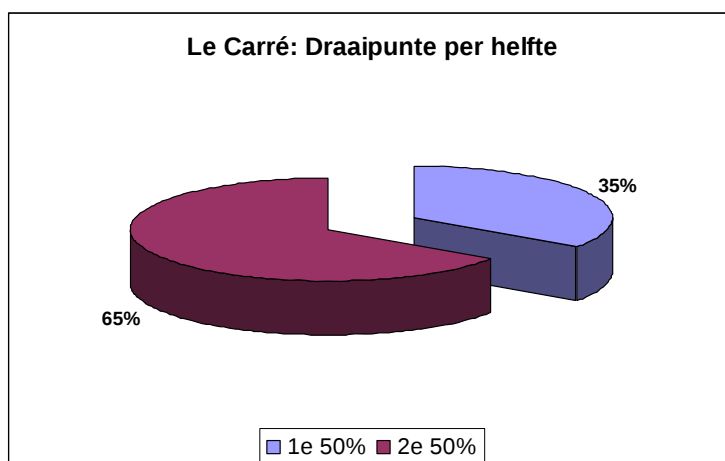
By Le Carré is die aanstigende moment duidelik die oomblik wanneer die nuus oor Tessa se dood die ambassade in Nairobi bereik. Hy plaas dit in die eerste paragraaf van die eerste bladsy, hoewel dit eers op bladsy 3 duidelik word presies wat die nuus behels.

Daar is ook nie veel twyfel oor 'n middelpunt nie. Protagonis Justin Quayle is deurgaans reaktief as karakter tot wanneer die twee Scotland Yard speurders hom “afvaardig” om hul ondersoek voort te sit – deur aan hom 'n vervalste paspoort te gee. Dit is die oomblik wanneer sy speur-/jagtog begin.

Die klimaks is ewe helder: Justin se konfrontasie van Lorbeer net voor sy dood.

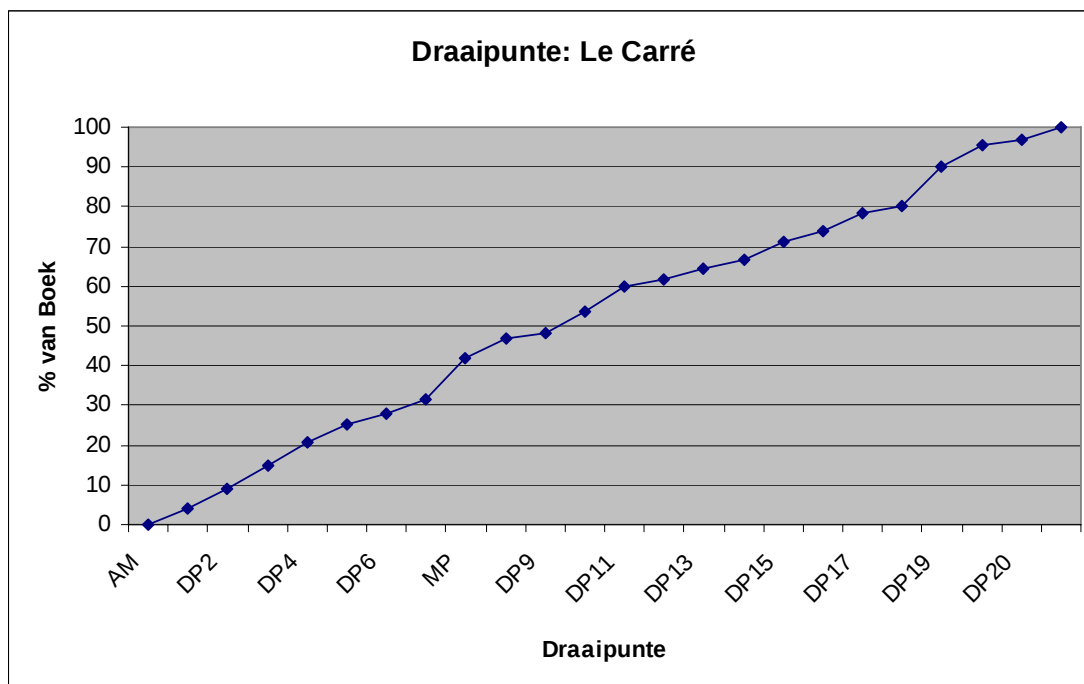
Dit is ook interessant dat feitlik alle draaipunte voor die middelpunt op interne of persoonlike

spanningsbronne berus, terwyl dit daarna byna net ekstern van aard is. Le Carré was nog altyd bekend vir sy uitstekende, drie-dimensionele karakters, wat pro- en antagoniste insluit. Hy stel nie met *The Constant Gardener* teleur nie.

Die patroon van meer draaipunte ná die middelpunt (15) as daarvoor (8) word ook in hierdie boek voortgesit.

Die plasing van draaipunte ten opsigte van roman-lengte lyk só:

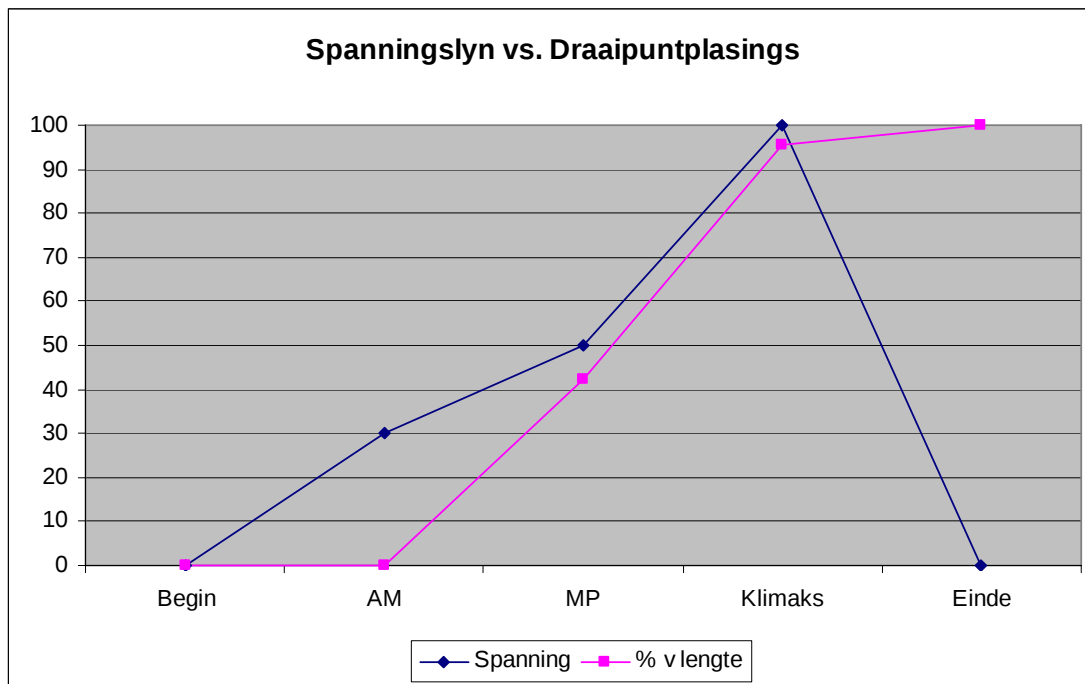
Die “spanningslyn” van *The Constant Gardener* is ‘n interessante een. Le Carré het ‘n unieke manier van inligting oordra. Hy doen dit aanvanklik subtiel, soos wanneer die speurders vir Justin ondervra, en kom later weer terug na kerninligting deur dit verder te onthul. Dit verskaf aan die leser sterk vermoedens oor die bron van onheil (wat later genoegdoenend bevestig word) sonder om die “wat-gaan-gebeur-element” skade te berokken.

Maar juis omdat die bronne van konflik voor die middelpunt meestal intern en/of persoonlik is, is die begrip “spanningslyn” nie heeltemal toepaslik in die eerste deel van die boek nie. (Dit lees dan ook aanvanklik soos ‘n speurverhaal, met die klem op wie agter die moord sit.) Dan is dit hoofsaaklik die leser se meelewing met die karakters en die begeerte om te weet waarom Tessa vermoor is, wat die aandag hou.

Dit is eers wanneer Justin se lewe in die tweede helfte direk bedreig word, dat die spanning behoorlik begin oplaai. Dit is amper asof ons hier met ‘n speurverhaal te doene het voor die middelpunt, en ‘n spanningsverhaal daarna.

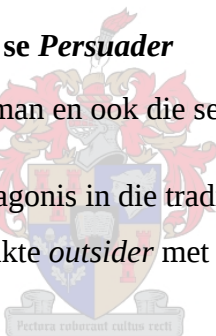
Die draaipuntplasings en “spanningslyn” vergelyk só:

9. Die Struktuur van Lee Child se *Persuader*

Persuader is Lee Child se sesde roman en ook die sesde in sy Jack Reacher-reeks.

Reacher is 'n spanningsroman-protagonis in die tradisie van Philip Marlowe en John D. McDonald se helde: 'n hardgebakte *outsider* met 'n sterk sin vir geregtigheid en 'n behendigheid met vroue.

Die Reacher-reeks het stelselmatig gewildheid verwerf en is nou 'n voorverkoper in die genre. Reacher is 'n voormalige lid van die Amerikaanse Weermag se militêre polisie, 'n swerwer sonder familie, vriende of vaste adres, wat telkens ingryp wanneer hy by ongeregtighede betrokke raak.

In *Persuader* is sy betrokkenheid egter persoonlik van aard: Hy sien toevallig in Boston vir Quinn, 'n figuur uit sy verlede, 'n man wat verantwoordelik was vir 'n moord op 'n vroulike oud-kollega. Reacher was van mening Quinn is dood, en besluit om geregtigheid te laat geskied / wraak te neem.

Wanneer hy met navrae begin, raak die Drug Enforcement Agency (DEA) betrokke, wat aan Reacher amptelike sanksie gee om Quinn se vermeende dwelmbedrywighede te infiltrer. Hulle doen dit deur Quinn se werknemer, Beck, se seun te "red".

Reacher word 'n werknemer van Beck, maar die moontlikheid bestaan deurgaans dat hy as 'n indringer uitgewys kan word. Hy moet sy identiteit beskerm, Beck se toetse slaag, met die DEA-agente kontak hou en vir Quinn probeer opspoor – en terselfdertyd 'n gevange DEA-agent probeer opspoor en red. Daarby raak hy romanties betrokke by een van die agente.

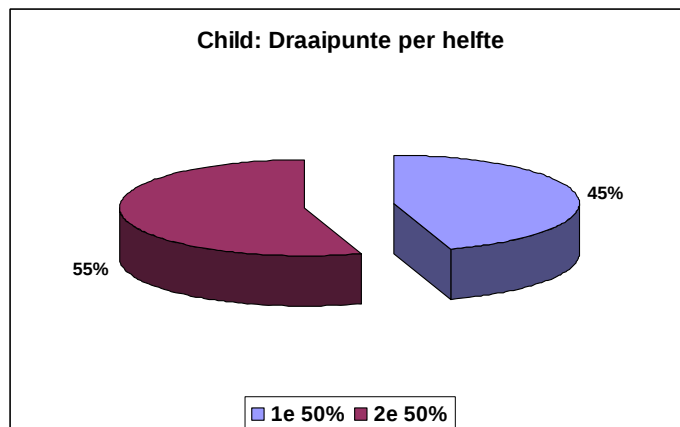
Die draaipuntplasing is as volg:

Draaipunt	Bron van konflik	P.	% van lengte
Reacher skiet 'n poliesieman in planting-operasie (aanstigtende oomblik)	Ekstern	1	0.2
Terugflits van hoe dit alles begin het	Ekstern	28	5.2
DEA raak betrokke	Ekstern	31	5.6
DEA rekruteer Reacher	Ekstern	51	9.5
Reacher slaag Russiese roulette-toets en word Beck se huurling	Ekstern	85	15.9
Die reusagtige Paulie word vyand met armdruk-wedywering	Ekstern	101	18.7
Die vragmotor-toets suksesvol afgehandel	Ekstern	133	24.7
Reacher maak Angel Doll dood en verhoog sy risiko	Ekstern	146	27.1
Reacher en Paulie raak eerste keer handgemeen oor Beck se vrou	Ekstern	186	34.6
Reacher en DEA-agent se romantiese betrokkenheid eskaleer tot seks	Ekstern	207	38.7
Reacher skiet Duke, Beck se hoof van sekuriteit (Middelpunt)	Ekstern	235	43.7
Reacher se betrokkenheid by kollega toe hy nog in die weermag was	Ekstern	251	46.7
Beck se huishulp is 'n onbekende staatagent – Paulie maak haar dood	Ekstern	279	52
Beck se lyfwagte ontsnap uit aanhouding en kan Reacher ontmasker	Ekstern	319	59.6
Reacher kry notas in motor se dak weggesteek	Ekstern	355	66.2
Reacher vind uit Beck is in "dwelmhandel" gedwing (dus nie net sleg nie)	Ekstern	367	68.6
Reacher vind uit Beck is 'n wapensmokkelaar, nie dwelmbaron nie	Ekstern	378	70.7
Groot geveg tussen Reacher en Paulie	Ekstern	393	73.5
Reacher skiet Paulie dood	Ekstern	416	77.8
Reacher vind gevange agent se sel – sy leef dus	Ekstern	430	80.4
Angel Doll se lyk gevind – Reacher ontmasker	Ekstern	453	84.7
Harley betrap en ontwapen Reacher	Ekstern	467	87.3
Reacher skiet Harley en begin met finale aanslag op Quinn	Ekstern	484	90.5
Reacher maak Quinn dood – wraak geneem (Klimaks)	Ekstern	529	98.9

Die aanstigtende moment, volgens McKee se standaard, is wanneer Reacher besluit om Quinn op eie houtjie te jag – sy doellose swerwersbestaan neem 'n skerp wending. Child begin die aksie egter tien dae later, wanneer die operasie om Beck se organisasie te infiltrer, reeds begin het.

Hy laat Reacher 'n polisieman “skiet”. Die leser glo dit is onwillekeurig, maar besef dit het groot gevolge vir die protagonis²³. Myns insiens is die aksie op die eerste bladsy, wat leserbetrokkenheid en spanning betref, die aanstigende moment.

In *Persuader* is die middelpunt moeiliker om met oortuiging te motiveer. Daar is etlike potensiele “middelpunte”, soos Reacher se doodmaak van Angel Doll (persentasiepunt 27 van teks se lengte) of selfs die openbaring van die oorspronklike bron van Reacher se haat vir Quinn (persentasiepunt 46.7 van teks se lengte), maar die sterkste kandidaat is sy doodmaak van Duke. Dit maak hom onmiddellik hoof van Beck se sekuriteit, gee hom groter vryheid, toegang tot wapens en inligting en bring hom vir die eerste keer in direkte konfrontasie met Paulie.

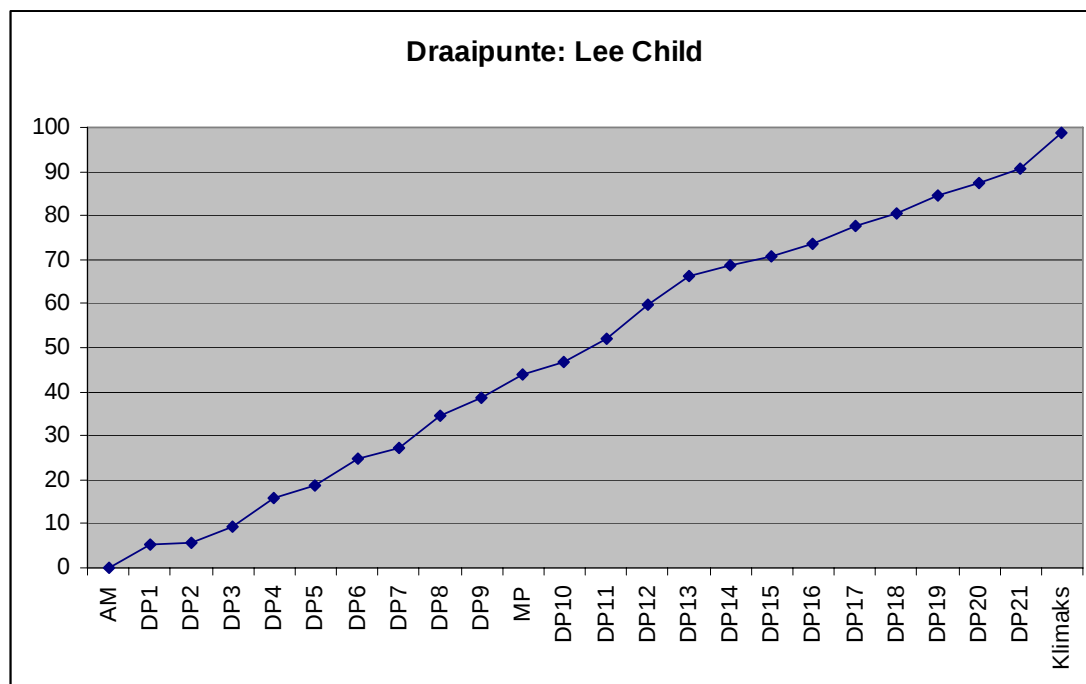
Die klimaks is weer duidelik: Reacher se finale wraak op Quinn.

‘n Interessante afwyking van die patroon soos hierbo uitgewys, is die aantal draaipunte voor en ná die middelpunt²⁴. In *Persuader* is daar byna ewe veel draaipunte aan elke kant: 9 voor en 11 ná die middelpunt.

²³ In ‘n onderhoud met Child oor die geweldige tempo van *Persuader* se eerste hoofstuk, behandel die skrywer een van die groot probleme van die spanningsroman: (www.jeffabbot.com): “**Jeff**: The opening chapter in *Persuader* was, I think, one of the smartest first chapters ever, ranking up there with the opening of Geoffrey Household's classic *Rogue Male* or John D. MacDonald's *Darker than Amber*. How long did you work on that opening? How did it come to you?

“**Lee**: Well, thanks for the outrageous compliments. That opening kind of ties in with the previous answer. In strict chronological terms, that book should have been constructed like this: Chapter One, Backstory Exposition; Chapter Two, Initial Action; Chapter Three, Off To The Races. But no way could I start with backstory exposition. So I realized that if I started with the initial action, I could hook the reader two ways - first, because action is always compelling, and second, because by doing it without previous explanation, there would be a huge “What the hell is happening here?” component ... which is always the fundamental question that drives a narrative forward.”

Die plasing van draaipunte is as volg:

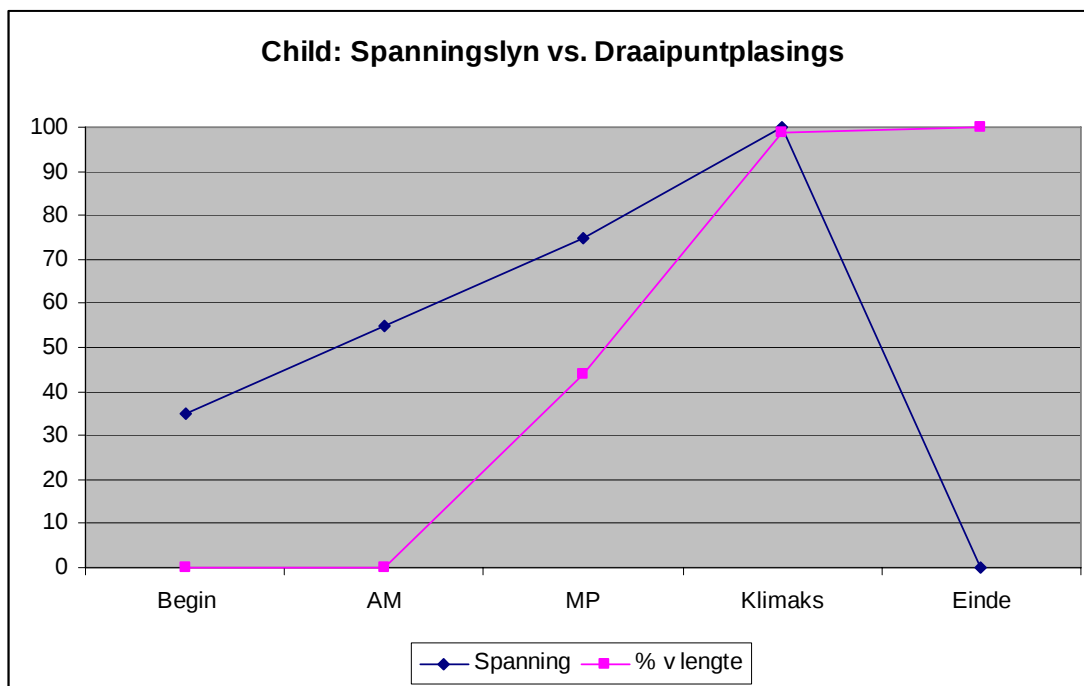
Hier is bitter min sprake van interne of persoonlike konflik. Verskeie draaipunte het die potensiaal tot persoonlike konflik. Reacher se militêre kollega was 'n vrou. Sy wraaksug kan dus persoonlik van aard wees, maar Child ontgin dit nooit werklik nie.

Ook die beskerming van Beck se vrou en die romantiese betrokkenheid by die DEA-agent is nooit werklik motivering vir Reacher se optrede of 'n belangrike draaipunte in die gegewe nie.

Dit bring mee dat Reacher 'n statiese en enkeldimensionele karakter is en 'n mens hier 'n baie duidelike spanningslyn (in teenstelling met 'n meelewingslyn) vind, soos wat van 'n suiwer spanningsroman verwag kan word.

Die spanning is van die eerste bladsy hoog – en styg van daar af verder:

²⁴ Dit kan dalk deels toegeskryf word aan die feit dat die middelpunt moeilik identifiseerbaar is – of dat dié boek nie 'n sogenaamde middelpunt-draai maak nie.

Die klimaks is baie laat, selfs effens later as enige van die ander boeke onder bespreking.

10. Die Struktuur van Ian Rankin se *A Question of Blood*

Rankin is 'n Skotse skrywer wat in sy vaderland meer boeke verkoop as enige ander misdaadskrywer.²⁵ *A Question of Blood* is sy vyftiende misdaadroman met inspekteur John Rebus as protagonis.

Rebus is ook 'n tipiese fiksie-polisieman. Soos Connelly se Bosch is hy 'n voormalige soldaat, voortdurend in konflik met sy seniors, 'n alleenloper en *outsider* wat met deursettingsvermoë en 'n drang tot geregtigheid deurdruk om 'n misdaad op te los.

Rebus se baie goeie vriendin is Siobhan Clarke, 'n vroue-speurder aansienlik jonger as hy. Hul verhouding is byna soos dié tussen pa en dogter, met interessante romantiese en seksuele ondertone.

²⁵ "I got a little citation from the Guinness Book of Records which was very nice. Every month, say, each title sells 5,000 copies. I've got 12 Rebus titles; that's 60,000 books a month selling on the back list. Multiply that by 12 months and then add in a new book every year - that's a million sales in the UK." (The Observer, 18 Maart 2001).

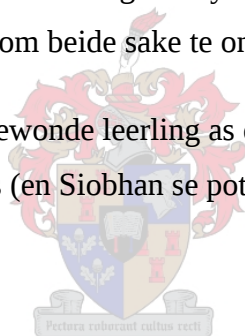
Die sentrale intrige van die boek wentel om twee storielyne wat meesterlik afgewissel word:

‘n Skietery by ‘n skool laat ‘n middeljarige oud-soldaat en twee leerlinge dood, terwyl ‘n derde leerling gewond is. Die oud-soldaat is duidelik verantwoordelik vir die kinders se dood voor hy homself om die lewe gebring het. Waaarom? Post-traumatiese stressindroom, waaraan so baie voormalige lede van die weermag ly? Dwelms? Seksuele jaloesie? Of die militêre operasie waarby miljoene se diamante by betrokke was?

Die tweede storielyn is die interessanter een: Rebus word daarvan verdink dat hy uit wraak die dwelmbaron Fairstone vermoor het deur sy huis aan die brand te steek. Fairstone het Siobhan aangerand – dit is klaarblyklik Rebus se motief. Hy het Fairstone die aand van die skurk se dood besoek. Boonop is sy hande erg verbrand. ‘n Interne ondersoek se resultaat is ‘n skorsing van sy amptelike pligte vir Rebus, maar hardekwas wat hy is, hou hy aan om beide sake te ondersoek.

Die ontknoping bied die derde, gewonde leerling as die moordenaar van die skoolskietery aan, terwyl dwelms (en Siobhan se potensiële nuwe liefde) agter Fairstone se dood sit.

Die draaipunte lyk só:

Draaipunt	Bron van konflik	P.	% van lengte
Rebus, met beseerde hande, hoor van die skoolskietery. (Aanstigtende moment)	Ekstern	1	0.3
Rebus is verdagte van Fairstone-moord	Ekstern	9	2.3
Terri die Goth as leidraad	Ekstern	43	12.1
Weermag stuur eie ondersoekers – waarom?	Ekstern	61	17.2
Wapensmokkel-leidraad	Ekstern	89	25.1
Fairstone stuur vir Siobhan doodsdreigement. Leef hy dan?	Ekstern	111	31
Rebus geskors	Ekstern	140	39.2
Politikus Bell se seun 'n verdagte (Middelpunt I)	Ekstern	167	46.8
Terri die Goth se webcam – seksuele jaloesie as leidraad	Ekstern	175	49.3
Weermag daarvan verdink dat hulle dwelms plant. Waarom? (Middelpunt II)	Ekstern	187	52.7
Leidraad oor Fairstone se dood	Ekstern	225	63.4
Rebus na eiland oor militêre diamantoperasie	Ekstern	253	71.3
Politikus Bell se seun – groter vermoede oor betrokkenheid	Ekstern	273	76.9
Fairstone se vriendin as verdagte met Siobhan se doodsdreigemente	Ekstern	287	80.8
Politikus Bell se seun moontlik die skuldige	Ekstern	295	83.1
Broer van Fairfax se vriendin sit agter doodsdreigemente	Ekstern	303	84.5
Rebus vat finale spoor van Fairstone-moordenaar	Ekstern	311	87.6
Bloedspsatsels teen die muur bewys Bell Jnr. lieg	Ekstern	317	89.3
Bell Jnr. Beken moorde uit seksuele jaloesie	Ekstern	335	94.4
Siobhan deur Fairstone-moordenaar ontvoer	Ekstern	341	96.1
Rebus red haar – en sy gebrande hande se oorsprong onthul (Klimaks)	Ekstern	352	99

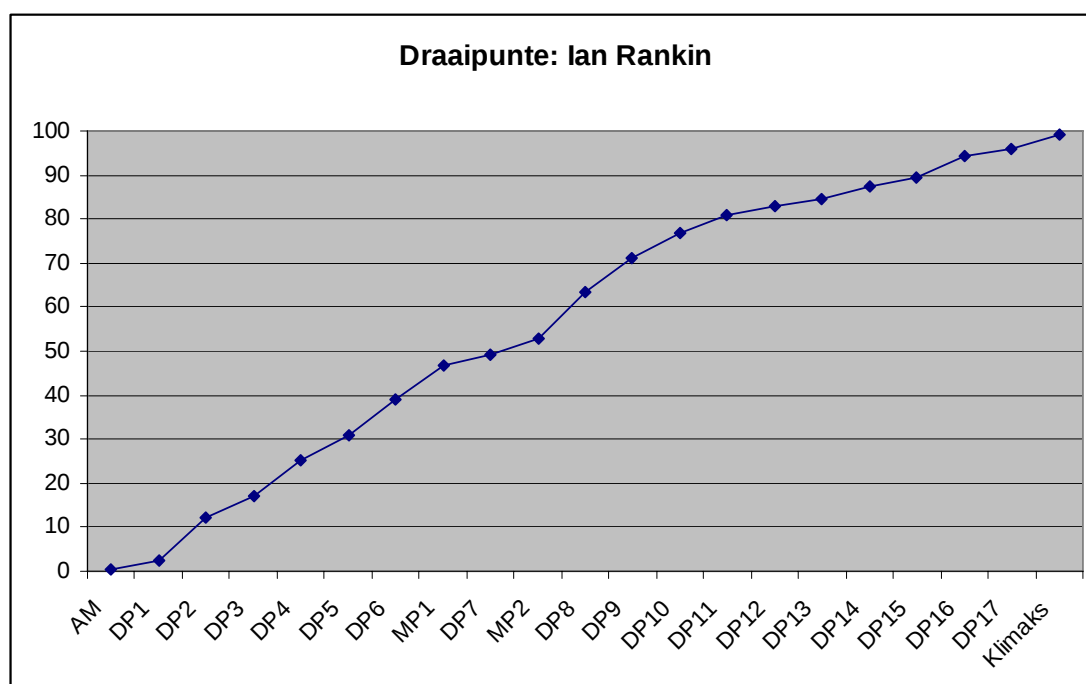
Omdat hier twee sterk, onderskeibare storielyne is, word dit effens moeiliker om die werklike aanstigtinge moment te plaas. Die skoolmoord word reeds binne die eerste bladsy gemeld (en die leser weet Rebus gaan betrokke wees by die ondersoek, al word dit nie geïmpliseer nie), terwyl Rebus eers op bladsy 9 as verdagte in Fairstone se moord gemeld word. Myns insiens is die meld van die skoolskieters die aanstigtinge moment, wat weer eens baie vroeg gedoen word.

Die middelpunt is, net soos met Child se *Persuader*, nie so klinkklaar soos by die ander werke onder bespreking nie. Met die twee storielyne wil dit lyk asof elk 'n eie middelpunt het wat redelik naby aan mekaar is. Boonop het die skoolmoorde-intrige twee moontlike middelpunte baie naby aan mekaar.

Die uiteindelijke skuldige van die skoolskieters (Bell Jnr.) word op 46.8% van totale bladsye vir die eerste keer geïdentifiseer. Ook sy motief van seksuele jaloesie kom enkele bladsye verder (49.3%) ter sprake.

Die dwelms as leidraad, wat eindelijk op die Fairstone-moord as motief dui, vind kort daarna plaas (persentasiepunt 52.7).

Die klimaks is redelik duidelik wanneer Rebus jaag om vir Siobhan uit die kloue van haar potensiële minnaar te red wanneer sy in doodsgevaar verkeer, met die oplossing van die skoolmoorde wat dit voorafgaan.

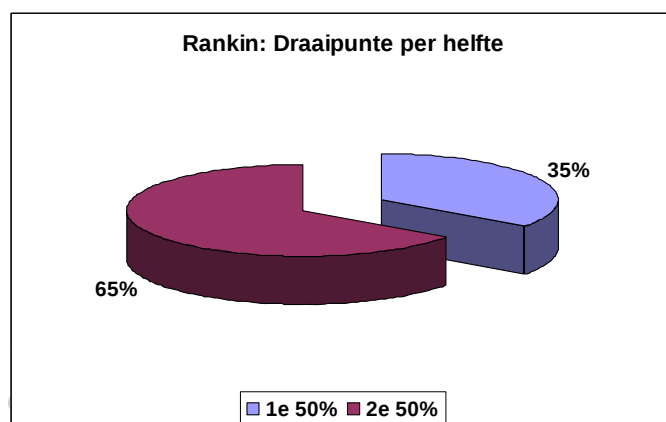

Soos wat dikwels in speurverhale gebeur waar dieselfde protagonis in 'n reeks gebruik word, is die karakter 'n ou bekende wat nie noodwendig verander in die verloop van die verhaal nie.

Rebus is hoegenaamd nie eendimensioneel nie. Sy vervreemde dogter (en sy verlange na haar), sy vrou, van wie hy geskei is, sy eienaardige verhouding met Siobhan, sy militêre agtergrond en die sielkundige letsels daarvan, sy drink- en rookgewoonte, sy ongeduld, maak alles van hom 'n interessante man.

Van werklik interne of persoonlike konflik is hier egter min ter sprake. Al die draaipunte wentel om die twee misdade se oplossing, al is Rebus en Siobhan verdagtes in een.

Ondanks die problematiek rondom die plasing van die middelpunt, is dit hier ook duidelik dat aansienlik meer draaipunte ná die (eerste geïdentifiseerde) middelpunt voorkom – 7 teenoor 13.

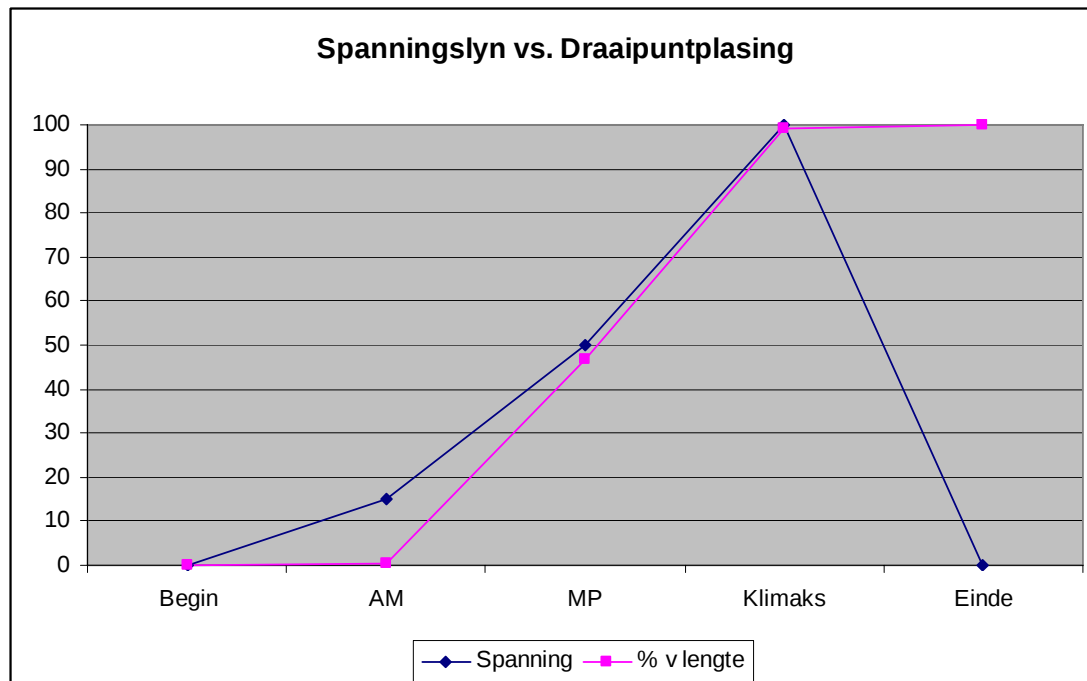

Soortgelyk aan Connelly se speurverhaal, is hier veel meer sprake van meelewing as werklike spanning. Nog 'n ooreenkoms met *City of Bones* is dat die werklike spanning plaasvind met 'n vroulike polisiebeampte in doodsgevaar.

Toegegee, doodsdreigemente teen Siobhan is wel 'n bron van spanning, maar die gereelde Rankin-leser weet sy sal in die volgende boek ook wees²⁶. Die oplos van die misdade en die interessante karakters se persoonlike wel en weë is grootliks vir leserbetrokkenheid verantwoordelik.

²⁶ Dit is myns insiens een van die groot probleme met reeks-misdaadromans. Die protagonis se "lewensgevaar" is nooit só akuut nie, want die reeks moet voortgaan. Boonop kan daar nie voortdurende karakterontwikkeling plaasvind nie, omdat dit realisme sal inboet.

Daarin begin ook nou 'n patroon ontwikkel wat die spanningskurwe van die speurroman betref (let op die boog wat dit aanvanklik maak voor dit die klimaks bereik):

Beide die aanstigende moment en klimaks is, weer eens, baie vroeg en baie laat.

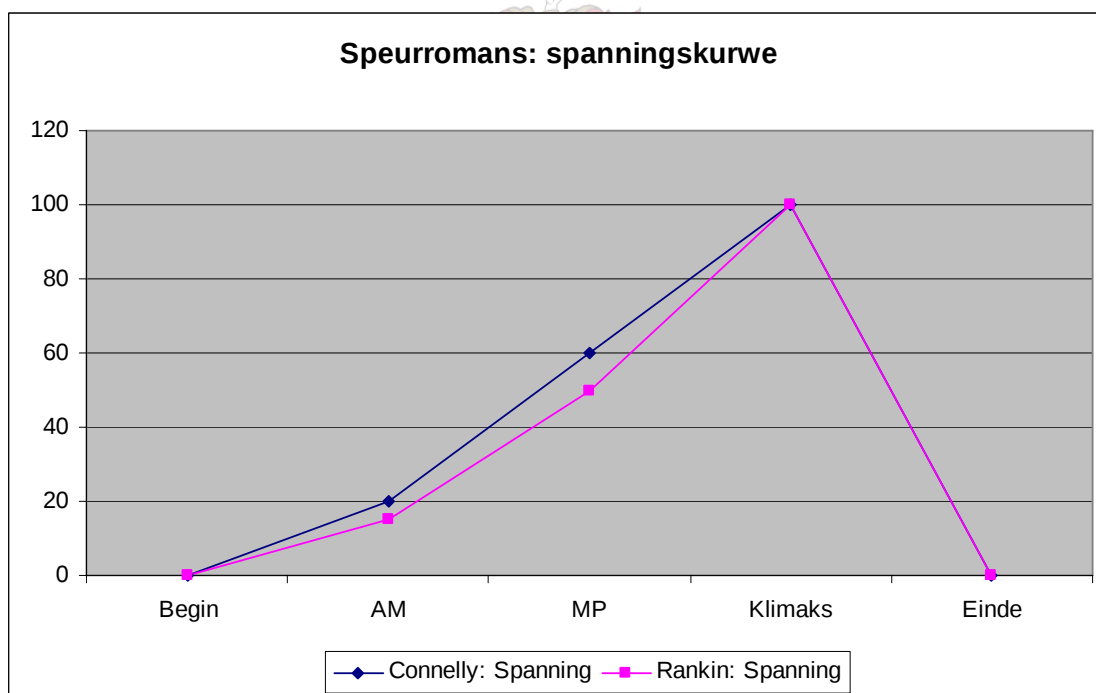
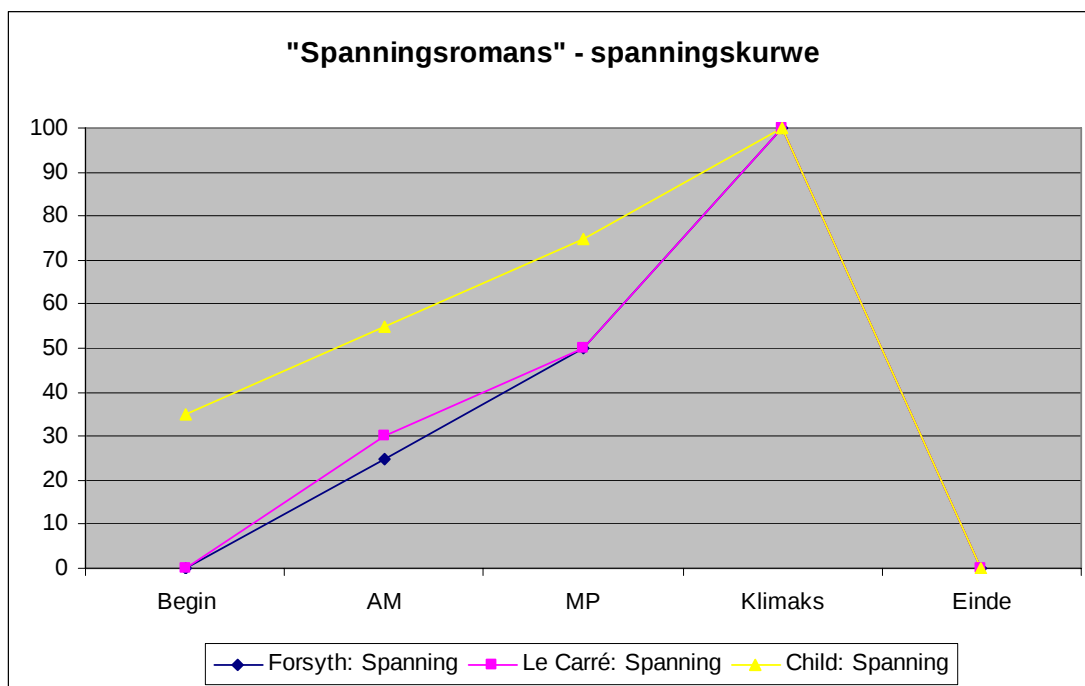
11. Konklusies

11.1. Struktuur van die spanningsroman teenoor die misdaadroman

Daar is, soos aanvanklik vermoed, nie dramatiese verskille tussen die struktuur van die speur- en spanningsroman nie. Om die waarheid te sê, twee van die sogenaamde spanningsromans wat ondersoek is²⁷, toon dieselfde boogkurwe as die twee speurromans – met net Child se *Persuader* wat 'n direkte, reguit spanningstyging wys.

Vergelyk die twee grafieke hieronder:

²⁷ Forsyth se *Avenger* en Le Carré se *Constant Gardener*.

Sou 'n mens "spanning" omskryf as die resultaat van 'n protagonis wat in "dangerous circumstances"²⁸ verkeer of die "fear of harm"²⁹ vir die held, was dit, met die uitsondering van Child, nie deurgaans die geval nie.

²⁸ www.seattlemystery.com

Al die romans het elemente van spanning gehad. In die speurromans was daar in elke geval lewensgevaar vir byvoorbeeld die vrouekarakters (maar nooit vir die manlike protagoniste nie). In die spanningsromans (Child weer uitgesluit) was daar telkens lewensgevaar of minstens die vrees vir liggaamlike leed vir die protagoniste – maar elke keer ná die middelpunt van die verhaal.

Leserbetrokkenheid is met Le Carré en Forsyth, minstens in die behandelde boeke, in groot mate (en veral voor die middelpunt) verkry deur speurtogte³⁰ om uit te vind wie en waar die moordenaars is. Dalk juis daarom dat die strukture veel meer ooreenstem met dié van speurromans.

Die vraag is: Kan daar steeds gepraat word van ‘n “spanningskurwe”? Myns insiens sou dit meer korrek en minder verwarrend wees om te verwys na ‘n “betrokkenheidskurwe” wat dui op die verskillende elemente van die intrige wat die leser betrokke hou by die verhaal. ‘n Betrokkenheidskurwe sluit uiteraard spanning in as een van die tegnieke om die leser se meelewing en aandag te behou, maar in beide en speur- en spanningsliteratuur is dit duidelik net een van die wapens in hierdie skrywers se arsenaal:

Connelly en Rankin gebruik in die bespreekte voorbeelde misdade teen kinders om die leser se empatie te ontlok. Albei plaas hul hardkoppige protagoniste in stryd met die media én onbuigsame gesagstrukture. Dié hardkoppigheid is altyd aan die kant van geregtigheid: Bosch en Rebus is gehawende ridders op kruistogte na die waarheid en geregtigheid. Child se Reacher val in presies dieselfde kategorie.

Dit wil dus voorkom asof karakterisering, wat buite die bestek van hierdie ondersoek val, ‘n belangrike rol speel in die betrokkenheidskurwe. Vergelyk ook Forsyth se Dexter en Le Carré se Quail. Forsyth vertel met ‘n baie

²⁹ www.seattlemystery.com

³⁰ Le Carré: Wie het Tessa vermoor? Forsyth: Wie het die magnaat se seun vermoor – en waar bevind die moordenaar hom?

spesifieke doel die volle lewensverhaal van Dexter, wat sy hartseer persoonlike verlies insluit.

Le Carré is soos gewoonlik veel meer subtiel. Hy stel Justin Quail op as die konstante tuinier, die man wat meer van blomme as van konfrontasie hou, basies ‘n doodgoeie ou wie se sensuele vrou hom bes moontlik met ‘n swart dokter verneuk het. Wanneer selfs só ‘n “gewone ou” (soos die meeste lesers) te ver gedryf word en begin terugveg, is die lesersmeelewing en betrokkenheid baie sterk.

Ander tegnieke sluit in om die protagonis se liefdesbelang in gevaar te plaas (Connelly, Rankin en, in sekere mate, Child). Child gebruik ook die verdwene vroulike Wapens- en Aksynsagent vaardig. Leef sy nog? Waar is sy? Kan Reacher haar red?

Valse beskuldigings teen die protagoniste is ook volop. Rebus én Quail word van moord verdink, daar word vermoed dat Bosch inligting aan die media verskaf het wat tot ‘n onskuldige se selfmoord gelei het.

Rankin se *A Question of Blood* is ook ‘n uitstekende voorbeeld van ‘n skrywer wat twee intriges of storielyne vervleg³¹ om die spanningsvlak hoog te hou. Wanneer die ondersoek na die een moord ietwat afplat, gebruik hy die ander ondersoek om die leser aan die lees te hou.

Die raaisel van die moordondersoek (*whodunnit?*) is natuurlik in al vyf boeke teenwoordig – een van die kragtigste meganismes om leserbetrokkenheid te hou. Dit is interessant hoe elk van hierdie skrywers die raaisel-tegniek gebruik. Vir die twee speurromans is dit die struktuur-ruggraat wat vir die aanstigende moment, middelpunt en klimaks sorg. Le Carré se gebruik hiervan verdien ‘n skripsie van sy eie – die ou meester benut die tegniek op ‘n unieke manier as een van vele elemente wat leserbetrokkenheid lewendig hou. Die moordraaisel is slegs in Forsyth se boek relevant tot by die middelpunt, waarna die jagtog se spanning oorneem. Die raaisel wat Child inspan, is of Reacher ten eerste op die

³¹ Die skoolskiet-moord teenoor Fairstone se branddood.

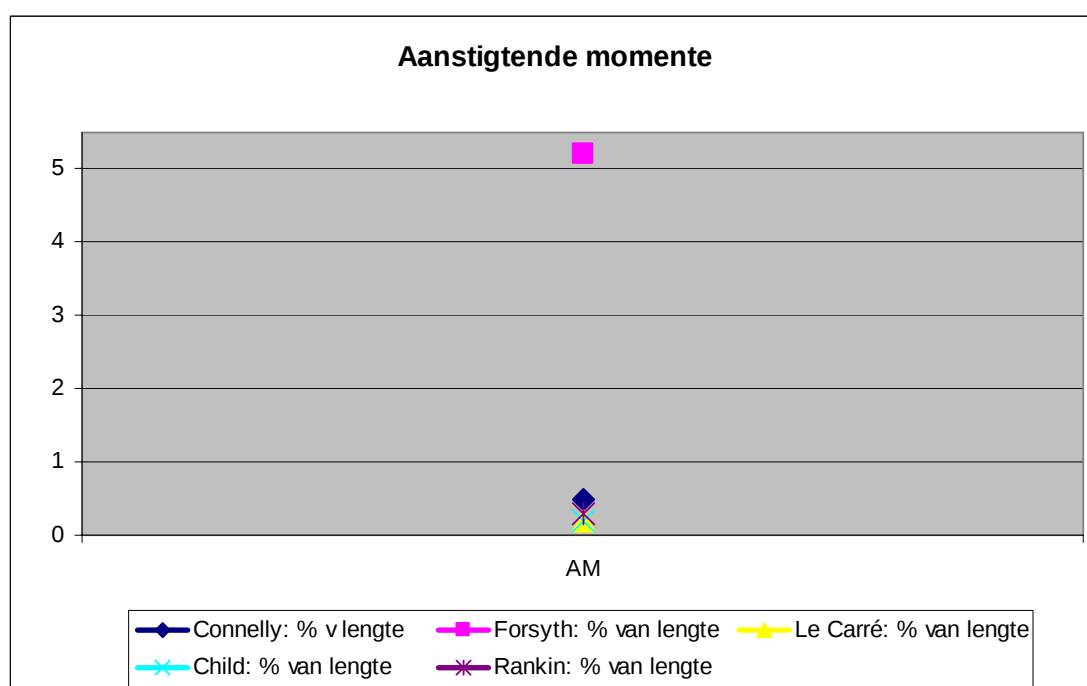
regte moordenaar se spoor is – en eindelijk of Reacher daarin gaan slaag om geregtigheid te laat geskied.

Ter opsomming: Spanning, in die klassieke sin van die woord, is by speur- en spanningsromans teenwoordig, maar speel 'n kleiner rol as wat aanvanklik verwag is om die leser se aandag en meelewing te behou. Daarom sou dit prakties nuttiger wees om te verwys na 'n lyn of kurwe van leserbetrokkenheid. Dié kurwe word deur 'n verskeidenheid van elemente gebou van 'n nulpunt aan die begin van die boek tot by 'n hoogtepunt by die klimaks en 'n relatiewe daling tydens die ontknoping.

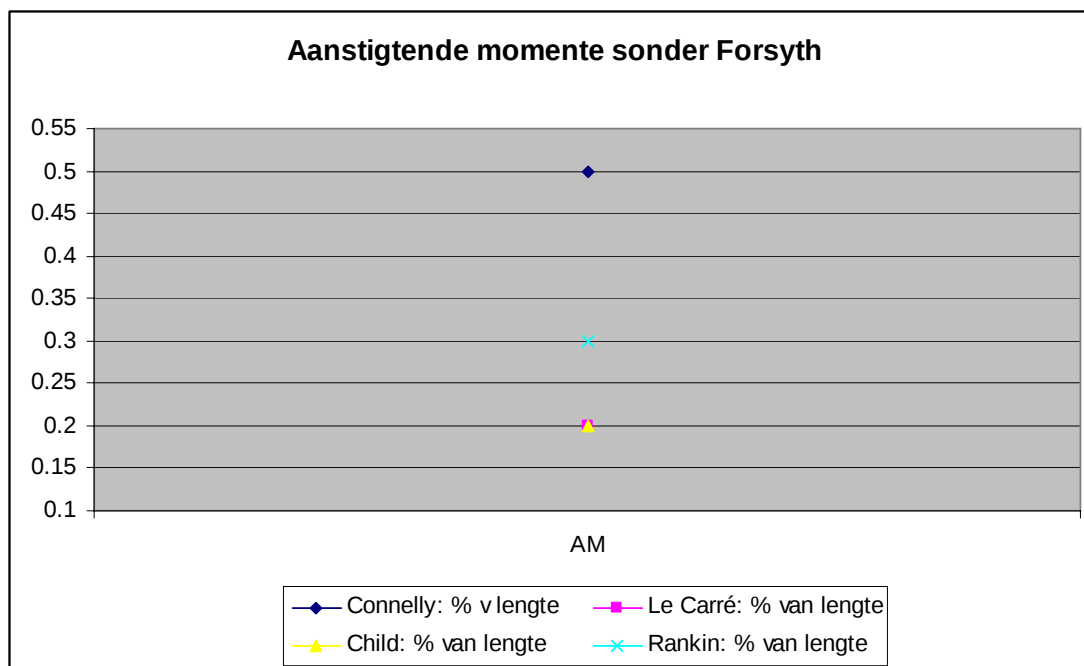
Die elemente sluit onder meer in karakterisering, misdaadraaisels, die balansering van die skaal van geregtigheid (onder meer wraak) en die plasing van protagoniste en ander karakters in fisieke of selfs doodsgevaar.

11.2. *Laat begin en vroeg eindig*

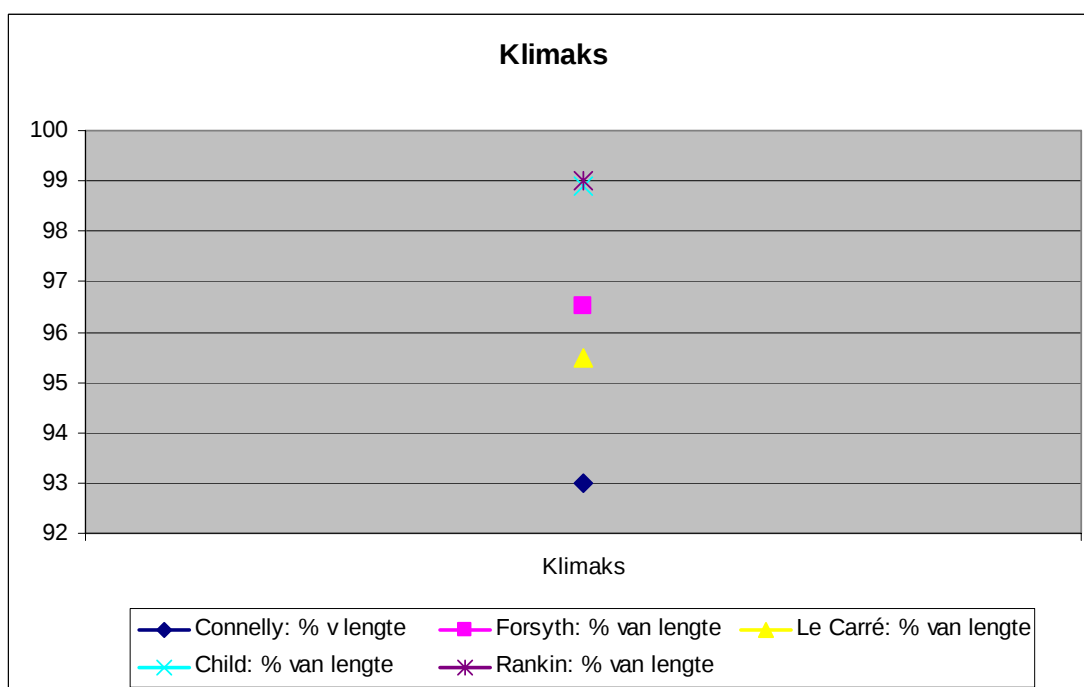
Daar is geen twyfel dat die aanstigende moment en klimaks van al die boeke onderskeidelik baie vroeg en baie laat geplaas is nie. Soos hierbo uitgewys, was daar soms meer as een potensiële aanstigende moment, maar selfs binne hierdie keuses het almal binne die eerste 10% van die boek voorgekom. Die volgende grafieke toon die ooreenkomste (let asseblief telkens op die skaal van die grafieke):

Hier is dieselfde grafiek, maar sonder Forsyth se plasing van aanstigende moment, om beter perspektief met 'n groter skaal te verskaf:

Al die aanstigende momente is in die eerste 10% van die lengte van die romans geplaas (meestal binne die eerste 5%). Die klimakse kom weer almal voor binne die laaste 10 persent, met die meerderheid in die finale 5%.

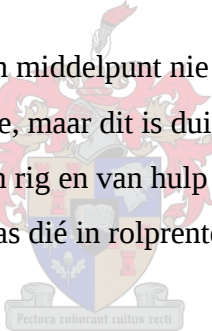

Daar kan dus met sekerheid afgelei word dat 'n lang aan- en afloop nie tuis hoort in die speur- of spanningsroman nie.

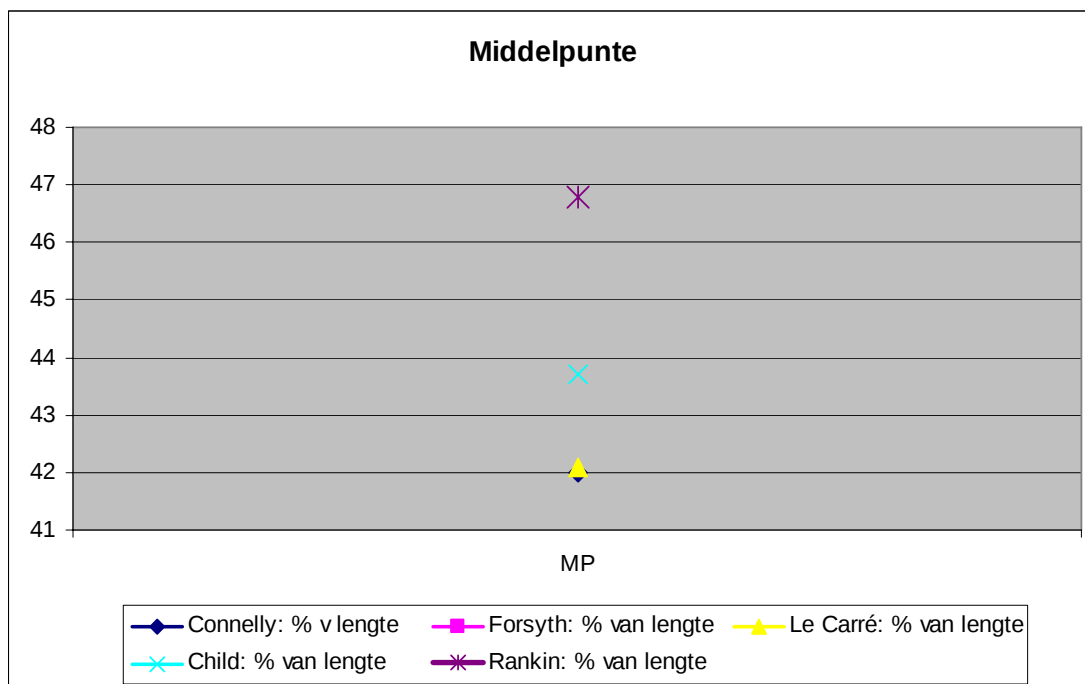
'n Ander interessante aspek van die ondersoek was die oorweging van 'n middelpunt in geskrewe fiksie. Hoewel daar nie onomwonde gesê kan word dat alle speur- en spanningsromans oor 'n duidelike middelpunt beskik nie, was daar genoeg getuienis in die meerderheid van boeke soos hier bespreek om te kan sê dat die middelpunt (en die plasing daarvan) 'n sterk praktiese hulpmiddel vir die aspirant-skrywer kan wees.

In drie van die bespreekte romans was baie duidelike sprake van 'n middelpunt, soos deur Field gedefinieer. In Forsyth, Le Carré en Connelly is daar draaipunte wat tussen 40 en 50% van boeklengte lê en die intrige só dramaties verander dat dit 'n beduidend belangriker en groter invloed op die rigting van die verhaal het as enige van die ander draaipunte tussen aanstigende moment en klimaks.

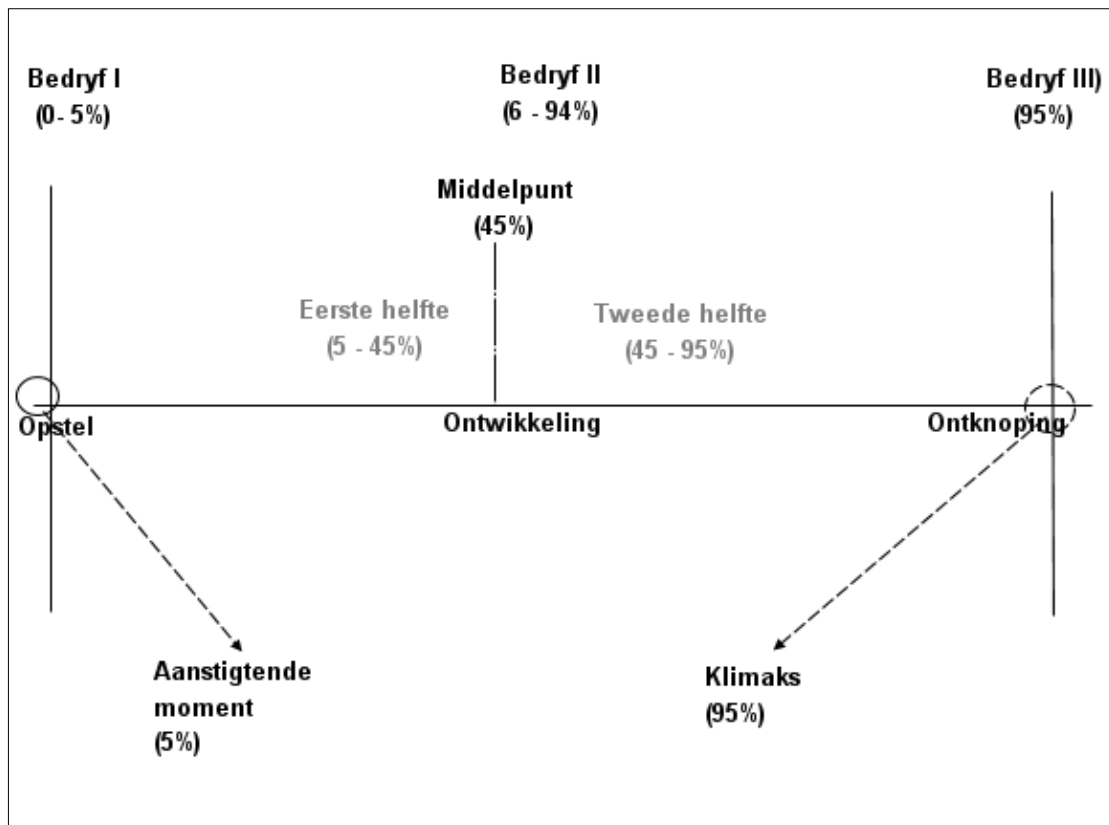
Rankin en Child wys dat só 'n middelpunt nie 'n *sine qua non* vir speur- of spanningsfiksiestruktuur is nie, maar dit is duidelik dat 'n bewustheid daarvan die voornemende skrywer kan rig en van hulp kan wees. Die plasing van die middelpunte was ook anders as dié in rolprentdraaiboeke soos deur Field gekonstateer.

Vir die interessantheid lyk die plasings só as 'n skaal van tussen 40 en 50% van die boek gebruik word:

Waar Field die middelpunt presies in die helfte van die draaiboek plaas, blyk dit asof die middelpunt in geskrewe fiksie baie nader aan 45% van totale boeklengte lê. Sou 'n mens die voorafgaande inligting oor die aanstigende moment, middelpunt en klimaks op Field se paradigma van toepassing maak, raak die verskille tussen rolprent en roman insiggewend:

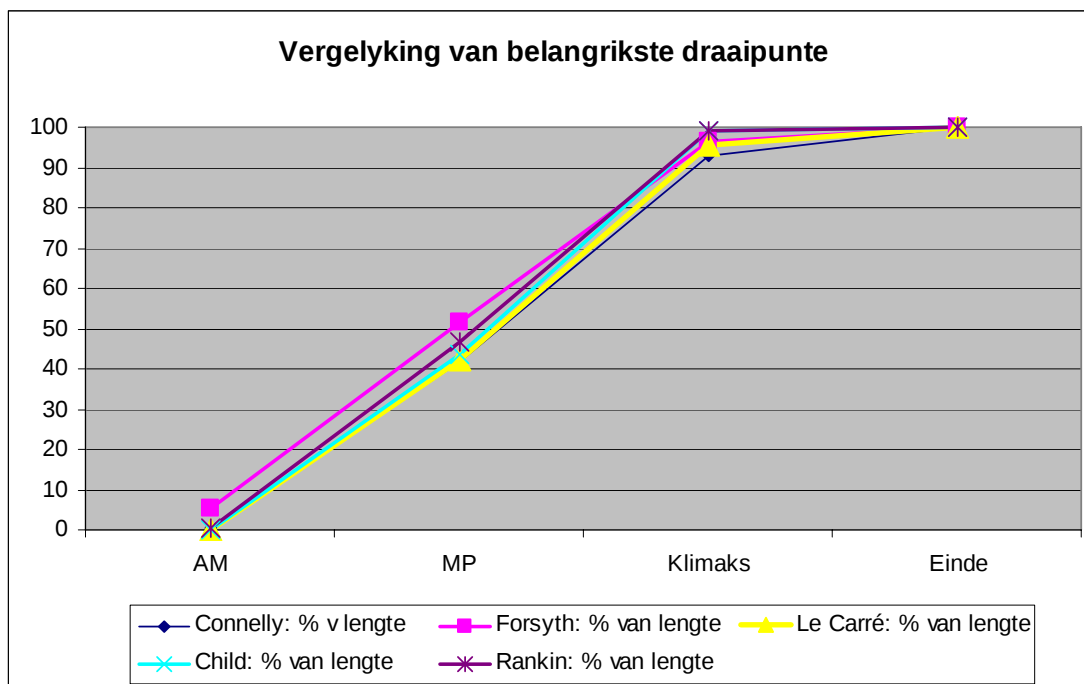

Ter opsomming:

In speur- en spanningsfiksie is die plasing van die belangrikste draaipunte konsekwent – en deurslaggewend. Die aanstigtende moment moet verkieslik binne die eerste tien bladsye of 5% van die totale lengte van die boek geplaas word. Die middelpunt behoort baie naby aan 45% van die boek te wees, terwyl die klimaks binne tien bladsye, of vyf persent van die einde van die roman geplaas te word.

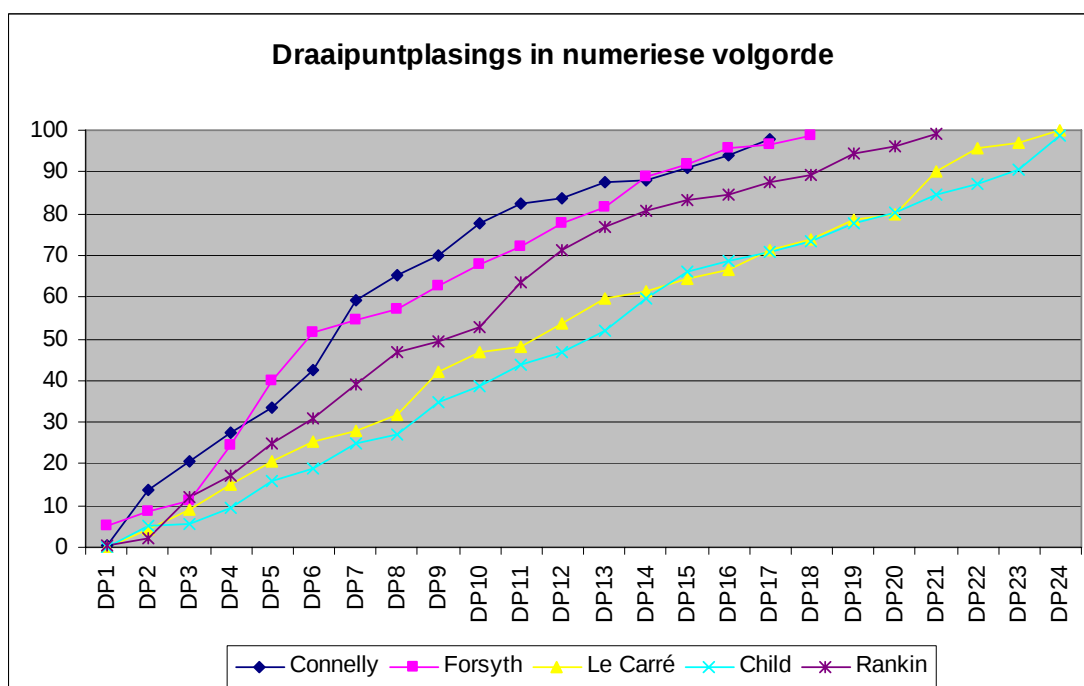
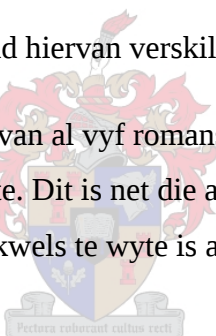
11.3. Draaipuntplasing: Spanning vs. Speur

Een van die groot verrassings van dié vergelykings was dat geen noemenswaardige verskille bestaan tussen die belangrikste draaipuntplasings in speur- en spanningsromans nie. Die volgende grafiek vergelyk die plasing van die aanstigtende moment, middelpunt en klimaks al vyf die boeke:

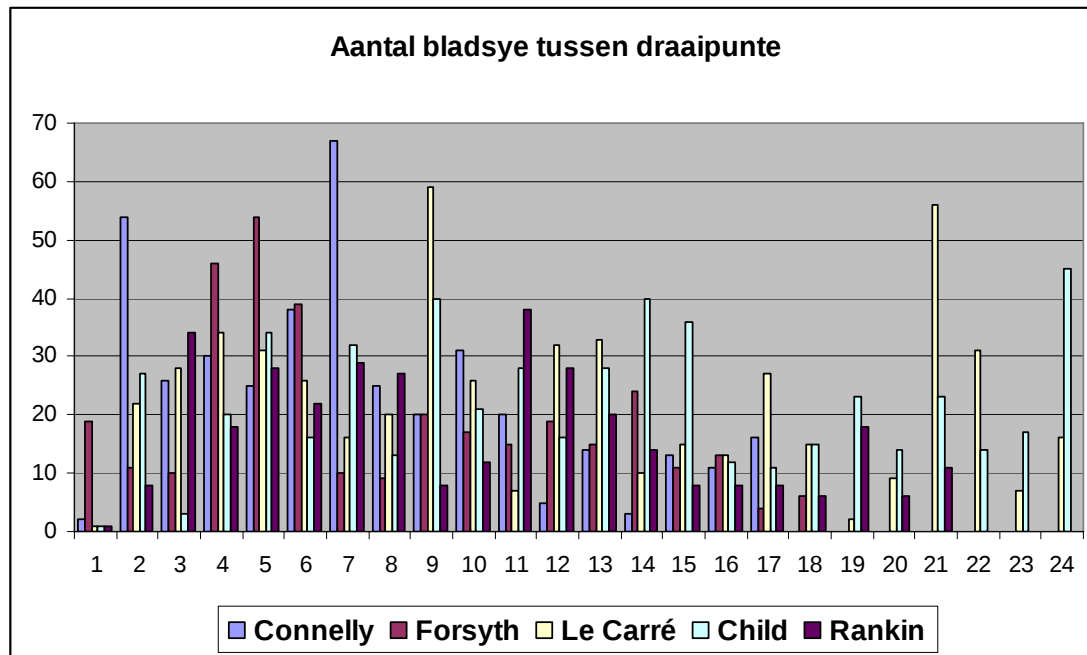

Dit is onmoontlik om op grond hiervan verskille uit te wys.

Ook wanneer alle draaipunte van al vyf romans grafies voorgestel word, is daar sterk sprake van ooreenkomste. Dit is net die aantal draaipunte (sien hieronder) wat per boek verskil – wat dikwels te wyte is aan die verskil in lengte van die verhale:

Die grafiek hierbo (“Draaipuntplasinge in numeriese volgorde) het ‘n leidraad gebied vir ‘n bykomende interessante ontdekking en ‘n ander belangrike les aan die voornemende skrywer: Die draaipunte in elke boek volg mekaar met ‘n sekere konstantheid en ritme op. Ná tabulasie van die aantal bladsye tussen elke belangrike draaipunt, is die volgende interessante patroon ontdek:

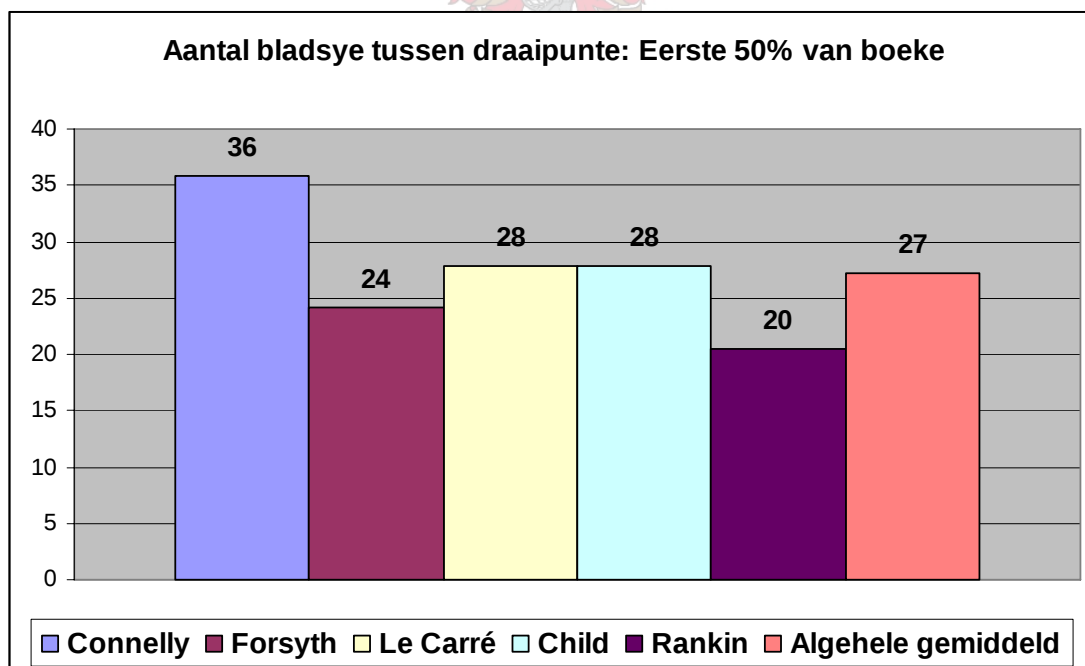
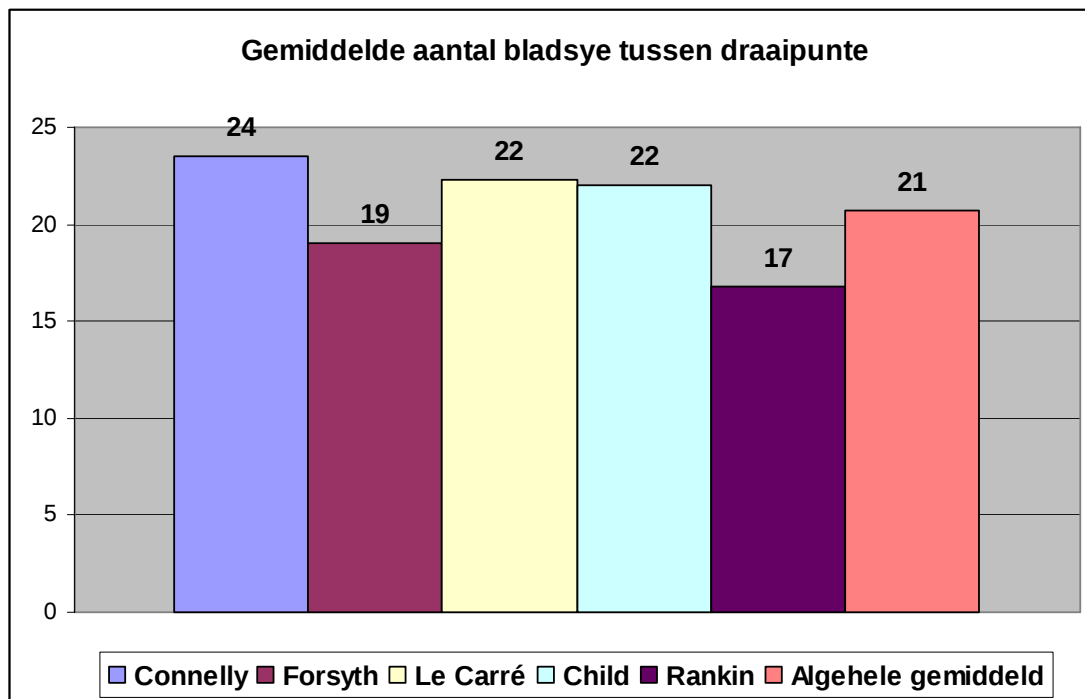
Sou ‘n mens die enkele hoogste wolkekrabber-stawe in die “Aantal bladsye tussen draaipunte”-grafiek as uitsonderings beskou, is twee dinge duidelik: (1) Die tempo waarteen draaipunte mekaar opvolg, is in al vyf boeke redelik konstant, en (2) dié tempo versnel in die tweede helfte van die boek.

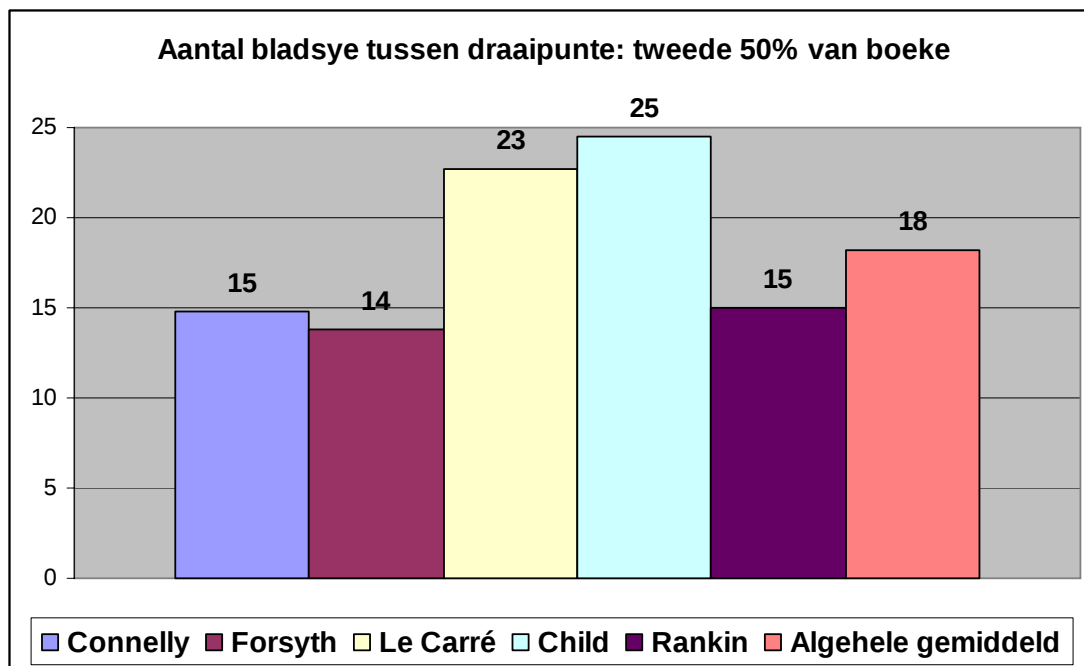
Dié stellings word verder bevestig wanneer die gemiddelde aantal bladsye tussen draaipunte per boek bereken word³², wanneer die gemiddelde aantal bladsye tussen draaipunte vir die eerste helfte van die boek en daarna die tweede helfte van die boek bepaal is³³.

³² Die formule ter sprake was die somtotaal van die aantal bladsye tussen elke draaipunt gedeel deur die aantal bladsye wat die boek beslaan.

³³ Formule: Aantal bladsye tussen elke draaipunt gedeel deur die aantal bladsye wat die onderskeie helftes van die boek beslaan.

Die resultate was:

Oor die volle lengte van die verhale is die gemiddelde aantal bladsye tussen draaipunte 21, met 'n maksimum-afwyking van 4. Met ander woorde, die draaipunte volg mekaar op met 'n spesifieke tempo or ritme. Daarteenoor is die gemiddelde aantal bladsye tussen draaipunte vir die laaste helfte van die boeke 18, teenoor 27 vir die eerste helfte – 'n aansienlike versnelling van tempo op pad na die klimaks en ontknoping.

Wat die skrywers dus so vernuftig doen, is om al die elemente van die storie soos karakter-eksposisie, tyd en plek, omstandighede, ensovoorts op so manier te verskaf en te vervleg dat dit nooit inmeng met die tempo van storie-ontwikkeling nie. Daar is geen groot bar kolle van beskrywing, terugflitse of karakterontwikkeling wat die storie-struktuur en tempo vertraag of verwring nie.

Dit is by implikasie nou verwant aan die beginsel dat elke hoofstuk en toneel die **storie** vorentoe moet laat beweeg en die betrokkenheidstrajek hoër moet laat styg.

Ter opsomming: Die plasing van die aanstigende moment, middelpunt en klimaks van spur- en spanningsromans is identies. Draaipunte in beide subgenres volg mekaar met 'n meedoënlose en konstante tempo op wat versnel na die klimaks van die boek.

11.4. Bronne van spanning

Die aanvanklike aanname dat die spanningsroman se bronne van spanning hoofsaaklik uit eksterne konflik bestaan, is nie verkeerd nie. Net Le Carré se *Constant Gardener* wyk noemenswaardig hiervan af.

Wat wel onverwags was, is die feit dat: (1) die speurromans se draaipunte so min deur interne of persoonlike konflikte aangedryf was en (2) die eksterne spanningsbronne in die eerste helfte van Forsyth se boek (soos Le Carré s'n) nie die protagoniste in doodsgevaar of die risiko van duidelike fisieke bedreiging plaas nie. (Onder 11.1 hier bo is daar reeds verwys na die groot ooreenkomste wat bestaan tussen Le Carré en Forsyth se boeke en die speurromanstruktuur. Daarteenoor werk Lee Child sonder uitsondering met eksterne konflikbronne wat sy hoofkarakter voortdurend in lewensgevaar plaas.)

Daar was verwag om in die twee speurromans meer interne bronne van konflik te kry. Beide speurders, Bosch en Rebus, is al beskryf as interessante karakters wat deur hul swakhede en driedimensionaliteit leserbetrokkenheid verseker – maar nie 'n enkele eksklusiewe interne bron van konflik het ooit vir 'n draaipunt in die twee boeke gesorg nie³⁴.

Verder was dit ook insiggewend dat selfs persoonlike bronne van konflik, soos deur McKee omskryf, skaars was.

Le Carré het hier die beste “presteer”. Sandy se smagting na Tessa, Justin se twyfel oor sy vrou se getrouheid, die verhoudings tussen Sandy, sy vrou, Justin en Tessa dra by tot die intrige – maar sorg steeds nie vir belangrike draaipunt in die boek nie. In al die ander verhale, met die uitsondering van Forsyth, was daar persoonlike verhoudings met vroue wat in gevaar verkeer. Child eksploiteer dit hoegenaamd nie, terwyl Rankin en Connelly dit op baie beperkte skaal doen.

³⁴ (Die vermoede bestaan dat, sou 'n mens teruggaan na die eerste boeke in die reekse, daar moontlik aansienlike interne bronne van konflik sou wees. Dit is een van die nadelige gevolge van reekse boeke met dieselfde protagonis.)

Daar is vroeër melding gemaak van die invloed wat 'n reeks boeke oor 'n enkele karakter op konflikbronne by draaipunte kan hê. Rankin se Rebus, Connelly se Bosch en Child se Reacher is almal karakters wat al minstens in ses vorige boeke voorgekom het. Reacher kan uitgesluit word, omdat hy nie 'n karakter met interne konflik is nie. Rebus en Bosch is egter wel. Beide is oud-soldate wat dikwels wroeg oor hul militêre ervarings, alleenlopers met vervreemde eggenote en kinders, speurders met deernis vir slagoffers en selfs, soms, misdadigers.

Die vraag is of die tekort aan interne en persoonlike konflik by draaipunte, veral by Rankin en Connelly, enigins verband hou met die feit dat dit onrealisties sou wees om 'n reekskarakter telkens, in elke boek, te laat stoei met sy interne demone, sonder om hulle ooit te oorwin. Meer nog: Is dit nodig? Interne en persoonlike konflik se primêre doelwitte is om deernis by die leser vir die protagonis te skep en / of belangrike storiedraaipunte te motiveer. Wanneer lesers egter reeds, as liefhebbers van die reeks, deernis vir die karakter het, raak die druk tog dienooreenkomstig ligter op die skrywer om dit weer en weer van meet af aan in elke boek te bewerkstellig.

Myns insiens speel dit 'n belangrike rol. Dit val ongelukkig buite die grense van hierdie ondersoek, maar 'n evaluasie van konflikbronne in die eerste (en dalk tweede) boeke in onderskeidelik die Rebus- en Bosch-reekse, behoort aansienlik te verskil van die verhale wat hier ontleed is³⁵.

³⁵ Dit is boeiend (maar buite die bestek van dié werkstuk), hoe dramatiese die struktuur van Forsyth se *The Avenger* afwyk van sy vorige werk. Die plasing van draaipunte en die leserbetrokkenheidstrajek van Forsyth se vroeë werk toon veel groter ooreenkomste met Child se tipiese spanningstruktuur soos hier bespreek. Twee sake kom hier ter sprake: (1) Skrywers wat die "tradisionele" struktuur bemeester het, kan in groter mate bekostig om daarmee te eksperimenteer en daarvan af te wyk. (2) 'n Hoogs suksesvolle skrywer vestig 'n "handelsmerk" vir 'n spesifieke genre. Forsyth het oor 'n tydperk van sowat 30 jaar 'n reuse-gevolg opgebou en homself onwrikbaar gevestig as spanningsverhaalskrywer. Dit is net vanselfsprekend dat sy aanhangers groter geduld sal hê met afwykings van tradisionele strukture (in teenstelling met debutant-skrywers) omdat hulle weet hy sal wel uiteindelik hul geduld met 'n lekker storie beloon.

Vir die groentjie-skrywer is die les hieruit om eers die tradisionele struktuur te bemeester – en 'n handelsmerk te vestig – voor eksperimente met aweregse trajekte aangepak word: As't ware 'n beleid van kruip voor jy kan loop.

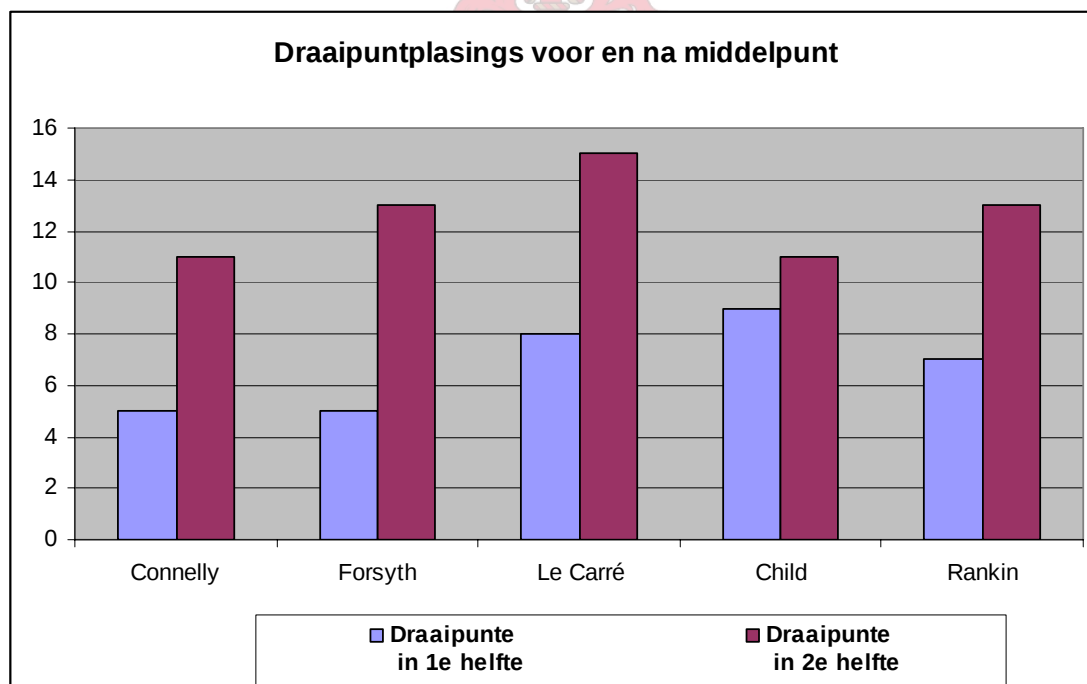
Ter opsomming: Speur- en spanningsverhale maak in groot mate staat op eksterne bronne van konflik om belangrike draaipunte te bewerkstellig. Interne en persoonlike konflik kom wel voor, maar is meestal deel van die karakteriseringsaspek van die roman.

11.5. Draaipuntplasings voor en ná die middelpunt

‘n Onverwagse bevinding van dié ondersoek was die feit dat, op een uitsondering na, al die boeke meer groot draaipunte ná die middelpunt gehad het as daarvoor.

In retrospek is dit nie onverwags nie. Sou ‘n mens kyk na die leserbetrokkenheidslyne van die al die boeke, is die styging al hoe meer dramaties soos wat die klimaks genader word. Hieruit behoort dit logieserwys te volg dat meer draaipunte na die middelpunt sal voorkom.

Die uiteindelijke statistieke lyk so:

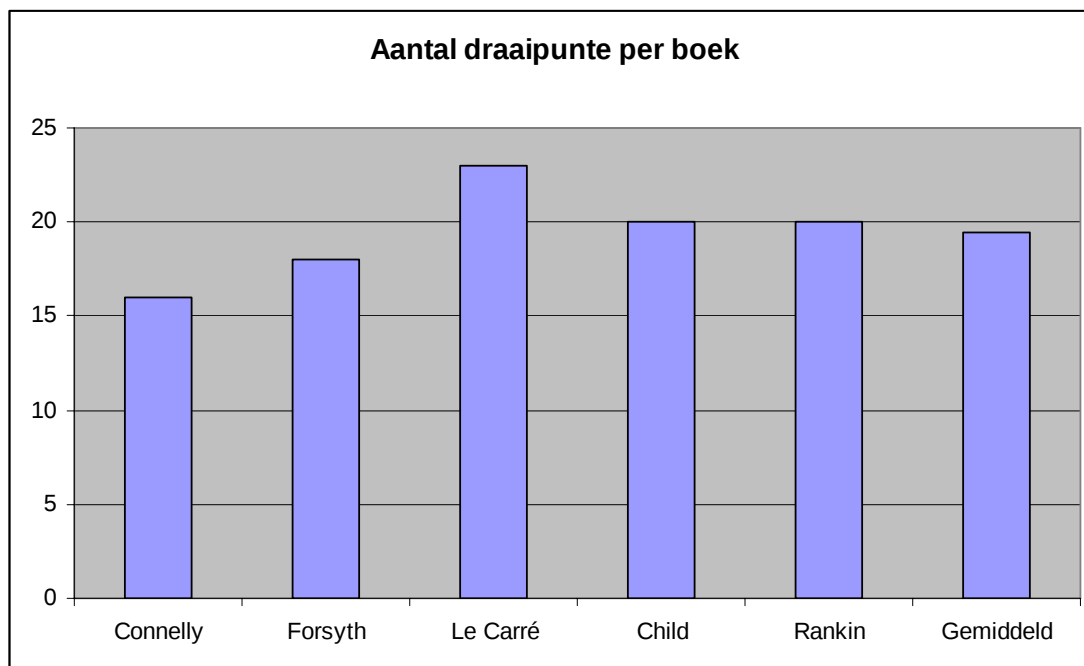

Met Child as ‘n matige uitsondering, toon al die skrywers feitlik dubbel die aantal draaipunte ná die middelpunt as daarvoor.

11.6. Ooreenkomste in aantal draaipunte

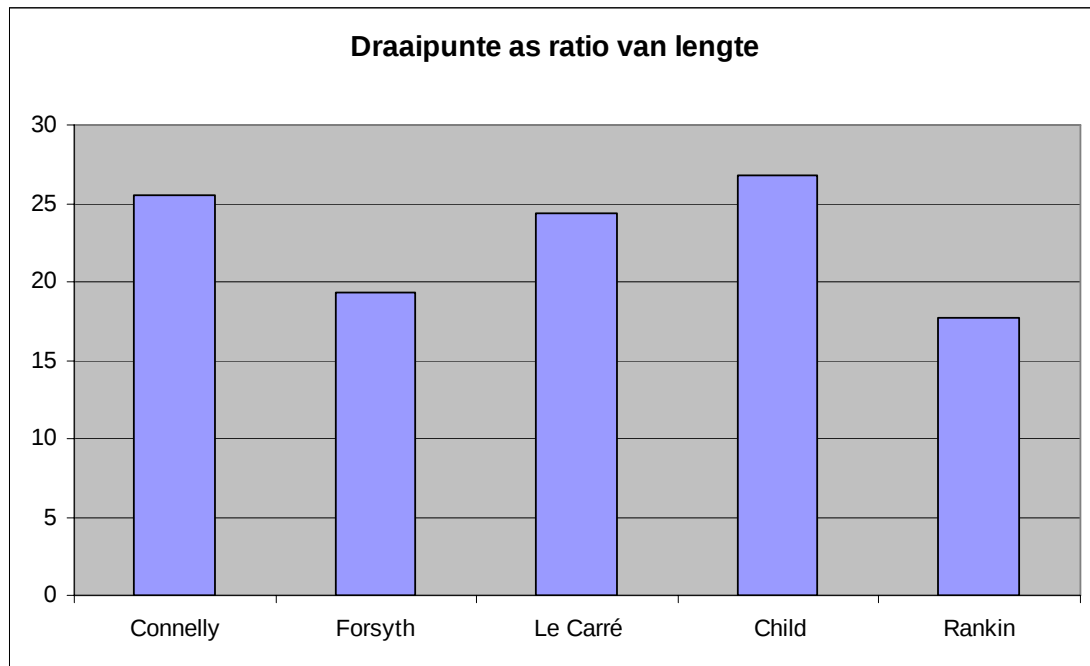
‘n Feit wat toevallig ontdek in tydens dié studie, was die ooreenkoms in die aantal draaipunte tussen die boeke.

Omdat daar geen verwagtinge was ten opsigte van die hoeveelheid draaipunte nie, was dit verrassend om te sien dat die verskille baie klein is:

Daar is ook gekyk na die aantal draaipunte in verhouding met die lengte van die boek, om te probeer vasstel of ‘n langer boek noodwendig meer draaipunte gaan inhou.

Die resultaat is nie deurslaggewend nie:

Tog meen ek die ooreenkomste is sterk genoeg dat die volgende stelling wel water hou: Suksesvolle speur- en spanningsromans bevat gewoonlik tussen 15 en 25 draaipunte per boek, wat die aanstigende moment, middelpunt en klimaks insluit.

12. Bibliografie

Boeke:

- Bell, Julia (Redakteur). 2001. *The Creative Writing Coursebook: Forty Authors Share Advice and Exercises for Fiction and Poetry*. London. Pan McMillan.
- Boulton, Marjory. 1975. *The Anatomy of the Novel*. London and Boston: Routledge & Kegan Paul.
- Brink, André P. 1987. *Vertelkunde*. Pretoria en Kaapstad. Academica.
- Child, Lee. 2004. *Persuader*. London. Bantam Books
- Connelly, Michael. 2002. *City of Bones*. London. Orion.
- Field, Syd. 1984. *Screenplay: The Foundations of Screenwriting*. New York. Dell
- Field, Syd. 1984. *The Screenwriters Workbook*. New York. Dell.
- Forsyth, Frederick. 2003. *Avenger*. London. Bantam Press
- Goldman, William. 2003. *Adventures in the Screen Trade*. Londen. Abacus (Time Warner Books)
- Hague, Michael. 1989. *Writing Screenplays that Sell*. Londen. Elm Tree Books
- King, Stephen. 2000. *On Writing*. London,; Hodder & Stoughton.
- Le Carré, John. 2001. *The Constant Gardener*. London. Coronet.
- MacKee, Robert. 1999. *Story*. London. Methuen.
- Morrell, David. 2003. *The Protector*. London. Hodder Headline.
- Rankin, Ian. 2003. *A Question of Blood*. London. Orion.

- Zuckerman, Albert. 1994. *Writing the Blockbuster Novel*. Cincinnati. Writers' Digest Books

Koerantartikels:

- Jacobson, Aileen. 4 Augustus 2004. Crime novels that crusade. *New York Newsday*.
- McCrum, Robert. 18 Maart 2001. Gothic Scot. *Observer*. Edinburgh
- Wybenga, Gretel. 27 Oktober 2003. 'n Andersoortige 'Polisieroman'. Johannesburg. *Beeld*.

Webverwysings:

- Onderhoud met P.D. James, ongedateer:
www.randomhouse.com/features/pdjames/faq.html
- Onderhoud met Lee Child, ongedateer:
http://www.jeffabbott.com/writer_child.html
- Liz George se gereeld-gevraagde vra (FAQ's) op:
<http://www.elizabethgeorgeonline.com/faq.htm>
- Van der Merwe, Chris. Ongedateer. *John Miles: Kroniek uit die doofpot*.
<http://www.litnet.co.za/leeskring/doofpot.asp>
- Definitions regarding the structure of the story.
<http://www.seattlemystery.com/definitions.htm>
- Thriller –definition - <http://www.thefreedictionary.com/thriller>
- Aristoteles en Freitag: Dramatic Structure -
<http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Dramatic%20structure>

Erkennings

Meer as enige van my vorige boeke, is *Infanta* in groot mate die produk van 'n groot aantal mense se verstommende welwillendheid, onbaatsugtigheid, bereidwilligheid om kennis te deel - en onvoorwaardelike ondersteuning.

Ek bedank hulle graag:

- Tot vandag toe weet ek nie wat haar regte naam is nie, maar as sekswerker het sy “Vanessa” geheet. Sy het in twee oggend-lange onderhoude intelligent, openhartig en eerlik met my gesels oor haar werk en haar lewe. Toe ek klaar was die skryf van die boek, het ek weer probeer kontak maak om dankie te sê. Die boodskap op haar selfoon het gelui: “Ek is nie meer in die bedryf nie ...” Mag al haar drome waar word.
- Die ander drie naamlose sekswerkers wat tyd afgeknyp het om my in koffiewinkels te woord te staan en hul verhale te vertel.
- Die personeel van die Sex Worker Education and Advocacy Taskforce (SWEAT) in Kaapstad, en spesifiek die direkteur, me. Jayne Arnott.
- Me. Ilse Pauw, 'n kliniese sielkundige, vir die etlike ure wat sy haar kennis oor en insig van sekswerkers met my gedeel het.
- Kaptein Elmarie Myburgh van die Suid-Afrikaanse Polisiediens se Sielkundige Ondersoekkeenheid in Pretoria. Haar ongelooflike insig, ervaring en kennis oor die sielkunde van mense in die algemeen en spesifiek misdaad en misdadigers, haar geesdrif vir die projek en die talle ure van geduld laat my diep in die skuld. Sy is enige skrywer se navorsingsdroom en 'n wonderlike ambassadeur vir haar eenheid en die SAPS.
- Inspekteur Riaan Pool, SAPS-skakeloffisier in Kaapstad.
- Superintendent Mike Barkhuizen van die SAPS se Ernstige Geweldsmisdaad-eenheid in Kaapstad.

- Gerhard Groenewald van Klipbokkop, vir sy kennis oor buitebande.
- Dr. Julie Wells van Rhodes Universiteit se Departement Geskeidenes, oor die agtergrond van die Xhosa-steekassegaai.
- Al die wonderlike curiowinkelmense van die Kaapse middestad wat so vrylik inligting verskaf het oor assegaai, selfs toe hulle geweet het ek wil nie koop nie.
- Prof. Marlene van Niekerk van die Departement Afrikaans en Nederlands aan die Universiteit van Stellenbosch, vir haar deernis, begrip, geduld, ontsaglike kennis, intellek en kreatiwiteit. Sy is 'n nasionale skat, in elke sin van die woord.
- Al die lede (die veterane en die jonges!) van die US se MA-klas in Kreatiewe Skyfwerk. Daardie ete kom nog ...
- My redakteur, dr. Etienne Bloemhof, vir sy arendsoog, sy geesdrif, ondersteuning en diepte-kennis.
- My agent Isobel Dixon, aan wie ek so geweldige baie verskuldig is – en al haar kollegas by Blake Friedmann, veral David Eddy en Julian Friedmann.
- My vrou Anita, wat donkernag saam met my opstaan en koffie drink en nooit ophou ondersteun en glo en lees en liefhê nie. En die kinders wat so geduldig wag vir die skryfdeur om oop te gaan.
- Die ATKV, vir die finansiële steun wat baie van die navorsing moontlik gemaak het.

Een van die groot vreugdes van navorsing vir 'n manuskrip is om toepaslike boeke te gaan soek en te lees – en toepaslike inligting op de Internet te gaan uitsnuffel. Ek is veral dankbaar vir die volgende bronne:

- Smokescreen deur Robbert Sabbag, Canongate, Londen, 2002.
- Killing Pablo deur Mark Bowden, Atlantic Books, Londen, 2002.

- With Criminal Intent, Rob Marsh, Amersand Press, Kaapstad, 1999
- Frontiers deur Noël Mostert, Pimlico, Londen, 1992.
- www.alcoholicsanonymous.org.au
- www.alcoholics-anonymous.org.uk
- www.fda.gov
- www.digitalnaturopath.com
- hwww.heckler-koch.de
- www.dieburger.com
- www.iol.com

Infanta

Deon Meyer
MA in Kreatiewe Skryfkuns
Studentenommer 14197545-2004

I. Christine

1.

Net voor die leraar die bokant van die kartonboks oopvou, staan die wêreld vir 'n oomblik stil en sy sien alles met 'n groter helderheid: Die forse man in sy middeljare met die diamant-geboortemerkie op sy wangbeen, soos 'n misvormde, ligroos traan. Sy gesig is hoekig en sterk, sy hare yl en agtertoe gekam, sy hande massief, ru, soos die van 'n ou bokser. Die boekrak agter hom dek die hele muur in 'n mosaïek van afwisselende rugkantkleure, die Vrystaatse laatmiddagson gooi 'n ligskag op die lessenaarblad, 'n magiese kollig op die boks.

Sy druk haar palms liggies teen die koelte van haar kaal knieë. Haar hande sweet, haar oë soek betekenis in die fynste van verandering op sy gelaat, maar daar is net kalmte, dalk onderdrukte, goedige nuuskierigheid oor die inhoud van die karton. Sy probeer, in die oomblikke voor hy die panele van die deksel lig, om haarself te sien soos hy, 'n evaluasie van die indruk wat sy wil skep. Die dorp se winkels het niks opgelewer nie, sy moes gebruik wat sy het: Haar hare lank en reguit en skoon, die bloes veelkleurig, mouloos, dalk net te styf vir hier, vir hom? 'n Wit rompvat nou, soos sy sit, tot net bokant haar knieë opgeskuif het, haar bene glad en mooi, wit sandale aan haar voete, klein goue gespes, haar toonnaels ongeverf, daarvan het sy seker gemaak. Net 'n enkele ring, 'n dun goue band aan haar regterhand, haar grimering lig, 'n noukeurige onderbeklemtoning van die volheid van haar mond.

Niks wat haar kan verrai nie. Behalwe haar oë en haar stem.

Hy lig die flappe op, die een na die ander, en sy besef sy sit op die punt van die gemakstoel, effens vooroor en sy wil skuif, maar nie nou nie, sy sal moet wag vir sy reaksie.

Die laaste paneel is weggevou, die boks oop.

“Goeie genade,” sê hy en kom half orent.

Hy kyk na haar maar dit is asof hy haar nie sien nie en dan is sy aandag terug by die inhoud, hy steek een van sy groot hande dieper in. Hy haal daarvan uit, hou dit in die sonlig.

“Goeie genade,” sy hande voor hom, sy vingers toets die egtheid.

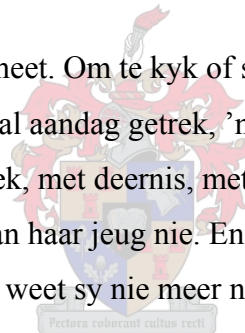
Sy sit roerloos, sy weet sy reaksie sal alles bepaal, haar hart klop, sy kan dit hoor.

Hy plaas dit stadig terug, trek sy hande uit, vou nie weer die panele toe nie. Hy gaan sit, haal diep asem, asof hy tot verhaal wil kom en kyk op na haar, wat dink hy? Wat dink hy?

Dan skuif hy die karton eenkant toe, asof hy dit nie tussen hulle wil hê nie.

“Ek het jou gister gesien. In die kerk.”

Sy knik. Sy was daar, om hom te meet. Om te kyk of sy herken word, maar dit was onmoontlik, want sy het in elk geval aandag getrek, ’n vreemde jong vrou in ’n klein dorpie se kerk. Hy het mooi gepreek, met deernis, met liefde in sy stem, nie so dramaties en afgemete soos die predikante van haar jeug nie. En toe sy uitstap was sy seker dit sou werk, om hierheen te kom. En nou weet sy nie meer nie, hy lyk ontsteld.

“Ek ...” sê sy, haar gedagtes wat skarrel agter die regte woorde aan.

Hy leun vorentoe. Hy wil ’n verduideliking hê, dit kan sy verstaan. Sy arms en vingers maak ’n reguit lyn op die rand van die lessenaar, van elmboog tot vingerpunt plat voor hom op die blad. Hy het ’n oopgeknoopte dashemp aan, ligblou katoen met ’n fyn rooi strepie daarin. Sy moue is opgerol, sy voorarms harig waar die son dit vang. Buite klink die geluide van ’n weksagtermiddag op ’n klein dorpie, die Sotho’s wat oor straatbreedtes heen groet, die munisipaliteit se trekker wat doef-doeft-doeft versnel af na die magasyn toe, die sonbesies, die gekap van ’n hamer teen ’n wielvelling en twee honde wat dit afwissel met ’n sinnelose geblaf.

“Daar is baie wat ek jou moet vertel,” sê sy en haar stem klink klein en verlore.

Eindelik beweeg hy, sy hande vou oop.

“Ek weet nie waar om te begin nie.”

“Begin by die begin,” sê hy sag en sy wil die empatie daarin omhels.

“Die begin,” beaam sy, haar stem sterker. Haar vingers skep die lang blonde hare van waar dit oor haar skouer hang en gooi dit terug, na agter, met ‘n ritmiese, behendige beweging.

2.

Vir Thobela Mpayipheli begin dit laat op 'n Sondagmiddag, by 'n vulstasie op Cathcart.

Pakamile sit langs hom, agt jaar oud, moeg en verveeld, die pad van Amersfoort af lê lank agter hulle, sewe uur se ry en as hy inswaai by die motorhawe, sug die kind.

“Nog sestig kilometer?”

“Nog net sestig,” sê hy paaiend. “Wil jy 'n koeldrank hê?”

“Nee, dankie,” sê sy seun en lig die 500ml bottel Coca Cola op wat by sy voete lê. Dit is nog nie leeg nie.

Hy hou by die pompe stil en klim uit. Daar is nie 'n joggie in sig nie. Hy strek sy ledemate, 'n groot swart man in 'n denimbroek, rooi hemp en drafskoene. Hy loop om die bakkie, kyk dat die motorfietse agterop nog stewig vas is – Pakamile se klein KX 65, sy groot BMW. Hulle het geleer, die naweek, om in die veld te ry, 'n amptelike kursus deur sand en gruis, water, heuwels, hobbels en slote en dale, hy het sy seun se selfvertroue met elke uur sien aangroei, die geesdrif wat soos 'n kool in hom gegloei het met elke “Kyk, Thobela, kyk wat doen ek”.

Sy seun ...

Waar is die joggies?

Daar is nog 'n motor, 'n wit Polo, by die pompe, die enjin wat luier maar daar is geen insittendes nie. Vreemd. Hy roep: “Hallo!” sien beweging binne die geboutjie. Hulle kom seker nou.

Hy draai om, wil die deksel op die bakkie oopsluit, kyk na die westerkim waar die son nou kleinkoppie trek, dit gaan gou donker wees en dan hoor hy die eerste skoot, dit weergalm oor die stilte van die vroegeand en hy ruk van die skrik, sak instinktief op sy hurke. “Pakamile,” skree hy, “lê plat,” die laaste woord geneutraliseer deur nog 'n skoot en nog een en dan sien hy hulle kom by die geboutjie se deur uit, twee van hulle, pistole

in die hand, die een dra 'n wit plastieksak, hul oë wild, hulle sien hom, skiet, koeëls klap teen die pomp, teen die bakkie.

Hy skree iets, 'n diep geluid, spring op, ruk die deur van die bakkie oop en duik in om oor die seun te kom, om 'n skans te wees tussen die kind en die vuurwapens, hy voel die lyfie bewe, "toemaar," sê hy en hoor die skote en die lood wat kermend bo-oor hulle gaan, hy hoor een motordeur klap, nog een, skreeuende bande, hy kyk op, die Polo wat pad toe beweeg, nog 'n skoot, die glas van 'n advertensiebord bo hom spat aan skerwe, reën op die bakkie neer en dan is hulle in die pad af, die Volkswagen se enjin wat te hoog opgejaag word en hy sê "toemaar, toemaar," troostend vir Pakamile en besef sy hand is nat en die kind bewe nie meer nie en dan sien hy die bloed oor die kind se buik en hy sê "nee, here, nee."

Dit is waar dit vir Thobela Mpayipheli begin.

Hy sit in die seun se kamer, op sy bed, die dokument in sy hande, sy enigste oorblywende bewysstuk.

Die huis is nou grafstil, vir die eerste keer vandat hy kan onthou. Twee jaar gelede het hy en Pakamile die deur oopgestoot en gekyk na die stowwerige binneruim, die leë vertrekke, sommige ligte teen die dak het skeef gehang, kombuiskasdeure het makeer of oopgestaan en al wat hulle gesien het was potensiaal, die moontlikhede van hul nuwe huis wat uitkyk oor die Catarivier en die plaas se groen velde in die hoogsomer, die kind het deur die huis gehardloop, sy sportskoene het spore in die stof gelaat. "Hier's my kamer, Thobela," het hy van in die gang af geroep. En toe hy onder in die hoofslaapkamer kom het hy met 'n lang fluitgeluid sy verwondering aan die ruimte te kenne gegee, want hy was gewoond aan die engte van 'n viervertrekhuise op die Kaapse vlakte.

Hulle het die eerste aand op die groot stoep geslaap, eers gekyk hoe die son agter die donderwolke wegtrek en die skemer stadigaan verdiep oor die werf, die skadu's van die

groot bome by die hek met die donker saamsmelt en die sterre asof magies hul silwer oë oor die uitspansel oopmaak, hy en die seun, styf langs mekaar met hul rûe teen die muur.

“Dis ‘n wonderlike plek, Thobela.”

Daar was ‘n diepe behaaglikheid in Pakamile se sug en hy was oneindig verlig, want dit was ‘n maand na die dood van die kind se ma en hy het nie geweet hoe hulle by die veranderinge van omgewing en omstandighede sou aanpas nie.

Hulle het gepraat oor die beeste wat gekoop moet word, ‘n melkkoei of twee, ‘n paar hoenders, (“En ‘n hond, Thobela, asseblief, ‘n groot ou hond.”) ‘n groentetuyn by die agterdeur, ‘n lappie lusern teen die rivierwal af, hulle het daardie aand hul drome gedroom tot Pakamile teen sy skouer aan die slaap geraak het en hy die kind sag op die beddegoed op die vloer neergelê het en teen die voorkop gesoen het en gesê het “Nag, my seun”.

Pakamile was nie van sy bloed nie. Die seun van die vrou wie hy liefgehad het, en so het dit sy bloed geword. Hy het van vroeg af die kind liefgekry soos sy eie en in die maande nadat hulle hier ingetrek het, moes hy die lang proses begin om dit amptelik te maak: briewe skryf, vorms invul en onderhoude voer. Burokrate wat langsaam en met eienaardige agendas moes besluit of hy bevoeg is om ‘n ouer te wees terwyl die wêreld kon sien dat die band tussen hulle onbreekbaar sterk geword het. Maar eindelijk, ná veertien maande, het die geregistreerde dokumente gekom waarmee die staat, in die omslagtige, lomp taal van die amptenary, sy seël op die aanneming geplaas het.

En nou is die velle geelwit papier in sy hande al wat hy oor het. Dit en ‘n houpie nuwe grond onder die peperbome by die rivier en die predikant se woorde, troostend bedoel. “God het ‘n doel met alles”.

Here, hy mis die kind.

Daar is ‘n onvermoë om te aanvaar dat hy nie weer die kwetterlag gaan hoor nie, of die voetstappe in die gang af, nooit stadig nie, altyd haastig, asof die lewe te kort is vir loopspas, of die uitroep van sy naam van die voordeur af, die seun se stem gelaai met

opgewondenheid oor 'n nuwe ontdekking. Dat hy nie weer Pakamile se arms om hom gaan voel nie. Bowenal dit, die aanraking, die absolute aanvaarding, die onvoorwaardelike liefde.

Dit is sy skuld.

Daar was nie 'n uur van die dag of nag wat hy nie weer deur die gebeure by die vulstasie gegaan het met die fynkam van selfverwyte nie. Hy moes besef het, toe hy die Polo leeg daar sien luier het. Hy moes vinniger gereageer het toe hy die skoot hoor, hy moes homself oor die kind gewerp het, hy moes 'n skans gewees het, hy moes die koeël gevat het, hy moes, sy skuld.

Die verlies is 'n swart klip in hom, 'n ondraaglike gewig. Hoe sal hy nou maak, hoe sal hy leef, hy kan nie eens môre sien nie, nie die sin of die moontlikheid nie, hy hoor die telefoon in die voorkamer lui, hy wil nie opstaan nie, hy wil hier by Pakamile se goed bly sit. Hy beweeg traag, hy voel die emosie wat teen hom druk, waarom kan hy nie huil nie, telefoon lui, waarom kan die rou nie uit hom breek nie. Dan staan hy, onverklaarbaar, met die instrument in sy hand en die stem sê “Mnr. Mpayipheli?” en hy sê “Ja”. “Ons het hulle, mnr. Mpayipheli, ons het hulle gevang, ons wil hê jy moet hulle kom uitken,” en later sluit hy die kluis oop en plaas die dokument sorgvuldig in die heel boonste gleuf. Dan reik hy na die vuurwapens, drie van hulle, Pakamile se windbuks, die punt-twee-twee en die jaggeweër, haal die langste een uit en stap kombuis toe.

Terwyl hy dit met sorg, met metodiese konsentrasie skoonmaak, is daar die stadige besef dat die skuld en verlies nie meer al is wat in hom lê nie.

• • • •

“Ek dink hy het geglo,” sê sy, die predikant se volle aandag nou by haar, kyk nie meer met afdwalende oog na die boks nie.

“Anders as ek,” die verwysing na haarself onbepland en sy wonder vir 'n oomblik waarom sy dit gesê het. “Hy het nie kerk toe gegaan of so nie, maar hy het geglo. En hy kon nie verstaan waarom die Here vir hom gee en dan weer vat nie. Eers met sy vrou en

toe weer met die kind op die plaas. Hy het gedink hy word gestraf. Ek wonder hoekom dit is? Dat ons almal só dink as iets sleg gebeur? Ek ook. Dis *weird*. Ek kon nog net nooit uierwerk waarvoor ek gestraf word nie.

“As ongelowige?” vra die dominee.

Sy trek haar kaal skouers op. “Ja. Dit is net so. Dit is asof die skuld hier binne in is. Ek wonder partykeer of ons gestraf word vir die dinge wat ons nog gaan doen, in die toekoms. Want my sonde het eers later gekom, nadat ek die straf gekry het.”

Die predikant skud sy kop, hy trek sy asem in om te antwoord, maar sy wil nie nou te ver afdwaal nie, sy wil nie die ritme van haar vertelling verbreek nie.

• • • •

Hulle is buite sy bereik. Agt mans agter die eenrigtingglas, maar hy sien net die twee vir wie sy haat brand. Hulle is jonk en argeloos, die monde in indentiese, traak-my-nie-grynslagte, die oë wat na die venster staar met ‘n uitdaging, vir ‘n oomblik meet hy die moontlikhede om te sê hy herken niemand nie en te wag buite die polisiestasie met die jaggeweer, maar hy het nie voorberei nie, hy het nie uitgange en strate bestudeer nie en hy lig sy vinger soos ‘n loop en sê vir die superintendent “Daar is hulle, nommer drie en vyf,” hy herken sy eie stem nie, dit is die woorde van ‘n vreemdeling.

“Is jy seker?”

“Doodseker,” sê hy.

“Drie en vyf?”

“Drie en vyf.”

“Dit is hoe ons dit ook het.”

Hulle vra hom om ‘n verklaring te teken en dan is daar niks meer vir hom om te doen nie en hy loop na die bakkie toe en sluit dit oop en klim in, bewus van die geweer agter die sitplek en die twee daar binne iewers, hy sit en hy wonder wat die superintendent sal

doen as hy vra vir net 'n paar oomblikke alleen met hulle, hy voel die verlange van sy hande om 'n lang lem tot in hul harte te stamp, sy oë talm lank op die voordeur van die polisiekantoor en dan draai hy die sleutel en ry traag in die straat af.

3.

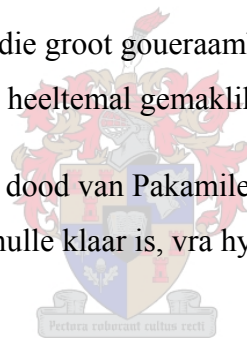
Die staatsaanklaer is ‘n Xhosa-vrou en haar kantoor is gevul met die geel-wit dossiere van haar dagtaak. Dit staan oral, die lessenaar is oorvol, die stapels het oorgevloei na die twee tafels en die vloer sodat hulle hul pad versigtig moet kies om by die twee stoele uit te kom. Sy het ‘n erns aan haar en ‘n gemete afwesigheid, asof haar gedagtes tussen die tallose dokumente versprei is, asof die verantwoordelikheid van haar werk soms te veel is om te dra.

Sy verduidelik. Sy is die een wat die Staat se saak moet lei. Sy moet hom voorberei as getuie. Saam moet hulle aan die regter bewys dat verdagtes skuldig is.

Dit sal maklik wees, sê hy.

Dit is nooit maklik nie en sy skuif die groot goueraambril met die punte van duim en voorvinger weer reg, asof dit nooit heeltemal gemaklik sit nie.

Sy vra hom uit oor die dag van die dood van Pakamile Mpayipheli, oor en oor, tot sy die gebeure deur sy oë kan sien en as hulle klaar is, vra hy vir haar hoe die regter hulle gaan straf.

“As hulle skuldig bevind word?”

“Wanneer hulle skuldig bevind word,” antwoord hy met sekerheid.

Sy skuif aan haar bril en sê ‘n mens kan nooit voorspel nie. Die een, Khoza, het ‘n vorige veroordeling, dit is die ander, Ramphele, se eerste oortreding. En hy moet onthou, dit was nie hulle opset om die kind dood te maak nie.

“Nie hul opset nie?”

“Hulle sal getuig dat hulle nie eens die kind gesien het nie. Net vir jou.”

“Watter straf gaan hulle kry?”

“Tien jaar. Vyftien? Ek kan nie met sekerheid sê nie.”

Hy staar net na haar, vir 'n lang tyd.

“Dit is die stelsel,” sê sy en trek haar skouers verontskuldigend op.

• • • •

Hy ry 'n dag voor die hofsaak begin met die bakkie Umtata toe, want hy moet 'n paar dasse en baadjie gaan koop, en wit hemde en swart skoene.

Hy staan in die winkel met die nuwe klere aan voor die lang spieël en die assistent sê “Dit lyk smart,” maar hy ken nie die een in die weerkaatsing nie, die gesig is vreemd, die baard wat sedert die kind se dood op sy wange verskyn het is nou dik en grys op die ken en slape, dit laat hom onskadelik lyk, en wys, soos 'n ringkop. Die oë fassineer hom. Is dit syne? Daar is geen glans nie, asof dit leeg en dood is binne.

Hy lê van laatmiddag af op sy hotelbed, sy arms agter sy kop, bewegingloos.

Hy onthou Pakamile wat vir die eerste keer 'n koei melk in die stalle bokant die huis, onhandig, oorhaastig, gefrustreerd dat die speen nie reageer op sy klein vingers se manipulasie nie. En dan, eindelijk, die wit straal wat windskeef oor die stalvloer skiet en die kreet wat triomfantelik by die seun se mond uitkom: “Thobela! Kyk!”

Die figuurtjie in skooldrag wat elke middag vir hom gewag het, die kouse afgesak, die hemp wat uithang, die boeksak te groot, die blydschap, elke dag, wanneer hy stilhou en as dit met die motorfiets is, het Pakamile eers rondgekyk om te sien watter van sy maters getuie is van dié eksotiese gebeurtenis, dié uitsonderlike ryding waarop alleen hy die reg het om huis toe te ry. Soms het die maats kom oorslaap, vier, vyf, ses seuntjies wat agter Pakamile aanstert oor die plaaswerf. “Ek en my pa het al hierdie groente geplant.” “Hier is my en my pa se motorfietse.” “My pa het al hierdie lusern self geplant, né.” Almal in 'n krismisbed in die sitkamer op 'n Vrydagaand, ingepak soos sardiens in 'n plat blik en die huis het vibreer van hul lewenslus, die huis was vol. Vol.

Die leegheid van die vertrek orrompel hom, die stilte, die kontras. 'n Deel van hom wat die vraag vra: Wat nou? Hy verdring dit, verdryf dit met herinneringe, maar dit bly

iewers eggo. Hy oordink dit nie, maar hy weet, ongeformuleer, dat Miriam en Pakamile sy lewe was en nou is daar niks.

Hy staan een keer op om sy nood te verlig en water te drink en gaan lê dan weer, die lugversorger wat sis en blaas onder die venster, hy staar na die dak en wag dat die nag moet verbygaan sodat die verhoor kan begin.

• • • •

Die beskuldigdes sit langs mekaar, Khoza en Ramphele, hulle kyk hom in die oë. Langs hulle staan die advokaat vir die verdediging op, ‘n Indiër, lank en atleties skraal, flambojant in sy swierige swart pak en pers das.

“Mnr. Mapyipheli, toe die staatsadvokaat jou gevra het wat jou beroep was, het jy gesê jy is ‘n boer.”

Hy antwoord nie, want dit is nie ‘n vraag nie.

“Is dit korrek?” Die Indiër het ‘n strelende stem, intiem, asof hulle ou vriende is.

“Dit is.”

“Maar dit is nie die volle waarheid nie, is dit?”

“Ek weet nie ...”

“Hoe lank is jy al ‘n sogenaamde boer, mnr? Mpayipheli?”

“Twee jaar.”

“En wat was jou beroep voor jy begin boer het?”

Die staatsadvokaat, die ernstige vrou met die goueraambрил, staan flink op. “Ek maak beswaar, edelagbare. Mnr. Mpayipheli se werksgeskiedenis is irrelevant tot die saak voor die hof.”

“Edelagbare, die getuie se agtergrond het nie net betrekking tot sy geloofwaardigheid nie, maar ook tot sy optrede by die vulstasie. Die verdediging het ernstige bedenkinge oor mnr. Mpayipheli se weergawe van die gebeurde.”

“Ek sal dit toelaat,” sê die regter, ‘n middeljarige witman met ‘n dubbelken en ‘n rooi gelaat. “Antwoord asseblief die vraag, mnr. Mpayipheli.”

“Wat was jou beroep voor jy geboer het?” herinner die advokaat.

“Ek was ‘n handlanger by ‘n motorfietswinkel.”

“Hoe lank?”

“Twee jaar.”

“En voor dit?”

Sy hart klop vinniger, hy weet hy mag nie talm nie, hy mag nie onseker lyk nie.

“Ek was ‘n lyfwag.”

“’n Lyfwag.”

“Ja.”

“Kom ons gaan net nog een stap terug, mnr. Mpayipheli, voor ons terugkom na jou antwoord. Wat het jy gedoen voor jy, soos jy sê, ‘n lyfwag geword het?”

Waar kom die man aan dié inligting. “Ek was ‘n soldaat.”

“’n Soldaat.”

Hy antwoord nie. Hy kry warm onder die baadjie en das. Hy voel hoe die sweet teen sy rug afrol.

Die Indiër vroetel met dokumente voor hom op die tafel, haal 'n paar velle papier uit. Hy stap oor na die staatsadvokaat en gee haar 'n eksemplaar. Hy herhaal die proses vir die regter en gaan sit dan een voor Mpayipheli neer.

“Mnr. Mpayipheli, sou dit akkuraat wees om te sê jy is geneig tot eufimisme?”

“Ek maak beswaar, edelagbare, die verdediging is besig om die getuie te intimideer en die aard van die kruisondervraging is werklik irrelevant.” Sy het na die dokument gekyk, nou ongemaklik, daar is 'n hoër noot in haar stem.

“Beswaar van die hand gewys. Gaan voort.”

“Mnr. Mpayipheli, ek en jy kan die heel dag lank ontwykingspeletjies speel en ek het te veel respek vir hierdie hof om dit toe te laat. Kom ek probeer jou help. Ek het hier 'n koerantberig,” hy swaai die dokument in die lug, “wat sê en ek haal aan: ‘Mpayipheli, 'n voormalige Umkonto We Siswe soldaat wat spesialisopleiding in Rusland en die voormalige Oos-Duitsland ondergaan het, was tot onlangs toe betrokke by 'n dwelmsindikaat op die Kaapse Vlakte,’ einde van aanhaling. Die berig verwys na 'n sekere Thobela Mpayipheli wat twee jaar gelede landswyd deur die owerheid gesoek is in verband met die verdwyning van, en ek haal weer aan, ‘staatsinligting van 'n uiters sensitiewe aard’.”

Net voor die staatsadvokaat opspring, kyk sy vir Mpayipheli beskuldigend aan, asof hy haar verrai het. “Edelagbare, ek moet weer beswaar aanteken. Die getuie staan nie in die beskuldigebank nie ...”

“Mnr. Singh, is jy iewers heen op pad met dié betoog?”

“Absoluut, edelagbare. Ek vra net die hof se geduld vir een oomblik.”

“Gaan voort.”

“Is dit jy waarna die koerantberig verwys, mnr. Mpaipheli?”

“Ja.”

“Ek kan nie hoor nie.”

“Ja.” Harder.

“Mnr. Mpayipheli, ek stel dit aan jou dat jou weergawe van die gebeure by die vulstasie net so ontwykend en eufimisties is as jou inkleding van jou agtergrond.”

“Dit is ...”

“Jy is ‘n hoogs-opgeleide militaris, geskool in die gevegskuns, in stedelike terreur en guerilla-oorlogvoering ...”

“Ek maak beswaar edelagbare, dit is nie ‘n vraag nie.”

“Beswaar van die hand gewys. Gee die man kans om klaar te maak, mevrou.”

Sy gaan sit met ‘n diep frons agter die goueraambril, kopskuddend. “Soos dit die hof behaag,” maar haar stemtoon is ‘n teenwig.

“En ‘n ‘lyfwag’ by ‘n dwelmsindikaat in die Kaap, vir twee jaar. ‘n *Lyfwag*. Dit is nie wat die koerantberigte sê nie ...”

Die staatsadvokaat staan op, maar die regter spring haar voor: “Mnr. Singh, nou beproef jy die hof se geduld. As jy getuienis wil lei, wag jou beurt af.”

“My opregte apologie, edelagbare,” sê Singh. “Maar dit skrei teen die beginsels van geregtigheid dat ‘n getuie hier onder eed kan kom staan en ‘n storie fabriseer ...”

“Mnr. Singh, spaar my. Wat is jou vraag aan die getuie?”

“Soos dit die hof behaag, edelagbare. Mnr. Mpayipheli, wat was die spesifieke aard van jou militêre opleiding?”

“Dit was twintig jaar gelede.”

“Antwoord die vraag, asseblief.”

“Ek was opgelei in teenspioenasie-aktiwiteite.”

“Het dit die gebruik van vuurwapens en plofstof ingesluit?”

“Ja.”

“Hand-tot-hand-gevegskuns?”

“Ja.”

“Die hantering van hoëdruk-situasies?”

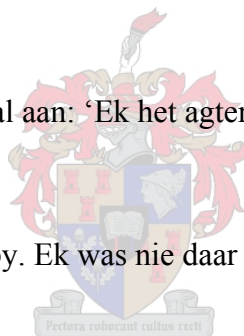
“Ja.”

“Eliminasie en ontvlugting?”

“Ja.”

“En by die vulstasie sê jy en ek haal aan: ‘Ek het agter die petrolpomp weggekoes’ toe jy die skote hoor?”

“Die oorlog is tien jaar gelede verby. Ek was nie daar om te veg nie, ek was daar om petrol ...”

“Die oorlog was nie vir jou tien jaar gelede verby nie, mnr. Mpayipheli. Jy het die oorlog Kaapse Vlakte toe geneem met jou opleiding van doodmaak en seermaak. Kom ons praat oor jou rol as lyfwag ...”

Die Staatsadvokaat se stem is hoog, kermend. “Edelagbare, ek maak ten sterkste beswaar ...”

Op daardie oomblik sien hy die gesigte van die beskuldigdes, met hul monde wat vir hom lag.

“Beswaar toegestaan. Mnr. Singh, dit is ver genoeg. Jy het jou punt gemaak. Het jy nog spesifieke vrae oor die gebeure by die vulstasie?”

Singh se skouers sak, asof gewond. “Soos dit die hof behaag, edelagbare, ek het.”

“Nou vra hulle, en kry klaar.”

“Mnr. Mpayipheli, het jy vergeet dat dit jy was wat op die beskuldigdes afgestorm het toe hulle die vulstasie-gebou verlaat het?”

“Ek het nie.”

“Het nie vergeet nie?”

“Edelagbare, die verdediging ...”

“Mnr. Singh!”

“Edelagbare, die beskul... verskoon my, die getuie ontwyk die vraag.”

“Nee, mnr. Singh, jy lei die getuie.”

“Nou goed, mnr. Mpayipheli, sê jy jy het nie die beskuldigdes op ‘n dreigende manier bestorm nie.”

“Dit is wat ek sê.”

“Jy het nie ‘n voorwerp in jou hande gehou wat hulle as ‘n wapen kon beskou nie?”

“Ek het nie.”

“Nie ‘n wielsleutel of ‘n stuk gereedskap ...”

“Ek maak beswaar, edelagbare, die getuie het reeds die vraag beantwoord.”

“Mnr Singh ...”

“Ek het geen verdere vrae aan hierdie leunaar nie, edelagbare ...”

4.

“Ek dink hy het geglo hy kan dinge regmaak. Enigiets,” sê sy in die skemerte van die vertrek. Die son het agter die rante van die dorp weggetrek en die lig wat nou by die venster inkom is sagter op hulle. Dit maak die vertel makliker, dink sy en wonder waarom.

“Dit is die ding wat ek die meeste bewonder het. Dat iemand kan opstaan en iets doen waarvoor die meeste van ons ander te bang is, al wil ons dit ook doen. Ek het nooit die *guts* gehad nie. Ek was te bang om terug te baklei. En toe lees ek van hom, in die koerante en ek het begin wonder: Miskien kan ek ook ...”

Sy talm vir ‘n oomblik en vra dan, met ingehoue asem: “Weet jy van Artemis, dominee?”

Hy reageer nie dadelik nie, sit steeds net so, vooroor, vasgevang in die storie wat sy vertel en knip dan sy oë, verskuif sy aandag.

“Artemis?” sê hy. “Ja ...” maar onseker.

“Die een waaroor die koerante geskryf het.”

“Die koerante ...” Asof hy verleë is. “Dit gaan soms by my verby. Elke week iets anders. Ek hou nie tred nie.”

Sy is verlig daaroor. Dit is asof daar ‘n klein verskuiwing in hul rolle is – hy, die afgesonderde kleindorpie-predikant, sy die wêreldwyse een, die een met die inligting. Sy trek haar voet uit ‘n sandaal en kruis dit onder haar in, skuif gemakliker in die stoel. “Ek sal jou vertel,” sê sy met groter selfvertroue.

Hy knik.

“Ek was in die moeilikheid toe ek die eerste keer van hom gelees het. Ek was in die Kaap. Ek was ...” en vir ‘n oomblik huiwer sy en wonder of dit hom sal ontstel. “Ek was ‘n *call girl*.”

• • • •

Teen halftwaalf in die nag lê hy nog wakker op die hotelbed wanneer iemand aan sy deur kom klop, apologeties sag.

Dit is die staatsadvokaat, haar oë groot agter die bril.

“Ek is jammer,” sê sy, maar sy lyk net moeg.

“Kom in.”

Sy huiwer ’n oomblik en hy sien waarom: Hy het net die kortbroek aan, sy lyf blink van die sweet. Hy draai om en trek ’n T-hemp nader, beduie vir haar om op die enkele gemakstoel te sit, hy neem op die punt van die bed plaas.

Sy skuif kuis reg op die stoel, haar hande vou die materiaal van haar donker rok oor haar plompe bene, sy het ’n amtelikheid aan haar, asof sy iets gewigtigs moet kom bespreek.

“Wat het vandag in die hof gebeur?” vra hy.

Sy trek haar skouers op.

“Hy wou vir my die skuld gee. Die Indiër.”

“Hy het sy werk gedoen. Dit is al.”

“Sy werk?”

“Hy moet hulle verdedig.”

“Met leuens?”

“In die reg is daar nie leuens nie, mnr. Mpaypheli. Net verskillende weergawes van die waarheid.”

Hy skud sy kop. “Daar is net een waarheid.”

“Dink jy so? En watter één waarheid is daar oor jou? Dat jy ‘n boer is? ‘n Pa? Of dat jy bomplanter was, of ‘n dwelmhandelaar, of ‘n voortvlugtige van die staat?”

“Dit het niks te doen met Pakamile se dood nie,” sê hy, die kwaad wat insluip sy stem.

“Die oomblik toe Singh dit in die hof geopper het, het dit deel geword van sy dood, mnr. Mpayipheli.”

Die woede spoel oor hom, die herkou van die dag, die frustrasie: “Dis net meneer, meneer, die ene hoflikheid en beswaar aanteken en regspeletjies speel en daardie twee sit daar en lag.”

“Dit is waarom ek hier is.” sê sy. “Om vir jou te kom sê: Hulle het ontsnap.”

Hy weet nie hoe lank hy net so sit nie, starend na haar.

“Een van hulle het ‘n poliesman oorweldig. In die selle, toe hy kos gebring het. Hy het ‘n wapen gehad, ‘n mes.”

“Oorweldig,” asof hy aan die woord proe.

“Die polisie ... daar is ‘n tekort aan mense. Almal het nie opgedaag vir die skof nie.”

“Hulle het al twee ontsnap.”

“Daar’s padblokkades. Die bevelvoerder sê hulle sal nie ver kom nie.”

Die woede in hom kry ‘n ander gesig wat hy nie vir haar wil wys nie.

“Waar kan hulle heengaan?”

Sy trek weer haar skouers op, asof sy nie omgee nie. “Wie sal weet?”

As hy nie reageer nie, skuif sy vorentoe op die stoel. “Ek wou jou net kom sê. Jy het die reg om te weet.”

Sy staan op, hy wag dat sy verby kom, loop agter haar deur toe.

• • • •

Daar is ongeloof by die predikant, hy het sy groot lyf teruggeskuif en sy kop skeef gedraai, asof hy wag dat sy die stelling moet kwalifiseer, of die laaste sin van 'n grap moet voltooi.

“Jy glo my nie.”

“Ek vind dit ... onwaarskynlik.”

Sy voel 'n emosie, iewers, dankbaarheid? Verligting? Sy wil dit nie wys nie, maar haar stem verrai haar. “My werksnaam was Bibi,”

Sy stem is geduldig as hy reageer. “Ek glo jou. Maar ek kyk na jou en ek luister na jou en ek kan nie help om te wonder waarom nie. Waarom was dit vir jou nodig?”

Waarom was dit vir jou nodig? Die tweede keer dat dit só gevra word, gewoonlik vra hulle “hoe?”. En daarvoor het sy 'n storie ontwikkel, wat by hul verwagtings pas. Sy wil dit nou weer vertel, dit lê op haar tong, geoefen, gereed.

Sy trek haar asem in om tot verhaal te kom. “Ek kan vir jou sê ek was nog altyd 'n sex addict, 'n nimfomaan,” sê sy met 'n doelbewuste stemtoon.

“Maar dis nie die waarheid nie,” sê hy.

“Nee, dominee, dis nie die waarheid nie.”

Hy knik, asof haar antwoord sy goedkeuring wegdra. “Dit raak donker,” sê hy en staan op, knip die staanlamp in die hoek aan. “Kan ek vir jou iets aanbied om te drink? Koffie? Tee?”

“Tee sal lekker wees, dankie.” Wil hy tot verhaal kom?

“Verskoon my dan,” sê hy en maak die deur skuins agter haar oop.

Sy bly alleen agter en wonder wat is die ergste wat hy al gehoor het, in dié studeerkamer. Watter kleindorpie-sondes? Tiener-swangerskappe? Affairs? Vrydagaand-huismoles?

Wat laat iemand soos hy hier bly? Miskien hou hy van die posisie, want dominees en dokters is *somebody* op die platteland, sy weet. Of vlug hy, soos sy? Soos hy nou net gevlug het, asof daar 'n sekere vlak van werklikheid is wat vir hom te veel raak.

Hy kom terug, maak die deur agter hom toe. "My vrou sal nou-nou bring," sê hy en gaan sit.

Sy weet nie hoe om weer te begin nie. "Het ek jou *upset*?"

Hy talm voor hy antwoord, asof hy die woorde iewers moet gaan bymekaarmaak. "Wat my ontstel is 'n wêreld, 'n samelewing wat toelaat dat iemand soos jy die pad kan byster raak."

"Ons raak almal soms die pad byster."

"Ons word nie almal sekswerkers nie," hy beduie met 'n groot hand na haar, om alles in te sluit. "Waarom was dit nodig?"

"Jy is die tweede een wat dit só vra."

"O?"

"Die ander een was 'n speurder in die Kaap, met deurmekaar hare," sy glimlag as sy onthou. "Griessel. Hy het sagte oë, maar hulle kyk deur jou."

"Het jy vir hom die waarheid vertel?"

"Ek het amper."

"Was hy 'n ... wat noem 'n mens dit?"

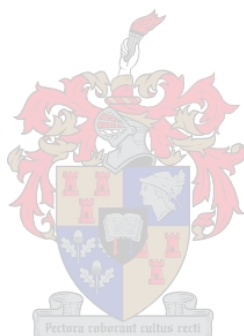
"'n Kliënt?" En sy glimlag.

"Ja."

"Nee. Net ... hy was ... ek weet nie, verlore?"

“Ek sien,” sê die dominee.

Daar ‘n sagte klop aan die deur en hy moet opstaan om die tee te gaan haal.

5.

Speurder-inspekteur Bennie Griessel maak sy oë oop en sy vrou staan hier oor hom, haar een hand wat sy skouer skud, haar stem 'n dringende fluister: “Bennie,” sê sy. “Bennie, asseblief.”

Hy lê op die bank in die sitkamer, dit weet hy, hy moes hier aan die slaap geraak het. Hy ruik koffie, sy kop dik en seer, sy een arm onder hom, sonder gevoel, die bloedsomloop afgesny deur die gewig van sy lyf.

“Ons moet praat, Bennie.”

Hy kreun, probeer regop sit.

“Ek het vir jou koffie gebring.”

Hy sien haar, die diep lyne op haar gesig, sy staan gebukkend oor hom.

“Hoe laat is dit?” Sy woorde sukkel om sy stembande te vind.

“Dit is vyfuur, Bennie.” Sy gaan sit hier langs hom op die rusbank. “Drink die koffie.”

Hy moet dit met sy linkerhand vat, die beker is warm teen sy palm.

“Dis vroeg,” sê hy.

“Ek wil met jou praat voor die kinders wakker word.”

Die boodskap van haar stemtoon en woorde dring tot hom deur. Hy skuif regop, die koffie stort op sy klere, hy het nog gister s'n aan. “Wat het ek gedoen?”

Sy wys met haar vinger oor die oopplan-vertrek. Die bottel Jack Daniels staan op die eetkamertafel langs sy bord gekookte kos, onaangeraak, die asbak loop oor, die glas lê stukkend langs die omgekeerde kroegstoele by die ontbyttoonbank.

Hy sluk aan die koffie. Dit brand sy mond, maar dit neem die siek smaak van die nag weg. “Ek is jammer,” sê hy.

“Jammer is nie meer goed genoeg nie,” sê sy.

“Anna ...”

“Nee, Bennie, ek kan nie meer nie. Ek kan nie meer nie,” haar stemtoon is sonder infleksie.

“Here, Anna,” hy steek sy hand na haar toe uit, sien hoe dit bewe, die dronkenskap nog nie uit sy lyf uit nie, hy wil aan haar skouer vat, sy beweeg weg van sy aanraking en dan sien hy die klein swelsel aan haar mond, reeds besig om te verkleur na wynrooi.

“Dis klaar. Sewentien jaar. Dis genoeg. Dis meer as wat enigiemand kan vra.”

“Anna, ek ... dit was die drank, jy weet ek het dit nie bedoel nie. Asseblief, jy weet dis nie ek nie.”

“Jou seun het jou gisteraand van daardie stoel af gegehelp, Bennie. Kan jy dit onthou? Weet jy wat jy vir hom gesê het? Kan jy onthou hoe jy gevloek en geskel het, tot jou oë omgedop het? Nee, Bennie jy kan nie, jy kan nooit onthou nie. Weet jy wat hy vir jou gesê het, jou seun? Toe jy daar lê met jou oop mond en jou stink asem? Weet jy?” Die huil lê vlak, maar sy onderdruk dit.

“Wat het hy gesê.”

“Hy het gesê hy haat jou.”

Hy absorbeer dit. “En Carla?”

“Carla het haarself in haar kamer toegesluit.”

“Ek sal met hulle praat, Anna, ek sal regmaak. Hulle weet dit is die werk. Hulle weet ek is anders ...”

“Nee, Bennie.”

Hy hoor die finaliteit en sy hart trek saam. “Anna, asseblief.”

Sy kyk nie vir hom nie, haar vinger trek die swelsel na teen haar mond en sy praat weg van hom af. “Dis wat ek elke keer vir hulle sê: Dis die werk. Hy’s ‘n goeie pa, dis net sy werk, julle moet verstaan. Maar ek glo dit nie meer nie. Hulle glo dit nie meer nie, want dit is jy, Bennie. Dit is jy. Daar’s ander polisiemanne wat elke dag deur dieselfde ding gaan maar hulle suip nie. Hulle vloek nie en hulle skel nie en hulle breek nie goed en slaan nie vrouens nie. Nou is dit klaar. Nou is dit heeltemal klaar.”

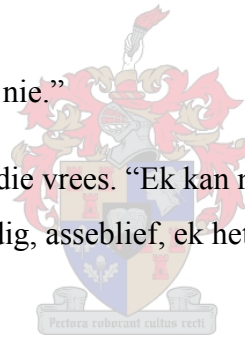
“Ek sal ophou, Anna, jy weet ek het al. Ek kan. Jy weet ek kan.”

“Vir ses weke? Dit is jou rekord. Ses weke. My kinders het meer as dit nodig. Hulle verdien meer as dit. Ek verdien beter as dit.”

“Ons kinders ...”

“’n Dronk man kan nie ‘n pa wees nie.”

Die selfbejammering oorval hom, die vrees. “Ek kan nie help nie, Anna, ek kan dit nie help nie, ek is swak, ek het jou nodig, asseblief, ek het julle nodig, ek kan nie sonder julle nie.”

“Ons het jou nie meer nodig nie, Bennie.” Sy staan op en dan sien hy die twee tasse wat agter haar op die vloer staan.

“Jy kan nie. Dis my huis hierdie,” smekend.

“Wil jy hê ons moet op straat gaan sit? Want dit is óf jy óf ons. Jy moet kies, want ons bly nie meer onder een dak saam nie. Jy het ses maande, Bennie, dis wat ons jou gee. Ses maande om te kies tussen ons en die drank. As jy kan droog bly, kan jy terugkom, maar dit is jou laaste kans. Jy kan Sondae vir die kinders sien, as jy wil. Jy sal kom klop by die deur en as jy na drank ruik, sluit ek dit in jou gesig. As jy dronk is, hoef jy nie eens terug te kom nie.”

“Anna,” hy voel hoe die trane in hom opwel, sy kan dit nie doen nie, sy weet nie hoe verskriklik moeilik dit is nie.

“Spaar my, Bennie, ek ken elke een van jou truuks. Moet ek jou tasse buite toe dra, of gaan jy hulle self vat?”

“Ek moet bad, ek moet eers was, ek kan nie só hier uitgaan nie.”

“Dan dra ek hulle self,” sê sy en neem ‘n tas in elke hand.

• • • •

Daar is ‘n vae wanhoop in die speurder se kantoor. Dossiere in deurmekaar stapels, die karige meubels is afgeleef, die verouderde plakkate teen die muur maak hol aansprake oor misdadebekamping, ‘n portret van Mbeki hang skeef in ‘n goedkoop, dun raam. Die teëls op die vloer is kleurloos grys, ‘n stukkende waaier staan in die een hoek, stofdeeltjies het saamgepak aan die metaalrooster voor die lemme, oor alles hang ‘n bedompigheid, ‘n bedrukte reuk van mislukking.

Thobela Mpayipheli sit op ‘n staalstoel met grysblou stoffering, die spons peul geel by ‘n hoek uit. Die speurder staan met sy rug teen die muur, hy kyk deur ‘n vuil venster uit op die parkeerterrein, smal hangskouers en grys kolle in sy kennebaard.

“Ek gee dit vir Misdaadintelligensie by Provinsiale hoofkantoor. Hulle sit dit op die nasionale databasis. Dis hoe dit werk.”

“‘n Databasis van voortvlugtiges?”

“Jy kan maar so sê.”

“Hoe groot is dié databasis?”

“Groot.”

“En hulle name sit net daar op ‘n rekenaar?”

Die speurder sug. “Nee, mnr. Mpayipheli, die foto’s, misdaadrekords, die name en adresse van familie en kontakte is deel van die dossier. Dit word alles saamgestuur en versprei. Ons volg op wat ons kan opvolg. Khoza het mense in die Kaap. Ramphele se ma is hier in Umtata. Hulle sal besoek word ...”

“Gaan jy Kaap toe?”

“Nee. Die polisie in die Kaap sal navrae rig.”

“Wat beteken ‘navrae rig’?”

“Iemand sal gaan vra, mnr. Mpayipheli, of Khoza se familie iets van hom gehoor het.”

“En dan sê hulle ‘nee’ en dan gebeur daar niks?”

Weer ‘n sug, dieper, gelate. “Daar is realiteite waaraan ek en jy nie kan verander nie.”

“Dit is wat baie swartmense oor Apartheid ook gesê het.”

“Ek dink darem daar’s ‘n verskil hier.”

“Sê my net, wat is die kanse? Dat julle hulle gaan vang.”

Die speurder kom weg van die muur af, stadig. Hy trek ‘n stoel voor hom uit en gaan sit, sy hande saamgevou. Hy praat langsaam, soos iemand met ‘n groot moegheid. “Ek kan vir jou sê die kanse is goed, maar jy moet dit reg verstaan. Khoza het ‘n vorige veroordeling, hy was al binne, agtien maande gedoen vir huisbraak. Toe die gewapende roof by die garage, die skietery ... En nou die ontsnapping. Daar is ‘n patroon. ‘n Spiraal. Mense soos hy hou nie op nie, die misdade raak net meer ernstig. En daarom is die kanse goed. Ek kan nie vir jou sê ons gaan hulle nou vang nie. Ek kan nie vir jou sê wanneer ons hulle gaan vang nie. Maar ons sal, want hulle sal nie uit die moeilikheid bly nie.”

“Hoe lank, dink jy?”

“Ek sal self nie kan sê nie.”

“Skat.”

Die speurder skud sy kop. “Ek weet nie. Nege maande? ‘n Jaar?”

“Ek kan nie so lank wag nie,” sê Mpayipheli.

“Ek is jammer vir jou verlies, mnr. Mpayipheli. Ek verstaan hoe jy voel. Maar jy moet onthou, jy is maar een slagoffer van baie. Kyk hoe lê die dossiere hier. Daar’s ‘n slagoffer in elke een. En al gaan praat jy tot by die PK, dit gaan nie ‘n verskil maak nie.”

“Die PK?”

“Provinsiale Kommissaris.”

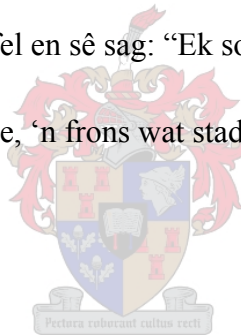
“Ek wil nie met die Provinsiale Kommissaris gaan praat nie. Ek praat met jou.”

“En ek het vir jou gesê hoe dit is.”

Hy wys na die dokument op die tafel en sê sag: “Ek soek ‘n afskrif van die dossier.”

Die speurder reageer nie dadelik nie, ‘n frons wat stadig oor sy voorkop keep, moontlikhede wat ontvou.

“Ek mag nie.”

Mpayipheli knik sy kop met begrip. “Hoeveel?”

Die oë wat metend op hom rus, wat ‘n bedrag probeer aflei, die speurder trek sy skouers reguit. “Vyfduisend.”

“Dis te veel,” sy hy en staan op, begin deur toe stap.

“Drie.”

“Vyfhonderd.”

“Dis my werk wat in gedrang is. Nie vir vyfhonderd rand nie.”

“Niemand sal ooit weet nie. Jou werk is veilig. Sewe-vyftig.”

“’n Duisend,” hoopvol.

Mpayipheli draai om. “’n Duisend,” sê hy. “Hoe lank gaan dit vir jou vat om dit te dupliseer?”

“Ek sal dit vanaand moet doen. Kom môre.”

“Nee, vanaand.”

Die speurder kyk na hom, die oë nie meer heeltemal so moeg nie. “Hoekom so haastig?”

“Waar ontmoet ek jou?”

• • • •

Die armoede is verskriklik hier, die huisies van plank en sink, die reuk van verval en onverwyderde vullis, die hitte slaan verlamvend uit die stof op.

Mev. Ramphele jaag vier kinders uit die kaia, twee tieners, twee kleuters en sy vra hom om te sit, dit is netjies binne, skoon, maar warm, sodat die sweet sy hemp in groot sirkels vlek. Daar is skoolboeke op ‘n tafeltjie, foto’s van kinders teen die lendelam kas.

Sy dink hy is polisie en hy laat dit so en sy maak verskoning vir haar seun, sy sê hy was nie so nie, hy was ‘n goeie kind, hy is deur Khoza verlei en dit is so maklik hier, waar niemand niks het nie en daar geen hoop is nie. Andrew het gaan werk soek, tot in die Kaap, hy het standerd agt gedoen en toe het hy gesê hy kan nie dat sy ma so sukkel nie, hy kan later probeer skool klaarmaak, daar was nie werk nie. Niks. Oos-Londen, Uitenhage, Port Elizabeth, Jeffereysbaai, Knysna, George, Mosselbaai, Kaapstad, te veel mense en te min werk, hy het nou en dan ‘n geldjie gestuur, sy weet nie waar dit vandaan kom nie, sy kan maar net hoop dit was nie van misdaad nie.

Weet sy waarheen Andrew sal gaan, nou? Ken hy mense in die Kaap?

Nie waarvan sy van weet nie.

Was hy hier?

Sy kyk hom in die oë en sy sê nee en hy wonder hoeveel van enigiets die waarheid is.

• • • •

Hulle het die grafsteen kom opsit. *Pakamile Nzululwazi. Seun van Miriam Nzululwazi. Seun van Thobela Mpayipheli. 1996 – 2004. Rus in Vrede.* ‘n Eenvoudige steen uit graniet en marmer tussen die groen gras by die rivier en hy staan teen die peperboom en dink dit was die kind se gunsteling plek, hy het hom soms deur die kombuisvenster dopgehou en die klein lyfie hier afgeëts gesien sit, op sy hurke, soms net starend na die bruin water wat stadig verbyvloei, soms met ‘n stok in die hand, besig om patrone en letters in die sand te maak en dan het hy gewonder waar Pakamile se gedagtes is. En die moontlikheid dat dit by sy ma is het hom met groot pyn vervul, want dit is nie iets wat hy kan wegvat nie, dit is nie ‘n seer wat hy kan gesond maak nie.

Hy het soms probeer om daaroor te praat, maar versigtig, want hy wou nie die ou wond doelbewus oopkrap nie, hy het gevra “Hoe gaan dit met jou, Pakamile?” “Is daar iets wat jou pla?” “Is jy gelukkig?” Dan het die seun met sy natuurlike blymoedigheid gesê dit gaan goed, hy is so baie gelukkig want hy het vir hom, hy het vir Thobela en hulle het die plaas en die beeste en alles. Maar daar was altyd die vermoede dat dit nie die volle waarheid was nie, dat die kind ‘n geheime plek gehad het in sy kop waar hy alleen sy verlies gaan besoek.

Agt jaar, waarin hy iewers ‘n wegloperpa verloor het en toe ‘n sorgsame ma.

Dit kan mos nie die somtotaal van ‘n mens se lewe wees nie. Dit kan mos nie reg wees nie. Daar moet mos ‘n hemel wees, iewers, en hy kyk op na die blou lug en hy wonder. Was Miriam daar, tussen groen, rollende heuwels, om vir Pakamile te verwelkom? Sal daar vir die kind speelplek en maters en liefde wees? Al die rasse gelyk, in oorvloed, almal met dieselfde sin vir geregtigheid. Waters waar rus is. En God, ‘n forse swart figuur, koninklik, ‘n vol grys baard en wyse oë, wat elkeen in die Groot Kraal met ‘n omhelsing en sagte woorde begroet, maar wat met groot pyn oor die deinende landskap van groen soetgras uitkyk na dié aarde wat stukkend is. Wat sy kop skud omdat niemand iets doen nie, omdat almal so blind is vir Sy doel. Want Hy het hulle nie só gemaak nie.

Hy loop stadig, op teen die hoogte na die opstal en gaan staan weer bo.

Sy grond, so ver as wat hy kan sien.

Die besef dat hy dit nie meer wil hê nie. Die plaas het vir hom nutteloos geword. Hy het dit gekoop voor Miriam en Pakamile, toe was dit 'n simbool, 'n droom, 'n nuwe lewe en nou is dit niks, 'n meulsteen, 'n herinnering aan moontlikhede wat nie meer bestaan nie. Wat help dit jy het grond maar jy het niks?

6.

In Mouillepunt, in ‘n tweedeverdieping-woonstel waar jy die see kan sien as jy die hoek by die venster regkry, lê die vrou in die slaapkamer en speurder-inspekteur Bennie Griessel staan in die sitkamertjie en kyk na die foto’s op die klavier wanneer die ou van Forensies en die toneelfotograaf inkom en Forensies sê “Jissis, Bennie, jy lyk kak,” en hy sê “Flattery wil get you nowhere”.

“Wat het ons?”

“Vrou in haar veertigs. Verwurg met die ketelkoord. Geen geforseerde toegang nie.”

“Dit klink bekend.”

Griessel knik. “Dieselfde M.O.”

“Die derde een.”

“Die derde een,” beaam Griessel.

“Fok,” want dit beteken daar’s geen vingerafdrukke nie, die plek sal skoongegee wees.

“Maar dié een is nog nie ryp nie,” sê die fotograaf.

“Dis omdat haar char op ‘n Saterdag inkom. Ons het die ander eers op die Maandag gekry.”

“So hy’s ‘n bok vir ‘n Vrydagaand.”

“Lyk so.”

En as hulle langs hom verby beweeg slaapkamer toe, snuif Forensies teatraal en sê “Maar iets ruik kak,” en dan sagter, konfidentsieel: “Jy sal wil stort, Bennie.”

“Doen net jou fokken werk.”

“Ek sê maar net,” en dan loop hy slaapkamer toe en Griessel hoor hoe die knippe van hul kassies oopgaan en Forensies sê vir die fotograaf “Dis die enigste girls wat ek deesdae kaal sien. Lyke.”

“Hulle praat minstens nie terug nie,” kom die antwoord.

‘n Stort is nie wat Griessel nodig het nie. Hy wil drank hê.

Waar gaan hy heen? Waar slaap hy vanaand? Waar sal hy sy bottel bêre? Wanneer gaan hy weer sy kinders sien? Hoe gaan hy konsentreer op dié ding? Daar is ‘n drankwinkel in Seepunt wat oor ‘n uur oopmaak.

Ses maande om te kies tussen ons en die drank.

Hoe het sy gedink gaan hy dit regkry? Deur hom uit te gooi? Deur nog druk op hom te sit? Deur hom te verwerp?

As jy kan droog bly, kan jy terugkom, maar dit is jou laaste kans.

Hy kan hulle nie verloor nie maar hy kan nie droog bly nie, hy is gefok, hy is totaal en al gefok, want as hy hulle nie het nie sal hy nie die drank kan los nie, verstaan sy dit nie?

Sy selfoon lui.

“Griessel.”

“Nog een, Bennie?” Senior Superintendent Mat Joubert. Sy baas.

“Dis dieselfde M.O.,” sê hy.

“Enige goeie nuus?”

“Niks so ver nie. Hy is slim, dié fokker.”

“Hou my op die hoogte.”

“Ek sal.”

“Bennie?”

“Ja, Mat.”

“Is jy *okay*?”

Hy bly stil. Hy kan nie Joubert lieg nie. Daar’s te veel geskiedenis.

“Kom praat met my, Bennie.”

“Ek sal later kom praat. Laat ek eers hier klaarmaak.”

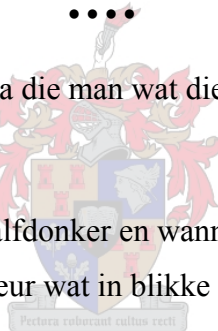
En dan besef hy Joubert weet iets. Het Anna ...

Sy is ernstig, dié keer. As sy selfs vir Mat Joubert gebel het.

• • • •

Hy ry Alice toe met die motorfiets, na die man wat die wapens met die hand maak, soos hul voorvaders.

Die binnekant van die geboutjie is halfdonker en wanneer sy oë gewoond is aan die swak lig, soek hulle tussen die assegaie deur wat in blikke gebondel is, steel na onder, blink lemme na bo.

“Wat maak jy met dit alles?”

“Dit is vir die mense wat nog tradisie het,” sê die grysaard, sy hande besig om ‘n steel uit ‘n lang loot te vorm, die skuurpapier rits ritmies op en af, op en af.

“Tradisie,” eggo hy.

“Maar hulle word minder. Al minder.”

“Waarom maak jy die langstele ook?”

“Dit is tog deel van ons geskiedenis.”

Hy draai om die bondel met die korter hewwe, sy vinger streel oor die lemme, hy soek na 'n spesifieke vorm, 'n sekere balans. Hy trek een uit, toets dit, sit dit terug, neem 'n ander.

“Wat wil jy met 'n assegaai maak?” vra die man.

Hy antwoord nie dadelik nie, want sy vingers het die regte een gevind, dit lê met gemak in sy palm.

“Ek gaan jag,” sê hy en as hy opkyk is daar genoegdoening in die gryskop se oë.

• • • •

“Toe ek nege geword het, het my ma vir my 'n stel plate vir my verjaardag gegee. So 'n kassie met tien *seven singles* en 'n boekie met prentjies van prinsesse en goeie feë. Daar was stories op, maar elke storie het meer as een einde gehad, drie of vier, ek weet nie presies hoe dit gewerk het nie, maar elke keer as jy daarna luister, het die naald na een van die eindes toe gespring. 'n Vrou het die stories vertel. In Engels. En as dit na die *unhappy ending* gespring het, het ek die naald teruggesit en weer geluister, tot dit reg eindig.”

En dan weet sy nie mooi waarom sy dit opgediep het en die dominee sê “Maar die lewe werk nie so nie?”

“Nee,” sê sy, “die lewe werk nie so nie.”

Hy roer aan sy tee. Sy sit met haar koppie op haar skoot, al twee haar voete nou op die vloer en daar is iets wonderliks aan die toneel wat sy sien asof sy 'n buitestaander is: Die vrou en die dominee in sy studeerkamer, besig om by die lamplig uit fyn, wit porselein te drink. So normaal. Sy kon 'n dorpenaar gewees het, onskuldig, soekend na raad vir haar lewe. Dalk vir 'n verhouding? Met 'n jong boer? En hy kyk vaderlik vir haar en sy weet, hy hou van my, hy dink ek is *okay*.”

“My pa was in die Weermag,” sê sy.

Hy neem 'n klein slukkie van sy tee om die temperatuur te toets.

“Hy was ‘n offisier. Ek is in Upington gebore, hy was ‘n kaptein, toe. My ma was eers ‘n huisvrou. Later het sy by prokureurs gewerk. Partykeer was hy lank weg grens toe, maar ek kan dit net vaagweg onthou want dit was toe ek klein was. Ek is die oudste, my broer is twee jaar ná my gebore. Gerhard. Christine en Gerhard van Rooyen, die kinders van kaptein Rooies en mevrou Martie van Rooyen van Upington. Die “Rooies” was net oor sy van, dit was ‘n Weermag-ding, elke tweede ou het ‘n bynaam gehad. My pa was *handsome*, met swart hare en groen oë, ek het my oë van hom geërf. En my hare van my ma, so ek sal ook vroeg grys word, blond werk maar só. Daar is foto’s, van toe hulle getroud is, toe sy haar hare ook lank gedra het, maar later het sy dit ‘n bob gesny. Sy het gesê dit is oor die hitte, maar ek dink dit was my oor my pa.”

Sy oë is op haar gesig, op haar mond. Luister hy, hoor hy regtig? Sien hy haar soos sy was? Sal hy later, wanneer sy haar groot bedrog voor hom onthul, onthou? Sy bly ‘n oomblik stil, bring die koppie na haar lippe, sluk, sê selfbewus. “Dit gaan lank neem om jou alles te vertel.”

“Dit is een ding wat hier volop is,” sê hy, rustig. “Daar is baie tyd.”

Sy beduie deur se kant toe. “Jy het ‘n gesin en ek ...”

“Hulle weet ek is hier en hulle weet dit is my werk.”

“Miskien moet ek more weer kom.”

“Vertel jou storie, Christine,” sê hy sag, “Kry dit uit jou uit.”

“*Sure?*”

“Absoluut.”

Sy kyk af na haar koppie. Dit is half vol. Sy lig dit, sluk alles met een teug af, sit dit op die piering en plaas dit terug in die skinkbord op die lessenaar. Trek weer haar been onder haar in, vou haar arms voor haar. “Ek weet nie,” sê sy, “waar dinge verander het nie. Ons was soos almal. Miskien nie heeltemal nie, want my pa was ‘n soldaat en in die skool was ons die Weermag-kindere. As die Flossies uitvlieg het die hele dorp daarvan

geweet – ons pa’s gaan teen die Kommuniste veg, dan was ons *special*. Ek het daarvan gehou. Maar die meeste van die tyd was ons soos al die ander. Ek en Gerhard het skool toe gegaan en in die middag was my ma daar en ons het huiswerk gedoen en gespeel. Naweke het ons gaan *shop* en gebraai en gekuier en kerk toe gegaan en elke Desember was ons Hartenbos toe en daar was niks snaaks aan ons nie. Niks waarvan ek geweet het toe ek ses of agt of tien was nie. My pa was my *hero*. Ek onthou hoe hy geruik het as hy in die middag huis toe kom en hy kom druk my. Hy het my ‘ounooi’ genoem. Sy uniform met die blink sterre op sy skouers. En my ma ...”

“Leef hulle nog?” vra die dominee skielik.

“My pa is dood,” sê sy. Met finaliteit, asof sy nie daaroor wil uitbrei nie.

“En jou ma?”

“Ek het haar lanklaas gesien.”

“O?”

“Sy bly op Mosselbaai.”

Hy sê niks.

“Sy weet nou. Wat se werk ek gedoen het.”

“Maar sy het dit nie altyd geweet nie?”

“Nee. ”

“Hoe het sy uitgevind?”

Sy sug. “Dit is deel van die storie.”

“En jy dink sy sal jou verwerp? Omdat sy weet?”

“Ja. Nee... Ek dink sy is op ‘n *guilt trip*.”

“Omdat jy ‘n prostituut geword het?”

“Ja.”

“Is sy skuldig?”

Sy kan nie meer sit nie. Sy staan op, haastig, en loop na die muur agter haar, om ‘n afstand te kry tussen hulle, stap dan na die rugkant van die stoel, hou dit met haar vingers was.

“Miskien.”

“O?”

Sy laat haar kop sak, laat haar hare toe om haar gesig te bedek en sy staan só, stil.

“Sy was mooi,” sê sy eindelijk en lig haar kop en dan haar hande van die stoel se rug af. Sy beweeg, regs, na die boekrak toe, haar oë op die boeke maar sy sien dit nie.

“Hulle was in Durban vir *honeymoon* en die foto’s ... Sy kon enige man gekry het, sy het ‘n *figure* gehad en haar gesig, sy was so mooi, so fyn. En sy het gelag, op al die foto’s en partykeer dink ek dit is die laaste keer dat sy gelag het.”

Sy draai na die predikant, leun haar skouer teen die boekrak, een hand liggies teen die boeke, vertroetelend. “Dit was seker vir my ma moeilik gewees, soms, as my pa weg was. Sy het nooit gekla nie. Wanneer sy geweet het hy kom terug, het sy die huis aan die kant gemaak, van hoek tot kant. *Spring cleaning*, het sy dit genoem. Maar nooit vir haarself nie. Netjies, ja. Skoon, maar sy het al hoe minder *make-up* gedra, haar klere het al hoe losser geraak, en valer. En haar hare korter. Jy weet hoe dit is as jy elke dag saam met iemand leef – jy sien nie stadige veranderinge nie.”

Sy vou haar arms weer, ‘n omhelsing van haarself.

“Die ding met die kerk ... dit is seker waar dit begin het. Hy het van die grens af gekom en gesê ons gaan nou na ‘n ander kerk toe. Nie meer die N.G. Kerk op die basis nie, ons gaan na ‘n dorpskerk toe, een wat in die laerskoolsaal Sondagoggende bymekaar kom.

Hande klap en floutes en bekerings, ek en Gerhard sou dit geniet het as hy nie so ernstig daaroor was nie. En skielik het ons elke aand huiskerk gehou en hy het gebid, lang gebede oor die duiwels wat in ons is, hy het begin praat van uit die Weermag gaan, want hy wil gaan sendingwerk doen en hy het die heeldag met die Bybel begin loop, nie die klein soldatebybeltjie nie, 'n grote. Dit was 'n *vicious circle*, want die Weermag was seker eers geduldig, maar later het hy begin bid dat die Here die duiwels uit die kolonel en die brigadier ook moet dryf en dat die Here vir hom moet deure oopmaak.”

Sy skud haar kop. “Dit moes vir my ma moeilik gewees het, maar sy het niks gedoen nie.”

Sy loop terug na haar stoel. “Nie eens toe hy met my begin het nie.”

7.

Hy ry met die bakkie Kaap toe want die motorfiets sal te opsigtelik wees, sy tas langs hom op die sitplek, Port Elizabeth na Knysna en hy sien die berge en die woude en hy wonder, soos altyd, hoe dit gelyk het 'n duisend jaar gelede, toe hier nog net Khoi en San was en die olifante in die digte bos getrompetter het. Anderkant George sit die huise van die rykes soos bonkige bosluise teen die duine, in stille mededinging om vasbytplek vir 'n beter see-uitsig te kry. Groot huise, leeg die heel jaar deur, om dalk in Desember gevul te word vir 'n maand en hy dink aan mev. Ramphele se sink-kaia op die verskroeiende vlakke buite Umtata. Vyf mense in twee vertrekke en hy weet die verskille in dié land is te groot, maar dit sal nooit groot genoeg wees om die dood van 'n kind te regverdig nie. Hy wonder of Khoza en Ramphele hier verby is, of hulle dié pad gery het.

Mosselbaai, verby Swellendam en oor die Breede, Caledon en eindelijk, laat in die middag, kom hy oor Sir Lowry's. Die Kaap lê uitgestrek daar ver onder en die son skyn in sy oë waar dit laag oor Tafelberg hang. Hy voel geen blydschap oor die terugkeer nie, want die herinneringe wat dié plek inhou lê nou ongemaklik in hom.

Hy ry Parow toe, daar is 'n hotelletjie in Voortrekkerstraat wat hy kan onthou, die New President, waar almal bly wat anomoniem wil wees, ongeag jou ras of kleur.

Dit is waar hy sal begin.

• • • •

Bennie Griessel staan voor die Ernstige en Geweldsmisdaadeenheid se gebou in Bishop Lavis en weeg die moontlikhede.

Hy kan die tas uit die katebak haal en dit verby Mavis by ontvangs sleep, om die hoek en in die gang af tot by een van die groot badkamers wat behoue gebly het toe die ou Polisiekollege die nuwe EGM-kantore geword het. Sodat hy kan gaan stort en sy tande borsel en die stoppelbaard in die gebleikte spieël gaan afkrap en skoon klere aantrek. Maar dan gaan elke fokken poliesman in die Skiereiland binne 'n halfuur weet Bennie Griessel is deur sy vrou uit die huis uit gegooi, dit is hoe dit werk in die Mag.

Of hy kan net só, onwelriekend en verkreukel, instap na sy kantoor toe en sê hy het die hele nag deur gewerk, maar dit is 'n storie wat net tydelik die skyn sal bewaar.

Daar is 'n bottel Jack in sy lessenaar se laai en drie pakkies Chlorettes, twee slukke vir die senuwees, twee Chlorettes vir die asem en hy's reg soos 'n roer, here, om die dik, bruin vloeistof oor sy keel te voel afgly, al die pad hemel toe. Hy stamp die katebak toe, fok die stort, hy weet wat hy nodig het, stap haastig, skielik lighartig, fok jou, Anna. Sy kan dit nie doen nie, hy sal 'n fokken prokureur gaan sien, een soos Kemp wat nie kak vat van mens of dier nie. Hy's die fokken broodwinner, dronk gat en al, hoe kan sy hom uitgooi, hy het vir daardie huis betaal, elke meubelstuk. Hy groet vir Mavis, om die hoek, op met die trappe, delf in sy broeksak vir die sleutel, sy hand bewe, hy kry die deur oop, maak dit agter hom toe, loop om, trek die onderste laai oop, lig die strafproseshandleiding op en voel die koue glas van die bottel. Hy haal dit uit, skroefdop af, tyd vir 'n smeediens, olieliggie brand rooi, hy grynsag vir sy skerpheid en dan gaan sy deur oop en Mat Joubert staan daar met 'n afkeurende trek op sy gesig.

“Bennie.”

Hy staan net so, die bottel se bek vyftien sentimeter weg van verligting.

“Fok, Mat.”

Joubert maak die deur toe agter hom. “Bêre die gemors, Bennie.”

Hy beweeg nie, onbereid om sy geluk te glo, so fokken naby.

“Bennie!”

Die bottel bewe, soos sy hele lyf. “Ek kan nie help nie,” sê hy sag, kan nie vir Joubert in die oë kyk nie. Die senior superintendent kom staan hier by hom, neem die bottel uit sy hand, hy laat onwillig los.

“Gee my die prop.”

Hy oorhandig dit plegtig.

“Sit, Bennie.”

Hy gaan sit. Joubert stamp die bottel op die lessenaar neer, leun sy groot lyf terug teen die lessenaar, bene reguit, arms gevou.

“Wat gaan aan met jou?”

Wat help dit hy sê enigiets?

“Nou’s jy ‘n vroueslaner én ‘n oggendsuiper?”

Sy het vir Joubert gebel. Om hom uit te skop was nie genoeg nie, Anna moes hom ook professioneel verneder.

“Jissis,” sê hy, met gevoel.

“Jissis wat, Bennie?”

“Aag fok, Mat, wat help dit ek sê enigiets? Wat help dit? Ek’s ‘n fok-op. Jy weet dit en Anna weet dit en ek weet dit. Wat is daar nog oor om te sê? Ek’s jammer ek leef?” Hy wag vir die een of ander reaksie, maar dit kom nie. Die stilte hang in die vertrek, tot hy moet weet of hy dalk simpatie gaan kry en versigtig opkyk en sy bevelvoerder se uitdrukkinglose gesig sien en dan vernou Joubert se oë stadig en ’n rooi gloed versprei oor sy gelaat en hy weet die baas is die bliksem in en hy rittereer. Joubert gryp hom woordeloos, ruk hom op uit die stoel aan arm en nek, druk hom deur toe.

“Mat,” sê hy, “Jissis, wat nou,” hy voel die aansienlike krag van die greep.

“Bly stil, Bennie,” sis Joubert en stuur hom af met die trappe, hul voeteval hard op die kaal oppervlakte, verby Mavis deur die voorportaal, Joubert se hand swaar in sy blaaië. Dan is hulle buite, in die skerp sonlig. Nog nooit het Joubert hardhandig met hom geraak nie, hul skoene knars oor die parkeerterrein, na die senior superintendent se motor toe, hy sê weer “Mat”, daar is ‘n drukking hier op sy binnegoed want dié humeur was nog nooit op hom gerig nie. Joubert reageer nie, hy pluk die motordeur oop, sy groot hand hier agter op Griessel se nek, druk hom in, die deur klap toe.

Joubert klim aan die bestuurskant in, draai die sleutel, hulle vlieg weg met skreeuende bande en dit is asof dié geluid 'n stortvloed van woede losmaak. "'n Martelgat," spoeg hy uit met absolute afkeur. "Ek vang jou met 'n fokken bottel in die hand en dis die beste wat jy kan doen? Martelgat gooi? Jy suip en jy moer vrouens en al wat ek sien is selfbejammering, Bennie, die fok weet, dit is nie goed genoeg nie. Veertien jaar, veertien fokken jaar wat ek saam met jou werk en ek het nog nooit 'n mens gesien wat sy eie lewe so totaal en al kan opfok sonder enige hulp van buite nie. Jy moes 'n fokken direkteur gewees het en waar sit jy, Bennie? Drie-en-veertig en jy's 'n inspekteur met 'n dors so groot soos die Sahara en jy slaan jou vrou en jy trek jou skouertjies op en sê 'ek kan nie help nie, Mat.' Jy fokken slaan jou vrou? Waar kom dit vandaan? Van wanneer af?" Joubert se hande praat saam en speeksel spat teen die voorste ruit en die enjin brul teen te hoë revolusies, Voortrekkerweg se kant toe. "Jy's jammer jy fokken leef?"

Griessel staar voor hom uit, hy voel weer die Jack in sy hand, die smagting binne.

As daar 'n stilte kom sê hy "Dit was gisteraand die eerste keer."

"Die eerste keer? Is dit 'n fokken verskoning? Maak dit alles reg? Jy's 'n poliesman, Bennie. Jy weet dit is nie 'n argument se gat nie. En jy lieg. Sy sê dit dreig al maande. Drie weke gelede het jy haar rondgestamp, maar jy was te dronk om dit ordentlik te doen. En die kinders, Bennie? Wat doen jy aan hulle? Jou twee kinders wat moet sien hoe hulle dronk pa moederloos by die huis kom en hulle ma aanrand. Ek moet jou toesluit saam met die skuim, sy moet 'n fokken saak teen jou maak, maar al wat dit gaan regkry is om nog skade aan die kinders te doen. En wat doen jy? Sy gooi jou uit en jy hardloop bottel toe. Dis net drank, Bennie, dis al waaraan jy dink. En aan jouself. Wat de fok gaan aan daar binne in jou kop? Wat het van jou verstand geword?"

Vir 'n oomblik wil hy antwoord, wil hy skree 'Ek weet nie, ek weet nie, ek wil nie so wees nie, ek weet nie hoe ek hier gekom het nie, los my uit,' want hy ken dié vrae en hy ken die antwoorde en dit is alles nutteloos, dit maak nie 'n verskil nie. Hy bly net stil.

In Voortrekker is die verkeer druk, die verkeerslig rooi. Joubert moet stop. Hy geen die stuurwiel 'n dwarsklap in frustrasie en Griessel wonder waar hulle heengaan. Sanatorium toe? Dit sal nie die eerste keer wees dat Joubert hom daar aflaai nie.

Die senior superintendent blaas sy asem luid uit.

“Weet jy waaraan dink ek Bennie, die hele tyd?” die stem nou sagter. “Aan die ou wat my vriend was. Die sersantjie wat hier aangekom het uit Parow uit, groen en voortvarend, die ou wat die hele klomp windgat-speurders by Moord en Roof kom wys het hoe jy polisiewerk doen. Die outjie van Parow, waar is hy, waar is hy heen? Daardie een wat gelag het en vir alles ‘n slim antwoord gehad het en ‘n legende was, fok, Bennie, jy was goed, jy het alles gehad, jy het instink gehad, jy het aansien gehad. Jy het ‘n toekoms gehad. En jy het dit doodgedrink. Dood-gefokken-drink.”

Stilte.

“Drie-en-veertig,” sê Joubert en dit asof hy van voor af kwaad word. Hy vleg deur die motors voor hom.

Nog ‘n verkeerslig.

“En jy’s nog ‘n fokken kind.”

En dan is dit stil in die kar en Griessel kyk nie meer waarheen hulle ry nie, hy dink aan die bottel wat so naby aan sy mond was en niemand sal verstaan nie, jy moet daar wees waar hy al was. Jy moet die behoefte ken. Joubert het ook gedrink in die ou dae, hard gekuier, maar hy ken nie dié plek nie. Hy weet nie en daarom verstaan hy nie en as hy weer uitkyk is hulle in Bellville, Carl Cronjéstraat en Joubert draai af. Hy ry nou kalmer. Daar is ‘n park, bome en gras en ‘n paar banke. Hy hou stil.

“Kom, Bennie.” Hy klim uit.

Wat maak hulle hier? Hy maak die deur langsaam oop.

Joubert loop vooruit, waar gaan hy heen, gaan hy hom bliksem hier tussen die bome, wat gaan dit help? Die verkeer op die N1 hier bo dreun en sis, maar niemand sal iets sien nie, hy loop onwillig agterna.

Tussen die bome gaan staan die Joubert, wys met 'n voorvinger en as hy langs Joubert kom, sien hy 'n figuur op die grond.

“Ken jy hom, Bennie?”

Onder koerante en kartonne en 'n onmoontlik smerige kombersbeweeg die figuur as hy die stem hoor,. Die vuil gesig draai na bo, baie baard en hare en klein potblou ogies, diep in hul kaste.

“Ken jy hom?”

“Dis Swart Piet,” sê Griessel.

“Hei,” sê Swart Piet.

“Nee,” sê Mat Joubert. “Hier lê Bennie Griessel.”

“Gaan julle my moer?” vra Swart Piet. ‘n Shoprite-winkeltrollie staan agter sy nes geparkeer. Daar is 'n stukkende stofsuier in.

“Nee,” sê Mat Joubert.

Swart Piet kyk skeef na die groot man voor hom. “Ken ek jou?”

“So lyk jy, Bennie. Oor ses maande. Oor 'n jaar.”

Swart Piet steek 'n bakhand na hulle uit. “Het jy tien rand.”

“Vir wat?”

“Brood.”

“Die vloeibare weergawe,” sê Mat Joubert.

“Jy’s seker met die helmet gebore,” sê Swart Piet en lag met tandlose kekkel.

“Waar’s jou vrou en kinders, Swart Piet?”

“*Long time ago*,” sê Swart Piet. “Net ‘n rand. Of vyf.”

“Sê vir hom, Piet. Sê vir hom wat se werk jy gedoen het.”

“Breinchirurg” sê Swart Piet. “*What does it matter*.”

“Is dit wat jy wil hê?” Joubert kyk vir Bennie Griessel. “Is dit wat jy wil wees?”

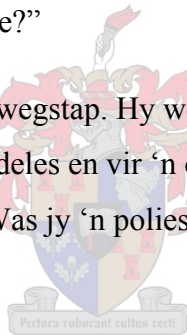
Griessel kry niks om te sê nie. Hy sien net Swart Piet se hand, ‘n bevlekte klou.

Joubert draai om en stap terug motor toe.

“Hei,” sê Swart Piet. “Wat is sy storie?”

Griessel kyk na Joubert se rug as hy wegstap. Hy wou hom nie bliksem nie. Al die pad uitgery hiernatoe vir ‘n kinderlike sedeles en vir ‘n oomblik het hy die groot man lief en dan snap hy iets anders en hy vra: “Was jy ‘n poliesman?”

“Lyk ek vir jou na ‘n doos?”

“Wat was jy?”

“*Health inspector* in Milnerton.”

“*Health inspector*?”

“Help ‘n honger man, pêl. Twee rand.”

“‘n *Health inspector*,” sê Griessel, hy voel die kwaad binne ontplof.

“O, fok,” sê Swart Piet. “Is jy die ou van die Saddles steakhouse?”

Griessel draai om, agter Joubert aan. “Hy was ‘n gesondheidsinspekteur,” skree hy en loop, doelgerig.

“Okay, ‘n rand, pël. Wat is ‘n rand tussen vriende?”

Die senior superintendent sit al agter die stuur.

Griessel draf nou. “Jy kan dit nie doen nie,” skree hy. Tot by die venster. “Jy wil my vergelyk met ‘n fokken gesondheidsinspekteur?”

“Nee. Met ‘n fokkop wat nie kan ophou drink nie.”

“Het jy hom gevra hoekom hy drink, Mat? Het jy hom gevra?”

“Vir hom maak dit nie meer saak nie.”

“Fok jou,” sê Bennie Griessel, die moegheid en die dranklus en die vernedering span saam. “Ek laat my nie vergelyk met ‘n kakkerlakkyker nie. Hoeveel lyke moes hy al omdraai? Hoeveel? Sê my. Hoeveel kindermoorde? Hoeveel vroue en ou tannies wat doodgebliksem is vir ‘n selfoon of ‘n twintigrand-ring? Jy soek die ou Bennie? Jy soek die fokker uit Parow wat vir niks geskrik het nie? Ek soek hom ook. Elke dag, elke oggend as ek opstaan dan soek ek hom. Want hy het minstens geweet hy is aan die regte kant. Hy het gedink hy maak ‘n verskil. Hy het geglo as hy lank genoeg en hard genoeg werk sal ons wen, die een of ander tyd, fok die range en fok die bevordering, geregtigheid sal seëvier en dit is al wat saak maak, ons is die goeie ouens. Die ou van Parow is dood, Mat. Soos ‘n drol. En hoekom? Wat het gebeur? Wat gebeur nou? Dis ‘n fokken oormag. Ons wen nie, ons verloor. Hulle word meer en ons word minder. Wat help dit? Wat help al die ure en die moeilikheid? Is ons beloon? Is vir ons dankie gesê? Hoe harder ons werk, hoe keer kak almal op ons. Kyk hier. Dis ‘n wit vel dié. Wat beteken dit? Ses-en-twintig-jaar in die Mag en dit beteken fokkol. Dis nie die drank nie, ek is nie ‘n inspekteurtjie oor die drank nie. Jy weet dit. Affirmative action, my hele fokken lewe gegee, al daai kak gevat en die affirmative action hou nie op nie. Tien jaar nou al. Het ek geloop, soos De Kok en Rens en Jan Broekman? Kyk waar sit hulle, sekuriteitsfirma en hulle maak geld soos bossies en ry BMW’s en hulle is elke middag vyfuur by die huis en waar is ek? ‘n Honderd oop dossiere en my vrou gooi my uit en ek is ‘n alkoholis, maar ek is nog fokken hier, Mat. Ek het nie gefokken dros nie.”

En dan is sy brandstof op en hy gaan leun teen die motor aan, sy kop op sy bors.

“Ek is nog fokken hier.”

“Hei,” skree Swart Piet van tussen die bome.

“Bennie,” sê Joubert sag.

Hy kyk stadig op. “Wat?”

“Kom ons ry.”

“Hei!”

As hy omloop na die ander deur toe, kom Swart Piet se stem helder en hoog: “Hei, julle!
Fok julle!”

8.

“Jou pa het jou misbruik,” sê die dominee met sekerheid.

“Nee,” sê sy. “Daar’s baie call girls wat só sê. Die stiefpa het met my gelol. Of die ma se *boyfriend*. Of die pa. Ek kan dit nie sê nie. Dit was nie sy probleem nie.”

Sy soek teleurstelling op sy gesig, maar hy wys niks.

“Weet jy wat sal ek wens as ek net een wens kan kry? Om te kan weet wat gebeur het met hom. Ek wonder so baie daaroor. Wat het hy gesien wat hom verander het? Ek weet dit was op die grens. Ek weet min of meer watter jaar, ek het dit al uitgewerk. Iewers in Suidwes of Angola. Maar wat was dit?

“As ek net meer van hom kan onthou soos hy voor dit was. Maar ek kan nie. Ek onthou net die *bad times*. Ek dink hy was altyd ernstig. En stil. Hy moes seker ... Hulle het nie almal só van die grens af teruggekom nie, so hy moes ‘n sekere soort mens gewees het. Hy moes die, wat is die woord ...”

“Potensiaal?”

“Ja. Hy moes die potensiaal gehad het.”

Sy soek iets om met haar hande te doen. Sy leun vooroor en neem die suikerlepel uit die wit porseleinpottjie. Dit het ‘n dorpswapen aan die punt van die geboë steel. Sy vryf die metaal met die kussing van haar duim, voel die gegote lyne daarvan.

“Die skool het elke jaar ‘n kermis gehou. Op ‘n Vrydag in Oktober. In die middag was daar boeresport en in die aand was daar stalletjies. Tombola en skyfskiet. Braaivleis. Almal was daar, die hele dorp. Jy het ná die boeresport huis toe gegaan en gaan mooimaak. Vir die aand. Ek was veertien. Ek het *make-up* by Lenie Heystek geleen en ek het my eerste denim gekoop met my spaargeld. Ek het ‘n *sky blue* bloes aangehad en my hare was lank en ek dink ek het mooi gelyk. Ek het voor die spieël in my kamer gesit daardie aand met maskara wat by die bloes pas en my lippe was rooi, miskien te veel

grimering, want ek was nog *stupid*, maar ek weet ek het so mooi gevoel. Dis iets wat mans nie verstaan nie. Om mooi te voel.

“Sê nou maar net ek het daardie aand my swart handsakkie gevat en sitkamer toe geloop en hy het vir my gesê ‘Jy lyk *beautiful*, Christine’. Sê nou maar net hy het opgestaan en my hand gevat en gesê “wil jy dans, prinses?””

Sy druk die ronding van die suikerlepel teen haar mond. Sy voel die emosie, oud en bekend.

“Dis nie wat gebeur het nie,” sê die dominee.

“Nee,” sê sy. “Dit is nie wat gebeur het nie.”

• • • •

Thobela Mpayipheli het die adres van Khoza se broer in Khayelitsha gememoriseer, maar hy ry nie reguit soontoe nie. Op die ingewing van die oomblik wyk hy twee afritte wes van die lughawe van sy roete af, en ry Guguletu toe, gaan soek die huisie waar hy en Miriam Nzululwazi en Pakamile gebly het. Hy parkeer oorkant die straat, skakel die enjin af.

Die tuintjie wat hy en die seun met soveel sorg en moeite en water uit die Vlake-sand opgetower het, is nou vaal in die laatsomer, daar is ander gordyne voor die voorste kamer se venster.

Hy en Miriam het in daardie kamer geslaap.

In die straat af is daar ‘n gejl van kinderstemme. Hy kyk, sien die seuns wat sokker speel, hemde wat uithang, kouse op die enkels. Pakamile het elke middag op daardie straathoek vir hom staan en wag, hier van halfses se kant af, hy het met ‘n Honda Benley gery, daardie kanniedood-motorfietsie waarop hy soos ‘n langbeenspinnekop gelyk het en die kind se gesig het verhelder wanneer hy om die draai kom en dan het hy gehardloop, saam met die motorfiets, die laaste honderd treë tot by hul hek.

So bly om hom te sien, so honger om met hom te gesels, so ywerig vir die werk, in die voortuin tussen die sonneblomme, en agter, in die groentetuin vol rankboontjies en witpampoene en plomp rooi tamaties.

Hy steek sy hand stadig na die sleutel uit, traag om die herinneringe te laat gaan.

Hoekom is alles van hom weggevat?

Dan ry hy, terug N2 toe, verby die lughawe, neem die afrit en draai regs en Kayelitsha is om hom, verkeer en mense, geboutjies, huise, sand en reuke en klanke, groot advertensies vir Castle en Coke en Toyota, handgemaakte uithangborde vir tuisnywerhede, haarkappers en paneelkloppers, groentestalletjies langs die pad, honde en beeste, 'n stad weg van die stad, uitgestrek oor die duineveld. Hy kies sy roete versigtig, volgens die kaart wat hy bestudeer het, want dit is maklik om hier te verdwaal, die straataanwysers min, die paaie soms breed, soms onmoontlik nou, tot hy voor die huis stilhou, 'n baksteengeboutjie in die middel van die erf, boumateriaal staan rond, 'n ekstra kamer is vensterhoogte in aanbou, 'n ou Mazda 323 staan op blokke, half onder 'n bokseil.

Hy klim uit, stap na die voordeur en klop aan. Binne speel musiek, Amerikaanse Rap. Hy klop weer, harder en die deur gaan oop. 'n Jong meisie, 17 of 18, in T-hemp en denim.

“Ja?”

“Is dit die huis van Lukas Khoza?”

“Hy is nie hier nie.”

“Ek het 'n boodskap vir John.”

Haar oë vernou. “Watse boodskap?”

“Werk.”

“John is nie hier nie.”

“Dis jammer,” sê hy. “Hy sou van die jop gehou het.” Hy draai weg, steek dan vas. “Sal jy vir hom sê?”

“As ek hom sien. Wie is jy?”

“Sê vir hom die ou wat die vet werkwenke gee was hier. Hy sal weet.” Hy draai weer om, asof hy belangstelling verloor het.

“John was lanklaas hier. Ek weet nie eens waar hy is nie.”

Hy drentel bakkie se kant toe en trek sy skouers op. “Dan gee ek maar die werk vir iemand anders.”

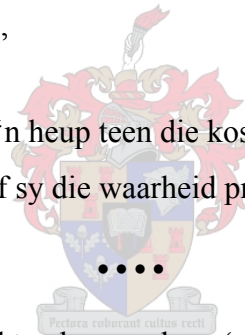
“Wag. Miskien weet my pa.”

“Luke? Is hy hier?”

“Hy’s by die werk. In Maitland. By die slagpale.”

“Miskien ry ek daarlangs. Dankie.”

Sy groet nie. Sy staan in die deur, ‘n heup teen die kosyn, en hou hom dop. Hy wonder, as hy agter die stuurwiel inskuif, of sy die waarheid praat.

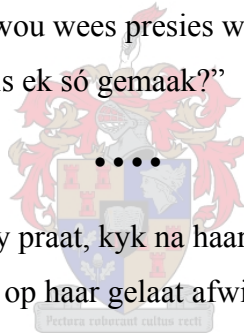
Sy vertel die dominee van die aand toe haar pa haar ‘n hoer genoem het. Toe hy oor haar in die badkamer gestaan het, sy wat huilend met ‘n waslap en water en seep die grimering afgeskrop het terwyl hy vir haar sê nie in sy huis nie. Daar sal nie hoerery in sy huis wees nie. Die aand toe dit begin het. Toe die ding binne haar gebeur het. Terwyl sy die tirade herroep, is sy ook bewus van wat tussen haar en die predikant gebeur, want dit is bekende terrein. Sy is besig om Die Rede te verskaf en hy wil dit hoor. Hulle. Mans kyk na haar, as sy klaar haar werk gedoen het, as sy met sagte hande en strelende stem haar lyf vir hulle oopgemaak het en hulle wil hê daar moet ‘n hartseer storie wees. Dit is ‘n primitiewe ding. Hulle wil hê sy moet eintlik goed wees. Die hoer met die goue hart. Die hoer wat so amper ‘n gewone meisie was. Die predikant het dit ook, hy kyk stip na haar, so gereed om haar met empatie te aanvaar. Maar by hom sal die ander ding minstens afwesig wees: Haar kliënte wat, feitlik sonder uitsondering, wil weet of dit ook ‘n seks-

ding is – entlik goed, maar eintlik jags. Hul fantasie van die nimfomaan-mite. Van dit alles is sy bewus terwyl haar woorde die storie skilder.

“Ek het so baie daaroor gedink, want dit is waar dit begin het. Daardie aand. Nou nog, as ek daaraan dink, is daar al hierdie *anger*. Ek wou net mooi lyk. Vir myself. Vir my pa. Vir my maats. Hy wou dit nie sien nie, net al hierdie ander goed, hierdie *evil*. En toe raak die godsdienst-ding net erger. Hy het ons verbied om te dans en te flik en oor te slaap en te kuier. Hy het ons versmoor.”

Die predikant skud sy kop, asof hy wil sê ‘die dinge wat ouers doen’.

“En ek kan nie ‘n *grip* op dit kry nie. Gerhard, my broer, het niks gedoen nie. Ons het dieselfde ouers en dieselfde huis en alles gehad, maar hy het niks gedoen nie, hy het net stil geword en gelees in sy kamer, hy het weggekrui in sy stories en in sy kop. En ek? Ek het gaan moeilikheid soek. Ek wou wees presies waarvoor my pa bang was. Hoekom? Hoekom is ek só gebou? Hoekom is ek só gemaak?”

Die predikant kyk na haar terwyl sy praat, kyk na haar hande en haar oë, na die uitdrukkings wat mekaar so vinnig op haar gelaat afwissel. Hy sien die mannerismes, die hare wat sy so behendig gebruik, die vingers wat met klein bewegings haar woorde en sinne punktueer, die ledemate wat ‘n ononderbroke en soms doelbewuste lyftaal praat en hy sit dit alles by die woorde en die inhoud, die seer en die opregtheid en oënskynlike intelligensie, en hy snap iets van haar: Sy geniet dit. Op ‘n sekere vlak, waarskynlik onbewus, hou sy van dié kalklig. Asof haar psige, ondanks die rommel wat daarop lê, iewers ongeskonde skuil.

• • • •

Teen twaalfuur oorrompel die honger vir Bennie Griessel in sy kantoor, sy neus in die moorddossier, en dan onthou hy daar is nie vandag ‘n toebroodjie nie, daar is nie ‘n kospakkie, netjies toegedraai in plastiek nie.

Hy kyk op van die dokumente, die vertrek skielik groot hier om hom. Wat gaan hy doen?
Hoe gaan hy regkom?

• • • •

Mpayipheli maak 'n fout met Lukas Khoza. Hy kry hom by die slagpale, in 'n bloedbevlekte wit plastiese voorskoot, besig om met 'n dik rooi tuinslang die bloed van die slagvloer se vaalwit teëls te spuit en hulle stap buite toe, waar Khoza wil gaan rook.

Hy sê hy soek na sy broer, John, want hy het werk vir hom.

“Watse werk?”

“Jy weet, werk,” sê Mpayipheli.

Khoza kyk afkeurend na hom. “Nee, ek weet nie en ek wil nie weet nie. My broer is gemors en as jy sy soort is, is jy ook.” Hy staan uitdagend, met 'n sigaret in die hand, tussen die slagpale-gebou en veekampe. Varke, groot en pienk, draai rusteloos agter die staalhekke, asof hulle onraad vermoed.

“Jy weet nie eens van wat se werk ek praat nie,” sê Mpayipheli met 'n ophaal van sy skouers, bewus dat hy die verkeerde benadering gekies het, dat hy 'n veralgemening gemaak het.

“Seker die gewone werk wat hy doen. Steel. Roof. Hy gaan my ma se hart breek.”

“Nie die keer nie.”

“Jy lieg.”

“Ek lieg nie. Ek sweer. Ek soek hom nie om hom te laat misdaad doen nie,” sê hy met drif.

“Ek weet nie waar hy is nie.” Khoza trap die stompie ergerlik dood onder die dik sool van sy wit stewels en loop na die deur agter hom.

“Is daar iemand anders wat weet?”

Khoza steek vas, sy antagonisme minder. “Miskien.”

Mpayipheli wag.

Khoza huiwer lank. “Die Yellow Rose,” sê hy en maak die deur oop en ‘n hoë gil, soos die van ‘n mens, klink van binne af. Agter Mpayipheli roer die varke skielik dringend, beur hulle teen die reeling.

9.

Mpayipheli ry Waterfront toe, kies doelbewus die pad wat teen die berg loop sodat hy die uitsig kan kry van die see en die hawe. Hy het dit nodig, oopte, skoonheid - die rol wat hy moes vertolk het hom ontstem en hy verstaan dit nie. Bedrog van identiteit is nie vir hom nuut nie. Dit was deel van sy lewe, destyds, in Europa. Die Oos-Duitsers het hom tot in die fynste besonderhede daarin geskool, die leef van die Leuen was vir byna 'n dekade deel van sy lewe, elke dag, die middele geheilig deur die doel van Bevryding, van Stryd.

Het hy soveel verander?

Hy kom oor die ronde dy van die berg en die vista maak oop daar onder, skepe en hyskrane, wye blou water, stadsgeboue en snelweë, en die kuslyn gooi 'n swierige draai Blouberg toe en hy wil na Pakamile draai en sê “Kyk net daar, dit is die mooiste stad in die wêreld,” en sien hoe sy seun groottoog hom aan dit alles verwonder.

Dit is die verskil, dink hy. Dit is asof die kind steeds by hom, om hom is.

Vóór Pakamile, voor Miriam, was dit net hy, was hy die enigste beoordelaar van sy optrede, die enigste een wat daardeur geraak word. Maar die kind het sy grense verskuif, dit wyer gerek, sodat elke ding wat hy sê en doen ander implikasies het, sodat sy gelieg vir Lukas Khoza ongemaklik in hom sit, asof hy dit teenoor Pakamile moet regverdig.

Soos die dag toe hulle in die heuwels op die plaas gaan stap het, hy wou sy seun leer om 'n geweer verantwoordelik te gebruik, as 'n stuk gereedskap om met omsigtigheid te hanteer.

Die vuurwapen het die jagter in die seun laat ontwaak, hy het al stappend die ongelaaide windbuks op voëls en klippe en bome gerig en met sy mond skietgeluide gemaak en sy gedagtegang het 'n hele siklus voltooi, tot hy gevra het “Jy was 'n soldaat, Thobela?”

“Ja.”

“Het jy mense geskiet?” Nie sonder 'n makabere geesdrif nie, dit is hoe seuns is.

Hoe antwoord jy só 'n vraag? Hoe verduidelik jy aan 'n kind dat jy met 'n sluipskuttersgeweer in München aangelê het op die vyand van jou vennote in die stryd, dat jy die sneller getrek het en die spatsels van bloed en brein teen die helder blou deur sien vorm het, hoe jy moes wegsluip, soos 'n dief in die nag, soos 'n lafaard. Dit was jou oorlog. Dit was jou heldedaa.

Hoe skets jy vir 'n kind die vreemde, verlore wêreld waarin jy geleef het, van Apartheid en onderdrukking en opstande en onrus. Van Ooste en Weste, van mure en vreemde alliansies?

Hy het gaan sit, met sy rug teen 'n rots, en hy het probeer. En eendelik het hy gesê jy neem net die wapen op teen ongeregtheid, jy rig dit net op mense as dit die laaste uitweg is, as alle ander vorme van verdediging en oortuiging uitgeput is.

Soos nou.

Dit is wat hy nou vir Pakamile wil sê. Die doel heilig die middele. Hy kan nie die ongeregtheid van sy dood maar laat begaan nie, hy kan dit nie gelate aanvaar nie. In 'n land waar die Stelsel gefaal het, is dit nou die laaste uitweg, al is dié wêreld net so moeilik om te verduidelik, net so ingewikkeld om te verstaan. Iemand moet standpunt inneem. Iemand moet sê 'tot hier toe'.

Dit is wat hy die kind probeer leer het. Dit is wat hy aan sy seun verskuldig is.

• • • •

Hy klop die hele middag aan deure en teen vieruur weet speurder-inspekteur Bennie Griessel die oorledene was die ses-en-veertigjarige mev. Josephine Mary McAllister, geskei in 1994, betroubare, onopspraakwekkende administratiewe assistent by Benson Exports in Waterkantstraat. Sy was 'n lidmaat van die New Gospel Church in Seepunt, 'n eensame vrou wie se voormalige man in Pietermaritzburg woon en wie se twee kinders in Londen werk. Hy weet sy was 'n lid van die openbare biblioteek, sy het Barbara Cartland en Wilbur Smith se boeke verkies, 'n 1999-model Toyota Corolla besit, R18 762.80 in 'n tjekrekening by Nedbank gehad, R6 456.70 op haar kredietkaart geskuld en op die dag

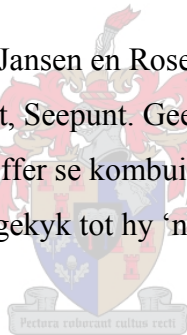
van haar dood 'n vliegtuigkaartjie na Heathrow bespreek, klaarblyklik om vir haar kinders te gaan kuier.

Hy weet ook daar is, soos met die vorige twee moorde, nie 'n enkele beduidende leidraad nie.

En wanneer hy sy tasse by haar woonstel se deur insleep, verstaan hy die risiko van wat hy gaan doen, maar hy sê vir homself hy het geen keuse nie, waar de fok moet hy heen gaan? Na 'n hotel toe, waar die drank net een vinger op 'n telefoonknoppie ver is? En Forensies is klaar hier, daar is geen ander sleutels behalwe dié in sy sak nie.

Josephine Mary McAllister se woonstel het nie 'n stort nie, net 'n bad en hy tap dit half vol en gaan lê in die warm water en kyk hoe die klop van sy hart met ritmiese reëlmaat fyn rimpelings oor die oppervlakte stuur.

Die breë verband tussen McAllister, Jansen en Rosen is maklik. Almal middeljarig, alleenlopers, Groenpunt, Mouillepunt, Seepunt. Geen geforseerde ingang nie. Verwurg met 'n elektriese koord uit elke slagoffer se kombuis. Maar hoe het die fokker hulle gekies? Op straat? In 'n kar gesit en gekyk tot hy 'n potensiële slagoffer sien? En dan aan 'n deur gaan klop?

Kan nie wees nie, McAllister en Rosen se woonstelblokke het sekerheidshekke en interkomstelsels, vroue maak nie oop vir onbekende mans nie. Nie meer nie. Nie hier nie. Jansen se huis het 'n staalhek voor die voordeur gehad.

Nee, hy het hulle bevriend, op die een of ander manier.

En dan 'n afspraak gemaak vir 'n Vrydagaand en hulle kom haal of terugbring. En die elektriese koord gebruik. In die kombuis gekry? Sitkamer toe of slaapkamer toe gevat? Hoe het hy hulle daarmee verras? Want daar is nie veel tekens van 'n gespartel nie, geen weefsel onder vingernaels nie, geen ander kneusmerke nie.

Hy moet sterk wees. Vinnig. Metodies.

Die forensiese sielkundige in Pretoria het gesê die fokker sal 'n rekord hê, dalk vir mindere oortredings: aanranding, diefstal, betreding, miskien brandstigting. Waarskynlik vir seksuele oortredings, verkragting, miskien afloerdery. "Hulle begin nie by moord nie. Hulle klim eers die leer. As jy hom vang, sal jy pornografie by hom kry, sado-masochistiese goed. En een ding kan ek vir jou sê: Hy sal nie ophou nie. Hy raak behendiger, hy kry al hoe meer selfvertroue."

Griessel vat die seep en was sy lyf en wonder of sy hier gesit het voor hy haar kom haal het, of sy haarself voorberei het vir die afspraak, onwetend, 'n lam ter slagting.

Hy sal hom kry.

Vrydagaande. Waarom Vrydagaande?

Hy spoel die seep af.

Is Vrydag die enigste aand wat hy los is van verpligtinge? Watter soort beroep is af op Vrydagaande? Watter soort beroep *werk* op Vrydagaande, net fokken poliesmanne, dis al, die res van die wêreld braai en suip. En moor.

Hy klim uit. Hy loop druppel na sy tas en haal 'n handdoek uit. Anna het dit netjies bo-op die klere gesit. Sy het die bagasie met sorg gepak, asof sy vir hom omgee.

Maar nou krap hy dit deurmekaar, hy sal dit moet uithang, dit gaan kreukel.

Hy sal 'n plek moet kry om te bly. Vir ses maande.

Hy hoor die stilte in die woonstel, skielik meer bewus daarvan dat hy alleen is. Dat hy nugter is. Hy haal klere uit, trek aan.

Anna, wat ondanks haar woede vir hom die tasse met soveel deeglikheid gepak het. Wat in die kombuis sal wees, nou, nog in haar werksklere, die geluide van potte en panne, die radio op die tafel wat sag speel. Carla sal by die eetkamertafel sit met haar huiswerkboeke, die potlood se punt in haar hare, draaiend. Fritz voor die televisie, met die afstandbeheer, die kanale aanhoudend aan die verander, soekend, ongeduldig,

onrustig, soos sy pa, altyd aan die gang, hy was ook só, dinge moes gebeur, Here, waar is sy lewe heen?

Weggepis. Met die hulp van Klipdrift en Coke en Jack Daniels.

Alkoholiste Anoniem, Stap tien: Hou aan om 'n persoonlike voorraadopname te doen en, as ek verkeerd is, dit onomwonde te bekén.

Hy sug diep. Die verlange druk teen sy bors, van binne. Hy wil nie hier wees nie. Hy wil teruggaan. Hy wil sy gesin terughê, sy vrou en sy kinders. Hy wil sy lewe terughê. Hy sal voor moet begin. Hy wil weer wees soos hy was - die poliesman van die Parow-stasie wat vir die lewe gelag het. Kan 'n mens oor begin? Nou? Op drie-en-fokken-veertig?

Waar begin jy as jy oor begin?

Dis nie asof jy geniaal moet wees om daardie een te beantwoord nie, en hy is nie seker hy of dit hardop sê nie.

Hy moet gaan koerante koop en 'n blyplek in die geklassifiseerde advertensies soek, want hierdie fokken woonstel gee hom die horries. Maar eers moet hy bel. Hy kry Josephine Mary McAllister se telefoonboek in 'n laai van die kassie waarop die instrument staan. Hy slaan dit oop, voor, en trek sy vinger vinnig oor die inskrywings, blaai om, soek weer, tot hy die nommer kry.

Hy sal nog een keer probeer. Nog een fokken laaste keer.

Hy bel die nommer. Dit lui nie lank nie.

“Alcoholics Anonymous, good afternoon,” sê 'n vrou se stem.

• • • •

Thobela Mpayipheli koop die Argus byna toevallig, iets om te doen terwyl hy sy vis en skyfies uit 'n kartonboksie eet, die meeue wat soos aasvoëls op die reeling langs hom vir aalmoese wag. Hy slaan die koerant oop op die houttafel voor hom. Hy lees eers die hoofberig, sonder veel aandag, nog politieke onderstrominge in die Wes-Kaap, beweringe

van korrupsie en die gewone ontkenings. Hy doop die skyfies in die seekossous. En dan sien hy die kleiner storie, regs onder.

Cops called incompetent – baby rapist case dismissed

Hy lees dit. As hy klaar is, stoot hy die kos eenkant toe. Hy kyk uit oor die stil water van die hawe, die plesierbote wat in ‘n ry uitvaar om teen sononder by Llundudno en Clifton hul skemerkelkies te gaan bedien, rooigebrande toeriste op die dekke, maar hy sien dit nie. Hy sit lank só, starend en bewegingloos, sy groot hande wat die berig raam. Dan lees hy dit weer.

• • • •

Daar is ‘n klop aan die studeerkamerdeur en die dominee sê “Binne”.

Die vrou wat haar kop insteek, is in haar middeljare, haar swart hare kort teen haar kop geknip, haar neus lank en elegant. “Jammer dat ek steur. Ek het iets gemaak om te eet.”

Hulle meet mekaar met vinnige oë, Christine sien die valse selfversekering, die onderdanigheid, die skraal lyf weggesteek onder die sindelike rok. ‘n Besige vrou, deugdige hande wat net in die kombuis woeker. Die soort vrou wat seks het om kinders te hê, nooit vir plesier nie, ‘n vrou wat stug sal wegdraai as haar man sy mond en sy tong laer as die klein, moë borsies wil laat gly. Ek ken jou soort, maar sy wil dit nie wys nie, sy probeer onskadelik lyk.

Die dominee staan op en loop na sy vrou toe, neem die skinkbord by haar. “Dankie, mamma,” sê hy.

“Plesier” en dan glimlag sy met ‘n klein mond vir Christine van Rooyen, die oë wat net vir die kortste van oomblikke sê ‘ek ken jou soort’ en dan is die deur saggies toe.

Onbewus plaas hy die skinkbord op die lessenaar – toebroodjies, hoenderboudjies, agurkies, servette.

“Hoe het julle ontmoet?” vra sy vir die predikant. Hy het gaan sit op sy stoel.

“Ek en Retha? Op universiteit. Haar kar het gaan staan. So ‘n ou Mini Minor. Ek het met my fiets by haar gestop.”

“Was dit *love at first sight*?

Hy lag sag. “Vir my was dit. Sy het ‘n ou in die Weermag gehad.”

Hoekom, wil sy vra. Wat het jy in haar gesien? Wat het jou háár laat kies. Het sy na ‘n ideale pastoriemoedertjie gelyk? ‘n *Virgin*? Onbevlek. Sy sien die romanse, die korrektheid daarvan en sy weet dit sou haar, op daardie ouderdom, tot die dood toe verveel het.

“Toe vry jy haar af?” maar sy stel nie meer belang in die antwoord nie. Sy herken ‘n ou jaloesie in haar.

“Uiteindelik,” en hy glimlag met ‘n sekere selftevreedenheid. “Kry vir jou iets om te eet.”

Sy is nie honger nie. Sy neem ‘n toebroodjie, sien daar is blaarslaai en tamatie op, die brood in perfekte driehoek gesny. Sy plaas dit op ‘n bordjie, sit dit op haar skoot. Sy wil hom vra hoe hy gewag het, hoe hy die drange onderdruk het tot ná die huwelik.

Masturbeer leerling-predikante, of is dit ook sonde in hulle wêreld?

Sy wag tot hy begin eet aan ‘n hoenderboudjie, die beentjie klein in sy hande, hy sit vooroor sodat hy oor die bord eet, sy lippe blink van die vet.

“Ek het die eerste keer seks gehad toe ek vyftien was,” sê sy. “Regte seks.”

Sy wil hê hy moet stik in sy kos, maar sy kakebeen staan net vir ‘n oomblik stil.

“Ek het die seun gekies. Ek het hom uitgesoek. Die slimste een in die klas. Ek kon enigeen gekry het, dit het ek geweet.”

Hy is hulpeloos met die hoender halfgeëet in sy hand, sy mond vol vleis.

“Hoe meer my pa gebid het oor die duiwels in my, hoe meer wou ek die duiwels sien. Elke aand. Elke aand moes ons in die *lounge* gaan sit en dan het hy die Bybel gelees en lank gebid en vir die Here gevra dat Hy die Bose uit Christine uit dryf. Die sondes van die vlees. Die versoekinge. Terwyl ons sit en hande vashou en hy sweet en praat dat die vensters bewe en die hare in my nek regop staan, hoe meer het ek gewonder watter duiwels? Hoe lyk hulle? Wat doen hulle? Hoe sal dit voel as hulle uitkom? Hoekom *focus* hy só op my? Is dit iets wat ek nie kan help nie? Ek het eers nie ‘n *clue* gehad nie. Maar toe begin die seuns by die skool vir my kyk. Vir my lyf.”

Sy wil nie meer die bordjie op haar skoot hê nie. Sy plak dit op die lessenaar neer, vou haar hande onder haar borste, sy moet bedaar, sy het hom nodig, perfekte vrou en al.

Hy het haar elke oggend geïnspekteer, soos een van sy troepe. Hy het haar nie by die deur laat uitgaan voor hy nie die lengte van haar rok goedgekeur het nie. Soms het hy haar teruggestuur om haar hare vas te maak, of om die byna onsigbare maskara te gaan afwas, sodat sy geleer het om ‘n bietjie vroër te loop en in die spieël van die skooltoilette haar grimering te gaan aansit. Want sy wou nie die nuut-ontdekte aandag van die seuns verbeur nie. Dit was ‘n eienaardige ding, op dertien was sy maar net nog een van die massa meisies, plat van bors, vaal en giggelrig. En toe begin alles groei – buuste, heupe, bene, lippe, ‘n metamorfose wat haar pa hondsdel gelaat het en ‘n vreemde invloed op al die ander mans om haar gehad het: matriekseuns het belangstellend begin groet, onderwysers het by haar skoolbank begin talm, standaard sessies het skelm geloer en agter bakhande vir mekaar gefluister en eindelijk het sy gesnap. Dit was die tyd toe haar ma begin werk het en sy deel van ‘n groep geword het wat eers smiddae na ‘n ouerlose huis gegaan het om te rook en soms te drink en Colin Engelbrecht van agter ‘n Chesterfield se blou dampe vir haar gesê het sy het die sexyste lyf in die skool, dit word nou amptelik aanvaar, en of sy bereid sal wees om haar borste vir hom te wys, net een keer, hy sal enigiets daarvoor doen.

Die ander meisies in die vertrek het hom met kussings gegooi en op hom gegil dat hy ‘n vark is. Sy het opgestaan en haar hemp losgeknoop en haar bra losgeknip en haar tiete vir die drie seuns ontbloot, sy het daar gestaan met haar groot tepels en sy het vir die eerste

keer in haar lewe die mag gevoel, die beswyming in hul oë gesien, die oopmondhangkakebeenswakheid van wellus en hoe anders was dit nie as haar pa se verskriklike afkeur nie.

Dis hoe sy die duiwels leer ken het.

Daarna was niks weer dieselfde nie. Die wys van haar borste is oorvertel, het sy later besef, want die toonhoogte van belangstelling het toegeneem, die aard van hul toenadering het verander. Sy het, met dié daad, die moontlikheid van wildheid geskep, die potensiaal van 'n los geluk. En sy het dit begin benut. Dit het 'n wapen geword, 'n skans en 'n spel. Dié van wie sy gehou het, is soms beloon met 'n toelating tot haar kamer en 'n lang, swetende vryery in die middaghitte van Upington, en die voorreg om haar borste te streel en te lek terwyl sy hul gesigte met absolute konsentrasie dophou en die onmoontlike diepe genoegdoening vertroetel dat sy vir die genot, die jagende asem, die donderende hartklop verantwoordelik is.

Maar wanneer hul hande laer begin daal, het sy dit sag en ferm teruggebring na bo die midrif, want sy wou besluit met wie dit gebeur, en wanneer. Soos sy dit wil hê, presies soos die fantasie wanneer sy in die laataand in haar bed lê en masturbeer, stadig die duiwel met haar vingers terg tot sy hom met 'n sidderende kom uit haar uitdryf. Net om die volgende aand te voel hy is weer terug daar binne, hurkend, wagtend vir haar hand.

Dit was met die huissportbyeenkoms van haar standerd-agt-jaar dat sy die mooi, vrome, slim, skaam Lukas Erasmus met sy goueraambriljetjie en sy fyn hande verlei het, in die donker van die langgras agter die busloods. Hy was die een wat te bang was om na haar te kyk, wat rooi gebloos het as sy hallo sê. Hy was sag, sy oë, sy stem, sy hart. Sy wou vir hom haar geskenk gee omdat hy nie daarvoor gevra het nie.

En sy het.

10.

“My naam is Bennie Griessel en ek is ‘n alkoholis,” sê hy.

“Hallo, Bennie,” sê die twee-en-dertig stemme in ‘n blymoedige koor.

“Ek het gisteraand ‘n bottel Jack Daniels uitgesuip en my vrou geslaan. Sy het my vanoggend uit die huis uit gesit. Ek is nou een dag sonder drank. Ek is hier omdat ek nie my drinkery kan beheer nie. Ek is hier omdat ek my vrou en my kinders en my lewe wil terughê,” en terwyl hy die desperate vasberadenheid in sy eie stem hoor, begin iemand hande klap en dan daver dit in die afgeleefde kerksaaltjie.

• • • •

Hy talm in die donker buite die Yellow Rose, kyk na die langwerpige, verbeeldinglose struktuur, neem ‘n instinktiewe inventaris van uitgange, vensters, afstand tot by sy bakkie. Dit moes ‘n plaasopstal gewees het, ‘n kleinboer se woning uit die vyftigs, voor die Khayelitsha-gety se hoogwatermerk hier verbygestoot het.

Onder die nok van die dak is ‘n neonlig met die naam en ‘n helder geel roos. Rap-musiek klop binne, ‘n vinnige, ontstemde hart, daar is nie gordyne voor die vensters nie, die lig breek uit en maak lang bane oor die parkeerterrein, ‘n vrolike vuurtoring op ‘n verraderlike swart rif.

Binne sit hulle dig getros om goedkoop tafels, hy sien ‘n paar Europese toeriste, die geforseerde gemoedelikheid van skrikkerige mense, soos sendelinge in ‘n stat van kannibale. Hy vleg deur, daar is twee, drie sitplekke oop by die dennehout-kroegtoonbank. Twee jong swart kroegmanne spook daaragter om bestellings te vul. Kelnerinne gly behendig tot by hulle, elkeen met ‘n geel plastiekroos flappend bo hul borste, vasgesteek aan die dun, wit T-hempmateriaal.

“What’s your pleasure, big dog?” vra die kroegman wat hom kom bedien in ‘n vae Amerikaanse aksent. *Bieghdawg*.

“Het jy Windhoek?” Hy praat in sy eie taal.

“Lager or Light, my friend?”

“Is jy ‘n Xhosa?”

“Yes.”

Hy wil sê: “Dan praat jy met my in Xhosa,” maar hy hou dit in, want hy het inligting nodig.

“Lager, asseblief.”

Die drank en ‘n glas verskyn voor hom. “Elf rand tagtig.”

Elf rand tagtig? Monomotapa gevind. Hy gee vyftien. “Hou die kleingeld.”

Hy tel die glas op en drink.

“Ek hoop julle klap nog hande as ek klaar is,” sê Bennie Griessel wanneer die ovasie bedaar. “Want ek gaan vanaand sê wat ek al in negentien-ses-en-negentig moes gesê het. En julle gaan nie noodwendig daarvan hou nie.” Hy kyk na Vera, die bruin vrou in die voorsitterstoel, haar ondersteunende glimlag, na die see van koppe wat na hom gedraai is, elke gesig ‘n eggo van Vera se onvoorwaardelike ondersteuning en hy voel die ongemak wat hom wil oorrompel.

“Ek het twee probleme met die A.A.,” sy stem vul die vertrek, asof net hy daar is. “Een is dat ek voel ek pas nie hier nie. Want ek drink nie uit swakheid nie. Ek drink omdat ek moet. Ek is ‘n poliesman. Moord is my spesialiteitsgebeid. Elke dag.” Sy vingers het die leuning van die blou plastiekstoel voor hom beet, hy sien sy wit kneukels en dan kyk hy op na Vera, want hy weet nie waar anders om te kyk nie. “En ek suip want dit maak die stemme stil.”

Vera knik, asof sy verstaan. Hy soek ‘n ander fokuspunt, daar is plakkate teen die muur.

“Ons skree wanneer ons doodgaan,” sê hy, stadig en sag, want hy moet dit reg kry. “Ons hou almal vas aan die lewe, ons hou verskriklik styf vas en wanneer iemand ons vingers

losmaak, dan val ons,” hy sien sy hande beduie hier voor hom, twee verbete kloue wat oopgaan. “Dit is dan wanneer ons skree. Wanneer ons weet dit sal nie meer help om te gryp nie, ons val te vinnig.”

Die mishoring by Mouillepunt weeklaag ver en diep. Hier, in die kerksaal, is dit stil. Hy haal diep asem en kyk vir hulle. Daar is nou ongemaklikheid, die blymoedigheid versteen.

“Ek hoor dit, ek kan dit nie help nie. Ek hoor dit as ek inloop, as hulle daar lê, die skree hang daar, dit wag dat iemand dit moet hoor. En as jy dit hoor, dan kom dit in jou kop in en dit bly daar.”

Iemand hoes senuagtig hier links van hom.

“Dit is ‘n verskriklike geluid,” sê hy en kyk na hulle, want nou wil hy die ondersteuning sien. Hulle vermy sy oë.

“Ek het nog altyd stilgebly daaroor,” sê hy. Vera beweeg, asof sy iets wil sê, sy moenie nou praat nie. “Want mense sal dink ek is nie lekker hier bo nie. Julle dink dit. Nou. Maar ek is nie. As ek mal was, sou die drank nie gehelp het nie. Dit sou dit erger gemaak het. Die drank help. Dit help as ek by ‘n moordtoneel inloop. Dit help dat ek deur die dag kom. Dit help as ek huis toe gaan en ek sien my vrou en my kinders en ek hoor hulle lag, maar ek weet daardie skree lê binne-in hulle ook. Ek weet dit wag daar en eendag sal dit uitkom en ek is bang dat ek die een sal wees wat dit hoor.”

Hy skud sy kop. “Dit sal vir my te erg wees.”

Hy kyk af, na die vloer, en fluister: “En die ding wat my die bangste maak is dat ek weet daardie skree is hier binne in my,” sê hy.

Hy kyk op, in Vera se oë. “Ek drink want dit vat daardie vrees ook weg.”

• • • •

“Wanneer laas was John Khoza hier?” vra Mpayipheli vir die kroegman.

“Who?”

“John Khoza.”

“Yo, man, there are so many dawgs coming in here.”

Hy sug en haal ‘n vyftigrandnoot uit, skuif dit met sy palm oor die toonbank.

“Probeer onthou.”

Die noot verdwyn. “Sort of thin dude with bad skin?”

“Dis hy.”

“He mostly talks to the Boss Man, you’ll have to ask him.”

“Wanneer laas het hy met die Boss Man kom praat?”

“I work shifts, man, I’m not here all the time. Haven’t seen John-dawg for ages.” En dan is hy weg, om iemand anders te bedien.

Hy sluk nog bier, die bitter smaak oud-bekend, die musiek te hard, die basnote vibreer in sy borskas. Oorkant, teen die venster, ‘n tafel van sewe wat uitbundig lag, ‘n gespierde bruinman staan op ‘n stoel, hy drink ‘n groot beker af, ingewikkelde tatoëermerke op sy arms. Hy skree iets, die woorde verlore, die leë beker word omhoog gehou.

Dis te leeg vir hom, te hol, te kunsmatig, dié vrolikheid. Dit was nog altyd, ná Kazakstan, maar dit is lank gelede, honderd-en-twintig swart broeders in ‘n Russiese opleidingskamp wat saans gedrink en gesing en gelag en verlang het, moeg tot op die been, kamerade, krygers.

Die kroegman kom weer verby.

“Waar kry ek die Boss Man?”

“It can be arranged.” Hy staan daar, wagtend, sonder om ‘n oog te knip.

Hy haal nog 'n vyftig uit. Die kroegman beweeg nie. Nog een. 'n Palm swiep die geld weg.

“Gimme a minute.”

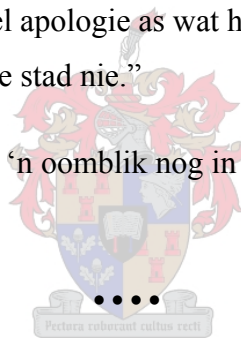
• • • •

“Die tweede probleem,” sê Bennie Griessel, “is in die Twaalf Stappe. Ek ken dit uit my kop uit en ek verstaan as dit vir ander mense werk. Stap Een is maklik, want die f... die vader weet, my lewe is buite beheer, die drank het oorgeneem. Stap Twee sê 'n Mag groter as onself kan ons heel maak. Stap drie sê gee net ons wil en ons lewens aan Hom.”

“Amen,” sê 'n paar van hulle.

“Die probleem is,” sê hy met soveel apologie as wat hy in sy stem kan sit, “ek dink nie daar is só 'n Mag nie. Nie in hierdie stad nie.”

Selfs Vera vermy sy blik. Hy staan 'n oomblik nog in die stilte. Dan sug hy. “Dit is al wat ek kan sê,” en hy gaan sit.

Aan die einde van sy tweede bier sien hy die Boss Man deur die vertrek aangestap kom, 'n vet swart man met 'n kaalgeskeerde kop, goue ring aan elke vinger. Hy talm hier en daar by 'n tafel, sê-skree iets vir die gaste, van die kroegtoonbank af is die woorde onhoorbaar in die rumoer, tot hy eindelijk hier by Mpayipheli kom staan, fyn sweetdruppels oor die gesig, asof die tog inspannend was, regterhand uitgestrek, juweliersware wat skitter.

“Ken ek jou?” Sy stem verrassend hoog en vroulik, die ogies klein en wakker. “Madison Madikiza, hulle noem my Boss Man.”

“Tiny,” Gebruik hy 'n bynaam uit die verlede.

“Tiny. Dan is my naam seker Maergat,” en die Boss Man lag, ‘n aansteeklike giggel wat sy oë laat toeval en sy hele lyf skud as hy dit na ‘n kroegstoel oplig. ‘n Lang glas verskyn voor hom, die inhoud helder soos water.

“Gesondheid,” hy drink diep en vee sy mond met sy mou af, swaai ‘n wysvinger op en af in Mpayipheli se rigting. “Ek ken vir jou.”

“Ek ...” Sy hartklop versnel, hy fokus sterker op die gelaatstrekke. Hy wil nie onkant betrap word nie, herkenning beteken moeilikheid, dit beteken konnotasies, ‘n spoor met ‘n begin en ‘n einde.

“Nee, moenie sê nie, ek sal nou onthou. Gee my net ‘n minuut.” Die ogies wat oor hom dans, ‘n frons keep lank oor die kaal kop. “Tiny ... Tiny ... Was jy ... Nee, dit was ‘n ander ou.”

“Ek dink nie ...”

“Nee, wag, ek moet jou net plaas, hel, ek vergeet nie ‘n gesig nie ... Sê my net, wat is jou lyn?”

“Dit en dat,” nou versigtig.

Dan klap die vingers. “Orlando Arendse,” sê die Boss Man. “Jy het shotgun gery vir Orlando.”

Verligting: “Dis lank gelede.”

“Geheue soos ‘n olifant, my vriend. Nineteen ninety-eight, ninety-seven, daar rond, toe werk ek nog vir Shakes Senzeni, God rest his soul, hy’t ‘n chop shop in Gugs gehad, ek was sy voorman. Toe vra Orlando ‘n sit-down oor gebiedsafbakening, onthou jy? Groot vergadering in Stikland en jy het langs Orlando gesit, Shakes het nog agterna gesê dit was slim, ons kon nie Xhosa gooi onder mekaar nie. My fok, my vriend, small world, ek hoor Orlando is afgetree, die Nigeriërs het die drug trade oorgevat.”

Hy trek sy skouers op. “Ek het Orlando twee, drie jaar laas gesien.” Hy kan die geleentheid onthou, maar nie die man voor hom nie. En iets anders, ‘n gewaarwording van moontlikhede, as hy by Orlando gebly het, waar sou hy nou gewees het, wat sou hy nou gedoen het?

“Wat doen jy nou?”

Hy kan by sy dekmantel hou, nou met meer geloofwaardigheid. “Ek’s vryskut, sit jobs bymekaar ...” Wat sou hy gedoen het as Orlando afgetree het? ‘n Nagklubeienaar geword het? Iewers aan die periferie van die wet ‘n ding bedryf het? Hoe naby aan ‘n potensiële waarheid is die storie wat hy nou fabriseer?

“‘n Broker?”

“‘n Broker.” Daar was seker ‘n tyd dat dit moontlik sou wees, dat dit die waarheid sou kon wees. Maar dit lê in die verlede. Wat lê voor hom? Waarheen gaan hy?

“En jy het iets vir Johnnie Khoza?”

“Miskien.”

Uitroepe klink bo die musiek uit en hulle kyk om. Die fris bruinman dans nou op ‘n tafel, sy hemp uit, ‘n getatoeëerde draak spoeg verbleikte rooi vuur op sy bors, sy aanhangers moedig hom aan.

Boss Man Madikiza skud sy kop. “Daar kom kak,” sê hy en draai terug na Mpayipheli. “Ek dink nie Johnnie is beskikbaar nie, my vriend. Ek hoor hy hardloop, hulle het hom in die Ciskei gevang vir AR en manslag. Hy’t ‘n service station gedoen, Johnnie het nog nooit groot gedink nie, en toe die hofspraak verkeerd fok, toe kos dit hom vet geld om ‘n sleutel te kry, as jy verstaan wat ek bedoel. Ek weet nie waar hy is nie, maar hy is definitief nie in die Kaap nie. Anders sou hy lankal hier ingesluip het. In elk geval, ek het beter talent as hy op my boeke, sê my net wat jy nodig het.”

Dit is die eerste keer dat hy die moontlikheid sien: Dat hy hulle nie gaan kry nie. Dat die soektog nutteloos is, dat hulle iewers in ‘n gat ingekruip het waar hy hulle nie kan uitkry

nie en die frustrasie kom hang aan hom, maak hom swaar, magteloos. “Die ding is,” sê hy, maar hy weet al dit gaan nie werk nie, “Khoza het inligting oor die moontlike job. ‘n Kontak aan die binnekant. Is daar niemand wat sal weet waar hy is nie?”

“Hy’t ‘n broer ... Ek weet nie waar nie.”

“Niemand anders nie?” Waarheen? As hy nie vir Khoza en Ramphele kan kry nie? Waarheen? Hy skud dit met moeite af, konsentreer op wat die Boss Man sê.

“Ek ken hom nie só goed nie. Johnny is small-time, een van baie wat hier inkom. Hulle is almal dieselfde, kom hier in met groot attitude, gooi hul geldjies rond voor die girls soos major gangstas, maar hulle doen service stations. No class. As Johnnie vir jou sê hy’t ‘n kontak aan die binnekant vir ‘n serious score, moet jy maar versigtig wees.”

“Ek sal.” Die plaas is nie ‘n opsie nie, hy kan nie terug nie, nie met dié frustrasie in hom nie, dit sal hom van sy sinne dryf.

“Waar kan ek jou kontak? As ek iets hoor?”

“Ek sal weer kom.”

Die Boss Man se ogies vernou. “Jy vertrou my nie?”

“Ek vertrou niemand nie.” Wat gaan hy doen?

Die laggie borrel op, sjampanje uit ‘n vaasje, en ‘n pofferhand klop hom op die skouer.

“Goed gesê, my vriend ...”

‘n Slag klink op bo die desibels van die musiek, die dansende draak se tafel breek onder hom en hy val aanskoulik, tot groot vermaak van die groep. Hy bly op die vloer lê, sy drankglas triomfantelik bo hom.

“Fok,” sê die Boss Man en staan uit die stoel uit op. “Ek het geweet dit gaan hande uitruk.”

Die bruinman staan stadig op en beduie 'n verskoning in Madikiza se rigting. Hy knik terug, sy glimlag styf.

“Hy gaan vir die tafel betaal, die gemors.” Hy draai na Mpayipheli. “Weet jy wie dit is?”

“Geen idee nie.”

“Enver Davids, hy’t gister weggeloop van ‘n baby rape charge op ‘n tegniese punt. Fokken polisie het die lêer verloor, kan jy dit glo, ‘n genuine administratiewe fok-op, jy koop jou nie uit daardie een uit nie. Hy’s slegter nuus as die Financial Mail. Generaal van die Twenty-sevens, hy’t Aids in die tronk gekry by ‘n wyfie, meer cell time as Vodacom en toe parool hulle hom en hy gaan verkrag ‘n baba want dit sal sy Aids gesond maak en nou kom suip hy hier, want sy eie mense sal hom halssnoer, die fokken sleg moer.”

“Enver Davids,” sê Mpayipheli langsaam.

“Fokken sleg moer,” hoor hy die Boss Man sê, maar hy hoor dit skaars, want hy dink hy verstaan iets, hy sien iets.

Sy hande het ‘n lewe van hul eie, bewes op die stuurwiel. Hy kry koud in die warm somernag en hy weet dit is die onttrekking, hy weet dit is die begin, dit gaan ‘n verskriklike nag wees in die woonstel van Josephine Mary McAllister.

Hy druk sy hand na die radio uit, kry die knoppie met moeite, druk dit. Musiek, hy hou dit sag. Seepunt se strate leef dié tyd van die aand, motors en voetgangers, mense op pad iewers heen, doelgerig, behalwe hy.

Hulle het hom omsingel, toe almal klaar was. Hulle het om hom kom staan, hulle het aan hom gevat, asof hulle iets deur hul hande aan hom wou oordra, krag. Of geloof? Gesigte, te veel gesigte, sommige het stories vertel in die jaarringe om die oë, om die mond, hartverskeurende stories, ander was soos maskers wat geheime wegsteek, maar die oë, al die oë was dieselfde, gloeiend, besete met ‘n wilskrag, soos iemand wat in die stormwater aan ‘n dun, groen loot vasklou. Hy sal sien, het hulle gesê. Hy sal sien. Wat hy gesien het

is dat hy deel was van die Klub van die Laaste Kans, hy het dieselfde desperaatheid gevoel, dieselfde meesleurende stroom.

Die bewing trek deur hom soos koors, hy hoor hul stemme, hy draai die radio harder, 'n ritme vul die voertuig, nog harder, rock, Afrikaans, hy probeer die woorde vang.

Ek wil huis toe gaan na mamma toe,

Ek wil huis toe gaan na mamma toe.

Te veel sintetiseerder, dink hy, nie heeltemal reg nie, maar goed.

Die rivier is vol, my trane rol.

Hy hou voor die woonstelblok stil, maar hy klim nie uit nie. Hy laat sy vingers langs 'n denkbeeldige baskitaar se nek afstap, dis wat nodig is, meer bas, here, om weer 'n baskitaar vas te hou, die ledemaat wat bewend ruk op sy eie tempo en wil lag daarvoor, hard en uitbundig.

'n Bokkie wat vanaand by my wil lê ...

Heimwee, waar is die dae, waar is die twee-en-twintigjarige fokkertjie wat in die Polisie se dansorkes 'n baskitaar se strot kon druk dat die mure bewe?

Sy kan maar lê, ek is 'n loslappie.

Emosie. Sy oë wat brand. Nee, fok, hy is nie 'n tjanker nie, hy stamp die radio af en die deur oop en klim haastig uit, sodat hy kan wegkom van dié plek af.

11.

Die predikant wonder of sy die volle waarheid praat - hy soek tussen haar woorde en haar lyftaal. Hy sien die woede, oud en nuut, die onwillekeurige selfbewussyn van die fisieke, die voortdurende, ge oefende aanbieding van mond, borste en hare. Haar oë het 'n eienaardige vorm, Oosters byna. En klein. Haar gelaatstrekke is nie fyn nie, maar daar is 'n aantreklike eweredigheid, die nek nie slank nie, maar sterk. Haar blik skarrel soms weg asof sy dink dit sal iets verrai: 'n dors na aanvaarding? Miskien 'n bedorwenheid? Of verwenning, 'n kind wat haar sin steeds wil hê, wat aandag en respek soek, 'n ego wat op wisselstroom voed, nou onverskrokke, dan onmoontlik breekbaar.

Fassinerend.

• • • •

Hy bel sy vrou net ná tien, wanneer hy weet sy sal klaar gebad wees, wanneer sy op hul bed sal sit en haar kamerjas to bo haar kniëe optrek en haar bene met room insmeer en dan na die spieël draai en met klein bewegings van haar vingerpunte dieselfde met haar gesig doen en hy wil nou daar wees om dit te sien, want sy herinneringe daarvan is oud.

“Ek is nugter,” is die eerste ding wat hy sê.

“Dis goed,” sê sy, maar sonder geesdrif, sodat hy nie weet hoe om verder te gaan nie.

“Anna ...”

Sy antwoord nie.

“Ek is jammer,” sê hy, met gevoel.

“Ek ook, Bennie.” Sonder infleksie.

“Wil jy weet waar ek is?”

“Nee.”

Hy knik, asof hy dit verwag het.

“Dan sê ek maar nag.”

“Nag, Bennie.” En sy sit die telefoon neer en hy hou vir ‘n paar oomblikke lank nog die selfoon teen sy oor en hy weet sy dink nie hy gaan dit maak nie. En miskien is sy reg.

• • • •

Sy sien dat sy hom boei en sy sê: “In standerd nege het ek by ‘n onderwyser geslaap. En by ‘n *buddy* van my pa,” maar hy reageer nie.

“Wat dink jy?” vra sy, want skielik wil sy weet.

Hy huiwer só lank dat sy beangs word, hoor hy, luister hy? Of walg hy aan haar?

“Ek dink jy probeer my doelbewus skok,” sê hy, maar hy glimlag vir haar en sy toon is sag, soos water.

Sy is vir ‘n oomblik verleë, haar hand gaan onwillekeurig op na haar hare, vingers wat die punte draai.

“En wat my interesseer is waarom jy dit wil doen. Miskien dink jy steeds ek sal jou oordeel?”

Dit is net deel van die waarheid, maar sy knik net klein.

“En daarvoor kan ek jou ook nie kwalik neem nie, want ek vermoed jou ervaring wys dat dit is wat mense doen.”

“Ja,” sê sy.

“Ek kan vir jou sê berading vanuit ‘n Christelike oogpunt onderskei tussen die mens en die optrede. Wat ons doen is soms vir die Here onaanvaarbaar, maar ons is nooit vir Hom onaanvaarbaar nie. En Hy verwag dieselfde van my, as ek dan Sy werk wil doen.”

“My pa het ook gedink hy doen Sy werk,” die woorde is uit, ‘n refleks, ‘n ou kwaad.

Hy trek sy gesig asof hy seerkry, asof sy nie die reg het vir dié vergelyking nie.

“Die Bybel is al vir baie agendas gebruik. Vrees ook.”

“Nou hoekom laat die Here dit toe?” en sy weet die vraag het daar gelê en wag en sy het dit nie gesien nie.

“Jy moet onthou ...”

Dit is asof haar hande iewers losglip, asof sy haar vastrapplek verloor. “Nee, sê vir my. Hoekom? Hoekom het Hy die Bybel so geskryf dat almal kan maak wat hulle wil daarmee?” Sy hoor haar stem, hoe dit spiraal, hoe dit die emosie saamsleep. “As Hy dan so lief is vir ons? Wat het ek gedoen, aan Hom? Hoekom het hy nie vir my ook ‘n maklike paadjie gegee nie? Soos vir jou, of jou vrou. Hoekom het hy vir my Viljoen gegee en hom toegelaat om sy breins in ‘n golfshop uit te blaas? Wat was my sonde? Hy het vir my my pa gegee, watter kans het ek daarna gehad? As Hy wou gehad het ek moet sterker wees, hoekom het Hy my nie sterker gemaak nie? Of slimmer. Ek was ‘n kind. Hoe moes ek weet? Hoe moes ek weet grootmense is opgefok?” Die klank van die vloekwoord is skerp en bitsig en sy hoor dit soos hy dit hoor en dit maak haar stil, sy vee ergerlik die vloeistof met die agterkant van haar hand van haar wange af.

Wanneer hy reageer, verras hy haar weer.

“Jy is in die moeilikheid,” sê hy, byna onhoorbaar.

Sy knik. En snuif.

Hy maak ‘n laai oop, haal ‘n pak sneesdoekies uit en stoot dit oor die lessenaar vir haar aan. Daar is iets in dié gebaar wat haar teleurstel, ‘n geskiedenis, sy is nie die eerste een nie.

“Groot moeilikheid,” sê hy.

Sy ignoreer die snesies. “Ja.”

Hy sit ‘n groot, besproete hand op die kartonboks. “En dit het hiermee te doen?”

“Ja,” sê sy. “Dit het daarmee te doen.”

“En jy is bang,” sê hy.

Sy knik.

• • • •

Hy druk ‘n hand oor die man se mond en die assegaai se lem teen sy keel en wag dat hy moet wakker word, dit kom met ‘n ruk van die liggaam en die oë wat groot en wild oopgaan en hy sit sy kop langs die klein oortjie en hy fluister “As jy stil is, sal ek jou ‘n kans gee,” en hy voel die krag van Davids se lyf wat teen die drukking beur. Hy sny hom met die punt van die lem teen die keel, liggies, net sodat hy die skerpheid kan voel. “Lê stil.”

Davids bedaar, sy mond beweeg hier onder die hand.

“Stil,” fluister hy weer, die reuk van ou drank in sy neus en hy wonder hoe nugter Davids is, maar hy kon nie langer wag nie, dis amper vieruur.

“Ons gaan buite toe, ek en jy, verstaan jy?”

Die kaalgeskeerde kop knik.

“As jy ‘n geluid maak voor ons buite is, sny ek jou.”

Knik.

“Kom,” en hy laat hom opstaan, kom agter hom in, assegaai onder Davids se ken, arm om die strot en hulle skuifel deur die donker huis, voordeur toe, hy voel die spanning in die man se spiere en hy weet die adrenalien vloei ook vir hom, buite tot op die sypaadjie en dan staan hy meteens terug. Hy wag dat Davids omdraai na hom toe, sien die draak se woedende rooi oë en haal die mes uit sy sak, ‘n lang slagterslem wat hy in die huis, in ‘n kombuislaai gekry het.

Hy gee dit aan vir die bruinman.

“Hier,” sê hy. “Dis jou kans.”

• • • •

As Bennie Griessel om kwart oor sewe in die Paradekamer van die Ernstige en Geweldsmisdaadeenheid se gebou in Bishop Lavis instap, voel hy nie die gedruis nie.

Hy gaan sit met die dossier op sy skoot, kop omlaag, hy blaai doelloos daarin, haastig, op soek na ‘n beginpunt waarop hy sy mondelinge verslag kan bou, sy kop is te lig, gedagtes dartel soos blink visse, duik doelloos in ‘n groen see, dié kant, daardie kant, ontwykend, net buite sy greep, fokken hande sweet, hy kan nie sê hy het niks om te rapporteer nie. Hulle gaan vir hom lag, Joubert gaan hom uitkak, hy moet sê hy wag op forensies. Jissis, as hy net sy hande kan stilkry, daar is ‘n naarheid in hom, ‘n drang om te braak, om al die vullis op te bring.

Senior Superintendent Mat Joubert klap twee keer op sy hande, die skerp geluid eggo deur hom, die stemme van die speurders raak stil.

“Julle het seker al gehoor,” sê Joubert en ‘n reaksie wel op uit die gehoor.

“Sê vir hulle, Bushy,” daar is genoegdoening in sy stem en Griessel snap die stemming, weet iets gaan aan.

Bezuidenhout staan op teen die oorkantste muur, hy probeer op hom fokus, sy oë flikker, knip-knip-knip-knip. Hy hoor Bushy se rasperstem: “Enver Davids is laas nag in Kraaifontein doodgesteek.” Daar spoel ‘n blymoedige oproer deur die Paradekamer.

Griessel verstaan dit nie. Wie is Davids?

Bezuidenhout sê “Met ‘n mes,” en hulle lag en dit dreun deur Griessel, die mislikheid wat in hom groei, Here, hy is siek, hondsiek.

“Sy pêle sê hulle het gisteraand by ‘n sjebien in Kayelitsha gaan suip en omtrent eenuur by die huis in Kraaifontein aangekom, waar hulle gaan slaap het. Vanoggend, net ná vyf, het iemand aan die deur kom klop en gesê daar lê ‘n man dood in die pad.”

• • • •

Griessel weet hy gaan die geluid hoor.

“Niemand het iets gehoor of gesien gebeur nie,” sê inspekteur Bushy Bezuidenhout. “Dit lyk of daar ‘n mesgeveg was, Davids het snywonde aan sy hande en een teen die nek, maar die noodlottige wond, lyk dit in dié stadium, is ‘n steekwond deur die hart.”

Griessel sien Davids val, agteroor, die mond oopgesper, die stopsels in die tande roesbruin, die gil, dik soos molasse eers, ‘n tong wat stadig uitskiet en dun word, dunner as bloed en dit kom na hom toe.

“Hulle moes sy ballas afgesny het,” sê Vaughn Cupido.

Die poliesmanne lag en dit laat die geluid versnel, die lang, rooi sliert, skroeiend deur die eter, Griessel ruk sy kop weg maar dit vind hom, ‘n doelgerigte demoon wat teen sy gehoorkanaal af vlam tot dit in sy kop ontbrand en dan kots hy, droog en rukkend en hy hoor die gelag en hy hoor iemand sê sy naam, Joubert? “Bennie, is jy orraait? Bennie?” maar hy is nie fokken orraait nie, die geluid is in sy kop, dit sal nie weer uit nie.

Hy ry eers na die hotelkamertjie in Parow, Davids se bloed op sy arms en op sy klere. Boss Man Madikiza se woorde is in sy kop: “Hy’t Aids in die tronk gekry by ‘n wyfie,” hy was dit met groot konsentrasie af, skrop dit met seep en water, was sy klere daarna in die bad, trek skoon aan en loop uit na die bakkie toe.

Dit is ná vyf as hy weer buite kom, die ooste begin verkleur en hy ry, hy vat die N1 en dan die N7 en die Tableview-afrit, langs die rokende, brandende raffinadery verby waar ‘n duisend ligte nog skyn, minibus-taxi’s reeds bedrywig, hy ry tot by Blouberg, hy dink aan niks. By die see klim hy uit. Die oggend is wolkloos, ‘n onrustige wind soek nog rigting, sag teen sy vel. Hy kyk op na die berg, die son se eerste strale maak diep skaduwees teen die hange, soos die plooi van ‘n ou man en dan haal hy asem, stadig in en uit.

Eers wanneer sy hartklop heeltetal bedaar het, haal hy die Argus-beriggie uit die paneelkissie waar hy dit gistermiddag, netjies uitgeskeur, gebêre het.

• • • •

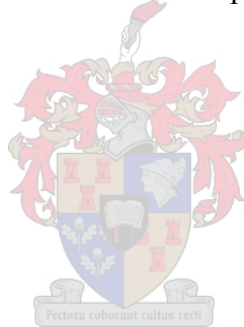
“Is daar iemand wat jou wil leed aandoen?” vra die dominee.

Sy blaas haar neus luid en kyk verskonend na hom, rol die snesie op in haar hand, neem nog een, blaas weer.

“Ja.”

“Wie?” Hy steek sy arm onder die lessenaar in, bring ‘n wit plastiek-snippermandjie te voorskyn. Sy gooi die snesies daarin, neem nog een, vee oor haar oë en haar wange.

“Daar’s meer as een,” sê sy en die emosie wil weer opstaan. Sy wag ‘n oomblik, tot dit bedaar. “Meer as een.”

12.

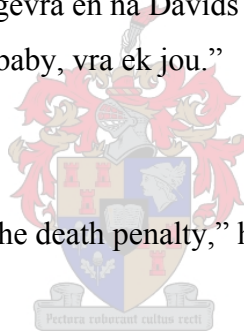
“Is jy seker hy is skuldig?” het hy vir Boss Man Madikiza gevra, want die moontlikhede het van nêrens in sy kop gekom en sy bloed laat druis.

Die vet man het gesnork en gesê Davids was by hom, in sy kantoor, voor die drinkery begin het. Breëbors, selfvoldaan, die polieste het sy skoot gehad, in hulle hanne, die-en-ei evidence, hulle kon hom net daar met ‘n life sentence genail het met hulle test tubes en hulle microscopes en toe moer hulle die botteltjie weg, thick as bricks en toe kom die prosecutor so sleepvoet-sleepvoet voor die judge en sê djou honner, we fucked up a little, no more die-en-ei, no more rape charge, het daai judge hulle uitgekak, my broe’, like you won’t believe.

“Watter soort?” het die Boss Man gevra en na Davids gekyk met absolute walging en gevra: “Watter soort mens rape ‘n baby, vra ek jou.”

Mpayipheli het niks gesê nie.

“And they’ve gone and abolished the death penalty,” het die Boss Man gesê en opgestaan.

Hy het gegroet en uitgeloopt en in sy bakkie gaan sit. Hy het sy hand agter die sitplek ingestee en die gladde steel van die assegaai gevoel. Hy het die kussing van sy duim oor die hout gestreel, heen en weer, heen en weer.

Iemand moet sê tot hier toe.

Heen en weer.

En toe wag hy vir hulle om uit te kom.

• • • •

Wanneer die predikant van haar wegbeweeg en op die rand van die lessenaar gaan sit, weet sy iets het verander tussen hulle, ‘n afstand is oorbrug. Miskien is dit net binne haar,

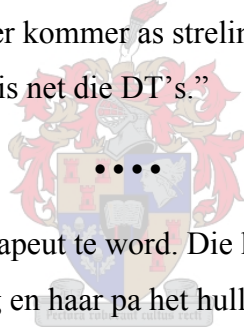
‘n angstigheidsaanval, ‘n vrees is besweer, maar sy sien ook in sy lyftaal ‘n wending, ‘n ontspannendheid.

Hy moet geduldig wees, sê sy, want sy moet die hele ding vertel, alles. Sodat hy kan verstaan. Miskien sodat sy ook kan verstaan, want sy sukkel nog. Sy het vir so lank geglo sy het gedoen wat sy moes doen, die enigste uitweg gevolg. En nou ... sy weet nie meer nie.

Vat jou tyd, het hy gesê en sy glimlag was anders. Vaderlik.

• • • •

Die laaste ding wat Bennie Griessel kan onthou, voor hulle hom in die ongevallesaal van die Tygerberg-hospitaal met die een of ander kak inspuit wat sy kop sag en lekker maak, is Mat Joubert wat sy hand vashou. Die senior superintendent wat vir hom al die pad in die ambulans, met ‘n stem wat meer kommer as streling dra, oor en oor sê: “Dis net die DT’s Bennie, moenie worry nie. Dis net die DT’s.”

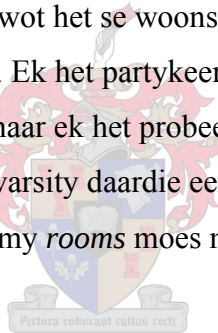

Sy is universiteit toe om ‘n fisioterapeut te word. Die hele gesin het haar gevat op ‘n sweetwarm Vrystaatse Januariedag en haar pa het hulle almal in die koshuiskamer laat kniel en vir haar gebed, ‘n lang, dramatiese gebed wat die sweet op sy fronsende voorkop laat uitslaan het en die onheil van Bloemfontein in breedvoerigheid blootgelê het.

Sy het buite op die sypaadjie bly staan toe die wit Toyota Cressida eindelijk sy ry kry. Daar was ‘n wonderlike gevoel in haar, ‘n intense vrywording, ‘n swewende euforie. “Ek het gevoel of ek gaan vlieg,” is die woorde wat sy gebruik. Tot sy haar ma sien terugkyk het. Miskien was dit omdat dit haar eerste keer was dat sy dié gesin regtig van buite kon sien, maar haar ma se uitdrukking het haar ontstel. In daardie kortstondige blik, net ‘n sekonde of twee voor sy die masker teruggesit het, was daar iets in haar ma se oë – ‘n verlange, ‘n afguns, ‘n begeerte, asof sy ook sou wou agterbly, asof sy ook wou ontsnap. Vir Christine was dit die eerste insig, die eerste kennis dat sy nie die enigste slagoffer is nie.

Sy het beplan om vir haar ma te skryf, ná die ontgroening, 'n brief van solidariteit en liefde en waardering. Sy wou iets sê, toe haar ma in daardie eerste weke koshuis toe gebel het om te hoor hoe dit gaan. Maar sy kon nooit die regte woorde vind om te skryf of te praat nie. Miskien was dit die skuldgevoel wat haar van dit alles verhinder het: Sy is uit, haar ma nie. Miskien was dit dié nuwe wêreld wat nooit tyd of ruimte gelaat het om oor die donkerder dinge na te dink nie, want sy het opgegaan in die studentelewe, sy het 'n intense behae daarin gevind, in die totale ervaring. Serenades, Jool, koshuisvergaderings, koffiekuiers, die mooi ou geboue, sokkies, Intervarsity, mans, die uitgestrektheid van die kampus se grasperke en waterstrome en boomlanings. Dit was 'n soet beker en sy het diep gesluk daarvan, asof sy nie genoeg kon kry nie.

“Jy sal dit nie glo nie, maar vir tien maande het ek nie seks gehad nie. Dis nie dat ek honderd persent *celibate* was nie. Ek het hulle warm gevry, vier, vyf, ses van hulle. Ek het een nag in 'n ou wat mediese geswot het se woonstel in Parkweg die hele nag by hom geslaap, maar hy mos bo die belt bly. Ek het partykeer gedrink. Dis omtrent onmoontlik om op *varsity* glad nie te drink nie, maar ek het probeer om dit te doen as dit 'n *girls night* is, vir die veiligheid. Met Intervarsity daardie eerste jaar het ek uitgepass, ons het 'n gangbraai my Loch Logan gehou en my *rooms* moes my met haar Beetle koshuis toe vat en in die bed gaan sit.”

Die rede vir haar selibaatskap het niks met haar pa se briewe te doene gehad nie – lang, onsamehangende preke en Bybelversverwysings wat sy later onoopgemaak en met genoegdoening in die vullisdrom gegooi het. Dit was 'n kontrak, 'n ooreenkoms met dié nuwe bestaan: “Ek sal niks doen om dit op te f... foeter nie.” Sy wou nie die noodlot tart, die gode uitdaag nie. Dit was, en sy het dit vaagweg besef, nie 'n rasionele ding nie, want sy het byvoorbeeld akademies nie goed presteer nie, sy het op die slaagpunt-grense beweeg, maar sy het by haar deel van die kontrak gehou en die gode het aangehou om vir haar te glimlag.

En toe ontmoet sy vir Viljoen.

• • • •

In sharp criticism of the State's handling of the case, Judge Rosenstein quoted from recent newspaper reports on the dramatic increase in crimes against children.

"In this country, 5 800 cases of rape against children younger than 12 years old were investigated last year, and some 10 000 cases where children between 11 and 17 years old were involved. In the Peninsula alone, more than 1 000 cases of child molestation were reported last year, and the numbers are rising.

"What made these statistics even more shocking was the fact that only an estimated 15 percent of all crimes against children are actually reported. And then there is the matter of children as murder victims. Not only are they being caught in the cross-fire of gangland shootings, or the innocent prey of pedophiles. Now they are being killed in this senseless belief that they can cure Aids," he said.

"These facts and figures clearly indicate that society is already failing our children. And now, the machinery of the State is proving inadequate to bring the perpetrators of these hideous crimes to justice. If children can't depend on the country's justice system to protect them, who can they turn to?"

Thobela Mpayipheli vou die beriggie weer op en druk dit in sy hemsak. Hy stap af na die strand toe, die sand sag en diep onder sy skoene. Hy gaan staan net buite bereik van die branders wat hier skuimend hul wye wit boë oor die sand spoel, sy hande in sy broeksakke. Hy sien vir Pakamile en sy twee maters wat in gelid oor die strand hardloop, hy hoor hul gille, sien die kaal bolywe, die sandkorrels wat aan hul donker velle klou soos sterre aan 'n diepbruin firmament, hul hande uitgestrek soos vlerke, 'n eskader in formasie net bokant die waterlyn. Hy het hulle Haga-Haga toe geneem vir die Paasnaweek, aan die Transkeise kus. Hulle het in tente gebly en kos op 'n vuur gemaak, die seuns het geswem en vis gevang met handlyntjies in die rotspoele en oorlogspele in die duine gehou en saans tot laat het hy hul stemme in die ander tent gehoor, gedempte lag en gesels.

Hy knip sy oë en die strand is leeg en sy gemoed is vol, dit is die min slaap, die nadraai van die oormaat adrenalien.

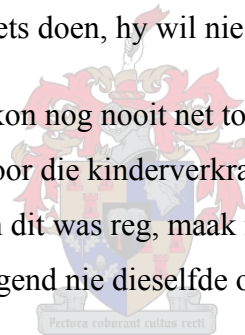
Hy begin loop, met die strand langs, noord. Hy soek weer dit wat hy in die Yellow Rose gevoel het, die absolute oortuiging dat dit is wat hy moet doen, asof die Heelal met 'n duisend wysvingers vir hom die pad aandui. Dit was soos twintig jaar gelede, toe hy die regmatigheid van die Stryd kon voel, asof sy herkoms, sy instinkte, sy natuur vir daardie oomblik geslyp was, 'n vaste wete van sy roeping.

Iemand moet sê “Tot hier toe.” *If children can't depend on the country's justice system to protect them, who can they turn to?* Hy is 'n kryger en daar is steeds 'n oorlog in dié land.

Waarom het dit alles nou 'n holler klank?

Hy moet gaan slaap, dan sal hy beter perspektief kry, maar hy wil nie, hy is nie lus vir die vier mure van die hotelkamer nie, hy het oopte nodig, ruimte, son en wind en horisonne. Hy wil ry, hy wil beweeg, hy wil iets doen, hy wil nie stilstaan in sy kop nie.

Hy wou nog altyd *gedoen* het, hy kon nog nooit net toekyk nie, dit is wie hy is en dit is wie hy sal wees. 'n Soldaat, wat voor die kinderverkragter gestaan het en al die oorlogsappe in sy lyf gevoel het en dit was reg, maak nie saak wat hy nou voel nie, maak nie saak dat die oortuiging vanoggend nie dieselfde ondeurdringbaarheid het nie.

Hulle sal die kinders van hierdie land begin uitlos, die honde, daarvan sal hy seker maak. Khoza en Ramphela is daar iewers, wegkruipers, voortvlugtiges, vir die oomblik onsigbaar. Maar die een of ander tyd gaan hulle kop uitsteek, gaan hulle met iemand kontak maak of iets doen en dan sal hy hulle spoor vat en hulle jag, hy sal hulle in 'n hoek vaskeer en die assegaai laat praat. Die een of ander tyd. As jy 'n prooi wil plattrek moet jy geduldig wees.

En intussen is daar ander werk om te doen.

• • • •

“Ek was *clueless* met geld. Dit was net nooit genoeg nie. My pa het 'n honderd rand per maand in my rekening gesit. 'n Honderd rand. Maak nie saak hoe hard ek probeer het nie, dit het net twee weke gehou. Miskien drie, as ek nie tydskrifte koop nie, of ek probeer

minder rook, of ek maak of ek besig is as hulle wil gaan uiteet of fliek of *chill*, maar dit was net nooit genoeg nie en ek wou nie vra vir nog nie, want dan wil hy weet wat ek daarmee doen en dan moet ek weer luister na sy *genag*. Toe hoor ek hulle soek studente by ‘n *catering* plek in Westdene wat troues en funksies doen en hulle betaal negentig rand as jy ‘n Saterdaggaand gaan *waitress* of opskep en hulle gee ‘n *advance* vir die klere, jy moet swart *pantyhose* en ‘n swart *pencilskirt* en ‘n wit bloes hê. “Toe gaan vra ek en hulle gee my die werk, twee *sweet, middle-aged* moffies wat elke twee weke ‘n helse uitval het en dan weer opmaak, net betyds vir die volgende funksie.

“Die werk was *okay*, as jy eers gewoonnd daaraan raak om so lank op jou voete te wees en ek het *stunning* gelyk in die *pencilskirt*, al moet ek dit self sê, maar ek het die meeste van die geld gehou. Van die vryheid. Van die ... die ... ek weet nie, om in die Mimosa Mall in te loop en na Diesel jeans te kyk en te besluit ek wil dit hê en dan koop ek dit. Net die gevoel, jy weet die heel tyd jou beursie is nie leë nie, dit was *cool*.

“Ek het eers net Saterdag gewerk en toe Vrydae ook en partykeer Woensdae. Net vir die geld. Net vir die ... mens kan seker sê vir die mag.

“En toe, in Oktober, gaan doen ons Shoemanspark se gholfklub-paartie en toe ek buite gaan rook toe die hoofgereg klaar is, toe staan Viljoen op die agtiende *green* met ‘n bottel in sy hand en so ‘n *knowing smile* op sy gesig en hy vra of ek ‘n slukkie wil hê.”

• • • •

Hulle het hom met iets ingespuut, want wanneer hy wakker word, stadig en moeilik, is dit vroegoggend en hy lê net en kyk vir die hospitaalkamertjie en eers later besef hy daar’s ‘n naald en ‘n dun plastiekpyp aan sy arm. Hy bewe nie.

‘n Verpleegster kom en vra vir hom vrae en sy stem is hees as hy antwoord. Hy praat dalk te hard, want sy klink ver. Sy vat aan sy pols en hou met haar ander hand ‘n horlosie vas wat aan haar bors vasgesteek is. Hy dink dit is eienaardig om dit daar te dra. Sy druk ‘n termometer in sy droë mond in en haar stem is sag. Sy is ‘n swart vrou, geset, daar is letsels aan haar wange, die fossielgeskiedenis van aknee. Haar oë is sag op hom en dan skryf sy iets op ‘n spierwit kaart en dan is sy weg.

Twee bruin vroue bring vir hom ontbyt, skuif die tafeltrollie oor sy bed, hulle is opgewekte voëls, kwetterend, plaas die skinkbord stomend daarop en sê “Jy moet eet Sarge, jy’t die *nourishment* nodig” dan is hulle weg en wanneer die dokter kom, staan dit steeds só, afgekoel en ongeëet en Griessel lê soos ‘n fetus, sy hande tussen sy kniëe ingedruk en sy kop dik. Onwillig om aan enigiets te dink, want alles wat sy kop opdis is moeilikheid.

Die geneesheer is ‘n bejaarde omie, kort en krom, bles en bebrild en die hare wat hy rondom sy kop oor het, groei lank en grys teen sy rug af. Hy lees eers die kaart en dan kom sit hy lang die bed.

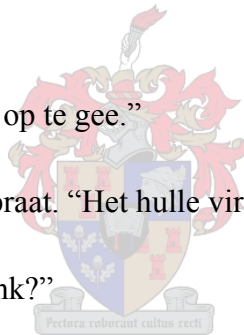
“Ek het jou vol tiamien en Valium gepomp. Dit sal help vir die onttrekking. Maar jy sal moet eet ook,” sê hy sag.

Griessel lê net.

“Jy’s ‘n dapper man, om die drank op te gee.”

Mat Joubert het seker met hom gepraat. “Het hulle vir jou gesê my vrou het my gelos?”

“Hulle het nie. Was dit oor die drank?”

Griessel skuif effens orent. “Ek het haar geslaan toe ek gesuip was.”

“Hoe lank is jy al afhanklik?”

“Veertien fokken jaar.”

“Dan is dit goed dat jy ophou. Die lewer het sy beperkinge.”

“Ek weet nie of ek kan nie.”

“Ek het ook só gedink en ek is al vier-en-twintig jaar skoon.”

Griessel sit regop. “Jy was ‘n alkie?”

Die dokter se oë knip-knip agter die dik lense. “Dis hoekom hulle my laat kom het vanoggend. Jy kan sê ek is ‘n spesialis. Elf jaar lank gesuip soos ‘n vis. My praktyk, my familie, my huis, my Mercedes Benz onder my gat uitgedrink. Drie keer gesweer ek sal ophou, maar ek kon net nie my sit op die waterkar kry nie. Tot ek niks oorgehad het nie behalwe ‘n ernstige pankreatitis.”

“Het sy jou teruggevat?”

“Sy het,” sê die dokter en hy glimlag. “En toe maak ons nog twee kinders, net om die ding te vier. Probleem is, hulle lyk soos hulle pa.”

“Hoe het jy dit reggekry?”

“Seks het ‘n belangrike rol gespeel.”

“Nee, ek bedoel ...”

Die dokter vat aan Griessel se hand en hy lag met toe oë. “Ek weet wat jy bedoel.”

“O.” En dan glimlag Griessel vir die eerste keer.

“Een dag op ‘n slag. En die AA En die feit dat ek *rock bottom* geslaan het. Daar was nog nie medisyne om te help nie, net disulfiram, die goed wat jou laat opgooi as jy drink, maar ek het uit die literatuur geweet dis gemors. As jy rêrig wil drink, vat jy net nie meer die pil nie.”

“Daar’s nou medisyne wat jou kan laat ophou drink?”

“Geen medisyne kan jou laat ophou drink nie. Net jy kan.”

Griessel knik met teleurstelling.

“Maar dit kan die onttrekking makliker maak.”

“Die DT’s wegvat.”

“Jy het nog nie dilirium tremens ervaar nie, my vriend. Dit kom eers hier ná drie tot vyf dae nadat onttrekking begin het. Gister se dinge was die redelik normale konvulsies en, vermoed ek, hallusinasies van ‘n strawwe drinker wat ophou. Het jy snaakse goed geruik?”

“Ja.”

“Snaakse goed gehoor?”

“Ja.” Met geesdrif.

“Akute onttrekking, maar nog nie D.T.’s nie en daarvoor moet jy dankbaar wees. D.T.’s is hel en ons het nog nie ‘n manier uitgevind om dit te stop nie. As dit regtig rof raak, kry jy *grand mal* epilepsie, kardiaale infarksie, beroerte, en enige een van die drie kan jou doodmaak.”

“Jissis,” sê Bennie Griessel.

“Wil jy regtig ophou, Griessel?”

“Ek wil.”

“Dan is vandag jou gelukkige dag.”

13.

Sy is ‘n bruin vrou met drie kinders en ‘n man in die tronk. Sy is die ontvangsdame van Quay Delta se motorwerkswinkel in Paardeneiland en dit is nooit haar bedoeling om die hele ding op ‘n dwaalspoor te plaas nie.

Die *Argus* kom teen 12:30 elke middag by haar aan, vier koerante wat na die wagkamer gaan sodat kliënte dit kan lees terwyl hul motors klaargemaak word. Dit is haar gewoonte om die nuusblad vinnig oop te slaan en na die hoofskrifte te kyk. Maar vandag doen sy dit met groter doelgerigtheid, want sy het verwagtinge.

Sy kry die berig op die voorblad, net onder die vou van die koerant. Maar sy sien al aan die opskeif dat alles nie pluis is nie.

Police linked to killing of alleged child rapist

Sy lees die berig vinnig en sy klik haar tong.

The SAPS may have been responsible for the vigilante style murder of alleged child rapist Enver Davids last night.

A spokesperson for the Cape Human Rights Forum, Mr. David Rosenthal, said his organisation had received “sensitive information from a very reliable source inside the Police Services” in this regard. The source indicated that the Serious and Violent Crimes Unit (SVC) was involved in the killing.

HIV positive Davids, who was freed on a charges of murder and child rape three days ago after the SVU had misplaced DNA evidence pertinent to the case, was found stabbed to death in a Kraaifontein street early this morning.

Senior Superintendent Mat Joubert, head of the SVC, vigorously denied the allegation, calling the the claim that two of his detectives tracked down Davids and killed him “malicious, spurious and devoid of all truth”. He admits that the unit was upset and

frustrated after a judge sharply criticised their management of the case and then dismissed it ...

Die Bruin vrou skud haar kop.

Sy sal iets moet doen. Want vanoggend, toe sy die bottel Vicks vir haar kind se bors in die donker van die kombuis gaan soek het, kon sy die bewegings deur die venster sien. Sy was ‘n toeskouer van die verskriklike dans op die sypaadjie, sy het Davids se gesig in die straatlig se dampkring herken. En een ding weet sy. Die man met die kort assegaai was nie ‘n poliesman nie. Want sy ken die polisie, sy kan hulle op ‘n myl uitken, sy het al genoeg van hulle op haar drumpel gehad. Vanoggend weer, toe hulle kom vra het of sy iets gesien het en sy kopskuddend dit ontken het.

Sy soek na die telefoonnommer van die *Argus* op die voorblad en skakel dit. Dan vra sy vir die verslaggewer wie se naam by die berig staan.

“It wasn’t the police who killed Enver Davids,” sê sy, sonder om haarself te identifiseer.

“Who am I speaking to?”

“It does not matter.”

“And how do you know this, madam?”

Dit is ‘n vraag wat sy verwag het. Maar sy gaan nie sê nie, want hulle sal haar kry, hulle sal haar kan opspoor as sy te veel inligting gee.

“You can say I have first-hand knowledge.”

“Are you saying you were involved in this killing, madam?”

“All I want to say is that it was not the police. Definitely not.”

“Are you a member of Pagad?”

“No, I am not. It was not a group. It was just one person.”

“Are you that person?”

“I am going to put down the phone now.”

“Wait, please. How can I believe you, madam? How do I know you are not a crank?”

Sy dink vir ‘n oomblik na. Dan sê sy: “It was a spear that killed him. An assegai. You can go and check that.”

En dan sit sy die telefoon neer.

Dit is hoe die Artemis-ding begin het.

• • • •

Mat Joubert en sy Engelse vrou kom kuier vir hom in die aand. En al wat Bennie Griessel kan sien is hoe hulle aan mekaar vat, die groot senior superintendent en die rooikopvrou met die sagte oë. Vier jaar getroud en hulle vat nog aan mekaar soos ‘n wittebroodspartjie.

Joubert vertel hom van die aantuigings, dat die Eenheid beskuldig word van Davids se dood. Margaret Joubert gee vir hom tydskrifte. ‘n *Car Magazine*, ‘n *Popular Mechanics*. Hulle praat oor alles behalwe sy probleempie en dan groet hulle en Mat Joubert druk ‘n groot hand op sy skouer en sê “Vasbyt, Bennie” en as hulle weg is, wonder hy wanneer laas hy en Anna aan mekaar gevat het. Só.

Hy kan nie onthou nie.

Fok, wanneer laas het hulle seks gehad? Wanneer laas wou hy? Soms, in die semi-dronkenskap van sy dag sou iets hom prikkel om aan die moontlikheid te dink, maar teen die tyd dat hy by die huis kom het die drank lankal die lood in sy potlood gesmelt.

En Anna? Sou sy die behoefte hê? Sy drink nie. Sy was geesdriftig, in die dae voor hy ernstig begin suip het. Altyd reg as hy reg is, soms twee keer per week, haar fyn vingers om sy ereksie en dan hul ritueel, hul spel, wat spontaan begin het en nooit opgehou het nie. “Waar kry jy dié ding, Bennie?”

“Uitverkoping by Checkers, toe vat ek vier.”

Of: “Dis ‘n bewysstuk, so moenie merke los nie, dit moet môre teruggaan.”

Of: “By ‘n Jood geruil vir nege duim boerewors. Moenie skrik nie, hy’s kaalkop.” Elke keer sou hy iets anders uitdink en selfs wanneer hy minder spitsvondig of meer platvloers was het sy gelag, elke keer, hul seks was altyd plesierig, vrolik, tot haar orgasme haar met erns oorweldig en agterna sal hulle in stilte aan mekaar vashou en sal sy sê “Ek is lief vir jou, Bennie.”

Weggedrink, stelselmatig, soos alles.

Daar is verlange in hom, dit vul hom met emosie, waar is die dae, here, kan hulle dit ooit weer terugkry, as hy die drank los, sal dit ooit weer dieselfde wees en dan wonder hy: Wat doen sy as die begeerte haar oorval? Wat het sy die afgelope twee, drie jaar gedoen? Haarself gehelp? Of is daar ...

Paniek. Sê nou maar daar is iemand.

Jissis, hy sal hulle fokken skiet, niemand vat aan sy Anna nie.

Hy kyk na sy hande, beklemmende vuiste, kneukels wit. Stadig, stadig, die dokter het gesê hy sal emosionele spronge maak, hy sal angstig raak, hy moet stadig.

Hy maak sy hande oop, trek die tydskrifte nader.

Car. Margaret Joubert het vir hom man-tydskrifte gekoop, maar karre is nie sy ding nie. *Popular Mechanics* ook nie. Daar is ‘n skets van ‘n futuristiese vliegtuig op die voorblad. “New York to London in 30 minutes?” sê die prikkel.

“Who cares,” sê hy.

Sy ding is drank, maar jy kry nie tydskrifte daarvoor nie.

Hy sit die lig af.

Dit gaan ‘n lang nag wees.

• • • •

Die vrou by die Internetkafée in Langstraat het oorringe teen die lengte van haar oorskulp af, een deur haar oogbank en daar sit ‘n blink ding teen haar neusvleuel en Thobela Mpayipheli dink sy sou mooier gewees het daarsonder.

“Ek weet glad nie hoe om dié goed te gebruik nie,” sê hy.

“Dis twintig rand per uur,” sê sy, asof dit hom al klaar diskwalifiseer.

“Ek het iemand nodig om vir my te leer,” sê hy geduldig, vars ná die middagslapie.

“Wat wil jy doen?”

“Ek hoor jy kan koerante lees. En sien wat hulle verlede jaar ook geskryf het.”

“Argiewe. Hulle noem dit Internet-argiewe.”

“Aaaaa” sê hy. “Sal jy my wys?”

“Ons gee nie eintlik opleiding nie.”

“Ek sal betaal.”

Hy sien hoe die sinapse vuur agter die vaalgroen oë: Die potensiaal om goed geld te maak uit ‘n dom swarte, maar die moontlikheid dat dit harde, frustrerende werk kan wees.

“R200 per uur, maar jy sal moet wag tot my skof klaar is.”

“Vyftig,” sê hy. “En ek sal wag.”

Dit betrap haar vir ‘n oomblik onkant, maar sy herstel goed. “Honderd, vat dit of los dit.”

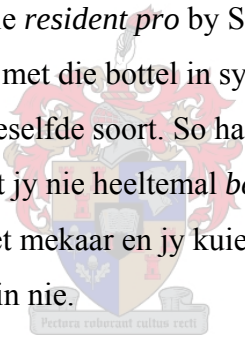
“Honderd en jy koop die koffie.”

Sy steek haar hand uit en glimlag. “Dis ‘n *deal*. My naam is Simone.” Hy sien daar is ‘n blink ding op haar tong ook.

• • • •

Viljoen. Hy was nie lank nie, skaars ‘n halwe kop langer as sy. Hy was nie danig mooi nie en hy het ‘n koperband om sy pols gedra en ‘n dun goue kettingtjie om sy nek en sy was nooit mal daaroor nie. Dis nie dat hy arm was nie, hy het net geen belangstelling in geld gehad nie. Hy het ‘n agt jaar oue vier-by-vier-bakkie gery waarvan die kleur, wat dit ookal was, uitgeblyk het in die Vrystaatse son, want die ding het dag ná dag in die Shoemanspark-parkeerterrein gestaan terwyl hy gholflesse gegee het of gholfballe in die pro shop verkoop het of ‘n ronde of twee saam met die belangriker lede van die klub gespeel het.

Hy was ‘n professionele gholfspeler. In teorie. Hy het net drie maande in die Sonskynreeks gehou voor sy geld opgeraak het, want Viljoen kon nie onder druk set nie, hy het die bewerasies gekry, die jips het hy dit genoem. Hy het aangelê en weer weggeloop en weer gekorrel en gemik en aangelê en altyd te kort geset, die senuwees het hom klaargemaak. “Toe word hy die *resident pro* by Shoemanspark en toe kry ek hom daardie aand op die agtiende *green* met die bottel in sy hand. Dit was *weird*. Dit was asof ons mekaar herken het. Ons was dieselfde soort. So half aan die buitekant. As jy in die koshuis is, kom jy dit gou agter, dat jy nie heeltemal *belong* nie. Dis nie dat iemand iets sê of iets doen nie, almal is *nice* met mekaar en jy kuier en jy lag en *worry* saam oor eksamens, maar jy’s nie heeltemal in nie.

“Maar Viljoen het dit gesien. Hy’t dit geweet, want hy was ook só.

“Ons het begin praat. Dit was net so gemaklik, van die begin af. En toe ek moet ingaan toe vra hy my wat ek ná die tyd doen en toe sê ek ek moet ‘n *lift* kry koshuis toe so ek kan niks doen nie en hy sê hy sal my vat.

“En toe almal weg is, toe vra hy my of ek vir hom wil caddy, want hy gaan nou eers ‘n bietjie gholf speel. Ek dink hy was ‘n bietjie dronk. Toe sê ek mens kan nie in die nag gholf speel nie en hy sê dis wat almal dink, maar hy sal my wys.”

Die Bloemfonteinse somernag, sy kan die gesnyde gras ruik, die naggeluide hoor, die halwe maan sien. Sy kan onthou hoe die lig van die klubhuis se stoep van Viljoen se songebreide vel weerkaats het. Sy kan die breedheid van sy skouers weer sien en sy

eienaardige glimlag en die uitdrukking in sy oë en die aura van hom, daardie verskriklike alleenheid wat hy met hom saamgedra het. Die geluid toe die gholfstok die balletjie tref en dit in die donker inskiet en hy sê “tel op en kom, caddie, en moet jou nie steur aan die skare se gejuig nie,” sy stem *gentle*, altyd selfspottend. Voor elke hou het hulle eers uit ‘n bottel gedrink, semi-soet witwyn en nog koud uit die yskas. “Ek het nie die jips in die nag nie,” het hy gesê en sy sette gemaak, langes en kortes, hy het die bal in die donker op die perfekte lyne laat rol, oor die deining van die setperke tot dit kletterend in die putjie geval het. En in die skoonveld van die sesde putjie het hy haar gesoen, maar toe het sy al geweet sy hou te veel van hom en dit was *okay*, dit was heeltemal en absoluut *okay*.

“Hy het nege putjies gespeel in die donker en in daardie tyd het ek verlief geraak,” is al wat sy vir die predikant sê. Asof sy die herinneringe van daardie aand wil spaar, asof dit sal verbleik as sy dit uit die donker moet haal en teen die lig hou.

In die groot sandkuil langs die negende setperk het hulle gaan sit en hy het sy telkaart ingevul en aangekondig dat hy ‘n 33 gespeel het.

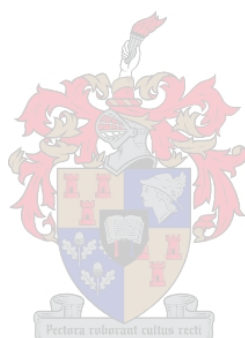
So baie, het sy tergend gesê.

So min, het hy gelag. ‘n Sagte geluid, amper vertroulik. Hy het haar weer gesoen. Stadig en sorgsaam, asof hy absoluut wou seker maak hy doen dit reg. En met dieselfde langzaamheid het hy haar uitgetrek en haar kledingstukke een vir een opgevou en bo, op die gras buite die kuil, neergesit. Hy het oor haar gekniel en haar gesoen, van haar nek tot by haar enkels en op sy gesig was daar ‘n uitdrukking van absolute verwondering: dat hy hierdie voorreg het, hierdie magiese geleentheid gegun word. En eindelijk het hy in haar ingegaan en daar was ‘n intensiteit in sy oë, ‘n geweldige emosie en sy ritme versnel, sy dringendheid word groter en groter en sy verloor haarself daarin.

Sy moet haarself terugdwing na hierdie vertrek, waar die predikant met soveel oënskynlike geduld vir haar wag om haar swye te verbreek.

Sy wonder vir ‘n oomblik waarom herinneringe so sterk aan reuke gekoppel is, want sy kan hom nou, hier, ruik – deodorant en sweet en semen en gras en sand.

“By die negende putjie het hy my swanger gemaak,” sê sy en reik weer haar hand na die snesies uit.

14.

Barkhuizen, die dokter met die dik bril en die lang hare, dié keer in ‘n astrante grys vlegsel, kom eers weer die volgende oggend, wanneer Griessel sy ontbyt sonder geesdrif en aptyt afgesluk het.

“Dis goed dat jy eet,” sê hy. “Hoe voel jy?”

Hy maak ‘n handgebaar wat sê dit maak nie regtig saak nie.

“Gesukkel met die kos?”

Hy knik.

“Is jy na?”

“So bietjie.”

Die dokter skyn ‘n lig in Griessel se oë.

“Hoofpyn?”

“Ja.”

Hy druk ‘n stetoskoop teen sy bors en luister, vinger op Griessel se pols.

“Ek het vir jou blyplek gekry.”

Griessel sê niks.

“Jy’t ‘n hart soos ‘n perd, my vriend.” Hy haal die stetoskoop af, druk dit in die wit jas se sak en gaan sit. “Dis nie veel nie. Eenmanwoonstel in Tuine, kombuis en sitvertrekkie onder, houttrap op na ‘n slaapkamer. Stort en ‘n wasbak en ‘n toilet. Een twee per maand. Die gebou is oud, maar dis netjies.”

Griessel kyk weg, na die oorkantste muur.

“Sien jy kans?”

“Ek weet nie.”

“Hoe dan, Bennie?”

“Netnou was ek die moer in, Dok. En nou voel ek dit maak nie ‘n fok saak nie.”

“Die moer in vir wie?”

“Almal. My vrou. Vir myself. Vir jou.”

“Jy moet onthou, dis ‘n rouproses wat jy moet deurgaen, want jou vriend die bottel is dood. Die eerste reaksie is dat jy vir iemand kwaad sal wees daaroor. Daar’s ouens wat by die woede-fase vashaak, vir jare. Jy hoor hulle by die A.A., vaar uit teen alles en almal, vloek en skel. Maar dit help niks. Dan’s daar nog die depressie. Dit gaan saam met onttrekking. Dit en lusteloosheid en moegheid. Jy moet daardeur, jy moet anderkant die onttrekking kom, verby die woede tot by berusting en aanvaarding en jy moet aangaan met jou lewe.”

“Watter fokken lewe?”

“Die een wat jy moet gaan maak vir jouself. Jy moet iets kry om die drank mee te vervang. Jy moet ontspanning kry, ‘n stokperdjie, oefening. Maar dis eers ‘n dag op ‘n slag, Bennie. En nou praat ons net oor môre.”

“Ek het fokkal. Ek het twee tasse vol fokken klere, dis al.”

“Jou vrou laat vandag ‘n bed by die woonstel aflaai, as jy die plek wil hê.”

“Het jy met haar gepraat?”

“Ek het. Sy wil help, Bennie.”

“Hoekom was sy nog nie hier nie?”

“Sy sê die vorige keer het sy te maklik geglo. Sy sê sy moet hierdie keer by haar standpunt bly. Sy sien jou eers as jy heeltemal droog is. En ek dink dit is die regte ding.”

“Julle het alles mooi fokken uitgewerk, het julle nie.”

“Die Rooi Komplot, die groot sameswering. Almal is teen jou. Teen jou en die bottel. Dit is erg, ek weet, maar jy’s ‘n tawwe ou, Bennie. Jy kan dit vat.”

Griessel kyk net na hom.

“Kom ons praat oor jou medikasie,” sê Barkhuizen. “Die ding wat ek wil voorskryf ...”

“Hoekom doen jy dit, Dok?”

“Want die medisyne kan jou help.”

“Nee, Dok, hoekom raak jy betrokke? Hoe oud is jy?”

“Nege-en-sestig.”

“Fok, Dok, dis aftreetyd.”

Barkhuizen glimlag en die oë trek toe agter die brillense. “Ek het ‘n strandhuis by Witsand. Ons was drie maande daar afgetree, toe is die tuin mooi en die huis reg en die bure ontmoet. En toe begin ek verlang na die bottel. Toe besef ek dis nie wat ek moet doen nie.”

“Toe kom jy terug.”

“Om ouens soos jy se lewens te vergal.”

Bennie Griessel kyk lank na hom. Dan sê hy: “Die medisyne, Dok.”

“Naltreksoon. Die handelsnaam is ReVia, moenie vir my vra hoekom nie. Dit werk. Dit maak die onttrekking makliker en daar is nie ernstige kontra-indikasies nie, solank jy by die voorskrif bly. Maar daar’s ‘n voorwaarde. Jy sien my een keer per week vir die eerste

drie maande en jy gaan gereeld A.A. toe. Dit is nie onderhandelbaar nie. Dit is ‘n alles of niks proposisie.”

“Ek sal dit vat.” Sonder aarseling.

“Is jy seker?”

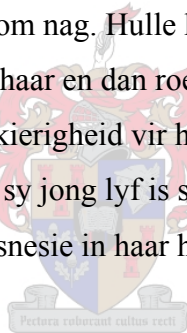
“Ek is seker, Dok. Maar ek moet jou eers iets vertel, sodat jy weet waarvoor jy jou inlaat,” en hy tik met ‘n wysvinger teen sy slaap.

“Sê my, Bennie.”

“Dis oor die skreeu, Dok. Ek wil weet of die medisyne sal help vir die skreeu.”

• • • •

Die dominee se kinders kom sê vir hom nag. Hulle klop sag aan die deur en hy huiwer eers. “Vergewe, asseblief,” sê hy vir haar en dan roep hy “Kom in”. Twee tienerseuns wat met groot moeite hul diepe nuuskierigheid vir haar wegsteek, die ouer een dalk sewentien. Hy is lank, soos sy pa, en sy jong lyf is sterk. Sy blik skiet oor haar borsmaat en haar bene waar sy sit, hy sien die snesie in haar hand en daar is ‘n fokus by hom wat sy herken.

“Nag, pa,” sê hulle, die een ná die ander en soen hom op die mond.

“Nag, bulle. Lekker slaap.”

“Nag, tannie,” sê die jonger een.

“Nag,” sê die ander en wanneer sy rug na sy pa is, kyk hy in haar oë met ‘n openlike belangstelling. Sy weet hy sien haar gekwetsheid, die moontlikhede wat dit bied, onwillekeurig, soos ‘n hond wat ‘n bloedspoor ruik.

Daar is ‘n ergerlikheid in haar. “Goeienag,” sê sy, haar oë weggedraai, onbeskikbaar.

Hulle trek die deur agter hulle toe.

“Richard is volgende jaar hoofseun,” sê die predikant, met ‘n sekere trots. Hy spreek dit “Riegaart” uit.

“Julle het die twee seuns?” ‘n Meganiese vraag.

“Hulle is ‘n handvol,” sê hy.

“Ek kan dink.”

“Het jy iets nodig? Nog tee?”

“Ek sal my neus moet gaan poeier.”

“Natuurlik. Dit is in die gang af, tweede deur links.”

Sy staan op, stryk haar romp plat, voor en agter. “Verskoon my,” en maak die deur oop, loop in die gang af. Sy kry die toilet, sit die lig aan, sluit, gaan sit om te urineer, die kwaad vir die seun steeds in haar. Sy was nog altyd bewus daarvan dat sy ‘n reuk aan haar het wat vir mans sê *try* my. ‘n Kombinasie van haar voorkoms en haar persoonlikheid, asof hulle wéét, maar selfs hier? Met ‘n bogsnuiter? ‘n Predikantseun?

Sy raak bewus van die luide klank van die straal urine in die stil huis.

Luister dié mense nie musiek nie? Kyk hulle nie televisie nie?

Dit is omdat sy so siek is daarvoor. Dit is omdat sy nie meer só wil ruik nie. Sy wil ruik soos die vrou van dié huis, soos ‘n trouvrou, ‘n ek-wil-jou-liefhê-vrou. Wou nog alyd.

Dan is sy klaar en sy vee af, spoel, sluit die deur oop en sit die lig af. Sy loop terug studeerkamer toe. Die dominee is nie daar nie. Sy gaan staan voor die boekrak, kyk na die rugkante wat dik en dun langs mekaar staan, sommige oud en in hardeband, ander nuut en helder, alles oor God en die Bybel.

So baie boeke. Waarom moet hulle so baie oor God skryf? Hoekom is dit nodig? Hoekom kom Hy nie net af nie en sê “Hier is Ek, moenie *worry* nie”?

Dan kan Hy ook vir haar verduidelik waarom Hy vir haar dié reuk gegee het. Nie net die reuk nie, maar ook die swakheid en die moeilikheid. En hoekom Hy nie vir mevrou fokken Preuts hier in die kombuis met haar sindelike rok en haar deugdige hande ooit só getoets het nie? Hoekom is sy gespaar? Hoekom het sy ‘n gedienstige karperd vir ‘n man gekry? Wat sal sy doen as al die ouderlinge van die gemeente om haar kom snuffel en snuif met daardie lang oë wat sê my brein sit nou in my voël?

Seker met *righteous indignation* na haar asem snak en dan traktaatjies vir elkeen uitdeel. Die toneel in haar kop laat haar hardop lag, net ‘n kort, onvroulike geluid en sy sit haar hand voor haar mond, maar dit is te laat, want die dominee staan agter haar.

“Is jy *okay*?” vra hy.

Sy knik en staan met haar rug na hom toe tot alles onder beheer is.

• • • •

Die omvang van dit alles oorweldig amper vir Thobela Mpayipheli.

Die meisie met die oorringe gee eers vir hom ‘n basiese lesing oor hoe die Internet werk en dan laat sy hom met die muis op die skerm klik. Hy sukkel, sy koördinasie tussen die ding en sy hand en die looper op die skerm aanvanklik ongemaklik, maar stelselmatig verbeter hy. Sy wys hom van skakels en webadresse, boksies waarin hy woorde kan tik, die groot “Back”-pyl as hy verlore raak.

En wanneer sy eindelijk tevrede is dat hy op sy eie kan aangaan en hy die ooreengekome bedrag plegtig aan haar oorhandig, begin hy sy soektog.

“*Die Burger* en *IOL* het die beste *on-line archives*,” het sy gesê en vir hom die *www*-verwysings neergeskryf. Hy het sy soekwoorde daar gaan intik en dit stelselmatig verfyn. En toe kom die stortvloed.

Minstens 40% van alle gevalle van kinderverkragting kan aan die mite gewyt word dat dit Vigs genees.

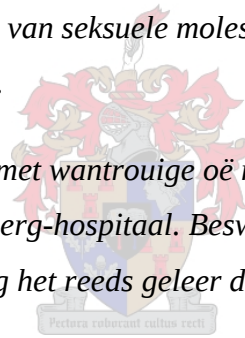
People who exploit children for sex in many parts of the world are more likely to be a local resident looking for a "good luck charm" or a cure for Aids than a pedophile or sexual tourist, rights activists told a UN conference on Thursday.

Duisende skoolmeisies in Suid-Afrika en die Wes-Kaap kry daaglik te doen met seksuele geweld en teistering by skole.

Van April 1997 tot Maart vanjaar is 1 124 kinders wat seksueel en fisiek mishandel is, deur die TygerBeer maatskaplikewerk-eenheid vir getraumatiseerde kinders in die Tygerberg Hospitaal behandel. En dít sluit net kinders in wat wel by die hospitaal uitkom, die werklike omvang is veel groter.

Seksuele molestering en die mishandeling van jong kinders in Valhalla Park, Bonteheuwel en Mitchell's Plain is epidemiese afmetings aan die aanneem. Volgens'n woordvoerder is reeds 945 gevalle van seksuele molestering en kindermishandeling vanjaar by hul kantore aangemeld.

Kinders so jonk as drie jaar staar met wantrouige oë na maatskaplike werkers by die TygerBeer-eenheid van die Tyberberg-hospitaal. Beswaarlik uit die doeke, maar dié slagoffers van seksuele molestering het reeds geleer dat volwassenes nie vertrou kan word nie.

Die twee gesinsgeweldeenhede in die Skiereiland werk aan meer as 3 200 sake, waarvan die meeste oor klagte van ernstige seksuele en ander ernstige misdrywe teen kinders handel.

UIT elke 100 kindermishandelingsgevalle in die Wes-Kaap word slegs 15 by die polisie aangemeld en in 83% van dié gevalle is die skuldige iemand wat die kind ken.

Wanneer 'n oortreder as "gefikseerde pedofiel" gediagnoseer word, sal daar altyd 'n kans bestaan dat hy weer uitting aan sy pedofiel-neigings sal gee, sê prof. David Ackerman, kliniese sielkundige, van die Universiteit van Kaapstad.

Die een berig na die ander, 'n nimmereindigende stroom van misdaad teen kinders, moord, verkragting, misbruik, teistering, aanranding, mishandeling. Ná 'n uur het hy al genoeg gehad, maar hy dwing homself om voort te lees.

A three-year-old girl was locked in a cage while her grandparents allegedly sexually assaulted her and failed to provide for even her most basic needs, Mpumalanga police said on Wednesday. Sergeant Anelda Fischer said police got a tip-off recently from a travelling pastor that a child was being incarcerated in a compound outside White River.

Fischer said that when police went to investigate they found the girl had already been removed from the cage. However, she said there was evidence the child had been battered with sticks or other weapons and had been sexually assaulted. It also seemed the child had no clothes of her own and had to beg naked for food. She slept on bits of plastic in the cage.

Colin Pretorius, die eienaar en hoof van 'n bewaarskool in Parow, word daarvan aangekla dat hy oor 'n tydperk van vier jaar elf seuns tussen die ouderdomme van ses en nege jaar seksueel gemolesteer het. Hy is op borgtog van R10 000 vrygelaat.

En dan, eindelijk, staan hy op en loop onvas na die toonbank om vir die gebruik van die Internet te gaan betaal.

• • • •

Sy en Viljoen het drie maande gehad voor hy sy harsings uitgeblaas het.

“Aan die begin was ek net kwaad vir hom. Nie hartseer nie, dit het eers later gekom, want ek was regtig lief vir hom. En ek was bang. Hy het my met die swangerskap gelos en ek het nie geweet wat om te doen nie, ek het nie geweet waarheen om te gaan nie. Maar ek was verskriklik kwaad omdat hy so 'n lafaard was. Dit was 'n week nadat ek vir hom gesê het ek is *pregnant*, op 'n Maandagaand. Ek het hom Spur toe gevat en vir hom gesê daar's iets wat hy moet weet en toe sê ek hom en hy sit net daar en hy sê niks. Toe sê ek vir hom hy hoef nie met my te trou nie, hy moet my net help, want ek weet nie wat om te doen nie.

“Toe sê hy, ‘Jissis, Christine, ek is nie ‘n pa se gat nie, ek’s ‘n fok-op, ek’s ‘n dronk-gat golfer met die jips’.

“Ek het vir hom gesê hy hoef nie ‘n pa te wees nie, ek wil nog nie ‘n ma wees nie, ek weet net nie wat om te doen nie. Ek’s ‘n student. Ek het ‘n mal pa. As hy moet uitvind van die baba sal hy van sy sinne af gaan, hy sal my toesluit of iets.

“Toe sê hy laat hy dink, laat hy ‘n plan maak en die hele week bel hy my nie terug nie en die Vrydagaand, net voor ek moet gaan werk, toe besluit ek ek gaan nog een keer bel en as hy my dan nog steeds vermy, dan, wel, fok hom, ekskuus, maar dit was ‘n baie slegte tyd. En toe sê hulle vir my daar was ‘n ongeluk, hy’s dood, maar dit was nie ‘n ongeluk nie. Hy het die *pro shop* se deur gesluit en by sy tafeltjie gaan sit en die rewolwer hier teen sy oor gesit.

“Dit het my twee jaar gevat om op te hou met kwaad wees en te onthou dat daardie drie maande saam met Viljoen lekker was. Dit was toe ek begin wonder het wat ek vir my kind oor haar pa gaan vertel. Want sy sal die een of ander tyd wil weet en ...”

“Jy het ‘n kind?” vra die dominee, vir die eerste keer duidelik oorbluf.

“... en ek moet besluit wat ek vir haar gaan vertel. Hy het nie eens ‘n brief gelos nie. Hy het nie eens iets vir haar geskryf nie. Hy het nie eens gesê hy’s jammer dis die depressie, of hy het nie die *guts* of niks nie. Toe dink ek ek sal maar vir haar vertel van daardie drie maande, want dit was die beste van my lewe.”

En dan bly sy stil en sy sug diep en die dominee bly lank stil en dan vra hy vir haar “Wat is haar naam?”

“Sonia.”

“Waar is sy?”

“Dit is waaroor my storie gaan,” sê sy.

15.

Bennie Griessel mis dit amper. Wanneer die twee verpleegsters vroegoggend met die kostrollie verbykom is hy al aangetrek en gepak en reg om ontslaan te word. Hy luister nie spesifiek na hul gesprek soos hulle in die gang buite sy hospitaalkamer nader kom nie, sy kop is op 'n ander plek.

“... toe sal sy uitvind dis ‘n ou laai van hom, hy het dit geconfess. Sy sê hy het uitgewerk Vrydagaande gaan koop al die single middle-aged girls comfort food by die Pick ‘n Pay oorlat hulle die aand voor die tievie gaan sit en dis wanneer hy sy trollie tussen die isles rondstoot en die mooiste ene kies en haar haar begin opchat. Dis hoe hy vir Emmerentia gekry het. O, môre, Sarge, is jy al op? Dis cheese omelet vanoggend, almal se favourite.”

“Nee dankie,” sê hy en vat die tassie in sy regterhand en loop deur toe en steek dan vas en sê “Vrydagaande?”

“Sarge?”

“Sê weer van Emmerentia en Pick ‘n Pay?”

“Maar Sarge, jy hoef nie só desperate te wees nie, jy’s nie te onaardig,” sê die een.

“There’s something of the Russian noble in you,” sê die ander. “Sulke sexy Slavic features.”

“Nee, ek bedoel ...”

“Maybe sometimes ‘n bad hair day, ma’ dit kan gefix word.”

“En dis hoeka ‘n wedding band daai, issit nie?”

“Wag, wag, wag,” hy hou sy hande in die lug. “Ek stel nie belang in meisies nie, ek ...”

“Sarge! Ons kon sweer jy’s hetero.”

Hy is op die punt om hom te vererg en hy kyk na hul gesigte, sien die doelbewuste ondeundheid. Dan lag hy hulpeloos, hier uit sy maag uit, saam met hulle. Die deur gaan oop en sy dogter Carla staan daar in haar skooldrag en 'n boeksak oor die skouer en vir 'n oomblik is daar verwarring by haar oor dié toneel - dan verligting. Sy omhels haar pa.

“Ek hoop dis sy kind,” sê die een verpleegster.

“Kan nie wees nie, hy’s skeef soos ‘n kreef.”

“Dalk sy boyfriend in drag?”

En dan lag Carla saam met haar kop nog teen sy bors en sê eindelijk “Hallo, pa.”

“Jy gaan laat wees vir skool.”

“Ek wou weet of pa orraait is.”

“Ek is orrait, my kind.”

Die verpleegsters is op pad uit en hy vra weer dat hulle moet verduidelik van Emmerentia.

“Hoekom wil die Sarge weet?”

“Ek werk aan hierdie saak. En ons weet nie hoe die slagoffers gekies word nie.”

“So Sarge wil ons consult?”

“Ek wil.”

Hulle skets vir hom die prentjie as ‘n afwisselende duet. Jimmy Fortuin tel sy los gelukkies op by die Pick ‘n Pay op ‘n Vrydagmiddag, want dan wemel dit van alleenlopende vroue.

“Ma’ middle-aged. Die jonges het nog die guts om solo te fly innie clubs, of hulle gang up, strength in numbers.”

“Dan koop hulle kos vir die Vrydagaand en die weekend, treats, vestaa’djy, spoil hulleself so bietjie. Comfort food.”

“Between five and seven, dan’s dit hunting season vir Jimmy, want hulle is op pad van die werk af huis toe. ‘Easy pickings, want Jimmy is ‘n hoeterbek, ‘n motormouth, ‘n charmer.”

“Net by Pick ‘n Pay?” vra hy.

“Dis ma’ net sy convenience store, ma’ Checkers sal ook seker werk.”

“There’s something about a supermarket ...”

“A certain hopelessness ...”

“A desperation ...”

“The Lonely Hearts Shopping Club.”

“Last stand at the O.K. Bazaars.”

“Sleepless in the Seven Eleven.”

“Vestaa’djy?”

Hy sê laggend hy verstaan, bedank hulle, en groet.

Hy neem Carla skool toe met die motor wat Joubert-hulle vir hom kom los het.

“Ons mis pa,” sê sy as hy by die skoolhek stop.

“Nie soveel soos ek julle mis nie.”

“Ma het gesê van die woonstel.”

“Dis tydelik, my kind.” Hy vat haar hand en druk dit. “Dis my derde nugter dag vandag,” sê hy.

“Pa moet net weet ek is lief vir pa.”

“En ek vir jou.”

“Fritz ook.”

“Het hy dit gesê?”

“Hy hoef dit nie te sê nie.” Sy maak haar tas haastig oop. “Ek het dié vir pa gebring.” Sy haal ‘n koevert uit, gee dit vir hom. “Pa kan miskien vir ons partykeer by die skool kom haal. Ons sal nie vir ma sê nie.” Sy gryp hom om die nek en druk hom. Dan maak sy die deur oop.

“Bye, pa,” haar gesig vol erns.

“Bye, my kind.”

Hy kyk na haar as sy haastig met die trappies opdraf, sy dogter, wat haar donker hare en eienaardige oë van hom geërf het.

Hy maak die koevert oop. Daar is ‘n foto in, die gesinsfoto wat by die skoolkermis twee jaar gelede geneem is. Anna se glimlag is styf. Syne is skeef, hy was nie daardie aand heeltemal nugter nie. Maar dit is hulle vier, bymekaar.

Hy draai die foto om. *Lief vir Pa*. In Carla se mooi, krulryke handskrif, die kolletjie op die “i” in die vorm van ‘n hart.

• • • •

“Ek het gewerk, daardie Desember, swanger of nie. Ek het huis toe gebel en gesê ek gaan bly, ek gaan nie Upington toe nie, ek gaan nie saam Hartenbos toe nie. My pa was ongelukkig. Hy het deurgery Bloemfontein toe om vir my te kom bid. Ek was *terrified* dat hy sou sien ek is swanger, maar hy het nie, hy was te besig met ander goed in sy kop. Ek het vir hom gesê ek bly in ‘n buitekamer by Kallie en Colin en ek help hulle, want daar’s baie funksies aan die einde van die jaar, troues en company paarties vir

werksmense en daar is nie baie studente wat help nie. En ek wil goed geld maak, ek wil finansiëel minder afhanklik wees.

“Dit was die laaste keer dat ek hom gesien het. Hy het my my op die wang gesoen voor hy gery het en dit was die naaste wat hy ooit aan sy kleindogter gekom het.

“Kallie het my een oggend in Januarie met *morning sickness* gevang, hy het vir my brekfis na die buitekamer toe gebring en hy het my só staan ek kyk terwyl ek in die toilet oor die bak opgooi en toe sê hy ‘jy’s preggies, sweetheart’ en toe ek niks sê nie, toe vra hy ‘wat gaan jy doen?’”

“En toe sê ek ek gaan die baba hê. Dit was die eerste keer dat ek self regtig geweet het. Ek weet dit is *weird*, maar met Viljoen en my pa en alles ... Tot op daardie oomblik het net ek geweet. Dit was *unreal*. Dit was soos ‘n droom en miskien het ek gedink ek sal wakker word, of die baba sal self weggaan of iets. Ek wou nie daaroor dink nie, ek wou net aangaan.

“Toe vra hy my of ek die baba gaan laat aanneem, toe sê ek ek weet nog nie en toe sê ek vir hom ek gaan Kaap toe, aan die einde van die maand gaan ek die bus vat Kaap toe, so hulle moet vir my al die skofte gee wat hulle kan. Toe vra hy my of ek weet wat ek doen en ek sê nee, ek weet nie, want dit is redelik nuut vir my.

“Hulle het my kom afsien by Hoffmanplein, met ‘n persent vir die baba, ‘n blou babygro en kousies en skoentjies en borslappe en ‘n koevert vir my, ‘n Christmas bonus, het hulle gesê. En ‘n paar name van gay vriende van hulle in die Kaap as ek hulp nodig het.

“Ek het gehuil daardie dag, al die pad tot op Colesberg. En toe voel ek Sonia vir die eerste keer skop, asof sy wil sê dis nou genoeg, ons moet ons regruk, ons sal *okay* wees. En toe weet ek ek gaan haar nie laat aanneem nie.”

• • • •

Griessel kry waarna hy soek in die drie laboratoriumverslae en hy loop na Mat Joubert se kantoor toe en wag dat die senior superintendent op die telefoon klaarmaak.

“The forensic report does not exclude an assegaay,” sê Joubert in die instrument. “But they are doing more tests, and it will take time. You will have to call back in a day or two. Right. You’re welcome. Thanks. Bye.”

Hy kyk na Griessel. “Dis lekker om jou terug te hê, Bennie. Hoe voel jy?”

“Ek voel skrikwekkend nugter. Wat is dit van die assegaai?”

“Die Enver Davids ding. Die *Argus* het skielik allerhande vrae. Ek ken moeilikheid as ek dit hoor.”

Griessel sit die laboratoriumverslae voor Joubert neer en sê “Die fokker tel hulle in Woolworths op, Vrydagmiddae. Kyk hier, ek het dit gemis, want ek het nie geweet waarna ek soek nie, maar Forensies het al drie die slagoffers se asblikke ontleed en daar’s in twee van hulle Woollies-sakke en -strokies in die derde net ‘n kontantstrokie, maar hulle was al drie daar, by die een in die Waterfront, op die Vrydag van die moord, tussen ... eee ... half-vyf en sewe-uur.”

Joubert kyk na die verslae. “Dis dun, Bennie.”

“Ek weet, maar ek het vanoggend ekspertgetuienis aangehoor, Mat. Dit lyk my dis net ons ou getroudes wat dink ‘n supermark is ‘n plek om groceries te koop.”

“Vertel my,” sê Mat Joubert en hy wonder vir ‘n oomblik hoe lank dié lig in Bennie Griessel se oë gaan brand.

• • • •

Thobela Mpayipheli kry ‘n publieke telefoon in die Kerkstraat-wandelhal wat met munte werk en soek in die verslete gids die nommer van die Departement Sielkunde aan die Universiteit van Kaapstad. Hy bel en vra vir prof. David Ackerman.

“Hulle is op saalronde. In verband waarmee is dit?”

“Ek doen ‘n artikel oor misdaad teen kinders. Ek wil hom net vinnig ‘n paar vrae vra.”

“Van watter publikasie is u?”

“Ek is vryskut.”

“Prof. Davids is baie vol ...”

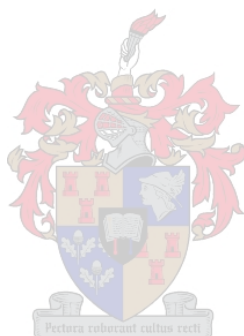
“Ek het net ‘n paar minute nodig.”

“Ek sal u moet terugskakel, meneer.”

“Ek gaan in en uit wees, kan ek weer vanmiddag bel?”

“Met wie praat ek?”

“Pakamile,” sê hy. “Pakamile Nzululwazi.”

16.

Die Kaap was aanvanklik nie goed vir haar nie.

Eers het die wind gewaai, 'n stormsterkte suidoos, vir dae aaneen. Toe steel hulle haar een tas by Backpackers in Kloofnek, waar sy vir R100 per nag 'n slaapvertrek met vyf klaende, meerderwaardige jong Duitse toeriste moes deel. En woonstelle was skaars en duur, die publieke vervoer ingewikkeld en wisselvallig, sy moes een keer tot in Seepunt loop om na 'n moontlike blyplek te gaan kyk, 'n teleurstellende hool met 'n gebreekte ruit en graffiti teen die muur.

Sy het twee weke lank by die Backpackers gebly voor sy die dakkamertjie in 'n ou woonstelgebou in Belle Ombrestraat in Tamboerskloof gekry het. Wat eers 'n pakkamer was, is omskep in 'n klein, leefbare, enkele vertrek vir alles, die bad en toilet teen die een muur, die opwas en kombuiskassie teen die ander, met 'n bed en 'n tafeltjie en 'n ou, lendelam hangkas en nog 'n deur wat op die dak oopmaak en waarvandaan sy die stadskom, die berg en die see kon sien. Darem skoon en netjies vir R680 per maand.

Die groter moeilikheid was binne haar, want sy was bang – bang vir die geboorte wat elke dag nader kom, die versorging van die baba daarna, vir die verantwoordelikheid, bang vir die woede van haar pa wanneer sy die oproep moet maak of die brief moet skryf, sy het nog nie besluit nie. En bowenal bang vir die geld wat die een of ander tyd gaan opraak. Sy het elke dag 'n strokie by die kitsbank gaan trek en die balans gemeet teen die lysies van noodsaaklikste goed wat sy nodig gehad het: bababed, babaklere, doeke, bottels, melkpoeier, kombesies, pan, pot, tweeklaarstofie, beker, bord, mes, vurk en 'n lepel, ketel, draagbare FM-radio. Die lysie het aanhou groei en haar bankbalans het aanhou krimp tot sy werk gekry het as kelnerin by 'n groot koffiewinkel in Langstraat en elke beskikbare skof gewerk het terwyl sy nog kon, terwyl sy die boggel hier onder haar borste kon wegsteek.

Die syfers op die strokies het haar lewe regeer, haar obsessie geword. Ses agt nul was die eerste teken van elke maand, die ononderhandelbare bedrag vir die huurgeld. Dit was die laagwatermerk van haar boekhouding en die bron van onheil in haar drome snags. Sy het

die vlooiemark by Groenpunt-stadion ontdek en oor elke ding se prys gekibbel. By die tweedehandse winkels in Tuine en in Kloofstraat het sy 'n bababed, 'n fiets en 'n rooi en blou mat gekoop – die bed het sy op die dak met wit, loodvrye emalje geverf en die fiets, 'n ou geelgroen renmodel met dun bande en *drophandles*, ook twee lae gegee toe daar genoeg in die blik oor was.

In 'n *Cape Ads* wat iemand in die koffiewinkel gelaat het, het sy 'n advertensie gesien vir 'n baba-rugdrasak en sy het die nommer gebel, die prys afwaarts onderhandel en dit laat aflewer, want dan sal sy met die fiets kan ry met die kind op haar rug, teen die berg en langs die see by Mouillepunt, waar daar swaaie en klimrame en 'n kindertreintjie is.

Sy het elke Saterdag twintig rand afgeknyp om die Lotto te speel en by die radio gesit en wag vir die wennommers, wat sy met 'n balpuntpen op die kaartjie neergeskryf het. Sy het gefantaseer oor wat sy met die boerpotgeld sou doen: 'n Huis was eerste op daardie lys, een van die modern-herboude kastele hier teen die berg se hang, met outomatiese garagedeure, persiese tapyte op die vloer en kelims en kuns teen die muur. 'n Groot babakamer met seevoëls en wolke teen die dak geverf en 'n stapel helder, veelkleurige speelgoed op die vloer. 'n Land Rover Discovery met 'n babastoeltjie agterin. 'n Instapklerevertrek gevul met ontwerpersetikette en skoene wat netjies in rye op die vloer staan. 'n Masjien wat espresso kan maak. 'n Dubbeldeuryskas van vlekvrige staal.

Sy het jong gesinne in die strate en die Kompanjiestuine gesien en dit het haar met afguns vervul dat hulle heel kon wees.

Sy het een middag teen drie-uur op die dak met 'n koppie kitskoffie gesit en die geluide van seks gehoor wat uit die woonstelblok hier onder haar opstyg: 'n Vrou se stem, uh uh uh uh, wat stelselmatig die toonlere van ekstase geklim het, elkeen effens hoër, effens harder. In die eerste paar minute was die klanke betekenisloos, net nog geraas wat uit die stad om haar kom. Tot sy gesnap het wat dit is en vir 'n oomblik geamuseerd geglimlag het, vir die eienaardige uur, vir dié voyeurisme van die oor. Sy het gewonder of sy die enigste luisteraar is, of die klankgolwe ander se ore ook bereik. Sy het 'n klein seksuele prikkel gevoel wat deur haar lyf gevloei het. En toe kom die jaloesie, met die geluide wat versnel in ritme, vinniger, harder, hoër, die jaloesie het daarmee saam gegroei vir alles

wat sy nie het nie, tot die skril orgasme haar laat opstaan het en sy die amper-leë beker teruggetrek het vir die gooi na alles wat teen haar saamgesweer het. Sy het nie na 'n spesifieke teiken gemik nie, die woede in haar was onspesifiek, algemeen. Teen die eensaamheid, die omstandighede, die moontlikhede, die verspilde kanse.

Sy het haar arm stadig laat sak, want sy wou nie geld uitgee op 'n nuwe beker nie.

Vroeg in Maart kon sy nie meer die oproep uitstel nie. Sy het al die pad Waterkant toegery vir 'n publieke telefoon want sy was bang hulle kan die oproep naspur. Sy het haar ma gebel, by die prokureurskantoor waar sy gewerk het. Dit was 'n kort gesprek.

“Here, Christine, waar is jy?”

“Ek het opgeskop, ma. Ek is *okay* Ek het 'n werk. Ek wil net nie nou ...”

“Waar is jy?” Met histerie in haar stem. “Die polisie soek jou al. Jy gaan jou pa 'n beroerte gee, hy bel hulle elke dag in Bloemfontein.”

“Ma, sê vir hom hy moet dit los. Sê vir hom ek is siek en sat vir sy godsdienste en sy gesanik. Ek is nie in Bloemfontein nie en hy sal my nie kry nie. Ek is *fine*. Ek is *happy*. Los my net uit. Ek is nie meer 'n kind nie.” Sy weet nie waar die woede vandaan gekom het nie, miskien het die vrees dit gaan losmaak.

“Christine, jy kan dit nie doen nie. Jy ken jou pa. Hy is woedend. Ons is verskriklik bekommerd oor jou. Jy is ons kind. Waar is jy?”

“Ma, ek gaan nou neersit. Ma hoef nie bekommerd te wees nie, ek is *fine*. Ek sal vir *ma* bel om te sê ek is *okay*.” Later het sy gedink sy moes dalk iets gesê het soos ‘Ek is lief vir ma’. Maar sy het net die gehoorstuk neergeklap en haar fiets gevat en gery.

Sy het eers weer gebel toe Sonia 'n week oud was, vroeg in Junie, want toe het sy groot behoefte aan haar ma se stem gehad.

• • • •

Mpayipheli drink 'n Coke by die Wimpy se buite-tafels in St. Georges en hy lees die *Argus* se berig wat spekuleer oor die dood van Enver Davids, sensasie opgetower uit 'n anonieme, vroulike telefoonoproep.

Iemand het hom gesien met die assegaai. Maar nie gerapporteer nie.

Hy was te veel gefokus. Nee, hy was nie deeglik genoeg nie, nie heeltemal berekend nie. Want daar was 'n ooggetuie. Hy moes geweet het daar sal publisiteit wees. Media-belangstelling. Skreeuende opskrifte en spekulasie en beskuldigings.

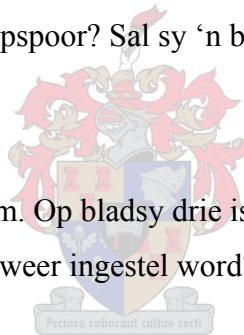
Could the killing of alleged child rapist Enver Davids be the work of a female vigilante – and not the South African Police Services, as was previously suspected?

Vreemde gevolge.

Sal die polisie die vroulike beller opspoor? Sal sy 'n beskrywing van hom gee?

Dit maak nie regtig saak nie.

Hy blaai die koerant se voorblad om. Op bladsy drie is daar 'n berig oor 'n radiostasie se inbel-stembus. Moet die doodstraf weer ingestel word? Sewe-en-tagtig persent van die luisteraars het “ja” gesê.

Op bladsy twee is daar kort brokkies oor die afgelope 24 uur se misdaad. Drie moorde in Khayelitsha. 'n Bendeskietery eis 'n vrou se lewe in Blue Downs. 'n Man is gewond in Contantia ná 'n motorkaping. 'n Transitorooftog in Montague Gardens, twee sekuriteitswagte in die intensiewe eenheid. 'n Twee en sewentig-jarige vrou in Rosebank in haar huis verkrag, aangerand en beroof. 'n Boer in die Limpopo-provinsie in sy opstal doodgeskiet.

Geen kinders vandag nie.

'n Kelnerin bring sy rekening. Hy vou die koerant op en leun terug in die plastiekstoel. Hy sien die mense wat in die wandelhal stap, sommige doelgerig, ander drentelend. Die

stalletjies, klere en kunswerke. Die blou lig bo, 'n duif wat met vlerke en stert wyd gesprei inkom om op die plaveisel te land.

Daar is déjà vu aan dit alles, aan sy bestaan, 'n hotelkamer iewers waar sy tas halfpad uitgepak is, lang dae waardeur hy moet beur, waarin hy die tyd moet omkry tot die volgende teiken. Parys was sy wagplek, 'n ander stad, ander argitektuur, ander tale, maar die gevoel was dieselfde. En die enigste verskil is dat sy teikens destyds vir hom gekies is, in 'n somber kantoor in Oos-Berlyn, en afgelewer deur 'n koerier, 'n stapeltjie dokumente met foto's en folio's enkelgespasieerde tikwerk. Sy oorlog. Sy Stryd.

'n Leeftyd gelede. Die wêreld 'n ander plek, maar hoe maklik is dit nie om weer in die ou roetines te glip nie, die waaksaamheid, die geduld, die voorbereiding, beplanning, die afwagting tot die volgende, intense afskeiding van adrenalien.

Hier is hy weer. Terug in die tuig. Die voltooiing van 'n siklus. Dit is asof die periode tussenin nooit bestaan het nie, asof Miriam en Pakamile 'n fantasie was, soos 'n advertensie in die middel van 'n televisiedrama, 'n steurende blik op 'n aspirasie na huislike geluk.

Hy gaan betaal vir sy koeldrank en loop suid, na die betaaltelefone. Bel weer die nommer. "Is prof. Ackerman nou beskikbaar?"

"Net 'n oomblik."

Sy skakel hom deur. Hy gebruik weer die ander naam en die dekmantel van vryskutjoernalistiek. Hy sê hy het 'n artikel in *Die Burger* se argiewe gelees waarin die professor sê 'n gefikseerde pedofiel kan altyd weer oortree. Hy wil weet wat dit beteken.

Die professor sug aan die ander kant en talm voor hy antwoord. "Well, it sort of means what it says, Mr Nulwazi."

"Nzululwazi."

"I'm sorry, I'm terrible with names. It means the official line is that, statistically, rehabilitation fails to a substantial degree. In other words, even after an extended prison

sentence, there is no guarantee that they won't commit the same crime again." Daar is 'n lewensmoegheid in die man se stem.

"The official line."

"Yes."

"Does that differ from reality?"

"No."

"I get the idea you don't support the official line."

"It is not a matter of support. It is a matter of semantics."

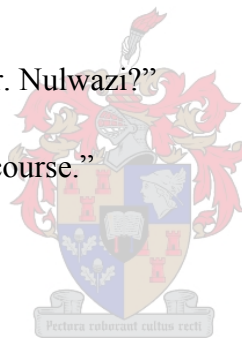
"Oh?"

"Can we go off the record here, Mr. Nulwazi?"

Hy laat die uitspraak begaan. "Of course."

"And you won't quote me."

"You have my word."

Die professor wag weer voor hy antwoord, asof hy die waarde daarvan weeg.

"The fact of the matter is that I don't believe they can be rehabilitated."

"Not at all?"

"It is a terrible disease. And we have yet to find the cure. The problem is that, no matter how much we would like to believe we are getting closer to a solution, there does not seem to be one." Steeds die desperate, moedeloze moegheid. "And they come out of prison and sooner or later they lapse, and we have more damaged children. And the damage is huge. It is immeasurbale. It destroys lives, utterly and completely. It causes trauma you won't believe. And there seems to be more of them every year, God knows, it

is either a matter of our society creating more, or that the lawlessness in this country is encouraging them to come out of the woodwork, I don't know."

"So what you are saying is that they shouldn't be released."

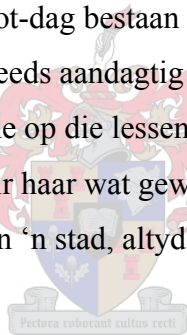
"Look, I know it is inhuman to keep them in prison forever. Pedophiles have a tough time in penitentiaries. They are the scum of the earth in that world. They are raped and beaten and humiliated. But they serve their sentence and go through the programmes and then they come out and they lapse. Some right away, others a year or two or three down the line. I don't know what the answer is, but we'll have to find one."

"Yes," sê Thobela Mpayipheli. "We'll have to find one."

• • • •

Hoe saai moet die predikant se dag-tot-dag bestaan wees, want hy sit nog daar met dieselfde belangstelling, hy luister steeds aandagtig na haar storie, sy uitdrukking simpatiek-neutraal, sy arms ontspanne op die lessenaar. Dit is stil in die huis, in die dorp buite, net insekte wat raas, vreemd vir haar wat gewoon is aan die konstante geluid van verkeer, van mense aan die beweeg in 'n stad, altyd aan die beweeg.

Hier is nêrens om heen te gaan nie.

"Ek het nie meer geld gehad nie. En as jy nie geld het nie, moet jy tyd hê, want dan staan jy in lang *queues* met jou kind op jou arm vir inentings of hoesmedisyne of iets om die diarree mee te stop. As jy 'n kind het en jy moet werk, moet jy vir 'n dagmoeder betaal. As jy *waitress*, moet jy ekstra betaal vir iemand om na haar te kyk in die aand. En dan moet jy eenuur in die nag in die winter met jou baba na jou *flat* toe loop, of jy moet betaal vir 'n taxi. As jy nie in die aand wil werk nie, dan mis jy die beter skofte met die groter *tips*. So dan koop jy niks vir jouself nie, en jy probeer die een week dit en die ander week dat tot jy weet jy kan nie regtig wen nie."

"Ek kon nie meer *cope* nie, daar was net te veel goed. Ek het elke Dinsdag in die *Times Job Supplement* gekyk en ek het my CV gaan afgee vir elke moontlike ding, sekretarieel, medical rep, klerk. En dan, as jy gelukkig is en hulle vra jou vir 'n onderhoud, dan is dit

altyd dieselfde. “Niks ervaring nie? O, jy het ‘n kind. Is jy geskei? O. *Sorry*, ons soek ervaring. Ons soek iemand met ‘n kar. Ons soek iemand met boekhou. *Sorry*, dis ‘n *affirmative* action werk. Ek het die *coffee shop* gelos want die tips was te klein en dit was nog winter ook en dan is dit af-seisoen. Ek het by Trawlers gaan werk, so ‘n seekosplek in Kloofstraat wat oopgemaak het en een aand toe sê ‘n ou ‘Wil jy regte geld maak?’ Toe sê ek ‘ja’. Toe vra hy ‘hoeveel’ en ek *click* nie en ek sê soveel soos ek kan. Toe sê hy driehonderd rand en ek vra driehonderd rand wat? Per dag? Toe *smile* hy net só en sê ‘per nag, eintlik’. Hy was so ‘n gewone ou, sê nou maar veertig, met ‘n brillettjie en ‘n boepie en ek sê ‘wat moet ek doen?’ en hy sê ‘jy weet’ en ek *click* nog steeds nie. Toe sê hy bring vir my ‘n pen dan skryf ek my hotelkamer vir jou neer en toe *click* ek en ek staan net en kyk vir hom, ek wou hom skel, wat dink hy is ek, ek staan daar en ek is kwaad, maar wat kan ek doen, hy is ‘n *customer*. Toe loop ek en ek gaan haal sy rekening en toe ek weer kyk is hy weg. Hy het ‘n honderd-rand-tip gelos en ‘n briefie met sy hotelnommer en daar staan ‘R500?’ en ‘Vir ‘n uurtjie’ en ek druk dit in my sak, want ek is bang iemand sien dit.

“Vyfhonderd rand. As jou huur ses-honderd-en-tagtig is, dan is vyfhonderd baie geld. As jy vier-vyftig vir ‘n dagmoeder moet betaal en ekstra oor naweke, want dis waar die tips is, dan maak vyfhonderd ‘n groot gat toe. As jy drieduisend nodig het net om deur die maand te kom en jy weet nooit of jy dit gaan maak nie en jy moet spaar vir ‘n kar, want as jy jou kind gaan haal en dit reën, dan haal jy weer die papiertjie uit jou sak uit en jy dink. Maar wie verstaan dit? Watter *witmense* verstaan dit?

“Dan dink jy wat is die verskil? Jy sien dit elke dag, ‘n couple kom in en hy *wine* en *dine* haar en vir wat? Om haar in die bed te kry. Wat is die verskil? Driehonderd vir die ete of vyfhonderd vir die seks?

“Hulle het in elk geval *gehit* op my, die mans. Selfs toe ek preggies was, in die coffee shop en agterna, by Trawlers, nog erger. Die heeltid, party gee jou net sulke kyke, party sê iets soos *nice rack* of guitige gatjie, skatjie, party vra jou reguit wat jy Vrydagaand doen, of ‘*are you attached, sweetness?*’. Die windgatte los hulle selnommers op die rekening, asof hulle *god’s gift* is. Party *chat* jou op, allerhande mooi vragies. Waar kom jy

vandaan? Hoe lank is jy al in die Kaap? Wat swot jy? Maar jy weet wat hulle wil hê want netnou vra hulle ‘Het jy jou eie plekkie?’ of ‘jissie, ons *chat* nou so lekker, wanneer maak jy klaar dan *chat* ons verder’. Jy dink eers jy’s vreeslik spesiaal, want party van hulle is oulik en *witty*, maar jy hoor hulle doen dit met almal, met die lelike kelnerinne ook.

Aanmekeer, almal van hulle, soos daai hasie met die langlewebatterye, dit hou nooit op nie, dit maak nie saak of hulle sestig of sestien is nie, of hulle getroud of *single* is nie, hulle soek en dit hou nooit op nie.

“Dan kom jy in jou kamertjie en dink oor alles en jy kyk na wat jy nie het nie en jy dink daar is nie regtig ‘n verskil nie, jy dink vyfhonderd rand en jy lê en jy wonder hoe dit sal wees, hoe erg kan dit wees om vir ‘n uur by die ou te wees.’”

17.

Bennie Griessel soek die hele dag na 'n lokvink, 'n middeljarige polisievrout wat hulle Vrydagaande in die Woolworths op die Waterkant kan laat op en af loop met 'n trollie in die hoop dat die fokker haar sal kies. Eindelik sê iemand daar is 'n Marias-sersant by Kenilworth, so in haar laat dertigs, wat reg kan wees en hy bel en sê vir haar hy kom haar sien.

Hy vat die M5, want dit is vinniger en hy draai af in Landsdowne om op te ry Main Road toe. By die afrit, net links van die pad, is die advertensiebord, lank en breed. Castle Lager. Bier, die fok weet, bier, hy het in jare nie bier gedrink nie, maar daar, op die bord, is 'n glas waarvan die waterdruppels teen die kant afloop en die wit skuimkop bo en die vloeistof is die kleur van pis en hy moet stop by die verkeerslig en hy sit daar en kyk na die fokken glas bier. Hy kan dit proe in sy mond, die bitter, droë smaak, hy kan voel hoe dit afgly in sy keel, maar bowenal kan hy die medisyne voel, hoe dit deur hom trek hier van die warmte op sy maag af.

Hy vang homself eers as iemand agter hom toet, 'n enkele, ongeduldige biep. Hy ruk en hy ry en dan weet hy eers wat gebeur het, dan skrik hy vir die intensiteit van die betowering.

Hy dink: Hoe de fok gaan ek maak? Hoe veg jy teen so-iets, pille of nie pille nie, jissis, hy het in jare nie bier gedrink nie.

Hy besef hy klou aan die stuurwiel en dan probeer hy asemhaal, probeer sy asem terugkry en hy ry.

Hy weet die vrouesersant is reg nog voor sy opstaan agter die lessenaar. Sy het daardie uitgewasheid aan haar, meer myle op die klok as wat die skraal jaarmodel aandui, hare blond gekleur. Sy sê haar naam is André. Haar voortand is effens skeef as sy glimlag. Sy kyk na hom asof sy verwag hy gaan iets sê oor haar naam.

Hy gaan sit oorkant haar en hy vertel haar van die dossier en van sy vermoedens. Hy sê sy sal ideaal wees, maar hy kan haar nie dwing om deel te wees van die operasie nie.

“Ek is in,” sê sy.

“Dit kan gevaarlik wees. Ons sal moet wag tot hy iets probeer. ”

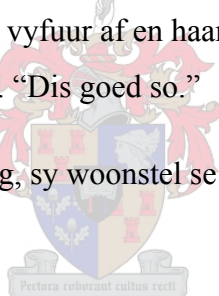
“Ek is in.”

“Gaan praat eers vanaand met jou man. Slaap daaroor. Dan bel jy my môre.”

“Dis nie nodig nie. Ek sal dit doen.”

Hy gaan praat met haar stasiebevelvoerder, gaan vra toestemming, al hoef hy nie. Dis ‘n groot bruin kaptein wat kla en sê hy het nie mense om te spaar nie, hulle is onderbeman soos dit is en Marais is ‘n sleutelpos, wie gaan haar werk doen as sy nie daar is nie? Griessel sê dis net Vrydagaande, van vyfuur af en haar oortyd sal nie op die Stasie se begroting kom nie. Die Kaptein knik. “Dis goed so.”

Dan ry hy Tuine toe in die laatmiddag, sy woonstel se adres op ‘n flentertjie papier op die sitplek langs hom.

Vriendestraat, watse fokken naam is dit? Mount Nelson’s Mansions. Nommer een twee agt.

Hy het nog nooit in dié deel gebly nie, hy was sy lewe lank in die noordelike voorstede. ‘n Parow Arrow, van skooltyd af, behalwe vir die jaar in Pretoria by die Polisiekollege en die drie jaar in Durban as ‘n konstabel en jissis hy wil nooit weer teruggaan soontoe nie, die hitte en die humiditeit en die reuk. Kerrie en dagga en alles is Engels en daardie tyd het hy ‘n aksent gehad wat jy met ‘n knuppel kon sny en die Souties en die Indiërs wat hom spot of hoon, afhangende van of hulle kollegas of gearresterdes is. *Fuckin’ rockspider. Fuckin’ hairyback pig. Fuckin’ dumb Dutchman policeman.*

Mount Nelson’s Mansions. Daar is ‘n staalheining om en ‘n groot veiligheidshek en hy moet eers in die straat parkeer en ‘n knoppie op ‘n bord gaan druk wat sê “Caretaker” om

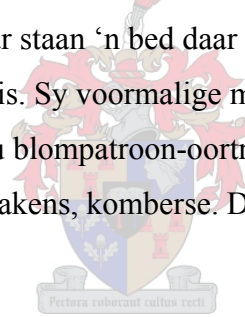
in te kom en sy sleutels en sy afstandbeheer vir die hek te kry. Rooi baksteengebou, was nog nooit ‘n *mansion* nie, nie mooi nie, nie lelik nie, dit staan net daar tussen twee ander witgepleisterde woonstelblokke, miskien dertig, veertig jaar oud.

Die opsigter is ‘n ou Xhosa. “You’re a policeman?” vra hy.

“I am.”

“That is good. We need a policeman here.”

Hy gaan haal sy tasse uit die kar en sleep hulle met die een stel trappe op. Een twee agt, ‘n houtdeur wat vernis nodig het, ‘n loergaatjie in die middel, twee slotte. Hy soek die regte sleutels, stoot die deur oop. Bruin houtblokkies op die vloer, daar’s fokkol binne, behalwe vir die onthyttoonbank sonder stoele, ‘n paar verbleikte melamien-kombuiskassies en ‘n ou Defy stoof met drie plate en ‘n oond. Die houttrap boontoe. Hy los die tasse onder en loop op. Daar staan ‘n bed daar bo, ‘n enkelbed, die een wat in die motorhuis gebêre was, sy motorhuis. Sy voormalige motorhuis. Net die houtkatel en sponsmatras met ‘n verbleikte blou blompatroon-oortreksel. Die beddegoed lê in ‘n hopie op die voetenent. Kussing, sloop, lakens, komberse. Daar is ‘n ingeboude kas. ‘n Deur na die badkamertjie toe.

Hy loop weer af om die tasse te gaan haal.

Nie eers ‘n fokken stoel nie. As hy wil sit sal dit op die bed moet wees.

Niks om mee te eet of te drink of water mee te kook nie. Hy het fokkol. Hy het minder as wat hy gehad het toe hy Polisiekollege toe was.

Jissis.

• • • •

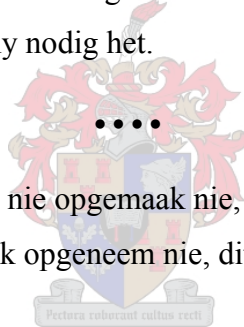
In sy hotelkamer vat Mpayipheli die telefoongids en soek onder “P” en daar staan die naam: Colin Pretorius, net so uitgeskryf, en die adres – Chantellestraat 122, Parow. Hy ry na die Sanlam-sentrum in Voortrekkerweg. In die CNA koop hy ‘n Kaapse straatgids en soek die adres op en wanneer die son agter Tafelberg wegtrek ry hy af in Hannes Louw

Ry laan en draai links in Fairfield, regs in Simone en, na 'n wye boog, links in Chantelle. Die ewe nommers is aan die regterkant, 122 is 'n onopvallende huis, diefwering, veiligheidshek, die tuin netjies, twee sierdenne, 'n paar struik, 'n gesnyde, groen grasperk, betonmuur agter en langs die kante, geen teken van lewe nie. Teen die motorhuis se muur, bo die deur, is daar 'n blou en silwer bord. "Cobra Security. Armed Rapid Response."

Hy het 'n probleem, hy is 'n swartman in 'n witmansbuurt, hy weet die feit dat hy in 'n bakkie is sal help, sal hom in die skemer kleurloos en anoniem hou, maar nie vir ewig nie. Talm hy te lank, ry hy te veel keer verby en iemand gaan sy velkleur raaksien en begin wonder.

Hy ry een keer om die blok en weer verby no. 122, kyk dié keer na buurhuise, na die lang strook park wat saam met Simonestraat buig en dan moet hy weg, terug winkelsentrum toe, want daar's 'n paar goed wat hy nodig het.

Bennie Griessel sit op die bed, nog nie opgemaak nie, en kyk na die hangkas. Sy klere het nie 'n derde van die beskikbare plek opgeneem nie, dit is die oop ruimte wat hom fassineer.

By die huis was sy hangkas vol, klere wat hy in jare nie aangetrek het nie, goed wat te klein was, of so verskriklik uit die mode dat Anna hom verbied het om dit te dra.

En hier kan hy elke soort kledingstuk op sy een hand tel, die goed wat sy vir hom ingepak het - behalwe vir die stapel onderbroeke, daar moet agt of nege wees, hy het dit in 'n hoop op die middelste rak gepak.

Wasgoed. Hoe gaan hy maak? Daar is al klaar twee dae se vuil klere, in 'n bondel onder in die hangkas, langs die een paar skoene wat daar staan. En stryk, hel, hy het jare laas 'n yster in die hand gehad. Kos maak, skottelgoed was. Stofsuig! Want die slaapkamer het 'n vaalbruin muur-tot-muur-tapyt.

"Fok," sê hy en staan op.

Hy dink weer aan die bier-advertensie.

Nee, here, dis die soort van ding wat hom hier gekry het, hy kan nie. Hy sal iets moet kry om te doen. Daar's die dossiere in sy aktetas. Maar waar kan hy werk? Op die bed? Hy het 'n stoel nodig vir die ontbyttoonbank. Dis te laat om nou een te gaan soek. Hy wil koffie hê. Miskien is die Pick 'n Pay in die Tuine-sentrum nog oop. Hy vat sy beursie en sy selfoon en die sleutels van sy nuwe woonstel en hy loop af met die trap, na die kaal leefvertrek onder.

• • • •

Mpayipheli koop 'n klein sakflitsie, batterye, 'n verkyker en 'n stel skroewedraaiers en gaan sit in 'n restaurant met die kaart.

Sy eerste probleem gaan wees om in die woonbuurt te kom. Hy kan nie naby die huis parkeer nie, want die bakkie is in sy naam geregistreer. Iemand kan die nommer neerskryf. Of onthou. Hy sal iewers moet parkeer en inloop, maar die risiko is steeds groot. Elke tweede huis het 'n private sekuriteitsmaatskappy se bord teen 'n muur, daar sal patrollievoertuie wees, daar sal bekommerde oë wees, gereed om 'n noodnommer te skakel. "Hier's 'n swarte in ons straat."

In die dag is daar 'n beter kans, hy kan 'n tuinier op pad werk toe wees, maar in die nag vermenigvuldig die risiko's.

Hy bestudeer die kaart, sy vinger volg Hannes Louw rylaan waar dit die N1 kruis. As hy noord van die snelweg parkeer, as hy die dun strook veld en parke benut ... Dit is die stadige, lang opsie, maar dit kan gedoen word.

In die saak waarin Colin Pretorius tereg staan op aanklagte van kindermolestering en -verkragting, het 'n elfjarige seun gister getuig hoe die beskuldigde drie jaar gelede hom na sy kantoor ontbied en materiaal van 'n pornografiese aard getoon het. Die beskuldigde het die deur gesluit, later homself betas en die seun aangemoedig om dieselfde te doen.

Die volgende probleem gaan wees om in die huis te kom. Die voorkant is te oop, hy sal agter moet probeer inkom, die betonmuur sal bure se oë afkeer. En dan is daar diefwering. Die sekuriteitskontrak beteken 'n alarm. En 'n noodknoppie.

Die vrou, wie se naam nie openbaargemaak mag word nie, het getuig dat haar vyfjarige seun se stressimptome, wat akute aggressie, bednatmaak en gebrek aan konsentrasie ingesluit het, sy ouers genoop het om hom na 'n kindersielkundige te neem. Onder behandeling het die seun oor 'n tydperk van drie maande die molestering van Pretorius, eienaar van 'n bewaarskool, onthul.

Daar is twee moontlikhede. Om vir Pretorius te wag wanneer hy by die huis kom. Of om te probeer inkom. Die eerste is te onvoorspelbaar, te onbeheerbaar. Die tweede is moeilik, maar nie onmoontlik nie.

Hy betaal vir sy koeldrank. Hy is nie honger nie. Daar is te veel afwagting in hom, 'n vae spanning, 'n gereedheid van sintuie. Hy gaan haal sy bakkie in die parkeerterrein en hy ry.

Tydens arrestasie is beslag gelê op Pretorius se rekenaar, CD-ROM-materiaal en video's. Inspekteur Dries Luyt van die Gesinsgeweldeenheid het aan die hof gesê die volume en aard van die kinderpornografie daarop "is die ergste wat die eenheid nog gesien het".

Hy vloei saam met die verkeer.

Hy en Pakamile, die naweek voor sy dood, in die berglandskap van Mpumalanga, anderkant Amersfoort. Op hul motorfietse, saam met die ses ander leerlinge in die helder oggendson, tussen die mooi houthuise, sy seun se oë stip op die instrukteur wat met soveel geesdrif met hulle praat.

"Die motorfietsryer se grootste vyand is teikenfiksasie. Dis in ons bloed. Die stelsels tussen oë en brein werk nou maar een maal só: As jy vir 'n slaggat of 'n rots kyk, gaan jy dit raakry. Die oplossing is om nie direk vir die obstruksie te kyk nie. Hulle leer vegvliëners om negentig grade weg te kyk van 'n teiken die oomblik dat hulle die

missielknoppies druk. As jy die moeilikheid voor jou in die pad gesien het, weet jy mos dit is daar. Soek die roete *om* die gevaar, hou jou oë op die lyn na veiligheid. Dan volg jy en die motorfiets outomaties.”

En hy het daar gesit en gedink dit is nie net ‘n ry-les nie. Die lewe werk ook só, al het hy dit eers laat besef, amper te laat. Want soms sien jy nie die klippe nie. Soos toe hy terug gekom het ná die oorlog. Slaggereed, oorgehaal, vol vuur vir die Nuwe Suid-Afrika. Reg om sy opleiding, sy kundigheid, sy ervaring te gebruik. ‘n Alumnus van die KGB-Universiteit, geradueerde van die Stasi-sluipskutterskool, veteraan van sewentien eliminasies in die stede van Europa.

En niemand wou hom hê nie.

Behalwe Orlando Arendse. Ses jaar lank het hy dwelmroetes beskerm en dwelmskuld ingevorder, tot hy eindelijk die klippe en slaggate raakgesien het, tot hy besef het hy sal ‘n ander roete moet kies as hy nie homself te pletter wil loop nie.

En nou?

Hy parkeer bo teen Hendrik Verwoerd Rylaan, teen die buik van die Tygerberg waar jy die Kaap voor jou sien uitstrek tot by die berg, flonkerend in die nag.

Nou is hy hier om die obstruksies in die pad van die samelewing op te ruim.

• • • •

As Bennie Griessel terugkom by die woonstel met twee hande vol Pick ‘n Pay sakke, staan Dok Barkhuizen by sy voordeur, hand opgelig om te klop.

“Ek het kom kyk of jy orraait is.”

En as hulle later kruisbeen op die kombuisvloer sit en kitskoffie drink uit twee splinternuwe geblomde bekers, vertel Griessel hom van die bieradvertensie en die Dok sê dit is maar die begin. Hy gaan goed raaksien wat voorheen onsigbaar was. Dit gaan lyk of die hele wêreld hom tart, of die heelal hom aanmoedig om net ‘n slukkie te vat, net een glasie te klink. “Die brein is ‘n fantastiese ding, Bennie. Dit is soms asof dit ‘n lewe van

sy eie het, waarvan ons nie bewus is nie. As jy lank genoeg drink, begin dit hou van dié chemiese balans. En as jy ophou, begin dit planne maak om die balans weer terug te kry. Dis soos 'n fabriek van slinkse gedagtes wat daar iewers sit en die beste deurpomp na jou bewussyn toe. 'Ag, dit is net 'n bier.' 'Wat sal een doppie nou doen.' 'n Ander doeltreffende een is die 'Ek verdien dit, ek het nou 'n week lank gely en nou verdien ek 'n slukkie' Of, nog erger, die 'Ek *moet* nou drink, anders gaan ek alle beheer verloor' .

“Hoe de fok veg jy daarteen?”

“Jy bel vir my.”

“Ek kan nie elke keer ...”

“Jy kan. Enige tyd, dag of nag.”

“Dit kan mos nie vir altyd so aangaan nie?”

“Dit sal nie, Bennie. Want ek gaan jou die tegnieke leer om die monster self te tem.”

“O.”

“Die ander ding waaroor ek kom praat het, is daai stemme.”

• • • •

Hy sit in die diep nagskaduwees van verwaarloosde struik, in die park wat aan Simonestraat grens met die verkyker gerig op Pretorius se huis, driehonderd meter in Chantellestraat af.

Die wit woonbuurt in die nag. Fort Blanco. Geen kinders wat buite speel nie. Gegrendelde deure, motorhuise en veiligheidshekke wat met afstandsbeheer elektronies oopskuif, die blou flikkering van televisieskerms in voorkamers. Die strate is stil, behalwe vir die wit Toyota Tazz van Cobra Security wat sonder reëlmaat patroleer, of 'n inwoner wat laat huis toe kom.

En ondanks al die maatreëls, die mure en torings en gragte, is ook die kinders hier nie veilig nie, dit verg net een indringer soos Pretorius om al die skanse nietig te verklaar.

Daar is lewe in die pedofiel se huis, ligte wat aan- en afgaan.

Hy oorweeg die moontlikhede, oordink 'n roete wat hom weg van die straatligte deur agterplase sal neem tot by die muur van Pretorius se huis, besluit eindelijk die vinnigste opsie is die een met die beste kans op sukses: Straat-af.

Hy staan op, sit die verkyker in sy sak en rek sy ledemate lank. Hy spits sy ore vir verkeer. Hy tree uit die skadu's en begin doelgerig stap.

• • • •

“Dok, dis nie stemme nie. Dit is nie asof ek 'n gebabbel hoor nie. Dis ... soos iemand wat skree. Maar nie daar buite nie, dis hier binne, hier agter, in my kop. En 'hoor' is ook nie die regte woord nie, want daar is kleure ook. Party is swart, party is rooi, fok, dit klink of ek so mal soos 'n haas is, maar dis waar. Ek kom by 'n moordtoneel. Sê nou maar die saak waarmee ek nou besig is. Die vrou lê op die vloer, sy is verwurg met 'n ketelkoord, jy kan aan die merke aan haar nek sien sy is van agter af gewurg. Dan begin jy dink hoe dit gebeur het, dit is jou jop, jy moet die ding aanmekaar sit. Jy weet sy het hom ingelaat, want daar's nie geforseerde ingang nie. Jy weet hulle was saam daar in die vertrek, want daar staan 'n bottel wyn en twee glase, of die koffiegoed. Jy weet hulle het gesels, sy was op haar gemak, sy het niks verwag nie, sy het daar gestaan en hy was agter haar en hy was besig om iets te sê en dan skielik dan's die ding om haar nek en sy skrik, wat de fok, sy wil haar vingers onder die koord kry. Miskien draai hy haar om want hy is siek, hy wil haar oë sien, hy wil haar gesig sien, want hy's 'n control freak en nou kyk sy vir hom en nou weet sy.”

• • • •

Hy moet vinnig besluit, hy loop om die huis en verby die agterdeur en hy sien dit is die beste ingang, daar is geen veiligheidshek nie, net 'n gewone slot en hy moet in, want hoe langer hy buite bly, hoe groter die kans dat hy gesien kan word.

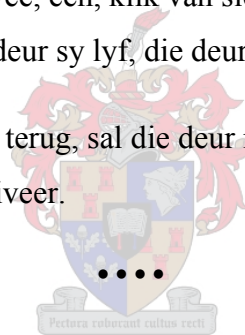
Hy het die assegaai agter sy rug, onder sy hemp, die steel net hier onder sy nek, die lem onder sy gordel. Hy lig sy regterhand, trek dit uit. Hy lig sy gestewelde voet, mik vir die slot en skop die houtdeur met al sy krag.

Uitspraak in die hofsaak waarin die bewaarskooieienaar, mnr. Colin Pretorius, tereg staan op verskeie klagtes van kinderverkragting en -molestering en die besit van kinderpornografie, word môre verwag. Pretorius het nie getuig nie.

Die kombuis is donker. Hy hardloop deur, na die ligte toe. In die gang, draai links, na waar hy vermoed die sitkamer is. Geluid van die televisie. Hy hardloop, assegaai in die hand. Leefvertrek, bank, stoele, 'n situasie-komedie se geblikte klank. Daar's niemand. Hy draai om, sien 'n beweging onder in die gang. Die man staan daar, verstar in die ligbaan wat by 'n deur uitval, sy mond half oop.

Hulle staan vir net 'n oomblik teenoor mekaar aan die eindpunte van die gang en dan beweeg die prooi weg van hom af en hy spring weg. Die alarm moet in die slaapkamer wees. Hy moet hom keer. Die deur daar onder swaai toe. Hy laat sak sy skouer, ses, vyf, vier treë, die deur klap toe, drie, twee, een, klik van sleutel in slot en dan tref hy die deur, die geluid 'n kanonskoot, die pyn deur sy lyf, die deur bly toe.

Hy gaan dit nie maak nie, hy staan terug, sal die deur moet skop, maar dit gaan te laat wees, Pretorius gaan die alarm aktiveer.

“Die prentjie in my kop, Dok, dit is asof sy aan 'n krans hang en sy hou van aan die lewe. En as hy haar wurg dan kan sy voel hoe sy haar greep verloor, soos die krag uit haar uitgaan. Sy weet sy moet nie val nie, sy wil nie, sy wil leef, sy wil hier uitklim tot bo, maar hy druk die krag uit haar uit en sy begin gly. Daar's 'n versiklike bangheid want dit is donker hier onder, dit is swart, of rooi, of bruin hier onder en dan kan sy net nie meer vashou nie en dan val sy.”

• • • •

Vir 'n oomblik is daar paniek in sy kop: die geslote deur, die skerp pyn in sy skouer, die wete dat die alarm nou gaan opklink. Dan trek hy die asem diep in en neem sy besluite en skop die deur met sy hak. Adrenalien nou dik. Hout wat splinter. Die deur is oop. Die alarm begin kerm hier iewers in die dak. Pretorius by die hangkas, reik na bo, soek na 'n

wapen. Hy stamp die man teen die kas, die lang, skraal figuur, bebrild, slordige kuif, hy val. Mpayipheli bo-op hom, knie teen die bors, assegaai teen die keel.

“Ek is hier oor die kinders,” sê hy, hard bo die geluid van die alarm, nou kalm.

Die oë wat na die assegaai kyk, knip-knip, daar is nie vrees nie. Iets anders. ‘n Verwagting. ‘n Versugting.

“Ja,” sê Pretorius.

Hy stamp die lang lem se punt deur die man se borsbeen.

• • • •

“En dit is wanneer sy val dat sy skree. Die dood is daar onder en die lewe is hier bo en die skree kom op, dit kom altyd boontoe, dit bly hier. Dit beweeg vinnig, dit lyk soos ‘n ... soos water wat jy uit ‘n emmer skiet. Dit is al wat oorbly. Dit is vol van verskriklike vrees. En ... verlies. ”

Bennie Griessel bly vir ‘n oomblik stil en as hy weer praat, is dit sagter.

“Die ding wat my die bangste maak is dat ek weet dit is nie werklik nie, Dok. As ek dit gaan uitredeneer, dan weet ek dit is my verbeelding. Maar waar kom dit vandaan? Hoekom doen my kop dit? Hoekom is die skree so skerp en so helder en so hard. En so ... fokken wanhopig? Ek is nie mal nie. Nie heeltemal nie, ek meen, is daar nie daardie ding van as jy weet jy is ‘n bietjie mal, is jy *okay*, want die regte malles weet dit glad nie?”

Dok Barkhuizen lag. Dit verras Griessel, maar dit is ‘n simpatieke lag en hy grynslag saam.

• • • •

Hy hardloop nou, deur die huis, die alarm eentonig, kermend. By die agterdeur uit, om die hoek van die huis, na die verligte straat toe, hy draai regs. Hy kan die park daar anderkant sien, die veiligheid van die donker en die skaduwees, hy voel ‘n duisend paar oë op hom. Bene pomp reëlmatig, asem jaag, hy trek sy kop instinktief in sy skouers in,

span sy rugspiere vir die koël wat gaan kom, ore gespits vir 'n uitroep, vir die geluid van 'n patrollievoertuig, sy voeteval hard op die teer.

Wanneer hy tussen die struik kom, verslap hy sy pas, sy nagsig deur die straatligte bederf, hy moet sy weg versigtiger baan, hy wil nie oor iets struikel nie, hy kan nie bekostig om te val en iets te swik of te verrek nie.

• • • •

“Jy weet waar dit eintlik vandaan kom,” sê Barkhuizen.

“Dok?”

“Jy weet, Bennie. As jy mooi daaroor dink. Daar is bydraende faktore. Jou werk, ek dink julle ly almal permanent aan posttraumatische stressindroom met al die moord en doodslag. Maar dit is nie die eintlike rede nie. Die oorsprong is iets anders. Die ding wat die drinkery ook veroorsaak, wat my ook laat suip het.

Griessel kyk lank na hom en dan laat hy sy kop sak. “Ek weet,” sê hy.

“Sê dit, Bennie.”

“Dok ...”

“Sê dit.”

“Ek is bang om te vrek, Dok. Ek is so bang om te vrek.”

• • • •

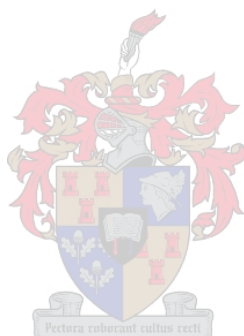
Hy sit in die bakkie, agter die stuur. Sy asem nog onbedaar, die sweet wat van hom afdrup, sy hart wat ruk hier binne hom, here, hy's veertig, hy's te oud vir dié soort ding.

Hy druk die sleutel in die aansitter.

Daar's een verskil. Sy sewentien teikens vir die KGB, hy was meestal onbetrokke, meganies, soms onwillig as dit 'n vaal pennelekker met geboë skouers en uitgewasde oë

was. Maar nie nou nie. Nou is dit anders. Toe die assegaai deur sy hart gaan, was daar 'n gevoel van euforie. Van absolute geregtigheid.

Miskien het hy, eindelijk, sy roeping gevind.

18.

Sy het hom gebel van ‘n telefoonhokkie af met Sonia op haar skouer, eers die volgende oggend, in sy hotelkamer.

“Vyfhonderd rand,” is hoe sy haarself geïdentifiseer het, met ‘n egalige stem wat haar senuagtigheid verbloem het.

Dit het hom net ‘n paar sekondes geneem om die kloutjie hy die oortjie te bring en hy het gesê “Kan jy sesuur hier wees?”.

“Ja.”

“Kamer 1036, dit is die Holiday Inn oorkant die Waterfront se ingang.”

“Sesuur,” het sy gesê.

“Wat is jou naam?”

Dit was asof haar kop op daardie oomblik gaan stilstaan het, sy wou nie haar eie naam sê nie, sy kon aan geen ander naam dink nie, sy wou nie te lank wag nie, want dan sou hy weet dit is ‘n fabriker en sy het die eerste ding gesê wat op haar tong gekom het.

“Bibi.”

Bibi. Later sou sy wonder waarom juis dit? Beteken dit iets, is daar die een of ander sielkundige konnotasie daaraan, ‘n leidraad om haarself beter mee te verstaan? Van Christine na Bibi, ‘n sprong, ‘n nuwe identiteit, ‘n nuwe skepping, dit was ‘n geboorte, op ‘n sekere manier. Dit was ook ‘n muur. Eers dun, soos van papier, deursigtig, breekbaar. Eers.

• • • •

“Ek het al baie oor dit gedink,” sê sy, want sy wil die storie hierdie keer reg kry.

“Die geld was ‘n groot ding. Dit is soos wanneer ‘n mens Lotto speel en jy dink wat jy alles met die *jackpot* gaan doen. Jy spandeer in jou kop, op jou kind en op jouself. *Sensible* goed, jy gaan dit nie mors nie. Jy gaan nie slegryk wees nie. Dis hoekom jy sal wen. Want hulle skuld jou dit. Jy verdien dit.

“Maar die geld was nie die grootste ding nie. Daar was iets anders, wat al van skooltyd saam met my gekom het. Toe ek met my pa se vriend seks gehad het. En die onderwyser. Hoe ek gevoel het. Ek het hulle beheer maar ek het nie myself beheer nie. Ek weet nie hoe om dit te sê nie. Ek was nie *in myself* nie. En ek was.”

Dit is nie die regte woorde nie, dink sy en maak ‘n gebaar van frustrasie met haar hande. Die dominee reageer nie, sit net, wagtend, miskien vasgenaël.

Sy maak haar oë toe in konsentrasie en sy sê “Die maklike een is die *power*. Oom Sarel, my pa se *buddy*, hy het my een middag met sy kar opgelaai toe ek huis toe geloop het. En toe ek die deur toemaak en vir hom kyk toe sien ek al, hy wil my hê. En toe wonder ek wat gaan hy sê, hoe gaan hy maak? Hy het die stuurwiel met altwee sy hande vasghou want hy het gebewe en hy wou nie hê ek moet weet nie. Toe voel ek hoe sterk ek is. Toe speel ek met hom. Hy het gesê hy wil met my gesels, net vir ‘n rukkie, kan ons ‘n entjie ry, hy was te bang om vir my te kyk, ek sien hoe *freaked* hy is en ek weet net ek is *cool* en ek sê ‘*okay*, dit sal lekker wees’, ek *act*, ek speel ek is onskuldig, dit is wat hy wou hê. En hy praat, ‘n klomp simpel goed, hy hou aan met praat en hy gaan stop by die rivier en ek hou aan met *act* en hy vertel my hy hou my al so lank dop en ek is vir hom sexy, maar hy respekteer my en toe sit ek my hand op sy ding en ek kyk vir sy gesig en sy oë en sy mond raak so snaaks en *dit* het my ... opgewerk.

“En dit was lekker om te weet hulle wil my hê, dit was lekker om te sien hoe graag hy my wou hê, dit laat jou *wanted* voel, jou pa dink jy’s niks, maar hulle dink nie so nie. Grootmense wat dink jy’s *great*.

“Maar toe hy met my seks het, toe is dit of ek nie in my lyf is nie. Dit is iemand anders, ek staan eenkant, ek kan alles voel, ek kan sy ding voel en sy lyf en alles, maar ek is buite. En ek kyk na die man en die meisie en ek dink ‘wat maak sy? Sy gaan skade kry’

maar dit is ook *okay*, dit was die *weirdste* van alles, dié ding dat die skade vir my *okay* was.”

• • • •

Sy het iemand anders gekry om die aand vir haar in te staan by Trawlers. Sy het die dag met Sonia deurgebring, met die fiets gery langs die see af tot by die swembad in Seepunt en stadig terug. Sy het gedink oor wat sy sou aantrek en daar was ‘n afwagting in haar en daardie ou gevoel van buite haarself wees, die vae bewussyn van skade en die eienaardige genoegdoening daarin.

Sy het haar dogter teen vieruur by die nasorg-vrou gaan afgee en stadig gebad, haar lang hare gewas en drooggeblaas, ‘n deurtrekker, die geblomde halternek en die denim en sandale aangetrek en teen halfses haar fiets gevat en stadig gery, want sy wou nie natgesweet en uitasem by die hotel aankom nie. Dit is amper soos ‘n *date*, het sy gedink. En terwyl sy deur die spitsverkeer van Kloofstraat vleg, sien sy hoe die mans se koppe draai in hul motors en sy glimlag vir haarself, want nie een van hulle weet wat sy is en waarheen sy op pad is nie. *Hier kom die hoer op die fiets.*

Dit was nie so erg nie.

Hy was ‘n gewone ou. Hy het geen eienaardige versoeke gehad nie. Hy het haar met byna oordrewe hoflikheid ontvang en in ‘n fluisterstem met haar gepraat. Hy wou hê sy moet hom streel, sy moet aan hom vat en by hom lê. Maar eers moes sy uittrek en hy het gesidder en gesê God, jy het ‘n lyf, en sy vingerpunte stadig oor haar kuite en bobene en maag getrek. Hy het haar borste gesoen en die tepels gesuig en toe die seks, hy het sy orgasme vinnig en steunend en met toegeknypde oë gehad, bo-op haar bly lê en gevra “Hoe was dit vir jou?” en sy het gesê dit was wonderlik, want dit was wat hy wou hoor.

En toe sy om 19:20 met haar fiets teen die lang opdraende terugry het sy met ‘n sekere deernis gedink wat hy eintlik wou hê was om met haar te praat. Oor sy werk, oor sy huwelik, oor sy kinders. Wat hy eintlik wou gehad het, was om die eensaamheid van die vier hotelkamermure te verdryf. Wat hy eintlik wou gehad het, was ‘n simpatieke oor.

Later, toe dit haar voltydse beroep was, sou sy besef die meeste van hulle is só. Hulle betaal om vir 'n uur lank weer iemand te wees.

Maar daardie aand het sy net gedink sy was *lucky*, want hy kon 'n vark gewees het. En in haar woonstel, toe Sonia slaap, het sy die vyf nuwe honderdrandnote uit haar beursie gehaal en voor haar neergesit. Amper 'n week se werk by Trawlers. As sy een ou per dag kon doen, net vyf dae per week. Tienduisend rand per maand. Nadat al die rekeninge betaal is, sal daar seweduisend wees om uit te gee. Sewe Duisend Rand.

Sy het drie dae later die selfoon gaan koop en die advertensie in *Die Burger* se *Snuffelgids* geplaas. Sy het eers die ander noukeurig bestudeer onder die hofie “Volwasse dienste” voor sy op 'n bewoording besluit het: *Bibi. Nuut en vars. 22-jarige blondine met 'n droomlyf. Genot gewaarborg, net vir top-sakemanne.* En die nommer. Dit het op 'n Maandag die eerste keer verskyn. Die selfoon het net ná nege vir die eerste keer gelui. Sy het dit doelbewus nie dadelik geantwoord nie. En toe, met 'n rustige stem. “Hallo.”

Hy het nie 'n hotelkamer gehad nie. Hy wou na haar toe kom. Sy het gesê nee, sy doen net reisend. Hy het teleurgesteld geklink. En voor die foon weer gelui het, het sy gedink: Hoekom nie? Maar daar was te veel redes. Dit was haar en Sonia se plek dié, waar sy Christine was. Veilig, die adres net aan haar bekend. Sy sal dit so hou.

Daar het 'n patroon gevestig. As hulle in die oggend bel, was dit plaaslike mans wat na haar toe wou kom. In die laatmiddag en aand was dit hotelbesigheid. Die eerste week het sy tweeduisend gemaak, want sy het een oproep per aand geneem en dan die selfoon afgesit – en die Donderdagaand was haar dogter siekerig en het sy besluit om nie te werk nie. In die tweede week het sy besluit om twee per dag te doen, een laatmiddag, een vroegaand, dit kon nie te erg wees nie, dit sou haar tyd gee om deeglik te bad, weer parfuim aan te sit, dit kon haar inkomste verdubbel, dit kon kompenseer vir die aande wat daar nie kliënte was nie.

Kliënte. Dit was nie haar woord nie. Sy het een middag 'n oproep gehad, 'n vrouestem. Vanessa. “Ons is in dieselfde *trade*. Ek het jou advertensie gesien. Wil jy gaan koffie drink?”

Dit was haar inlywing in wat Vanessa, regte naam Truida, die VDKH genoem het: Die Vereniging van Duur Kaapse Hoere, “O, dis soos die Vrouelandbou-unie, ons open net nie met skriflesing en gebed nie.” Vanessa was die een onder “Jong rooikop-student, Noordelike voorstede. Kom leer my hoe. Upmarket en eksklusief.”

In ‘n koffiewinkel in die Kerkstraat-wandelhal het sy haar lewensverhaal vertel, ‘n skerpgesig vrou met ‘n vlekkelose vel, ‘n litteken op haar ken en rooi hare uit ‘n duur bottel. Sy was van Ermelo af. Sy wou die benouing van haar tuisdorp en haar ouers se middelklasbestaan so graag ontsnap. Sy het een jaar sekretarieël by ‘n tegniese kollege in Johannesburg gedoen en by ‘n maatskappy in Midrand gaan werk wat lugkompressors onderhou. Sy het verlief geraak op ‘n jong Sweed wat sy by ‘n dansklub in Sandton ontmoet het. Karl. Wie se libido geen perke geken het nie. Hulle het soms hele naweke in die bed deurgebring. Sy het verslaaf geraak aan hom, aan die orgasmes, intens en veelvuldig, aan die konstante stimulasie, die geweldige energie. Sy wou, bo alles, hom aanhou bevredig, al het dit elke week ‘n bietjie meer geverg, ‘n treëtjie verder die onbekende in. Soos die padda in die water wat stelselmatig warmer word, sy was gehipnotiseer deur sy lyf, sy penis, sy wêreldwysheid. Drank, speelgoed, Ecstasy, rollespel. Toe bel hy een Saterdagmiddag ‘n prostituut sodat hulle drie kan wees. En ‘n maand later neem hy haar vir die eerste keer na ‘n gesellinklub, ‘n groot, mooi huis op ‘n hoewe in Bryanston. Hy was nie ‘n onbekende by die plek nie, maar sy het dit net vaagweg besef. Die eerste week moes sy kyk hoe hy met twee van hulle naai, die tweede week moes sy deelneem, vier lywe wat wriemel soos slange, en eindelijk wou hy kyk terwyl sy met twee manskliënte seks het in ‘n groot slaapkamer met ‘n hemelbed.

Toe sy die eerste keer by die Bryanston-plek hoor wat die meisies verdien, het sy in ongeloof gelag. Ses weke nadat Karl haar gelos het, het sy na die klub toe gery en gesê sy soek werk omdat sy gehoop het sy sal hom daar sien, omdat sy die geld wou gehad het, omdat sy so verlore was. Maar nie verlore genoeg dat sy blind was vir die binnewerking nie. Te veel van die meisies het mans onderhou, mans wat hulle slaan, wat hul geld elke Sondag uit hul hande neem om drank of dwelms te koop. Te veel was self afhanklik van die byvoordeel van kokaïen, soms heroïen, wat vryelik beskikbaar was. En die klub het

die helfte van alle inkomste gehou en toe sy Karl uit haar kop uitgekry het, het sy Kaap toe gekom, alleen, ervare en doelgerig.

“Die ding is om te spaar, want jy wil nie oor tien jaar soos die vyftiggrand-hoere op straat staan en hoop iemand wil ‘n vinnige *blowjob* hê nie. Bly weg van die *drugs* en spaar. Tree af as jy dertig is.”

En: “Weet jy van naam vra?”

“Nee.”

“As hulle bel, vra wie praat. Vra sy naam.”

“Wat help dit, die meeste lieg?”

“As hulle lieg is dit goeie nuus. Net die getroudes lieg. En ek het nog nooit moeilikheid met ‘n getroude gehad nie. Dis dié wat nie vrou kan kry nie vir wie jy versigtig moet wees. Die groot ding is om die naam wat hy gee, te gebruik as jy met hom praat. Oor en oor. Dis hoe jy jouself oor die telefoon verkoop. Onthou, hy is besig met *window shopping*, want daar is baie advertensies en baie moontlikhede en hy kan nie die R500 van die mediese fonds terug eis nie. Sê sy naam, al is dit vals. Dit sê jy glo hom, jy vertrou hom. Dit sê jy dink hy is belangrik. Dit streel sy ego, dit laat hom *special* voel. En dis hoekom hy bel. Sodat iemand hom *special* kan laat voel.

“Hoekom gee jy my al dié tips?”

“Hoekom nie?”

“Is ons nie soort van in kompetisie nie?”

“Skattebol, dit gaan alles oor *supply* en *demand*. Die *demand* van *needy* mans in hierdie plek is onbeperk, maar die *supply* van hoere wat regtig R500 per uur werd is ... Jissis, jy moet van hulle sien. En die ouens vind dit uit.”

En: “Kry vir jou ‘n aparte plek om te werk. Jy soek nie kliënte wat jou by die huis kom pla nie. Hulle doen dit, kom dronk-dronk by jou aan op ‘n Saterdagavond sonder ‘n afspraak en staan voor die deur en huil, *I love you, I love you.*”

En: “Ek het al ‘n vyf-en-vyftig-duisend-maand gehad, jissis, ek het nie ‘n been toegemaak nie, dit is ‘n bietjie erg. Maar as jy ‘n steady drie ouens per dag kan doen, is dit maklik dertigduisend in ‘n goeie maand, *tax free*. Jy moet skep as dit reën, want party maande is stil, Desember is fantasties. Adverteer in die *Argus* ook, dis waar die toeriste jou gaan kry. En by Sextrader op die Internet. En as hy bel met aksent, dan vra jy seshonderd.”

En: “Dis hul vrouens se skuld. Hulle sê almal dieselfde ding. Mammie wil nie meer vry nie. Mammie wil my nie suig nie, wil nie nuwe goed probeer nie. Ons is *therapists*, ek sê jou, ek sien mos hoe hulle daar inkom en daar uitgaan.”

Vanessa het haar vertel van die ander lede van die Vereniging van Duur Kaapse Hoere - Afrikaans en Engels, wit, bruin, swart, ‘n klein, fyn vroultjie uit Thailand. Christine het net drie of vier ontmoet, met ‘n paar ander oor die telefoon gesels, sy was traag om betrokke te raak, sy wou haar afstand hou, haar naamloosheid. Maar sy het van die raad gevolg, sy het ‘n kamer by die Tuinesentrum gekry, sy het haar mikpunte hoër gestel. Die geld het gekom.

Haar dae en weke het begin vorm aanneem, soggens was Sonia se tyd, naweke ook, behalwe vir die enkele kere dat sy vir ‘n jagnaweek geboek was, maar dan was die geld die moeite werd. Sy het gewerk van 12:00 tot 21:00 en haar dogter gaan haal by die dagmoeder wat gedink het sy is ‘n verpleegster.

En elke derde maand het sy haar ma gebel.

Sy het ‘n kar kontant gekoop, ‘n blou 1998 Volkswagen Citi Golf. Hulle het ‘n groter woonstel gekry, ‘n ruim tweeslaapkamer in dieselfde gebou. Sy het dit stuk-stuk gemeubileer, soos ‘n legkaart. Ook satelliettelevisie en ‘n outomatiese wasmasjien en ‘n mikrogolfoond. ‘n Bergfiets van sesduisend rand omdat die verkoopsman haar op en af gekyk het en toe die R799-modelle gaan wys het.

‘n Jaar nadat sy die eerste advertensie geplaas het, was sy en Sonia vir twee weke Knysna toe vir vakansie. Op pad terug het sy by ‘n verkeerslig in die dorp stilgehou en gekyk na die padpredikant was wys Kaapstad is links en Port Elizabeth is regs. Op daardie oomblik wou sy regs draai, wou sy iewers anders heen gaan, ‘n nuwe stad, ‘n nuwe lewe.

‘n Gewone lewe.

Haar gereelde kliënte het haar gemis, daar was baie boodskappe op haar selfoon toe sy dit vir die eerste keer weer aanskakel.

Sy was amper twee jaar in die Kaap toe haar pa dood is. Sy het huis toe gebel en haar ma het gehuil toe sy haar dogter se stem hoor. “Jou pa is drie weke al dood.”

Die huil, kon sy hoor, was nie vir die verlies alleen nie. Daar was verwyte daarin. Verwyte wat sê Christine was aandadig aan die hartaanval, verwyte dat haar ma dit alleen moes beleef, dat sy niemand gehad het om op te leun nie. Desondanks was die emosie in haar verrassend skerp en diep, sodat sy met ‘n pynlike uitroep geantwoord het.

“Vir wat is daardie geluid?” het haar ma gevra.

Sy was self nie seker nie, daar was verlies en skuld en selfbejammering en berou, maar dit was die verlies wat haar verstom het omdat sy hom so gehaat het. Sy het begin huil en sou eers later al die redes daarvoor uitpluis: Oor wat sy gedoen het, oor haar afwesigheid, oor haar aandadigheid. Oor haar ma se alleenwees en haar skielike vryheid. Oor die finale verlies van haar pa se goedkeuring. Oor die eerste besef dat die dood ook vir haar wag.

Maar sy kon nie verstaan waarom die volgende ding wat sy gesê het, oor Sonia was nie. “Ek het ‘n kind, ma.”

Dit het net uitgekóm, soos ‘n dier wat die hok se deur al só lank dophou.

Dit het lank geneem voor haar ma geantwoord het, lank genoeg vir haar om te wens sy het dit nooit gesê nie. Maar haar ma se reaksie was anders as wat sy verwag het: “Wat is sy naam?”

“Haar naam, ma. Ek het ‘n dogtertjie. Haar naam is Sonia.”

“Is sy twee jaar oud?” want haar ma was nie ‘n pampoen nie.

“Ja.”

“My arme, arme kind,” en toe huil hulle saam, oor alles. Maar toe haar ma later vir haar vra “Wanneer kan ek my kleinkind sien? Kersfees?” was sy ontwykend. “Ek werk oor Kersfees, ma. Miskien in die nuwe jaar.”

“Ek kan kom kuier, ek kan haar oppas terwyl jy werk.” Sy het die desperaatheid in haar ma se stem gehoor, ‘n vrou wat iets goed en mooi in haar lewe nodig het ná soveel jaar van moeilikheid. En sy wou dit vir haar ma gee, op daardie oomblik, sy wou haar skuld so graag betaal, maar daar was nog een geheim wat sy nie kon deel nie.

“Ons kom kuier, ma, in Januarie, ek belowe.”

Sy het nie daardie dag gewerk nie.

Sy het daardie aand, nadat Sonia aan die slaap geraak het, haarself die eerste keer gesny. Sy het nie geweet waarom sy dit doen nie. Miskien oor haar pa. Sy het in die badkamer rondgekrab en niks gekry nie. Toe gaan sy kombuis toe. In die een laai het sy die mes sien lê wat sy gebruik om groente mee te bewerk. Sy het dit geneem en in die sitkamertjie gesit en na haarself gekyk en geweet sy sal nie kan sny waar dit wys nie, nie in haar beroep nie. Toe kies sy haar voet. Die onderkant. Die stuk tussen hak en sool en sy druk die mes in en sy trek. En toe die bloed loop, skrik sy en hobbels badkamer toe en hou die voet oor die bad. Voel die pyn. Kyk na die druppels wat teen die bad se rand afgly.

Later het sy die bloedspoor gaan uitwis. Die seer onder haar voet gevoel. Geweier om te dink daaroor. Geweet sy sal dit weer doen.

Ook nie die volgende dag gewerk nie. Dit was aan die begin van Desember, bonusmaand. Sy wou nie meer nie. Sy wou ‘n lewe hê waarin sy vir haar dogter kon sê “Ouma Martie kom kuier”. Sy was moeg vir die gelieg, vir dagmoeders of ander ma’s by die bewaarskool, sy was sat vir haar kliënte en hul patetiese behoeftes, hul *neediness*. Sy wou

kon “ja” sê die volgende keer as ‘n hoflike, aantreklike man by haar en Sonia se tafel in McDonalds kom staan en vra of hy vir hulle roomys kan koop. Net een keer.

Maar dit was vakansiemaand, grootgeldmaand.

Sy het ‘n onderhandelde skikking met haarself bereik. Sy sou Desember werk, soveel as wat sy kon. Sodat hulle kon bekostig om in Januarie vir haar ma op Uppington gaan kuier. En as hulle terugkom, sal sy ‘n ander werk soek.

Sy het al haar beloftes nagekom. Martie van Rooyen het in die twee weke op Uppington opgegaan in haar kleindogter. En iets van haar dogter se bestaan aangevoel. “Jy is anders, Christine. Jy is hard.”

Sy het vir haar ma gelieg oor haar werk, gesê sy doen dit en dat, werk hier en daar. Sy het haar ander voet gaan sny in haar ma se badkamer. Dié keer het die bloed gesê sy moet ophou. Met alles.

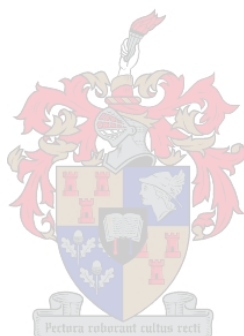
Die volgende dag het sy vir haar ma gesê sy hoop om in die nuwe jaar ‘n vaste werk te kry. En sy het.

Sy is aangestel as verkoopsverteenvoerder by ‘n klein maatskappytjie wat medisinale gesigrome uit seebamboes-ekstrak vervaardig. Sy moes die apteke in die stadskom en suidelike voorstede doen. Dit het twee maande gehou. Die eerste terugslag was toe sy by ‘n Link-apteek in Noordhoek instap en die apteker as een van haar vroeëre kliënte eien. Die tweede was toe haar nuwe baas sy hand op haar been sit terwyl hulle in sy motor op pad was. Die finale spyker was haar salarisstrokke aan die einde van die maand. Bruto inkomste: Negeduisend en iets. Netto inkomste: Ses duisend vier honderd rand, verkoopskommissie ingesluit, ná belasting en werkloosheidsversekering en wie weet watter aftrekkings nog.

Toe gaan dink sy weer. Sy was een-en-twintig jaar oud. Sy het as gesellin gemiddeld meer as dertig duisend rand per maand verdien, waarvan sy twintig duisend per maand gespaar het. Na die koop van die kar en ander groter uitgawes, het sy steeds amper tweehonderdduisend in die bank gehad. As sy nog vier jaar werk. Tot Sonia skool toe

gaan. Net vier jaar. Spaar twee, twee-vyftig per jaar, miskien meer. Dan kan sy 'n gewone werk bekostig. Net vier jaar.

Dit het amper só uitgewerk. Maar toe antwoord sy eendag haar selfoon en Carlos Sangrenegro sê “Conchita?”.

19.

Hy boek uit by die Parow-hotel want sy behoeftes het verander, hy wil nou groter anonimiteit hê, minder kennisname van sy kom en gaan. Hy ry stad toe, want hy kan daar tyd verwyd sonder om aandag te trek. By 'n publieke telefoon in die Goue Akker bel hy die speurder in Umtata en vra of daar al enige nuus is oor Khoza en Ramphele.

“Ek dog jy gaan hulle vang.”

“Ek sukkel,” sê hy.

“Dis nie so maklik nie, né.”

“Nee, dit is nie.”

“Ja,” sê die speurder, afgehaal oor die kapitulasie. “Ons het ook nie eintlik iets hierdie kant nie.”

“Nie eintlik nie?”

“Niks.”

Hy koop *Die Burger* in Adderleystraat en stap na die Spur in Strandstraat vir ontbyt. Hy plaas sy bestelling en slaan die koerant voor hom oop. Die hoofberig is oor die bod vir die Sokker-wêreldbeker vir 2010. Onder aan die voorblad staan die opskrif “Gay egpaar vas oor kind se dood”. Hy lees dit. ‘n Vrou is in hegtenis geneem op aanklag van moord op haar vriendin se vyfjarige dogter. Die kind is, vermoedelik tydens ‘n woedebui, met ‘n biljartstok teen die kop geslaan.

Sy koffie kom aan. Hy skeur ‘n papierbuisie met suiker oop, keer dit bo sy koppie om en roer.

Waarheen is hy op pad?

If children can't depend on the country's justice system to protect them, who can they depend on?

Hoe gaan hy daar kom? Hoe gaan hy kom by die punt waar hy die kinders sal beskerm deur dit wat hy doen? Sodat almal weet: jy kan nie meer ‘n vinger op ‘n kind lê nie, sodat daar nie twyfel is nie, die doodstraf is heringestel.

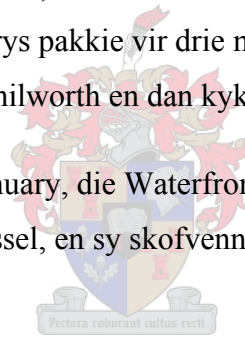
Hy toets die koffie se temperatuur met ‘n versigtige sluk.

Hy is te haastig. Dit sal gebeur. Dit gaan ‘n rukkie neem vir die boodskap om oorgedra te word, maar dit sal gebeur. Hy moet net nie fokus verloor nie.

• • • •

“It’s not going to happen,” sê Woolworths se hoof van korporatiewe kommunikasie, ‘n wit vrou in haar vroeë veertigs. Sy sit langs André Marais, die vrouesersant, in ‘n vergaderlokaal by die kettinggroep se hoofkantoor in Langmarkstraat en die kontras tussen die vroue is skerp. Dis net geld, dink Griessel. En omgewing. Sit dié gemanikuurde vrou in die stywe grys pakkie vir drie maande op ‘n polisie-salaris agter ‘n aanklagkantoor se toonbank in Kenilworth en dan kyk ons weer.

Hulle is ses om die ronde tafel: January, die Waterfront-winkel se bestuurder, Kleyn, die kommunikasie-vrou, Marais, Griessel, en sy skofvennoot vir die maand, inspekteur Cliffie Mketsu.

“O, ja, dit gaan,” sê Griessel met smaaklike smaad. “Want jy wil nie die alternatief hê nie, mevrou Kleyn.” Hy en Mketsu het afgespreek, Griessel sal die doos wees, Cliffie die vredeliewende Xhosa-speurder.

“Watter alternatief?” Die vrou se baie rooi mond is klein en ongelukkig onder die reguit neus en oordadig-gegrimeerde oë. En voor Griessel kan antwoord, sê sy: “En dit is *me*. Kleyn.”

“McLean?” sê Cliffie, effens oorbluf, en trek haar visitekaartjie nader. “Maar dit sê tog ...”

“*Me*,” sê sy. “Soos in nie mevrou of mejuffrou nie. Dis ‘n moderne aanspreekvorm wat seker nog nie by die polisie uitgekom het nie.”

“Kom ek sê jou wat het al by die polisie uitgekom, *me. Kleyn*,” sê Griessel en vermoed dit gaan nie moeilik wees om teenoor dié vrou ‘n doos te wees nie. “Dit het by ons uitgekom dat ons vanmiddag ‘n perskonferensie kan hou en vir die media sê daar is ‘n reeksmoordenaar los tussen Woollies se winkelrakke. En hulle moet tog asseblief die niksvermoedende publiek waarsku om weg te bly voor nog ‘n onskuldige, middeljarige Woollies-kliënt met ‘n ketelkoord verwurg word. Dié *modus operandus* het al by die agterlike polisie uitgekom, *me Kleyn*. So moenie vir my kom sê ‘it won’t happen’ asof ek kom vra het om ‘n trollieresies in jou gange te kom hou nie.”

Selfs onder die grimering kan hy sien sy het ‘n diep skakering van rooi ontwikkel.

“Bennie, Bennie,” sê Cliffie Mkhetsu met ‘n strelende stem. “Ek dink nie ons hoef dreigemente rond te gooi nie. Ons moet darem begrip hê vir *me. Kleyn* se standpunt ook. Sy dra net die belange van haar kliënte op die hart.”

“Sy dra net die belange van haar maatskappy op die hart. Ek sê ons gaan praat met die pers.”

“Dis afpersing,” sê Kleyn, nou met minder selfversekering.

“Dis onnodig,” sê Cliffie Mketsu. “Ek is seker ons kan ‘n plan maak, mevrou.”

“Ons sal moet,” sê January, die Waterfrontwinkel-bestuurder.

“Het ek *mevrou* gesê? Vergewe asseblief,” sê Cliffie.

“Ek kan nie daardie soort publisiteit bekostig nie,” sê Januarie.

“Dis die mag van die gewoonte,” sê Cliffie.

“Ek laat my nie afpers nie,” sê Kleyn.

“Natuurlik nie, *me. Klein*.”

“Ek loop,” sê Griessel en staan op.

“Kan ek iets sê?” vra sersant André Marais met ‘n sagte stem.

“Natuurlik, *me*. Marais,” sê Cliffie joviaal.

“Jy is bang dat iets met kliënte kan gebeur in die winkel?” vra sy vir Kleyn.

“Natuurlik is ek. Kan jy dink watse publisiteit dit gaan beteken?”

“Ek kan,” sê Marais. “Maar daar is ‘n manier om die risiko heeltemal te verwyder.”

“O?” sê Kleyn.

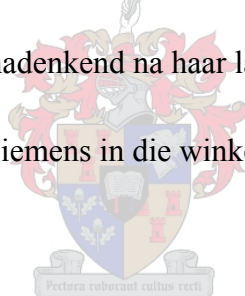
Griessel gaan sit weer.

“Al wat ons in die winkel wil doen, is om die verdagte te kry om met my kontak te maak. Ons vermoed hy knoop ‘n geselsie aan en kry homself genooi na ‘n vrou se woonstel. Ons kan hom nie in die winkel konfronteer of probeer arresteer nie, daar is nog nie rede nie. So daar is regtig geen risiko van konfrontasie nie.”

“Ek weet nie ...” sê Kleyn en kyk nadenkend na haar lang, rooi vingernaels.

“Sal dit help as ek die enigste polisiemens in die winkel is?”

“Stadig, sersant,” sê Griessel.

“Inspekteur, ek gaan ‘n radio dra en ons weet die winkel is ‘n veilige omgewing. Julle kan buite wees, oral.”

“Ek dink dis ‘n goeie idee,” sê Cliffie Mketsu.

“Ek kan nie sien hoekom ons goeie polisieprosedure moet verander net omdat die Gestapo dit wil hê nie,” sê Griessel en staan weer op.

Kleyn trek haar asem skerp in, asof sy wil reageer, maar hy gee haar nie kans nie. “Ek loop liewer. As julle wil uitverkoop, doen julle dit sonder my.”

“Ek hou van jou voorstelle,” sê Kleyn vir André Marais, maar vinnig, sodat Griessel dit kan hoor voor hy by die deur uit is.

• • • •

Mpayipheli staan by die ontvangstoonbank van die Waterfront se City Lodge wanneer die *Argus* aankom – die afleweraar laat die stapel koerante met ‘n dowwe slag op die houtoppervlak val, hier langs hom. Die hoofopskrif is onder sy neus, hy is besig om die registrasiekaart in te vul, sy konsentrasie nie by die groot voorbladletters nie:

Vigilante killer targets
‘child molesters’

Hy hou op met skryf wanneer die betekenis deurdring, sy pen stil bo die papier, wat staan daar, wat weet hulle, die klerk agter die toonbank besig met ‘n rekenaar se sleutelbord. Hy dwing homself om eers klaar te skryf en die kaart te oorhandig. Die klerk gee hom sy kamer se elektroniese kaartsleutel en beduie hom hoe om daar te kom.

“Mag ek ‘n koerant neem?”

“Natuurlik, ek sit dit sommer teen u rekening.”

Hy neem een, vat sy sak en stap in die rigting van die trappe. Hy lees.

One day before creché owner Colin Pretorius (34) was to receive judgement on several charges of rape and child molestation, he apparently became the second victim of what could be an assegaay-wielding vigilante killer bent on avenging crimes against children.

Hy besef hy het gaan stilstaan, sy hart wat sterk klop in sy bors. Hy kyk op, vat die trappe na die eerste verdieping, wag tot hy bo is voor hy verder lees,

The investigating officer, Inspector Bushy Bezuidenhout of the Serious and Violent crimes Unit (SVC), did not rule out the possibility that the bladed weapon in the Pretorius killing was the same one used in the Enver Davids stabbing three days ago.

In an exclusive report, The Argus revealed yesterday that the “bladed weapon” was an assegaay, following an anonymous phone call to our offices ...

Wat weet hulle? Sy oë soek, spring oor die kolomme. *Inspector Bezuidenhout admitted that the police has no suspects at this time. Asked if the killer could be a woman, he said he could not comment on the possibility. (See Page 16: The Artemis factor)*

Hy sluit sy kamerdeur oop, sit die sak op die vloer neer en spreid die koerant op die bed uit. Hy blaai na bladsy 16.

Greek mythology had its female protector of children, a ruthless huntress of the gods called Artemis, who could punish injustices with ferocious and deadly accuracy – and silver arrows. But just how likely is a female avenger of crimes against children?

“It is possible that this vigilante is a woman,” says criminologist dr. Rita Payne. “We are ruthless when it comes to protecting our kids, and there are several appropriate case studies of mothers committing serious crimes, even murder, to avenge acts against their children.”

But there is one reason why the suspected modern day Artemis might not be female: “An assegai is not a likely weapon for a woman. In instances where women did use a blade to stab or cut a victim, it was a weapon of opportunity, not premeditation,” dr. Payne said.

However, this does not rule out a female vigilante ...

Daar is ‘n ongemak in hom oor dié ding, hierdie publisiteit. Hy stoot die koerant eenkant toe en staan op, trek die gordyn voor die venster weg. Hy het ‘n uitsig oor die kanaal en die Waterfront se toegangspad. Hy staan en staar na die konstante stroom van motors en voetgangers en wonder wat dit is wat hom pla, wat die nuwe spanning in hom skep. Die feit dat die polisie dit ondersoek asof hy ‘n gewone misdadiger is? Hy het geweet dit gaan gebeur, hy het nie illusies daaroor gehad nie. Is dit omdat die koerant dit alles so vervlak? Wat maak dit saak of dit ‘n man of ‘n vrou is? Waarom fokus hulle nie liever op die kern van die saak nie: Iemand doen iets. Iemand veg terug.

“Artemis.”

Hy spoeg die woord uit, maar dit laat ‘n smaak in sy mond.

• • • •

Vandat sy vir hom gesê het van Sonia, is dit asof die dominee moeg geword het. Sy yl hare lê platter teen sy kop, gestryk deur die groot hand wat nou kort-kort daaroor vat. Sy baard begin skaduwee gooi in die lig van die lessenaarlamp, die ligblou katoenhemp is gekreukel, die opgerolde moue hang halfmas en ongelyk. Sy oë is steeds op haar met dieselfde fokus, dieselfde onverdeelde aandag, maar daar is nou iets anders ook. Sy dink sy sien ‘n vermoede daar, ‘n voorkennis van tragedie.

• • • •

“Jy was vandag baie oortuigend, Bennie,” sê Cliffie Mketsu as hulle na die motor toe stap, die twee mans agter André Marais.

“Sy pis my af, daardie fokken *me*,” sê Griessel en sien hoe sersant Marais se rug styf word hier voor hom.

“Nou dink jy ek het iets teen vrouens, sersant?” sê hy en hy weet wat met hom aangaan, hy weet hy loop op die rand, herejissis die pille doen net mooi fokkal, hy wil suip, sy hele lyf is ‘n dors keelgat.

“Nee, Inspekteur,” sê Marais met ‘n onderdanigheid wat hom irriteer.

“Want jy sal ‘n fout maak. Dit is net vrouens soos sy.” Sy stem word falsetto: “*Dis ‘n moderne aanspreekvorm wat seker nog nie by die polisie uitgekom het nie*. Hoekom moet hulle altyd iets te sê hê oor die fokken polisie? Hoekom?”

Twee bruin mans kom van voor af op die sypaadjie. Hulle kyk na Griessel.

“Bennie ...” sê Cliffie en lê ‘n hand op sy arm.

“O.K,” sê Griessel en haal die sleutels uit sy baadjiesak as hulle by die polisiemotor kom. Hy sluit oop, klim in, reik oor na die ander deure en knip die slotte op. Mketsu en Marais klim ook in. Hy sit die sleutel in die aansitter.

“Vir wat wil sy ‘n *me* wees? Vir wat? Wat is verkeerd met mevrou? Of juffrou. Dit was vir sesduisend fokken jaar goed genoeg en nou moet sy ‘n fokken *me* wees.”

“Bennie.”

“Vir wat, Cliffie?” Hy kan dit nie doen nie. Hy moet drink. Hy soek die papiertjie in sy baadjiesak, hy kan nie onthou waar dit is nie.

“Ek weet nie, Bennie,” sê Cliffie. “Kom ons ry.”

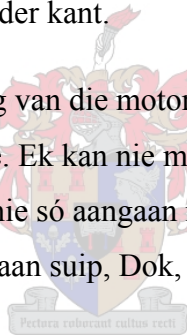
“Wag net eers,” sê hy.

“As ek sy was, sou ek ook me wou gewees het,” sê André Marais sag van die agtersitplek af.

Hy kry die papier, knip die veiligheidsgordel weer los, sê “Verskoon my” en klim uit. Hy lees die nommer wat op die papier staan en bel dit op die selfoon.

“Barkhuizen,” sê die stem aan die ander kant.

Hy loop met die sypaadjie langs, weg van die motor af. “Dok, hierdie pille van jou help net mooi fokkol. Ek kan nie meer nie. Ek kan nie my werk doen nie. Ek is ‘n volslae doos. Ek wil almal bliksem. Ek kan nie só aangaan nie, Dok, ek gaan nou vir my ‘n fokken liter brandewyn koop en ek gaan suip, Dok, hoor jy my?”

“Ek hoor jou, Bennie.”

“Goed, Dok, ek wil net vir jou gesê het.”

“Dankie, Bennie.”

“Dankie, Bennie?”

“Dit is jou keuse. Maar doen my net een guns, voor jy daardie eerste een skink.”

“Wat, Dok?”

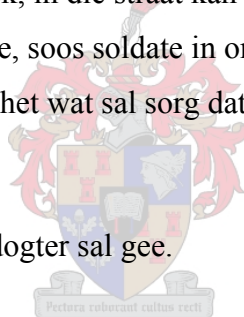
“Bel jou vrou. En jou kinders. En vertel vir hulle dieselfde storie.”

20.

Sy sit en kyk vir Sonia. Die kind lê op die groot bed, die een hand onder haar ingevou, die ander 'n poffer langs haar oop mondjie, die hare fyn en blink in die laatmiddag-sonskag wat deur die venster val. Sy sit baie stil, sy kyk stip vir haar kind. Sy soek nie nou gelaatstrekke wat herinner aan Viljoen nie, sy verlustig haar nie in die perfektheid van ledemate nie.

Haar kind se liggaam. Ongeskonde. Onaangeraak. Heilig, vlekkeloos, skoon.

Sy sal vir haar leer dat haar lyfie wonderlik is. Dat sy mooi is. Dat sy mag mooi wees. Dat sy aantreklik en begeerlik mag wees en dit is nie 'n sonde nie, dit is nie 'n vloek nie, dit is 'n seën. 'n Ding wat sy kan geniet, waarop sy trots kan wees. Sy sal vir Sonia leer dat sy, gegrymer en mooi aangetrek, in die straat kan afloop en die mans se aandag trek en dit is reg so. Natuurlik. Dat hulle, soos soldate in oneindige gevegslinies, haar vesting sal bestorm. Maar dat sy 'n wapen het wat sal sorg dat net die een wat sy uitkies, haar kan verower – liefde vir haarself.

Dit is die geskenk wat sy vir haar dogter sal gee.

Sy staan op en gaan haal die nuwe mes wat sy by @Home gekoop het. Sy neem dit badkamer toe en sluit die deur agter haar. Sy staan voor die spieël en sy trek die lem lig en stadig oor haar gesig, van haar oogbank tot onder haar ken.

Hoe graag sal sy nie die drukking wil laat toeneem nie. Hoe graag sal sy nie die vel wil oopkloof en die pyn voel nie.

Sy trek die T-hemp uit, knip die onderklere agter haar rug los en laat dit op die grond val. Sy hou die mes se punt teen haar bors. Sy trek 'n sirkel om haar tepel. Sy sien in haar verbeelding hoe die lem flits as sy lang hale oor haar bors kerf. Sy sien die littekens, kruis en dwars.

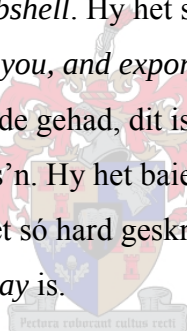
Nog net twee jaar.

Sy gaan sit op die bad se rand en swaai haar voete oor die rand. Sy plaas haar linkervoet op haar regterknie. Die mes voor, teen die kussing net langs die groottoon. En dan sny sy, diep en vinnig, reg deur tot by haar hak.

En terwyl sy die skielike pyn voel en vir die bloed kyk wat op die bodem van die bad versamel, dink sy *Jy is siek, Christine. Jy is siek. Jy is siek.*

• • • •

“Aan die begin was Carlos nogal *refreshing*. Anders. Met my. Ek dink dit is baie meer okay om na ‘n sekswerker te gaan in Colombië as hier by ons, want hy het nooit so ‘n houding van ‘sê nou maar iemand het my gesien’ gehad soos die meeste van my kliënte nie. Hy was so ‘n klein, *wiry* mannetjie, hy het nie ‘n ons vet aan hom gehad nie. Hy het altyd gelag. Hy was altyd bly om my te sien. Hy het gesê ek is die mooiste conchita in die wêreld. *You are Carlos’ blonde bombshell*. Hy het só van homself gepraat. Hy het nie “ek” gesê nie. *Carlos wants to clone you, and export you to Colombia. You are very beautiful to Carlos*. Hy het mooi hande gehad, dit is een van die dinge wat ek van hom sal onthou. Fyn hande, soos ‘n vrou s’n. Hy het baie lawaai gemaak as ons seks gehad het, geluide en Spaans woorde, hy het só hard gekree dat iemand een keer aan die deur kom klop het en gevra het of alles *okay* is.

“Die eerste keer het hy vir my ekstra geld gegee, tweehonderd rand. *Because you are the best*. En toe bel hy ‘n paar dae later weer. *You remember Carlos? Well, now he cannot live without you*.

“Hy het my laat lag, aan die begin. Toe hy na my plek in die Gardens Centre gekom het. Voor ek na hom begin gaan het, voor ek geweet het wat hy doen. Voor hy jaloers begin raak het.”

• • • •

Vóór Carlos het sy die brief geskryf.

Jy was ‘n goeie ma. Dit is Pa wat die gemors gemaak het. En ek. Dit is hoekom ek Sonia by jou los. Sy wou iets byvoeg, woorde wat sê dat haar ma ‘n tweede kans met ‘n

meisiekind verdien, maar sy het elke keer die reëls uitgekrap en die skryfpapier opgefrommel en voor begin.

Sy het in die na-nag op die bad se rand gaan sit en die mes se punt oor haar polse getrek, tussen een en drie, alleen, Sonia wat slaap in die vrolike kinderkamer met die seemeue teen die dak en Mieke Muis teen die muur. Sy het geweet sy sou die die lem nie kon laat insny nie, want sy kan nie haar kind net só alleen los nie. Sy sal 'n ander plan moet maak, sy sal die skade moet beperk.

Sy het gewonder hoeveel bloed in die bad sou kon vloei.

Hoe groot gaan die verligting wees as al die kwaad uit is?

• • • •

Carlos Sangrenegro met sy skewe Engels en sy Spaanse aksent en die snor wat hy met soveel sorg gekweek het en sy stywe denimbroke. En die goue kruisie aan die fyn ketting om sy nek, die een ding wat hy aangehou het wanneer hulle in die bed was, hoewel hulle nie baie in die bed was nie. "Doggie, conchita, Carlos likes doggie," hy met sy bene wyd geplant op die vloer, sy gebuk op die rand van die bed. Hy was van die begin af anders. Hy was soos 'n kind. Alles het hom opgewonde gemaak. Haar borste, haar haarkleur, haar oë, haar lyf, haar geskeerde skaamhare.

Hy het ingekom en uitgetrek, penorent en reg, hy wou nie eers gesels nie, hy het nie ongemak gehad nie.

"Don't you want to talk first?"

"Carlos does not pay R500 for talking. That he can get for free anywhere."

Sy het van hom gehou, daardie eerste klompie kere, miskien omdat hy haar so intens geniet het, omdat hy so verbaal daaroor was. En omdat hy blomme gebring het, soms geskenkies, en 'n ietsie ekstra gelaat het wanneer hy gaan. Dit was haar persepsie dat dit 'n Suid-Amerikaanse ding is, dié vrygewigheid, want sy het nog nie voorheen 'n Latyns-Amerikaanse kliënt gehad nie. Duitsers en Engelse, Iere (meestal dronk), Amerikaners,

Hollanders (het altyd iets gekry om oor te kla) en Skandinawiërs (dalk oor die algemeen die beste *lovers*). Maar Carlos was ‘n eerste. ‘n Colombiaan.

Dié herkoms het vir haar niks beteken nie, net ‘n vaag-onthoude oranje vlekke op ‘n skoolatlas.

“What do you do?” Ná sy teatrale orgasme, hy wat met sy kop tussen haar borste lê.

“What does Carlos do? You don’t know?”

“No.”

“Everybody knows what Carlos do.”

“Oh.”

“Carlos is professional lover. World heavyweight love champion. Every fuck is a knock-out. You should know that, Conchita.”

Toe lag sy maar.

Hy het gestort en aangetrek en nog note uit sy beursie gehaal en op die bedkassie neergesit en gesê “Carlos gives you a little extra,” met daardie stygende stemtoon, asof dit ‘n vraag is, maar sy was al daaraan gewoond. En toe druk hy ‘n hand in die denim se sak in en hy sê “You don’t know what Carlos do?”

“No.”

“You don’t know what the number one export product of Colombia is?”

“No.”

“Ah, Conchita, you are so innocent,” en hy het die sakkie in sy hand gehou, deurskynende plastiek met die fyn wit poeier daarin. “Do you know what this is?”

Sy het haar skouers opgetrek om te wys sy raai. “Cocaine?”

“Yes, it is cocaine, of course it is cocaine. Colombia is the biggest cocaine producer in the world, Conchita.”

“Oh!”

“You want?” het hy die pakkie in die lug vir haar gehou.

“No, thanks.”

Toe lag hy, uitbundig. “You don’t want A grade, super special number one uncut Colombian snow?”

“I don’t take drugs,” maar verlêe, asof dit ‘n belediging teenoor sy land is.

Sy gesig skielik ernstig. “Yes, Carlos’ Conchita is clean.”

Sy het die eerste tekens aan sy Latynse bloed toegeskryf, maar net nog iets wat *refreshingly* anders was.

Hy bel en sê “Carlos is coming over.”

“Now?”

“Of course now. Carlos misses his Conchita.”

“I miss you too, but I can only see you at three ‘o clock?”

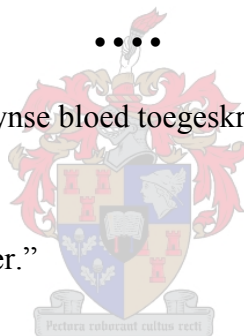
“*Tree* ‘o clock?”

“I have other clients too, you know.”

Hy het ‘n Spaanse woord gesê, twee bitsige lettergrepe.

“Carlo-o-o-o-s,” het sy dit paaiend uitgerek.

“How much they paying you?”

“The same.”

“They bring you flowers?”

“No, Carlos ...”

“They give you extra?”

“No.”

“So why see them?”

“I have to make a living.”

Hy het stilgebly, tot sy sy naam gesê het.

“Carlos will come tomorrow. Carlos wants to be first, you unnerstand? First love of the day.”

“Toe bel hy eendag en hy sê hy gaan my laat oplaai. Toe kom twee ouens wat ek nie ken nie in ‘n groot BMW, een van daardie met die padkaart so op ‘n televisie hier voor, en hulle vat my Kampsbaai toe en ons klim uit, maar jy kan nie die huis sien nie, dit sit hier bo. Dan ry jy met ‘n *lift* op. Alles net glas en die uitsig is fantasties, maar daar was nie eintlik meubels in nie. Toe sê Carlos hy het dit nou net gekoop en ek moet vir hom help, want hy is nie slim met *decorating* en sulke goed nie.

“Miskien was dit die aand toe ek die eerste keer *geclick* het. Ek was ‘n halfuur daar toe kyk ek op my horlosie, toe vererg Carlos hom en hy sê ‘*don’t look at your watch*’.

“Toe wil ek nog iets sê, toe sê hy ‘*Carlos will take care of you, okay?*’.

“Toe eet ons op die balkon, op ‘n kombers en Carlos *chat* asof ons *boyfriend* en *girlfriend* is en die ander twee wat my kom haal het is daar iewers, hy sê toe vir my hulle is *bodyguards* en ek het niks om voor bang te wees nie.

“En toe vra hy vir my ‘*How much do you get in a month, Conchita?*’ en ek wou nie sê nie, daar is baie van hulle wat dit vra, maar ek sê nooit nie, dis nie hulle besigheid nie. Toe sê ek vir hom *that’s private*.

“Toe kom hy uit met die ding. “Carlos does not want his girlfriend to see other guys. But he knows you must make a living, so he will pay what you make. More. Double.”

“Toe sê ek ‘no, Carlos, I can’t’ en toe word hy kwaad, vir die eerste keer. Hy klap al die kos op die kombers deurmekaar en hy skree op my in Spaans, ek het gedink hy gaan my slaan. Toe vat ek my handsak en ek sê ek moet liewer loop. Ek was bang, hy was ‘n ander mens, sy gesig ... En die *bodyguards* kom uitgeloopt en praat met hom en toe skielik toe kalmeer hy en toe sê hy net ‘sorry, Conchita, Carlos is so sorry’, maar toe vra ek hom asseblief, of hulle my sal huis toe vat, toe sê hy hy sal dit self doen en die hele pad is hy net jammer en hy maak grappies en toe ek afklim toe gee hy my tweeduisend en ek het dit gevat, want ek het gedink as ek dit moet teruggee dan word hy weer kwaad.

“Die volgende oggend toe bel ek vir Vanessa en ek sê wat moet ek doen, hierdie ou dink ek is sy *girlfriend* en hy wil my betaal om net by hom te wees en sy sê dis *bad news*, ek moet van hom ontslae raak, dis die soort van ding wat my hele besigheid kan bederf. Toe sê ek maar dankie en ‘bye, want ek kon nie vir haar sê hierdie ou is in *drugs* en hy het ‘n verskriklike humeur en ek het nie ‘n *clue* hoe om van hom ontslae te raak nie.

“En toe bel Carlos en hy sê hy is so vreeslik jammer, dit is sy werk wat hom só maak, en hy stuur blomme en toe begin ek dink dit gaan *okay* wees. En toe rand hulle een van my kliënte aan, reg buite die deur van my kamer in die Gardens Centre.

• • • •

Die hoofslaapkamer van die Kampsbaai-huis het ‘n hemelbed gekry. Hy het ‘n duur, bekende versierder gehuur wat by die slaapkamer begin het en alles was wit: gordyne, beddegoed, drapeersels aan die bed soos die seile van ‘n skip. Hy spog daarmee soos ‘n seuntjie, hy hou haar oë toe in die gang af en sê “Ta-daaa!” en hou haar dop vir reaksie. Hy vra vier, vyf keer, “You like the master’s bedroom?” en sy sê “It is beautiful”, want dit is.

Hy duik op die bed en sê “Come to Carlos” en hy is uitbundig, selfs luidrugtiger as gewoonlik en sy probeer vergeet van die lyfwagte iewers in die huis.

Later lê hy langs haar en trek saggies fyn kringe om haar tepel met die goue kruisie se punt. “Where do you live, Conchita?”

“You know ...”

“No, where do you live?”

“Garden Center,” hoopvol dat hy dit sal uitlos.

“You think Carlos is stupid because he looks stupid? You work there, but where is your home, where is the place with your pictures on the fridge?”

“I can’t afford another place, you pay me too little.”

“Carlos pays you too little? Carlos pays you too much. All the time the money man is saying ‘Carlos, we are here to make a profit, remember’.

“You have like a bookkeeper?”

“Of course. You think Carlos is small fish? Cocaine is big business, Conchita, very big business.”

“Oh.”

“So you will take Carlos to your house?” en sy dink nooit nie, nooit nie en sy sê “One day ...”

“You don’t trust Carlos?”

“Can I ask you a question?”

“Conchita, you can ask Carlos anything.”

“Did you have my client beaten up?”

“What client?” maar hy kan nie lieg nie, die oë wat skielik skelm word, hy is ‘n kind, dink sy en dit maak haar bang.

“Just a client. Fifty-three years old. ”

“Why do you think Carlos beat him?

”Not you. But maybe the bodyguards?”

“Did he buy drugs?”

“No.”

“They only beat up people who do not pay for drugs.”

“Okay.” Sy weet wat sy wil weet. Maar dit help haar niks.

21.

Griessel en Cliffie Mketsu sit by die visrestaurant 'n honderd meter anderkant Woolworths se ingang, elkeen met 'n klein oorfoon. Hulle hoor André Marais vir die hoeveelste keer sê "testing, testing", dié keer met 'n geblikte stem in die agtergrond: "Next customer, please".

Mketsu knik, soos hy elke keer doen. Dit irriteer Griessel verskriklik. Marais kan mos nie fokken sien as hulle knik nie, sy's in die kosafdeling van Woolworths en hulle is hier. Sy dra net 'n mikrofoon, nie oorfone nie, dis eenrigting-kommunikasie, maar Mketsu knik.

By 'n tafel oorkant drink 'n man en 'n vrou rooiwyn. Die vrou is middeljarig, maar mooi, met baie hare soos Farah Fawcett, groot, ronde, goue oorbelle en baie ringe aan haar vingers. Die man lyk of hy haar seun kan wees, maar hy vat kort-kort aan haar hand. Hulle pla vir Griessel, omdat hulle wyn drink, omdat hy die donker smaak in sy mond kan proe. Omdat hulle ryk is. Omdat hulle bymekaar is. Omdat hulle kan drink en bymekaar wees en wat kan hy doen? Hy kan hier sit saam met Knikkende Cliffie Mketsu, slim Cliffie, besig met sy Meestersgraad in Polisiekunde, goeie poliesman, maar deur die kak, hopeloos vertrooid, asof sy kop heeltyd in sy boeke is.

Pectus roboret cultus recti

Sal hy en Anna ooit weer só kan sit en kuier? Só, bymekaar, hande sit en vashou en aan 'n wyntjie teug en in mekaar se oë kyk. Hoe doen mense dit? Hoe kry jy die romanse terug na twintig jaar se getroude lewe? Eintlik maak dit nie 'n fok saak nie, want teug sal hy nooit weer kan teug nie. Nie as jy 'n alkohol is nie. Dan drink jy niks. Niks. Nie 'n fokken druppel nie, jy kan nie eens aan rooiwyn ruik nie.

Hy het vir Dok Barkhuizen gesê hy gaan suip en die Dok sê 'bel jou vrou en kinders en sê dit vir hulle' want hy het geweet Griessel kan dit nie doen nie en toe wil hy sy selfoon teen die fokken sypaadjie stukkend gooi, hy wil iets breek en toe skree hy maar, hy weet nie wat nie, nie woorde nie. En toe hy omdraai toe sit Mketsu en André Marais met sulke stywe nekke in die kar en maak of niks gebeur het nie.

"Vaughn, toets julle reg?" vra Mketsu oor die mikrofoon vir die ander span wat na Woolworths-klere staan en kyk op die tweede verdieping, die een bo die kosafdeling.

"Ten-four, good buddy," sê inspekteur Vaughn Cupido, asof dit 'n speletjie is. Hy en Jamie Keyter is die rugsteunspan. Nie *Jymie* nie, hy noem homself *Jaa-mie*, almal het deesdae uitheemse name, asof daar iets verkeerd is met basiese, goeie boerevernoemings. Hulle is in elk geval nie Griessel se eerste keuse nie, want Cupido is 'n losgat en Keyter is 'n windgat, pas oorgeplaas van Tableview-stasie nadat hy die koerante gehaal het met een van daardie stories waar feite nie noodwendig inmeng met sensasie nie. "Speurder vlek motordiefstalsindikaat eiehandig oop." Met sy Virgin Active bol-bisepts en die soort gesig wat al die skoolmeisies laat swymel, een van die min wit toevoegings tot die Ernstige en Geweldsmisdaad-eenheid. Dis die span wat vir André Marais moet beskerm en 'n fokken reeksmoordenaar moet vang: 'n Alkoholis, 'n akademikus, 'n losgat en 'n windgat en dan is daar 'n ander ding in sy kop, twee, drie goed wat skielik bymekaar kom: Is die ouer vrou en die jong mannetjie hier oorkant getroud? Met mekaar? Sê nou maar Anna het so 'n jong kêrel wat haar hand vashou op 'n Vrydagaand? Want hy kan nie glo dat sy nie meer lus kry nie, dit het hy nou vir homself uitgemaak. Jy skakel nie haar soort geesdrif net skielik een oggend soos 'n stoofskakelaar af omdat haar man 'n fokken alkie is nie. Sy ontmoet baie mans by die werk, wat gaan sy maak as daar 'n ou kom wat jonk en nugter en belangstellend is? Sy's nog aantreklik, ondanks die kraaivoete om die oë oor haar man se gedrinkery, daar's niks verkeerd met haar lyf nie, hy ken mans, hy weet hulle sal probeer. Hoe lank sal sy aanhou met "nee" sê? Hoe lank?

Hy haal sy selfoon uit, hy wil weet waar sy op 'n Vrydagaand is. Hy bel, hou die foon teen die oor waarin daar nie 'n mikrofoon is nie.

Dit lui.

Hy kyk op na Farrah Fawcett en haar katelknaap.

Hulle kyk in mekaar se oë en dis wellus, hy sweer dit is pure jagsgeid.

"Ek di... dis da... ..t" sê André Marias in die oorfoon.

“Wat?” sê Griessel en kyk vir Cliffie Mketsu, wat net sy skouers optrek en met die punt van sy wysvinger teen die radio-gehoorstuk

“Hallo,” sê sy seun.

“Hallo, Fritz.”

“Haai Pa,” maar daar is nie blydschap in sy kind se stem nie.

“Hoe gaan dit?”

En dan kan hy nie die antwoord hoor nie, want die gehoorstuk in sy oor krap weer en hy vang net ‘n frase van wat sersant André Marias sê “ ...bekost ... nie ...”

“Wat maak julle, Fritz?”

“Niks. Dis net ek en Carla.” Sy seun klink afgehaal, daar is ‘n dofheid in sy stem.

“Hoe is julle ontvangs, Vaughn?” vra Cliffie Mektsu met ‘n groot frons.

“Ek kan nie hoor wat sy sê nie,” sê Cupido. “Haar *mike* is nie lekker nie.”

“Net jy en Carla?”

“Ma is uit.”

“Ek koop gewoonlik net kits,” sê André Marais, helder en duidelik.

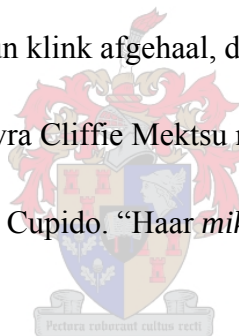
“Sy praat met iemand,” sê Mketsu.

En dan hoor hulle ‘n man se stem oor die eter, vaag: “Ek kan nie sonder ‘n goeie koppie filter in die oggend nie.”

“Pa, is pa daar?”

“Ek sal moet terugbel, Fritz, ek is by die werk.”

“Okay.” Asof hy dit verwag het.

“Wat ... naam?”

“... dré”

“Fok,” sê Vaughn Cupido, “haar fokken *mike*.”

“Bye, Fritz.”

“Bye, pa.”

“Miskien is ons te ver,” sê Jamie Keyter.

“Bly waar julle is,” sê Griessel.

“Bly te kenne,” sê die vrouesersant onder in Woolworths se kosafdeling.

“Daar’s ‘n vis aan die hoek,” sê Cupido.

Cliffie Metsu knik.

Ma is uit.

“Bly nou net kalm,” sê Bennie Griessel, maar hy praat eintlik net met homself.

• • • •

Thobela Mpayipheli se diep stem maak ‘n geluid van frustrasie en hy staan van die hotelbed af op in ‘n skielike, geïrriteerde beweging. Hy het teen drie-uur gaan lê, die gordyne dig getrek om die son uit te hou, sy oë toegemaak en na sy eie hartklop lê en luister, sy kop wat sing van die min slaap, sy ledemate swaar. Moeg. Hy het met doelbewuste asemhaling probeer om die spanning uit hom te laat syfer, hy het sy kop weggestuur van die hede, probeer dink aan die Cata-rivier se rustige waters, aan die mis wat soos geeste oor die plaas se ronde berghellings rol.

Net om oomblikke daarna te besef sy gedagtes het weggespring en pomp nou, op die ritme van die bloed deur sy slape, ander inligting deur na sy bewussyn.

Pretorius wat reik na die wapen bo in sy hangkas.

Die eindeloosheid van die oomblikke voor hy die man bereik, alarm wat kerm, kerm, in ritme met die klop van sy hart.

‘n Gesette vrou met ‘n biljartstok wat bo ‘n dogtertjie uittroon en die voorwerp lig en laat val, lig en laat val met ‘n demoniese genoegdoening op haar ronde gesig en die bloed van die kind se kop spat en hy weet dit is die probleem, die vrou, die vrou, hy het nog nooit ‘n vrou tereggestel nie. Sy oorlog was teen mans, nog altyd. In die naam van die Struggle, sewentien keer, sestien in die stede van Europa, een in Chicago, mans, verraaiers, sluipmoordenaars, vyande, tot die dood veroordeel in die komiteekamers van die Koue Oorlog en hy was die een wat die vonnis moes volbring. En nou twee in die naam van die Nuwe Stryd. Diere. Maar manlik.

Is daar eer in die teregstelling van ‘n vrou?

En hoe meer hy sy gedagtes wegdwing, hoe meer skarrel dit terug, tot hy met die diep geluid opspring en die gordyne oopruk. Daar is beweging daar buite, helder sonlig en kleur. Hy het ‘n uitsig oor die kanaal en die ingang van die Waterfront. Werkers stroom te voet stad se kant toe, na die taksistaanplekke in Adderley, bruin en swart, in die helder oorpak-kleure van hande-arbeiders. Daar is doelgerigtheid in hul bewegings, ‘n haas vir die naweek om te begin, iewers by ‘n huis, of ‘n sjebien. Met familie. Of vriende.

Sy familie is dood en hy wil die venster oopruk en vir hulle dit skree, fok julle, my familie is dood en hy haal diep asem, sit sy palms teen die koel vensterbank en laat sy kop sak en hy weet hy sal slaap moet kry, hy kan nie só aangaan nie.

Hy draai om. Die deken op die bed is gekreukel. Hy trek dit reg, vee met sy groot hande daaroor, trek en pluk tot dit gelyk is. Hy loop om na die kussings en pof dit op, lê dit saggies neer, netjies, langs mekaar.

Hy gaan sit op die bed, haal die telefoonboek uit die bedkassie se laai, soek die nommer en dan bel hy vir Boss Man Madikiza by die Yellow Rose.

“Dis Tiny hier. Die ou wat vir John Khoza soek, onthou jy?”

“Ek onthou, my broer.” Die nagklub se lawaai al laatmiddag hoorbaar in die agtergrond.

“Al iets gehoor?”

“Haiziko. Niks.”

“Hou maar jou oor op die grond.”

“Dit is waar hy permanent is.”

Hy staan op, maak die klerekas oop. Die stapeltjie skoon klere op die boonste rak het klein geword, die opgevoude vuil wasgoed staan hoog, kouse, onderklere, broeke en hemde elkeen op sy eie, afgemete hoop.

Hy haal die twee klein plastiekhouders met seepoeier en sagmaakmiddel uit sy tas, sorteer die wasgoed in klein bondels. Die ritueel is twintig jaar oud, toe hy in die stede van Europa geleer het om uit ‘n tas uit te leef, om in beheer te wees, georden en georganiseerd want die oproep kan enige oomblik kom. In daardie dae het hy ‘n spel daarvan gemaak, het die sortering van kledingstukke volgens kleur hom laat glimlag, want dit was Apartheid – die wit goed hier, die swart goed daar, die bontes op hul eie hoop, die een groep vreesbevange dat die ander se kleur op hulle sal afgee. En hy het die swart bondel altyd eerste gewas, want ‘hier kom swart eerste’. Hy doen dit nou, maar uit gewoonte, druk en vryf die materiaal in die seperige water, spoel een keer, nog ‘n keer, dan die blou, welriekende sagmaakmiddel, spoel weer, draai die klere in lang wurms om die water uit te kry, tot sy armspiere bult. Hang dit op. Gaan haal die bontes, die wittes moet wag tot laaste.

More-oggend sal hy ontvangs bel en vra vir ‘n strykster en plank en dan sal hy dié deel doen waarvan hy die meeste hou, om die hemde en broeke met ‘n sissende, warm yster en egalige hale te stryk tot dit met skerp nate en perfekte plat oppervlakte in die kas op ‘n hanger geplaas word.

Hy hang die laaste wit hemp oor die stoel en staan dan besluiteloos in die middel van die vertrek.

Hy kan nie hier bly nie.

Hy moet die ure omkry voor hy weer kan probeer slaap, hy moet dié ding van die vrou deurdink.

Hy neem sy beursie, druk dit in 'n broeksak, vat die kaartsleutel vir die hotelkamerdeur en dan gaan hy uit, af met die trappe, tot buite. Hy loop om die hoek, tot in Dock Road, waar die mense steeds aanstap naweek toe en hy val in, agter 'n groep van vyf bruin mans en hy hou pas met hulle, op in Coen Steytler. Hy luister na hulle, volg die gemaklike, rigtingslose gesprek met groot aandag, al die pad tot in Adderley.

• • • •

Dit is nie vrouesersant André Marias se skuld dat Operasie Woollies in volkome chaos ontaard nie. Sy vertolk haar rol as 'n eensame, middeljarige vrou behendig en met vae, versigtige belangstelling as die man met haar begin gesels tussen die wyn- en southappierakke.

Agterna sal sy dink sy het 'n ouer man verwag, maar dié een is skaars dertig, langerig, effens geset, met prominente voortande en 'n donker vyfuur-baardskadu. En sy keuse van kleres is eienaardig, die blokpatroon-baadjie se snit oudmodies, die groen hemp net 'n tinsel te helder, die bruin skoene nie blink nie. "Skadeloos" is die woord wat by haar opkom, maar sy weet voorkoms tel niks as dit by misdaad kom nie.

Hy vra vir haar, in Engels met 'n Afrikaanse aksent, of sy weet waar die filterkoffie is, en sy sê in Afrikaans sy dink dit is daardie kant toe, onbewus daarvan dat hy die een is.

Met 'n skamerige glimlag sê hy hy is verslaaf aan filterkoffie en sy sê sy koop eintlik net kits, want sy kan nie duur koffie bekostig nie. En hy sê hy kan nie sonder 'n goeie koppie filter in die oggend nie, apologieties en innemend, asof dit 'n klein sonde is. "Italian Blend," sê hy.

Die eienaardige ding, sou sy later vir Bennie Gressiel sê, is dat sy op daardie oomblik van hom gehou het. Daar was 'n weerloosheid aan hom, 'n menslikheid wat iewers in haar 'n weerklank gevind het.

Hul trollies staan langs mekaar, hare met 'n tien of twaalf artikels in, syne leeg. "O?" sê sy, redelik seker hy is nie die een waarna hulle soek nie en sy wil van hom ontslae raak.

"Ja, dit is sterk," sê hy. "Dit hou my wakker as ek Blitzpatrollie doen."

En dan is daar 'n sametrekking van haar ingewande, want sy weet hy lieg. Sy ken poliesmanne, sy kan hulle op 'n myl herken en hierdie een is nie, daarvan is sy seker.

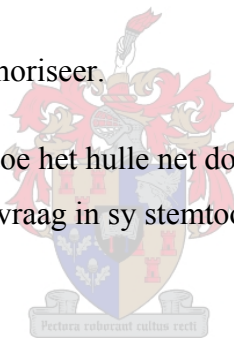
"Is jy 'n polisieman?" en sy probeer beïndruk klink.

"Kaptein Johan Reyneke," sê hy en steek 'n amper-vroulike hand na haar toe uit en glimlag met prominente voortande. "Wat is jou naam?"

"André," sê sy, haar hart wat vinniger klop, kapteins doen nie blitzpatrollie nie, as hy lieg is daar 'n rede.

"André," sê hy, asof hy dit wil memoriseer.

"My ma wou haar pa vernoem, en toe het hulle net dogters." Sy gebruik die ou stanaardantwoord, al is daar nie 'n vraag in sy stemtoon nie, sy hou haar stem met moeite egalig.

"O, ek hou daarvan. Dis anders. Wat se werk doen jy, André?"

"Ag, administratief, niks opwindends nie."

"En jou man?"

Sy kyk in die man se oë en sy jok. "Ek is geskei," en dan kyk sy af, asof sy skaam is daaroor.

"Toemaar," sê hy. "Ek is ook geskei. My kinders is in Johannesburg."

Sy wil sê haar kinders is al uit die huis uit, deel van die fabrikasie wat sy en Griessel bespreek het, maar dan kom daar 'n stem van agter haar af, 'n vrouestem, effe skril.

"André?"

Sy kyk oor haar skouer en herken die vrou, Mollie, kan nie onthou wat haar van is nie. ‘n Ma van een van haar seun se skoolmaats, een van daardie oorywerige, vreeslik betrokke ouers en sy dink Here, nie nou nie.

“Haai,” sê André Marais en kyk na die man en sy sien die oë wat vernou en sy trek ‘n gesig, sy wil vir hom sê sy sou liever nie dié onderbreking wou gehad het nie.

“Hoe gaan dit, André? Wat maak jy hier? Dis nou toevallig,” Mollie wat tot hier by haar kom, mandjie in die hand en dan besef sy die twee trollies wat so bymekaar staan het betekenis, sy sien die liggaamstaal van die man en die vrou en sy sit twee en twee bymekaar. “O, askies, ek hoop nie ek onderbreek iets nie.”

André Marais weet sy moet van die vrou ontslae raak, sy kan aan die klemming van Reyneke se hande sien daar is spanning, sy weet die hele ding is op ‘n mespunt, sy wil sê ‘ja, jy onderbreek iets’ of ‘gaan net weg’, maar voor sy die regte woorde kan bymekaarskraap, verhelder Mollie se gesig en sy sê, “O, julle werk seker saam, is jy ook in die polisie?” en sy steek haar hand na Reyneke uit. “Ek is Mollie Green. Is julle op ‘n operasie of iets?”

Die tyd staan stil vir André Marias. Sy sien die uitgestrekte hand, Reyneke wat dit ignoreer, sy oë wat van die een vrou na die ander gaan, in stadige aksie, sy kan die ratte in sy kop sien werk. En dan stamp hy sy trollie vorentoe, na haar toe en hy skree iets en die trollie tref haar en sy verloor haar balans.

Mollie wat gil, onsamehangend.

André steier teen die wynrak, bottels wat tuimel en breek op die vloer. Sy val op haar sitvlak, arms wat swaai vir balans, dan vat-vat sy na haar handsak, kry haar vingers daarop, soekend na die dienspistool daar binne terwyl haar kop sê sy moet vir Griessel waarsku. Haar ander hand op die mikrofoontjie, sy druk dit teen haar mond en sê “Dis hy, dis hy.” Reyneke wat hier by haar is, die pistool uit haar hand ruk. Sy wil orent kom, haar sandale gly in die wyn en sy val, haar elmboog in ‘n glasstuk, sy voel die skerp pyn. Sy draai haar lyf om, sy wil sien waarheen hy gaan. “Hoofingang,” skree sy, maar besef haar gesig is weggedraai van die mikrofoon en sy gryp dit weer, “hoofingang, keer hom,”

skree sy. “Hy het my vuurwapen,” en dan sien sy die bloed wat by haar arm uitkom, ‘n dik stroom en sy lig haar elmboog op en sy sien sy is oopgesny tot op die been.

• • • •

Griessel en Mketsu spring op en hardloop wanneer hulle Mollie Green se gil oor die radio hoor, Mketsu kry nie sy draai nie, stamp ‘n tafel waar twee mans sit en sushi eet.

“Verskoon, verskoon,” sê hy en sien Griessel voor hom, Z88 in die hand, sien die gesigte van omstanders, hoor krete hier en daar. Hulle hardloop, skoensole wat klap op die vloer, hy hoor Marais se stem in die mikrofoon, ‘hoofingang, keer hom’.

Griessel wat by Woolworths se breë deur kom, die dienspistool in albei hande, gerig op iets in die winkel en dan moet Cliffie Mketsu rem en sy skoene gly op die gladde vloer en net voor hy Griessel tref, sien hy die verdagte, baadjiepante wat wapper, groot vuurwapen in die hand, wat hier tien treë van hulle af vassteek, self sukkel om sy vastrapplek te behou en dan is Mketsu en Griessel in ‘n bondel op die grond en ‘n skoot gaan af en ‘n koël klap en kerm iewers.

Mketsu hoor Griessel se swets, hoor hoë, skril gille oral om hulle, “Jammer, Bennie, jammer,” sê hy en as hy weer gekyk kry, sien hy die verdagte wat omgedraai het en na die roltrap hardloop. Cupido en Keyter, pistole in die hand, kom by die ander roltrap af, maar die een wat eintlik opgaan en vir ‘n oomblik is dit verskriklik snaaks, soos iets uit ‘n ou Charlie Chaplin-flik: die twee poliesmanne wat verbete teen die trap afspring, maar nie juis vordering maak nie. Hul gesigte, die eienaardigste uitdrukkings op die gesigte, frustrasie, erns, doelgerigtheid en ‘n sekere wete dat hulle besig is om kraters van hulself te maak.

Griessel wat opgespring het en agter die verdagte aanhardloop, Mketsu kom orent, sit hulle agterna, op met die roltrap, groot spronge tot bo, Griessel het regs gedraai en dan sien hy die voorvlugtige, op pad na die uitgang op die tweede verdieping. Hy hoor Griessel skree, die verdagte wat omkyk, hy sien die vrees op die man se gesig en dan gaan staan die man en hy rig die pistool op Griessel en die skoot klap en iets ruk deur Mketsu, pluk hom van sy voete af en gooi hom teen Men’s Suits: Formal. Hy weet hy is raakgeskiet, hier iewers in die bors, hy is verstrengel in broeke en baadjies, hy kyk af, die

gat is hier by sy hart. Hy gaan doodgaan, dink Cliffie Mketsu, hy's in die hart getref. Hy kan nie nou doodgaan nie. Griessel moet kom help. Hy rol om. Hy voel swaar. Lifhoofdig. Hy beweeg kledingstukke met sy regterhand, linkerarm is sonder gevoel. Hy sien Griessel plettervat die voortvlugtige. 'n Manlike winkelpop met strandklere aan steier en val. 'n Pikêre sonhoedjie trek met 'n sierlike boog deur die lug, 'n uitstalling van t-hemde spat, hy sien Griessel se regterhand wat op en af beweeg, Griessel bliksem die man met sy pistool, hy sien die bloedsproei van hier af, op en af beweeg Griessel se hand. Dit sal Bennie laat beter voel, hy moet van al daardie woede ontslae raak. Slaan hom, Bennie, slaan hom, dis die man wat my geskiet het.

• • • •

Op die hoek van Adderley en Riebeeckstraat wag Thobela Mpayipheli vir die verkeerslig en hy hoor 'n stem hier langs hom.

“Vi’ wat lyk djy só sêd?”

‘n Straatkind staan daar, hande op die skraal seunsheupe. Tien, elf jaar oud?

“Lyk ek *sad*?”

“Jy lyk of die kat die hele *dairy* gesteel het. Gee da’ geld vir ‘n brood.”

“Wat is jou naam?”

“Wat is *jou* naam?”

“Thobela.”

“Geld vir ‘n brood, Thobela.”

“Sê eers jou naam.”

“Moses.”

“Wat gaan jy moet die geld doen?”

“Waarvoor het ek dit gevra?”

En dan is daar nog een, kleiner, maerder, die klere te groot, neus wat loop. Hy haal ‘n sakdoek uit sonder om te dink.

“Vyf rand,” sê die kleiner een en hou sy hand uit.

“Fokkof, Randall, ek het hom eerste gesien.”

Hy wil Randall se neus afvee, maar die kind spring weg. “Moenie vat nie,” sê die kind.

“Ek wil jou neus skoonmaak.”

“Vi’ wat?”

Dis ‘n goeie vraag.

“Gaan jy geld gee?” vra Moses.

“Wanneer laas het julle geëet.”

“*Let me see*, watter maand is dit hierdie?”

In die skemerte van die laatmiddag verskyn nog ‘n skraal figuur, ‘n meisie, haar kroes hare te lank en deurmekaar. Sy sê niks, staan net langs hom met ‘n uitgestrekte hand, die ander hand hou ‘n groot, verslete mansbaadjie se punte bymekaar.

“Nee, fok,” sê Moses. “*I had this under control.*”

“Is julle familie?” vra Mpayipheli.

“Hoe sal ons weet,” sê Moses en die ander twee giggel.

“Wil julle eet?”

“Jee-zas,” sê Moses. “*Just my luck.* ‘n Fokken stupid darkie.”

“Jy vloek kwaai.”

“Ek’s ‘n straatkind, *for fuck’s sake*.”

Hy kyk na die drie. Vuil, kaal voete. Blink, lewendige oë. “Ek gaan Spur toe. Wil julle saam kom?”

Stomgeslaan.

“Wel?”

“Is jy ‘n *pervert*?” vra Moses met skrefiesoë.

“Nee. Ek is honger.”

Die meisie druk ‘n elmboog in Moses se ribbes en maak groot oë vir hom.

“Die Spur sal ons uitgooi,” sê Randall.

“Ek sê julle is my kinders.”

Vir ‘n oomblik is al drie stil en dan lag Moses, ‘n skarrelende geluid teen die toonlere op.

“Ons dëddie.”

Mpayipheli begin stap. “Kom julle?”

Dit is eers tien, twaalf treë verder dat hy die meisie se klein handjie voel wat aan ‘n vinger van sy regterhand vat en daar bly, al die pad na die Spur in Strandstraat.

22.

“Ek het gedink ek wil myself sny oor my pa. Miskien oor Viljoen. Ek het gedink ek *handle* die werk, ek is *okay* daarmee. Ek het nie gecliek dit is die werk wat my só gemaak het nie. Nie toe nie. Ek moes eers daar uit kom.”

• • • •

Carlos bel haar vroeg, net ná nege en sê hy wil haar boek vir die hele nag. “Carlos does not want money fight. Three thousand, okay? But you must look sexy, Conchita. Very sexy, we are having a formal party. Black dress, but show your tits. Carlos wants to brag. My guys will pick you up. Seven o’ clock,” en hy sit die telefoon neer.

Sy wag dat haar woede kom en gaan. Sy sit op die rand van die bed, die selfoon nog teen haar oor, voel die magteloosheid. Dat haar kwaad niks help nie.

Sonia wat teen haar kom staan, pop in die hand. “Gaan ons fietsry, mamma?”

“Nee, my lief, ons gaan shop.”

“Ons gaan shop, ons gaan shop, ons gaan shop,” asof dit haar gunsteling-aktiwiteit is, huppel die kind na haar kamer toe.

“Hei, jy.”

Sonia gaan staan in die deur, loer oor haar skouer, ondeund.

“Ekke?” Sy ken haar rol in dié ritueel.

“Ja, jy. Kom hier.”

Sy hardloop, nog in haar groen slaapklere, oor die tapyt, tot in haar ma se arms.

“Jy’s my liefde,” begin Christine hul rympe en soen haar in die nek.

“Jy’s my lewe,” giggel Sonia.

“En jou *beauty* laat my bewe.”

“Jy’s my jimmel, jy’s my hys,” haar kop hier teen Christine se bors.

“Jy’s my eie paradys,” en sy druk die kind teen haar vas en sê “Gaan trek jou aan. It’s time to shop till we drop.”

“Shoptill hedrop?”

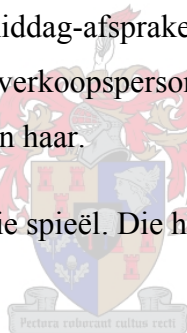
“Shoptill hedrop. Dis reg.”

Drie jaar en vier maande oud. Nog net twee jaar, dan gaan sy skool toe. Nog net twee jaar, dan is haar ma klaar met hoerery.

• • • •

Sy bel Carlton Hair en Mac vir laatmiddag-afsprake en neem vir Sonia saam, ry na Hip Hop oorkant Cavendish Square. Die verkoops personeel gee meer aandag aan haar mooi kind met die blonde krullebolle as aan haar.

Sy staan met ‘n swart rok aan voor die spieël. Die hals is laag, die soom is hoog, die rug is kaal.

“That is very sexy,” sê die bruin winkelassistent.

“Issie,” sê Sonia. “My mamma lyk mooi.”

Hulle lag. “I’ll take it.”

Dit is nog te vroeg vir haar hare en grimering. Sy neem haar dogter Naartjie toe in die Cavendish-sentrum oorkant die straat. “Nou kan jy vir jou ‘n rok uitsoek.”

“Ek wil ok ‘n swarte hê.”

“Hulle het nie swartes nie.”

“Ek wil ok ‘n swarte hê.”

“Swartes is net vir grootmense, jong.”

“Ek wil ok groot wees.”

“Nee, jy wil nie. Glo my.”

• • • •

Die dagmoeder kyk afkeurend na haar uitrusting wanneer sy vir Sonia gaan aflaa.

“Ek weet nie hoe laat die ding gaan klaarmaak nie. Die beste is dat sy oorslaap.”

“In daardie rok gaan dit baie laat klaarmaak.”

Sy ignoreer dit, druk haar dogter styf vas. “Soet wees, mamma sien jou more-oggend.”

“Tatta, mamma.”

En net voor sy die deur agter haar toemaak, hoor sy Sonia sê: “My mamma lyk baie mooi.”

“Dink jy so?” vra die dagmoeder suur.

Dit is ‘n eienaardige aand. In die onthaalarea van die huis in Kampsbaai, binne en buite langs die swembad, dalk sestig mense, meestal mans in aandpakke. Hier en daar ‘n blondine met uitgestalde borste of lang bene wat deur roksplete loer en in hoëhakskoene eindig. Soos dekor, dink sy. Binneshuise versiering, hulle hang aan ‘n man se arm, glimlag net, sê niks.

Sy snap gou dit is wat Carlos van haar verwag. Hy is ekstaties met haar voorkoms. “Ah, Conchita, you look perfect,” sê hy wanneer sy aankom.

Dit is ‘n Verenigde Nasies – Spaanssprekendes, Sjinese, of minstens Oosters, klein mannetjies wat haar met honger oë volg, Arabiere in toga’s, of wat jy dit ookal noem, wat haar ignoreer, elkeen het ‘n snor. Twee Duitsers. Engelse. ‘n Amerikaner.

Carlos, die Gasheer. Joviaal, glimlaggend, skertsend, maar sy is seker daar is 'n spanning in hom, 'n senuagtigheid. Sy volg sy voorbeeld, hou 'n glas in haar hand, maar drink nie.

“You know who these people are?” vra hy later fluisterend in haar oor.

“No.”

“Carlos will tell you later.”

Drank en kos kom en gaan, sy kan sien van die mans is nie meer nugter nie, maar dit is net die gesprekke en gelag wat effens harder word. Tienuur, elfuur, twaalfuur.

Sy staan alleen by 'n pilaar, Carlos wat iewers in 'n kombuis nog eetgoed laat kom. Sy voel 'n hand wat onder haar rok tussen haar bene ingedruk word, vingers wat na haar skaamlippe soek. Sy verstyf. Dan is die hand weg. Sy kyk oor haar skouer. 'n Sjinees staan daar, klein en kordaat, ruik diep aan sy vingers. Hy glimlag vir haar, loop weg. Al wat sy kan dink is dat Carlos dit nie moet sien nie.

Twee Arabiere by 'n glasbladtabel wat kokaïen in strepies met kredietkaarte rangskik en dit met 'n gesellin deel, die tepel van haar een bors is sigbaar bo die hals van haar swart rok. Een van die mans snuif diep oor die tafel, sit agteroor, maak stadig sy oë oop. Hy steek sy hand langsaam uit na haar, neem die tepel tussen sy vingers. Druk dit. Die vrou se gesig vertrek. Hy maak haar seer, dink Christine. Sy kan nie haar oë van hulle afhoud nie.

Iewers, laataand, is haar blaas vol. Sy loop op met die trappe, gaan soek die privaatheid van Carlos se en-suite badkamer. Die slaapkamerdeur is toe en sy maak dit oop. 'n Blondine in 'n bloedrooi rok hou aan een van die hemelbed se hoekpale vas, die kledingstuk opgelig om haar boude te ontbloot. Agter haar, een van die Spaanse mans, sy broek op sy enkels.

“You want to watch?”

“No.”

“You want to fuck?”

“I’m with Carlos.”

“Carlos is nothing. You kiss my girl, yes?”

Sy maak die deur saggies toe, hoor die man binne lag.

Nog later, net ‘n klein groepie gaste bly in die swembad oor, twee vroue, ses, sewe mans. Baie dronk. Sy het nog nooit groepseks gesien nie, dit fassineer haar. Vier mans by een van die vroue.

Carlos kom staan agter haar. “What do you think?”

“It’s weird,” lieg sy.

“Carlos not for groups. Carlos is a one conchita man.” Hy sit sy arms om haar, maar hulle hou aan met kyk. Klein, ritmiese branders op die swembad se oppervlakte.

“It looks sexy,” sê hy.

Sy sit haar hand op sy gulp, voel hy is hard. Dit is tyd dat sy haar geld verdien.

“First, Carlos drinks,” sê hy en gaan haal ‘n bottel.

• • • •

Sy weet nie of dit die drank is nie, maar Carlos is anders in die bed – desperaat, ernstig, asof hy homself moet bewys.

“I want you to hurt me,” sê sy.

Miskien het hy nie gehoor nie. Miskien wil hy nie. Hy gaan net aan.

As hy klaar is en natgesweet by haar lê, met sy kop tussen haar borste, vra hy: “Carlos was good for you?”

“You were great.”

“Yes. Carlos is great lover,” in alle erns en dan is hy stil, só lank dat sy wonder of hy slaap.

Hy staan skielik op, loop na sy broek wat op die vloer lê, haal ‘n pakkie sigarette uit. Hy steek twee aan, gee vir haar een en kom sit by haar, sy bene onder hom ingevou, sy oë rooi.

“These people ...” sê hy met ‘n sekere venyn en ‘n diep keep van afkeur op sy voorkop. Sy ken hom goed genoeg om te weet hy is nie nugter nie.

Sy trek aan die sigaret.

“They did not even thank Carlos for the party. They come, they drink and sniff and eat and fuck and then they leave, no goodbye, no ‘thank you Carlos for your hospitality’.”

“It was a good party, Carlos.”

“Sí, Conchita. Cost a lot of money, famous chef, best *licores*, best *putas*. But they have nor respect for Carlos.”

Carlos is nothing, het die man in sy kamer gesê.

“You know who they are, Conchita? You know? They are *banditos*. They are sheet. They make money with drugs. Mexicans!” Hy spoeg die woord uit. “They are nothing. They are *burros*, *mulas* for the Yankees. Cubans. What are they? And the Afghans. Peasants, I tell you.”

“Afghans?”

“Sí. Those arses holes in the dresses. *Conchas*!”

Die Arabiere. Is Afghane. “Oh.”

“And the China and the Thai, and the Vietnam, what are they. They are *mierda*, Carlos tell you, they have nothing but chickens and bananas and heroin. They fuck their modders. But they come to Carlos, to this beautiful house and they have no manners. You

know who they are, Conchita? They are drugs. The Afghans and the Vietnam and the Thai, they bring heroin. They bring here, because here is safe, no police here. They take cocain back. Then Sangrenegra brothers take heroin to America and to Europa. And the South Americans, they help supply, but leetle, because Sangrenegra brothers control supply. That is Carlos and Javier. My beeg brother is Javier. He is biggest man in drugs. Everybody know him. We take heroin, we give cocain, we give money, we, how you say, *distribuya*. We take to whole world. Carlos will tell Javier about the disrespect. They think Carlos is leetle brother, Javier is not here, so that can sheet on me? They cannot sheet on me, Conchita. I will sheet on them,” hy druk die sigaret met minagting dood in die asbak.

“Come, Conchita, Carlos show you something,” hy vat haar arm, trek haar. Hy tel sy broek op, haal ‘n bos sleutels uit, neem haar hand en lei haar uit, in die gang af, af met die trappe, deur die kombuis, met nog trappe af, tot in ‘n spensvertrek, die huis nou heeltemal verlate. Carlos sluit ‘n deur oop agter in die spens, half weggesteek. Drie slotte, elkeen met sy eie sleutel.

“Carlos show you. Sangrenegra is not small time.” Hy druk ‘n ligskakelaar. Nog ‘n deur. ‘n Klein elektroniese syferpaneel teen die muur. Hy tik ‘n nommer in. “Oh, eight, two, four, four, nine, you know that number, Conchita?”

“Yes.” Dit is die eerste ses syfers van haar selfoonnommer.

“That is how much Carlos love you.”

Dit is ‘n staaldeur wat self oopskuif. ‘n Fluoorig flikker binne aan. Hy trek haar aan die hand binne. ‘n Groot ruimte, soos ‘n dubbelmotorhuis. Rakke tot teen die dak. Plastieksakke op die rakke, van hoek tot kant, wit poeier daarin.

En dan sien sy die geld.

“You see, Conchita? You see?”

“I see,” sê sy, maar haar stem is weg en dit kom uit as ‘n fluistering.

• • • •

Hulle is in die swembad, net sy en Carlos, die huis nou verlate. Sy sit op die trappie, haar onderlyf in die water. Hy staan in die swembad, het sy arms om haar, sy gesig teen haar maag.

“Conchita, will you tell Carlos why you became ... you know.”

“A whore.”

“You are not a whore,” sê hy afkeurend. “An escort. Why did you become an escort.”

“You don’t want to know the truth, Carlos.”

“No, Conchita. I do. The real truth.”

“Sometimes I think you want me to be this good girl. I am not a good girl.”

“You are. You have a good heart.”

“You see. If I tell you the truth, you won’t want to hear it.”

Hy maak sy arms reguit sodat hy vir haar kan kyk. “You know what? That is not the way Carlos thinks. Look at me, Conchita. I am in drugs. I have killed guys. But I am not bad. I have a good heart. You see? You can be good, and you can do things that is not so good. So tell me.”

“Because I like to fuck, Carlos.”

“Si?”

“Si,” sê sy. “That is my drug.”

“How old were you? When you fucked first?”

“I was fifteen.”

“Tell Carlos.”

“I was at school. And this boy, he was sixteen. He was very beautiful. He walked home with me every afternoon. And one day, he said I must come home with him. I was very curious. And so I went. And he said I had beautiful breasts. He asked if he could see them. And I showed him. And then he asked if he could touch them. And I said yes. And then he started to kiss me. On my nipples. He started to suck my nipples. And then it happened, Carlos. The drug. It was ... It was like nothing I have ever felt before. It was *intense*. I liked it so much.”

“And then he fucked you?”

“Yes. But he was not experienced. He came too quickly. He was so excited. I did not have an orgasm. So afterwards, I wanted more. But not with boys. With men. So I seduced my teacher ...”

“You fucked your teacher?”

“Yes.”

“And who else?”

“A friend of my father. I went to his home when his wife was away. I said I wanted to talk to him. I said I was very curious about sex, but I cannot talk to my parents about it, because they are so conservative. And I know he is different. He said, would I like it if he showed me. I said yes. But you know what, Carlos? He was just as excited as the boy. He could not control himself.”

“Who else?”

“I fucked a lot of guys at university. For free. And then, one day, I thought, why for free? And that is how it happened.”

“Look,” sê Carlos en beduie af na sy ereksie. “Carlos likes your story.”

“Then fuck me, Carlos. I love it so much.”

• • • •

Wasserman, die bekroonde dramaturg. Professor in Afrikaans en Nederlands. Vyftig jaar oud, met 'n sagte lyf, die bosbaard en 'n mooi, mooi stem. Sy moet aan die begin van die sessie in die bad gaan lê sodat hy op haar kan pis, anders kry hy nie 'n ereksie nie. Maar van daar af is hy normaal, behalwe vir die leesbril om haar borste mee beter te sien. Hy kom een keer elke twee weke, drie-uur in die middag, want hy het 'n jonger vrou wat ook dalk nog "iets wil hê". Hy het tyd nodig om te "herlaai" voor die aand. Maar sy jong vrou laat nie op haar pis nie, dis hoekom hy na Christine toe kom.

Hulle wag vir hom, presies om vieruur. As hy die deur oopmaak om uit haar plek by die Gardens Center te gaan, slaan hulle hom met 'n piksteel, breek sy kakebeen en sy tande.

Sy hoor hulle en sy gryp 'n kamerjas. "No!" skree sy. Hulle het balaklavas aan, maar sy weet dit is die lyfwagte. Die een kyk haar in die oë en skop vir Wasserman as hy lê, al twee skop hom, sewe ribbes af.

"I will call the police." Die een lag. Dan sleep hulle hom tot by die trappe aan sy voete en trek hom twee stelle af en los hom daar, bloeiend en kreunend.

Sy gryp haar selfoon en hardloop af na hom toe. Sy buk by hom. Die skade maak haar siek. Sy vat met haar vingerpunte aan sy stukkende gesig. Hy maak sy oë oop en kyk vir haar. Daar is 'n vraagteken tussen die pyn deur.

"Ek bel 'n ambulans," sê sy en hou sy hand vas terwyl sy praat.

Hy maak 'n geluid.

"Ek kan nie hier bly nie. Ek kan nie hier bly nie." Want daar sal polisie wees. Vrae. Arrestasie. Sy, Sonia, kan dit nie bekostig nie.

Hy kreun net, lê op sy sy, die bloed in 'n poel by sy gesig.

Sy hoor deure wat oopgaan.

"Die ambulans is op pad," sy druk Wasserman se hand en dan hardloop sy op, kamer toe, sluit die deur agter haar. Sy trek koorsagtig aan. Carlos. Wat gaan sy doen?

Wanneer sy saggies uitgaan, loop sy eers af. Sy sien sy daar is sekuriteitsmense by Wasserman, onder by die trappe. Hulle sien haar nie. Sy loop 'n verdieping op, probeer kalm bly, stadig loop, wil nie aandag trek nie. Sy druk die hysbak se knoppie, wag. Stemme daar onder. Die hysbak neem 'n ewigheid.

Carlos.

Sy bel hom wanneer sy in die straat is. Hy antwoord nie sy selfoon nie.

Sy gaan woonstel toe, sit in die sitkamer op 'n stoel met die selfoon in haar hand. Wat gaan sy doen?

Sy bel later die ambulansdienste. Hulle het hom City Park toe geneem. Sy bel die hospitaal. "Ons kan nie inligting uitgee nie."

"Ek is sy suster."

"Hou aan."

Sy moet na gesintetiseerde musiek luister, blikkerig in haar oor.

Eindelik antwoord die Ongevalle. "Hy is in intensief, maar hy behoort *okay* te wees."

Carlos. Sy bel weer sy nommer. Dit lui net. Sy wil in haar kar klim en na sy huis toe ry. Sy wil hom slaan, met 'n piksteel sy kop verbrysel. Hy het nie die reg nie. Hy kan dit nie doen nie. Sy wil polisie toe gaan, sy wil hom van die gesig van die aarde af blaas, die woede verswelg haar. Sy soek 'n telefoonboek, kry die polisie se nommer.

Nee. Te veel moeilikheid.

Sy huil, maar dit is frustrasie. Haat.

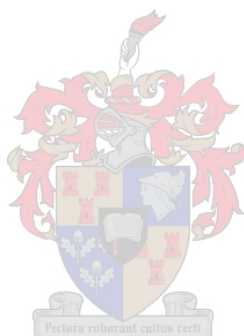
• • • •

Sy gaan haal vir Sonia wanneer sy kalmeer het. En wanneer sy met haar dogter aan die hand oor die straat stap, sien sy die BMW oorkant die straat, die agtervenster oopgedraai en hy sit daar en hy kyk, maar nie vir haar nie. Sy oë is op haar kind en daar is 'n

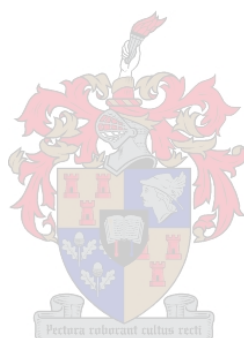
vreemde uitdrukking op sy gesig en dit voel of iemand haar aan die hart beet het en haar dood wil druk.

Die BMW kom hou hier langs haar stil wanneer sy vir Sonia in die kar laai.

“Now I know everything, Conchita,” en hy kyk vir Sonia, kyk na haar kind en as sy op daardie oomblik ‘n vuurwapen gehad het, sou sy hom geskiet het, in sy gesig.

II. Bennie

23.

Griessel was nog nooit ongemaklik tussen die base nie, hoofsaaklik omdat hy hulle gesamentlik of afsonderlik onder die tafel kon indrink. Of inwêrk. Hy handhaaf in elk geval 'n hoër dossier-oplossingsyfer as wat enige een van hulle in hulle dae as speurders gehad het, alkoholis of te nie. Maar vanaand is hy nie op sy gemak nie. Hulle staan in die sitkamertjie buite die City Park-hospitaal se intensiewe eenheid, al is daar stoele oop: senior superintendente Esau Mtimkulu en Mat Joubert, die eerste en tweede in bevel van EGM, kommissaris John Afrika, die provinsiale speurhoof, en Griessel. Cupido en Keyter sit, net buite hoorafstand, ore gespits, maar hulle hoor niks. Want as daar 'n Lid in Intensief lê, praat die groot kanonne met gedempte stemme.

“Gee vir my daardie Woolworths-ou se nommer, Mat,” sê Kommissaris Afrika, 'n Bruin veteraan wat deur die range gekom het in Kayelitsha, op Die Vlakte en die ou Moord en Roofeenheid. “Ek hoor hulle huil tot by die Minister, maar hulle moer. Ek sal hom uitsort. Dis die minste van ons probleme,” en Griessel dink hier kom dit nou. Hy moes nie die doos gebliksem het nie, hy weet dit, hy het nog nooit in sy lewe só te kere gegaan nie. As hulle die saak uitgooi omdat hy beheer verloor het, as 'n fokken reeksmoordenaar moet stap oor Bennie Griessel die moer in is vir die hele wêreld ...

“Bennie,” sê Kommissaris Afrika, “jy sê dit was met die *duikslag* dat sy gesig só beseer is.”

“Ja, Kommissaris,” en hy kyk in die man se oë en hulle weet, al vier van hulle in die kring, wat nou hier besig is om te gebeur. “Daar was hierdie winkelpop wat net op die verkeerde plek gestaan het. Reyneke se gesig het die pop se gesig getref. Dis waar die snye ook vandaan kom.”

“Hy moes daai pop fokken hard getref het,” sê superintendent Esau Mtimkulu.

“Toe ek hom duik, toe hou ek sy arms vas, want hy het 'n vuurwapen gehad. So hy kon nie met sy hande keer nie. Dis dié dat hy hom so hard getref het.”

“En toe beken hy?”

“Toe hy lê en bloei, toe huil hy net “ek kan nie help nie, ek kan nie help nie’, maar met Cliffie se skietwond was my ... eee ... aandag verdeel. Eers later, in die ondervragingskamer, toe vra ek hom wat dit beteken. Dié dat hy dit nie kan help nie.”

“Wat sê hy toe?”

“Toe wil hy eers niks sê nie. Toe ... vra ek vir Cupido en Keyter om uit te gaan, sodat ek alleen met hom kan praat.”

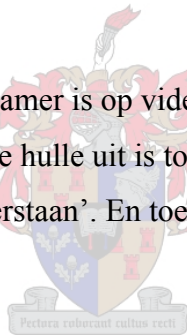
“En toe beken hy?”

“Toe beken hy, Kommissaris.”

“Sal dit hou in die hof?”

“Die hele ding in die ondervragingskamer is op video, Kommissaris. Ek het net gevra om alleen te wees met die verdagte en toe hulle uit is toe kyk ek net vir hom. Lank. En toe sê ek ‘ek weet jy kan nie help nie, ek verstaan’. En toe begin hy gesels.”

“Volle bekentenis.”

“Ja, Sup. Al drie die vroumense. Detail wat nie in die koerante was nie. Hy’s vas, al is sy advokaat wie ookal. En daar’s ‘n vorige veroordeling ook. Verkragting, vier jaar gelede. In Montagu.”

“En die enigste getuie van die winkelpop-insident is Cliffie Mketsu?”

“Dis reg, Mat.”

Hulle kyk al vier in die rigting van die dubbeldeur wat na die Intensiewe saal lei.

“Okay,” sê die Speurhoof. “Goeie werk, Bennie. Dis wragtig goeie werk ...”

Die dubbeldeure gaan oop. ‘n Dokter kom na hulle toe, so ‘n jongetjie wat lyk of hy nog op universiteit moet wees. Daar is bloed aan sy groen teaterklere.

“Hy gaan orraait wees,” sê die dokter.

“Is jy seker?” vra Griessel.

Die dokter knik. “Hy was baie, baie gelukkig. Die koël het amper alles gemis, net die linkerlong in die S4-area sleg beskadig. Dis die kruin van die boonste lob, anterior segment. Daar’s ‘n moontlikheid dat ons sal moet wegsny, dalk ‘n klein bietjie, maar ons wil eers kyk, as hy gestabiliseer het.”

Ons, dink Grissel. Hoekom praat hulle altyd van *ons*, asof hulle aan die een of ander geheime organisasie behoort.

“Dis goeie nuus,” sê die Kommissaris sonder oortuiging.

“O, en hy het ‘n boodskap vir ‘n Bennie.”

“Dis ek.”

“Hy sê die ou het darem sleg geval, so teen die kasregister.”

Al vier kyk na die dokter met groot belangstelling. “Die kasregister?” se Griessel.

“Ja.”

“Doen my ‘n guns, dok. Sê vir hom dit was die winkelpop.”

“Die winkelpop.”

“Ja. Sê vir hom die ou het teen die pop geval en die pop het teen die kasregister geval.”

“Ek sal hom sê.”

“Dankie, dok,” sê Griessel en draai na die Kommissaris, wat knik en omdraai.

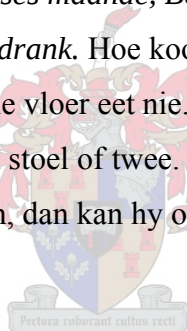
• • • •

Hy koop ‘n Zinger-burger en ‘n blikkie Fanta Orange by KFC en vat dit huis toe en sit op sy ‘sitkamer’ se vloer en eet, sonder genoegdoening. Dit is moegheid, dit is die nadraai

van die adrenalien. Dit is ook die goed wat hier in sy agterkop sit en wag waaraan hy nie regtig wil dink nie. Daarom bepaal hy hom by die kos. Die Zinger maak hom nie heeltemal vol nie. Hy moes skyfies ook gevat het, maar hy hou nie van KFC se skyfies nie. Die kinders eet dit gewoonlik met smaak. Die kinders eet selfs McDonalds se yl, kartonagtige skyfies met smaak, maar hy kan nie. Steers se tjips, ja. Steers se groot, vet, ge-barbecuegesoute skyfies. Steers se burgers is ook beter as enigiets anders. Ordentlike kos. Maar hy weet nog nie waar die naaste Steers is nie en hy weet nie of hulle nog dié tyd sal oop wees nie en dan is die Zinger op en daar is sous op sy vingers.

Hy wil die plastieksak, die lêe kartonhouer en die blikkie weggooi en besef hy het nie 'n asblik nie.

Hy sug. Hy wil eers gaan stort, hy het nog van Reyneke en Cliffie se bloed aan hom. En dan sal hy 'n lysie kom maak. *Jy het ses maande, Bennie, dis wat ons jou gee. Ses maande om te kies tussen ons en die drank.* Hoe koop jy meubels vir ses maande? Hy kan tog nie ses fokken maande lank op die vloer eet nie. Huis toe kom na só 'n lêe plek toe nie. Hy is darem seker geregtig op 'n stoel of twee. 'n Klein televisie. Maar laat hy eers gaan stort en uit hierdie klere uit kom, dan kan hy op die bed sit en 'n lysie maak vir môre. Saterdag. Hy's af, dié naweek.

Skrikwekkend. Twee dae. Oop. Miskien moet hy dit oorweeg om kantoor toe te gaan, sy papierwerk op datum te kry.

Hy spoel sy hande onder die kombuiskraan af, plaas die karton en die blikkie en die gebruikte KFC-servet in die rooi-en-wit-plastieksak en sit dit in 'n hoek van die kombuisie. Hy loop op met die trappe terwyl hy sy hemp oopknoop. Dank Vader hulle hoef nie meer das en baadjie te dra nie. Toe hy by Moord en Roof begin het, was dit *suits*.

Waar was Anna vanaand?

Die plastiekgordyn voor die stort is geskeur aan die een kant en die water lek uit op die vloer. Daar is verblykte visse daarop. Hy sal 'n badkamermatjie moet kry. 'n Nuwe stortgordyn. Hy was sy hare en seep sy lyf. Spoel af, die stroom water sterk en warm en lekker.

As hy die krane toedraai, hoor hy sy selfoon lui. Hy gryp die handdoek, vryf dit vinnig oor sy kop, gee die drie treë tot by die bed en raap die instrument op.

“Griessel.”

“Is jy nugter, Bennie?”

Dis Anna.

“Ja.” Hy wil beswaar maak teen die vraag, wil hom vererg daarvoor, maar hy weet hy het nie die reg nie.

“Wil jy die kinders sien?”

“Ja, ek sal baie ...”

“Jy kan hulle Sondag kom haal. Vir die dag.”

“Okay, dankie. En jy? Kan ek vir jou ook ...”

“Ek dink ons hou dit net eers by die kinders. Tienuur? Tien tot ses?”

“Dis goed.”

“Totsiens, Bennie.”

“Anna!”

Sy sê niks, maar sy het nog nie neergesit nie.

“Waar was jy vanaand?”

“Waar was jy, Bennie?”

“Ek het gewerk. Ek het ‘n reeksmoordenaar gevang. Cliffie Mketsu is in die long geskiet. Dis waar ek was,” hy het morele hoë grond hier, ‘n bultjie, ‘n molshopie, maar dis beter as niks. “Waar was jy?”

“Uit.”

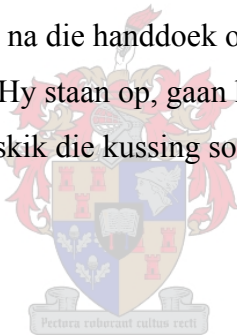
“Uit?”

“Bennie, ek het vir vyf jaar by die huis gesit terwyl jy dronk of uithuisig was. Of dronk én uithuisig. Dink jy ek verdien een Vrydagaand uit? Dink jy ek verdien om te kan gaan fliek, vir die eerste keer in vyf jaar?”

“Ja,” sê hy. “Jy verdien dit.”

“Totsiens, Bennie.”

Het jy alleen gaan fliek? Dis wat hy wil vra, maar die morele kontoere het te vinnig geskuif en hoor net hoe die lyn in sy oor doodgaan. Hy gooi die handdoek op die vloer neer, haal ‘n swart kortbroek uit die kas, trek dit aan. Hy gaan haal pen en papier uit sy aktetas, kom sit op die bed. Hy kyk na die handdoek op die vloer. Môre-oggend gaan dit nog daar lê en dit gaan klam wees. Hy staan op, gaan hang dit oor die reling in die badkamer, loop terug bed toe, rangskik die kussing sodat hy daarteen kan gaan sit. Hy begin met sy lysie.

Wasgoed.

Daar is ‘n wassery by die Tuine-sentrum. Eerste ding, môre.

*Asblik
Strykyster.
Strykplank.
Yskas?*

Kan ‘n mens sonder ‘n yskas klaarkom? Wat gaan daarin hou? Nie melk nie, hy drink sy koffie swart. En Sondag kom die kinders en Carla is lief vir koffie, het al ewig ‘n beker in die hand by haar huiswerkboeke. Sal sy tevrede wees met poeiermelk? Miskien is dit nog nie nodig vir ‘n yskas nie, hy sal sien.

*~~Yskas?~~
Stortgordyn
Badkamer mat*

Stoele/bank. Vir die sitkamer.

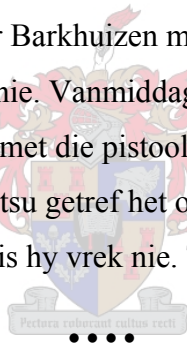
Hoë stoele. Vir die ontbythoekie.

Hoe de fok gaan hy twee huise onderhou op 'n polisie-salaris? Het Anna daaraan gedink? Maar hy hoor haar al: "Jy kon 'n drinkgewoonte op 'n polisie-salaris onderhou, Bennie. Geld vir drank was daar altyd."

As die kinders kom, sal hy nog 'n koffiebeker moet koop. Nog borde en messe en vurke en lepels. Skoonmaakgoed vir skottelgoed, vir stowwerige oppervlaktes, vir die badkamer en die toilet.

Hy maak nuwe kolomme op die bladsy, skryf die items neer, maar hy kan nie die ander goed uit sy kop uit hou nie.

Hy het vandag iets ontdek. Hy sal vir Barkhuizen moet sê. Want dié ding dat hy bang is hy gaan dood, is nie heeltemal waar nie. Vanmiddag, toe hy op Reyneke afstorm op die boonste verdieping van Woolworths met die pistool wat op hom gerig en en die skoot wat afgaan, die skoot wat vir Cliffie Mketsu getref het omdat Reyneke nie 'n fok kan skiet nie. Tóé weet hy dis nie dat hy bang is hy vrek nie. Toe weet hy hy wil.

Hy word vroeg wakker, hier net ná vyf. Sy kop loop na Anna toe. Het sy alleen gaan fliek? En dan wil hy nie daarmee neuk nie. Nie só vroeg nie, nie vandag nie en hy staan op, trek net broek, hemp en tekkies aan en loop uit, sonder om te was.

Hy kies koers en driehonderd meter straat op sien hy die oggend, voel hy die loom van die vroeë somer, hoor hy die voëls en die ongelooflike stadstilte. Kleure en teksture en lig van kristal.

Tafelberg wat vooroorleun, na hom toe, die kruin iewers tussen goud en oranje, kloffies en skeure is pikswart skaduwees teen die hoek van die opkomende son.

Met Bo-Oranjestraat op en dan draai hy in die park in en gaan sit op die reservoir se hoë wal en kyk uit. Links gaan Leeukop oor in Seinheuwel se rondings en onder is 'n duisend

stadsvensters die son se blink mosaïekwerk. Die see, diep blou, verby Robbeneiland, tot daar anderkant Melkbosstrand. Links van Duiwelspiek lê die voorstede. 'n 747 kom in oor die Tygerberge en vir 'n oomblik flits dié skaduwee oor hom.

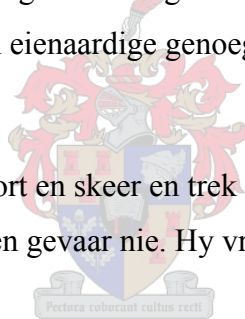
Fok, dink hy. Wanneer laas het hy dit gesién?

Hoe kon hy dit gemis het?

Aan die ander kant, en hy grynslag vir homself, as jy jou roes in die oggend lê en afslaap, gaan jy nie noodwendig 'n sonsopkoms oor die Kaap sien nie. Hy moet dit onthou, dié onverwagse voordeel van geheelonthouding.

'n Kwikstertjie kom sit hier by hom, stert wip-wip, kordate stappie soos 'n self-ingenome stasiesersant. "Wat," sê hy vir die voël. "jou vrou jou ook gelos?" Hy kry nie antwoord nie. Hy sit, tot die kwikkie opvlieg agter 'n onsigbare insek aan en dan staan hy op en kyk weer vir die berg en dit gee hom 'n eienaardige genoegdoening. Dis net hy wat dit sien, vanoggend. Geen ander siel nie.

Dan loop hy terug woonstel toe, stort en skeer en trek aan en ry hospitaal toe. Cliffie rus, sê hulle vir hom. Hy is stabiel. Geen gevaar nie. Hy vra dat hulle moet sê Bennie was hier.

Dis net voor sewe. Hy ry met die N1 noord, die snelweg nog stil, want die Kaap kom eers teen tienuur aan die gang op 'n Saterdagmôre. Af met Brackenfell Boulevard en die bekende afdraaie na sy huis toe. Hy ry net een keer voor die huis verby, stadig. Geen teken van lewe nie. Die gras is gesny, die posbus is leeg, die motorhuis se deur is toe, 'n polisieman se inventaris en dan versnel hy, want hy wil nie hê sy gedagtes moet by die voordeur ingaan nie.

Hy drink koffie by 'n Wimpy in Panorama, want hy was nog nooit 'n ontbyt-eter nie, tot die winkels begin oopmaak.

Hy kry 'n tweesitplekbank en twee stoele by Mohammed "Love Lips" Faizal se pandjieswinkel in Maitland. Die geblomde bekleedsel is effens verblyk. Daar is vae

koffievlekke op die een stoel se leuning. “Dis te veel, L.L.,” sê hy oor die R600-prysetiket.

“For you Sarge, five-fifty.”

Faizal was al agtien maande in Pollsmoor vir handel in gesteelde goedere en hy is redelik seker driekwart van die motorradio's is aangedra deur die dwelmslawe in Observatory.

“Vierhonderd, L.L. Kyk die vlekke.”

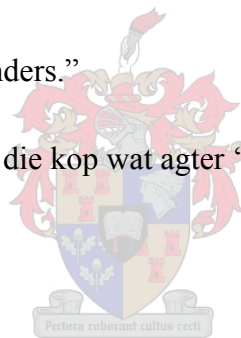
“Een *steam clean* is dis so goed soos nuut, Sarge. Vyfhonderd en dan maak ek nie ‘n sent wins nie.”

Faizal weet hy is nie meer ‘n sersant nie, maar sekere dinge sal nooit verander nie. “Vier-vyftig.”

“Jissis, Sarge, ek het ‘n vrou en kinders.”

Hy sien die baskitaar toevallig, net die kop wat agter ‘n staalkabinet met splinternuwe gereedskap uitsteek.

“En daai *bass*?”

“Is jy *into music*, Sarge?”

“Ek het op my dae ‘n bass se strot gekielie.”

“Well, titillate me met ‘n slap snoek. Dis ‘n Fender, Sarge, gepawn deur ‘n wannabe rapper uit die Blackheath uit, ma’ sy ticket expire eers volgende Vrydag. Comes with a new Dr. Bass Rx210b cabinet with a 3u built in rack, 2-250 watt Eminence 10's, en ‘n LeSon tweeter.

“Ek weet nie ‘n fok waarvan jy praat nie.”

“Dis ‘n moerse amp, Sarge. It will blow you away.”

“Vir hoeveel?”

L.L. wat hom snaaks aankyk. “Are you serious, Sarge?”

“Miskien.”

“Dis ‘n genuine pawn, Sarge. Skoon goed.”

“Ek glo jou, L.L. Ontspan.”

“Nou wil jy ‘n *band* begin?” Die agterdog steeds daar.

Griessel grinnik. “En dan noem ons dit Violent Crimes?”

“Nou wat dan?”

“Wat gaan jy vir die kitaar en die amp vra, L.L.?”

“Tweeduisend, seker. As die wannabe nie die ticket return nie.”

“O.” Dis te veel vir hom. Hy weet nie meer wat kos die goed nie.

“Vier-vyftig vir die sitkamerstel?”

Faizal sug. “Four seventy five en ek gooi free delivery en ‘n six piece coaster set in met tasteful nudes depicted there upon.”

• • • •

Hy kry drie kroegstoeltjies van dennehout by die plek in Parow wat net dennemeubels verkoop en hy betaal R175 stuk en dit is skrikwekkend baie, maar hy laai hulle in die kar, twee op die agterste sitplek en een voor en vat hulle na sy woonstel toe, want môre kom die kinders en dan het hulle minstens iets om op te sit. Teen elfuur sit hy met ‘n koerant by die wassery en wag dat sy klere moet skoonkom en droogkom sodat hy dit in sy nuwe plastiek-wasmandjie kan pak en op sy nuwe strykplank met sy nuwe strykyster kan gaan stryk.

En dan bel Mat Joubert en hy sê “Ek weet jy is af, Bennie, maar ek het jou nodig.”

“Wat gaan aan?”

“Dis die ou met die assegaai, maar ek vertel jou as jy kom. Ons is by Fisantekraal. Op ‘n hoewe. Kom deur Durbanville met Wellingtonweg, regs op die R312 en net oorkant die treinbrug links. Bel my as jy daar kom, dan beduie ek vir jou.”

Hy kyk na die siklus op die wasmasjien. “Gee my veertig,” sê hy.

• • • •

Dis ‘n perdeplek. *High Grove Riding School. Riding lessons for adults and children. Outrides.* Hy ry eers verby die stalle voor hy by die huis kom, alles in ‘n staat van gedeeltelike verval, soos al dié plekke is, nooit genoeg geld om alles reg te maak nie. Polisiemotors, ‘n SAPS-bakkie, Forensies se bussie. Die ambulans is seker al weg.

Mat Joubert staan in ‘n kring met vier ander speurders, net twee van die Eenheid, die ander twee seker van Durbanville-stasie. As hy stilhou, is daar honde by, blaffend, stertswaaiend, twee kleintjies en twee swart skaaphonde. Griessel klim uit, ruik die perdemis en lusern. Joubert kom na hom toe aangestap met ‘n uitgestrekte hand.

“Hoe gaan dit, Bennie?”

“Nugter, dankie.”

Joubert glimlag. “Ek het agtergekom. Ly jy?”

“Net as ek nie drink nie.”

Die bevelvoerder lag. “Ek het respek vir jou vasbyt, Bennie. Nie dat ek getwyfel het nie ...”

“Dan is jy die enigste een.”

“Kom, dat ons eers kan praat.”

Hy lei hulle na ‘n leë stal toe, gaan sit op ‘n baal perdevoer. Die son projekteer perfekte ronde kolle op die vloer deur gaatjies in die sinkplaat. “Sit Bennie, dit gaan ‘n rukkie vat.”

Hy sit.

“Die slagoffer is Bernadette Laurens. Sy is Donderdag op borgtog van R50 000 vrygelaat op ‘n aanklag van moord op haar vriendin se vyfjarige dogter. Hulle het as paartjie saamgebly. Vriendin se naam is Elise Bothma. Verlede naweek is die kind met ‘n biljartstok teen die kop geslaan, een hou ...”

“Lesbetariër?”

Joubert knik. “Verlede nag het die honde begin blaf. Laurens het opgestaan om te kyk wat aangaan. Toe sy nie terugkom bed toe nie, het Bothma na haar gaan soek. Vyftien meter van die voordeur af, het sy die lyk gekry. Een steekwond in die hart. Ek wag nou vir die patoloog se verslag, maar dit kan die Assegaai-ou wees.”

“Omdat sy ‘n kind doodgemaak het.”

“En die steekwond.”

“Die koerante sê dis ‘n assegaai-vrou.”

“Die koerante is vol kak. Daar’s geen manier hoe ‘n vrou die vorige twee slagoffers kon vermoor het nie. Enver Davids was ‘n tronkvoël, fris. Sterk. Volgens die toneel het Colin Pretorius kans gehad om hom teë te sit, maar hy het nie ‘n kans gestaan nie. Laurens was ‘n sterk vrou, hier by die een komma agt iets meter, tagtig kilogram. En vroue skiet, hulle steek nie met ‘n lem nie. In elk geval nie by veelvuldige slagoffers nie. Jy weet self, die kanse dat ‘n vrou by veelvuldiges betroke is, is een persent.”

“Ek stem.”

“Een van die skaaphonde loop mank vanoggend, Bothma reken hy is dalk geslaan of geskop in die proses. Maar verder nie veel nie. Durbanville se mense sal kom help om die bure te ondervra.”

Griessel knik.

“Ek wil hê jy moet die hele ding oorvat, Bennie.”

“Ek?”

“Verskeie redes. Ten eerste is jy die mees ervare speurder in die Eenheid. Ten tweede is jy, na my mening, die beste. Ten derde het die Kommissaris jou naam genoem. Hy’s baie ingenome met jou werk ná gister en hy ken groot moeilikheid as hy dit sien. Hier kom ‘n sirkus, Bennie. Met die media. Wraakmoordenaar, vergelding van misdaad teen kinders, doodstraf, jy kan dink.”

“En ten vierde, ek het die tyd, nou dat ek nie meer ‘n vrou en kinders het nie.”

“Dit was nie deel van my redenasie nie. Maar dit moet ek vir jou sê: Ek het gedink dit kan help - jou te besig hou om oor drink te dink.”

“Niks sal my só besig hou nie.”

“En die laaste ding wat gemaak het dat ek jou vra is omdat ek weet jy hou van hierdie soort van ding.”

“Dis waar.”

“Is jy in?”

“Natuurlik is ek fokken in. Ek was al fokken in toe jy die woord ‘assegai’ gesê het. Jy kon die res maar gelos het. Jy weet daardie ‘positiewe terugvoer’-kak het nog nooit op my gewerk nie.”

Joubert staan op. “Ek weet. Maar dit moes gesê word. Jy moet weet jy word gewaardeer. O, en die Kommissaris sê jy het al die mannekrag wat jy nodig het. Ons moet hom net laat weet waar ons hulp nodig het. Hy sal skree waar dit tel. Maar vir die onmiddellike is Keyter jou partner, hy is op pad ...”

“Not ‘n fok.”

“Cliffie is in die hospitaal, Bennie, en niemand anders is voltyds beskikbaar nie ...”

“Keyter is ‘n doos, Mat. Hy is ‘n klein windgat stasie-speurdertjie met ‘n houding en ‘n groot kop. Hy weet fokkol. Wat het geword van ‘al die mannekrag wat jy nodig het’?”

“Vir voetwerk Bennie. Ek kan nie Eenheid-mense afstaan nie. Jy weet almal is toegegooi met werk. En Keyter is nuut. Hy moet leer. Jy moet hom mentor.”

“Mentor.”

“Maak ‘n speurder van hom.”

“Dis sulke tye,” sê Bennie Griessel, “dat ek weet hoekom ek ‘n fokken alkoholis is.”

24.

Hy en Keyter en die honde sit in Elise Bothma se sitkamer en Keyter, in 'n wit pofhempie en stywe denim en nuwe helderblou Nike Crosstrainers, vra die vrae asof hy die senior speurder is. “En wat se hondjie is dit hierdie, mevrou? Lyk na 'n Pomeranian kruis, maar blaf hulle nie vreeslik in die nag nie, ek hoor hulle blaf so, die *genuine* Pomeranians, lyk of daar 'n bietjie worshond in die een is. Jy sê julle het die honde gehoor en toe gaan juffrou Laurens uit om te kyk?”

Sy is 'n tenger vrou en haar oë is rooi en haar stem sag en sy het nie die vraag aan die gatkant van die hondespraak verwag nie. “Ja,” sê sy. Sy sit ineengekrimp. Sy lig nie haar kop nie. Haar hande is verstrengel in 'n nat sneesdoekie. Die vertrek ruik sterk na honde en rooibostee.

“Weet jy hoe laat dit was?” vra Keyter.

Sy sê iets, maar hulle kan nie hoor nie.

“Jy sal moet harder praat. Ons kan nie 'n woord hoor nie.”

“Dit was seker hier net voor twee,” sê Elise Bothma en sink dan weer terug, asof dit 'n groot inspanning was.

“Maar jy is nie seker nie?”

Sy skud net haar kop.

“Weet ons hoe laat sy die stasie gebel het?” vra Keyter vir Griessel.

Hy wil net daar opstaan en die doos buite toe vat en vir hom vra wie de fok hy dink hy is, maar dit is nie nou die tyd nie.

“Twee-vyf-en-dertig,” sê Griessel.

“Okay”, sê Keyter. “Kom ons sê die honde het net voor twee begin blaf en toe staan sy op om te gaan kyk. Het sy iets saamgevat? 'n Wapen? Snoekerstok, so-iets?”

Bothma se lyf wat sidder en Griessel besluit dit is die laaste een wat hy toelaat voor hy Keyter uitneem. “’n Rewolwer.”

“’n Rewolwer?”

“Ja.”

“Wat se rewolwer?”

“Ek weet nie. Dit was hare.”

“En waar is die rewolwer nou?”

“Ek weet nie.”

“Het iemand ‘n rewolwer by die lyk gekry?”

Griessel skud net sy kop.

“So die rewolwer is nou weg?”

Bothma knik klein.

“En toe, wanneer staan jy toe op om te gaan kyk?”

“Ek weet nie hoe laat dit was nie.”

“Maar hoekom het jy gaan kyk? Wat het jou laat besluit?”

“Dis was te lank. Sy was te lank weg.”

“En toe sien jy haar lê.”

“Ja.”

“Net soos ons haar gekry het?”

“Ja.”

“En niks anders nie?”

“Nee.”

“En toe bel jy die stasie?”

“Nee.”

“O?”

“Een nul trippel een.”

“O. En toe wag jy in die huis tot hulle kom?”

“Ja.”

“Okay,” sê Keyter. “Okay. Dis die storie.” Hy staan op. “Baie dankie en jammer vir die verlies en so.”

Bothma maak weer die klein knikbeweging van die kop, maar geen oogkontak nie.

Griessel staan op en Keyter beweeg deur toe. Hy is verbaas as hy sien Griessel gaan sit langs die vrou op die bank. Hy kom nie terug nie, staan net daar, half ongeduldig.

“Hoe lank was julle bymekaar,” vra Griessel vir haar, sag en simpatiek.

“Sewe jaar,” sê Bothma en druk die sneesdoekie teen haar wange.

“Wat?” sê Keyter van die deur af. Griessel kyk betekenisvol vir hom en hou ‘n vinger voor sy lippe. Keyter kom weer sit.

“Sy het ‘n humeur gehad.” ‘n Stelling. Bothma knik.

“Het sy jou soms seergemaak?”

Knik.

“En jou kind soms seergemaak?”

Die kop antwoord “ja” en trane loop.

“Hoekom het jy gebly?”

“Want ek het niks.”

Griessel wag.

“Wat kon ek doen? Waarheen kon ek gaan? Ek het nie werk nie. Ek het vir haar gewerk. Die boeke gedoen. Sy het vir ons gesorg. Kos en klere. Sy was goed vir ons. Sy het vir Cheryl geleer perd ry. Sy was die meeste van die tyd mooi met haar. Wat kon ek doen?”

“Was jy kwaad vir haar oor wat sy aan Cheryl gedoen het?”

Die skraal skouers ruk.

“Maar jy het by haar gebly?”

Sy plaas haar klein handjies voor haar gesig en sy huil. Griessel druk ‘n hand in sy broeksak, haal ‘n sakdoek uit. Hy hou dit na haar toe uit. Dit neem ‘n rukkies voor sy dit sien.

“Dankie.”

“Ek weet dis moeilik,” sê hy.

Sy knik.

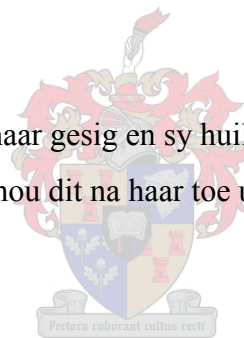
“Jy was baie kwaad vir haar.”

“Ja.”

“Jy het gedink om iets aan haar te doen.”

Bothma talm voor sy iets sê. ‘n Skaaphond krap homself op die mat. “Ja.”

“Met ‘n mes steek?”

Nou skud Bothma haar kop.

“Die rewolwer?”

Knik.

“Hoekom het jy nie?”

“Sy het dit weggesteek.”

Hy bly stil.

“Ek het haar nie doodgemaak nie,” sê Elise Bothma en kyk op na hom. Hy sien sy het groen oë. “Ek het nie.”

“Ek weet,” sê Griessel. “Sy was te sterk vir jou.”

Hy wag tot Keyter in sy kar sit en dan gaan staan hy by die venster en hy praat sag, want daar’s nog ander poliesmanne op die werf. “Ek wil hê jy moet ‘n paar dinge fokken goed verstaan,” sê hy en Keyter kyk verbaas op na hom.

“Nommer een, jy maak nie weer jou bek oop met ondervraging nie, behalwe as ek jou toestemming gee. Verstaan jy dit?”

“Jissis. Wat het ek gedoen?”

“Verstaan jy dit?”

“Okay, okay.”

“Nommer twee. Ek het nie vir jou gevra nie. Jy is vir my gegee. Met die instruksie dat ek jou moet leer om ‘n speurder te wees. Nommer drie. As jy wil leer, dan moet jy luister. Verstaan jy?”

“Ek is ‘n fokken speurder.”

“Jy is ‘n fokken speurder? Nou sê vir my, meneer die fokken speurder, waar begin jy soek na ‘n moordenaar? Waar is die eerste plek wat jy kyk?”

“*Okay*,” sê Keyter, onwillig.

“*Okay* wat, Jaaa-mie?” Hy rek die lettergrepe.

“*Okay*, ek kry dit.”

“Kry wat?”

“Wat jy sê.”

“Sê dit, Jaaa-mie.”

“Vir wat sê jy Jaaa-mie? Ek kry dit, *okay*? Jy kyk eers naby die slagoffer.”

“Het jy daar gekyk?”

Keyter sê niks, hy hou net die stuurwiel vas in die tien-voor-twee-posisie.

“Jy is nie ‘n speurder se gat nie. Twee jaar uit Table View se stasie sê niks. Huisbrakies en motordiefstalle tel nie hier nie, Jaaa-mie. Jy hou jou bek en jy luister en jy leer. Of jy ry nou na Mat Joubert toe en sê vir hom jy kan nie saam met my werk nie.”

“*Okay*,” sê Keyter.

“*Okay* wat?”

“*Okay*, ek sal stibly.”

“En leer.”

“En leer.”

“En dan kan jy maar weer uitklim, want ons is nie klaar hier nie.” Hy staan terug, maak ruimte vir die motordeur om oop te gaan. Keyter klim uit, maak die deur toe en vou sy arms voor sy bors. Hy leun terug teen sy kar.

“Is ons seker sy het dit nie gedoen nie?”

Keyter trek sy skouers op. As hy sien dit is nie genoeg nie, sê hy “nee”, maar versigtig.

“Het jy gehoor wat ek daar binne gesê het?”

“Ja.”

“Dink jy sy kon dit gedoen het?”

“Nee.”

“Maar sy wou dit doen?”

“Ja.”

“Nou moet jy dink, Jaaa-mie. Trek haar skoene aan.”

“Hu?”

“Dink soos sy sal dink,” sê Bennie Griessel en onderdruk die impuls om sy oë hemelwaarts te gooi.

Keyter ontvou sy arms voor sy bors en druk twee vingers teen sy slape.

Griessel wag.

“Okay,” sê Keyter.

Griessel wag.

“Okay, sy is te klein om Laurens te steek,” en hy kyk na Griessel vir goedkeuring. Bennie knik.

“En sy kan nie haar hande op die rewolwer kry nie.”

“Dis reg.”

Die vingers werk teen die slape.

“Nee, fok, ek weet nie,” sê Keyter met ‘n ergerlike handgebaar en staan regop.

“Hoe sal jy voel?” sê Griessel, die geduld wat soos lood aan sy stem hang. “Jou kind is dood. En dis jou *lover* wat dit gedoen het. Hoe sal jy voel? Jy haat, Jamie. Jy sit hier by die huis en jy haat. Sy sit in die polisieselle en jy weet sy gaan op borgtog uitkom, die een of ander tyd. En jy wens jy kan haar dood bliksem oor wat sy gedoen het. Jy sien dit in jou kop, hoe jy haar skiet, of steek. En dan hoor jy op die radio van hierdie ou wat sy mes in het vir mense wat met kinders neuk. Of jy lees die koerant. Wat doen jy, Jamie? Jy huil en jy hoop. Jy wens. Want jy is klein en swak en jy het ‘n superhero nodig. Jy dink, ‘sê nou maar net hy kom met sy groot assegaai’ en jy hou van wat jy dink. Maar die week is lank, Jamie. Jy dink later, ‘wat as hy nie kom om haar dood te maak nie. Bothma het gesê die rewolwer is weggesteek. So sy het tien teen een so ‘n bietjie gesoek. Hoekom, Jamie? Want die assegaai-ou gaan dalk nie kom nie. En dan, wat is die logiese volgende stap? Jy soek jou eie assegaai-ou. En waar begin jy soek? Waar kry jy iemand wat net so ‘n gladde kak in Laurens het as jyself? Want sy het ‘n humeur gehad. Harde vrou. Waar soek jy?”

“Okay,” sê Keyter en skop met ‘n Nike Crosstrainer na ‘n graspol. “Okay, ek kry dit. Jy soek hier, op die plot.”

“Daar’s hoop vir jou Jamie.”

“Die werkers?”

“Dis reg. Wie maak die stalle skoon? Wie sny die voer? Op wie het Laurens al geskree en gevloek as hulle laat by die werk aankom. Wie sal vir vyfhonderd rand ‘n gunsie doen?”

“Ek kry dit.”

“Ek wil hê jy moet gaan gesels, Jamie. Kyk na lyftaal, kyk na oë. Moenie beskuldigings maak nie. Net gesels. Vra of hulle nie iets gesien het nie. Vra of Laurens ‘n moeilike werkgewer was. Simpatiek. Vra of hulle al van die assegaai-man gehoor het. Gee mense kans om te praat. Partykeer praat hulle te graag en te veel. Luister, Jamie. Luister met al twee jou ore en met jou oë en met jou kop. Die ding met ‘n moordondersoek is, jy kyk

eers van ver af, na alles. En dan kom jy 'n tree nader en jy kyk weer. Nog 'n tree. Jy storm nie in nie. Jy bekruip.”

“Ek kry dit.”

“Ek gaan in, kantoor toe. Ons soek die ander dossiere. Ek gaan die ondersoekbeamptes vra om my alles te vertel van Davids en Pretorius. Bel my as jy klaar is, dan kom jy.”

“Okay, Bennie.” Dankbaar.

“Okay,” sê hy en draai om, na sy kar toe en hy dink ‘fok, netnou begin ek ook soos hy te praat’.

25.

Hy is nog in vergadering met die twee ondersoekbemaptes wanneer Cloete, die skakeloffiesier, bel en sê die media hoor daar was nog ‘n Artemis-moord.

“’n Wat?”

“Jy weet, die assegaai-ding.”

“Artemis?”

“Dis die *Argus* wat met die kak begin het, Bennie. Een of ander Griekse god wat met ‘n spies gesteeke het of iets. Is dit waar?”

“Dat ‘n Griekse god met ‘n ...”

“Nee, nee, dat die Laurens-vrou wat die kind doodgeslaan het, die jongste slagoffer is.”

Die media. Fok. “Al wat ek nou kan sê is dat Laurens vanoggend dood buite haar huis gevind is. Die lykskouing is nog nie afgehandel nie.”

“Hulle gaan meer wil hê.”

“Ek het nie nou meer nie.”

“Sal jy bel as daar meer is.”

“Ek sal,” maar hy lieg, hy is hoegenaamd nie van plan om die media met inligting te voer nie.

• • • •

Mohammed “Love Lips” Faizal bel hom net voor hy lykshuis toe gaan en vra of hy die sitkamerstel kan kom aflewer. Hy ry woonstel toe om te gaan oopsluit en jaag dan Soutrivier toe, want Pagel wag vir hom.

Hy hoor die musiek as hy die voordeur van die Staatslykhuys agter hom toemaak en hy grinnik. Dis hoe jy weet professor Phil Pagel, die hoofpatoloog, is by die werk. Want Pagel speel net Beethoven, op 'n tienduisendrand-hoëtroustersel in sy kantoor, so hard as wat nodig is.

“A, Nikita,” sê Pagel met opregte genoegdoening as Griessel by sy deur inloer. Hy sit agter 'n rekenaar en moet opstaan om die die musiek sagter te draai. “Hoe gaan dit, my vriend?”

Pagel noem hom al twaalf jaar lank ‘Nikita’. Want die eerste keer toe hy vir Griessel ontmoet het, het hy gesê “Ek is seker dis hoe ‘n jong Krutchev gelyk het”, en Griessel moes hard dink wie Krutchev is. Hy het nog altyd ‘n oordadige respek vir hoogs geleerde en gekultiveerde mense gehad, hy, met net matriek en polisie-eksamenkwalifikasies. Hy het op ‘n keer vir Pagel gesê, “Fok, Prof, ek wens ek was so slim soos jy.” En toe kyk Pagel hom so en hy sê: “Ek vermoed weer jy is die slim een, Nikita. En jy het nog *street smarts* ook.” Hy het daarvan gehou. En die feit dat Pagel, wat so dikwels op die koerante se sosiale blaaie was, Vriende van die Opera, Red die Simfonie-orkes, Aids Action Campaign, hom soos ‘n gelyke behandel het. Nog altyd. Dit lyk vir hom of Pagel nie oud word nie – lank en skraal en onmoontlik aantreklik, daar’s mense wat sê hy lyk soos die ster van die een of ander televisie-sepie wat Griessel nog nooit gesien het nie.

“Dit gaan goed dankie, prof. En met jou?”

“Voor die wind, my vriend. Ek is nou net klaar met die ongelukkige mejuffrou Laurens.”

“Prof, hulle het die hele ding nou vir my gegee - Davids, Pretorius, die werke. En Bushy-hulle sê vir my jy dink ook dis ‘n assegaai.”

“Nie dink nie. Redelik seker. Wat is anders aan jou Nikita? Hare gesny? Kom, ek gaan wys jou.” Hy stap voor, in die gang af, maak die swaaideure na die post-mortemlaboratorium met ‘n behendige stamp van die palms oop. “Ons het lanklaas ‘n assegaai gesien, dis nie meer ‘n wapen van voorkeur nie. Twintig jaar gelede was dit meer algemeen.”

Die reuke van dood en formalien en goedkoop lugverfrisser in die vertrek, die lugversorging byna koud. Pagel rits die swart lyksak oop. Laurens se oorskot lê daarbinne, soos ‘n kokon, nakend. ‘n Enkele wond in die middel van haar bolyf, tussen twee klein borste.

“Wat nie by Davids teenwoordig was nie,” sê Pagel as hy twee rubberhandskoene behendig aantrek, “is die uitsteekwond. Insteekwond was breed, hier by die ses sentimeter, maar daar was niks agter nie. My gevolgtrekking was ‘n baie breë lem, of twee steke met ‘n enkele dunner lem, hoewel effens onwaarskynlik. Maar ek het nie ‘assegai’ gedink nie. Met Pretorius was daar die uitsteekwond, twee komma sewe sentimeter breed, en die insteekwond van ses komma twee. Dis toe dat ek die kloutjie by die oortjie bring.”

Hy draai Laurens se lyk op haar sy. “Kyk hier, Nikita. Uitsteekwond reg agter, net langs die spinale kolom. Ek moes wegsny aan die insteekwond om die chemiese analise te doen, so jy kan nie meer sien nie, maar dit was selfs breër – ses komma sewe, ses komma sewe-vyf.”

Hy laat die liggaam weer sorgsaam op die rug lê, trek die kleed daaroor.

“Dit sê ‘n paar dinge, Nikita, wat jy interessant behoort te vind. Die lem is lank, ek vermoed hier by die sestig sentimeter. Ons sien heelwat vleismes-steekwonde, jy weet, die soort wat jy by Pick ‘n Pay koop, omtrent vyf-en-twintig sentimeter lem. Só ‘n wond wys duidelik net een snykant en soms is daar ‘n uitsteekwond, maar feitlik nooit groter as ‘n sentimeter nie. Insteekwond gewoonlik drie, by uitstek vier sentimeter. Hier het ons twee snykante, baie soos ‘n bajonet, maar veel breër en dunner as ‘n bajonet. Aansienlik breër. Bajonet doen ook meer skade aan die ingewande, hulle is ontwerp daarvoor, het jy geweet? So jy het ‘n lem van sestig lank, met ‘n dun steekpunt wat stelselmatig breër word na agter, waar dit net onder die sewe sentimeter is. Volg jy, Nikita?”

“Ek is met jou, prof.”

“Dis klassieke assegai, daar’s niks anders wat naby kom nie. Nie eens ‘n swaardwond nie. Swaard is natuurlik baie skaars, ek dink ek het twee gesien in my lewe. Swaard het ‘n

groter uitsteekwondlengte en die sywande is baie meer egalig. Maar dis nie al nie. Toe die chemiese analise terugkom was daar ‘n paar verrassings. Mikroskopiese hoeveelhede as, diervette en ‘n klompie stowwe wat hulle eers nie kon plaas nie, hulle moes deur die tabelle gaan. Kom toe later uit dis Cobra. Jy weet, die goed wat die mense gebruik om vloere mee blink te maak. Diervette was bees. Jy kry dit nie by swaarde nie. Toe begin ek rondkrap, Nikita, want dis lanklaas dat ek ‘n assegaai gehad het, ‘n mens vergeet baie van dié goed. Kom, ons gaan kantoor toe, die aantekeninge is daar. Daar’s iets wat anders is aan jou, wag moenie sê nie,” en Pagel stap voor, terug na sy kantoor toe.

Griessel kyk af na sy klere. Daar’s niks fokken anders aan hom nie.

“Sit, my vriend, laat ek net my storie agtermekaar kry.” Hy haal ‘n swartuglêer van die rak teen die muur af, blaai daarin.

“Die as. Hulle gebruik dit om die lem mee te poets, die ystersmede. Eintlik moet jy sê die assegaaismede, want dis al wat hulle maak. Ou metode, hulle het dit destyds gebruik om Kaapse silwer ook blink te kry, jy sien nog van die stukke in die antiekwinkels, die verweer is kenmerkend. Dit sê vir ons die assegaai is op die tradisionele manier gemaak. Maar ek kom terug daarnatoe. Dieselfde met die beesvet en die Cobra. Dis nie vir die lem nie, dis vir die hef. Die Zoeloes gebruik dit om die hout mee te behandel, om dit lekker glad en blink te maak. Om die hout te preserveer, anders trek die steel krom.

“Nou goed, jy gaan sê dit alles help jou nie veel nie, want hoe vang jy die ou met Cobra-vloerpolitoer? Ek het rondgebel, Nikita, het ‘n paar vriende in die curio-bedryf. Hulle sê daar’s deesdae drie soorte assegaai op die mark: Dié wat ons kan ignoreer, is die goed wat hulle by Groentemarkplein se vlooiemark verkoop. Dit kom uit die noorde, selfs so ver soos Malawi en Zambië, dis swak gemaak, met kort, dun lemme en ysterstele en baie Afrika-barok draadwerk. Dis vir die toeriste gemaak en aap gewoonlik die een of ander rituele assegaai van ‘n Afrika-kultuur na.

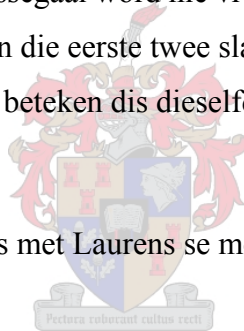
“Die tweede soort is die sogenaamde antieke of geskiedkundige spies of assegaai – of die kort steekassegaai, of die lang gooispies. Al twee soorte het lemme wat ons wondprofiel pas, maar daar is een groot verskil: Die antieke assegaai se lem is pikswart van die bees-

skaap en bokbloed, want die Zoeloes gebruik dit om te slag. Om die dier dood te maak. Die asreste sal ook in veel groter hoeveelhede onder die mikroskoop sigbaar wees. Kan jy glo, Nikita, hulle verkoop die ou assegaai vir vyf, sesduisend rand stuk? Tot tienduisend, as daar goeie bewys van ouderdom is?

“Met nie een van jou slagoffers het ons dierbloed-reste gekry nie, wat beteken jou assegaai is óf antiek, maar goed skoongemaak, óf dit is van die laaste soort: presies dieselfde vorm en vervaardiging as die antieke, maar onlangs gemaak. En die roes sê vir ons dis laasgenoemde. Ek het vir hulle gevra om na oksidasie-neerslae in die wond onder die spektrometer te kyk, en daar was omtrent niks. Geen roes nie, geen ouderdom nie. Jou assegaai is in die laaste drie, vier jaar gemaak, bes moontlik binne die afgelope 18 maande.

“O, nog ‘n ding: Ek vermoed die assegaai word nie vreeslik deeglik skoongemaak ná elke moord nie. Ons het oorblyfsels van die eerste twee slagoffers se bloed en DNA uit Laurens se steekwond gehaal. Wat beteken dis dieselfde wapen en bes moontlik dieselfde moordenaar.”

Daar gaan sy teorie dat Bothma iets met Laurens se moord te doene gehad het. Hy knik vir Pagel.

“Die ding is, Nikita, daar’s nie baie mense wat meer tradisionele assegaai maak nie. Die aanvraag is klein. Dit bestaan hoofsaaklik op die afgelêe platteland van KwaZulu, waar die tradisies nog in gebruik is, waar hulle nog beeste slag op die ou manier. Waar hulle nog beesvet vir die stele gebruik en Cobra koop om die stoep mee te poleer. Ek dink ook nie ons praat hier van die lang gooispies nie. Die invalshoek van die wond is nie hoog genoeg nie. Ek dink hierdie is ‘n steekassegaai, gemaak deur ‘n ystersmid iewers op die Makathini-vlakte, in die afgelope jaar. Die vraag, natuurlik, is hoe op aarde dit van daar gekom tot hier, in die hande van ‘n man wat ‘n appel te skille het met mense wat kinders leed aandoen. Eienaardige keuse van wapen.”

“‘n Man, prof? Definitief?

“Ek reken so. Dis die diepte van die wond. Om ‘n assegaai deur die borsbeen te kry is nie só moeilik nie, maar om dit reg deur te kry, ‘n rib agter te breek en vier, vyf sentimeter by die rug uit te steek, vat baie krag, Nikita. Of baie woede en adrenalien, maar as dit ‘n vrou is, is sy ‘n Amasone.”

“Dis ‘n goeie keuse van wapen, prof. Stil. Doeltreffend. Jy kan hom nie naspeur soos ‘n vuurwapen nie.”

“Maar selfs die steekassegaai is nie klein nie, Nikita. Meter en ‘n half, selfs langer.”

Griessel knik. “Die vraag is: hoekom ‘n assegaai. Hoekom nie ‘n moerse jagmes of ‘n bajonet nie. As jy wil steek, is daar baie gereedskap.”

“Behalwe as jy ‘n stelling wil maak.”

“Dis wat ek ook dink, maar wat se fokken stelling? Wat sê jy? Ek’s ‘n Zoeloe en ek is lief vir kinders?

“Of miskien wil jy hê die polisie moet dink jy’s ‘n Zoeloe, maar jy’s eintlik ‘n Boer uit Brackenfell.”

“Of jy wil net aandag trek vir jou saak.”

“Jy kan nie stry nie, Nikita, dis ‘n goeie saak. My eerste impuls is dat ons hom moet laat begaan.”

“Nee, fok, prof, ek stem nie saam nie.”

“Komaan, jy moet erken sy saak het meriete.”

“Meriete, prof? Waar’s die meriete?”

“Soveel soos ek glo in die regstelsel, is dit nie perfek nie, Nikita. En hy vul ‘n interessante leemte. Of leemtes. Dink jy nie daar’s ‘n paar ouens daar buite wat nou twee keer gaan dink voor hulle iets aan kinders doen nie?”

“Prof, kindermolesteerders is laer as kreefkak. En elke een wat ek nog ooit gevang het, wou ek dood bliksem met ‘n stomp voorwerp. Maar dis nie die punt nie. Die punt is, waar trek jy die streep? Maak jy almal dood wat nie rehabiliteerbaar is nie? Psigopate? Dwelmslawe wat selfone steel? ‘n Seven Eleven eienaar wat sy vier-en-veertig Magnum gryp omdat ‘n manies-depressiewe kleptomaan ‘n blikkie sardiens steel? Het sy saak ook meriete? Fok, prof, nie eens die psigiaters kan saamstem oor wie rehabiliteerbaar is nie, elkeen het ‘n ander storie in die hof. En nou wil ons hê elke Jan Rap en sy maat met ‘n assegaai moet daai roep maak? En hierdie hele ding oor die doodstraf ... Nou wil almal dit skielik terughê. Tussen my en jou, ek is nie noodwendig téén die doodstraf nie. Daar’s fokkers wat ek weggesit het wat dit meer as verdien het. Maar met een ding kan ek nie stry nie: dit was nog nooit ‘n afskrikmiddel nie. Hulle het net soveel gemoor in die ou dae, toe ons hulle gehang het en in die stoel gebraai het. So ek sien nie die meriete nie.”

“Stewige argument.”

“Chaos, prof. As ons bosgeregtigheid toelaat, is dit die eerste stap na chaos.”

“Jy’s nugter, Bennie.”

“Prof?”

“Dis wat anders is aan jou. Jy’s nugter. Hoe lank?”

“‘n Paar dae, prof.”

“Goeie genade, Nikita, dis soos ‘n stem uit die verlede.”

26.

Nog voor hy by sy kar is, bel Jamie Keyter en sê hy wil kom verslag doen en Griessel sê “kry my by die Fireman’s”, sonder om te dink. Sy kop is by die assegaai en die moorde en die meriete van ‘n vigilante terwyl hy met Albertstraat stad se kant toe ry.

“Stewige argument,” het die professor gesê, maar waar kom dit vandaan? Hy het nie nagedink nie. Hy het net gepraat. En hy kon sweer ‘n deel van hom het hangkakebeen-verbaas geluister en ná die argument kopskuddend gevra “Wat de fok?”

Want skielik was hy die groot misdaad-filosoof. Van waar?

Vandat hy ophou met drink het. Dis van waar.

En dan is dit is asof iemand die fokusring draai en hy die afgelope vyf, ses jaar skerper kan sien. Kan dit só lank wees dat hy nie gedink het nie? Nie nagedink het nie? Dat hy net sy werk meganies gedoen het, volgens die boek, volgens die reëls, die bepalings van die Wet. Misdaadtoneel, dossier, voetwerk, inligting, oorhandiging, getuienis, klaar. Met die drank wat soos ‘n goue mislaag oor dit alles lê, sy buffer teen dink.

Want dit wat hy nou is en nou dink, is nie soos dit aan die begin was nie. Aan die begin het hy gewerk in terme van “ons” en “hulle”, twee teenpole, twee aparte groepe aan weerskante van die wet, seker in die wete dat daar ‘n definitiewe verskil is, ‘n skeidslyn. Om die een of ander rede. Miskien geneties, miskien sielkundig, maar dis is maar hoe dit is: sommige mense pleeg misdaad en sommige nie en dit was sy werk om die samelewing van die eersgenoemde groep te suiwer. Nie ‘n oneindige proses nie, net ‘n aansienlike een. Eintlik eenvoudig. Identifiseer, aankeer en verwyder.

En nou, aan hierdie kant van die dranktonnel, in sy herontdekte nugterheid, besef hy dat hy dit nie meer glo nie.

Nou weet hy almal is só. Die misdaad lê iewers, ‘n hibernerende slang in elkeen se onderbewussyn. En in die hitte van gierigheid, of jaloesie, haat, wraak, vrees spring dit bakkop regop en pik. Jy’s net gelukkig as dit nie met jou gebeur nie, as jou lewenspad

tussen die moeilikheid deur slinger en jy by die eindpunt kom en die ergste wat jy gedoen het was om skuifspelde by die werk te steel.

En dis hoekom hy vir Pagel gesê het daar moet 'n kollektiewe streep getrek word. Daar moet 'n stelsel wees. Orde, nie chaos nie. Jy kan nie individue vertrou om geregtigheid af te meet en toe te pas nie. Niemand is suiwer nie, niemand is objektief nie, niemand is bestand nie.

Albertstraat word New Market, word Strandstraat en hy wonder van wanneer af hy só begin dink het, waar was die oorgangspunt? Of was dit 'n proses van ontnugtering? Kollegas wat geval het voor versoekinge, pilare van die gemeenskap wat hy in boeie weggelei het? Of sy eie verval? Sy eie swakhede ontdek het? Die eerste keer toe hy besef hy is dronk by die werk en hy kan daarmee wegkom. Toe hy sy hand teenoor Anna gelig het.

Maak nie saak nie.

Hoe vang jy 'n vigilante? Dis wat saak maak.

Moord is motief. Waar lê die assegaaiman s'n? Waarom?

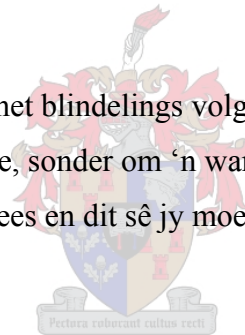
Is hier motief? Of is hy soos 'n reeksmoordenaar, die motief iewers verskuil in die kortsluitings van foutiewe breinbedrading? En dan is daar fokkol, niks wat 'n spoor na 'n oorsprong laat nie, niks waaraan jy kan gaan torring en trek tot iets loskom en jy dit beetkry en begin inkatrol nie.

Met 'n reeksmoordenaar wag jy. Jy kyk na elke slagoffer en elke moordtoneel en jy bou 'n profiel en jy lê elke bewysstuk langs mekaar en jy wag tot daar 'n prentjie begin vorm en jy hoop dit maak sin, jy hoop dit weerspieël die werklikheid. Jy wag tot hy 'n fout maak. Jy wag dat sy selfvertroue blom en hy minder vesigtig raak en hy 'n buitebandspoor of 'n vlekke semen of 'n vingerafdruk los. Of jy raak gelukkig en jy hoor twee verpleegsters praat oor supermarkte en jy vat 'n vet kans en die eerste Vrydagaand wat jy hom gaan voorlê, slaan jy die jackpot.

In die ou dae het hulle gepraat van Griessel se Geluk, kopskuddend, jissis, Bennie, jy's fokken *lucky*, my maat, en dit het hom die moer in gemaak. Hy was nooit *lucky* nie, hy het instink gehad. En die moed om dit te volg. En destyds die ruimte, toegegee. "Gaan aan, Bennie," het kolonel Willie Theal, sy eerste Moord-en-Roof-bevelvoerder, gesê. "Dis die resultate wat tel." Brandmaer Willie Theal, van wie wyle vet sersant Nougat O' Grady gesê het "There, but for the Grace of God, goes Annorexia." In die dae toe die Strafproseswet 'n soort vae riglyn was wat jy gebruik het as dit jou pas. En nou is O' Grady in die graf en Willie Theal sit op Prins Albert met longkanker en 'n polisiepensioen en as jy nie vir 'n werfetter sy regte voorlees voor jy hom arresteer nie, gooi hulle die fokken saak uit die hof uit.

Maar dis deel van die stelsel en die stelsel skep orde en dis goed so, hy moet nog net orde in sy lewe ook skep. Wat maklik behoort te wees, want die alkoholis se strafproseswet is die Twaalf Stappe.

Fok. Hoekom kan hy dit nie maar net blindelings volg nie? Hoekom kan hy nie 'n dissipel word sonder om te dink nie, sonder om 'n wanhoopsgevoel hier in sy maag te ontwikkel as hy die Tweede Stap lees en dit sê jy moet glo'n Krag groter as jyself gaan jou drankdolheid genees.

Hy draai regs in Buitengracht, kry parkering, klim uit en stap in die vroegaand na die neonteken. *Fireman's Arms*. Die suidooster pluk aan sy klere, asof dit hom wil terughou en dan is hy in die deur en die taverne maak oop voor hom, die veilige, warm hart, die muwwe reuk van sigaretrook en bier wat dekades lank bietjies-bietjies op die mat gemors is. Kameraderie in die geboë skouers wat oor glase hurk, die televisie in die hoek wys Supersport-kriekethoogtepunte. Hy staan vir 'n oomblik, laat die atmosfeer oor hom daal. Tuiskoms. Hy voel die verlange om daar te gaan sit, by die houtkroegblad met sy honderde littekens. Om 'n brandewyn en coke te bestel. Om hom reg te skuif vir die eerste diep teug en te voel hoe die sinapse hier heel bo in sy kop knetter van die lekker en die hitte deur hom gly. Net een dop, sê sy kop vir hom en dan vlug hy, stamp die deur oop en loop uit. 'n Rilling trek deur sy lyf, want hy ken dié refryn, *net een dop*. Hy loop

kar toe, haastig. Hy moet inklim en die deur sluit en hy moet ry. Nou. Sy selfoon lui, hy gryp dit en sy hand bewe al weer. “Griessel.”

“Bennie, dis Mat.”

“Jissis.” Uitasem.

“Wat?”

“Goeie tydsberekening.”

“O?”

“Ek ... eee ... was net op pad huis toe.”

“Ek is by die Provinsiale Kommissaris se kantoor. Kan jy ‘n draai kom maak?” Met ‘n stemtoon wat sê ‘moenie vra hoekom nie, ek kan nie nou praat nie’.

“Caledon Plein?”

“Ja.”

“Ek’s nou daar.”

Hy bel vir Keyter en sê iets het opgeduik.

“Okay.”

“Dan praat ons liever môre.”

“Okay, Bennie.”

• • • •

Daar is vier mense in die kommissaris se kantoor. Griessel ken net drie van hulle – die kommissaris self, John Afrika, die speurhoof, en Mat Joubert.

“Inspekteur, my naam is Lennie le Grange en ek is ‘n Lid van die Parlement,” sê die vierde met ‘n uitgestrekte hand. Griessel skud blad. Le Grange het ‘n donkerblou pak klere aan, helder rooi das soos ‘n termometer. Sy greep is koel en benerig.

“Ek is opreg jammer om jou dié tyd van die aand te pla, ek hoor jy het ‘n lang dag gehad. Kom sit gerus, ons gaan jou nie lank ophou nie. Hoe gaan dit met die ondersoek?”

“So goed as wat dit kan,” sê hy en kyk na Joubert vir hulp.

“Inspekteur Griessel is nog besig om hom in te grawe in die dossiere,” sê Joubert as hulle almal om die ronde vergadertafel van die kommissaris gaan sit.

“Natuurlik. Inspekteur. Laat ek tot die punt kom. Ek het die twyfelagtige voorreg om die voorsitter te wees van die Parlementêre portefeuljekomitee oor justisie en staatkundige ontwikkeling. En soos jy dalk al in die media verneem het, is ons besig met die ontwikkeling van ‘n nuwe Wetsontwerp vir Seksuele Oortredings.”

Griessel verneem min van die media. Maar hy knik sy kop.

“Nou goed. Deel van dié Wetsontwerp is ‘n voorgestelde Register van Seksoortreders, ‘n lys met die name van elkeen wat al aan ‘n seksoortreding skuldig bevind is – verkragters, seks met ‘n minderjarige, noem maar op. Ons aanbeveling is dat dié Register aan die publiek beskikbaar gestel kan word. Ons wil byvoorbeeld verhoed dat ouers hul kind reguit in die hande van ‘n pedofiel stuur as hulle hul kind in ‘n kleuterskool plaas. En, om eerlik te wees, hierdie element van die Wetsontwerp is kontroversieel. Daar is mense wat sê dit is ‘n inbreuk op die Grondwetlike reg op privaatheid. Dis een van daardie sake wat oor partygrense heen verdelings veroorsaak. In dié stadium lyk dit of ons die Wetsontwerp gaan deurbly, maar die meerderheid is nie groot nie. Ek is seker jy begin nou verstaan waarom ek hier is.”

“Ek verstaan,” sê Griessel.

Die LP haal ‘n wit foliovel uit sy baadjiesak.

“En net om sake nog interessanter te maak, wil ek vir jou aanhaal uit *Die Burger* van twee weke gelede. Ek het ‘n nuuskonferensie gegee en toe haal hulle my só aan: ‘As daar gevolg is vir die seksuele oortreder, soos vigilante-aanvalle teen hom of dat hy nie ‘n werk kan kry nie, dan moet dit maar so wees. ‘n Seksoortreder verbeur die reg op privaatheid. Die reg op privaatheid is nie belangriker as ‘n vrou of ‘n kind se reg op liggaamlike integriteit nie,’ het adv. Lennie le Grange, voorsitter van die portefeuljekomitee oor justisie en staatkundige ontwikkeling, gister gesê.”

La Grange kyk betekenisvol na Griessel. “Ek en my groot bek, Inspekteur. ‘n Mens sê hierdie goed omdat jy met soveel passie glo dat ons kinders en ons vroue beskerm moet word. Jy sê dit uit reaksie vir wat jy glo vergesogte spoke is wat die Opposisie opjaag. Ek meen, ‘n vigilante ... Miskien het ek gedink dit sal nooit gebeur nie. Of as dit gebeur, sal dit ‘n enkelvoudige geval wees waarin die Polisie vinnig sal ingryp en ‘n arrestasie maak. Maar jy voorsien nie ... nie hierdie ding wat nou aan die gebeur is nie.”

Le Grange leun oor die lessenaar. “Hulle gaan my eie woorde vir my voer. Maar dit is deel van my werk. Dit is die risiko wat ek loop. Ek gee nie daarvoor om nie. Maar ek gee om vir die Wetsontwerp. En daarom wil ek jou vra om om hierdie ding te stop. Sodat ons ons kinders en ons vroue kan beskerm.”

“Ek verstaan,” sê hy weer.

“Wat het jy nodig, Bennie,” vra die Kommissaris, asof hulle ou vriende is.

Hy aarsel voor hy antwoord. Hy kyk na die politikus en na die Wes-Kaapse polisiehoof en dan sê hy “Die een ding wat nou nie beskikbaar is nie, Kommissaris. Tyd.”

“En behalwe dit?” Die stemtoon sê dit is nie die antwoord wat hy wou gehoor het nie.

“Wat Bennie sê is dat dié soort van saak ingewikkeld is. Die probleem is die gebrek aan voor-die-handliggende motief,” sê Mat Joubert.

“Dis reg,” sê Griessel. “Ons weet nie hoekom hy dit doen nie.”

“Hoekom sal enigiemand dit doen,” vra La Grange. “Dis tog om kinders te beskerm. Dis duidelik.”

“Motief,” sê John Afrika, “is gewoonlik ‘n identifiseerder, meneer La Grange. As die assegaaiman se motief bloot is om kinders te beskerm, identifiseer dit hom as een van omtrent 10 miljoen besorgde mans in dié land. Almal wil kinders beskerm, maar net een is besig om moord te pleeg om dit te doen. Wat maak hom anders? Waarom het hy dié uitweg gekies? Dit is wat ons moet weet.”

“Daar is ‘n paar dinge wat kan help,” sê Griessel.

Almal kyk na hom.

“Ons moet weet of Enver Davids die eerste een was. Sover ons weet, is hy die eerste een in die Wes-Kaap. Maar misdaad teen kinders is oral. Miskien het hy op ‘n ander plek begin.”

“Wat sal dit help?” vra La Grange.

“Die eerste een kan belangrik wees. Die eerste een kon om persoonlike redes gedoen gewees het. Persoonlike wraak. En toe besluit hy hy hou daarvan. Miskien. Ons moet dit oorweeg. Die tweede ding wat sal help is ander assegaaimoorde of –aanvalle. Dit is ‘n uitsonderlike wapen. Die staatspatoloog sê hulle sien dit nie meer nie. Jy koop nie ‘n nuwe assegaai by die Seven Eleven nie. Hoekom het hy die moeite gedoen om een te kry? Dan is daar die kwessie van wáár hy hom gekry het. Prof. Pagel sê Zoeloeland. Kan die kollegas in Durban help? Weet hulle wie die goed maak en verkoop? Kan hulle gaan vrae vra? En die laaste ding wat ons kan doen, is ‘n lys van al die gerapporteerde misdaad teen kinders die afgelope 18 maande. Veral dié waar die verdagtes nie vasgetrek is nie.”

“Jy dink hy neem wraak?” vra adv. La Grange.

“Dis net nog ‘n moontlikheid,” sê Bennie. “Ons moet alles oorweeg.”

“Daar’s honderde dossiere,” sê die Kommissaris.

“Dis hoekom Bennie sê tyd is die een ding wat hy nodig het,” sê Mat Joubert.

“Bliksem,” sê adv. La Grange.

“Amen,” se John Afrika.

• • • •

Die Suidooster waai só erg dat hulle gebukkend na hul motors moet draf.

“Jy het goed gedoen daar binne, Bennie,” skree Mat Joubert oor die geloei van die wind.

“Jy ook.” En dan: “Jy weet, as jy meer gesuip het, kon jy ook nou ‘n inspekteur gewees het.”

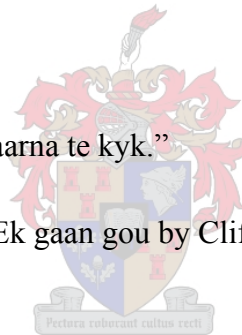
“In plaas van ‘n senior superintendent wat met al die politieke kak opgeskeep moet sit?”

“Presies.”

Joubert lag. “Dis een manier om daarna te kyk.”

Hulle kom by Griessel se motor. “Ek gaan gou by Cliffie ‘n draai maak,” sê hy.

“Ek kom saam. Sien jou daar.”

• • • •

Hy stoot die deur van Cliffie Mketsu se hospitaalkamer saggies oop en sien hulle sit – die vrou en twee kinders om die bed, almal in die geel poel van die bedliggie. Mketsu se vrou wat sy hand vashou, die kinders weerskante, hul oë op hul gewonde pa. En Cliffie wat daar lê met ‘n sagte glimlag, besig om iets te vertel.

Hy steek vas, skielik onwillig om te steur. Daar is iets anders ook, ‘n bewussyn van verlies, ‘n jaloesie, maar dan sien Cliffie hom en sy glimlag word breër en hy sê “Kom in, Bennie.”

• • • •

Voor sy woonstel se deur staan ‘n klein glaspotjie met ‘n enkele, onbekende rooi blommetjie daarin. En ‘n briefie, onder die potjie, twee keer gevou.

Hy tel dit op, maak die brief oop en die hoop styg op in hom. Anna?

Welcome in our building. Pop in for tea when you have the time.

En onder aan: *Charmaine. 106.*

Fok. Hy kyk af in die gang, in die rigting van 106. Dit is stil. Van iewers hoor hy ‘n televisie se klank. Hy sluit sy deur vinnig oop en gaan in, maak dit saggies toe. Hy sit die blompotjie op die ontbyttoonbank. Lees weer die briefie. En dan frommel hy dit op en gooi dit in sy nuwe asblik. Nie die soort van ding wat hy wil hê die kinders moet moreoggend sien rondlê nie.

Sy sitkamerstel. Hy staan terug en kyk daarna. Probeer dit deur die kinders se oë sien. Die plek lyk darem minder leeg, meer huis. Hy gaan sit op ‘n stoel. Nie te sleg nie. Hy staan op, gaan lê op die bank, met ‘n vae genoegdoening. Hy voel die moegheid, hy is lus om sy oë toe te maak.

Lang dag. Nommer sewe sedert hy laas gedrink het.

Sewe dae. Nog net honderd-drie-en-sewentig om te gaan.

Hy dink aan die Fireman’s Arms en sy kop wat vir hom sê *net een dop*. Hy dink aan Cliffie Mketsu se gesin. Die fok-op is, hy weet nie of hulle ooit weer só sal wees nie. Hy en Anna en Carla en Fritz. Hoe kry ‘n mens dit terug? Hou bou jy só ‘n band?

Dan onthou hy die foto en hy staan skielik op gaan seek dit. Hy kry dit in sy aktetas en gaan lê weer, met die lig aan. Hy kyk daarna. Bennie, Anna, Carla en Fritz.

Eindelik staan hy op, loop op slaapkamer toe en gaan sit dit op die vensterbank bo die bed. Dan gaan stort hy. Sy selfoon lui terwyl hy vol seep is. Hy loop ‘n nat spoor tot by sy bed en tel dit op. Dit kan Anna wees.

“Griessel.”

“Dis Cloete, Bennie. Die Sondagkoerante maak my mal,” sê die skakeloffisier.

“Wel, stuur hulle in hul moer.”

“Ek kan nie. Dis my werk.”

“Wat wil die assvoëls hê?”

“Hulle wil weet of Laurens Artemis is.”

“Of sy Artemis is?”

“Jy weet, of dit Artemis is wat haar doodgesteek het.”

“Ons weet nie wat die fokker se naam is nie.”

Cloete wat hom vererg aan die ander kant. “Is dit dieselfde moordwapen, Bennie?”

“Ja, dis dieselfde moordwapen.”

“En die selfde M.O.?”

“Ja.”

“En ek kan dit maar vir hulle sê?”

“Dit sal nie ‘n verskil maak nie.”

“Dit sal ‘n moerse verskil maak aan my lewe,” sê Cloete. “Want dan sal hulle my fokken ophou met bel,” en sit die telefoon neer.

27.

Hy klop drie minute voor tien soos ‘n vreemdeling aan sy eie huis se deur en Anna maak die deur oop en sy vra “Is jy nugter, Bennie?” en hy sê “Ja”.

“Is jy seker?”

Hy kyk haar in die oë om vir haar te sê sy eerste “ja” was genoeg. Hy sien sy lyk mooi. Sy het iets met haar hare gedoen. Dit is korter. Sy is gegrimeer, haar lippe rooi en blink.

Sy neem haar tyd voor sy reageer. “Ek roep die kinders,” en as hy sy voet voerentoe sit om in te gaan, maak sy die deur in sy gesig toe. Hy staan, eers verstom en dan daal die vernedering oor hom. Hy laat sy kop sak, want hy is te bang dat die bure buite gaan wees en hom só gaan sien. Almal sal weet hy is uitgeskop. Dié straat is soos ‘n klein dorpie.

Die deur gaan oop en Carla loop hom storm, kry hom om die nek beet en druk hom en sê “Pappa,” soos sy gedoen het toe sy klein was. Haar hare ruik na aarbeie. Hy hou haar teen hom vas en sê “My kind”.

Hy sien Fritz in die deur met ‘n rugsak in sy hand.

“Haai, pa,” ongemaklik.

“Hallo, Fritz.”

“Jy bring hulle sesuur terug,” sê Anna, wat agter haar seun staan.

“Ek sal,” sê hy.

Sy maak die deur toe.

Hoekom lyk sy so mooi? Wat gaan sy vandag doen?

• • • •

Carla praat te veel, te blymoedig en Fritz, wat agter sit, sê nie ‘n woord nie. Griessel kan in die spieëltjie sien sy seun kyk net uit deur die motor se venster, uitdrukkingloos. Hy

sien, in Fritz se profiel, eggo's van Anna se gelaatstrekke. Hy wonder waaraan Fritz dink. Aan die laaste aand toe sy pa by die huis was en sy ma geslaan het? Hoe kan hy dit regmaak? En Carla babbel oor die matriekafskeid wat voorlê en die intriges van wie vir wie gevra het om te gaan, asof sy eiehandig van dié dag 'n sukses gaan maak.

“Ek het gedink ons kan by die Spur gaan eet,” sê hy wanneer Carla asem skep.

“Okay,” sê sy.

“Ons is nie meer op laerskool nie,” sê Fritz.

“Die Spur is ‘n *gesinsrestaurant*, *stupid*,” sê Carla.

“Die Spur is vir kleintjies,” sê Fritz.

“Jy kan kies, Fritz,” sê Griessel. “Enige plek.”

“Maak nie saak nie.”

As hulle met die trappe oploop na sy woonstel toe, dink hy dit gaan vir die kinders erg wees. Dié klein, kaal plekkie. Pa se strafkamp. Hy sluit oop en staan terug sodat hulle kan ingaan. Carla verdwyn dadelik met die trappe op. Fritz staan in die deur en kyk na die plek.

“Cool,” sê hy.

“O?”

“Bachelors pad,” sê sy seun as antwoord en loop in. “Het pa nie ‘n TV nie?”

"Nee, ek ..."

"Pa het 'n *sweet* plekkie," sê Carla van bo van die trap af en dan lui sy selfoon. Hy knip dit van sy gordel af en sê "Griessel" en Jamie Keyter sê "Ek het gedink ek kom deur na jou toe dat ek kan rapporteer. Waar bly jy?"

Hy sal met Keyter moet praat, al wil hy hom nie hier hê nie. Hy gee aanwysings en groet.

"Ek sal net 'n bietjie werk vandag moet doen," sê hy vir die kinders.

"Wat se werk?"

"Dis 'n saak. My skofvennoot gaan 'n draai kom maak."

"Wat se saak, pa?" vra Carla.

"Dis 'n ou wat wat mense met 'n assegaai steek."

"Cool," sê Fritz.

"Artemis? Pa werk op die Artemis-ding?" vra Carla opgewonde.

"Ja," sê hy en wonder of hy al ooit met sy kinders oor sy werk gepraat het. Wanneer hy nugter was.

Carla duik op sy nuwe rusbank met die vlekke van onbekende oorsprong en sê "Maar dis nie 'n ou nie. Die televisie sê dis 'n vrou. Artemis. Sy neem wraak teen almal wat met kinders lol."

"Dis 'n man," sê Griessel en gaan sit in een van sy nuwe stoele, oorkant sy seun. Fritz se bene hang oor die leuning. Hy het 'n tydskrif uit sy rugsak gehaal. *PC Gaming*. Hy blaai daarin.

"O," sê Carla, afgehaal. "Weet pa wie dit is?"

"Nee."

"Nou hoe weet julle dis 'n man?"

"Dit is net baie onwaarskynlik dat dit 'n vrou is. Reeksmoordenaars is gewoonlik mans. Vroue gebruik feitlik nooit ..."

"Charlize Theron was 'n reeksmoordenaar," sê Carla.

"Wie?"

"Sy het 'n Oscar daarvoor gekry."

"Vir die moorde?"

"Pa weet nie wie Charlize Theron is nie," sê Fritz van agter sy tydskrif.

"Pa weet," sê Carla en hulle kyk vir hom om die argument te besleg en hy weet dit is die tyd om vir hulle te sê wat hy moet sê, die gesprek wat hy in sy kop gehad het toe hy vanoggend Brackenfell toe gery het.

"Ek is 'n alkoholis," sê hy.

"Pa ..."

"Wag, Carla. Daar's goed waaroor ons moet praat. Die een of ander tyd. Dit help nie ons maak of dit nie bestaan nie."

"Ons weet pa is 'n alkie," sê Fritz. "Ons weet."

"Bly stil," sê Carla.

"Hoekom? Dis al wat ons gedoen het en dit het niks gehelp nie en nou gaan hulle skei omdat pa suip soos 'n vis."

"Ons gaan skei?"

"Pa, hy praat nonsens ..."

"Het jou ma gesê ons gaan skei?"

"Sy het gesê pa kan terugkom as pa ophou drink. En ons weet pa kan nie ophou drink nie." Fritz se gesig is terug agter die tydskrif, maar hy kan die kwaad in sy seun se stem hoor. En magteloosheid.

"Ek het opgehou."

"Dit is al agt dae," sê Carla.

Fritz sit roerloos agter *PC Gaming*.

“Jy dink nie ek kan ophou nie?”

Fritz klap die tydskrif toe. “As Pa wou opgehou het, hoekom het pa nie al lankal nie? Hoekom?” Hy hoor die emosie in sy seun se stem, die trane wat vlak sit. “Hoekom het pa al daardie dinge gedoen? Hoekom het Pa vir ma geslaan? Op ons gevloek? Dink Pa dis lekker om jou pa só te sien?”

“Fritz!” Maar sy kry hom nie stil nie.

“Om jou elke aan in die bed te sit as jy uitgepass het? Om jou in die oggend op ‘n stoel te kry en jy ruik só en jy kan nie eens onthou wat jy gedoen het nie? Ons het nog nooit ‘n pa gehad nie. Net ‘n dronk ou wat daar bly. Pa ken ons nie. Pa weet niks. Pa weet nie ons steek die drank weg nie. Pa weet nie ons vat geld uit jou beursie sodat jy nie brandewyn kan koop nie. Pa weet nie ons kan nie vriende huis toe bring nie, want ons is skaam vir ons pa nie. Ons kan nie by ons vriende gaan slaap nie, want ons is te bang pa slaan vir ma as ons nie daar is nie. Pa dink ons hou nog van Spur toe gaan. Pa dink Charlize Theron is ‘n krimineel. Pa weet niks en Pa suip,” en dan kan hy nie meer die trane keer nie en hy staan op en storm met die trappe op. Griessel en Carla bly agter en hy kan nie vir haar kyk nie. Hy sit net in sy stoel en voel die skande. Hy sien die fokkop wat hy van sy lewe gemaak het. Die totale, onomkeerbare fokkop.

“Pa het opgehou,” sê Carla.

Hy sê niks.

“Ek weet pa het opgehou.”

• • • •

Die onrustigheid het vir Thobela Mpayipheli vroeg Sondagoggend al teen Tafelberg op gedryf. Hy het Kirstenbosch toe gery en die berg van agter af uitgeklim, met Skeleton Gorge op, tot hy swetend op die kruin gaan staan het en uitgekyk het oor alles, maar dit wou nie help nie.

Nou trek en druk hy aan die gevoel, hy soek redes, maar dit wil nie kom nie.

Dit is nie net die vrou nie.

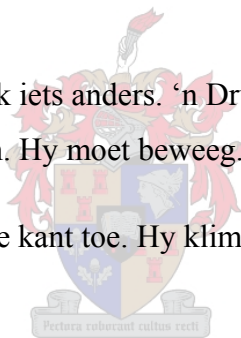
“O, Here,” het sy gesê. Hy het uit die struik se skaduwees gekom en in die donker die vuurwapen in haar hand gegryp en dit skerp gedraai, sodat haar greep losgekom het. Die honde blaffend om hulle, die skaaphond wat met skerp tande na sy hakke hap. Tot hy die dier moes skop en Laurens haar laaste woord gevorm het.

“Nee.”

Sy het met haar hande gekeer toe hy die assegaai ophig. Toe die lang lem ingaan, het daar ‘n vrede oor haar gekom. Net soos met Colin Pretorius. Verlossing. Dit is wat hulle wou hê. Maar binne hom was daar ‘n kreet, ‘n uitroep wat sê hy kan nie ‘n oorlog voer teen vroue nie.

Hy hoor dit steeds, maar daar is ook iets anders. ‘n Drukking. Soos mure. Soos ‘n nou gang. En hy moet uit. Die ooptes in. Hy moet beweeg. Aangaan.

Hy loop oor die berg, Kampsbaai se kant toe. Hy klim oor rotse tot die Atlantiese Oseaan hier onder sy voete lê.

Hoekom het hy nou dié drang? Om sy motorfiets te gaan haal en ‘n pad voor hom te hê wat aanhou strek. Want hy doen die regte ding. Hy twyfel nie meer nie. In die Spur, met die straatkinders, het hy antwoorde gekry wat hy nie gaan soek het nie. Dit het net na hom toe gekom, asof dit gestuur is. Die dinge wat mense aan hulle doen. Omdat hulle die maklikste teikens is.

Hy loop weer. Na die suide toe strek die berg uit, maak dit rondings wat jy nie verwag nie. Hoe ver kan jy só loop, op die kruin? Tot by Kaappunt?

Hy doen die regte ding, maar hy wil hier weg.

Want hier laat hom benoud voel.

Hoekom? Hy het nog nie 'n fout gemaak nie. Dit weet hy. Maar iets is verkeerd. Die plek is te klein. Hy gaan staan. Dit is sy instink, dink hy. Om aan te beweeg. Om toe te slaan en te verdwyn. Dit is hoe dit was, in die ou dae. Twee, drie weke van voorbereiding en dan doen jy jou werk en jy klim op 'n vliegtuig en jy is weg. Nooit twee keer na mekaar op dieselfde plek nie, dis moeilikheid soek. Dis spore laat, dis aandag trek. Dis swak strategie. Maar dit is al klaar te laat, want hy het aandag getrek. Groot aandag.

Daarom moet hy wegkom. Daarom moet hy in sy bakkie klim en ry.

28.

Hy sit die ketel aan.

“Ek sal koffie maak, pa,” sê Carla.

“Ek wil dit graag doen,” sê hy. En dan: “Ek weet nie eens hoe julle julle koffie drink nie.”

“Ek drink dit met melk en sonder suiker en Fritz vat melk en drie suikers.”

“Drie?”

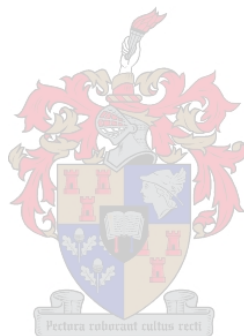
“Seuns,” sê sy en trek haar skouers op.

“Het jy ‘n *boyfriend*?”

“Soort van.”

“O?”

“Daar is ‘n ou ...”

“Is melkpoeier reg?”

Sy knik. “Sy naam is Sarel en ek weet hy hou van my. Hy’s nogal *cute*. Maar ek wil nie nou te *involved* raak nie, met die eksamens en goed.”

Hy hoor Anna se stem in haar, in die intonasie en die verstandigheid. “Dis slim,” sê hy.

“Want volgende jaar wil ek gaan swot, pa.”

“Dis goed.”

“Sielkunde.”

Sodat sy haar pa se kop kan uitpluis?

“Miskien kan ek ‘n beurs kry as ek goed doen, dis hoekom ek nie nou *involved* wil raak nie. Maar ma sê sy het ‘n paar rand weggesit vir ons *swottings*.”

En hy weet niks daarvan nie. Hy gooi die kookwater in die koppies, dan die poeiermelk, die suiker vir Fritz.

“Ek wil vir hom die koffie vat.”

“Pa moenie *worry* oor hom nie. Hy net ‘n tipiese *teenager*.”

“Hy sukkel met sy pa se alkoholisme,” sê hy en loop op met die trap. Fritz lê op Griessel se bed, met die foto in sy hande, die foto van hulle as gesin.

“Drie suikers,” sê hy.

Fritz sê niks. Griessel gaan sit op die bed se voetenend. “Ek is jammer,” sê hy.

Fritz plaas die foto terug op die vensterbank.

“Dit maak nie saak nie.” Hy sit regop en neem die koffie.

“Ek is jammer oor alles wat ek aan jou gedoen het. En aan jou ma en aan Carla.”

Fritz kyk na die stoom wat van die koffiebeker af opstyg. “Hoekom, pa? Hoekom drink pa?”

“Ek werk daaraan, Fritz.”

“Hulle sê dit is oorerflik,” sê sy seun en toets die vloeistof se temperatuur met ‘n versigtige sluk.

• • • •

Jamie Keyter het ‘n sporthempie aan en ‘n stywe kakiebroekie. Die hemp se kort moue is te nou en het opgeskuif bo die twee bollende bisepe. Hy sit op een van die kroegstoeltjies by die ontbyt-toonbank en drink sy koffie met twee suikers en melk en hy kyk kort-kort vir Carla terwyl hy praat. Griessel hou nie daarvan nie.

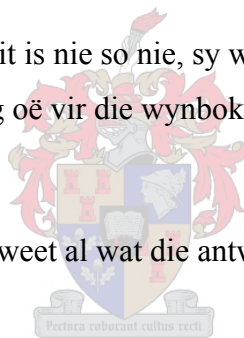
“En ek loop tot by die huisie, so ‘n kaiatjie en jy sien niks, jy hoor net hierdie TV-ding binne, daai een van daai mal groen ou wat so pryse in groentaaal weggee en ek klop, maar hulle hoor my nie. En toe maak ek die deur oop en daar sit hulle en hulle drink. Al vier, so met die glas in die hand. Cheers! Maar toe hulle my sien, toe moet jy *check* hoe spring hulle en dis net meneer dit en meneer dat. En die huisie is vuil en dis leeg. Tipies groen: Hulle het niks, maar daar’s hierdie moerse TV in die hoek en daar’s vier groenes wat in die kaia bly, twee oues en twee jonges. Ek weet nie hoe mense só kan leef nie. En hulle wil nie praat nie, hulle sit net daar en kyk jou aan. En as hulle praat dan lieg hulle. Die jong meisie werk in die huis en dis net van ‘Miss Laurens was ‘n goeie miesies, sy was goed vir ons almal’. Hulle lieg, Bennie, ek sê vir jou,” en hy kyk betekenisvol vir Carla, wat op die bank lê.

“Het jy gevra van haar woedebuie?”

“Ek het gevra en dan sê hulle net dit is nie so nie, sy was ‘n goeie miesies en dan kyk hulle weer vir die TV en sulke lang oë vir die wynboks. Bleddie dronk spul, as jy my vra.” Kyk vir Carla.

“En hulle het niks gesien nie.” Hy weet al wat die antwoord gaan wees.

“Niks gesien nie, niks gehoor nie.”

“Die patoloog sê dit was dieselfde wapen. Dieselfde assegaai as die vorige moorde.”

“Okay,” sê Keyter.

“Het jy gevra oor Bothma? Oor hoe sy is?”

“Nee, wat. Ons weet mos.” Selfvoldaan.

Hy laat dit begaan. Hy wil nie nou hier, voor die kinders, iets sê nie.

“So,” sê Keyter vir Carla. “Wat doen jy?”

“Ek skryf matriek.”

“Okay,” sê hy. “Ek kry dit.”

“Wat?” vra sy.

“As ek jou ‘n rand gee, sal jy my bel as jy klaar is?”

“*In your dreams*,” sê sy. “En wat is jou probleem in elk geval?”

“My probleem?”

“Groenes? Net rassiste sê sulke goed.”

“Ek het nie ‘n rassistiese haar op my kop nie.”

“Ja, *right*.”

Griessel was besig in sy kop. Hy mis dié gesprek. “Jy moet my ‘n guns doen, Jamie.”

“Okay, Bennie.”

“Die dossier oor Cheryl Bothma, die dogtertjie. Vind uit wie dit hanteer.”

“Ek dog jy het gister met hulle gepraat?”

“Ek het net met die ouens gepraat wat die assegaaimoorde gehanteer het. Ek praat van die een oor die kind. Toe hulle vir Laurens gearresteer het.”

“Ek kry dit.”

“Asseblief.”

“Nee, ek meen ek weet van watter een jy praat. Maar *what’s the use*?”

“Iets is nie reg met dié ding nie. Ek weet nie wat dit is nie. Bothma, gister ...”

“Maar die patoloog sê dis dieselfde ou?”

“Ek praat nie van die moord op Laurens nie. Ek praat van die moord op die kind.”

“Maar dis nie ons saak nie.”

“Dis ons werk.”

• • • •

“Hy’s *weird*,” sê Carla toe hulle eindelijk van Keyter onstlae raak.

“Hy’s ‘n drol,” roep Fritz van bo af.

“Fritz!” sê Griessel.

“Ek kan ‘n leliker woord gebruik, pa.”

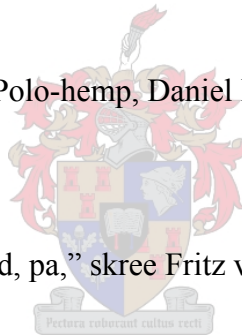
“Maar waar kry hy die geld?” vra Carla.

“Watter geld?”

“Het pa nie gesien nie? Die klere. Polo-hemp, Daniel Hechter broek. Nike’s.”

“Wie’s Daniel Hechter?”

“Hy is met Charlize Theron getroud, pa,” skree Fritz van bo af. “Maar hy’s nie ‘n moordenaar nie.”

En vir die eerste keer lag Carla en dan lag Griessel maar saam.

• • • •

In die Ocean Basket in Kloofstraat, terwyl hulle wag vir die kos, vra Carla hom uit oor die Artemis-saak. Hy vermoed dit is haar manier om die stiltes te ontwyk. En dan, in die middel van die gesprek, vra sy: “Hoekom het pa ‘n poliesman geword?”

Hy het nie ‘n antwoord gereed nie. Hy talm en hy sien Fritz kyk op van die tydskrif af en hy weet hy moet dit regkry. Hy sê: “Want dit is wie ek is.”

Sy seun se wenkbrou lig.

Griessel rol sy skouers. “Ek het net geweet ek is ‘n poliesman. Moenie my vra hoekom nie. Elke ou sien homself mos. Dis hoe ek myself gesien het.”

“Ek sien myself nie,” sê Fritz.

“Jy is nog jonk.”

“Ek is sestien.”

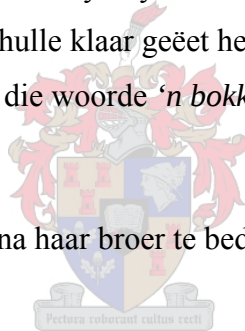
“Dit sal kom.”

“Ek is nie ‘n poliesman nie. En buitendien, ek gaan nie drink nie. Poliesmanne drink.”

“Almal drink.”

“Poliesmanne drink meer.” En daarmee kyk hy weer af na sy tydskrif en hy neem nie weer deel aan die gesprek nie. Tot hulle klaar geëet het en Griessel terloops vir Carla vra of sy ‘n Afrikaanse liedjie ken met die woorde *‘n bokkie wat vanaand by my kom lê, sy kan maar lê, ek is ‘n loslappie*.

Sy is nog besig om met haar duim na haar broer te beduie wanneer Fritz, sonder om op te kyk, vra: “Watter opname?”

“Ek weet nie, ek het dit nou die aand oor die radio gehoor.”

“Was dit ‘n *medley* of was dit ‘n hele *song*?”

“‘n Hele *song*.”

“Kurt Darren,” sê Fritz.

Griessel weet nie wie Kurt Darren is nie en hy gaan dit nie erken nie. Hy het nie nog ‘n Charlize Theron-grap nodig nie.

“Kurt Darren moet vir homself ‘n ordentlike *bass*-speler kry,” sê Griessel.

Iets gebeur op sy seun se gesig. Dit is asof die son daar opkom. “Presies, presies, sy hele mix is verkeerd. Dis ‘n stok-ou *song*, maar dit moet *rock*. Theuns Jordaan s’n is beter. Hy’s die ou wat die medley doen met *Loslappie*, maar hy is net so bang vir ordentlike *bass*. Daar is net een ou in Afrikaans wat uitmaak van *bass*, maar hy sing nie daardie *song* nie. Wat ‘n moerse *pity* is.”

“Wie’s dit?”

“Anton Goosen.”

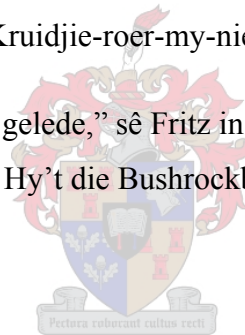
“Ek ken vir Anton Goosen,” sê Griessel met verligting. “Hy’s die ou wat daardie ding oor die donkiekar gesing het?”

“Die donkiekar?”

“Ja, wat was die liedjie se naam? Kruidjie-roer-my-nie?”

“Jissis, pa, dis *like* ‘n honderd jaar gelede,” sê Fritz in verstomming. “Die *Goose* sing nie meer sulke goed nie. Hy *rock* nou. Hy’t die *Bushrockband*.”

“Ongelooflik.”

“Nee, weet pa wat is ongelooflik? Die ou wat *bass* speel vir die *Bushrockband* is dieselfde ou wat vir Theuns Jordaan *geback* het met sy *Loslappie-medley*. En hy het vir Anton L’Amour op *lead* gehad, maar Theuns is te *middle of the road*. Nie *bad* nie, maar hy wil nie *rock* nie. Hy wil nie *bad-ass* nie. Diff-olie is *bad-ass*. En ...”

“Diff-olie.”

“Ja. En ..”

“*Diff-olie* is ‘n *band* se naam?”

“*With all due respect*, hoe lank was pa dronk? Daar’s Diff-olie en Kobus en Akkedis en Battery 9 en Beeskraal en Valiant Swart en hulle skop almal gat. Maar pa moet luister na

Anton se *live* konsert as pa *bass* en *genuine rock* wil hoor. Anton *like* van *heavy bass*, hy draai dit oop. Die enigste *downside* van daai konsert is die flippin' *audience*."

"Die flippin' *audience*?"

"Yip. Maar dit sal die *Goose* leer om in die Staatsteater 'n konsert te hou. Hulle maak hierdie moerse *rock* en plaas dat die mense mal gaan, klap hulle hande. *I ask you*. Dis nie 'n flippin' skoolkonsert nie, dis 'n *rock concert*, maar hulle gee sulke skaam handeklap-*ovations*. Flippin' Pretoria."

"Meneer Boere-*rock*," sê Carla en slaan haar oë op na die berge.

"Dis beter as daai Leonard Cohen-kak wat jy luister."

Griessel is besig om die vermaning te formuleer wanneer hy begin lag. Hy kan dit nie keer nie en hy weet waarom: Dit is omdat hy so absoluut met sy seun saamstem.

As hy klaar gelag het, sê Fritz, meer vir homself as vir Griessel: "Dis die een manier hoe ek myself kan sien."

"Hoe?"

"*Bass* speler."

"Seker vir Karen Zoid," sê sy suster.

Hy trek sy neus vir Carla op. "Dis net die *uninformed* wat dink sy maak *heavy metal*. Of kwaai *rock*. Jy lees te veel *Huisgenoot*. Zoid is *closet ballad queen*, nie 'n *rock chic* nie. Maar sy is *awesome*, en dis 'n feit."

"En jy't 'n moerse *crush* op haar."

"Nee," sê Fritz, met groot heimwee. "Karen *is spoken for*." Dan wend hy hom weer tot sy pa. "So pa like ook van *bass*?"

"So bietjie," sê Bennie Griessel. "So bietjie."

• • • •

Cloete, die skakeloffisier, bel weer as hulle op pad is Brackenfell toe.

“Ek dog jy’t so ‘n kak in die media, Bennie.”

“Wat?”

“Gisteraand. Toe is dit ‘aasvoëls’ en ‘stuur hulle moer toe’ en vanoggend sien ek jy verkies om self met hulle te praat.”

“Waarvan praat jy?”

“Rapport se voorblad, Bennie. Voor-fokken-blad: ‘n Bron na aan veteraan-speurderinspekteur Bennie Griessel van die Skiereilandse Eenheid vir Ernstige en Geweldsmisdade (EGM) sê die span ondersoek steeds die moontlikheid dat die vigilante nie verantwoordelik was vir die moord op Laurens nie’. Ek weet ek het dit nie vir hulle ge-fokken-sê nie Bennie.”

“Ek het dit ook nie ge-f....” Hy besef die kinders is in die kar by hom. “Dit was ook nie ek nie.”

“Seker die spookmeisie van Uniondale.”

“Ek sê jou, dit was nie ek ...” En hy bly stil, want hy weet wie dit was. Spierarmpies Keyter. Dis wie dit was.

“Maak nie saak nie. Ding is, die dagblaaië soek nou ‘n opvolg, want almal het skielik ‘n mening. Selfs die politici. Die DP sê dis die ANC se skuld, die Doodstrafparty sê dis die volk wat praat en die Sunday Times het ‘n peiling gedoen en sewe-en-vyftig-persent van die nasie sê die assegaai-ou is ‘n held.”

“Jissis.”

“En nou bel die dagblaaië my mal. Hulle wil ‘n *opvolg* hê. Toe dog ek, terwyl jy nou my werk ook doen, kan jy sommer die navrae self hanteer.”

“Ek sê jou, Cloete, dit was nie ek nie.”

Cloete bly ‘n oomblik stil. Dan vra hy. “Wat is nuut?”

“Sedert gister?”

“Ja.”

“Niks.”

“Bennie, jy moet my iets gee. Die dagblaaie soek bloed.”

“Een ding, Cloete, maar jy moet dit met Mat Joubert uitklaar.”

Cloete sê niks.

“Hoor jy?”

“Ek hoor.”

“Ons was gisteraand by die Kommissaris. Die plan is om môre-oggend ‘n taakspan saam te stel. Ons bring mense in van die stasies.”

“Om wat te doen?”

“Ek gaan nie vir die pers dit sê nie.”

“Dis fokkol, Bennie. ‘n Taakspan. *So what?*”

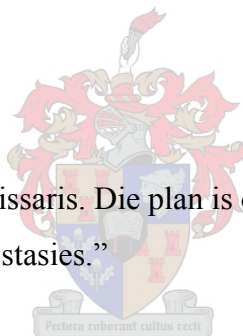
“Praat met Joubert.”

“Ek praat liever met die bron na aan veteraan-speurderinspekteur Bennie Griessel,” sê Cloete en sit die telefoon in sy oor neer.

“*What was that all about?*” vra Fritz van agter af.

“Die media,” sê Bennie en sug.

“Hulle is baie soos hiënas,” sê Fritz.

“Aasvoëls,” sê Griessel.

“Yip,” sê Fritz. “As daar ‘n karkas is, dan begin hulle draai.”

Hy laai hulle drie minute voor ses by sy vrou se huis af en Fritz sê “Pa, hang net aan,” en spring uit.

“Dit was ‘n heerlike dag, pa,” sê Carla en omhels hom.

“Dit was,” sê hy.

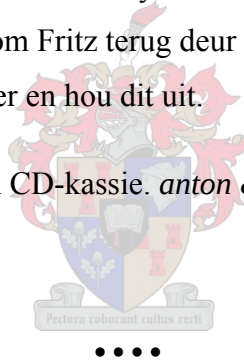
“Bye, pa. Sien pa volgende week.”

“Bye, my kind.”

Sy klim uit en gaan in. Hy sit ‘n oomblik en kyk vir die motorhuisdeure wat eens op ‘n tyd vir hom oopgegaan het. Dan kom Fritz terug deur die voordeur met iets in sy hand. Hy kom staan by Griessel se venster en hou dit uit.

Griessel neem dit by hom. Dit is ‘n CD-kassie. *anton & vrinne & die bushrockband*.

“Enjoy,” sê Fritz.

Sy woonstel is stil. Skielik leeg. Hy gaan sit op die bank, waar Carla gesit het. Hy draai die CD-kassie om en om in sy vingers. Hy het fokkal om dit mee te speel.

Hy het nodig om iets te doen. Hy kan nie net hier sit en na die stilte luister nie. Daar is te veel moeilikheid in sy kop.

Waar was Anna vandag? Vir wie het sy haarself so mooi gemaak? Vir wat?

Hoekom dink Fritz hulle gaan skei? Het sy iets gesê? ‘n Woordjie laat val. “Jou pa sal in elk geval nie ophou drink nie.” Is dit wat sy vrou glo?

Natuurlik fokken glo sy dit. Hoe dan anders, met sy geskiedenis? En as sy weet hoe dit gaan eindig, wat verhoed haar om solank die leemte te begin vul? Om die een of ander

jong, aantreklike, nugter doos toe te laat om haar uit te neem. En wat laat sy nog toe? Wat? Hoe honger is sy? Anna, wat altyd gesê het “Ek hou daarvan om aan gevat te word.” Wie doen nou die fokken vatwerk, want, god weet, dis nie veteraan speurder-inspekteur Bennie fokken Griessel nie.

Hy staan op van die bank af, sy hande soekend na iets.

Wat ‘n dag. Sy kinders. Sy wonderlike kinders. Vir wie hy skaars ken. Sy seun met die baskitaargene en die verwyte. Carla wat so wanhopig probeer voorgee alles is normaal, alles gaan regkom. Asof sy net genoeg moet glo, dan sal haar blote wilskrag hom nugter hou.

Ons het nog nooit ‘n pa gehad nie. Net ‘n dronk ou wat daar bly.

Jissis. Die skade wat hy gedoen het. Dit brand in hom, die volle omvang daarvan, die vele implikasies. Dit eet hom van binne af en hy kyk op en hy besef sy oë soek ‘n bottel, sy hande wil skink, sy siel soek medisyne vir dié seer. Net een dop om dit beter te maak, om dit *hanteerbaar* te maak en dit is wanneer hy besef hy staan nie kat se kans nie. Hier staan hy met al die kak van sy lewe wat hom wil versmoor, die kak wat sy gesuip veroorsaak het – en hy wil drink. Hy weet met ‘n absolute sekerheid as daar ‘n bottel nou in dié woonstel was, het hy hom oopgemaak, sy kop het al klaar die moontlikhede begin aftik, waar kan hy heengaan om ‘n dop te kry, wat is nog oop op ‘n Sondagaand?

Hy maak ‘n geluid agter in sy keel en hy skop een van sy tweedehandse nuwe sitkamerstoele. Wat de fok is dit in hom wat van hom so ‘n absolute doos gemaak het? Wat?

Hy soek sy selfoon met sy bewende hande. Hy bel die nommer en as Barkhuizen antwoord, sê hy “Jissis, dok. Jissis.”

29.

Halfses in die oggend en hy loop by die reservoir en hy weet die gevoel in hom is vaagweg bekend, maar hy eien dit nog nie. Hy kyk eers vir die berg. En die see. Hy hoor eers die voëls en hy dink hy het nog ‘n dag sonder drank deurgekom. Al was dit gisteraand *touch and go*.

“Wat is dit in my, dok?” het hy wanhopig vir Barkhuizen gevra. Want hy soek die oorsaak. Die oorsprong. Die wortel van die kwaad.

En die oukêrel het gekom met chemie en gene en omstandighede. Lang, rustige redenasies, hy kon hoor Barkhuizen probeer hom kalmeer. Die beklemming, die vretende angs het stadig uit hom uit gegaan. Aan die einde van die gesprek het die dokter gesê dit maak nie saak waar dit vandaan kom nie. Wat tel is hoe hy van hier af vorentoe gaan en dit was waar. Maar toe Griessel in die bed lê met ‘n groot moegheid oor hom, toe wil hy steeds weet, want hy kan nie teen ‘n ding baklei wat hy nie ken nie.

Hy wou teruggaan na die oorsprong, hy het probeer onthou hoe dit was toe die drinkery begin het. Die slaap het hom oorval voor hy daar kon kom.

Teen vyfuur was hy wakker, vars en uitgerus, met die assegaai-ding in sy kop, planne en idees. Dit het hom opgejaag, hier na die park toe in kortbroek en T-hemp en hy het weer die genoegdoening gevoel. Die oggend en die uitsigte behoort net aan hom.

“My naam is Bennie Griessel en ek is ‘n alkoholis en dit is my negende dag sonder drank,” sê hy, hardop, vir die oggend in die algemeen. Maar dit is nie die waarom hy ‘n sekere druising voel nie. Eers wanneer hy op pad is werk toe, besef hy wat dit is. Hy skud sy kop, want dit is soos ‘n stem uit sy verlede, ‘n vergete vriend. Dis die wete dat die poppe vandag gaan begin dans. Die soektog gaan begin. Dis die eerste tinteling van adrenalien, ‘n afwagting, ‘n laaste, kort stilte voor die storm. En wat hom die meeste verbaas, is hoe honger hy is daarvoor.

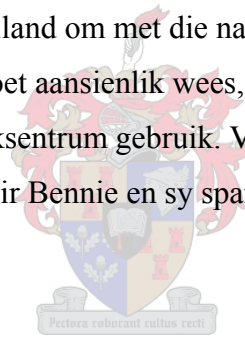
• • • •

Mat Joubert sê vir die Oggendparade-speurders Griessel gaan die assegaai-saak lei en tussen die flouerige ovasie deur hoor hy grapgatte wat roep “Klippies-en-coke-squad” en “so ons wil hom nie rêrig vang nie”.

Joubert hou sy hand in die lug. “Die offisiere wat Bennie sal bystaan is Bushy Bezuidenhout, Vaughn Cupido en Jamie Keyter.”

Fantasties, dink Griessel. Nou’t hy die losgat en die windgat en een semi-buikbare speurder. Waar die fok is al die staatmakers heen? Hy doen ‘n onwillekeurige bestekopname. Dis net hy en Mat Joubert wat oor is van die ou dae. En Joubert is minstens die bevelvoerder, ‘n senior superintendent. Die res is nuut. En jonk. Hy is die enigste inspekteur bo veertig.

“Die Kommissaris trek vanoggend vier mense van die Gesinsgeweldeenheid en tien uniform-mense van oor die Skiereiland om met die navorsing te help,” sê Joubert. Hier en daar ‘n fluit. Die politieke druk moet aansienlik wees, want dis ‘n groot span. “Hulle sal die ou lesingsaal in B-blok as werksentrum gebruik. Van julle stoor goed daar – ontruim asseblief direk ná parade. En gee vir Bennie en sy span al die samewerking wat julle kan. Bennie?”

Griessel staan op.

“Dronk, maar regop,” sê iemand onderlangs. Van die speurders lag, gedemp. Daar is ‘n afwagting in die vertrek, asof hulle weet hy gaan weer ‘n gat van homself maak.

Fok hulle, dink hy. Hy het moorde opgelos toe hulle nog besig was om speurwerk te doen oor hoe hulle Wiskunde-huiswerk kan afskryf sonder om uitgevang te word. Hy staan net eers, wag dat hulle heeltemal stil moet word. Dan praat hy. “Die grootste enkele rede waarom ons saakbesprekings met Oggendparade doen, is omdat dertig koppe beter is as een. Ek wil vir julle sê hoe ons dié ding gaan benader. Sodat julle gate in my argument kan blaas. En beter voorstelle doen. Enige idees is welkom.”

Hy kan sien hy het hulle aandag. Hy wonder vir ‘n oomblik of dit net verbasing is dat hy vyf sinne agtermekaar kon sê. “Die slegte nuus is die groot ooreenkomste tussen die

assegaai-vigilante en reeksmoorde. Die slagoffers is, glo ek, onbekend aan die moordenaar. Die keuse van slagoffers is relatief onvoorspelbaar. Die motief is onkonvensioneel en al kan ons daaroor spekuleer, nog redelik onbekend. Ek weet nie hoeveel van julle kan die Rooilint-moorde van so ses jaar gelede onthou nie: Elf prostitute oor 'n tydperk van drie jaar vermoor. Die meeste was van Seepunt, die moordwapen was 'n mes en die lyke is almal met skending van die borste en genetalia en 'n rooi lint om die nek gekry. Daar het ons met dieselfde probleem gesit. Die keuse van slagoffers was beperk tot 'n sekere kategorie, die motief was sielkundig en seksueel en voorspelbaar en die moordwapen konstant. Ons kon 'n profiel bou, maar nie duidelik genoeg om 'n verdagte te identifiseer nie. Hier weet ons hy het 'n ding oor mense wat kinders vermoor of molesteer. Dis ons kategorie, ongeag geslag of ras. Daaruit kan ons min of meer aflei wat die motief is. En die keuse van wapen is 'n assegaai, wat gebruik word om 'n enkele, noodlottige wond toe te dien. Die sielkundiges sal vir ons sê dit dui op 'n baie georganiseerde moordenaar, 'n ou op 'n missie. Maar dit is die verskil tussen tipiese reeksmoorde en ons assegaai-man waarop ons moet fokus. Hy skend nie slagoffers nie. Daar is geen seksuele ondertone nie. Die enkele wond is diep. Een verskriklike deurboring ... daar's woede, maar waar kom dit vandaan? Die enigste redelike afleiding is dat ons hier met wraak te doen het. Was hy self gemolesteer as kind? Ek dink die moontlikheid is baie sterk. Dit pas. En as dit die motief is, dan het ons moeilikheid. Hoe spoor jy só 'n verdagte op? Maar daar is ook die moontlikheid dat hy 'n kind verloor het aan misdaad. Dalk het die stelsel hom gefaal. Ons sal moet gaan kyk na die baba wat deur Enver Davids verkrag is. Is daar 'n pa wat wou wraak neem? Die familie van die kinders wat deur Pretorius gemolesteer is. Maar dit kan ook wees dat hy nie by een van dié misdade betrokke was nie. Wat sy ras betref: Ons moet ons nie blind staar teen die assegaai nie. Dit kan opsetlik wees, om ons op 'n dwaalspoor te plaas. Hier is 'n ou wat net so maklik in 'n bruin buurt vir Davids gekry het as wat hy vroegaand in 'n wit buurt in Pretorius se huis kon inkom. Ons moet ons opsies oophou. Maar ek sweer die assegaai sê iets. Iets belangriks. Enige kommentaar so ver?"

Hulle sit doodstil en luister.

“Ons gaan dié ding uit vier rigtings benader: Die eerste is om te gaan kyk of ons verdagtes kan kry by die oorspronklike kinderslagoffers. Die tweede is om na alle onopgeloste misdade teen kinders te kyk. Ons moet begin in die Wes-Kaap, want dit is waar hy aan die werk is. En as daar niks is nie, sal ons dit moet uitbrei. Lang proses, ek weet. Naald in ‘n hooimied. Maar dit moet gedoen word. Die derde ding is die moordwapen. Ons weet dit is ‘n tipiese Zoeloe-assegaaï. Ons weet dit is bes moontlik in die laaste jaar of wat op die tradisionele manier met die hand gemaak. Dit beteken ons kan dalk vasstel waar. Hoe dit versprei en verkoop word. Maar hoekom sal iemand ‘n assegaaï kies? Ons sal met die forensiese sielkundiges ook praat. Almal so ver nog by?”

Hy sien Bushy Bezuidenhout en Mat Joubert knik hul koppe. Die ander sit steeds net en staar na hom.

“Die probleem met al drie dié strategië is dat dit spekulatief is. Ons moet dit doen en ons hoop dit gaan iets oplewer, maar daar is geen waarborge nie. Dit gaan ook tyd vat – die een ding waarom ons nie baie van het nie. Die media is vuurwarm en daar’s politiek ... Dis hoekom ek die vierde ding wil probeer. En daar gaan ek julle hulp nodig hê. Die vraag wat ek myself gevra het, is hoe hy besluit op ‘n slagoffer. En ek dink daar is net twee maniere: Hy’s deel van die stelsel, of hy sien dit in die media. Al drie die slagoffers so ver was in die nuus. Davids toe hy vrygespreek is, Pretorius toe hy in die hof was, Laurens toe sy in hegtenis geneem is. So hy is iewers deel van die regstelsel, polisieman of aanklaer of hofordonnans of iets ...” en hulle skuifel vir die eerste keer rond terwyl hy praat, “ ... of hy is maar net ‘n lid van die publiek wat tyd het om koerant te lees of TV te kyk. Dit is seker meer waarskynlik. Maar die een of die ander - dis hoe ons hom kan vang. Ek wil weet van elke ernstige misdaad teen kinders in die volgende week of wat. Ons soek na ‘n ding wat ons kan laat opblaas in die media. Ons soek ‘n ding wat almal aan die praat gaan sit.”

Jamie Keyter se stem kom van iewers teen die muur: “Jy wil vir hom ‘n *trap* stel, Bennie?”

“Dis reg. Ons wil hom in ‘n wip vang.”

• • • •

“Sup,” sê Bushy Bezuidenhout, “daar’s iets wat ek wil hê julle moet sommer van die begin af weet.”

Hulle sit in Mat Joubert se kantoor en wag dat die lesingsaal ontruim moet word, Griessel, Keyter, Bezuidenhout en Cupido. “Praat maar, Bushy,” sê Joubert.

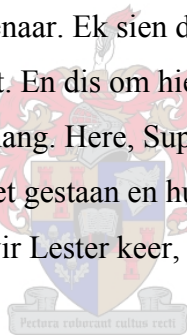
“Ek het nie ‘n probleem met hierdie ou nie.”

“Die assegaai-man?”

“Dis reg.”

“Ek is nie seker ek verstaan jou nie, Bushy.”

“Bennie sê hy’s soos ‘n reeksmoordenaar. Ek sien dit nie so nie. Hierdie ou is besig om te doen wat ons lankal moes gedoen het. En dis om hierdie vieslike fokkers wat goed aan kinders doen, aan hulle nekke op te hang. Here, Sup, ek het op die oorspronklike Davids-saak gewerk. Ek en Lester Mtetwa het gestaen en huil by daardie babatjie se lyk. Toe ons vir Davids gearrester het, moes ek vir Lester keer, hy wou die fokken dier se kop wegblaas, só onsteld was hy.”

“Ek verstaan, Bushy. Ons het al almal só gevoel. Maar die groot vraag is: Gaan dit jou verhoed om jou werk te doen? Om hom vas te trek?”

“Ek sal my beste gee.”

“Bennie?”

Hy kan nie bekostig om Bezuidenhout te verloor nie. “Bushy, al wat ek jou vra: As jy voel jy kan nie iets doen nie, sê net vir my.”

“Dis reg.”

“Ek weet nie wat jou moeilikheid is nie,” sê Jamie Keyter vir Bezuidenhout.

“Jamie,” sê Griessel.

“Wat? Ek sê maar net ...”

“Ek stem saam,” sê Cupido. “Hy moor, finish en klaar.”

“Luister,” sê Bezuidenhout. “Julle is nog fokken nat agter die ore en dan wil julle ...”

“Bushy! Los dit.” Griessel wend hom tot Cupido en Keyter. “Elke ou het die reg om te voel soos hy voel. As dit nie die ondersoek beïnvloed nie, dan respekteer ons mekaar. Verstaan julle my mooi? Ek het nie sulke kak nodig nie.”

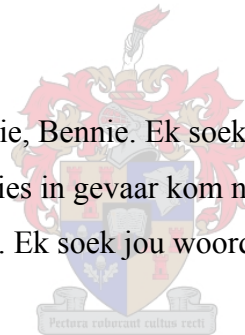
Hulle knik, maar sonder geesdrif.

“Van kak gepraat,” sê Joubert. Hulle koppe draai na hom toe. “Die lokval, Bennie ...”

“Ek weet. Dis risiko.”

“Ek soek nie nog ‘n Woolworths nie, Bennie. Ek soek nie mense in die hospitaal nie. Ek soek nie die moontlikheid dat civvies in gevaar kom nie. As daar ‘n kans is dat dit in ‘n fok-op ontaard, dan loop julle weg. Ek soek jou woord.”

“Jy het dit.”

• • • •

Jamie Keyter sê dit was Inspekteur Tim Ngubane wat die moord op Cheryl Bothma ondersoek het. Hy kry Ngubane in die teekamer.

“Tim, ek het jou hulp nodig.”

“Impressive speaach this morning, Bennie.”

“Ja, ek, uh ...”

“You’ve got all the angles of this thing.”

“Ek hoop so.”

“What can I do for you?”

“Die Bothma-kind ...”

“Yes.”

“Jy het dit hanteer.”

“Anwar and me.”

“’n Maklike een?”

“Open and shut. When we got there, Laurens was already waiting with her wrists together, just waiting for the cuffs. Crying a river, ‘I did not mean to do it’, that kind of thing.”

“Sy’t beken?”

“Full confession. Said she was drunk and the kid was going on and on, being disgusting, disobedient, a real little terror. Ignored her mother ...”

“Bothma.”

“Yes, the mother. And then Laurens lost it. Grabbed the pool cue, actually wanted to hit the kid on the backside, but because she was drunk ...”

“Vingerafdrukke op die stok?”

“Yes.”

“Net haar afdrukke?”

“What are you saying, Bennie?”

“Ek sê niks.”

“It was *open and shut*, Bennie. She confessed, for fuck’s sake. What more do you want?”

“Tim, ek wil nie karring nie. Ek is net nuuskierig. Ek het Bothma ...”

“You’re not just curious. What do you have that I don’t know about?”

“Het jy haar bloed getoets?”

“What for?”

“Vir alkohol.”

“Why the fuck did I have to do that for? I could smell the booze. She fuckin’ confessed. And then the prints came back and it was hers on the pool cue. That’s enough, for fuck’s sake. What is your story?”

“Ek het nie ‘n storie nie, Tim.”

“You fuckin’ whiteys,” sê Ngubane. “You think you are the only people who can do detective work.”

“Tim, dit het niks daarmee te doen nie.”

“Fuck you, Bennie. It has everhting to do with it.” Ngubane draai om, loop weg van hom af. “At least, I was able to smell the booze on her breath,” sê hy. “Not everybody in this building would have been able to do that,” en verdwyn in die gang af.

• • • •

Teen elfuur wag die Assegaai-taakgroep nog vir rekenaars en en ekstra telefoonlyne, maar Griessel kan nie langer wag. Hy roep die span bymekaar en begin werk uitdeel. Die mees senior offisier van die Gesinsgeweldeenheid is ‘n Bruin vrou, kaptein Helena Louw. Hy maak haar die groepleier vir die navorsing oor vorige sake waar minderjariges slagoffers was. Hy gee vir Bezuidenhout vyf uniform-lede om hom te help met die herondersoeke van die eerste twee assegaai-slagoffers. Hy neem Cupido eenkant en praat lank en ernstig met hom oor die verantwoordelikheid om die assegaai-hoek te ondersoek. “Al moet jy Durban toe vlieg, Vaughn, maar ek wil weet waar daardie ding vandaan kom. Jy maak jouself die grootste kenner van assegaai in die geskiedenis van die mensdom. Verstaan jy?”

“Ek verstaan.”

“Nou toe. Spring aan die werk.” Dan verhef hy sy stem sodat almal hom kan hoor. “Ek gaan tussen die spanne beweeg en self na ‘n klompie goed kyk. My selfoonnommer is op die bord. Enigiets, dag of nag. Bel net.”

Hy loop uit, af met die trappe. Hy hoor die voetval agter hom, weet wie dit is.

Keyter keer hom net buitekant die hoofinagang voor.

“Bennie ...”

Hy gaan staan.

“Bennie, wat van my?”

“Wat van jou, Jamie?”

“Ek het nie ‘n groep nie.”

“Hoe bedoel jy?”

“Jy’t nie vir my iets gegee om te doen nie.”

“Maar dis mos nie nodig nie. Jy’s mos die nie-amptelike mediaskakelbeampte, Jaaa-mie.”

“Ek ... Ek kry dit nie?”

“Jy weet wat ek bedoel, jou klein doos. Jy praat met die koerante agter my rug. En dit beteken ek kan jou nie vertrou nie, Jaaa-mie. As jy ‘n probleem met my het, gaan praat met die Super. Gaan sê vir hom hoekom ek jou fokkol gee om te doen.”

“Dis hierdie bokkie by Die Burger, Bennie. Ek ken haar van die karsindikaat se tyd af. Sy’t my blou gebel, Bennie. Die hele dag. Jy weet nie hoe dit is nie ...”

“Ek weet nie hoe dit is nie? Hoe lank dink jy is ek al ‘n poliesman?”

“Nee, ek bedoel ...”

“Ek gee nie om wat jy bedoel nie, Jaaa-mie. Jy drop my net een keer.” Hy draai om en loop na sy kar toe en dink hy moet hom net inhou, want hy kan nie bekostig om ‘n kollega te bliksem nie.

• • • •

Hy ry deur Durbanville en uit op die Fisantekraalpad. Hy kon nog nooit verstaan waarom hierdie stuk Kaap so lelik en sonder wingerde is nie. Rooikransbosse en Port Jacksons en advertensieborde vir nuwe woonbuurtontwikkelings. Hoe de fok gaan die Kaap al die nuwe mense hanteer, want die padstelsel is klaar oorlaai, dis deesdae spitsverkeer van die oggend tot die aand.

Hy draai regs op die R312, ry oor die treinbrug en gaan hou stil by die grondpad wat links afdraai. Daar is ‘n klein, handgeverfde bordjie wat sê *High Grove Riding School. 4 kms.* Assegaaiman sou dit al hier gesien het, in die donker, en begin soek het vir plek om sy kar te los. Maar hoe ver was hy bereid om te loop?

Hy ry stadig, probeer homself indink wat ‘n mens in die nag kan sien. Nie veel nie. Daar’s geen ligte naby nie. Baie skuiling, die Rooikrans wat in digte, lelike klosse groei. Hy hou eers stil, haal sy selfoon uit, bel Keyter se nommer.

“Detective Sargeant Jamie Keyter, Serious and Violent Crimes Unit.”

“En dié Engels, Jamie?”

“Uh, hallo, Bennie,” sê Keyter met ‘n versigtige stemtoon. “Dis maar net vir in geval.”

“In geval van wat?”

“O, uh, jy weet ...”

Hy weet nie, maar hy los dit. “Wil jy help, Jamie?”

“Ek wil, Bennie.” Gretig.

“Bel die weerkantoor by die lughawe. Ek wil weet wat die stand van die maan was, Vrydagnag. En of dit bewolk was. Die nag, spesifiek, sê nou maar twaalfuur tot vieruur.”

“Die stand van die maan?”

“Ja, Jamie. Volmaan, halfmaan, verstaan jy?”

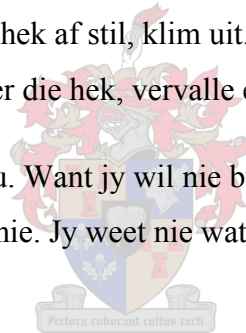
“Okay, okay, ek kry dit Bennie. Ek bel jou nou.”

“Dankie, Jamie.”

Afdraaipaaie na ander hoewes met belaglike name. *Eagle’s Nest*. Maar ‘n *eagle* sal nie dood hier gesien wil word nie. *Sussex Heights* en dis maar plat. *Schoongesicht*. Miskien Vuilgesicht, ja. *The Lucky Horseshoe Ranch*. En dan *High Grove Riding School*. As dit hy was, sou hy verby die afdraai gery het. Miskien ‘n hele ent verder, eers die wêreld bespied het. Dan omgedraai het.

Hy doen dit. Amper ‘n kilometer anderkant High Grove se afdraai hou die pad op by ‘n hek. Hy hou twintig meter van die hek af stil, klim uit. Die Suidooster waai sy hare regop. Daar’s ‘n ou gruisgroef agter die hek, vervalte en in ongebruik. Die hek is gesluit.

As dit hy was, het hy hier stilgehou. Want jy wil nie by High Grove se inrypad in nie. Nie as jy nog nooit voorheen hier was nie. Jy weet nie wat jy gaan kry nie, jy weet nie wie jou gaan sien nie.

Sy telefoon lui.

“Griessel.”

“Dis Jamie, Bennie. Die ou by die weerkantoor sê dit was halfmaan, Bennie, en nul persent wolke.”

“Nul persent.”

“Dis reg.”

“Dankie, Jamie.”

“Is daar nog iets wat ek kan doen, Bennie?” Gatkruipstem.

“Staan net by, Jamie. Staan net by.”

Helder nag, halfmaan se lig. Genoeg om te sien. Genoeg om jou kar se ligte afgeskakel te hou. Hy sou hier stilgehou het. Hier iewers, want dié stuk pad gaan nie verkeer dra nie, doodloopstraat. Die pad tot by die hek is te hard om spore te wys. Maar hy moes omgedraai het as hy tot hier gekom het. Hy begin langs die lyndrade aan High Grove se kant afstap, sy oë wat spore in die sanderige grond soek. Waar sou hy geparkeer het? Miskien daar voor, waar die Rooikransbome so ver oor die draad leun. Vaalwit polgras en sandgrond langs die draad.

En dan sien hy die spore, twee vae rye motorbande. En op een plek, die onmiskenbare holte waar ‘n buiteband vir ‘n ruk stilgestaan het.

Het jou, bliksem.

Hy loop versigtig, kry die prentjie in sy kop. Assegaiman het tot by die gruisgroefhek gery en omgedraai. Nou wys die kar se neus in die rigting van die High Grove-afdraai. Hy sien die Rooikrans-skuiling in die maanlig, sy ligte seker afgeskakel. Verlaat die pad net omtrent hier, ry tot teen die draad. Maak die deur oop, sit ‘n voet op die grond. Griessel soek die skoenspoor. Niks. Te veel gras. Hy gaan sit op sy hurke. Net een sigaretstompie, dit is al wat hy nodig het. So ‘n bietjie speekselreste vir DNA-toetsing. Maar hy sien niks, net ‘n vet swart insek wat tussen die vaalgras skarrel.

Steeds sittend haal hy sy selfoon uit, bel weer vir Keyter.

“Jamie, ek het nog ‘n jop vir jou.”

“Ja, Bennie?”

30.

Hy weet dit gaan 'n uur of wat wees voor forensies opdaag. Hy wil Assegaaiman se pad na die huis toe probeer bepaal. Het hy deur die draad geklim, hier, sonder dat hy weet waar die opstal is? Moontlik, maar onwaarskynlik. Padlangs is beter. Dan kan jy motorligte ver sien kom, genoeg kans om in 'n Rooikrans-skaduwee weg te kies.

Griessel stap stadig aan met die pad. Die wind waai skuins van voor af. Die son is op sy rug, sy skoene knars op die gruis. Sy oë soek voetspore. Hy raak bewus van 'n genoegdoening in hom. Dis net hy hier. Hy, op die spoor van die moordenaar. Alleen. Hy was nog nooit 'n span-man nie. Sy beste speurwerk op eie houtjie gedoen.

En nou is hy taakspanleier.

Mat Joubert wat sy alkoholisme weghou van die areakommissaris en die provinsiale kommissaris. Of miskien lieg hy net daarvoor, want al is die topstruktuur onlangse, nuwe aanstellings, is die Mag soos 'n klein dorpie. Almal weet iets van almal.

Maar hoekom? Omdat Joubert jammer voel vir Anna? Of is dit lojaliteit teenoor 'n kollega wat deur die oorloë saam met hom gekom het? Die enigste twee oud-stryders wat oor is, wat die ou regime se streke en die nuwe era se regstellende aksie oorleef het, wat deurgekom het sonder om by die politiek en die aapstreke betrokke te raak?

Nee. Dis omdat daar niemand anders is nie. Hy't vanoggend vir hulle so sit en kyk. Daar's goeie mense, geesdriftige jong speurders, slimmes en harde werkers en dié met ambisie, maar hulle het nie ervaring nie. Hulle het nie twintig jaar se afkak-polisiewerk agter hulle nie. Taakspanleier omdat hy 'n dronk-maar-regop-veteraan is.

Maar dit maak nie saak nie. Hy beter dit net laat werk, want dit is al wat hy het. *Last stand at the High Grove corral.*

Hy loop tot waar die hoewe se inrypad begin. Geen voetspore nie. Hy draai in by die hoewe, die wind nou teen sy rug. Hy weet die huis is vierhonderd meter noord. Die vraag is, hoe lank voor die honde vir Assegaaiman in die stilte van die nag gehoor het? Want hy

sou vasgesteek het, van die pad af beweeg het, skuilte gesoek het, ‘n punt van waar hy die werf kon dophou.

Die stalle nou voor, aan sy linkerkant. ‘n Bruin werker is besig met ‘n hooivurk. Die man sien hom nie. Hy hou aan met loop, kan die huis sien, tweehonderd meter verder. Die plek waar Laurens gelê het.

Dan begin die honde blaf.

Hy staan stil. Die werker kyk op.

“Middag meneer,” versigtig.

“Goeiemiddag.”

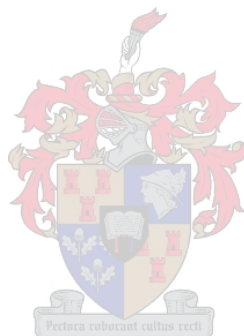
“Kan ons help, meneer?”

“Ek is van die polisie,” sê hy.

“O.”

“Ek kyk net so bietjie rond.”

“Dis goed, meneer.”

Die hoewe se tuin begin hier, struik en bome in ou, verwaarloosde beddings. Hy sou daar, regs van hom, agter die struik ingespring het, as die honde in die nag begin blaf het. Dan, tussen die plante deur to naby aan die huis. Baie wegkruipplek. Hy volg die denkbeeldige roete, soekend na spore. Meet die afstande, bou die prentjie. Jy kan die hele werf van agter die tuinplante sien. Jy kan ‘n vrou in haar nagklere dophou, met ‘n vuurwapen in die hand. Jy kan die honde sien wat senuagtig die donkerte in blaf. Jy is nou hier by die huis, naby haar. Jy ignoreer haar uitroepe. “Wie’s daar?” Of dalk, dreigend, “Kom uit of ek skiet.” Jy wag tot sy haar rug op jou draai en dan hardloop jy uit die skaduwees uit. Gryp die vuurwapen. Lig die assegaai. Die hond kom byt hier aan jou broek. Jy skop.

So-iets.

Hy soek skoenafdrukke in die bedding.

Niks.

Hoe moontlik is dit? Of was die fokker koel en kalm genoeg om te kom doodvee?

Die werker staan hom steeds en dophou. Hy stap oor na hom toe.

“Wat is jou naam?”

“Willem, meneer.”

Hy loop na die man toe, steek sy hand uit. “Ek is Bennie Griessel.”

“Aangenaam, meneer, aangenaam.”

“Slegte ding wat gebeur het, Willem.”

“Dis ‘n baie slegte ding, meneer.”

“Eers die kind en toe juffrou Laurens.”

“Ai, meneer, ons weet nie wat van ons gaan word nie.”

“Hoe so, Willem?”

“Dit was Miesies Laurens se plek, meneer. Nou sal dit seker verkoop word.”

“Miskien is die nuwe eienaars goeie mense, Willem.”

“Miskien, meneer.”

“Want ek hoor Laurens was maar soms moeilik.”

“Meneer, sy was nie so moeilik nie. Sy was goed vir ons.”

“O?”

“Die mense hier op die hoewes betaal *minimum wage*, meneer, maar missies Laurens het het ons ‘n duisend skoon gegee en ons het nie betaal vir die huis nie.”

“Sy’t glo gedrink, Willem.”

“Haai, dis nie waar nie, meneer.”

“En ‘n vreeslike humeur gehad ...”

“Nee, meneer.”

“Nee?”

“Sy was net streng.”

“Nooit kwaad geword nie?”

Willem skud sy kop en kyk na die huis se kant toe. Elise Bothma staan daar, in ‘n kamerjas, net buite die opstal se deur.

Dit is al laatmiddag as hy terugkom by die EGM-gebou. Hy kry Mat Joubert in sy kantoor met ‘n stapel dossiere voor hom.

“Het jy tien minute, baas?”

“Ek het soveel tyd as wat jy nodig het.”

“Ons het dalk ‘n buiteband-afdruk van Assegaiman se kar.”

“By die hoewe?”

“Net buitekant, teen die draad. Forensies het kom gips gooi. Hulle sal laat weet. As jy kan aanjaag, sal ek bly wees.”

“Ek sal Ferreira ‘n luitjie gee.”

“Mat, die Bothma-kind ...”

“Ek hoor jy het ‘n probleem daarmee.”

“Jy hoor?”

“Tim was hier, net ná middagete. Ontsteld. Hy sê jy is ‘n rassis.”

“Fok.”

“Ontspan, Bennie. Ek het met hom gepraat. Hoekom het jy ‘n probleem met die ding?”

“Dit was nie Laurens nie, Sup.”

“Hoekom nie?”

“Toe ons vir Bothma ondervra het Saterdagmiddag ... Daar was net iets – ek het geweet sy lieg oor iets. Ek het eers vermoed dit is oor Laurens se dood. Maar toe begin ek dink. Keyter het die werkers ondervra. Ek het self vanoggend gaan praat. En ek dink nie dit was Laurens nie.”

“Jy dink dit was Bothma.”

“Ja.”

“En Laurens het die blaam gevat om haar te beskerm?”

“Hel, Bennie ...”

“Ek weet. Maar dit gebeur.”

“Het jy bewyse?”

“Ek weet Bothma was die een met die humeur.”

“En dis al?”

“Mat, ek weet dit is te dun vir die hof ...”

“Bennie, Laurens het ‘n verklaring afgelê. Sy het skuld beken. Haar vingerafdrukke is op die biljartstok. En sy’s dood. Ons het nie ‘n kat se kans nie.”

“Gee my ‘n uur met Bothma ...”

Joubert sit terug in sy stoel en tik met ‘n balpunte teen die dossier voor hom. “Nee, Bennie. Dis Tim se saak. Die beste wat ek kan doen, is om hom te vra om self weer hard na die ding te kyk. Jy het die assegaai-saak.”

“Dis dieselfde ding. As Laurens onskuldig was, beteken dit ons vigilante het die verkeerde een gestraf. Dit verander alles.”

“Hoe verander dit alles?”

Griessel swaai sy arm. “Die hele fokken wêreld daar buite is aan sy kant - die ou wat die doodstraf terugbring het. Edele ridder wat die patetiese polisie se werk moet doen. Selfs Bushy sê ons moet hom los, laat hy aangaan. Sê nou maar daar’s ‘n getuie, iewers. Iemand wat hom gesien het. Of iets weet. Hy kan ‘n vrou of ‘n meisie hê, iemand wat hom steun, omdat hulle dink hy doen die regte ding.”

Joubert tik weer met die pen. “Ek hoor wat jy sê.”

“Ek haat daai uitdrukking.”

“Bennie, ek sal met Tim praat. Dis die beste wat ek kan doen. Maar hulle sal ons doodmaak in die hof.”

“Ons het nie die hof nodig nie. Nie nou nie, in elk geval. Al wat ek wil hê, is dat die media moet weet ons verdink Bothma. En dat Laurens dalk onskuldig was.”

“Ek sal met Tim praat.”

“Dankie, Mat.” Hy draai om, wil uitloop.

“Ek en Margaret wil hoor of jy nie wil kom eet nie,” sê Joubert voor hy by die deur is.

Hy steek vas. “Vanaand?”

“Ja. Of môre-aand, wanneer dit jou pas. Sy kook in elk geval.”

Hy besef hy het nog net die teekamer-toebroodjie sedert vanoggend gehad. “Dit sal ...”
Maar dan sien hy homself aan Joubert se gesinstafel, omring deur Mat se vrou en kinders.
Hy, alleen. “Ek ... ek kan nie, Mat.”

“Ek weet dit gaan dol.”

“Dis nie dit nie.” Hy gaan sit in die stoel oorkant die bevelvoerder. “Dis net ... ek mis my gesin.”

“Ek verstaan.”

Skielik wil hy met iemand praat. “Die kinders ... ek het hulle gister gehad.” Hy voel die emosie in hom. Hy wil dit nie nou hê nie. Hy lig sy hand na sy oë, laat sy kop sak. Hy wil nie hê Joubert moet hom sien nie.

“Bennie ...” Hy kan die ongemak hoor.

“Nee, Mat, dis net ... fok, ek het soveel kak aangejaag.”

“Ek verstaan, Bennie,” Joubert staan op, loop om die lessenaar.

“Nee, fok. Jissis. Ek bedoel ... Ek ken hulle nie, Mat.”

Joubert sê niks, sit net sy hand op Griessel se skouer.

“Dis asof ek weg was, vir fokken tien jaar. Jissis, Mat, en hulle is goeie kinders. Mooi.”
Hy trek sy mou onder sy neus deur en snuif. Joubert klop sy skouer ritmies.

“Ek’s jammer, ek het nie geweet ek gaan fokken grens nie.”

“Dis okay, Bennie.”

“Dis die onttrekking. Fokken emosioneel.”

“Ek is trots op jou. Dis al, wat, ‘n week.”

“Nege dae. Dis fokkol. Niks. Wat is dit teen tien jaar se skade?”

“Dit gaan okay wees, Bennie.”

“Nee, Mat. Ek weet nie of dit ooit weer okay gaan wees nie.”

• • • •

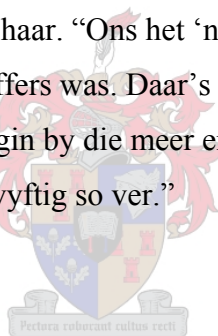
Hy loop in by die taakgroep-kantoor in die ou lesingsaal en hulle sit vir hom en wag. Hy is moeg. Dit is asof die gegrens by Joubert hom getap het. Kaptein Helena Louw wink hom nader. Hy gaan staan by haar. “Hoe gaan dit, kaptein?”

“Dit gaan stadig, Inspekteur. Ons het ...”

“My naam is Bennie.”

Sy knik en wys na die rekenaar voor haar. “Ons het ‘n databasis begin van al die onopgeloste sake waar kinders slagoffers was. Daar’s baie.” Sy het ‘n rustigheid aan haar, ‘n stadige manier van praat. “Ons begin by die meer ernstiges. Moord. Verkragting. Seksuele misbruik. Honderd-ses-en-vyftig so ver.”

Griessel fluit sag deur sy tande.

“Ja, Inspekteur, dit is ‘n skande. Net in die Skiereiland alleen. Die Vader weet hoeveel oor die hele land. Ons sit die name van die kinders, die naasbestaandes en die verdagtes in. Ons sit die aard van die misdaad in en die plek waar dit gebeur het. As dit bendelevant is, dan merk ons dit met ‘n ‘B’, want hulle is ‘n bietjie anders. Ons sit ook die wapen in, as daar een is. En die datums van die misdade self. Dis omtrent al. Dan kan ons minstens al kruisverwysings doen. En, soos nuwe inligting inkom, kan ons dit *plot* teen wat ons het.”

“Dit klink goed.”

“Maar gaan dit help?”

“Mens weet nooit wat gaan help nie. Maar ons kan nie beskoslig om iets nie te doen nie.”

Hy weet nie of hy haar oortuig het nie. “Kaptein, ek het nog twee goed nodig.”

“Jy kan maar Helena sê.”

“Ek soek nog ‘n veld in die databasis. Vir voertuie. Ons het ‘n bandafdruk gekry. Miskien kom daar iets van.”

“Dis goed so.”

“Die laaste ding weet ek nie hoe ons dit gaan hanteer nie. Ek wonder die hele tyd hoe hy sy besluite neem. Die moordenaar. Hoe besluit hy wie sy volgende slagoffer is.”

Sy knik.

“Daar’s twee moontlikhede. Die een is dat hy deel is van die stelsel – poliesman of aanklaer of iets. Maar as jy sê daar’s meer as honderd-ses-en-vyftig ... En die slagoffers is te rond en bont wat hul ligging en hul misdade betref. Ek het ‘n gevoel hy kry dit deur die media. Radio, of koerante. Miskien TV. My probleem is, ek lees nie koerant nie en ek luister te min radio. Maar ek wil weet wanneer oor die slagoffers geskryf is. Ek soek die datum van berigte teenoor die datum van die assegaaimoorde. Maak ek sin?”

“Jy maak sin. Is dit okay as ons hier teen die swartbord so ‘n *matrix* maak?” Sy beduie teen die voorste muur van die ou lesingsaal.

“Dit sal werk,” sê hy. “Dankie.”

Griessel staan op. Jamie Keyter sit agter in die hoek en kyk met verwagting na hom. Vaughn Cupido en Bushy Bezuidenhout sit langs mekaar, elkeen by ‘n eie lessenaar. Hy trek ‘n stoel nader en gaan sit oorkant hulle.

“Die assegaai is ‘n fok-op,” sê Cupido. Hy leun terug en tel ‘n toegedraaide pakkie agter hom op, lank en smal. Hy rol die bruinpapier oop en laat die assegaai op die blad val, die blink lem glimmend in die neonlig.

“Walla!” sê hy. Hy spreek die ‘W’ hard uit, soos in ‘Willie’.

“Violà,” korrigeer Bezuidenhout met ‘n aangeplakte uitspraak. “Dis ‘n fokken Franse woord. Dit beteken ‘check my uit’.”

“Nou’s jy die *great langauge expert*?”

“Ek help jou net dat jy nie ‘n gat van jouself maak nie.”

Griessel sug. “Die assegaai ...” sê hy.

“*On loan from Pearson’s African Art af. In Langstraat. R600, V.A.T. included. Ingevoer van Zulu Dawn, ‘n distributor in Pinetown. Ek het met ‘n mister Vijay Kumar, die sales manager by Zulu Dawn gepraat. Hy sê hulle het agents wat rondry en dit opkoop, daar’s seker so dertig plekkies in KwaZulu wat die goed maak.*”

“Dis nie *art* nie,” sê Bezuidenhout.

“Bushy ...” sê Griessel.

“Ek sê maar net. Alles is deesdae kuuuuns. Ek sal nie R50 vir dié ding betaal nie.”

“Maar jy’s nie ‘n Duitse toeris met Euros nie, pappie,” sê Cupido. “*The fact of the matter is, ons verdagte kon dit op enige straathoek gekoop het. Pearson’s sê vir my daar’s vyf, ses ouens net in die stad wat die goed smous. En dan is daar nog ‘n plek of twee in die Waterfront, twee op Stellenbosch en een in die Southern Suburbs. Die whiteys uit Europa like dit en die African masks oor ‘n honderd. En volstruiseiers. Hulle verkoop volstruiseiers vir R200 stuk. En dan’s die goed leeg ...*”

“Ek wil hê Forensies moet na die ding kyk, Vaughn ...”

“Kla’ *georganise*. Hulle is al besig. Ek het twee *on loan*, ek wou net een inbring sodat jy kan sien, Bennie. Forensies sal dit vergelyk met die *chemical results* van die drie steekwonde.”

“Dankie, Vaughn. Dis goeie werk.”

“*You said it*. Maar dit lyk nie of ek ‘n *trip Durbs* toe gaan *score* nie.”

“Jy sal my laat weet wat Forensies sê?”

“*Absolutely*. En more gaan ek na al die plekke toe wat assegaai verkoop. Hoor of hulle verkoopsrekords het wat *getrace* kan word. *Credit card slips, tax invoices*, enigiets. Kyk wat ek kan kry.”

“Ek soek daardie name in die databasis, asseblief. Dit moet vergelyk word met die name wat Kaptein Louw daar in het.”

“*You’ve got it, chief.*”

Griessel draai na Bezuidenhout toe. “Enigiets, Bushy?” vra Griessel.

Bezuidenhout trek ‘n stapel dossiere nader met ‘n houding wat sê hulle kom nou eers by die belangrike werk. “Ek weet nie.” Hy haal hulle een vir een van bo af. “Die Enver Davids verkragting,” sê hy. “Sterkste moontlikheid so ver. Die baba se ouers bly in die informele nedersetting op die hoek van Vanguard en Ridgeway. Inwoners noem dit Biko City, Munisipaliteit noem dit niks. Pa is werkloos, hy is een van daai ouens wat in die oggend in Durbanweg gaan staan en sy hand lig as die bouers met hul bakkies kom goedkoop arbeid soek. Die ma werk by ‘n papierherwinningsplek in Stikland. Hulle koop ou kartonbokse en maak kakpapier daarvan. Dawn Soft. Wat die *dawn* met *soft* te doen het, weet die fok alleen, maar ek’s net ‘n poliesman. In elk geval, hulle beweer hulle was die nag van die moord op Davids bymekaar in hul huisie in Biko City. Maar die pa sê, en ek haal aan, “good riddance” oor Davids se dood. Hy sê as hy net geweet het waar om die doos te kry, het hy hom self doodgesteek. Maar hy sê hy het nie en hy besit nie ‘n assegaai nie. Die bure om hulle sê net hulle weet niks van daardie nag nie. Niks gesien nie, niks gehoor nie.”

“Mmm,” sê Griessel.

Bezuidenhout haal nog ‘n lêer van die stapel af. “Hier’s ‘n lys van al die kinders wat deur Pretorius gemolesteer is. Elf. Kan jy dit glo. Elf waarvan ons weet. Ek het solank begin bel, die meeste se ouers in die Bellville-omgewing. Ek begin môre met hulle. Dit gaan ‘n lang dag wees. En ek sal die name ook in die databasis kry.”

“Gebruik die uniform-lede, Bushy.”

“Bennie, ek wil nie snaaks wees nie, maar ek sal liewer self met hulle praat. Die uniforms is rou.”

“Laat hulle met bure praat, of iets. Ons moet hulle gebruik.”

“Wat van Jamie?”

“Wat van hom?”

“Hy doen fokkol.”

“Wil jy hom hê?”

“Ek kan hom gebruik.”

“Bushy ...” Dan bedink hy hom. “Jamie,” roep hy in Keyter se rigting.

“Ja, Bennie,” gretig. Keyter spring op, stamp amper sy stoel om.

“Jy gaan môre saam met Bushy.”

Hy staan hier by hulle. “Okay, Bennie.”

“Jy doen die eerste paar onderhoude saam met hom. Verstaan jy?”

“Okay.”

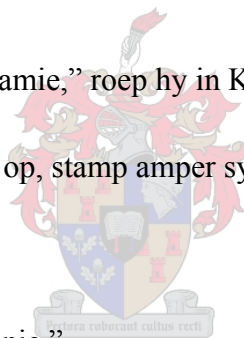
“En jy leer, Jamie. Dan sal Bushy vir jou sê watter jy self kan doen.”

“Ek kry dit.”

“Jamie ..”

“Ja, Bennie.”

“Moet dit nie sê nie.”

“Moenie wat sê nie?”

“Moenie sê ‘ek kry dit’ nie. Dit irriteer sewe soorte kak uit my uit.”

“Okay, Bennie.”

“Dis in elk geval Anglikaans,” sê Bezuidenhout.

“Anglikaans?” vra Cupido.

“Ja, jy weet. As ‘n ou ‘n Engelse ding reguit vertaal Afrikaans toe.”

“’n Anglisisme,” sê Griessel moeg.

“Dis wat ek gesê het.”

Griessel sê niks.

“Jy’s gesê ‘Anglikaans’, jou doos. Jy’s nie ‘n *language expert* se gat nie nie,” sê Vaughn Cupido en staan op.

31.

Hy wil huis toe gaan. Nie sy woonstel nie, sy huis, waar sy vrou en sy kinders is. Hy het ‘n kloppende hoofpyn en ‘n groot tamheid in hom, asof sy brandstof opgeraak het. Maar hy stuur die kar stad toe. En hy wonder wat die kinders doen. En Anna.

Dan onthou hy. Hy wil haar bel. Oor dié ding wat hom al van gister af pla. Hy haal sy selfoon in die ry uit en soek haar naam op sy bel-lys. Hy druk die knoppie. Dit lui.

“Hallo, Bennie.”

“Hallo, Anna.”

“Die kinders sê jy is nog nugter.”

“Anna ... ek wil weet. Ons ooreenkoms ...”

“Watter ooreenkoms?”

“Jy’t gesê as ek vir ses maande die drank kan los ...”

“Dis reg.”

“Dan vat jy my terug?”

Sy sê niks.

“Anna ...”

“Bennie, dis nog skaars ‘n week.”

“Dis al nege fokken dae.”

“Jy weet ek hou nie daarvan as jy vloek nie.”

“Al wat ek jou vra is of jy ernstig is oor die ooreenkoms.”

Die lyn is stil. En net as hy iets wil sê, hoor hy haar. “Los maar eers die drank vir ses maande, Bennie. Dan praat ons weer.”

“Anna ...” Maar sy het die verbinding verbreek.

Hy het nie die energie om sy humeur te verloor nie. Hy sug net en sit die selfoon in sy hemsak.

Vir wat, dink hy. Vir wat mergel hy homself uit? Vir wat baklei hy teen die drank? Vir ‘n belofte wat nou skielik nie meer ‘n belofte is nie?

Sy het iemand anders. Hy weet dit. Hy’s ‘n fokken speurder, hy kan twee en twee bymekaar sit.

Dis haar manier om van hom ontslae te raak. En hy gaan nie daarvoor val nie. Hy gaan nie deur hierdie hel gaan vir fokkol nie. Nee, o bliksem, nie soos hy nou voel nie. Een glas en sy hoofpyn is weg. Net een. Speeksel vloei in sy mond soos hy die drank al proe. Twee glase, vir energie, vir petrol in die tenk, vir bestuur van die Assegaiman-taakmag. Drie, en sy kan soveel katelknopies hê as wat sy wil.

Hy weet dit sal help. Dit sal vir alles help. En niemand hoef te weet nie. Net hy en die soete smaak in sy woonstel en dan ‘n ordentlike nagrus. Om dié ding met Anna te hanteer. En die saak. En die alleenheid. Kyk op sy horlosie. Die drankwinkels is nog oop.

• • • •

As hy met die bottels Klipdrift en Coke in ‘n plastieksak by sy voordeur aankom, staan daar ‘n pakkie op die drumpel, toegedraai in aluminium foelie. Hy sluit eers die deur oop, sit die bottels binne neer en kom tel dan die pakkie op. Hy sien daar is ‘n briefie bo-op geplak. Hy maak die kleefband los.

For the hard-working policeman. Enjoy. From Charmaine – 106.

Charmaine? Wat is dit met die vrou? Hy maak die foelie los. Dit is ‘n glas-kosbak met ‘n deksel. Hy maak dit oop. Die geure van kerrie-en-rys stoom op in sy neusgate. Jissis, dit ruik lekker, sy honger oorweldig hom. Lighoofdig kry hy ‘n lepel en gaan sit by die

ontbyttoonbank. Hy skep van die kos, vul sy mond daarmee. Skaapkerrie. Die vleis sag onder sy tande, die geure versprei deur hom. Charmaine, Charmaine, wie jy ookal is, jy kan kosmaak, dis ver-fokken-seker. Hy maak nog nog 'n opgehoopte lepel bymekaar, haal 'n loerierblaar met sy vingers daaruit, lek dit eers af voor hy dit eenkant sit. Hy neem nog 'n mondvul. Behaaglik. Nog een. Die kerrie is sterk, hy voel 'n fyn sweet op sy gesig uitslaan. Hy kry 'n ritme met die lepel. Hel, hy was honger. Hy sal plan moet maak met eet. Hy sal 'n toebroodjie moet werk toe vat. Hy kyk na die bottel Klippies op die toonbank langs hom. Netnou. Vol maag en rustig op sy nuwe sitkamerstoel sit en sy brandewyn drink soos dit behoort gedrink te word: stadig. Met smaak.

Hy eet soos 'n masjien tot die laaste lepel kerrie, krap met sorg nog 'n repie vleis en bietjie sous bymekaar en bring dit na sy mond.

Jissis. Lekker. Stoot die bak weg.

Nou sal hy dit seker na Charmaine van 106 moet terugvat. Hy sien 'n prentjie van haar in sy kop. Hoekom vermoed hy sy is 'n gesette jong vrou. Omdat haar kos so lekker is? Effens eensaam? Hy staan op en spoel die bak uit by die wasbak, dan die deksel en sy lepel. Hy droog dit af, kry die foelie en vou dit op en plaas dit in die bak. Kry sy sleutels, sluit die deur agter hom, loop af in die gang.

Sy weet hy's 'n polisieman. Seker by die opsigter gehoor. Hy sal moet sê hy is 'n getroude man. En dan sal hy moet verduidelik waarom hy alleen hier bly en hy steek vas. Wil hy regtig deur al dié kak gaan? Hy kan die bak net by haar deur los.

Nee. Hy sal moet dankie sê.

Miskien is sy nie hier nie, hoop hy. Of sy slaap, of iets. Hy klop, so sag moontlik, vermoed hy hoor die klank van 'n televisie binne. Dan gaan die deur oop.

Sy is klein en sy is oud. Aan die verkeerde kant van sewentig, skat hy.

“You must be the policeman,” sê sy en glimlag met 'n spierwit stel valstande. “I’m Charmaine Watson-Smith. Please come inside.” Haar aksent is baie Brits en haar oë is groot agter dik brillense.

“I’m Bennie Griessel,” sê hy en sy eie intonasie klink vir hom te Afrikaans.

“Pleased to meet you, Bennie,” sê sy en neem die kosbak by hom. “Did you enjoy it?”

“Very much.” Die binnekant van die woonstel is dieselfde as syne, maar net vol. Vol meubels, vol portrette teen die mure, vol goetertjies in vertoonkaste, op boekrakke en klein koffietafels: porselein-beeldjies en poppies en foto-staanders. Gehekelde lappies en boeke. ‘n Reuse-televisiestel met die een of ander sepie daarop.

“Please take a seat, Bennie,” sê sy en draai die TV se klank heeltemal af.

“I don’t want to disturb your programme. I’ve actually just come to say thank you very much. It was very nice of you.” Hy gaan sit op die punt van ‘n stoel. Hy wil nie lank bly nie. Sy bottel wag vir hom. “And the curry was fantastic.”

“Oh, it was a pleasure. When I heard you were a policeman, I thought it my duty. You not having a wife.”

“I, uh, do. But we are ...” Hy soek na die woord. “... separated.”

“I’m sorry to hear that. I sort of assumed, seeing your children yesterday.”

Sy mis nie veel nie. “Yes,” sê hy.

Sy kom sit oorkant hom. Dit lyk of sy haar regskuif vir ‘n lang gesels. Hy wil nie nou ...

“And what sort of policeman are you?”

“I’m with the Serious and Violent Crimes Unit. Detective inspector.”

“Oh, I’m delighted to hear that. Just the right man for the job.”

“What job is that?”

Sy leun vorentoe en praat-fluister: “There’s a criminal in this building,” sê sy sameswerend.

“Oh.”

“You see, I get the *Cape Times* every morning,” steeds met ‘n oordrewe fluisterstem.

“Yes.” En daar begin vir hom ‘n lig opgaan. Daar’s nie iets soos ‘n gratis kerrievleis-aandete nie.

“Delivered to my post box at the entry hall. And somebody is stealing it. Not every morning, mind you. But often. I’ve tried everything. I’ve even watched the inner door from the garden. I believe you detectives would call it a stake-out, am I right?”

“That’s right.”

“But the perpetrator is very illusive. I have made no headway.”

“My goodness,” sê hy, want hy weet nie wat anders om te sê nie.

“But now we have a real detective in the building,” sê sy met groot selftevredenheid en sy sit terug in haar stoel.

Dan lui Griessel se selfoon in sy hemsak.

“I’m sorry,” sê hy. “I have to take this.”

“Of course you do, my dear.”

Hy haal die selfoon uit. “Griessel.”

“Bennie, dis Anwar,” sê Inspekteur Anwar Mohammed. “Ons het haar.”

“Wie?”

“Jou assegaai vrou. Artemis.”

“Assegaai vrou?”

“Jip. Sy het nou net ‘n volle verklaring afgelê.”

“Waar is julle?”

“Petuniastraat 23 in Bishop Lavis.”

Hy staan op. “Jy sal moet aanwysings gee. Ek bel jou as ek nader is.”

“Okay, Bennie.”

Hy druk die selfoon dood. “I’m really sorry, but I have to go.”

“Of course. Duty calls, it seems.”

“Yes, it is this case I’m working on.”

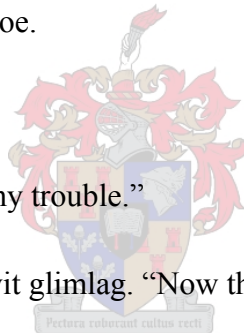
“Well, Bennie, it was wonderful meeting you.”

“And you too,” sê hy op pad deur toe.

“Do you like roast lamb?”

“Oh, yes, but you must not go to any trouble.”

“No trouble,” sê sy met ‘n groot, wit glimlag. “Now that you are working on my case.”

• • • •

Petuniastraat is in rep en roer. Onder die straatligte staan ‘n paar honderd toeskouers, sodat hy stadig moet ry en wag dat hulle vir hom ‘n pad oopmaak. Voor nommer 23 draai die blou ligte van drie vangwaens en die rooies van ‘n ambulans. Forensies en die videospaan se twee Toyota-minibusse is half op die sypaadjie geparkeer. Voor die huis langsaan staan twee bussies van die SABC en e-TV.

Hy klim uit en moet sy weg tussen die omstanders oopdruk. Op die grasperk wil ‘n Bruin konstabel in uniform hom voorkeer. Hy wys sy plastiekkaart en sê hulle moet nog mense laat kom vir skarebeheer.

“Daar’s nie nog mense nie, die hele Stasie is al hier,” is die antwoord.

Griessel stap in by die oop voordeur. Twee uniform-lede sit in die sitkamer en televisie kyk.

“Nee, o bliksem,” sê Griessel vir hulle. “Die skare gaan nou by die deur inkom en julle sit en TV kyk?”

“Nee wat,” antwoord die een. “Dis Bishop Lavis. Die mense is nuuskierig, maar ordentlik.”

Anwar Mohammed het sy stem gehoor en kom uit ‘n binnevertrek.

“Kry dié mense buite toe, Anwar, dis ‘n fokken misdaadtoneel.”

“Julle het die *inspector* gehoor, né?”

Die uniform-lede staan traag op. “Dis Frasier,” sê die een en wys na die televisiestel.

“Ek gee nie om wat dit is nie. Gaan doen julle werk,” sê Mohammed. Dan, aan Griessel: “Die slagoffer is hier, Bennie,” en lei hom na die kombuis toe.

Hy sien eers die bloed – ‘n vrolike, dik boog van rooi wat onder teen die kombuiskasdeur begin en dan oploop na bo, tot teen die plafon. Regs, teen die stoof en yskas, is nog bloed in die kenmerkende spatsels van ‘n slagaar wat gespuit het. Hy sien die lyk. ‘n Man lê in die hoek van die kleinerige vertrek, in ‘n fetale posisie. Die twee lede van die videospaan is besig om ligte op te stel om die vertrek te verfilm. Dit laat die rooibruin bloed op die slagoffer se hemp blink. In die materiaal is ‘n paar skeure. Langs hom lê ‘n assegaai. Die houtheft is omtrent ‘n meter lank, die lem, bebloed, dertig sentimeter, en drie, vier sentimeter breed.

“Dis nie my assegaaiman nie,” sê Griessel.

“Hoe kan jy weet?”

“Hele M.O. is anders, Anwar. En die lem is te klein.”

“Jy beter met die meisie kom praat.”

“Die meisie?”

“Negentien. En mooi.” Mohammed wys met sy kop na die deur toe. Hy stap voor.

In die eetkamer sit sy. Haar swart hare is lank en reguit, haar elmboë op die tafel, haar kop in haar hande. Daar is bloed aan haar arms. Griessel loop om die tafel en trek die stoel langs haar uit. Hy gaan sit. Mohammed kom staan agter hom

“Juffrou Oktober,” sê Mohammed, sag.

Sy lig haar kop uit haar hande, kyk na Griessel. Hy sien sy is mooi, ‘n fyn gesig en diep, donker oë, byna swart.

“Goeienaand,” sê hy.

Sy knik net haar kop.

“My naam is Bennie Griessel.”

Sy reageer nie.

“Juffrou Oktober, dié *inspector* werk aan al die assegaai-sake. Vertel vir hom van die ander,” sê Mohammed.

“Dit was ek,” sê sy. Griessel sien haar oë is ongefokus. Haar hande bewe liggies.

“Wie is die man daar binne?” vra hy.

“Dis my *dadda*.”

“Jy het hom ...”

Sy knik. “Ek het.”

“Hoekom?”

Sy knip net haar groot oë stadig.

“Wat het hy gedoen?”

Sy kyk na Griessel, maar hy is nie seker of sy hom sien nie. As sy praat, is daar ‘n onverwagte krag in haar stem, asof dit iemand anders s’n is. “Hy het by my kom slaap. Twaalf jaar lank. En ek mag vir niemand gesê het nie.”

Griessel hoor die woede.

“En toe lees jy van die man met die assegaai?”

“Dis nie ‘n man nie. Dis ‘n vrou. Dis ek.”

“Ek het jou gesê,” sê Mohammed.

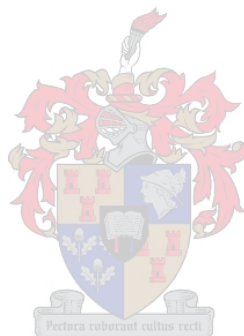
“Waar het jy dié assegaai gekry?”

“By die stasie.”

“Watter stasie?”

“Die treinstasie in die Kaap.”

“By die stasie se vlooiemark?”

Sy knik.

“Wanneer het jy dit gekoop?”

“Gister.”

“Gister?” sê Mohammed.

“En toe wag jy vanaand dat hy huis toe kom?”

“Hy wou nie ophou nie. Ek het hom gevra om op te hou. Ek het mooi gevra.”

“Het julle alleen gebly?”

“My ma is dood. Twaalf jaar al.”

“Juffrou Oktober, as jy die assegaai eers gister gekoop het, hoe kon jy die ander mense doodgemaak het?”

Haar swart oë beweeg oor Griessel se gesig. Dan kyk sy weg van hom af. “Ek het op die TV gesien. Toe weet ek. Dis ek.”

Hy steek sy hand uit en sit dit op haar skouer. Sy ruk weg en daar is vir ‘n oomblik vrees in haar oë. Of haat, hy kan nie onderskei nie. Hy laat sy hand sak.

“Ek het M.D. laat kom,” sê Mohammed sag agter hom.

“Dis goed, Anwar,” sê hy, want Maatskaplike Dienste sal haar beter kan hanteer. Hy staan op en neem Mohammed aan die elmboog uit. In die kombuis, langs die lyk, sê hy: “Hou haar net dop. Moet haar nie alleen los nie.”

Voor Mohammed kan antwoord, hoor hulle Pagel se stem in die deur. “Naand, Nikita, naand, Anwar.”

“Naand, prof.”

Die patoloog is in ‘n aandpak, met sy tassie in die hand. Hy skuif by die videospan verby en gaan sit op sy hurke by die man op die grond.

“Dis nie ons assegaai nie, Nikita,” sê hy en maak sy tassie oop.

“Ek weet, prof.”

”Bennie,” roep ‘n stem van die sitkamer af.

“Hier,” antwoord hy.

Cloete, die offisier van Openbare Betrekkinge, stap in. “Hel, maar dis besig hier.” Hy kyk na die slagoffer. “Hy’t sy gat gesien.”

“Nou’s jy ook ‘n patoloog?” vra een van die video-manne.

“Oppas, prof, Cloete soek jou jop,” sê die ander een.

“Dis omdat Bennie nou nugter is. *One less job opportunity* vir Cloete.”

“Maar Bennie *lyk* nie beter nie.”

“Jissis, maar julle is weer snaaks vanaand,” sê Griessel. Aan Cloete: “Kom, ons praat daar binne.” Hy sien Mohammed volg hulle. “Anwar, kry eers iemand om by die meisie te wag voor jy kom.”

“Wil sy ontsnap?” vra Cloete.

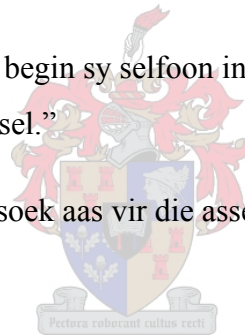
“Dis nie waarvoor ek bang is nie,” sê Griessel en gaan sit op ‘n stoel in die sitkamer. Die televisiestel is nog aan op ‘n situasie-komedie. ‘n Gelag klink op. Griessel leun oor en sit die stel af.

“Het jy die televisienuus se mense buite gesien?”

Griessel knik. Voor hy iets kan sê, begin sy selfoon in sy sak lui. “Ekskuus,” sê hy vir Cloete en neem die oproep: “Griessel.”

“Dis Tim Ngubane. Jy het gesê jy soek aas vir die assegaai-ding.”

“Ek het.”

“Hoe klink ‘n Colombiaanse *drug lord* met ‘n smaak vir vyfjarige dogtertjies?”

“Dit klink goed, Tim.”

“Goed? Ek dink dis perfek. En ek het dit vir jou.”

“Waar is jy?”

“Kampsbaai. *Home to the rich and famous.*”

“Ek kom so gou ek kan.”

Nog voor hy sy selfoon kan bêre, stoom Cloete voort. Hy beduie na buite: “Iemand het vir hulle laat weet dit was Artemis. Die koerante is ook hier. Ek moes dit van hulle af hoor.” Verwytend.

“Ek het nou net hier gekom.”

“Ek het nie gesê dis jy nie, maar die fok weet ...”

“Cloete, ek is jammer oor gister. Dit was een van my spanlede wat met die media gepraat het. Dit sal nie weer gebeur nie.”

“Wat wil jy van my hê, Bennie.”

“Hoe bedoel jy?”

“Die dag wat jy om verskoning vra is die dag wat jy iets wil hê. Wat gaan hier aan?”

“Hierdie is ‘n moeilike een. Negentienjarige meisie het haar pa met ‘n assegaai doodgesteek omdat hy haar misbruik het. Maar sy het nie die ander moorde gedoen nie.”

“Is julle seker?”

“Doodseker.”

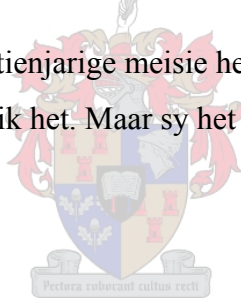
“Hoe wil jy hê moet ek dit hanteer?”

“Cloete, daar’s politiek met die hele assegaai-ding. Tussen my en jou, die meisie daar binne is so half deur ons moordenaar geïnspireer, as jy verstaan wat ek bedoel. Maar as ons dit vir die media sê, gaan die Kommissaris ‘n koronêr skiet, want hy het weer druk van bo af.”

“Die Minister?”

“Parlementêre kommissie.”

“Fok.”

“Jy moet met Anwar ook praat, dat ons net almal dieselfde storie het. Maar my gevoel is ons praat net van ‘n huishoudelike rusie en ‘n skerp instrument. Laat die wapen maar eers lê.”

“Dis nie die ding wat jy van my wil hê nie, Bennie. Is dit?”

“Nee, jy’s reg. Ek het ‘n ander guns nodig.”

Cloete skud sy kop in ongeloof. “Die fok weet, ek is niks anders as ‘n hoer nie. Tussen julle en die media. ‘n Polisiehoer, dis wat ek is.”

32.

Die dorpie is te klein.

Hy kon dit nie verken nie. Want vanmiddag, toe hy in die lang boog van die hoofstraat afry, was daar oë op hom. Die oë van Bruinmense voor die paar kafees, die oë van swart petroljoggies by die vulstasie wat net uit 'n paar pompe en 'n afgeleefde woonwa bestaan. Die oë van Uniondale se wit inwoners wat tuinslang in die hand hul dorre tuine laaf.

Mpayipheli het geweet hy het net een kans om die huis te kry. Hy sal nie kan soek nie, hy sal nie kan op en af ry nie. Want hier gaan almal weet van die Scholtz-skande en hulle sal 'n swartman in 'n bakkie onthou - 'n vreemde swartman in 'n plek waar almal vir almal ken.

Hy moes tevrede wees met 'n naambordjie in die hoofstraat wat die weg aandui. Dit was genoeg. Hy het die R339 uit die dorp gevat, die een wat oos, berg se kant toe loop. Soos die pad om die dorp krul, het hy gesien daar is stilhouplek, peperbome en klofies in die rante langs die pad waar hy die bakkie in die donker sal kan los. Hy het aanhou ry, deur die pas, al langs die Kamannasierivier, en twaalf kilometer verder gaan brandstof ingooi langs die koöperasie by Avontuur.

Waarheen gaan hy, het die Xhosa-joggie gevra.

Port Elizabeth.

Nou hoekom ry hy dié pad?

Want dit is stiller.

Veilige reis, my broer.

Die joggie sal hom onthou. En dit het hom gedwing om terug te ry hoofpad toe en regs te draai, Langkloof se kant toe, want die joggie se oë kon hom volg. En as hy afwyk van die roete, sal die man wonder waarom en hom nog beter onthou.

Hy moes in elk geval die tyd omkry tot donker toe. Hy het 'n wye draai gery. Stofpaaie, verby wildsplase en eindelijk, terug, deur die pas. Tot hy hier, bo Uniondale, in die maanlig langs die bakkie kom staan en die dorp se liggies daar onder sien. Hy sal deur die veld, oor die rantjie moet stap. Sluip. Tussen huise deur. Hy sal honde moet vermy. Hy sal die regte huis moet soek. Hy sal moet ingaan en doen wat hy moet doen. En hy sal moet terugkom en ry.

Dit gaan te moeilik wees. Hy het te min inligting oor die terrein, oor die ligging van die huis. Hy weet nie eens of hulle daar gaan wees nie.

Ry. Nou. Die risiko is te groot. Die dorp is te klein.

Hy haal die assegaai agter die bakkie se sitplek uit. Hy staan op 'n rots en kyk uit oor die dorp. Sy vingerpunte streel oor die gladde houtsteel.

Hy het die hele nag.

Tussen Bishop Lavis en Kampsbaai lui sy telefoon twee keer.

Die eerste is Greyling van Forensies. “Bennie, jou man ry ‘n bakkie.”

“O?”

“En as ek dit nie mis het nie, ‘n *double cab*. Jou afdruk is van ‘n RTSA Wrangler. ‘n Good Year Two-fifteen stroke fourteen, wat beteken dis tien teen een ‘n vier-by-twee met *diff lock*.”

“Watter fabriek?”

“Nee, o hel, dis onmoontlik om te sê. Die moeilikheid is, die hele lot kom met die Wrangler uit die fabriek uit – Ford en Mazda, Isuzu, Toyota, noem maar op.”

“Hoe weet jy dis nie ‘n gewone bakkie nie?”

“Jou gewone bakkie kom uit met die CV 2000 van Good Year, wat ‘n 195/14 is, die G22, roep hulle hom. Moeilikheid is, net omtrent elke minibus-taxi kom met dieselfde *tyre* uit, so dis nag. En jou vier-by-vier is ‘n 215/15. Maar hierdie afdruk is definitief ‘n 215/14, wat vir die vier-by-twee opgesit word. En tagtig persent van jou vier-by-twee’s is *double cabs* of hierdie ander goed met net twee deure, die Club Cabs. Wat ook beteken jou verdagte is nie ‘n armgat nie, want ‘n *double cab* kos deesdae ‘n plaas se prys.”

“Tensy dit gesteel is.”

“Tensy dit gesteel is, ja.”

“Dankie, Arrie.”

“Plesier, Bennie.”

Voor hy kans kry om die nuwe inligting te bepeins, lui die selfoon weer.

“Haai, pa.” Dis Fritz.

“Haai, Fritz.”

“Wat maak pa?” Sy seun. Wat wil gesels?

“Ek werk. Dit is ‘n sirkus vandag. Alles gebeur.”

“Met die vigilante? Het hy nog iemand *genail*?”

“Nee, nie hy nie. Iemand anders wat dink sy’s die assegaaiman.”

“Cool!”

Griessel lag. “Jy dink dis *cool*?”

“Definitief. Maar ek wil eintlik weet of pa al na daai CD geluister het.”

Jissis. Hy het heeltemal van die musiek vergeet. “Ek het eers gisteraand besef ek het nie ‘n CD-speler nie. En daar was vandag nie tyd om een te kry nie. Dit was dol ...”

“Dis okay,” maar hy hoor ‘n sekere teleurstelling. “As pa wil, ek ‘n draagbare CD *player*. Sy *bass* is net nie *great* nie.”

“Dankie, Fritz. Maar ek sal iets moet kry vir die woonstel. Ek gaan môre ‘n plan maak, ek belowe.”

“*Great*. En dan laat pa my weet.”

“Die oomblik as ek klaar geluister het.”

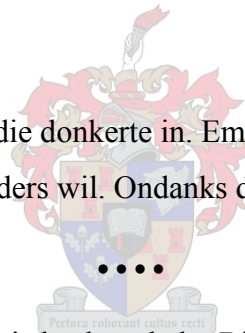
“Pa moenie te hard werk nie. En Carla sê sy stuur groete en gister was *cool*.”

“Dankie, Fritz. Stuur vir haar ook groete.”

“Okay, pa. Bye.”

“Lekker slaap.”

Hy sit agter die stuurwiel en staar die donkerte in. Emosie wel in hom op. Dalk wil Anna hom nie meer hê nie. Maar die kinders wil. Ondanks die skade wat hy aangerig het.

Die dramatiese verskil tussen die misdaadtonele by Bishop Lavis en Kampsbaai val hom dadelik op. In die rykmansbuurt is daar feitlik geen omstanders nie, maar minstens twee keer soveel polisievoertuie. En die uniform-lede drom op die sypaadjie saam asof hulle ‘n oproerigheid verwag.

Hy moet ‘n ent in die straat af ry om parkering te kry en stap teen die opdraende terug. Al die huise is drieverdiepings hier om die uitsig oor die nou onsigbare Atlantiese Oseaan te ontgin, almal in dieselfde styl van beton en glas – moderne paleise wat die grootste deel van die jaar leegstaan terwyl hul eienaars in Londen of Zurich of Munich besig is om die Euros te laat inrol.

By die trappies keer ‘n uniform hom voor. “Sorry, maar Inspekteur Ngubane wil net kernpersoneel binne hê,” sê die konstabel.

Hy haal sy eieningskaart uit sy beursie en wys dit. “Hoekom is hier so baie mense?”

“Dis oor die drugs, inspekteur. Ons moet dit help wegry as hulle klaar is.”

Hy stap op tot by die voordeur en kyk in. Dis ’n saal van ’n vertrek - twee, drie sit-areas op verskillende vlakke, ’n eetgebied en regs, na die balkon se kant toe, ’n blou, vonkelende binneshuise swembad. Twee spanne van forensies is besig om met ultravioletligte vir bloedvlekke te soek. Op die boonste vlak, op ’n lang leer-rusbank sit vier mans in ’n netjiese ry, geboei en met geboë hoofde, asof hulle al klaar berou het. By hulle staan twee uniform-lede, elkeen met ’n vuurwapen oor die arm. Griessel loop op.

“Waar is Inspekteur Ngubane,” vra hy vir een van die uniforms.

“Boonste verdieping,” beduie die een.

“Watter een van dié fokkers het met die kind gelol?”

“Hierdie is net die handlangers,” sê die uniform. “Die inspekteur is besig met die hoofindoena. En dis nie net van met die kind lol nie.”

“O?”

“Die kind is weg ...”

“Hoe kom ek bo?”

“Daar’s die trappies,” wys die konstabel met die loop van sy haelgeweer.

• • • •

In die gang van die eerste verdieping staan Inspekteur Timothy Ngubane en stry met ’n groot, wit speurder. Griessel herken hom aan die verbleikte wit en blou laphoedjie waarop ’n rooi disa en die woorde *WP Rugby* pryk: Senior Superintendent Wilhelm “Boef” Beukes, ’n voormalige lid van die ou Moord en Roof en Dwelmtakke en nou ’n spesialis in georganiseerde dwelmmisdaad.

“I can’t let you in now,” sê Ngubane vir Beukes.

“Why not? The girl is not in there.”

“There might be evidence in there, supt, and I can’t risk ...” Hy sien hy vir Griessel.

“Bennie,” sê hy, met ‘n sekere mate van verligting.

“Hi, Tim. Boef, hoe gaan dit?”

“Kak, dankie. Dwelmfonds van die dekade en ek moet in die fokken tou staan.”

“Finding the child is the priority, supt,” sê Ngubane.

“Maar sy’s nie hier nie. Dit weet julle al”

“But there might be evidence down there. All I’m asking is that you wait.”

“Roer julle gatte,” sê Beukes en stap weg, gang af.

Ngubane sug diep en lank. “It’s been an amazing night,” sê hy vir Griessel. “Absolutely amazing. I’ve got everybody down there ...”

“Down where?”

“There’s this store room in the basement with more drugs than anybody has ever seen, and the whole SAPS is here – the commercial branch and organised crime and the drugs guys from forensics, and they all have their own video teams and photographers, and I can’t let them in, because there might be leads to where the girl is.”

“And the suspect?”

“He’s in here.” Ngubane beduie na die deur agter hom. “And he’s not talking.”

“Can I go in?”

Ngubane maak die deur oop. Griessel kyk in. Dit is nie ‘n groot vertrek nie. Deurmekaar. ‘n Man sit op ‘n kartondoos. Dik swart hare, swart hangsnor, wit hemp, oopgeknoop, die sak op die bors lyk of dit geskeur is. ‘n Rooi kneusing op die wangbeen.

“Sy naam is Carlos,” sê Ngubane doelbewus in Afrikaans sodat Sangrenegra nie kan verstaan nie en haal ‘n klein sakboekie uit sy broeksak. Hy raadpleeg dit. “Carlos San ... gre ... ne... gra,” spreek hy die lettergrepe versigtig uit.

“Fuck you,” sê Sangrenegra met venyn.

“Het iemand hom gemoer?”

“Die ma. Van die dogtertjie. Hy’s ‘n *Colombian*. Sy visum is lankal ... *expired*.”

“Wat het gebeur, Tim?”

“Kom in. Ek wil nie die kont alleen los nie.”

“Jy voek al mooi in Afrikaans.”

Ngubane beweeg in die vertrek in, Griessel agterna. “Ek kry goeie opleiding.” Hy maak die deur agter hom toe. Dit lyk of dit verondestel is om ‘n studeerkamer te wees. Rakke tee die muur, gloeiende, donker hout, maar dis leeg. Kartonne op die vloer.

“Wat is in die bokse?” vra Griessel.

“Kyk,” sê Ngubane en gaan sit op die enigste stoel, ‘n duur kantoormeubel met bruin leer en ‘n hoë leuning.

Griessel maak een van die kartonne oop. Daar’s boeke in. Hy haal een uit. *A Tale of Two Cities*, staan dit in goud op die rugkant van die leeromslag.

“Kyk binne.”

Hy maak die boek oop. Daar is nie bladsye nie – net ‘n plastiekvuller met kante wat soos papier lyk.

“Not a great reader, are you, Carlos?” sê Griessel.

“Fuck you.”

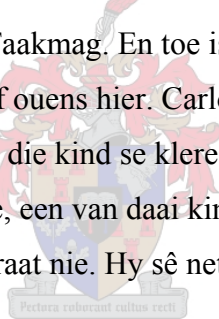
“’n Vrou bel die Tuine-stasie hier by agtuur se kant. Sy huil. Sy sê haar kind is ontvoer en sy weet wie dit is. Hulle stuur ‘n span en dis ‘n woonstel in Bell Ombrestraat en hulle kry haar. Sy’s deurmekaar en sy bloei aan die kop en sy sê ‘n ou het haar *assualt* en haar kind gevat. Sy was ... *unconscious*?”

“Bewusteloos.”

Ngubane knik. “Sy gee dié ou se naam en sy gee hierdie adres en sy sê hy het haar ge-*rape* ook. Sy sê sy ken hom en hy hou van kinders ... jy weet? En toe sê sy hy’s ‘n *drug lord*.”

Griessel knik en kyk vir Sangrenegra. Die bruin oë gloei. Hy is ‘n skraal man. Are op die voorarms. Blou denim en sportskoene. Hande agter die rug geboei.

“Die uniform-lede bel toe die *Station Commander* en die SC bel ons en ek is op roep en ek praat met Joubert en ons kry die Taakmag. En toe is ons almal hier en Taakmag kom met hulle helikopter en alles. Kry vyf ouens hier. Carlos en die vier daar onder. En hulle kry die drugs daar onder en hulle kry die kind se klere in dié een se kamer en toe kry hulle bloed in sy BMW en ‘n hondjie, een van daai kinderspeelgoed, *stuffed*, maar die kind is weg en hierdie kont wil nie praat nie. Hy sê net hy weet niks.”

“Die kind. Dis ‘n dogtertjie?”

“Drie jaar oud. Drie jaar.”

Daar kom ‘n walging oor hom, ‘n rooi gloed. “Where is she?” vra Griessel vir Carlos.

“Fuck you.”

Hy spring op en gryp die man aan sy hare, pluk sy kop agteroor en hou aan met trek aan die donker lokke. Hy druk sy gesig tot teen Sangrenegra. “Where is she, you piece of shit?”

“I don’t know!”

Griessel ruk aan die hare. Sangrenegra se gesig vertrek. “She lie. That whore, she lie. I know nothing.”

“How did the girl’s clothes get in your room, you cunt?” en hy pluk weer, so hard as wat hy kan, die frustrasie wat hom vreet.

“She put it there. She is a whore. She was my whore.”

“Jissis,” sê Griessel met afsku en gee die hare een laaste trek voor hy laat los. Sy hand voel vetterig. Hy vee dit aan Sangrenegra se hemp af. “You lie. You cunt.”

“Ek is deur dieselfde proses,” sê Ngubane agter hom, sy stem rustig, asof niks gebeur het nie.

“Ask my men,” sê Sangrenegra.

Griessel lag sonder humor. “Who gave you this?” vra hy en druk ‘n vinger hard teen die kneusplek op Carlos se wang.

Die Colombiaan spoeg na hom. Hy trek sy hand terug om hom te klap.

“Hy sê hy was by die klaagster vandag,” sê Ngubane. “Hy sê sy is ‘n prostituut. Sy het hom na haar woonstel toe genooi. Die kind was nie daar nie. En toe slaan sy hom, sonder rede. Toe slaan hy haar terug.”

“Dis sy storie?”

“Dis sy storie.”

“En die ma?”

“Social Services is by haar. Sy’s ... *traumatized*.”

“Wat dink jy, Tim?” Griessel besef hy is uitasem. Hy gaan sit op ‘n boks.

“Die kind was in sy kar, Bennie. Die bloed. En die hond. Sy was daar. Hy het met haar iewers heen gery. Ons het twee ure tussen die aanranding op die klaagster tot ons hier

gekom het. Hy het die kind iewers heen geneem. Hy het gedink omdat die ma ‘n *call girl* is, kan hy doen wat hy wil. En toe het iets in die kar gebeur. Die kind het bang geraak, of iets. En toe sny haar haar. Dis hoe die bloed lyk. Teen die agterste sitplek se leuning. Lyk na ‘n ... *artery*. Toe weet hy hy is in die moeilikheid. Toe doen hy iets met die kind.”

“Jissis.”

“Ja,” sê Ngubane.

Griessel kyk na Sangrenegra. Carlos kyk terug vir hom, met minagting.

“Ek dink nie ons moet hoop vir die kind nie. As sy geleef het, sal dié kont wou *bargain*.”

“Kan ek iets probeer,” vra Griessel.

“Asseblief,” sê Ngubane.

“Carlos,” sê Griessel. “Have you heard of Artemis?”

“Fuck you.”

“Let me tell you a story, Carlos. There is this guy out there. He has a big assegai. Do you know what an assegai is, Carlos? It is a spear. A Zulu weapon. With a long blade, very sharp. Now, this guy is a real problem for us, because he is killing people. And do you know who he kills, Carlos? He is killing people who fuck with children? You sure you haven’t heard about this, Carlos?”

“Fuck you.”

“We are trying to catch this guy. Because he is breaking the law. But with you, we can make an exception. So this is what I’m going to do. I’m going to tell all the newspapers and the television that you have abducted this beautiful little girl, Carlos. I will give them your address. And we will publish a photograph of you. And I’m going to see to it that you make bail. And I’m going to keep all your friends in jail, and leave you here, in this big house, all alone. We will sit outside to make sure you don’t go back to Colombia. And we will wait for the guy with the spear to find you.”

“Fuck you.”

“No, Carlos. You are the one who is fucked. Think about it. Because when he comes, we will look the other way.”

Sangrenegra sê niks, hy staar net na Griessel.

“This assegay guy, he has killed three people. One stab, right through the heart. With that long blade.”

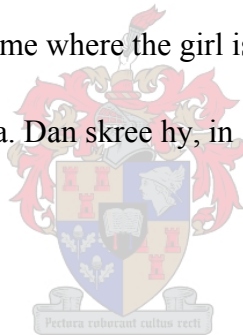
Geen reaksie nie.

“Tell me where the girl is. And it can be different.”

Carlos kyk net vir hom.

“You want to die, Carlos? Just tell me where the girl is.”

Vir ‘n oomblik huiwer Sangrenegra. Dan skree hy, in ‘n hoë stem: “Carlos don’t know. Carlos don’t fucking know.”

33.

As hulle vir Sangrenegra agter in 'n vangwa instamp en die deur toeklap, sê Ngubane "I owe you an apology, Bennie."

"Oh?"

"About this morning," en Griessel dink hy het al daarvan vergeet, dit was 'n lang dag.

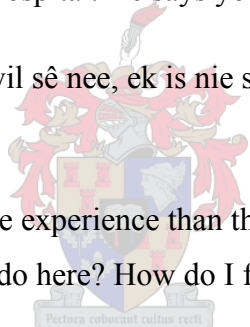
"We get a little paranoid, I suppose," sê Ngubane. "Some of the white cops ... they think we're shit."

Griessel sê niks.

"I went to visit Cliffie Mketsu. In hospital. He says you're not like that."

Griessel trek sy skouers op en hy wil sê nee, ek is nie so nie. My probleem is, ek dink almal is kak. "How's Cliffie?"

"He's good. He says you have more experience than the rest of us combined. So I want to ask you, Bennie: What more can I do here? How do I find this kid?"

Hy kyk na Ngubane, na die netjiese pak klere, die wit hemp en die rooi das, na die man se gemaklikheid met homself. En agter in sy kop gaan daar 'n lig op oor homself.

"Are there other properties, Tim? These drug guys, they have more than one place. They have contingency plans."

"Right."

"Talk to Beukes. They must have known about Sangrenegra. They will know about other places."

"Right."

"Has forensics been to the girl's mother's place?"

Hy knik. “They got his prints there. And they drew the mother’s blood. For DNA comparison with the blood in the car. They say they can tell that way if it belongs to the kid.”

“I dont think she’s alive, Tim.”

“I know.”

Hulle staan ‘n oomblik, in stilte. “Can I go see the mother?”

“Sure. Are you going to use this guy as bait?”

“He’s perfect. But I have to talk to the mother. And then we’ll have to talk to the Super, because Organised Crime is involved, and I can tell you now, they won’t like it.”

“Fuck them.”

Griessel lag. “That was what I was thinking too.”

En wanneer hy deur die stad Tamboerskloof toe ry spring sy kop rond tussen Boef Beukes en Timothy Ngubane en die kinders wat hy in Langstraat sien, halftwaalf in die nag en dis net kinders waar jy kyk. Tieners op ‘n fokken Maandagaand bo in Langstraat, by die klubs en restaurante en kafees. Hulle staan op die sypaadjies, glase en sigarette in die hande, klein groepies bymekaar langs geparkeerde motors en hy wonder waar die ouers is. En of hulle weet waar hulle kinders is en hy besef hy weet nie waar syne is nie. Maar Anna behoort te weet. As sy by die huis is.

Beukes. Wat saam met hom gewerk het in die ou dae. Wat saam met hom gedrink het. Toe sy kinders nog klein was en hy nog heel was en wat de fok het gebeur? Hoe het hy gevorder van doppe saam met die Lede na ‘n volslae fokken alkoholholis? Hy het begin drink toe Moord en Roof nog in Bellville-Suid was. Die President in Parow was die kuierplek, nie omdat dit hoegenaamd ‘n presidensiële hotel was nie, maar langs die lang mahoniehout-kroeg was altyd ‘n poliesman, maak nie saak watter tyd van die dag jy daar kom nie. Of daardie plek anderkant Sanlam in Stikland wat die lekker pizzas gemaak het, die Glockenberg of iets, here, dis ‘n leeftyd gelede. Die Glockenburg. Vandag is daar ‘n

Spur Steak Ranch, maar daardie dae was dit hierdie kollosale taverne. Waar hy een aand, lekker getrek, op die verhoog geklim het en vir die orkes gesê het hulle moet nou hulle kak laat staan en ordentlike *rock 'n roll* speel en gee vir my daardie *bass*, ken julle *Blue Suede Shoes*? Sy kollegas by die groot tafel wat skree en raas en hande klap en die *four piece* sê senuagtig ja, hulle ken dit, jong Afrikaner-fokkertjies met melkbaarde en lang hare wat *Smokie* speel en hy sit die *bass* om sy nek en gaan staan agter die mikrofoon en hy sing *One for the money* en daar gaan hulle en dit kook, so tussen die lawaai van die vloer af en die orkes se verligting dat hy nie hopeloos is nie. Dit kook, hulle looi die fokken song en die mense kom van buite af in en van die kroeg af. En hy wat Bennie Griessel is, hy loop met sy vingers teen die baskitaar se nek op en af en hy maak 'n fokken bas-tapyt vir die rock 'n roll en toe hulle klaar is, toe skree almal nog, nog, nog. En hy laat waai met nog. Elvis-songs en hy sweet en hy speel en hy sing, tot wie weet watter tyd en Anna het hom kom haal, hy het haar gesien, daar agter in die Glock. Eers kwaad-kwaad en met arms gevou hier voor haar want waar's haar man, kyk hoe laat is dit. En toe smelt die musiek vir haar ook, toe raak sy los en haar heupe swaai en toe klap sy ook hande en sy skree *Go, Bennie, go*, want dis haar Bennie daar op die fokken verhoog, dis haar Bennie. Here, dis 'n leeftyd gelede en toe was hy nie 'n alkie nie, net 'n speurder wat hard drink. Soos almal. Soos Mat Joubert ook maar gemaak het, en Boef Beukes en vet sersant Tony 'O Grady, die hele lot van hulle. Hard gedrink want hel, hulle het gewerk, hier in die laat jare tagtig. Gewerk soos slawe terwyl die hele wêreld op hulle skyt, halssnoermoorde, bejaarde-moorde, moffiemoorde, bendes, gewapende roof net waar jy kyk, dit het nooit opgehou nie en as jy sê jy's 'n poliesman dan word die vertrek stil en almal kyk jou aan asof jy laer as kreefkak is en dit, soos hulle altyd gesê het, is so laag as wat jy kan gaan.

Toe was hy soos Timothy Ngubane nou is. Gemaklik met homself. Here, en hy kon werk. Hard, ja. Maar slim. Hy het hulle genail, moordenaars en bankrowers en ontvoerders, hy was meedoënloos en geesdriftig, hy was ligvoets, dis die ding. Hy het gedans toe die ander ge-dof-sware-plof het. Hy was anders. En hy het gedink hy sal altyd so bly. Maar die kak het 'n manier om 'n mens te oorweldig.

En miskien was dit die probleem. Miskien kry die drank net die dansers, want kyk nou vir Beukes en Joubert, hulle suip nie soos fokken visse nie, hulle plof steeds voort. En hy? Hy's nou gefok. Maar iewers in sy agterkop het hy nog steeds daardie vermoede dat hy beter is as almal, dat hy die beste fokken speurder in die land is en klaar.

En dan lag hy vir homself daar agter die stuurwiel, bo in Langstraat, by die Baddens, want hy is 'n wrak, 'n dronkgat, 'n ou wat net ure gelede 'n bottel Klippies gaan koop het ná nege dae se soberheid en net 'n halfuur gelede alle beheer verloor het met die Colombiaan omdat hy so baie kak in homself saamdra en hier sit hy en hy dink hy's die kat se gat.

Maar wat het gebeur? Tussen Boef Beukes en die Glockenburg en nou? Wat de fok het gebeur en dan is hy by Belle Ombre-straat en daar's geen parkering nie en hy trek so half op die sypaadjie.

Voor hy die deur oopmaak, dink hy eers aan die lyk vanaand, in Bishop Lavis. Daar was geen doodsgille in sy kop nie. Geen verskriklike stemme nie.

Hoekom nie? Waar is dit heen? Was dit deel van die gesuip, was dit die alkohol?

Hy talm nog 'n oomblik of wat en dan stamp hy die deur oop, want hy het nie antwoorde nie en hy stap in by die woonstelgebou met tien of twaalf verdiepings en hy neem die hysbak op. Daar is twee swart polisiemanne in burgerlike klere, elkeen met 'n haelgeweer, voor haar deur. Griessel vra wie hulle is. Die een sê hulle is van Georganiseerde Misdad en Boef Beukes het hulle gestuur, want sy sal nou 'n teiken wees.

“Het julle van Sangrenegra geweet voor dié ding?”

“Jy moet maar met Beukes praat.”

Hy knik en maak die deur oop. 'n Jong vrou spring op in die sitkamer en kom na hom toe aan. “Het julle haar gekry?” vra sy en hy kan hoor die histerie lê vlak. Agter haar, op die rusbank, sit twee polisiemense, van die sagter soort, kleiner en skraler, met besorgde

hande wat op die skoot saamgeslaan is in meegevoel. Maatskaplike Dienste. Die Lede van die Mag wat by die toneel aankom as die kak al opgeruim is. ‘n Man en ‘n vrou.

“Nog nie,” sê hy.

Sy staan in die middel van die vertrek en maak ‘n geluid. Hy sien haar oog is opgeswel en daar is ‘n sny wat iemand behandel het. Haar oë is rooi gehuil. Sy bal haar vuiste en haar skouers hang. Die bruin vrou van MD staan op en loop tot by haar en sê “kom sit, dis beter as jy kom sit”.

“My naam is Bennie Griessel,” sê hy en hou sy hand uit.

Sy neem dit en sê “Christine van Rooyen,” en hy dink sy lyk nie soos jou gewone hoer nie. En dan ruik hy haar, ‘n mengsel van parfuim en sweet, hulle ruik almal só, hulle kry dit nie uitgewas nie.

Maar sy lyk anders as dié wat hy ken. Hy soek die rede. Sy is lank, so lank soos hy. Nie brandmaer nie, sterk gebou. Haar vel is glad. Maar dis nie die ding nie.

Hy sê hy werk saam met Ngubane en hy weet dit is ‘n moeilike tyd vir haar. Maar miskien is daar iets wat sy weet wat kan help. Sy sê hy moet deur kom en sy loop na ‘n skuifdeur toe en maak dit wyer oop en daar is ‘n balkon met wit plastiek-tuinstoele en sy gaan sit. Hy kry die idee sy wil wegkom van die MD-mense af en dit sê iets. Hy gaan sit op ‘n stoel in die halfdonker en hy vra hoe goed sy vir Sangrenegra ken.

“Hy was my kliënt.” Hy sien die eienaardige vorm van haar oë. Dit laat hom dink aan amandels.

“‘n Gereelde kliënt?”

Hy kan net haar regterhand sien, in die lig wat uit die sitkamer kom. Dit is op die stoel se leuning en die vingers in in die palms gevou en die naels in haar vlees ingedruk.

“Eers was hy net soos hulle almal,” sê sy. “Niks snaaks nie. En toe sê hy my van die *drugs*. En toe kom hy agter ek het ‘n kind ...”

“Weet jy wat ons by sy huis gekry het?”

Sy knik. “Die swart ou het gebel.”

“Het Carlos jou ooit na ander plekke toe gevat? Ander huise?”

“Nee.”

“Het jy enige idee waar hy ... eee .. jou dogter heen sou geneem het?”

“Sonia,” sê sy. “My dogter se naam is Sonia.”

Die vingers beweeg in haar palm, die naels druk dieper. Hy wil ‘n hand uitsteek na haar.

“Waarheen sou hy vir Sonia geneem het?”

Sy skud haar kop heen en weer. Sy weet nie. En dan sê sy “Ek gaan haar nie weer sien nie.” Met ‘n kalmte wat net absolute wanhoop kan bring.

Dis net vyf minute se ry in die nanag van Belle Ombre na sy woonstel toe. En die eerste ding wat hy sien as hy die lig aansit is die bottel brandewyn. Dit staan daar op die ontbyttoonbank soos ‘n klein brandwag wat waak oor die landskap van die vertrek.

Hy sluit die deur agter hom en hy vat die bottel en draai dit in sy hande. Hy kyk na die horlosie op die etiket en na die goudbruin vloeistof. Hy voel die uitwerking van die drank in sy vesels, ‘n lighoofdigheid, ‘n hoë bruising het net onder sy skedel.

Hy sit die bottel neer, asof dit heilig is.

Hy moet die prop oopmaak en die brandewyn in die wasbak uitgooi.

Maar dan gaan hy dit ruik en hy weet nie of hy dit sal kan weerstaan nie.

Hy wil net eers beheer kry, druk sy palms op die toonbank en haal diep asem.

Here, dit was amper, vroër vanaand.

Toe het sy honger hom gekeer om aan die suip te raak.

Hy haal diep asem.

Fritz sou hom gebel het om te vra of hy al na die CD geluister het en hy sou dronk gewees het en sy seun sou dit gehoor het. En dit sou sleg gewees het, as hy nou dink aan sy seun se stem. Dit was nie die kind se belangstelling in sy mening oor die musiek nie. Daar was iets anders. 'n Hunkering. 'n Verlange. 'n Begeerte om met sy pa kontak te maak. Om met hom 'n band te hê. *Ons het nog nooit 'n pa gehad nie.* En nou wil sy seun 'n pa hê. So graag. En hy was só naby daaraan om dit op te fok. So naby.

Hy trek weer 'n groot asem in en hy maak 'n kombuiskassie se deur oop. Dis leeg binne. Hy tel die bottel vinnig op en plaas dit binne. Maak die deurtjie toe. Hy loop op met die trappe. Hy's nie meer so moeg nie. Tweede asem, wanneer jou kop só aan die gang kom dat jy net aanhou, wanneer jou gedagtes spring, van die een ding na die ander.

Hy stort en klim in die bed en maak sy oë toe en hy sien die prostituut en daar is 'n reaksie hier onder, 'n swelling en hy dink, hallo, hallo, hallo. En hy voel skuldig, want sy het nou net haar kind verloor en dit is hoe hy reageer. Maar dis snaaks, want hoere het dit nog nooit vir hom gedoen nie. Hy ken genoeg. Hulle beoefen 'n beroep wat moeilikheid aantrek, hulle werk in 'n wêreld wat net een kort tree verwyder is van ernstige misdaad. En hulle is almal min of meer dieselfde – ongeag die tarief wat hulle vra.

Iets van Christine van Rooyen was anders as dié wat hy ken. Maar wat? En dan, as hy haar langs die ander in sy kop sit, sien hy dit. Prostitute, van die Seepuntse straatlopers tot die paar wat vir groot geld buitelandse toeriste in die Raddison diens, het twee goed gemeen: Daardie kenmerkende soet-bitter reuk. En die skade. Daar's 'n neerdrukkendheid aan hulle. Soos 'n huis, 'n verwaarloosde huis, jy weet iemand bly nog daar, maar jy kan aan die verval sien hulle gee nie meer om nie.

En hierdie een is nie so nie. Of minder só. Daar's nog 'n lig wat brand.

Maar dit is nie die ding wat hom nou 'n ereksie gee nie. Dis iets anders. Die lyf? Die oë?

Hel, hy het in sy lewe nog nooit vir Anna verneuk nie. Behalwe met die drank. Miskien is dit hoe Anna redeneer: Hy was ontrou aan haar, hy het die drank met 'n algehele passie bemin. En daarom kan sy ook nou 'n kat iewers knyp. En sy kop sê sy het die reg, maar die jaloesie spring regop in hom, dit laat hom wriemel daar in die bed. Hy sal die fokker dood bliksem. As hy hulle moet kry. As hy moet inloop in sy huis en in sy slaapkamer en hulle is daar besig, hy sien die toneel te helder, hy draai met geweld om, trek die laken, druk sy kop onder die kussing in. Hy wil dit nie sien nie. Een of ander aantreklike jong fokker wat sy vrou pomp en hy sien Anna se gesig, die uitdrukking van ekstase, daardie private, klein, goddelike glimlag wat sê sy is in haar eie wêreldjie van ekstase en haar stem, hy kan haar stem onthou, die fluistering, ja, Bennie, ja, Bennie, ja, Bennie, maar nou sê sy iemand anders se naam en hy spring op en staan langs die bed en hy weet: Hy sal die fokker doodskiet. Hy wil haar bel. Nou. Hy wil drink. Hy wil die bottel uit die kombuiskassie gaan haal en hy gee 'n tree oor na die klerekas toe. Hy trek sy vuus terug en dan keer hy homself.

Kry 'n greep, sê hy, hardop.

Hy voel 'n afwesigheid hier onder. Sy ereksie is weg.

G'n fokken wonder nie.

• • • •

Dit is 'n ou kliphuis met 'n sinkdak. Hy klim oor 'n hangende grensdraad en moet eers verby die karkas van 'n Ford-enkelkajuitbakkie op vier groot houtblokke kom voor hy die nommer kan sien, voor op een van die stoep se pilare. Die sewe hang skeef.

Binne is dit donker. Thobela Mpayipheli loop weer terug, na die agterdeur. Hy draai aan die knop. Dit is oop. Hy beweeg in, maak die deur saggies agter hom toe, die assegaai in sy linkerhand. Hy is in die kombuis. Daar is 'n reuk wat in die huis hang. Muf, soos vissmeer. Hy laat sy oë eers aan die dieper donker van die binnekant gewoond raak. Dan hoor hy, in die volgende vertrek, 'n geluid.

• • • •

Wanneer die twee mense van die Polisie se Maatskaplike Dienste weg is, neem sy vir die mans met die gewere wat buite haar deur waghou 'n groot fles koffie en twee bekers. Dan sluit sy die deur agter haar en loop uit op die balkon.

Die stad lê voor haar, 'n dier met 'n duisend flitsende oë wat in die nanag dieper en stadiger asem haal. Sy hou die wit reling in haar palms vas, die metaal koud onder haar hande. Sy dink aan haar kind. Aan Sonia se oë wat soebat.

Dit is haar skuld. Sy dra die verantwoordelikheid vir haar kind se vrees.

• • • •

Uit die sitkamer kom 'n snorkgeluid soos dié van 'n beervark: kort en kragtig en kru.

Mpayipheli kyk om die kosyn en sien die man daar op die rusbank, onder 'n kombers.

Waar is die vrou?

Die Scholtze. Wie se twee-jarige seun twee weke gelede in 'n hospitaal op Oudtshoorn dood is weens breinbloeding.

Die disktriksgeneesheer het letsels gevind: op die klein organe en dun, breekbare ribbes en ulna, wangbeen en cranium. Hy het daaruit 'n legkaart van mishandeling gebou. "Dit is die ergste wat ek in vyftien jaar as lykskouer gesien het," is hoe die Sondagkoerant sy hofgetuienis aangehaal het.

Mpayipheli loop oor die kaal vloer, nader aan Scholtz. Hy sien, glimmend in die donker, die halfmaan van silwer ringe aan die oorskulp. Op die dik arm is 'n web van swart tatoeërlyne, die motief onduidelik in die donker. Sy mond is oop en aan die bopunt van elke asemhaling maak hy die dierlike geluid.

Waar is die vrou? Hy vryf met die kussing van sy duim oor die houtsteel van die assegaai en sluip verby, dieper die huis binne. Daar is twee slaapkamers. Die eerste is leeg. Teen die muur, die nou kleurlose kindersketse.

Daar is 'n afsku in hom. Hoe werk dié mense se koppe? Hoe kan hulle die kind se kuns teen sy kamermuur ophang en oomblikke later sy kop daarteen stamp? Of hom met 'n vuus bydam sodat die ribbes splinter?

Diere.

Hy sien die vrou in die dubbelbed van die ander vertrek, haar buitelyne onder die laken. Sy draai om. Sy prewel iets, onhoorbaar, onduidelik.

Hy staan stil. Daar is 'n dilemma hier. Nee, twee.

• • • •

Christine laat los die balkonreling en gaan in. Sy maak die skuifdeur agter haar toe. Sy kry die groentemes in die boonste kombuislaai. Dit het 'n lang, dun lem, effens geboë, die punt klein en skerp. Dit is wat sy nou wil hê.

• • • •

Hy wil nie die vrou teregstel nie. Dit is sy eerste probleem.

'n Oorlog teen vroue is nie 'n oorlog nie. Nie sy stryd nie, nie 'n *Struggle* waarby hy betrokke wil wees nie. Dit weet hy nou, sedert Laurens. Laat die regsproses, so gebrekkig soos dit is, maar verantwoordelikheid neem vir die vroue.

Maar as hy haar laat, hoe maak hy met die man? Dit is sy tweede probleem. Hy wil hom wakker maak. Hy wil vir hom 'n wapen gee en vir hom sê 'veg vir jou reg om 'n tweejarige se skedel te kraak, sodat jy kan sien waar geregtigheid lê'. Maar die vrou sal wakker word. Sy sal hom sien. Sy sal ligte aansit. Sy sal in die pad wees.

• • • •

In die badkamer gaan sit Christine op die bad se rand nadat sy die deur toegemaak het. Sy neem die bottel Dettol en draai die prop af. Sy druk die lem van die messie in die bruin vloeistof. Sy lig haar linkervoet tot op haar regterknie en kies die plek, tussen haar hak en die bal van die voet. Sy druk die skerp punt van die lem saggies teen die spierwit, sagte vel.

Sonia se oë.

• • • •

Hy loop om die deur van die slaapkamer waar die vrou lê, tot naby aan haar. Dan sien hy die sleutel en hy weet wat hy moet doen.

Hy trek die sleutel uit die slot. Dit maak ‘n krapgeluid en hy hoor hoe haar asemhaling vervlak. Hy trek die deur vinnig toe. Dit kraak. Hy druk die sleutel van die buitekant af in. Dit sukkel om in te gaan.

Hy hoor haar iets sê binne, ‘n verdwaasde, onverstaanbare woord.

Hy kry die sleutel in en sluit die deur van buite af.

“Chappie!” roep die vrou van agter die deur.

Die man op die bank se snork het opgehou. Mpayipheli draai na hom toe.

“Chappie,” roep sy, harder. “Wat maak jy?”

Die man kom orent op die bank, gooi die kombers van hom af.

“Ek is hier oor die kind,” sê Mpayipheli.

Hy sien Scholtz se skouers. ‘n Sterk man. Dit is goed so.

“Hier is ‘n kaffer in die huis,” roep die man na sy vrou agter die deur.

• • • •

Sy stamp die lem in haar voet in, so diep as wat sy kan. Sy kan nie help om die geluid te maak nie, dit val oor haar lippe.

Maar die pyn is intens. Dit brand die seer dood, dit oorheers alles, net soos sy gehoop het.

34.

Hy droom wilde, verwarde drome wat hom uit sy slaap uit dwing en twee keer laat opstaan voor hy, teen drie-uur, weer insluimer. Hy is besig om met Anna te praat, onsamehangend, 'n gesprek sonder nut of rigting, wanneer die selfoon hom wakker lui. Hy gryp dit, vat mis. Die instrument val van die vensterbank af en land iewers op die bed. Hy sien die verligte skerm, kry dit weer in die hande.

“Ja,” maar hy kan nie die verwardheid wegsteek nie.

“Inspekteur Griessel?”

“Ja.”

“Jammer ek maak jou wakker. Tsabalala hier van Oudtshoorn-speurtak. Dis oor jou Assegaaimoordenaar.”

“Ja?” Hy soek met sy hand na die horlosie op die vensterbank.

“Lyk my hy was gisteraand op Uniondale.”

“Uniondale?” Kry die horlosie, kyk daarna. 04:21.

“Ons het 'n kindermishandelaar hier, Frederik Johannes Scholtz, uit op borgtog saam met sy vrou. Laas nag doodgesteek in sy huis.”

“Uniondale,” sê hy weer. “Waar is Uniondale?”

“Dis so honderd en twintig kilos oos van ons.”

Dit maak nie sin nie. Te ver van die Kaap af. “Hoe weet jy dis my assegaaiman?”

“Die oorledene se vrou. Die verdagte het haar in die slaapkamer toegesluit. Maar sy kon hoor wat aangaan ...”

“Het sy hom gesien?”

“Nee, hy’t die deur gesluit terwyl sy geslaap het. Toe hoor sy Scholtz roep van binne af. En sê die ou het ‘n assegaai.’”

“Wag, wag,” sê Griessel. “Hy het haar in die slaapkamer toegesluit? Hoe het hy die man uit die slaapkamer uitgekry?”

“Die vrou sê hulle deel nie meer ‘n bed nie, sedert die kind se dood. Hy het in die sitkamer geslaap. Sy het wakker geword toe Scholtz begin skree. En toe hoor sy hy sê ‘hy het ‘n assegaai’. Maar daar’s nog ‘n ding ...”

“Ja?”

“Sy sê hy’t geskree dis ‘n swartman.’”

“‘n Swartman?”

“Sy sê hy’t vir haar geskree ‘Hier’s ‘n kaffer in die huis’.”

Dit pas nie. ‘n Swartman? Dis nie hoe hy die assegaaiman in sy kop gesien het nie.

“Hoe betroubaar dit is, weet ek nie. Dit lyk of hulle in die donker baklei het.”

“Hoe lyk die wond?”

“Noodlottige wond is in die bors, maar dit lyk of hy met sy hande gekeer het. Daar’s ‘n paar snye. En daar’s meubels wat omgekeer en gebreek is. Hulle het duidelik ‘n ronde of twee baklei.’”

“Die borswond – is daar ‘n uitsteekwond aan die rugkant?”

“Dit lyk so. Die distriksgeneesheer is nog besig.”

“Luister,” sê Griessel. “Ek gaan ons patoloog vra om hom te bel. Daar’s ‘n klompie forensiese goed wat julle moet doen. Dis belangrik ...”

“Relax,” sê Tsabalala. “Ons het dit onder beheer.”

• • • •

Hy stort en trek eers aan voor hy vir Pagel bel, wat die vroë oproep met grasia neem, en gee vir hom die nommers om te skakel. Dan stort hy en trek aan en ry na die Quickshop by die Engen-vulstasie in Annandalestraat en koop 'n klomp klaargemaakte toebroodjies en 'n groot wegneemkoffie. Hy ry werk toe. Die paaie is stil, die kantore nog stiller.

Hy gaan sit agter sy lessenaar en probeer dink, met 'n pen in die hand.

Union-fokken-dale. Hy maak 'n toebroodjie oop. Spek en eier. Hy haal die koffie se plastiekdeksel af. Die stoom trek lui op. Hy ruik die aroma, neem 'n sluk.

Dit gaan 'n dag of wat vat voor hulle weet of dit dieselfde assegaai is, maak nie saak hoeveel druk die Kommissaris uitoefen nie. Hy hap aan die toebroodjie. Dit is redelik vars.

'n Swartman. Scholtz wat stoei met 'n aanvaller in die donker, beangs, hy sien die assegaai se lang lem. Het hy net 'n afleiding gemaak. Kon hy regtig sien?

'n Swartman met 'n bakkie. In Uniondale. Groot verrassings. Te groot. Die skielike uitwyking na 'n plek 500 kilo's van die Kaap af.

Hy het nie 'n copycat nodig nie, die Vader weet. En dié ding kan maklik copycats tot gevolg hê. Oor die kinders.

Hy begin nota's maak op die misdaadverslaglêer voor hom.

• • • •

“Nee, o bliksem,” sê Mat Joubert en skud sy kop met finaliteit.

Hulle staan sewe-uur in die oggend in die senior superintendent se kantoor, Griessel en Ngubane en Joubert, al drie te aan die gang om te sit.

“Ek het ...” sê Nugbane.

“Mat, net 'n paar dae. Twee of drie,” sê Griessel.

“Here, Bennie, kan jy begin om die moeilikheid te sien as hy wegkom? Land uit? Hierdie fokkers het vals paspoorte soos konfetti. Daar’s geen manier ...”

“Ek ...” sê Ngubane.

“Ons het die mannekrag, Mat. Ons kan daai plek toemaak. Hy sal nie kan roer nie.”

Joubert skud steeds sy kop. “Wat dink jy gaan Boef Beukes doen? Hy’t die grootste dwelmvangs van sy loopbaan gemaak en jy wil sy groot vis op borgtog uitlaat? Hy gaan skree soos ‘n maer vark.”

“Mat, ek het gisteraand ...” sê Ngubane.

“Fok Beukes. Laat hom skree. Ons gaan nie weer so ‘n stuk aas kry nie.”

“Nee, o, bliksem.”

“Luister na my,” blaf Ngubane gefrustreerd en hulle kyk vir hom. “Ek het gisteraand met een van die mense van *Investigative Psychology* by *Head Office* gepraat. Sy’s hier, in die Kaap. Sy help vir Anwar met ‘n serial rapist in Khayelitsha. Sy sê as hy die kans kry, sal Sangrenegra na die kind toe gaan. Of sy lewe of nie. Sy sê die kanse is goed dat hy ons na haar toe sal lei.”

Joubert gaan sit swaar op sy stoel.

“Dit maak ons saak sterk,” sê Griessel.

“Dink aan die kind,” sê Ngubane.

“Laat die Kommissaris besluit, Mat. Asseblief.”

Joubert kyk op na hulle, waar hulle skouer aan skouer oor sy lessenaar leun. “Hier kom kak,” sê hy. “Ek kan dit ‘n myl ver sien.”

• • • •

Pagel bel hom voor agt en sê dit wil lyk of die Uniondale-assegai dieselfde lem het, maar hy sal moet wag vir die weefselmonsters, wat op pad is met 'n voertuig van Oudtshoorn af. Hy bedank die prof en roep sy span in die taakgroep-vertrek bymekaar.

“Daar was 'n paar interessante verwikkelinge,” sê hy vir hulle.

“Uniondale?” vra Vaughn Cupido met 'n sekere meerderwetigheid.

“Dit was op Kfm-nuus,” sê Bushy Bezuidenhout, net om Cupido se pret te bederf.

“Wat het hulle gesê?”

“Dis net Artemis, Artemis, Artemis,” sê Cupido. “Vir wat moet die media altyd vir hulle 'n naam gee?”

“Dit verkoop koerante,” sê Bester.

“Ma' dis die radio ...”

“Wat het hulle gesê,” vra Griessel harder.

“Hulle het gesê daar is 'n *vermoede* dat dit Artemis is, maar dit kan nie bevestig word nie,” sê Jamie Keyter vroom.

“Ons assegaaiman is swart,” sê Griessel. Dit kry hulle stil. Hy vertel hulle wat hy weet van die sitkamergeveg in die klein dorpie. “En dan is daar die kwessie van die buiteband-afdrukke van gister. Forensies sê die ou ry 'n bakkie, waarskynlik 'n twee-by-vier. Dit is nog nie 'n deurbraak nie, maar dit help. Dit kan ons fokus ...” Hy sien kaptein Helena Louw skud haar kop. “Kaptein, jy stem nie saam nie?”

“Ek weet nie, Inspekteur,” sy staan op en loop na die kennisgewingbord teen die muur. Daar is koerantknipsels op, netjies in rye, afgeskort met gespande woldrade.

“Ons het die publisiteit rondom elkeen van die slagoffers gaan soek,” sê sy en wys met haar hand na die bord. “Die eerste drie was in al die koerante, en seker op die Kaapse radio ook. Maar toe ons vanoggend hoor van Uniondale, het ek gaan kyk.”

Sy tik met haar vinger op die enkele berig in ‘n rooi woldraadhoekkie. “Dit was net in *Rapport*.”

“So what’s your point, sister?” vra Cupido.

“Afrikaans, *genius*,” sê Bushy Bester. “*Rapport* is Afrikaans. En Swart ouens lees dit nie sommer nie.”

“Ek kry dit,” sê Jamie Keyter en dan, dadelik: “*Sorry*, Bennie.”

“Bruin,” sê Griessel. “Miskien is hy Bruin.”

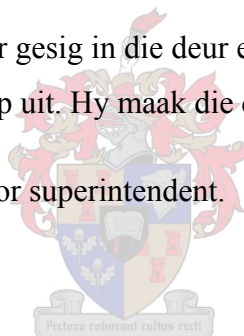
“Ons Coloureds was nog altyd handig met ‘n lem,” sê Cupido trots.

“Of miskien was dit net baie donker in daardie huis,” sê Griessel.

Mat Joubert verskyn met ‘n somber gesig in die deur en beduie vir Griessel om uit te kom. “Verskoon my,” sê hy en loop uit. Hy maak die deur agter hom toe.

“Jy’t vier dae, Bennie,” sê die senior superintendent.

“Die Kommissaris?”

Joubert knik. “Dis net die politieke druk. Hy sien dieselfde gevare as ek. Maar jy het tot Vrydag toe.”

“Dis reg so.”

“Here, Bennie, ek hou nie hiervan nie. Die risiko is vir my te groot. As dié ding skeefloop ... As jy die assegaai wil kry, sal jy die media moet gebruik. Georganiseerde Misdaad is hoogs die moer in. Die kind is nog weg. Daar’s net te veel ...”

“Mat, ek sal dit laat werk.”

Hulle kyk mekaar in die oë.

“Ek sal dit laat werk.”

• • • •

Hy vat al tien die uniformmense in die taakspan saam met Bezuidenhout, Cupido en Keyter en hulle ry in vier motors na die huis in Shanklin Crescent in Kampsbaai om die terrein te gaan ondersoek.

Hy weet sy probleem is die agterkant van die kasteelagtige woning. Dit is teen die berg, met 'n gepleisterde muur om indringers uit te hou, maar dit is minder as twee meter hoog – en lank.

“As hy tot hier kom en hy sien ons, is hy weg, ons sal hom nie in die bosse kry nie. So die ouens wat hier lê, kan nie gesien word nie, maar hulle moet alles kan sien. En as julle hom sien, moet julle hom kans gee om oor die muur te kom. Verstaan almal?”

Hulle knik sedig. Hulle verstaan.

“En as ek hy is, kom ek teen die berg af. Dis waar die skuiling lê. Die straat is te moeilik, te oop. Net twee toegangspunte en dis omtrent onmoontlik om van daardie kant af in die huis in te kom. So ons sal die meeste mense hier teen die berg ontplooi.”

Hy kyk na sy straatkaart. “Kloofstraat loop daar bo, af na Clifton toe. As hy nie daar parkeer nie, gaan hy minstens 'n paar keer daar op en af ry. Wie van julle kan 'n kamera hanteer?”

Keyter steek sy hand op, soos 'n geesdriftige laerskoolkind.

“Net Jamie?”

“Ek kan probeer,” sê 'n swart konstabel met wakker oë.

“Wat is jou naam?”

“Johnson Madaka, inspekteur.”

“Johnson, jy en Jamie moet 'n plek gaan soek waar julle die pad kan dophou. Ek soek foto's van elke bakkie wat daar ry. Jamie, jy moet met die fotografie-ouens gaan praat oor kameras. As julle moeilikheid het, bel my.”

“Okay, Bennie.” Keyter, ingenome met sy taak.

Hy deel hulle in twee spanne op – een vir die dag en een vir die nag. Hy bepaal elke punt in die straat en teen die berg wat beman moet word. Hy vra vir Bezuidenhout om vas te stel of enige huise in die straat leeg staan, en of hulle dit kan gebruik. “Ek gaan nou met Cloete by O.B. praat en die media sal seker eers teen vanaand begin vlam vat. Julle kan gaan rus, maar teen sesuur wil ek die nagspan in plek hê.”

• • • •

Hy stap in Joubert se kantoor in en Cloete en die senior superintendent sit daar met begrafnisgesigte en Cloete sê “Ek wil hê jy moet weet, Bennie, ek het niks hiermee te doene gehad nie.”

“Met wat?” vra hy en Cloete gee vir hom die *Argus* aan.

COP SCRAP OVER ARTEMIS

Op die voorblad.

“Hulle het nie nuus nie, dis die fokken probleem,” sê Cloete.

Hy lees die berig.

Senior police officials are up in arms about the appointment of a confirmed alcoholic as the task team leader investigating the Artemis vigilante murders in the Peninsula. A source within the senior ranks of the SAPS called it “a huge blunder” and “a mess-up just waiting to happen”.

The top cop in the firing line is veteran Serious and Violent Crimes Unit detective inspector Bennie Griessel, who reportedly spent time in Tygerberg Hospital just a fortnight ago, after an alleged drinking binge. A hospital spokesperson confirmed that Griessel was admitted, but declined to comment on his illness.

“Fok,” sê Griessel en al waaraan hy kan dink is die kinders.

“Bennie ...” sê Mat Joubert en Griessel weet wat kom en hy sê “Jy gaan my nie van die saak afhaal nie, Sup.”

“Bennie ...”

“Not ‘n fok, Mat. Not ‘n fok, jy haal my nie af nie.”

“Gee my ‘n kans ...”

“Wie’s die konte?” vra hy vir Cloete. “Wie het dit vir hulle gegee?”

“Ek weet nie, Bennie, ek sweer.”

“Bennie,” sê Joubert. “Dis nie my roep nie. Jy weet ek sal jou nie afhaal as dit my roep was nie.”

“Dan gaan ek saam Kommissaris toe.”

“Nee. Jy het genoeg om te doen. Julle moet die media regkry. Gaan jy aan. Laat ek gaan praat.”

“Julle kan my nie afhaal nie, Mat. Ek sê jou.”

“Ek gaan my bes doen,” sê Joubert, maar Griessel kan die liggaamstaal lees.

...

Hy sukkel om te konsentreer in sy beplanning met Cloete. Hy wil weet wie die dose is wat hom aan die media uitverkoop het, sy oë dwaal terug na die *Argus* wat op Joubert se lessenaar lê. Jamie Keyter, die groot koerantinformatant? Hy sal vir hom dood bliksem, die klein kak. Maar hy het sy bedenkinge: Hierdie is te polities vir Keyter, te gesofistikeerd. Hierdie is inter-departementeel. Hierdie is Georganiseerde Misdaad wat gehoor het van sy planne. Dit is wat hy dink. Hy het vier mense van die Gesinsgeweldeenheid in sy taakspan. En die Gesinsgeweldeenheid resorteer onder GM in die nuwe strukture, die fok weet hoekom. Is kapt. Helena Louw die klikbek? Miskien nie sy nie. Een van die ander drie?

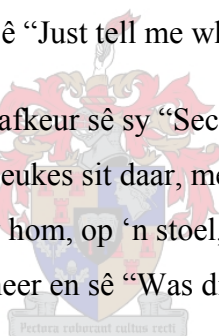
As hy klaar is met Cloete, ry hy stad toe. Hy koop 'n koerant by 'n verkeerslig en parkeer op 'n laaisone in Caledonstraat. Die SAPS se Eenheid teen Georganiseerde Misdad sit in 'n ou kantoorgebou, net om die hoek van Caledonplein en hy moet die hysbak derde verdieping toe vat en hy kan voel hoe die woede hom druk en hy dink hy moet stadig, hy kan nie nou alles opfok nie. Maar wat maak dit saak, hulle gaan hom trek, hulle gaan hom pos.

Hy loop in en vra vir die swart vroutjie by die ontvangs waar hy vir Boef Beukes kan kry en sy vra "Is he expecting you?"

"For sure," sê hy met drif, koerant in die hand.

"I'll ask if he can see you." Sy steek haar hand uit na die telefoon en hy dink wat se kak is dit hierdie, poliesmanne wat soos bankbestuurders agter 'n sekretaresse skuil en hy klap sy I.D.-kaart voor haar neer en sê "Just tell me where his office is."

Met groot oë wat sy gedrag duidelik afkeur sê sy "Second door on the left" en hy loop uit, in die gang af. Die deur is oop. Beukes sit daar, met sy fokken belaglike WP-hoedjie op sy kop. Daar's nog 'n speurder by hom, op 'n stoel, gecollar en ge fokken-tie en Griessel gooi die koerant voor hom neer en sê "Was dit julle, Boef?"

Beukes kyk na Griessel en dan af na die koerant. Griessel staan met sy hande op die lessenaar. Beukes lees. Die speurder in die pak klere sit net en kyk vir Griessel.

"Eina," sê Beukes na die tweede paragraaf. Maar nie vreeslik verbaas nie.

"Eina se moer, Boef. Ek wil weet."

Beukes stoot die koerant rustig terug na hom toe en sê "Hoekom sit jy nie 'n oomblik nie, Bennie?"

"Ek wil nie sit nie."

Beukes trek sy skouers op. "Was ek al ooit 'n rugsteker?"

"Boef, sê my net – het julle iets hiermee te doene?"

“Bennie, jy beledig my. Ons is maar ‘n tien of twaalf wat oor is van die ou dae, vir wat sal ek jou *nail*? Jy moet jou verraaiers by Geweldsmisdade gaan soek, ek hoor julle is een groot, gelukkige familie daar, met al die regstellende aksie.”

“Julle is suur, Boef, oor Sangrenegra. Julle het motief.” Hy kyk vir die ander speurder, wat net daar sit, met ‘n strak gesig.

“Motief?” vra Beukes. “Dink jy regtig ons gee om as julle vir Sangrenegra besig hou vir ‘n paar dae? Dink jy dit sal ‘n verskil maak aan ons ... ?”

“Kyk my in die oë, Boef. Kyk my in die oë en sê dit was nie julle nie.”

“Ek verstaan jy’s ontsteld. Ek sou ook gewees het. Maar gaan kalmeer eers, en dan dink jy mooi: Was ek al ooit ‘n rugsteker?”

Griessel kyk vir hom. Hy sien die myle op Beukes se gesig. Polisiemyle. Hy het dit ook. Hulle was saam, in die donker dae van die tagtigs. Saam afgekek, saam die moeilikheid opgevreet. En Beukes was nooit ‘n rugsteker nie. Maar dis nie meer dieselfde Mag nie.

Hy vat sy koerant. “Ek hou dié saak oop, Boef.” Hy kyk vir die ander speurder. Hy’s wit. Middeljarig. Hy wonder waarom hy hom nie ken nie. Dan loop hy uit.

• • • •

Griessel gaan sit agter in die hofsaal en wag vir die oomblik wanneer die staatsaanklaer sê “The State does not oppose bail *per se*, your honour.” Hy hou vir Sangrenegra dop en sien die verbasing, die skielike verstyf langs sy prokureur.

“But we do ask that it is set at the highest possible figure, at least two million rand. And that the defendant’s passport be held. We also ask the court to rule that the defendant reports to the Kampsbaai Police Station every day before twelve noon. That is all, your honour.”

Die landdros skuif sy papiere rond en maak ‘n klompie aantekeninge en dan stel hy borgtog op twee miljoen rand. Prokureur en kliënt koukus onhoorbaar in fluisterstemme en hy wonder wat daar gesê word. En net voor Sangrenegra die hofsaal verlaat, soek sy

oë deur die publieke banke. Griessel wag tot die Colombiaan hom sien. En dan grinnik hy vir hom.

Sangrenegra se skouers val, asof ‘n groot gewig daarop kom lê het.

• • • •

Hy is op pad na Mohammed “Love Lips” Faizal se pandjieswinkel in Maitland wanneer Tim Ngubane hom bel.

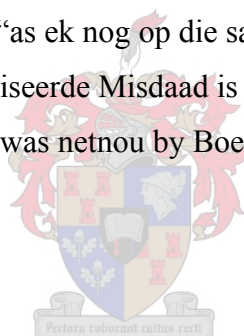
“The blood in Sangrenegra’s BMW belongs to the kid. The DNA matches,” sê hy.

“Fok,” sê Griessel.

“So you have to watch him carefully, Bennie.”

“Ons sal,” sê hy en hy wil byvoeg “as ek nog op die saak werk teen vanaand”. Hy los dit.

“Tim, ek het ‘n vermoede Georganiseerde Misdaad is al langer agter Sangrenegra aan as wat hulle sê. Dis net ‘n gevoel. Ek was netnou by Boef Beukes. Hy weet iets, Hy steek iets weg.”

“What are you saying, Bennie?”

“Ek wonder al hoe meer of hulle nie vir Sangrenegra agtervolg het voor hy die kind ontvoer het nie.”

Ngubane neem ‘n rukkie voor hy antwoord. “Are you saying they know something? About the kid?”

“Ek sê niks. Ek wonder net. Maar jy kan dalk probeer uitvind. Praat met Kaptein Helena Louw. Sy’s van Gesinsgeweld, maar sy werk op my taakspan. Miskien is haar lojaliteit by die kind. Miskien kan sy iets uitvind.”

“Bennie, if they know something I can’t believe it.”

“Ek weet. Ek sukkel ook daarmee. Maar sien dit uit hulle oogpunt. Hulle karring met Nigeriese sindekaattjies wat crack in Seepunt versprei en dan kom hulle skielik af op ‘n

ding wat 'n honderd keer groter is. Wat hulle na regte poliesmanne laat lyk. Colombia. Die Heilige Graal. Daar was 'n kakhuis vol dwelms in daardie pakkamer. As ek hulle was, het ek nou tot by die Nasionale Kommissaris gaan lawaai maak oor jurisdiksie. Maar hulle sit net daar. Hoekom? Hulle weet iets. Hulle is besig met iets. En ek dink hulle is al 'n hele ruk besig daarmee. ”

“Jeeeee, ” sê Tim Ngubane.

“Maar ons sal maar moet sien.”

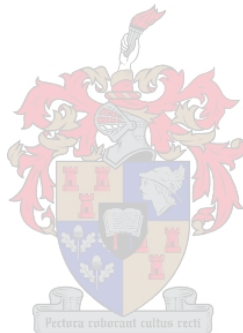
“I’ll go talk to the captain.”

“Tim, die nommer van die kopdokter van Pretoria. Het jy dit nog,” vra Griessel.

“The one that was down here from Pretoria?”

“Ja.”

“I’ll SMS it.”

35.

Mohammed “Love Lips” Faizal sê die baskitaar is nie meer in die mark nie, die rapper van Blackheath het kom betaal en dit teruggeneem en Griessel sê wat hy nou soek, is ‘n CD-speler, niks oordrewe nie, net iets waarmee hy musiek by die huis kan luister.

“*Car, portable, or hi-fi component,*” vra Faizal.

Griessel dink en sê draagbaar, maar hy soek goeie bas.

“*Portable met speakers of portable met headphones?*”

Oorfone gaan beter wees in die woonstel. Faizal haal ‘n Sony Walkman uit en sê “dis die D-NE710, dit kan MP3’s ook speel, *64 track programmable*, maar die *most important* ding is, hy’t ‘n *equaliser* en *bass boost*, die *sound quality is awesome*, Sarge. *Great headphones*. En net *in case* jy in die bad *chill* en hy val van die *soap dish* af, dis nog waterproof ook.”

“Hoeveel.”

“Vierhonderd, sarge.”

“Jissis, LL, jy’s ‘n jakkals. Vergeet dit.”

“Sarge, dis *brand new, slightly shop soiled, no previous owner. Three fifty.*”

Griessel haal sy beursie uit en hou twee honderdrandnote na Faizal uit.

“Dink aan my kindertjies, Sarge,” sê die winkelier. “Hulle moet ook eet.”

• • • •

Hy staan in die straat langs sy kar met sy nuwe CD-speler in sy hand en hy dink hy wil huis toe ry en die deur gaan sluit sluit en na die musiek luister wat sy seun vir hom gegee het.

Want hulle gaan hom trek van die saak af. Hy weet dit. Daar's te veel politiek om 'n alkie in beheer te hou. Te veel druk. Die beeld van die Diens. Al praat hy en ander dinosouriërs soos Mat Joubert nog van die Mag, dis nou die Diens, die politiek-korrekte, strafproseswet-gereguleerde, ontmande en ontmagte Diens waar 'n alkoholis nie 'n taakspan kan lei nie. Om nie eens te praat van die fokken Grondwet se beskerming van kriminele se regte nie. So laat hulle hom trek, laat hulle die hele fokken ding vir iemand anders gee, vir een van die Jong Turke en dan sal hy van die kantlyn af kyk hoe die chaos ontvou.

Hy sluit die kar se deur oop en klim in. Hy maak die CD-speler se boks oop, skuif die plastiekflappie en druk die batterye in. Hy leun oor en haal die CD uit die paneelkissie. Hy kyk na die titels van die snitte agterop die kassie. Verskillende kunstenaars wat Anton Goosen se musiek sing. In konsert. Hy ken omtrent niks nie. *Waterblommetjies*. Here, dit vat 'n mens terug. Twintig jaar? Nee. Dertig! Dertig jaar gelede, Sonja Herholdt wat *Waterblommetjies* sing en die hele land sing saam. Hy't 'n ding vir haar gehad, destyds. So 'n vae tiener-ding, 'n begeerte. 'n Ek-sal-jou-koester-en-beskerm-en-gereeld-diens-begeerte. Sy was so ... rein. En onskuldig. Liefeling van die volk, die Boere se Prinses Di voor die wêreld nog van Prinses Di geweet het. Met daai oë van haar en daai soet stem en die blonde hare wat so, hy weet nie wat 'n mens die styl noem nie, maar dit was sewentigs *cool*, as iets toe *cool* kon gewees het.

Hy was sestien. Puberteit in Parow. Al waaraan hy daardie tyd kon gedink het, was seks. Nie altyd die daad nie, maar veral hoe om daarby uit te kom. En met Parow se meisies in die sewentigs was dit feitlik onmoontlik. Afrikaanse middelklas, die NG Kerk se ysterhand en dogters wat nie dieselfde foute as hul ma's wil maak nie, sodat die beste wat 'n man kon doen was om dalk op 'n Saterdagmiddag 'n goeie vry te kry agter in die fliet. As jy gelukkig was, as jy een se aandag kon kry. En toe begin hy baskitaar speel om hulle aandag te kry, want hy was nie 'n atleet of 'n akademiese reus nie, hy was maar net nog 'n fokkertjie met 'n sprinkeling puisies en 'n stryd teen die skoolreëls om sy hare lank te dra.

En in standerd nege, by 'n motorhuispartykje, was daar hierdie vierstuk-orkes, outjies net so oud soos hy uit Rondebosch uit. Souties, nie baie goed nie, die drommer was maar so-so en die ritmekitaar het net ses drukke geken. Maar dit het nie vir die meisies saak gemaak nie. Hy't gesien hoe hulle vir die orkeslede kyk. En hy wou só voor gekyk word. Toe praat hy met die leier terwyl die orkes 'n breek gevat het. Hy sê vir hom hy speel so 'n bietjie *acoustic* en 'n bietjie klavier op gehoor en die ou sê vir hom kry 'n baskitaar, pappie, want almal speel sessnaar en almal speel dromme, maar baskitaarspelers is skaars.

Toe begin hy uitvind en toe koop hy 'n *bass* vir 'n moerse winskoop van 'n Army-ou in Goodwood wie se Cortina nuwe ringe nodig het. En hy leer homself, in sy kamer, met die hulp van 'n boek wat hy by Bothner's in Voortrekkerstraat gekoop het. En hy droom drome en hy hou sy oor op die grond tot hy hoor van 'n orkes in Bellville wat 'n *bass* soek. Vyfstuk: *Lead, rhythm*, dromme, orrel en *bass*. En toe hy homself weer kan kry toe staan hy op die verhoog van 'n Engelse laerskoolsaal en hy lê die fondament van Uriah Heep se *Stealin'* en hy sing die fokken song, hy, Bennie fokken Griessel, staan voor die donsdosies met 'n t-hemp wat te styf is en sy Afrikaanse haarsnit en hy sing *Take me across the water, 'cause I got no place to hide, I done the rancher's daughter, and it sure did hurt his pride* en hulle kyk vir hom, die meisies kyk vir hom met daai oë.

Dit het hom net een seksuele ervaring gegee terwyl hy op skool was. Want wat hy nie geweet het nie, is dat terwyl die orkes speel, die ouens wat dans al die voordeel trek. En teen die tyd dat die paartie verby is, moet al die meisies huis toe gaan. Maar dit het hom die musiek gegee. Die diep note wat hy van die snare af pluk en deur die klankversterker hier in sy bors resoneer. Die eindelike wete dat sy *bass* die basis is van elke liedjie, die onderbou, die ordenende struktuur waarvandaan die *lead* kitaar sy draaie kan gaan gooi of die orrel kan wegdryf, om altyd terug te kom na die vaste vorm wat hy wat Bennie is neerlê. Al het hy geweet hy sou nooit goed genoeg wees om *pro* te draai nie.

Anders as die polisiewerk, waar hy van meet af aan besef het dis sy ding. Dis die plek waar al die konneksies bymekaar kom, dis waarvoor sy kop bedraad is.

En nou wil hulle hom trek van die Assegaai-saak af en hy sit die CD neer en haal sy telefoon uit, want hy wil met die sielkundige praat voor hulle hom pos, hy wil 'n paar van sy teorieë toets voor hulle hom afhaal.

• • • •

Sy kry hom by die Newport Deli in Mouillepunt, want sy is “mal oor die plek”. Hulle sit buite, op die sypaadjie, by 'n hoë, ronde tafeltjie.

Captain Ilse Brody, Investigative Psychology Unit, Serious and Violent Crime, Head Office, lees hy op die visitekaartjie wat sy oor die klein tafeltjie skuif. Sy is 'n roker, 'n vrou in haar dertigs met 'n trouring en kort swart hare. “Jy’s gelukkig,” sê sy, “ek vlieg vanaand terug.” Gemaklik, baie selfvertroue. Gewoond aan die manswêreld waarin sy werk.

Hy onthou haar. Hy was by 'n kursus wat sy aangebied het, twee, drie jaar gelede. Hy sê niks, want hy kan nie onthou hoe nugter hy toe was nie.

Hulle bestel koffie. Sy bestel 'n plat koekie met sjokolade bo en neute onder met 'n naam wat Italiaans klink, wat hy nie mooi kan vang nie.

“Weet jy van die assegaai-moorde?” vra hy.

“Almal praat hier onder daaroor, maar ek het nie detail nie. Ek hoor die media het eers gespekuleer dat dit 'n vrou is.”

“Kan nie 'n vrou wees nie. Die wapen, die m.o., alles ...”

“Daar’s 'n ander rede ook.”

“O?”

“Ek sal daarby kom. Gee my eers alles.”

Hy vertel haar. Hy hou van die intensiteit waarmee sy luister. Hy begin by Davids en hy eindig by Uniondale. Hy weet sy soek besonderhede oor die misdaadtoneel. Hy gee dit

vir haar, alles wat hy weet. Maar hy weerhou twee goed van haar: die bakkie en die feit dat die verdagte swart kan wees.

“Mmm,” sê sy en draai haar sigaretaansteker om en om in haar regterhand. Haar hande is klein. Dit laat hom aan ‘n bejaarde s’n dink. Daar is fyn grys haartjies tussen die swart, hier by haar slape.

“Die feit dat hy hulle in hul eie huise gaan konfronteer is interessant. Die eerste afleiding is dat hy intelligent is. Bogemiddeld. En gedetermineerd. Oordelend, georganiseerd. Hy’s *guts*.”

Griessel knik. Hy het die *guts*-deel ook gedink, maar die intelligensie is vir hom nuus.

“Dit gaan moeilik wees om ‘n beroepsgroep te kies. Nie arbeid nie, hy’s te slim daarvoor. Iets wat hom toelaat om op sy eie te wees, hy hoef nie sy tydsbesteding te verduidelik nie. Hy kan Uniondale toe ry sonder dat iemand vrae vra. Verkoop? Sy eie besigheid? Hy moet redelik fiks wees. Redelik sterk.”

Sy haal ‘n sigaret uit ‘n wit pakkie met ‘n rooi vierkantjie daarop en sit een in haar mond. Griessel hou van haar mond. Hy wonder watter invloed haar werk op haar het. Om uit die grusaamheid van die dood ‘n prentjie in jou kop te verf van die verdagte, tot sy hom kan sien, beroep en al.

“Hy’s wit. Drie blanke slagoffers in blanke buurte. Dit sal moeilik wees as jy nie wit is nie.” Sy steek die sigaret aan.

Presies, dink hy.

“In sy dertigs, sou ek sê.” Sy trek lank aan die sigaret en blaas ‘n lang wit pluim die lug in. Dit is windstil hier, waar die berg die suidooster afkeer. “Maar wat jy regtig wil weet, is hoekom hy ‘n assegaai gebruik. En hoekom hy dit doen.”

Hy wonder hoekom hy so bewus is van haar mond. Hy skuif sy oë tot ‘n punt op haar voorkop, sodat hy kan konsentreer.

“Ek dink die assegaai is een van twee dinge. Of hy probeer jou oortuig hy is nie wit nie, om jou spoed te breek. Of hy soek die media-sensasie. Is daar enige sprake dat hy al met die media gekommunikeer het?”

Griessel skud sy kop.

“Dan sal ek gaan met die eerste opsie. Maar ek raai.”

“Hoekom skiet hy hulle nie net nie? Dis wat ek wonder.”

“Ek dink dit hang saam met die hoekom,” sê sy. Trek weer aan die sigaret, daar is iets manlik aan die manier hoe sy rook. Seker omdat sy meestal saam met mans rook. “Dit is definitief nie omdat hy self gemolesteer of mishandel was nie. Dan sou die slagoffers en die modus operandus baie anders gewees het. Dit is ook hoekom dit nie ‘n vrou kan wees nie. As mans skade opdoen, as hulle mishandel of gemolesteer word, dan wil hulle dieselfde aan ander doen. Vroue weer, is anders. As daar skade was op ‘n jonger ouderdom, doen hulle nie aan ander nie. Hulle doen aan hulself. So dus nie ‘n vrou nie. En as dit ‘n man is wat skade gekry het, sal sy teiken kinders wees. Maar hierdie gaan vir dié wat skade doen. En hy’s geestelik te sterk. Wat vir my ‘n groter moontlikheid is, is dat sy kind ‘n slagoffer is. Of minstens ‘n nabye familielid. Miskien ‘n jong suster of broer. ‘n Persoonlike ding, ‘n vendetta. ‘n Suiwer vigilante. Hulle is skaars, dit is hier by ons gewoonlik ‘n groepsding met ‘n baie spesifieke dinamika.”

“En die assegaai?”

“Ek moet vir jou sê die assegaai pla my. Kom ons kyk eers na steek teenoor skiet. Steek is ‘n persoonliker ding. Intiem en direk. Dit gaan vir my saam met die persoonlike verlies. Dit laat hom voel dat dit hy is wat self wraak neem. Daar’s nie ‘n afstand tussen hom en die slagoffer nie, hy tree nie op namens ‘n groep nie, hy verteenwoordig net homself. Maar hy kon dit met ‘n mes ook gedoen het. Omdat hy slim is, weet hy ‘n mes kan morsig wees. En minder doeltreffend. Hy wil gou klaarmaak. Daar is geen patologie van talm by die toneel nie. Hy laat nie boodskappe agter nie. Maar miskien wil hy hulle intimideer met die assegaai, miskien is dit net om dadelik beheer te kry, sodat hy sy werk

kan doen en kan klaarmaak. En nou spekulê ek lekker, want ek kan nie met sekerheid sê nie.” Sy druk die sigaret in ‘n klein glasbasbakkie dood.

Hy sê vir haar hy het ook gedink die slagoffer is wit. En hy vermoed dit steeds, maar daar’s bewyse tot die teendeel. Hy vertel haar van Uniondale en van die feit dat die kindermishandeling net in Rapport was. Sy druk die punt van haar voorvinger op die koekiekrummels in haar bord en lek dan die vinger af. Sy doen dit ‘n tweede keer. Hy wonder of sy weet dat dit hom aan seks laat dink en dan is hy vaagweg verbaas dat hy enigsins aan seks dink en dan sê sy, eindelijk “As hy swart is, het jy groter probleme.”

‘n Derde keer gaan die vinger na die bord en na haar mond en nou kyk hy weer vir haar mond. Haar oogtand, net die een, is skeef, na binne.

“Dan moet ek nog ‘n paar regmerkies sit agter intelligensie en motivering. En dit plaas heeltemal ‘n ander lig op die assegaai. Dan begin ons praat van simboliek, van tradisionele waardes en tradisionele geregtigheid. Hy’s gesofistikeerd, hy’s tuis in ‘n stedelike omgewing, hy’s nie af die plaas af nie, daarvoor verg dit te veel vaardigheid om drie wit slagoffers tereg te stel in wit buurte sonder dat iemand jou sien. Hy lees Afrikaanse koerante. Hy is bewus van die polisie-ondersoek. Dit is moontlik waarom hy Uniondale toe is. Om die aandag te verdeel. Jy sal hom nie kan onderskat nie.”

“As hy swart is.”

Sy knik. “Onwaarskynlik, maar nie onmoontlik nie.” Sy kyk op haar horlosie. “Ek sal moet begin klaarmaak,” sê sy en maak haar handsak oop.

Hy vertel haar vinnig van Sangrenegra en hy vra of sy dink die lokval sal werk.

Sy het haar beursie in haar hand. “Dit sou beter gewees het as jy jou wip iewers buite die Kaap kon gestel het. Hy voel die druk hier.”

“Ek betaal,” sê hy. “Maar sal hy kom?”

Sy haal ‘n tienrand uit. “Ek betaal die helfte,” sê sy en sit die geld onder die rekeningpiëring in. “Hy sal kom. As jy jou kaarte reg speel deur die media, sal hy kom.”

• • • •

Hy ry kuslangs want hy wil eers weer Kampsbaai toe. Hy sien die nuwe ontwikkelinge teen die see in Groenpunt: Groot woonstelblokke in aanbou, met advertensieborde wat die finale produk romanties uitbeeld. *From R1.4 million*. Hy wonder of dit dié deel van die stad se gat gaan red. Wat gaan hulle met die bergies doen wat hier agter op die meent bly? En die ou, verslete geboue tussen-in, waar die verf in lang slierte afpeul en die kamers per uur uitgehuur word.

Dan dink hy aan Christine van Rooyen en hy dink hy sal haar moet gaan sê wat hulle beplan, maar hy sal sy woorde versigtig moet kies.

Met Kusweg deur Seepunt, waar dit hier teen die see beter lyk, maar hy weet dit is 'n valse front. Agtertoe is verval en verweer. Donker hoeke en vuil stegies. Uitbroeiplekke. Hy hou by 'n verkeerslig stil en sien die steierwerk by 'n seefront-gebou. Hy wonder wie dié stryd gaan wen. Dit is Europa teen Afrika – ryk Britte en Duitsers teen Nigerië en Somalië se dwelmmnetwerke, die Suid-Afrikaners gemarginaliseer tot toeskouers. Dit hang af hoeveel geld hier gaan inkom. As dit genoeg is, sal die geld wen en die misdaad 'n ander plek gaan soek, suidelike voorstede se kant toe, dink hy. Of Vlakte toe.

Maar die geld behoort te wen want die uitsigte is te mooi. Dis wat geld doen. Reserveer die mooiste vir die rykes. En rangeer poliesmanne Brackenfell toe.

By die verkeerssirkel links in Queens, dan regs in Victoria, al langs die see af, deur Bantrybaai. 'n Maserati en Porsche en 'n BMW X5 staan langs mekaar geparkeer voor 'n woonstelblok. Hy het nog nooit hier tuis gevoel nie. Dit is 'n ander land.

Clifton. 'n Vrou en twee jong kinders loop oor die pad. Sy dra 'n groot strandsak en 'n opgevoude sambreel. Sy het 'n bikini aan en 'n stuk materiaal om haar heupe, maar dit waai oop. Sy is lank en mooi, haar bruin hare tot onder op haar rug. Sy kyk in die pad af, oor hom. Hy is onsigbaar in sy middelklas-polisiemotor.

Hy ry tot waar Laer Kloofstraat links opdraai en dan vat hy die die pad agter om, Round House toe. Hy ry drie keer op en af en probeer dit benader soos die Assegaaiman sal. Hy

kan nie hier parkeer nie, dit is te oop. Hy sal ver moet loop, dalk bo, van Seinheuwelstraat se kant af. Of onder toe. Sodat, as hy klaar is met Sangrenegra, hy afdraand het om mee te vlug.

Of sal hy nie deur die bosse kom nie. Sal hy die straat aandurf?

Hy't guts, het kapt. Ilse Engelbrecht gesê. Hy't guts én hy is slim.

Hy bel vir Bushy Bezuidenhout en vra waar hy is. Bezuidenhout sê hulle het 'n huis gekry, skuins oorkant Sangrenegra s'n. Behoort aan 'n Italianer wat oorsee bly. Hulle het die sleutels by die eiendomsagent gekry. Hulle mag net nie binne rook nie. Griessel sê hy is op pad. Sy selfoon lui feitlik dadelik weer.

“Griessel.”

“Bennie, dis John Afrika.”

Die kommissaris. Die speurhoof.

Fok, dink hy.

36.

Hy wil stort en hy wil eet en hy wil slaap.

Thobela Mpayipheli ry in Yorkstraat in George en hy sien die Protea Forester's Lodge en dit is naamloos genoeg vir hom. Hy hou voor die gebou stil en sit sy hand op sy kleresak wanneer die nuusleser oor die radio begin praat oor die Colombiaan en die kind.

Hy luister daarna met sy een hand nog op die drabande van die sak en die ander op die deurknip en sy oë op die hotel se voordeur.

Hy sit só vir drie, vier minute nadat hy alles gehoor het. Dan los hy sy sak en hy sit die bakkie aan en hy stoot die bakkie agteruit, maak 'n u-draai en ry in York af en draai regs in C.J. Langenhovenstraat, Outeniquapas se kant toe.

Die poliesmanne voor Christine van Rooyen se woonsteldeur is nie daar nie en Griessel klop en hy dink hulle is seker binne.

“Wie's dit,” kom haar stem van agter die deur en hy sê dit is Inspekteur Bennie Griessel. Die wagte is nie binne nie, want dan sou sy nie gevra het nie. Die deur gaan oop en die eerste wat hy sien is haar gesig en sy lyk nie goed nie. Sy is bleek, haar oë dik.

“Kom in.” Sy het 'n trui aan, maar dit is nie koud nie. Haar skouers is krom. Hy vermoed sy weet nou sy gaan haar kind nie weer sien nie. Sy gaan sit op die rusbank. Hy sien die televisie is aan op 'n sepie, die klank nou onhoorbaar. Is dit hoe sy die dag omgekry het?

“Weet jy dat hy borgtog gekry het,” vra hy.

Sy knik.

“Weet jy dat ons dit gereël het?”

“Die swart ou het gebel.” Haar stem is sonder intonasie, asof sy nie regtig meer omgee nie.

“Ons dink hy sal ons na Sonia toe lei.”

Christine kyk net na die televisie, waar ‘n man en ‘n vrou teenoor mekaar staan. Hulle maak rusie.

Hy sê: “Dit is ‘n moontlikheid. Ons het forensiese sielkundiges wat ons help. Hulle sê die kanse is goed dat hy na haar toe sal gaan.”

Sy draai haar oë terug na hom. Sy weet, dink hy. Sy weet nou.

“Wil jy koffie hê?” vra sy.

Hy dink ‘n oomblik. Hy is honger. Hy het nie geëet sedert ontbyt nie. “Kan ek gaan kos koop? *Take-aways*?”

“Ek is nie honger nie.”

“Wanneer laas het jy geëet?”

Sy trek net haar skouers op.

“Jy moet eet. Wat kan ek vir jou kry? Al is dit net iets kleins.”

“Enigiets.”

Hy staan op. “Pizza?”

“Wag,” sê sy en loop na die kombuis toe. Teen die groot dubbeldeur-yskas is ‘n Mr. Delivery-boekie met ‘n magneet vas. “Hulle kan aflewer,” en sy bring die boekie vir hom. Sy gaan sit weer. “Ek wil nie hê jy moet nou loop nie.”

“Waar is die twee polisiemanne wat by die deur was?”

“Ek weet nie.”

Hy blaai deur die boekie. “Waarvan hou jy?”

“Engiets. Net nie knoffel en uie nie.” En dan bedink sy haarself. “Dit maak nie saak nie. Enigiets.”

Hy haal sy selfoon uit, bel en plaas ‘n bestelling. Hy huiwer met die gee van die adres en sy verskaf dit. Hy sê hy het ‘n amptelike oproep om te maak, of hy op die balkon kan staan. Sy knik. Hy skuif die deur oop en gaan staan buite. Die wind waai. Hy maak die deur agter hom toe en soek Tim Ngubane se nommer op die selfoon en bel.

“Weet jy Georganiseerde Misdaad se mense pas nie meer die ma op nie?”

“No. I haven’t been there today. I called, but she didn’t say anything.”

“Jissis, hulle is dose.”

“Maybe they think she isn’t in danger anymore.”

“Miskien dink hulle dis nie meer hulle bekommernis nie.”

“What can we do?”

“Ek het nie meer mense nie, Tim, my hele span is in Kampsbaai besig.”

“I’ll talk to the Sup.”

“Dankie, Tim.”

Hy kyk uit oor die stad. Die laaste sonstrale weerkaats in die vensters van die hotelle in die Strandgebied. Is sy in gevaar? Sy EGM-span hou vir Sangrenegra dop. Die vier wat saam met hom gevang is, sit nog in die selle.

Boef Beukes sal weet. Hy sal weet hoe groot Sangrenegra se kontingent is. Hoeveel nie by die Kampsbaai-plek bly nie. En daar moet meer wees. Plaaslike meelopers, helpers, betrokkenes, jy bedryf nie so ‘n groot dwelmoperasie met net vyf mense nie. Hy bel EGM en vra of kapt. Helene Louw nog daar is. Hulle sit hom deur en hy vra vir haar of sy Boef Beukes se selfoonnommer het.

“Net ‘n oomblik,” sê sy. Hy wag. Dan is sy terug en sy gee dit vir hom.

“Dankie, kaptein.” Kan hy haar vertrou? Met die Gesinsgeweldeenheid wat deel is van Georganiseerde Misdad se struktuur? Waar lê haar lojaliteite?

Hy bel Beukes se nommer.

“Die Bennie, Boef. Ek wil weet hoekom julle Christine van Rooyen se beskerming getrek het.”

“Dis mos nou julle *show*.”

“Jissis, Boef, jy dink nie jy kon ons maar gesê het nie.”

“Het julle ons iets gesê? Toe julle besluit het om vir Carlos as aas uit te hang? Het julle die ordentlikheid gehad om met ons te konsulteer?”

“En julle voel fokkol vir haar veiligheid?”

“Dis ‘n kwessie van mannekrag.” Maar daar is iets in sy stem. Hy lieg.

“Fok,” sê Griessel en hy beëindig die oproep en hy staan, met die selfoon in sy hand en hy dink dis die probleem met die fokken Diens, die wedywering, die mededinging, almal moet fokken PEP, almal word gemeet aan die *Performance Enhancement Procedure* en almal se ballas is op die blok. En nou steek almal mekaar in die rug.

Kommissaris John Afrika wat hom gebel het toe hy na Christine van Rooyen toe gery het.

“Bennie, is jy nugter?” het hy gevra. En hy sê ja, kommissaris en John Afrika sê gaan jy nugter bly en hy sê ja, kommissaris. Afrika sê ek sal die mense kry wat koerante toe gehardloop het, Bennie. Mat Joubert sê vir my jy is die beste wat hy het. Hy sê jy is op die waterkar en dit is goed genoeg vir my, hoor jy, Bennie? Ek gaan by jou staan en ek gaan vir die koerante so sê. Maar die fok weet, Bennie, as jy my drop ...

Want as hy die kommissaris drop dan is die kommissaris se PEP in sy moer in.

Maar hy waardeer dit dat die man by hom staan. Bruinman. Hy’s uitgelewer aan die genade van ‘n Bruinman wat soveel kak van die wittes moes opvreet in die ou dae.

Hoeveel genade het John Afrika gekry, daardie tyd?

Hy't gesê ek sal jou nie drop nie, kommissaris.

“Dan’s dit reg, Bennie.” En toe is daar ‘n paar tellings se stilte op die lyn en toe sug John Afrika en hy sê “Die rugstekery maak my klaar. Ek kry nie ‘n *grip* daarop nie.”

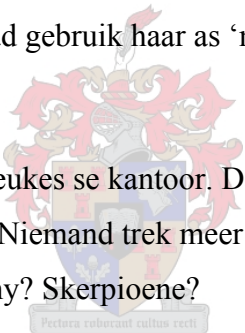
Griessel dink oor sy gesprek met Beukes. Georganiseerde Misdaad is besig met iets. Hy weet dit. Dis hoekom hulle koerante toe is. Dis hoekom hulle die twee deurwagte getrek het.

Hoekom?

Hy trek die skuifdeur oop, hy kan nie vir altyd hier buite rondhang nie.

En terwyl hy sy selfoon in sy sak sit en net voor hy instap probeer hy dink soos Boef Beukes sal dink en dan weet hy wat aangaan en hy steek vas. Christine van Rooyen is GM se aas. Georganiseerde Misdaad gebruik haar as ‘n lokval. Maar vir wie? Vir Sangrenegra?

Hy dink terug aan sy besoek aan Beukes se kantoor. Daar was die ander speurder daar, die een in die pak klere en die das. Niemand trek meer só aan nie. Niemand het geld om só aan te trek nie. Wie de fok was hy? Skerpioene?

Nooit. Beukes-hulle sal hulle polse in die fokken lavvy sny voor hulle saam met die Skerpioene werk.

Hy raak bewus van Christine van Rooyen wat opgestaan het en vir hom staan en kyk.

“Is jy okay?”

“Ek is,” sê hy. Maar gaan sý okay wees?

• • • •

In die soel laatmiddag van die Hoëveldse somer, by die New Road vulstasie tussen die ou Pretoria-pad en sestiende laan in Midrand, hou die gesteelde BMW 320d voor die Quickshop stil. John Khoza en Matthews Ramphela klim uit en stap in by die outomatiese glasdeure. Hulle stap stadig na die kitskos-toonbank, heel agter in die kafee.

Terwyl Ramphele twee hoenderburgers bestel, kyk Khoza na die vier hoeke van die groot vertrek. Daar is net een televisiekamera. Dit is teen die oostelike muur, oorkant die kasregister.

Hy sê iets vir Ramphele, wat knik.

• • • •

Griessel se selfoon lui waneer hulle vir die pizzas wag.

“Bennie, the boss says we can give her witness protection, but it is going to take time,” sê Timothy Ngubane.

“How much time?”

“Probably only tomorrow. That’s the best we can do.”

“Okay, Tim. Thanks.”

“What are you going to do? For tonight.”

“I’ll make a plan,” sê hy.

• • • •

“Ek sal op jou bank moet slaap vannag,” sê Bennie Griessel.

Christine van Rooyen kyk na hom en knik.

“Ons sal jou more in getuie-beskerming sit. Hulle is nou besig om dit te reël, maar dit vat ‘n bietjie tyd.”

“Wat beteken dit?” vra sy.

“Dit hang af.”

Daar’s ‘n klop aan die deur. Griessel staan op en haal sy Z88-dienspistool uit. “Dit is seker die pizza’s,” sê hy.

• • • •

Die Toyota-mikrobus van die Suid-Afrikaanse Polisie se Taakmag-eenheid hou by die vulstasie stil vir brandstof. Die nege lede is styf en dors. Hulle het laas op Louis Trichardt bene gerek. Hulle klim uit, strek ledemate. Die jong swart konstabel, die skerpskutter van die span, weet dit is sy plig as junior om die koeldrankbestelling te neem.

“Wat wil julle drink,” vra hy.

En dan kom daar twee mans uit die Quickshop, elkeen met ‘n pistool in die een hand en ‘n groen, pers en rooi plastieksak in die ander by die deur uit.

“Hei,” sê die skerpskutter en laat sy hand na die vuurwapen op sy heup sak. Die ander agt lede van die Taakmag-span kyk instinktief na wat die konstabel sien. En vir ‘n oomblik kan hulle nie hul oë glo nie. Vir ‘n baie kort oomblik.

• • • •

“Hoekom het jy netnou gesê jy wil nie hê ek moet loop nie?” vra Griessel haar, maar haar mond is vol pizza en sy kou eers klaar voor sy antwoord.

“Jy is die eerste mens wat ek sien vandag,” sê sy en sy bly stil en hy kan sien sy baklei om nie te huil nie.

Hy kry insig. Hy sien haar dag: Haar kind weg, bes moontlik dood. Die verskriklike kommer en twyfel. Dalk vrees, want die deurwagte is weg. Net sy, tussen dié vier mure.

“Ek is jammer,” sê hy,

“Jy hoef nie jammer te wees nie. Dit is my skuld. Net myne.”

“Hoe kan jy dit sê?”

Sy maak haar oë toe. “As ek nie ‘n hoer was nie, sou ek hom nooit ontmoet het nie.”

Die eerste ding wat in sy kop kom is om vir haar te vra hoekom sy ‘n hoer geword het. “Dit werk nie só nie,” sê hy. Sy skud net haar kop, haar oë steeds toe. Hy wil opstaan en na haar toe gaan waar sy op die sitkamerstoel sit en sy arm om haar skouers sit.

Hy bly waar hy is. “Dit is ‘n sielkundig ding,” sê hy. “Ons kry dit baie. Slagoffers of hul familie wat dink dit is hulle skuld. Jy kan nie verantwoordelikheid vat vir iemand anders se optrede nie.”

Sy reageer nie. Hy kyk na die pizza op die bord voor hom en hy stoot dit weg, vee sy hande aan ‘n papierservet af. Hy kyk na haar. Sy het ‘n denimbroek aan. Sy sit met haar kaal voete onder haar op die stoel. Haar lang blonde hare half oor haar gesig. Wat kan hy vir haar sê? Wat sou iemand vir hom kon sê as dit sy kind was?

“Ek het eintlik gekom om vir jou van iets anders te sê.”

Sy maak haar oë oop. “Ek wil nie slegte nuus hê nie.”

“Ek dink nie dit is slegte nuus nie. Dis net iets wat ek dink jy die reg het om te weet. Weet jy van die Artemis-ding waaroor die koerante so skryf?”

Sy gooi met ‘n skielike kopbeweging haar hare terug en sy sê “Ja. En ek wens hy kom en hy maak vir Carlos dood,” met ‘n haat wat hy kan verstaan.

“Dis my saak. Die assegaai-ou. En ek wil vir Carlos gebruik om hom te vang.”

“Hoe?”

“Ons weet hy kies sy slagoffers wanneer die media iets oor hulle skryf. Oor hul misdade. En ons het vandag vir die media baie inligting oor Carlos gegee. Oor hoe hy vir Sonia ... ontvoer het. Oor sy dwelmagtergrond. Ons dink dit sal die assegaai-ou lok.”

“En dan?”

“Dit is nog ‘n rede waarom ons vir Carlos so fyn dophou.”

Dit neem ‘n tydjie voor sy antwoord, hy sien die proses op haar gesig, die oë wat vernou, die mond wat dun raak. “So dit gaan nie oor Sonia nie,” sê sy.

“Dit gaan oor haar. Al die aanduidings is dat hy ons na haar toe gaan lei.” Hy probeer hard om oortuigend te wees, maar hy voel skuldig. Hy het vir Sangrenegra gesê wat hulle gaan doen. Hy het vanoggend in die hof vir Carlos in die oë gekyk en weer die boodskap oorgedra: Jy is aas. Hy weet Carlos gaan nêrens nie, want Carlos weet die polisie hou hom dop. Die kanse dat die Colombiaan hulle na enigiets gaan lei, is nul.

“Ek glo jou nie.”

Kan sy aan sy stemtoon hoor dat hy lieg? “My swart kollega het vanoggend met die sielkundige gepraat. Sy sê ouens soos Carlos gaan terug na hul slagoffers toe. Ek gee jou my woord. Dis waar. Dis ‘n kans. Dis ‘n moontlikheid. Ek kan nie sweer dit gaan gebeur nie, maar dit is ‘n moontlikheid.”

Haar gesig verander, die venyn verkrummel en hy sien sy gaan huil en hy sê weer “Dit is ‘n moontlikheid,” maar dit help nie.

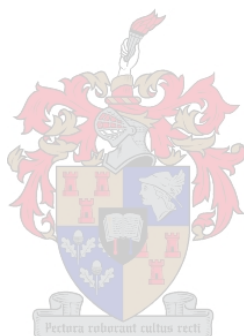
Sy sit haar hande op haar gesig en sy sê “Julle moet hom los. Dat hy vir Carlos doodmaak,” en dan ruk haar skouers. Hy kan dit nie meer hou nie. Die skuld en die jammerte dwing hom op en hy loop tot by haar. Hy sit sy hand op haar skouer. “Ek verstaan,” sê hy.

Sy skud haar kop.

“Ek het ook kinders,” sê hy en hy ruik haar, die parfuum, die vae sweet.

Hy gaan sit op die leuning van die stoel. Hy sit sy arm agter haar nek verby, tot op haar verste skouer. Hy klop-klop met sy vingers, gerusstellend op haar. Hy voel so bietjie soos ‘n idioot, want sy is styf onder sy aanraking. “Ek verstaan,” sê hy weer.

Dan beweeg sy en hy voel hoe sy sag word en sy leun haar kop teen hom en sy sit haar arm hier om sy heup en sy huil.

37.

Hy dink baie dinge terwyl sy só aangeleun teen hom sit, weggekrimp onder sy arm. Dit is asof daar, vir die eerste keer sedert Anna hom uitgeskop het, 'n kalmte oor hom kom. 'n Soort vrede.

Hy kyk vir die woonstel. Die sitkamer en die kombuis is een groot vertrek, geskei deur 'n wit melamien-toonbank. 'n Gang verdwyn regs agter hom. Slaapkamers toe? Hy sien die groot yskas en die groot, platskerm-televisiestel. Nuwe goed. Teen die yskas is kinderkuns geplak met magnete in die vorm van veelkleurige diere. 'n Krokodil en 'n renoster en 'n leeu. Hy sien 'n koffiemasjien in die kombuis, blink chroom, met tuite en knoppies. Maar die stoele by die toonbank is verslete, die een sitkamerstoel is oud en afgemat. Soos twee wêrelde in een.

Teen die sitkamermuur links van hom is 'n skildery. Oorspronklik en groot. 'n Landelike toneel, 'n blou berg ver agter en voor is 'n groen vallei, 'n veld waarin die gras geil en hoog groei. 'n Jong meisie hardloop in die gras. Sy is 'n klein figuur links, verdwerg deur die landskap, maar hy kan die blonde hare sien wat agter haar wapper. Vier of vyf treë voor haar is 'n rooi ballon, 'n stukkie tou wat daaraan hang, 'n dun, byna onsigbare swart strepie teen die blou van die berge. Die meisie se hand is uitgestrek na die tou. Die gras buig weg van haar af. Dit moet die wind wees, dink hy. Dit waai die ballon weg van haar af. Hy wonder of sy vinnig genoeg hardloop om dit te vang.

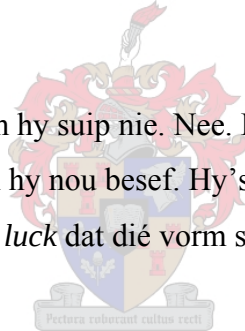
Hy het 'n semi-ereksie.

Sy sal dit nie kan voel nie, want sy raak nie daar aan hom nie. Haar asem is nou rustiger, maar hy kan nie haar gesig sien nie.

Hy vou sy bene om die ereksie te verbloem. Hy kan nie help nie, 'n klomp goed affekteer hom hier. Die wete dat seks haar werk is. Sy's aantreklik. En sy's kwesbaar. Gekwes. Dit is iets in hom wat daarop reageer, wat iewers in 'n deel van sy kop opnames doen en reaksies uitstuur, dis primitiewe opdragte: Neem jou kans, want die tyd is reg. Hy weet dit is hoe sy kop werk. Syne – en ander van sy geslag. Ook die sielsiekes, dié by wie dit

meer is as net 'n geleentheid vir 'n seksuele slag slaan. Soos reeksmoordenaars. Hulle soek die swakkes uit, die sagte teikens, vir hul donker dade. Prostitute, so dikwels. Nie altyd doelbewus, met voorbedagte rade en bepeinsde strategië nie. Instink. Iewers, uit die Voor Drank tydperk, roer 'n herinnering, 'n saak wat hy toe al vir homself uitgemaak het. Hy's 'n goeie poliesman want hy kan ander deur selfkennis verstaan. Hy kan sy eie swakhede, sy eie vrese en instinkte gebruik, want hy kén hulle. Hy kan dit vergroot, harder maak, soos 'n volumeknoppe wat jy oopdraai, tot by dié vlak waar dit ander laat moor of verkrag, steel of lieg. En terwyl hy daar sit, weet hy dit is een van die dinge wat hom laat begin drink het. Die stadige besef dat hy soos hulle is en hulle soos hy, dat hy nie verhewe is nie. Soos toe hy gisteraand of die vorige nag, hy kan nie onthou toe, vir Anna en haar jong, denkbeeldige minnaar in sy kop gesien het en die jaloesie die skakelaars met 'n donker hand aangesit het en hy wou skiet. As hy hulle só vang en hy het sy dienspistool op sy heup, sal hy die fokker skiet, tussen die oë, geen fokken twyfel daaroor nie.

Maar dis nie die groot rede hoekom hy suip nie. Nee. Dis nie die enigste rede nie. Daar's nog. Grotes en kleintjies. Dit begin hy nou besef. Hy's 'n dowwe steen en hy is geslyp met 'n duisend kante en dis sy *bad luck* dat dié vorm so netjies pas in die skewe holte van die drank.

Dit wat hy is, het gevolge. Die manier hoe die fyn draadjies van sy kop hul konneksies maak, het implikasies. Dit maak dat hy na 'n misdaadtoneel kan kyk en dinge kan sien, dit maak 'n drang in hom wakker om te jag. Dit maak die soektog soet, dit gee hom, hier bo in sy skedel, 'n hoë, verslawende genoegdoening. Maar dieselfde bedrading laat hom suip. As jy wil jag en soek, moet jy die dood in die oë kyk. En wat as die dood jou bang maak? Dan drink jy maar, want dit is deel van jou. En as jy lank genoeg drink, dan maak die drank sy eie bedrading, sy eie gedagtes, sy eie regverdiging. Sy eie, dik bril waarmee jy jouself en die lewe sien.

Wat maak jy daarmee? Wat maak jy met die gevolge, die verskillende kante van die munt, as dit jou lewe opfok? Los die polisie en gaan ry 'n wit Toyota Tazz van Chubb Security deur Brackenfell se strate in die nag en sit briefies onder mense se deure? *You left your*

window open. Your alarm went off. Of gaan sit jy agter die klein swart-en-wit-skermpies van 'n winkelsentrum se kringtelevisie en kyk na die opgetofde mammies wat die pappies se geld kom uitgee?

En dan jag jy nooit weer nie en jy gaan dood hier binne.

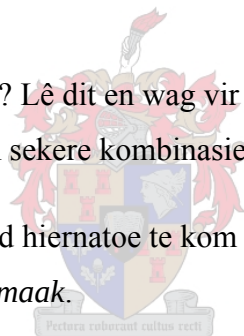
Hy kry 'n skielike wanhoop, soos iemand wat in 'n doolhof vasgekeer is. Hy wil aan iets anders dink - aan die vrou wat teen hom aanlê en aan die wete dat dit iets bevredig. Dat hy vasgehou wil word. Dat hy aanraking nodig het. Dat hy, sedert hy uit sy huis geskop het, 'n groeiende behoefte daartoe gehad het.

Hy wonder oor haar.

Hoekom was dit nodig dat sy 'n hoer word? 'n *Afrikaanse* meisie. Nie mooi soos 'n model nie. Aantreklik, sexy.

Is daar by alle vroue dié potensiaal? Lê dit en wag vir omstandighede? Of is dit, soos sy eie geslypte kante, gekoppel aan 'n sekere kombinasie van hoeke en oppervlaktes?

Hy het nie nodig gehad om vanaand hiernatoe te kom nie. Maar dit was in sy agterkop, die hele dag, hy wil 'n *draai gaan maak*.

Is dit toevallig dat hy, op pad hierheen, sy eerste seksuele ervaring met soveel helderheid onthou het? En terselfdertyd gewonder het hoe die geheue en die drank werk en in sy kop 'n prentjie gesien het van sinapse wat toe is onder die alkohol en soos hy nugter bly, so daal die oppervlak van die drank en verskyn die herinneringe, soos 'n dam wat leeg loop en ou, verroeste goed weer tevoorskyn bring.

Hy wil nie alles onthou nie, maar hy onthou die meisie met die goue kettinkie om haar nek en haar naam, in goue letters teen haar keel. YVETTE. Sy het 'n T-hemp aangehad met horisontale wit en blou strepe en 'n denim en sy het te veel parfuum aangesit, maar dit het hemels geruik.

Eienaardige detail wat hy onthou het, vanmiddag. Hulle het in Welgemoed teen die Tygerberg 'n *gig* gehad by die een of ander rykgat se seun se sestiende verjaardag. Hulle

het buite, by die swembad, opgestel, op die ingevoerde kleiteëls. Die rykgat het daar rondgedraai en die heel tyd vir die drommer gevra “Het jy rubbers vir die dromme se pote” en toe hy ‘n ent weg is sê die drommer “Ek het rubbers vir jou dogter” en toe lag hulle en die rykgat, een van daai wat nog aantrek asof hy ook sestien is, het vasgesteek en gesê “Wat sê jy?”. En die drommer sê “Nee, ek sê ek het rubbers,” maar met so ‘n grinnik en die rykgat staan net daar en hy weet hy is besig om ‘n gat van homself te maak en hy kan nie veel doen nie.

En toe hulle speel toe is die meisie daar, stadigaan het hy bewus geword van haar. Sy het aan die kant van die groot groep beweeg, so half in die skemer. Asof sy nie deel van hulle is nie. Of nie deel wil wees nie. Sy het soms op haar eie gedans. Sy het vir hom gekyk en hy het eers haar oë gesien, groot bruin oë wat lyk of hulle hartseer is. Lang, reguit bruin hare. En toe sien hy die kleinerige borsies en die mooi, ronde boude in die denim en hy sien die moontlikhede en hy begin vir haar te speel.

Die moontlikhede was amper te veel vir hom. Asof hy bang was hy sien onrealisiese visioene. Toe wag hy tot laataand, tot hul heel laaste breek en hy loop oor na haar toe en hy sê “Haai” en sy sê “Haai” en sy kyk vir hom met ‘n verlore glimlag wat sê ek weet wat jy dink. En toe gebeur die fokken eienaardigste ding, sy vat hom aan die hand en sy lei hom, langs die huis af, die donkerte in. En sy maak ‘n deur oop hier teen die kant van die huis, onder. Dis ‘n stoorkamer of so-iets en sy maak die deur toe en dit is stikdonker daar binne, hy kan net mooi fokkol sien. Sy is hier teen hom, haar hande om sy nek en sy soen hom en hy proe drank op haar tong en Spearmint Beechies en hy ruik haar parfuum. En toe vat die lus hulle in die stikdonkerte, hulle soen en hulle trek mekaar met soekende hande uit en hy voel haar lyf, hy vat met sy palms oor haar gesig en haar nek en haar borsies en haar heupe en haar boude. Hulle stamp teen onsigbare tuingereedskap en, op die een of ander manier, kry hulle ‘n plek om te lê, ‘n seil wat sakke bedek, nie sag nie, maar nie so hard soos die vloer nie, ‘n reuk van terpentyn en ou verf, dit kan hy onthou. Maar die reuk van haar parfuum, bowenal. Net die geluide van hul asemhaling en hulle dringendheid. En sy vat sy meneer en sit dit in haar mond. Here, dit sal hy nooit vergeet nie, vir ‘n oomblik is sy nêrens voelbaar nie en dan is haar hand om sy ding en dan is daar iets warm en nat daarom en dan slaan dit hom soos ‘n fokken voorhamer, sy voël is

in haar mond. Elke masturbasiedroom bewaarheid. En hy wil dit sien, hy wil dit verskriklik graag sien, hy wil dit vasvang, dié toneel, in sy kop sodat hy kan weet hoe dit lyk en kan onthou, maar daar is niks lig nie, absoluut niks en hy steun, deels goddelike genoegdoening en deels frustrasie omdat hy nie kan sien nie en hy reik sy arm uit en hy voel tot hy haar skaamhare kry, sy vinger wat ingly en hy voel die hitte, asof dit rooi gloei daar binne.

Agterna het sy die deur oopgemaak sodat daar lig kan inkom, want sy moes haar klere kry en aantrek. Hy het vir haar silhoeët gekyk, haar buitelyne vaagweg afgeëts teen die bietjie lig van buite. Dit was die laaste wat hy van haar gesien het. Hy is terug, selfbewus, bekommerd dat hy nie heeltemal reg aangetrek het in die stoorkamer nie. Niemand het hom gemis nie. Hy het haar gesoek, maar sy was nie meer daar nie.

Yvette. Dit is al wat hy geweet het. Hy het daardie nag in sy bed gelê met ‘n vreemde melancholie in hom. En haar reuk aan sy vingers en aan sy lyf. Maar ook dit was die volgende dag weg. Nes sy.

Terwyl Christine van Rooyen in die badkamer is, gaan hy vinnig af na sy kar toe en gaan haal die musiek en die CD-speler.

Wanneer sy uitkom, is haar hare skoon en nat en sy maak vir hom bed op die bank. Sy sit vir hom ‘n groot blou handdoek neer en sy sê hy is welkom om die badkamer te gebruik. Hy sê hy sal graag wil stort en hy is bewus van ‘n sekere ongemaklikheid tussen hulle. Of is dit net in hom?

Hy gaan ‘n huis met ‘n hoer deel vannag. Hy kan nie vir haar kyk nie en hy forseer sy hoflike glimlag.

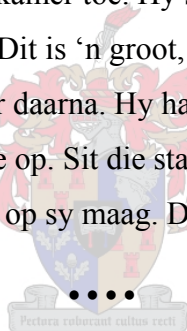
“Dan sê ek maar nag.”

“Lekker slaap,” antwoord hy.

“Jy ook.” En sy is in die gang af en sy maak ‘n deur toe. Hy gaan na die badkamer toe. Dit is nog vol stoom van haar stort en dit is vol van haar reuke, seep en sjampoe en rome. Dit ruik anders as Anna se badkamer. Voller. Ryker.

Hy trek uit en hy vou sy klere netjies op en sit dit op die toilet se toe deksel, bo-op sy dienspistool. Hy kyk af na sy lyf. Kaal in ‘n hoer se badkamer. Hy sien sy borshare wat ook al grys begin word en die middeljarige ronding van sy maag. Sy penis in daardie niemandsland tussen lus en rus, ‘n halfgerookte sigaar. En hy dink, nou nie juis ‘n Griekse God nie. Nou nie juis ‘n versoeking vir Christine van Rooyen nie en hy grynslag vir homself in die opgewasemde spieël.

Hy stort. Hy gebruik die half-deurskynende wynrooi seep van haar. En sjampoe uit ‘n wit bottel. Hy spoel af en klim uit. Droog hom af. Trek net sy broek aan, dra sy ander klere en sy vuurwapen in sy hand terug sitkamer toe. Hy sit dit alles in ‘n netjiese hopie langs die bank en gaan sit. Kyk na sy bed. Dit is ‘n groot, breë bank. Lank genoeg. Hy tel die Anton Goosen-kassie op en kyk weer daarna. Hy haal die tweede van die twee CD’s uit en sit dit in die speler. Sit die oorfone op. Sit die staanlamp hier langs die bank af, swaai sy voete op die bank en sit die speler op sy maag. Druk *Play*.

Die spurder in Midrand kry eers die geleentheid om die twee verdagtes se vingerafdrukke te neem as die nege lede van die Taakmag klaar geskerts en gelag en vertrek het. Dan laat hy hulle weer in die selle toesluit.

Hy gaan sit by sy lessenaar en begin stelselmatig deur die bewysstukke gaan. In een van die deurskynende bewysstuk-plastieksakkies, sien hy die identiteitsdokumente wat die Taakmag-mense in die BMW gekry het. Hy haal dit uit en kyk na die name.

Kom ons kyk, dink hy, en tel sy telefoon op. Kom ons kyk wat julle tweetjies al aangejaag het.

Die nommer wat hy bel, is dié van die P.K.S., die SAPS se Kriminele Rekordsentrum in Pretoria.

• • • •

As die applous na die laaste snit verdoof, lê hy met sy oë toe en sy hart hoog. Hy wonder wat hy alles verloor het die afgelope tien, twaalf jaar. Hy is die drink-eweknie van Rip van Winkel en daar is hierdie gat in sy lewe, hierdie swart kol sonder bewussyn. Alles het groot geword, sy kinders, sy taal se musiek, sy fokken land. Alles behalwe hy. Nou wil sy kop die alternatiewe aan hom blootlê, hoe anders dit kon gewees het en hy wil dit nie nou sien nie. Genoeg gedink. Hy haal die oorfone af.

Stadsgeluide, vaag, daar buite. Sy oë nou gewoond aan die donker. Straatlig van buite af kom deur die kantgordyne, sodat hy genoeg hier kan sien. Die buitelyne van die meubels, die donker vorm van die skildery teen die muur. Klein rooi en groen liggies van die yskas en die TV-stel.

Hy wil vir Fritz laat weet. Hy rek oor na die tafeltjie en kry sy selfoon en gaan deur die keusegids tot by teksboodskappe. Hy sukkel met die klein toetse van die klein paneelbord. CD IS BASS PARADYS. DANKIE. PA.

Hy stuur die SMS en hy sit CD-speler en selfoon op sy houpieklere neer en hy draai om. Hy moet slaap. Hy wil nie meer dink nie, genoeg gedink vir een dag. Hy skuif rond op die bank, sukkel om sy lê te kry. Gemaklikste is met sy rug teen die leuning. Te warm vir die kombers. Slaap nou.

Hy dink een keer aan Christine van Rooyen wat daar in die kamer lê en dan skud hy dit uit sy kop uit en hy probeer aan Anna dink en kry ook nie daar vrede nie en dan dink hy maar aan die musiek en hy maak soos hy gemaak het toe hy sewentien was, hy sien homself op die verhoog. Van die Staatsteater. Saam met Anton en Vrinne. Hy speel die baskitaar. Speel sonder om te dink, vloei net saam met die musiek, laat sy vingers loop waar hulle wil en dan hoor hy die kamerdeur oopgaan en 'n vae voeteval op die tapyt. Sy gaan seker badkamer toe. Maar dan is sy hier by hom. Kom lê op die bank. Haar rug na hom toe. Sy skuif teen hom aan sodat hulle lepel lê. Hy wil nie asemhaal nie. Hy moet maak of hy slaap. Hy moet sy asem egalig en rustig hou. Hy ruik haar, haar skouer hier by sy gesig.

Sy soek troos. Sy soek net 'n teenwoordigheid. Sy wil net nie alleen wees nie, sy mis haar kind, sy is rou en seer. Hy weet dit alles.

Hy maak 'n geluid wat hy hoop sy as dié van 'n slapende sal ervaar en hy sit sy hand op haar heup. 'n vertroostende gebaar. Half op dun material en half op naakte vlees.

Hy voel die hitte van haar lyf. En nou kry hy 'n fokken ereksie, dit blom oneerbiedig hier onder uit en hy wil keer. Hy moet aan iets dink. Hy maak 'n vae geluid asof hy slaap en hy skuif sy heupe verder terug, Here, sy moet nie weet nie. Hy moes sy onderbroek aangehou het, dit sou die fokken ding in toom gehou het. Miskien is sy nie heeltemal wakker nie. Hy probeer luister vir haar asemhaling, maar al wat sy sintuie vir hom gee, is haar reuk en haar hitte dan skuif sy weer terug. Teen hom vas. Hier bo. Daar onder.

Hy wil apologie aanteken. Hy wil iets mompel van "ek is jammer", maar hy is te bang sy is half deur die slaap en dan vererger hy net alles. Hy lê baie stil. Dink aan die musiek.

Speel die baskitaar saam met *gee vir die harlekyn nog wyn, skoebiedoewaa, skoebiedoewaa, rooi wyn vir sy lag en traan en pyn, skoebiedoewaa, skoebiedoewaa.*

Sy beweeg, haar arm, haar hand, sit dit op syne. Sy hou dit vir 'n oomblik op haar heup vas en trek dit dan, skuif dit onder die nagjurk in, o, fok, tot op haar bors, haar palm op sy hand se rug en sy druk dit daar en hy voel haar, hy voel die sagtheid en sy sug, diep en sy druk sy hand styf en hard teen haar vas. Beweeg weer, haar boude weg van sy buik en dan is haar hand daar, agter haar rug, by sy broek en sy kry die knip los, hy weet nie hoe nie. Rits sy broek oop. Glip haar hand in en vat hom. Hou hom vas. Die lus is 'n hoë, perfekte noot in sy kop, 'n *lead* kitaar wat vlieg op maat van sy hart se *bass* en dan druk sy hom van agter af in haar in.

Lank ná sy orgasme lê hulle nog só, maag teen rug, hy steeds in haar, nou slap en klein. En die eerste woorde wat sy sê, in 'n amper-fluisterstem, is: "Jy is ook stukkend."

Hy dink lank voor hy begin praat. Hy wonder hoe sy dit weet. Hoe sy dit kon sien. Of aanvoel. Waarom sy hier by hom kom lê het. Haar behoefte? Of 'n geskenk aan hom? 'n Troos?

Dan vertel hy haar. Van Anna. Van sy kinders. Van sy gesuip. Sonder om te dink of te struktureer, hy laat dit net vloei soos dit in sy kop kom, sy arm nou styf om haar, sy hand saggies om die volheid van haar bors. Sy gesig hier teen haar hare, die fyn draadjies teen sy nagbaard.

Hy vertel haar hoe hy was, in die tyd voor die drank. Hy was 'n optimis, 'n ekstrovert. 'n Grapgat. Hy was die een wat almal kon laat lag het, op die snaakste oomblikke. In die paradekamer, as die spanning hoog loop en die humeure is dun, kon hy 'n absurde kant van die saak sien en met 'n sinsnede deur al die kak sny en hulle bulderend en magteloos laat lag. Hy was die een vir wie almal eerste gebel het as hulle wil gaan braai. Twee, drie keer per maand het Moord en Roof se mense gaan braai, iewers, impromptu. Drie-uur op 'n Vrydagmiddag, net om die nimmereindige druk te verlig, by Blouberg of Silwermyne of by die kantoor self in Belville-Suid. Bier en vleis en brood, lag en gesels en drink en hy was eerste op die lys, want hy was sersant Bennie Griessel, instinktiewe speurder en nie-amptelike, siniese hofnar wat die werk en die burokratiese strukture en die regstellende aksie met deernis bespotlik kon maak. Sodat almal dit weer in die gesig kan kyk.

En nou, aan hierdie kant van die drank, braai hulle steeds. Maar niemand bel hom nie. Niemand wil hom daar hê nie, die ou wat suip en slinger, wat nie twee verstaanbare woorde agtermekaar kan sê nie, die ou wat aan ander stamp, wat vloek en skel en huis toe gevat moet word na 'n vrou toe wat die deur teësinnig oopmaak. Want sy wil nie die dronkie of die vernedering hê nie.

Hy sê vir Christine van Rooyen hy is nou elf dae nugter en hy ken nie die ou aan hierdie kant van die drank nie.

Alles het verander om hom. Sy kinders, sy vrou, sy kollegas, jissis, hy's nou 'n ou *has-been* tussen al die storm en drang van jong poliesmanne in die Diens.

Maar die groot ding is hy dink hy het verander. En hy is nog nie seker hóé nie. En hoeveel nie. 'n Vreemde ou in sy veertigs met 'n groot gat in sy lewe.

Dit alles vertel hy haar en iewers vra sy “Hoekom wil jy jou vrou terughê” en hy wonder lank voor hy antwoord. Hy sê die ding is, hy was gelukkig destyds. Hulle. Dis die vrou waarmee hy die lewe begin het. Hulle het niks gehad nie, armgatte, net mekaar. Saam huis opgesit, saam swaargekry. Saam gelag. Saam verwonder aan die magiese van Carla en Fritz se geboorte. Saam gevier wanneer hy bevordering kry. Hulle het geskiedenis, die soort geskiedenis wat saak maak. Hulle was vriende en hulle was bedmaats en hy soek dit terug. Hy soek die band en die kameraderie en die vertroue. Want dit was ‘n groot deel van wie hy was, van dit wat hom gemaak het hoe hy was.

En hy wil weer so wees.

As hy nie vir Anna kan terugkry nie, het hy fokkal. Dis die ding.

Sy sê “‘n Mens kan nooit weer so wees nie” en voor hy daarop kan reageer, vra sy: “Is jy nog lief vir haar?” en dit maak nie saak hoe lank hy dink nie, hy kan haar nie antwoord nie, hy wil begin kak praat oor “wat is liefde” maar hy bly net stil en hy raak skielik moeg vir homself en hy sê “En jy?”

“Wat van my?”

“Hoekom was dit nodig om ... ‘n prostituut te word.”

“‘n Sekswerker,” sê sy, maar sag selfspottend.

Sy beweeg stadig en sy penis glip uit haar uit. ‘n Klein oomblik van verlies vir hom. Sy draai om, sodat haar gesig na hom toe lê en hy sy hand van haar bors moet afhaal.

“Sou jy dit só gevra het as ek blomme verkoop het?” Daar is nie konfrontasie in haar stem nie. Haar toon is plat en sonder emosie. Sy wag nie vir ‘n antwoord nie. “Dis net ‘n werk.”

Hy trek sy asem in om te antwoord, maar sy sê “Mense dink dis hierdie vreeslike ding. Sleg. Dit beskadig jou. *Jou* werk beskadig jou ook. Dis wat jy netnou gesê het. Maar as jy ‘n polisieman is, is dit *okay*. Moet net nie ‘n hoer wees nie.”

Hy dink as sy nie ‘n sekswerker was nie, was Sonia nou veilig in haar bed, maar hy weet hy sal dit nooit kan sê nie.

“Toe ek begin het, het ek ook gewonder wat is anders aan my. Want al die kliënte vra dieselfde. ‘Hoekom het jy ‘n *escort* geword?’. Dan wonder jy en jy dink miskien is daar iets fout met my. En dan dink jy hoekom moet dit iets *fout* wees. Hoekom kan dit nie iets *reg* wees nie. Hoekom kan dit nie net wees dat ek verder dink as ander mense nie. Wat is seks? Is dit so ‘n vreeslike ding? Wie maak dit so ‘n vreeslike ding?’”

Sy staan op en loop van hom af weg en hy is spyt dat hy iets gevra het. Hy wou haar nie ontstel het nie. Hy moes gedink het. Hy wil sê hy’s jammer, maar sy is reeds in die gang af. Hy raak bewus van sy broek wat steeds oopgerits is en hy vat dit bymekaar en maak dit toe.

Sy kom terug, hy sien haar donker skadu beweeg en dan is sy weer hier by hom, maar sy gaan sit by sy voete.

“Wil jy ‘n sigaret hê?”

“Asseblief.”

Sy sit twee sigarette in haar mond en klik ‘n aansteker. In die lig daarvan sien hy haar borste en haar gesig en haar kaal skouers.

Sy gee een vir hom aan. Hy trek diep daaraan.

“Ek was altyd anders,” sê sy en blaas ‘n pluim van rook wat teen die oorkantste muur ‘n spookagtige skadu gooi. “Dis moeilik om te verduidelik. As jy klein is, verstaan jy niks. Jy dink net daar is iets verkeerd met jou. My ma-hulle ... Ek kom uit ‘n goeie huis uit. My pa was in die *Army* en my ma was meeste van die tyd by die huis en hulle was *okay* daarmee. Met hierdie wêreldjie van hulle. Met só ‘n lewe. En hoe ouer ek geword het, hoe moeiliker kon ek dit verstaan. Hoe kan dit al wees? Hoe kan dit genoeg wees? Jy gaan skool en jy soek ‘n man of ‘n vrou en jy maak kinders groot en jy tree af by die see en dan gaan jy dood. En jy *upset* niemand nie, jy doen die regte ding. Dis my pa se woorde. ‘My kind, ‘n mens doen die regte ding’. Wie se regte ding? Die mense s’n? Wie

is hulle om te besluit wat is die regte ding? Jy betaal jou parkeergeld en jy ry nooit te vinnig nie en jy raas nie ná tien in die aand nie. En jy is diensbaar. Dis nog een van my pa se *classics*. ‘n Mens moet diensbaar wees, my kind’. Vir jou familie, vir jou dorp, vir jou land. Vir wat? Wat hulle hulle gekry van diensbaar wees? My pa was diensbaar vir die *Army* en hy’s dood voor hy pensioen gevat het. My ma was diensbaar vir ons en sy was nog nooit in die Kaap of in Europa of enige plek nie. Van al die diensbaar wees, was daar nooit geld vir niks nie. Nie vir klere of karre of meubels of vakansies nie. Maar dit was *okay* vir hulle, want ‘n mens wil nie vertonerig wees nie, want dit is nie die regte ding om te doen nie.

“Almal wil hê jy moet gewoon wees. Alles wat almal jou leer, is sodat jy tog net nie anders moet wees nie. En ek *was* anders. Ek kon nie help nie. Dit is iets in my. As my ma-hulle of die skool of wie ook al sê dis wat ‘n mens doen, dan wonder ek hoe dit voel om die teenoorgestelde te doen. Ek wil weet hoe die ander kant lyk. En toe gaan kyk ek. Toe rook ek ‘n bietjie en ek drink ‘n bietjie. Maar as jy vyftien of sestien is, dan is al die reëls omtrent oor seks. Jy doen nie dit nie en jy doen nie dat nie, want jy moet ‘n ordentlike meisie wees. En toe wil ek weet: Hoekom moet jy ‘n ordentlike meisie wees? Vir wat? Sodat jy ‘n ordentlike man kan kry? En ‘n ordentlike lewe, met ordentlike kinders? En ‘n ordentlike begrafnis met baie mense? Toe doen ek goed. En hoe meer ek doen hoe meer kom ek agter die ander kant is die interessante een. En die meeste mense wil nie ordentlik wees nie, hulle het almal hierdie goed binne-in hulle wat wil anders wees, maar niemand het die *guts* nie. Hulle is te bang iemand sal iets sê. Hulle is te bang hulle verloor hierdie boring goed in hulle lewe. Daar was hierdie onderwyser, hy was so diensbaar. En toe werk ek op hom. En toe slaap ek saam met hom by ‘n KJA-kamp op Die Eiland en toe sê hy, God, Christine, ek is al so lank lus vir jou. Toe vra ek hom hoekom het hy nie iets daaraan gedoen nie. Toe kan hy my nie antwoord nie. En hierdie pêl van my pa. As hy by die huis kom dan kyk hy so onderlangs vir my en dan gaan sit hy langs sy vrou en hy hou haar hand vas. Ek het geweet wat hy wil hê. Toe werk ek op hom en toe sê hy vir my hy *like* jong meisies, maar dis sy eerste keer.”

Sy druk die sigaret dood en draai so half na hom toe.

“Hy was so oud soos jy,” sê sy en vir ‘n oomblik dink hy hy hoor hoon in haar stem.

Sy laat haar bolyf agtertoe sak, sit met haar rug teen sy voete. Sy vou haar arms onder haar borste.

“Weet jy hoekom het my ma-hulle my universiteit toe gestuur? Om ‘n man te kry. Met geleerdheid. En ‘n goeie werk. Sodat ek ‘n goeie lewe kon hê. ‘n Goeie lewe. Wat help ‘n goeie lewe? Wat help dit jy gaan eendag dood en al wat jy vir jouself kan sê is dat jy ‘n goeie lewe gehad het? *Boring*, maar goed.

“En op ‘Varsity toe kuier ‘n ou by my, derde jaar medies en sy pa-hulle bly in Heuwelsig en hulle het geld. En toe sien ek hoe hulle leef. Toe sien ek as jy geld het, hoef jy nie diensbaar en gewoon en goed te wees nie. As jy geld het, kan jy nie net goed koop nie. Jy kan anders wees en niemand sê iets nie. Toe weet ek wat ek wil hê. Maar hoe kry jy dit? Jy kan met ‘n ryk ou trou, maar dan is dit nog steeds nie jou geld nie. Toe gaan werk ek naweke by ‘n catering plek en eend aand by ‘n gholfbaan toe staan ek buite en rook en hierdie een man kom na my toe, hy’t ‘n karplek in Zastronstraat gehad en hy sê ‘hoeveel maak jy’ en ek sê vir hom. Toe sê hy hoekom maak jy nie ‘n duisend rand per aand nie en ek vra hoe en hy sê ‘met jou lyf, skat’. Toe gee hy my sy *card* en hy sê dink daaroor en toe bel ek hom die Maandag. En toe doen ek dit. In ‘n woonstel, hulle was sewe ouens wat ‘n woonstel in Hilton gehad het en partykeer middagete of partykeer in die aand dan bel hulle my by die koshuis en dan gaan ek.

“En toe, net voor die eindeksamen, toe raak ek *preggies*,” sê sy. “Ek het die pil gevat, maar dit het nie gewerk nie. Toe sê ek vir hulle en hulle sê hulle sal betaal vir die aborsie en toe sê ek nee. En toe gee hulle vir my geld en toe kom ek Kaap toe.”

38.

Orlando Arendse het elke oggend 'n vaste roetine. In sy groot, mooi huis in West Beach, Milnerton, staan hy om 06:00 op sonder die hulp van 'n wekker. Hy trek pantoffels en 'n wynrooi kamerjas aan. Hy tel sy leesbril van die bedtafeltjie af op, laat sy slapende vrou in die slaapkamer, en stap kombuis toe. Hy sit die leesbril op die kombuistafel neer en maal 'n 50/50 mengsel van Italiaanse en Mocca Java koffiebone – genoeg vir vier groot bekers. Hy maak die koffiemasjien vol water, plaas die filter daarin en gooi dan die gemaalde koffie versigtig in die filter. Dan druk hy die knoppie.

Hy stap voordeur toe, maak dit oop en gaan uit. Hy kyk op, na wat die weer vandag doen en loop oor die geplaveide inrypad tot voor by die groot, outomatiese sekuriteitshek. Hy loop regop en flink, ondanks sy 66 jaar, die meeste daarvan deurgebring op die Kaapse Vlakte. Regs van die hek is die posbus. Hy maak dit oop en haal *Die Burger* uit.

Hy vou nie die koerant nou al oop nie, maar hy loer vlugtig na die hoofopskrif terwyl hy die koerant teen armlengte hou, want hy het nie sy leesbril op nie.

Dan stap hy terug voordeur toe en net voor hy ingaan, sal hy links en regs oor sy skouers kyk. Dit is instinktiewe en onbewuste gedrag, nie meer funksioneel nie.

Hy gaan sit by die Oregon-tafel in die kombuis en sit die koerant netjies, oopgevou, daarop neer. Hy haal sy leesbril uit, sit dit op sy neus. Sy regterhand sak af na sy kamerjas se sak en hy voel dit is leeg en hy klik in ergernis met sy tong teen sy tande. Hy rook nie meer nie. Sy vrou en sy geneesheer het saamgesweer.

Hy lees net die voorblad. Teen dié tyd loop die koffiemasjien met 'n laaste sug deur en Orlando Arendse sug, soos elke oggend, daarmee saam. Hy staan op, haal twee bekers uit die kas bo die koffiemasjien en sit hulle op die toonbank neer. Hy maak die een vol en ruik eers aan die koffie, met 'n sekere behaaglikheid. Geen suiker of melk nie. Net só. Die res van die koffie gooi hy in 'n fles, sodat dit vars kan bly. Dan gaan sit hy, met sy beker in sy hand, by die koerant. Hy blaai die voorblad om en kyk na die klein foto van

die bladsy drie-redakteur, ‘n mooi vrou. Dan skuif sy blik oor na bladsy twee toe en hy begin in alle erns lees.

Gewoonlik sal hy teen sewe-uur opstaan en koffie uit die fles in die ander beker skink om dit vir sy vrou te neem. Maar om tien voor sewe, wanneer hy besig is om ‘n krieketberig op die sportblad te lees, maak die elektroniese kassie in die voorportaal sy irriterende geluid.

Orlando staan ergerlik op en loop na die voorportaal. Hy druk ‘n knoppie en hou sy mond naby aan die mikrofoon. “Ja.”

“Orlando?”

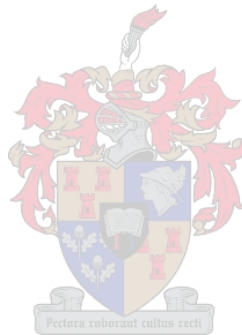
Hy ken dié diep stem, maar hy kan dit vir ‘n oomblik nie plaas nie.

“Ja?”

“Dit is Thobela.”

“Wie?”

“Tiny. Mpayipheli.”

• • • •

Griessel hardloop in ‘n groen vallei met kniehoogte gras en hy jaag die ballon, hy strek sy hand om by die toutjie te kom en dan struikel hy en hy val en die ding skiet die lug in en hy word wakker op die bank in Christine van Rooyen se sitkamer en hy ruik die seks aan sy lyf en hy dink wat de fok het hy gedoen.

Hy swaai sy bene af en vryf sy oë. Hy weet hy het te min geslaap, hy kan dit aan sy kop en sy liggaam voel, maar dit is nie die ding wat swaar in hom lê nie en hy wil nie nou daaraan dink nie. Hy staan op, onvas op sy voete. Hy vat sy houpie met klere en skoene en loop badkamer toe. Hy skuif sy Z88-pistool en sy selfoon met sy toon onder die bank in. Hy wil sy tande borsel, maar dit sal moet wag. Hy klim onder die stort in en maak die krane oop.

Jissis. Suiplap en vroueverneuker. Hoernaai. Fokken swakkeling wat hom nie kan inhou nie, sy hele fokken lewensgeskiedenis vir haar gaan staan en vertel. Wat de fok is verkeerd met hom, hy's nie meer 'n fokken tiener nie.

Hy skrop homself met die seep, was sy geslagdeel twee, drie, vier keer, wat gaan hy nou met haar doen? Hoe ver is getuiebeskerming? Hy sal moet bel. Hoe was Bushy Bezuidenhout-hulle se nag by Kampsbaai? Terwyl hy in die arms van 'n prosituut gelê het. Met voorbedagte rade, dis die fokken ding, hy het hiernatoe gekom omdat hy dit gesoek het. Gesoek het dat sy aan hom moet vat omdat hy so fokken nodig gehad het dat iemand aan hom moet vat omdat hy gedink het 'n hoer sal makliker aan hom vat. Omdat hy nie fokken ses maande kan wag dat sy vrou dalk weer aan hom vat nie.

Klim uit die stort uit, droog homself aggressief af, jissis, hy wil sy tande borsel, sy mond proe of 'n muishond daarin geskyt het. Hy ruik aan sy broek. Dit ruik nog steeds na seks, hy kan nie so gaan werk nie, laat hy sy selfoon gaan haal en vir Tim Ngubane bel en hoor of getuiebeskerming haar kan kom haal.

Vir wat het sy by hom kom lê en toe gaan staan en vertel sy vir hom haar storie asof dit sy fokken skuld is?

Hy staan nog só, met sy broek teen sy neus, as Christine van Rooyen die badkamer se deur oopmaak en met 'n bang stem sê “Ek dink daar is iemand by die deur.”

• • • •

Orlando Arendse laas vir Tiny Mpayipheli vyf jaar laas gesien. Hy sien nou, waar hulle by die Oregon-kombuistafel sit, dat die Xhosa verander het. Nog steeds hierdie moerse groot man met 'n stem soos 'n basviool. Nog steeds die pikswart oë wat hom laat sidder het toe hy die eerste keer daarin gekyk het. Maar die lyne op die gesig is 'n bietjie dieper en die kortgeskeerde hare het grys teen die slape bygekry.

“Ek wil weet van Carlos Sangrenegra,” sê Mpayipheli en sluk van die koffie.

Arendse kyk af na die voorblad van *Die Burger* voor hom en hy kyk op na die swartman. Hy sien die absolute erns. Hy is op die punt om iets te sê, om tien goed te vra, maar die

tuimelaars val stadig maar seker. Kyk weer af na die koerant. Terug na Mpayipheli en dan snap hy. Alles.

“Here, Tiny.”

Die Xhosa sê niks, kyk hom net met daardie arendsoog.

“Wat het gebeur?” vra Arendse.

Mpayipheli kyk vir hom, vir ‘n lang ruk en skud dan sy kop, net een keer heen en weer.

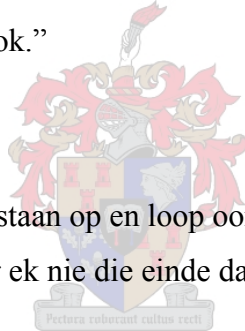
“Ek is *retired*,” sê Arendse.

“Jy ken mense.”

“Dis alles anders, Tiny. Dis nie meer soos in die ou dae nie. Hulle het ons bruines *gemarginalise*. In die *drug trade* ook.”

Geen reaksie nie.

“Ek skuld jou. Dit is só.” Arendse staan op en loop oor na die koffiemasjien. “Laat ek net vir my vrou koffie vat, anders hoor ek nie die einde daarvan nie. Dan maak ek ‘n paar *calls*.”

• • • •

Griessel wil die broek aantrek, maar hy is te haastig. Hy verloor sy balans as hy op sy een been staan om die ander in die pyp in te kry. In die val stamp hy sy voorkop teen die wasbak se kant met ‘n dowwe slag. Hy swets en spring op en kry die broek aan, knip dit net vas en gee groot treë uit die badkamer uit, na sy vuurwapen wat onder die bank lê.

Hy buk af om dit op te tel en daar is duiseligheid in sy kop. Hy kry die Z88 beet en loop deur toe.

“Wie’s daar?” Hy druk die pistool se veiligheidsknip af.

Vir 'n oomblik hoor hy niks en dan is daar die geluid van voetstappe buite, meer as een mens. Voetstappe weg van die deur af, in die gang af, klink dit. Hy draai die sleutel met sy linkerhand en ruk die deur oop en swaai die pistool se loop in die gang. Hy sien, regs af in die gang, 'n figuur wat by die hysbak in verdwyn. Hy hardloop daarheen. Sy kop is nog nie skoon nie.

Die hysbak se deur is toe. Hy talm net 'n oomblik en dan hardloop hy regs van die hysbak na die trappe toe, en dan af, twee trappies op 'n slag.

Ses fokken verdiepings. Met sy linkerhand op die reeling, vuurwapen in die regterhand, net 'n broek aan, af, en af, op die derde verdieping wil sy bene nie byhou nie en hy gly en dit is net sy hand op die trapreeling wat keer dat hy val. Hy sien bene voor hom en kyk op. 'n Baie gesette vrou in 'n helderpers sweetpak staan voor hom, haar mond 'n ronde "O". Haar gesig natgesweet.

"Ekskuus," sê hy en trek homself orent, skuur verby haar en vat die volgende stel trappe.

"Jy bloei," hoor hy die vet vrou sê. Hy vat instinktief met sy hand aan sy voorkop en kyk daarna en dis nat en warm en rooi. Hardloop, wat gaan hy doen as hy onder kom en daar is meer as een, sy asem jaag, sy bors brand, sy bene kla, tweede verdieping, eerste verdieping, grond en hy lei met die pistool maar die voorportaal is leeg en hy pluk die glasdeur oop en hardloop uit in die sonlig van die oggend en onder, om die hoek van Belle Ombre en Kloofnekstraat, vat 'n wit Opel die draai met skreeuende bande.

• • • •

Wanneer die oproep uit Midrand kom, moet die die speurder op Umtata eers die dossier op 'n vergete stapel teen die muur gaan soek.

En dan begin hy onthou van die twee wat die kind by die vulstasie doodgeskiet het. En die pa wat die dossier gekoop het.

Hy tik met sy middelvinger se nael teen die karton van die lêer se buiteblad. Hy wonder of die man nog belang stel. Of daar geleenthede is.

Hy soek die pa se besonderhede tussen die dokumente en inskrywings. Hy kry 'n nommer met 'n Cathcart-kode. Hy trek sy telefoon nader en druk dit in. Dit lui lank. Hy sit die telefoon neer.

Sal later weer probeer.

• • • •

Sy het gehoor iemand het die deur probeer oopmaak, sê sy terwyl sy die wond aan sy voorkop met 'n warm, nat waslap skoonmaak. Die reuk van Dettol is in sy neus. Sy staan hier teen hom terwyl hy op die rusbank sit. Sy het 'n dun kamerjas aan. Hy wil haar nie so naby aan hom hê nie.

Sy was eers nie seker. Sy het die ketel in die kombuis gaan aansit terwyl hy in die stort was en toe hoor sy dit en sy sien die deurknip beweeg. Toe gaan staan sy by die deur en sy sê "is daar iemand?". Toe is dit vir 'n oomblik stil en toe ruk iemand aan die deur en toe hardloop sy na hom toe in die badkamer.

"Jy het 'n knop en 'n sny," sê sy en staan terug om haar handewerk te bekyk.

Sy is sagter vanoggend, maar hy wil nie daaroor dink nie.

"Getuiebeskerming gaan nou hier wees," sê hy, want hy het gebel nog voor sy met die sny begin werk het.

"Ek sal gaan klaarmaak."

"Hulle sal jou na 'n veilige huis toe vat. Jy sal moet klere inpak."

Hy kyk op na haar. Sy staan hier voor hom en sy kyk na hom met 'n onleesbare uitdrukking. Sy steek haar hand uit na sy gesig. Sy vat met haar vingerpunte aan sy ken. Sag. Sy streel teen sy wangbeen, tot by die pleister wat sy opgeplak het.

• • • •

Voor sy woonstel se deur staan 'n pakkie met foelie toegedraai. Hy tel dit op, sluit oop en gaan in. Die vertrek voel vir hom dood, asof niemand daar leef nie. Hy plaas die kosbak

op die toonbank en loop met die trappe op. Sy bene is styf van die oefening vroeër. Hy borsel sy tande, lank en deeglik en spoel sy mond uit. Was sy gesig. Hy soek skoon klere, trek dit haastig aan en draf af met die trappies. Hy is al uit by die deur as hy die kosbak onthou. Hy gaan terug. Charmaine het weer 'n briefie geskryf. Hy lees dit.

*Care of your food and living; and, believe it,
My most honour'd lord,
For any benefit that points to me,
Either in hope or present, I'd exchange
For this one wish, that you had power and wealth
To requite me, by making rich yourself.*
- Timon of Athens

Hy het geen idee wie dié Griek is nie.

• • • •

Bushy Bezuidenhout kyk nadruklik op sy horlosie as Griessel by die huis oorkant Sangrenegra s'n inkom.

“Ek is jammer, Bushy. Dis 'n rowwe oggend.”

“Baie rof, sien ek. Wat het met jou kop gebeur?”

“Dis 'n lang storie,” sê hy en hy kan in sy kollega se rooi oë die dronkenskap-vraag sien.

“Hoe gaan dit hier?”

“Die nagskof-mense is al weg. Dis net ek wat vir jou wag.”

Hy voel diep skuldig en vir 'n oomblik oorweeg hy dit om te sê waar hy was. Maar hy het klaar telefonies 'n weergawe van sy nag aan Mat Joubert oorgedra. Hy wil nie weer nie.

“Dankie, Bushy.”

“Hier het niks aangegaan nie. Geen verdagte voertuie nie, geen voetgangers nie, behalwe vir 'n antie in die straat af wat vanoggend haar twee honde vir 'n stap gevat het. Carlos se laaste ligte het hier teen kwart oor twaalf afgegaan.”

“Enige teken van hom vanoggend?”

“Niks. Maar hy moet by die poliesstasie gaan aanmeld voor twaalf, so hy sal seker netnou begin roer.” En dan, as ‘n nagedagtenis. “Ons moes sy foon *gebug* het.”

Griessel dink daaroor na. Die kans dat die assegaaiman vir Carlos gaan bel, is nie groot nie. “Miskien.”

“Dan loop ek maar,” sê Bezuidenhout.

“Ek sal bly tot agtuur vanaand, Bushy.”

“Nee, dis okay. Ek sal in elk geval nie so lank kan slaap nie.”

• • • •

Vaughn Cupido is op die derde verdieping met ‘n groot verkyker.

“My moer, Bennie, wat het met jou kop gebeur?”

“Dis ‘n lang storie.”

“I’m not going anywhere.”

Griessel sit sy kosbak op ‘n laaikas neer en gaan staan langs Cupido. Hy hou sy hand uit vir die verkyker. Cupido oorhandig dit. Griessel rig dit op Sangrenegra se huis.

“Daar’s nie veel om te sien nie,” sê Cupido.

Dis waar. Die meeste vensters het weerkaatsende glas. “Hy moet poliesstasie toe.”

“Fielies sal hom met ‘n kar agtervolg.” Cupido tik teen ‘n radio op sy heup. “Hy sal ons *informed* hou.”

Griessel gee die verkyker terug. “Ek dink nie hy sal in die dag kom nie.”

“Die assegaai-ou?”

Griessel knik.

Cupido gaan sit op 'n gemakstoel wat steeds 'n uitsig na buite het. "You never know. Ek probeer myself in sy skoene sit, maar ek kan nie. What's in the package?"

Griessel leun teen die muur. Hy sal eerder op die groot dubbelbed agter hulle wil lê.

"Middagete."

"Is jy terug by die missis, Bennie?"

"Nee."

"Self gemaak?"

"Vra ek jou oor jou fokken ete-reëlins, Vaughn?"

"Okay, okay, I'm just making conversation. *Stake out* was nog nooit my idee van high excitement nie. So, vertel my van die knop. Of is dit ook off limits?"

"Ek het my kop teen 'n wasbak gestamp."

"Sure."

"Jissis, Vaughn, wat dink jy? Dat ek poesdronk was? Is dit wat julle almal dink? Wil jy my fokken asem kom ruik? Sodat julle koerant toe kan hardloop en vir die fokken joernaliste gaan sê wat se fok-op ek is? Toe, hier's my selfoon, bel hulle. Toe, vat. Dink jy ek gee om, dink jy dit pla my nog?"

"Jeez, Bennie, take it easy. I'm on your side."

Griessel vou sy arms voor hom. Die radio aan Cupido se heup biep. "Vaughn, dis Fielies, kom in."

"Ek staan by."

"Het ons iemand in nommer 48?"

"Nie waarvan ek weet nie."

“Daar’s ‘n ou met ‘n moerse verkyker op die tweede vloer. Ek dink nie hy weet ek kan hom sien nie.”

“Kyk hy vir Carlos?”

“Yip.”

“Sê vir hom ek sal gaan kyk,” sê Griessel.

“Wag,” sê Cupido. “Hier kom King Carlos.”

Griessel kyk uit na Sangrenegra se huis. Die dubbelmotorhuis se deur is besig om oop te gaan. “Fok,” sê hy. “Gee vir my die radio.” Hy neem dit by Cupido. “Fielies, dis Bennie. Die ou het net ‘n verkyker?”

“Dis al wat ek kan sien.”

“Carlos is op pad. Kyk nou mooi na die venster ...”

“Dis net die verkyker. Wag, daar’s dit weg ...”

Net nie ‘n sluipskutter nie, dink Griessel. “Is almal op dié frekwensie?” vra hy vir Cupido, wat knik.

“Staan by, almal.”

“Daar’s die verkyker weer terug,” sê Fielies.

“Ry agter Carlos aan, Fielies.” Aan Cupido: “Wie is sy rugsteun?”

“He’s on his own. Jy weet hier’s nie manpower vir back-up nie.”

“Fielies ...”

“Ek staan by.”

“Moet hom net nie verloor nie.”

• • • •

As Carlos se BMW in die straat af verdwyn, loop Griessel uit en oor die straat. Dit is warm buite, windstil dié kant van die berg. Die hitte slaan op teen hom en hy sweet en hy wonder of die reuke van die nag weer kan uitkom. Nommer 48 is nog 'n rykmanshuis, witgeverfde beton, dit sit die hele erf vol. Geen speelplek vir kinders nie. Net speelplek vir grootmense. Hy kyk op na die vensters van die tweede verdieping. Daar is 'n vertrek wat uitkyk oor die straat en Sangenegre se huis, die gordyne oopgeskuif. Maar daar is nou niemand nie.

Hy loop tot by die voordeur en druk die voordeurklokkie. Hy hoor dit nie binne lui nie. Hy kan nooit verstaan hoekom mense nie hul fokken voordeurklokkies hoorbaar maak nie. Hoe moet jy weet of die ding werk? Jy staan en jy druk jou malle moer af en die goed is die meeste van die tyd stukkend en jy wag soos 'n doos by die deur, maar niemand hoor iets nie.

Hy druk dit weer, geïrriteerd, een, twee, drie keer.

Hy wag. Niks. Nie 'n geluid nie.

Fielies het duidelik iets gesien. Die verkyker. Wat verdwyn en weer verskyn.

Hy hamer aan die deur met die onderkant van sy vuus.

Hy het 'n goeie idee wie dit is wat daar bo sit. En hulle sal seker nie wil oopmaak nie.

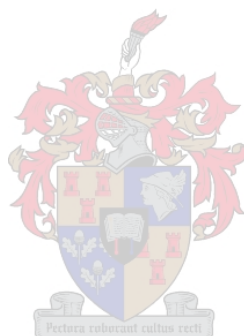
Hy slaan weer teen die voordeur. Doem doem, doem, doem, die geluid eggo daar binne, maak oop, fokkers.

Geen reaksie nie, geen geluid van voetstappe nie.

Hy haal sy selfoon uit en hy soek Boef Beukes se nommer wat hy gisteraand geskakel het. Druk die groen sleutel. Maar dit lui net. Beukes weet dit is hy wat bel. En hy weet seker al waarom, want die doos daar bo met die verkyker het seker al sy baas gebel en gesê EGM se mense het hier aan die deur kom karring.

Hy slaan een laaste keer teen die deur, meer uit frustrasie as uit verwagting.

Dan draai hy om.

39.

Hy het vir hom 'n stoel met die trappe opgedra uit die luukse sitkamer uit en dit langs Cupido s'n gaan neersit. Hulle het gesien hoe Sangrenegra terugkom en geluister na Fielies se verslag. Die Colombiaan is Polisie toe en het direk weer teruggery.

Hulle het gesit en wag en nou en dan niksseggende gesprekke gehad. Hulle het die span se aandag probeer hou, die speurders wat in die straat af, of agter die huis in die veld skuil.

En nou sit hy om 15:34 en die vaak is soos lood in hom. Hy moes met fokken oop oë geslaap het want as Vaughn Cupido met 'n skerp kant aan sy stem sê "Bennie .." dan ruk hy van die skrik en hy kyk af oor die straat. Daar's 'n paneelwa voor Carlos se deur. Groot blou kruis teen die kant. *First Aid for Pools. Intensive Care Unit.*

'n Swartman klim uit. Groot. Blou oorpak aan.

Griessel vat die radio. "Staan by, almal."

Die Swartman loop om na die agterkant van die paneelwa. Haal pype en nette en goed uit.

"Dis hulle bordjie teen die muur," sê Cupido, met die verkyker voor sy oë.

"Wat?"

"Teen die muur van Carlos se huis. Daar, langs die garagedeur. 'Swimming pool care by First Aid for Pools'. En 'n nommer."

Die swembadman loop op voordeur toe met sy apparaat. Hy druk die interkom. En wag.

"Die nommer is vier agt sewe dubbel-nul, dubbel-nul."

Griessel bel dit en wag.

Die deur daar onder gaan oop. Carlos is sigbaar. Hy hou die deur oop. Die swartman tel al sy goed op en gaan in.

The number you have dialled, does not exist, se die vrou se stem in sy oor. “Fok,” sê hy. Is jy seker van daardie nommer.

“Vier agt sewe dubbel-nul, dubbel-nul.”

“Dis wat ek ...” En dan besef hy hy het nie die Kaapse kode bygesit nie en hy swets en druk 021 in en dan weer die nommer en na die vierde lui antwoord ‘n vrou.

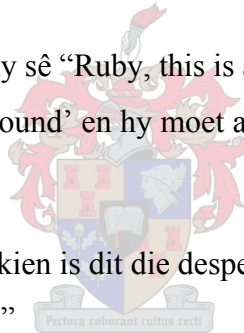
“First Aid for Pools, good afternoon. This is Ruby speaking, how may I help you?”

“Dit is speurder-inspekteur Bennie Griessel hier van Ernstige Geweldsmisdade. Kan jy vir my sê of julle ‘n Sangrenegra op julle boeke het. Shanklin Crescent vyf-en-veertig in Kampsbaai,” hy probeer dringendheid in sy stem sit sodat nie sy nou moet rondfok nie.

“I’m sorry, sir, we cannot give you that information on the telephone ...”

Hy bly met groot moeite kalm en hy sê “Ruby, this is a police emergency, and I do not have time to ...” Hy wil sê ‘fuck around’ en hy moet ander woorde soek. “... please, Ruby, I’m asking you really nice here.”

Sy is stil aan die ander kant en miskien is dit die desperaatheid in sy stem, maar sy sê eindelijk “What is that name again?”

“Sangrenegra.” Hy spel dit vir haar. Oorkant die straat is die huis se deur nog toe.

Hy hoor vaagweg hoe Ruby op ‘n sleutelbord tik. “We have no Sangrenegra on our records, sir.”

“Are you sure?”

“Yes, sir, I am sure. Our computer does not lie,” maar bitsig.

“Okay. Now I have to be very sure here. Do you have a forty-five Shanklin Crescent in Camps Bay?”

“One moment.”

“Posman,” sê Vaughn Cupido en hy wys met sy vinger af in die straat. ‘n Man op ‘n fiets met ‘n uniform ry van posbus na posbus. By Carlos se huis is alles stil.

“Sir?”

“I’m here,” sê Bennie Griessel.

“We have a forty-five Shanklin Crescent in Camps Bay on our books.”

Daar is verligting in hom.

“The client is a company, it seems.”

“Yes?”

“The Colombian Coffee Company.”

“Okay,” sê Griessel. Die spanning begin bedaar.

“Hier kom hy,” sê Cupido. Die groot swartman kom by die voordeur uit. Hy hou net ‘n wit plastiek-swembadpyp in sy hande.

“They seem to be good clients. All paid up,” sê Ruby.

“Hy kom seker iets by die vên kry,” sê Cupido.

Griessel se oë volg die swartman in die blou oorpak. Dit lyk of die kledingstuk te klein is vir hom. Die man maak die deur aan die bestuurder se kant oop.

“We service them ...”

Die man gooi die swembadpyp by die deur in.

“... on Fridays,” sê Ruby.

Die man klim in die paneelwa in.

“What?” sê Griessel.

“Dis nie reg nie,” sê Cupido. “Hy wil ry ...”

“We service them on Fridays.”

“.. en sy goed is nog binne.”

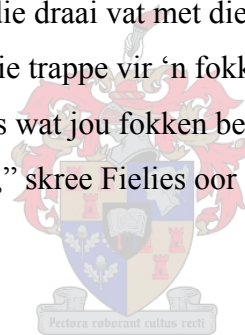
Griessel gryp sy radio en hy sê “Keer hom, keer die swembad-ou, almal,” en hy storm met die selfoon in die een hand en die radio in die ander af met die trappe en Ruby sê “Excuse me?” oor die selfoon en hy skree in die radio “Fielies, draai om jou kar en stop die swembad-ou.”

“Are you there, sir?”

“Ek ry, Bennie.”

Hy val amper op die trappe as hy die draai vat met die laaste stel en hy dink die fokken heelal is ‘n snaakse plek, jy klim nie trappe vir ‘n fokken jaar nie en dan skielik een dag dan gooi dit jou met meer trappe as wat jou fokken bene kan hanteer. “Hallo?” sê Ruby op die selfoon. “Hy’s om die hoek,” skree Fielies oor die radio.

“Jy moet ry, Fielies!”

Griessel hardloop oor die straat na Carlos se huis toe en hy hoor voeteval agter hom en kyk om en dis Cupido en een, twee konstabels, skoensole klap op die teer.

“Sir, are you there?”

Die posman op sy fiets is hier voor hom en die man se oë is groot en sy mond gaan oop en hy sê iets en Griessel systap en hy dink vir ‘n oomblik hy gaan hom tref.

“Hallo?”

Sy knie stamp teen die agterste band van die fiets en hy dink as hy nou val is die selfoon en die radio in hulle moer in. Hy herwin sy balans. Hy stamp Carlos se voordeur oop en hardloop in en sien hom lê daar langs die swembad, dis net bloed waar jy kyk en dan is hy by die Colombiaan, wat op sy gesig lê en hy draai hom en hy sien hy’s so dood soos

‘n drol, ‘n helse gat hier in sy bors en hy sê “Fok, fok, fok” en Ruby sê “That’s it” en die selfoon maak drie piepgeluide en die drie poliesmanne agter hom kom hier by hom tot stilstand en dan is dit doodstil.

• • • •

Op die hoek van Shanklin en Eldon dink speurder-konstabel Malcolm Fielies die swembadman kon links of regs gedraai hy, hy raai links, hy vat net ‘n kans en dan sien hy die paneelwa wat daar voor regs draai en hy trap die Volkswagen Golf se petrol plat en die bande skree en hy ry.

Draai regs agter die ou aan in Cranberry en hy sien op die padpredikant dis ‘n *crescent* en hy dink “ek het jou, moederfokker” want ‘crescent’ is ‘n sirkel, laat ons sien hoe kom jy uit dié een uit. Maar die pad loop reguit soos ‘n pyl en dan sien hy briekligte daar voor en die ou draai links en Fielies vloek en hy skree in die radio “Ek is agter hom,” maar hy weet dit is kortafstand-goed en hy weet nie of Bennie-hulle hom nog kan hoor nie.

Hy gooi die radio op die sitplek lanks hom en draai links. Geneva Drive. Hy vermoed dit is die straat wat op loop Kampsbaai-rylaan toe, die een wat stad toe gaan en hy druk die Golf in ‘n laer rat en hoor hoe die enjin skree en hy ry.

Haal hom in, hy haal die moederfokker in, stadig maar seker, die moederfokker kan ry.

Hy gryp die kar se polisieradio-mikrofoon van sy mikkie af en hy kry Beheer en hy wil sê hy soek rugsteun maar dan maak Geneva ‘n skerp draai na regs, so fokken overwags en hy voel: daar gaan die gatkant en hy gryp die stuurwiel met al twee sy hande. Die bande skree en hy sien hy gaan die sypaadjie tref. Kyk *deur* die draai, dis hoe hy geleer is. Hy kyk *deur* die fokken draai, te vinnig, daar gaan die gat en hy tol, reg in die fokken rondte en die enjin vrek op hom. Hy sê, hard, “moederfokker”. Hy draai die sleutel en dit kerm hier voor en kerm hier voor en dan vat die Golf en speurder-konstabel Malcolm Fielies trek weg met bande wat benoud skree. By die T-aansluiting met Kampsbaai-rylaan hou hy stil en hy kyk links en regs en weer links en daar is geen teken van die paneelwa nie.

• • • •

Die swembadvlak van die huis is vol polisiemanne en forensiese mense en Griessel sit eenkant met sy selfoon in sy hande. Hy dink hy het Christine van Rooyen haar laaste kans ontnem om haar dogter se lot te weet. Hy dink as die kind nog iewers lewendig is, sal hulle haar nou nooit kry nie.

Hy weet senior superintendente Esau Mtimkulu en Mat Joubert, die eerste en tweede in bevel van EGM, en kommissaris John Afrika, die provinsiale speurhoof, staan nou daar onder langs die swembad en argumenteer oor sy toekoms. En as hulle hom in sy moer in pos, dan is dit reg so, want hy het bly glo die Assegaaïman is wit, selfs nadat hy goeie getuienis tot die teendeel gehad het. Dis hoekom hy nie vinniger gereageer het op die swembadwaentjie nie. Dis hoekom hy eers gebel het. Sy fout. Te veel geloof in sy fokken instink, te windgat, te selfversekerd en nou sal hy daarvoor moet betaal.

Die selfoon lui.

“Griessel.”

“Inspekteur, die helikopter het die swembadmense se voertuig gekry in Signal Hill Road. Ons stuur nou ‘n patrollievoertuig.”

“En die verdagte?”

“Nee, hy’s weg. Dis net die kar.”

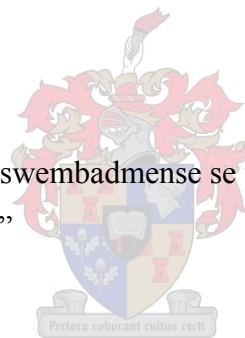
“Verduidelik vir my waar dit is.”

“Dis die pad wat uit Kloofstraat uitdraai na die uitkykpunte op Seinheuwel, inspekteur. Net so halfkilometer in is daar ‘n klomp bome aan jou regterkant.”

“Niemand kom naby die voertuig nie, asseblief. Hulle moet net beveilig.” Hy het al opgestaan en hy loop eers na Cupido toe en hy sê “Vaughn, hulle het die waentjie gekry hier teen Seinheuwel. Ek wil hê jy moet mooi dink, het hy handskoene aangehad?”

“Not ‘n fok. Ek het hom mooi gecheck.”

“Is jy seker?”

“Ek’s seker.”

Griessel loop na die drie senior offisiere toe. Hulle hou op met argumenteer as hy nader kom. “Superintendent,” sê hy vir Mat Joubert, “die helikopter het die swembadwaentjie gekry teen Seinheuwel. En ons dink die kanse is baie goed vir vingerafdrukke. Hy het nie handskoene aangehad nie. Ek wil Forensies dadelik vat ...”

Hy sien die drie gesigte en hy weet hier kom ‘n tyding.

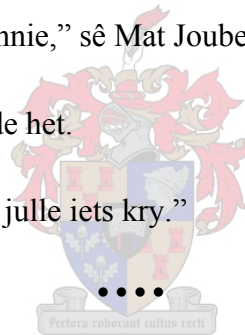
“Bennie,” sê John Afrika, maar sag, sodat net hulle vier kan hoor. “Jy sal verstaan as Superintendent Joubert nou oorneem.”

Hy fokken verdien dit, maar dit maak seer en hy wil dit net nie wys nie en hy sê “Ek sal verstaan, Kommissaris.”

“Jy is steeds deel van die span, Bennie,” sê Mat Joubert.

“Ek ...” sê hy, sonder dat hy woorde het.

“Vat Forensies, Bennie. Bel my as julle iets kry.”

Hulle kry niks, die assegaaiman het die stuurwiel en die rathefboom en die deurhandvatsel met ‘n lap of iets afgegee en dan onthou Griessel hy het iets agter uitgehaal en die forensiese ondersoeker spuit met sy spuit en vee met sy kwassie en hy sê “Wag, hier is iets.”

Griessel stap oor en gaan kyk. Teen die buitepaneel van die agterste deur is ‘n vingerafdruk, duidelik teen die wit verf.

“Dit is nie noodwendig syne nie,” sê die man van Forensies.

Griessel sê niks.

• • • •

Hy sit by sy woonstel se ontbyt-toonbank en eet van die dingesnyde lamsboudvleis uit Charmaine Watson-Smith se kosbakkie, maar sy kop is by die bottel Klipdrift in die kas hier bo hom.

Hoekom nie?

En hy kry nie 'n enkele goeie antwoord op die vraag nie.

Hy het nie eetlus nie, hy eet omdat hy weet hy moet.

Laas nag het hy groot teorieë gehad oor hoekom hy drink. Griessel, die diep denker. Dis dit en dis dat en dis alles behalwe die waarheid. En die waarheid is, hy is 'n fok-op. Dis al. Hoernaaiende dronkgat van 'n vroueslaner-fok-op.

Waar's daai grapgat-outjie wat baskitaar gespeel het? Dis waar hy laas nag was en nou weet hy. Daai outjie wás al 'n fok-op, hy het dit net nie geweet nie. *You can fool some of the people some of the time* Jy kan nie die fokken lewe *fool* nie, pappa. Die lewe gaan jou fokken uitvang.

Hy staan op. Moeg. Hy krap die laaste van die kos in sy asblik uit. Hy was die bakkie en droog dit af. Hy wil nie nou na die ou vrou toe gaan nie. Hy sal dit môre-oggend voor haar deur los met 'n nota.

Jy kan nie die lewe *fool* nie.

Sy selfoon lui in sy sak.

Laat die fokken ding lui.

Hy haal dit uit, kyk na die skermpie.

ANNA.

Wat wil sy hê? Kan jy die kinders Sondag kom haal? Is jy nugter? Gee sy regtig om of hy nugter is? Regtig? Sy glo in elk geval nie hy het dit in hom nie. En sy is reg. Sy ken hom, beter as enigiemand. Sy het die proses gesien, meegemaak. Sy is getuie nommer een. Die

lewe het hom uitgevang en sy het 'n *ringside seat* gehad. Sy weet oor ses maande gaan sy 'n prokureur bel en sê kom ons maak 'n einde aan dié ding met my alkoholis-man wat nog steeds suip. Die ses maande is net om vir die kinders te wys sy is nie harteloos nie.

Laat sy bel. Laat sy in haar moer in bel.

1 MISSED CALL.

1 MISSED FUCKING LIFE.

Die selfoon lui weer. Dit is die werk se nommer. Wat wil hulle hê?

“Griessel.”

“Ons het hom, Bennie,” sê Mat Joubert.

40.

Hulle is almal in die taakspankamer by EGM as hy daar inloop. Hy voel die opgewondenheid, hy sien dit in die gesigte, hoor dit in die stemme.

Mat Joubert sit langs kaptein Helena Louw waar sy op die rekenaar werk. Bushy Bezuidenhout en sy nagspan is ook daar. Jamie Keyter staan en praat met 'n konstabel, die fokken kamera wat hy geleen gekry het steeds om sy nek, lang lens wat voor hom uitstrek.

Griessel gaan sit by een van die tafeltjies.

Joubert kyk op en sien hom, wink hom nader. Hy staan op en stap oor. “Kom sit hier langs my, Bennie.”

Hy sit. Joubert staan op. “Kan ek julle aandag kry?”

Die vertrek raak stil.

“Ons het 'n verdagte geïdentifiseer, danksy vingerafdrukke wat inspekteur Griessel en sy span op die swembadmaatskappy se voertuig gekry het. Sy naam is Thobela Mpayipheli. Hy is 'n 44-jarige Xhosa-man van die Oos-Kaap. Sy geregistreerde adres is Cata, 'n plaas in die Cathcart-distrik. Dit is in die Oos-Kaap. Mpayipheli het vroër vanjaar sy seun verloor tydens 'n gewapende roof by 'n vulstasie. Die twee verdagtes is gearresteer, maar het tydens die verhoor uit aanhouding ontsnap. Dit lyk asof dit is waar die ding begin het. Hy besit, terloops, 'n Isuzu KB-bakkie, wat klop met die bandafdruk wat inspekteur Griessel gekry het en ons moet aanvaar dat dit die voertuig is waarmee hy hier in die Kaap en op Uniondale was. Dit is al die inligting wat ons op die oomblik het.”

Griessel se selfoon lui weer en hy skrik en haal dit uit sy sak uit.

ANNA.

Hy druk dit dood.

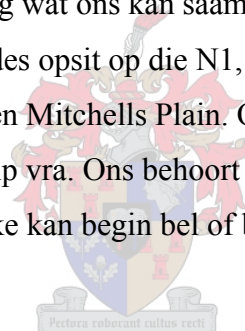
“Nou goed,” sê Mat Joubert. “Omdat ek vir inspekteur Griessel gaan vra om Oos-Kaap toe te gaan, sal ek aan hierdie kant die fort moet hou.”

Hy wil nêrens heen gaan nie.

“Ons gaan die Kaap fynkam vir Mpayipheli. Hy moet iewers bly. Bennie sal gaan uitvind of hy familie of vriende hier het, maar intussen gaan ons elke plek van akkommodasie moet kontak of besoek. Ons wag nou ...”

Joebert se oë draai na die deur toe en almal volg dit. Boef Beukes het ingekom. Agter hom is die man met die pak klere wat Griessel in Beukes se kantoor gesien het. Joubert knik in hulle rigting.

“Ons wag nou vir ordentlike I.D.-foto’s van Binnelandse Sake af en julle sal almal een kry, saam met die beste beskrywing wat ons kan saamstel. Daar is reeds ‘n bulletin uit vir die bakkie en ons gaan padblokkades opsit op die N1, N2, N7, R27, R44 en vier plekke op die R300 rondom Khayelithsa en Mitchells Plain. Ons gaan ook besonderhede aan die media gee en vir die publiek se hulp vra. Ons behoort oor ‘n uur of wat ‘n rooster opgetrek te hê, sodat julle blyplekke kan begin bel of besoek. Staan net by tot ons reg is vir julle.”

Joubert kom sit dadelik by Griessel. “Ek is jammer, Bennie, daar was nie tyd om jou te waarsku nie.”

Griessel trek sy skouers op. Dit maak nie saak nie.

“Is jy reg?”

Hy wil vra wat dit beteken. Maar hy knik net.

“Ons het jou op die nege-uur vlug Port Elizabeth toe gekry. Dis die laaste een vandag.”

“Ek sal gaan inpak.”

“Ek het jou nodig daar, Bennie.”

Hy knik weer. Dan is Boef Beukes en Meneer Rooi Das by hulle. Die onbekende man hou ‘n groot bruin koevert vas.

“Mat, can we have a word,” sê Beukes en Griessel wonder hoekom hy Engels praat.

“Dit gaan rof, Boef,” sê Joubert.

“We have some information ...” sê Beukes.

“Ons luister.”

“Can we talk in your office?”

“Wat is dit met die Engels, Boef? Of oefen jy vir wanneer jy die *Argus* bel,” vra Griessel.

“Can I introduce you to special agent Chris Lombardi of the DEA,” sê Beukes en draai na Rooi Das toe.

“I work for the United States Drug Enforcement Administration, and I’ve been in your country now for three months,” sê Chris Lombardi. Hy lyk vir Griessel soos ‘n rekenmeester met sy pankop en lang, vlesige ore.

“Superintendent Beukes and myself have been part of an inter-agency operation to investigate the flow of drugs between Asia and South America, in which South Africa, and Cape Town in particular, seems to play a prominent part.” Lombardi se aksent is sterk Amerikaans, soos ‘n filmster s’n.

Drie maande, dink Griessel. Die fokkers hou vir Carlos al drie maande lank dop.

Lombardi haal ‘n A4-grootte vel papier uit die bruin koevert en sit dit op Joubert se lessenaar neer. Dit is ‘n swart-en-wit gesigfoto van ‘n man met donker krulhare en skoongeskeerde gesig. “This is César Sangrenegra,” sê Lombardi. “Also known as *El Muerte*. He is the second in command of the Guajira Cartel, one of the biggest Colombian drug-smuggling operations in South America. He is one of the three infamous Sangrenegra brothers, and we believe he arrived in Cape Town early this morning.”

“Carlos’ brother,” sê Griessel.

“Yes, he is the brother of the late Carlos. And that is part of the problem. But let me start at the beginning.” Lombardi haal nog ‘n foto uit die koevert. “This is Miguel Sangrenegra, a.k.a. *La Rubia*, or *La Rubia de la Santa Marta*. ‘Rubia’ means ‘blonde’, and as you can see, the old man isn’t blonde at all. He is the patriarch of the family, seventy-two years old, and has been retired since 1995. But it all started with him. Miguel was a coffee smuggler in the nineteen-fifties in the Caribbean, and was perfectly positioned to graduate to marijuana in the sixties and seventies. He hails from the town of Santa Marta in die Guajira province of Colombia. Now, the Guajira is not the most fertile of the Colombian districts, but it has one strange advantage. Due to soil quality and chemistry, it produces a very popular variant of marijuana, called Santa Marta Gold. In the US, it is much sought after, and the street price is considerably higher than any other form of weed. In the Guajira, they refer to Santa Marta Gold as *La Rubia*. And that is what Miguel started smuggling, hence his nickname.”

Lombardi haal ‘n kaart uit die koevert en vou dit op Joubert se lessenaar oop.

“This is Colombia, and this area, on the Caribbean coast, is the Guajira. As you can see, what the province lacked in soil fertility, it made up in geographic location. Just look at this length of coastline. If you wanted to smuggle marijuana to the US, you either sent a boat to the Guajira coast, or you sent a cargo plane. Miguel knew the farmers who grew the stuff in the mountains, and he knew the coast like the back of his hand. So he became a *marimbero*. A smuggler of marijuana. The Colombians refer to it as *marimba*. Anyway, in the seventies, he made a killing. But then, in the late seventies and eighties, cocaine became the drug of preference internationally. And the balance of drug power, the money, and the focus of law enforcement, moved to central Colombia. To people like Pablo Escobar and the Medellín Cartel. Carlos Lehder, the Ochoa brothers, José Rodríguez-Gacha ...

“Miguel did not like cocaine, and he did not have the natural contacts for it, so he stuck to marimba, made good money, but never reached the dizzy heights of wealth and power like Escobar or Lehder. However, in the long run, this was to his great advantage.

“Because when we started hunting the big cartels, Miguel was quietly going about his business. And in the nineties, his family stepped into the vacuum after the removal of the big guns.”

Nog ‘n foto kom uit die bruin koevert.

“This is Miguel Sangrenegra’s eldest son, Javier. He is short and stocky, like his mother. And we think he has the old lady’s brains and ambition, too. He was the one who put pressure on his father to extend the family business into cocaine. Miguel resisted, and Javier sidelined the old man. Not immediately, but slowly and quietly retired him in such a way that everybody’s respect remained intact.

“Now, let’s talk about Carlos.” Nog ‘n foto, dié keer van die jongste broer. Swart- wit, met baie grein, ‘n jonger Carlos, in ‘n sonnige straat in ‘n Suid-Amerikaanse dorp klim hy uit ‘n Land Rover Discovery.

Griessel kyk op sy horlosie. Hy sal moet gaan inpak. Hy wonder wat die punt van dié storie is.

“Carlos was the runt of the litter. The least intelligent of the brothers, and a bit of a playboy with a taste for young girls. He managed to get a fourteen year old girl from Barranquilla, a neighbouring town, pregnant, and Javier shipped him off to Cape Town to avoid trouble. He needed someone he could trust here. To oversee his operations. Because by 2001, the Guajira Cartel, as they are now known, had gone truly international. And they had branched out into the whole spectrum of drugs.

“Carlos was doing okay. He kept out of trouble, he managed his side of the business reasonably well with the help of a team very loyal to Javier, the four guys we now have in custody. And then he got into the mess with the prostitute’s daughter. And now, as you know, Carlos is dead.”

“Enter César Sangrenegra. *El Muerte*. The Death, they call him. If Javier is the brains of the cartel, César is the strong arm. He is a killer. Rumour has it that he has executed more

than 300 people in the last ten years. And we are not talking about ordering the death of opponents. We are talking about personally twisting the knife.”

Die laaste foto’s kom uit die koevert. Lombardi sprei hulle oor die tafel. Mans met afgesnyde geslagsdele wat in hul mond gedruk is. Vrouelyke met die borste verwyder.

“And this is the necktie method. See how the tongue is pulled through the cut throat. *El Muerte* is a bit of a sick puppy. He is big and strong and very, very fit. He is totally ruthless. Some say he is a sociopath. When his name is whispered in the Guajira, people tremble.”

“So what is he doing in Cape Town?” vra Mat Joubert.

“That is why we are here,” sê Boef Beukes.

“You see, there is a simple code in the Guajira,” sê Lombardi. “When someone takes from you – money, or possessions, or whatever – it is said that he walks with *culebras* on his back. It means ‘snakes’. He walks with a snake on his back, a poisonous thing that can strike at any time, that keeps you looking over your shoulder in fear. The *guajiro* unconditionally believe in *justicia*. Justice. Revenge.”

“So what are you saying?” vra Griessel.

“I am saying that you, inspector Griessel, will be held responsible for Carlos’ death. You, the spear man and the prostitute. You are all walking with *culebras* on your back.”

• • • •

Die speurder-inspekteur met die slang op sy rug gaan laat wees. Hy pak sy tas oorhaastig en wanneer hy in die kombuis kom, gryp hy die bottel brandewyn in die kas en sit dit ook in.

Hy skeur ‘n vel papier uit sy notaboek en skryf, in ‘n onnet gekrap, ‘n dankie-briefie aan Charmaine Watson-Smith. Hy dink net vir ‘n oomblik die enigste rympie wat hy ken begin met *There was a young man from Australia* en dan kan hy glad nie die res onthou nie, maar dit maak nie saak nie, want dit is nie heeltemal toepaslik nie.

Hy laat die skoongewaste kosbakkie voor haar deur en haas dan na die woonstelgebou se ingang en terwyl hy deurstap, besef hy wat met Charmaine se koerant gebeur wanneer dit verdwyn. Hy steek vas. Draai om. Draf terug na haar woonstel toe en klop. Hy tel die kosbak op.

Dit neem ‘n rukkie voor sy oopmaak.

“Why, inspector ...”

“Madam, I’m sorry, I have to catch a flight. I just wanted to say thank you. And I know what happens to your newspaper.”

“Oh?” sê sy en neem die bakkie by hom.

“Someone takes it when they are going out. They take it with them. In the morning.”

“My goodness ...”

“I have to run. I will look into it when I get back.”

“Thank you, inspector.”

“No, madam, thank you. That ...” en vir ‘n oomblik kan hy nie dink wat ‘skaapvleis’ in Engels is nie en hy sê “sheep’s meat” en hy weet dit is verkeerd, “ ... lamb, that lamb was wonderful,” en dan draf hy terug ingang toe en hy dink hy sal moet jaag, want hy is nou fokken laat.

• • • •

Hy onthou die volle rympie as die tweede brandewyn-en-coke deur hom trek soos goddelike hittegolf en hy terugleun in die vliegtuig se sitplek en diep en behaaglik sug en hy dink, hy’s ‘n fok-op, ‘n suiplap, dis maar al, hy’s gebore om te suip, gemaak om te suip, dis wat hy die beste doen, dan voel hy heel en reg en een met die heelal en dan kom die rympie terug.

*There was a young man from Australia
Who painted his arse like a dahlia.*

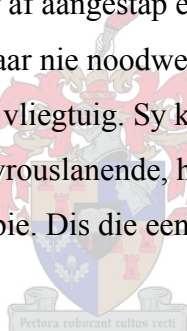
*The colours were bright,
And the look was all right
But the smell was a hell of a failure.*

En hy grinnik en hy wonder hoeveel ander hy kan onthou, noudat sy brein weer werk. Hy kon hulle afrits in sy grapgat-dae. *There was a young man from Brazil, who swallowed a dynamite pill ..* Miskien moet hy een oor homself komponeer. *A detective inspector who drank ...*

Hy neem nog 'n teug aan die fokken klein plastiek-lugdiensglasie met die twee blokkies ys en hy dink nee,

*There was a dumb cop from the Cape,
who let a spearman escape.*

En dan kom die lugwaardin van voor af aangestap en hy hou sy glas in die lug en tik met sy wysvinger daarteen en sy knik, maar nie noodwendig vreeslik vriendelik nie. Seker bang hy raak doosdrunk hier op haar vliegtuig. Sy kan maar relax met haar teruggekamde hare en haar rooi bekkie: hy mag 'n vrouslanende, hoernaaiende fok-op van 'n poliesman wees, maar hy kan sy drank vat, pappie. Dis die een ding wat hy kan doen met groot, geoliede behendigheid.

*He thought he was white,
and that's not all right.*

Maar wat de fok rym met *Cape* en *escape*, hy kan net aan *rape* dink. Miskien moet hy voor begin, hier's die rooi bekkie met sy volgende dop.

On his back's not a snake, but an ape.

• • • •

"Meneer, is jy okay," vra die vrou by Budget Rent-a-Car met 'n effense frons en hy sê "So reg soos reën" en hy teken flambojant by elke fokken kruisie wat sy op die dokument gemaak het. Sy gee vir hom die sleutels en hy loop uit in die winderige aand in Port Elizabeth en hy dink hy sal seker sy fokken selfoon moet aansit, maar hy moet eers die kar kry. Hulle het vir hom 'n wit Nissan Almera gegee, dit is wat op die dingetjie aan die

sleutel staan. Hy kry nie die fokken kar nie. Tas in die hand loop hy tussen die rye karre deur, die hele lot is omtrent wit. Hy kan nie onthou hoe 'n Almera lyk nie. Hy het 'n Sentra gehad, 'n demonstrasiemodel wat hy by Schus in Bellville gekry het vir 'n moerse winskoop, nooit kak gehad met die kar nie. Jissis, dis 'n leeftyd gelede. Hier is die fokken Almera, hier reg onder sy neus staan die ding. Druk die knoppie op die sleutel en die kar sê “biep” en ligte flikker. Hy sluit die katebak oop en sit sy tas daarin en haal sy selfoon uit. Moet teen die kar leun, hy moet sê hy is dalk 'n bietjie dronk.

YOU HAVE THREE MESSAGES. PLEASE CALL 121.

Druk die knoppies. Vrou se stem. “You have three new voice messages. First message.”

“Bennie, dis Anna. Waar is jy? Carla is nog nie by die huis nie. Ons weet nie waar sy is nie. As jy nugter is, bel my.”

Hoe laat het Anna gebel? Dit was hier in die middag, toe hy die foon doodgedruk het, vir wat is sy so paniekerig?

“This is Tim Ngubane. The time is now twenty forty-nine. Just wanted to let you know Chistine van Rooyen is missing, Bennie. Witness protection called me, she walked out on them, apparantly. They kept her in a house in Table View, and she's just gone. Will keep you posted. Bye.”

She walked out on them? Vir wat gaan staan en doen sy dit? Hy druk sewe om die boodskap te verwyder.

“Bennie. Dis Anna. Ek het nou met Mat Joubert gepraat. Hy sê jy is PE toe. Bel my, asseblief. Carla is nog steeds nie by die huis nie. Ons het almal al gebel. Ek is baie bekommerd. Bel my as jy die boodskap kry. Asseblief.” Daar is 'n wanhoop in Anna se stem wat deur die alkohol dring, wat hom laat besef dis moeilikheid dié. Hy druk nege en verbreek die verbinding. Hy staan teen die Almera. Hy kan haar nie bel nie, want hy is dronk.

Waar is Carla? Jissis, hy sal moet koffie of iets kry, hy sal fokken vinnig moet nugter word. Hy klim in die kar. Die bestuurdersitplek is tot teen die fokken stuurwiel geskuif,

hy moet eers met sy hand hier onder na die hefboom soek voor hy ordentlik kan inklim.
Kry die kar aan die gang.

Nie so vreeslik dronk nie, hy moet net mooi dink. Hy trek weg, moet hotel toe ry. Moet koffie drink. En loop, aanhou loop tot die waas gelig het, dan kan hy vir Anna bel, sy mag nie hoor hy het gedrink nie. Sy sal weet. Veertien fokken jaar se ervaring, sy sal hom uitvang teen die spoed van wit lig. Hy moes nie gedrink het nie. Hy het die bottel ook nog ingepak. Hy was reg om heeltemal aan die suip te raak en nou is Carla weg en daar begin ‘n vermoede in hom groei en hy wil dit nie dink nie.

Selfoon lui.

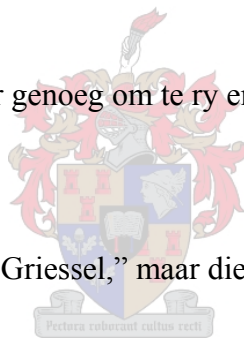
Hy kyk. Dis nie Anna nie.

Wie bel hom elfuur in die nag?

Hy sal moet aftrek, hy is nie nugter genoeg om te ry en te praat nie.

“Griessel.”

“Is that detective inspector Bennie Griessel,” maar die “g” in sy van is sag en die aksent is op ‘n manier bekend.

“Yes.”

“Hokay. Detective inspector Griessel, you will have to listen very carefully now, because this is very important. Are you listening very carefully?”

“Who is this?”

“I will ask again: are you listening very carefully?”

“Yes.”

“I unnerstand you are hunting the killer of Carlos Sangrenegra. This is so?”

“Yes,” sy hart wat klop.

“Hokay. This is good. Because you must bring him to me. You unnerstand?”

“Who are you?”

“I am the man who has your daughter, detective-inspector. I have her here with me. Now, you must listen very, very carefully. I have peepol who work with you. I know everything. I know if you do a stupid thing, you unnerstand? When you do a stupid thing, I will cut off a finger of Carla, you unnerstand. If you tell other police I have your daughter, I will cut her, you unnerstand?”

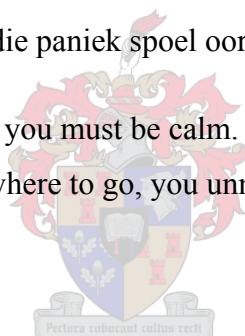
“Yes.” Met groot moeite, want daar skarrel goed deur sy brein.

“Hokay. I will call you. Every day, in the morning and in the afternoon, I will call you, for three days. You must find this man who kill Carlos, and you must bring him to me.”

“I don’t know where you are,” en die paniek spoel oor na sy stem, hy kan dit nie keer nie.

“You are scared. That is good. But you must be calm. When I call you and you tell me you have this man, I will tell you where to go, you unnerstand?”

“Yes.”

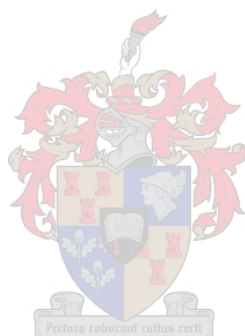

“Three days. You have three days to get this man. Then I will kill her. Hokay, now I have to do something, because I know peepol. Tomorrow, you think you are more clever than this phone man. So I have to do something to let you remember tomorrow, hokay?”

“Okay.”

“Carla is here with me. We take her clothes. Your daughter has a good body. I like her tits. Now, I will put the knife in her tit. It will hurt, and it will bleed. But I want you to listen. This is the thing I want you to remember. This sound.”

III. Thobela

41.

“I will leave you to it,” sê Sangrenegra en loop weg van hom af.

Mpayipheli sê sy naam. “Carlos,” die enkele woord eggo aan die binnekant van die groot vertrek. Die Colombiaan draai om.

Hy trek die assegaai vinnig en behendig aan die steel uit die wit swembadpyp. “I am here about the girl,” sê hy.

“No,” sê Carlos.

Hy sê niks, hy tree net nader na waar die man langs die swembad staan.

“She lie,” sê Carlos en loop agteruit.

Hy vervat sy greep op die assegaai.

“Please,” sê Carlos. “I did not touch the girl.” Hy lig sy lêe hande voor hom. Daar is vrees oor sy hele gesig. “Please. She lie. The whore, she lie.”

Daar kom ‘n woede oor hom vir die man se lafhartigheid, vir sy ontkenning, vir alles waarvoor hy staan. Hy beweeg vinnig, lig die assegaai hoog.

“The police ...” sê Carlos en dan kom die lang lem af.

• • • •

Christine van Rooyen kyk na die predikant se oë wat rooi en moeg is, maar sy weet sy het steeds sy aandag.

Sy staan op uit haar stoel en leun oor die lessenaar. As sy só staan, arms gestrek na die kartondoos, effens vooroor, is haar borste prominent. Sy is bewus daarvan, maar ook dat dit nie meer saak maak nie. Sy trek die boks na haar kant van die lessenaar en vou die flappe oop.

“Ek moet nou hierdie verduidelik,” sê sy steek haar hand in die boks in. Sy haal twee koerantknipsels uit. Sy vou die een oop. Sy kyk vlugtig na die foto en berig daarop, spesifiek na die jong meisie wat saam met ‘n man uit ‘n helikopter klim. Sy sit die knipsel op die lessenaarblad neer en vee met dit met haar handpalm gelyk.

“Dit is my skuld,” sê sy, draai die berig om sodat die predikant beter kan sien, en tik met haar vinger op die foto. “Haar naam is Carla Griessel,” sê Christine.

Terwyl die predikant kyk, steek sy weer haar hand in die boks in, om die volgende berig uit te haal.

• • • •

Hy kom by Sangrenegra se voordeur uit en hy sien beweging oorkant, in die groot huis, agter ‘n venster, net uit die hoek van sy oog. Die ongemak oor Carlos se reaksie, die Colombiaan se woordkeuse en die oorweldigende gevoel dat hy dopgehou word, maak oop in sy buik.

Alles is nie reg nie.

Die vyf artikels op die lessenaar, in ‘n oneweredige ry: Die twee knipsels heel regs. Dan die wit en bruin hondjie, ‘n opgestopte speelding met groot, sagte oë en ‘n rooi tongetjie wat by die glimlaggende bek uithang. Daarnaas die klein wit plastiekhouer met medisinale inhoud. En laaste, heel links, ‘n groot spuit.

Christine skuif die boks weer na links.

Dit is nog nie leeg nie.

“Die volgende oggend, nadat Carlos vir Sonia vir die eerste keer gesien het, toe bel ek vir Vanessa.”

• • • •

Hy hou met skreeuende bande by sy bakkie stil. Gryp die wit pyp waarin die assegaai is en spring uit.

Stadig, sê sy kop vir hom. Stadig. Doen die regte ding.

Sluit sy bakkie oop, lig die rugleuning vorentoe, sit die pyp daaragter. Rits sy sportsak oop, soek 'n kledingstuk. Haal 'n wit en blou T-hemp uit. Hy het dit gekoop by die motorfietsopleidingsplek by Amersfoort. Vir hom en Pakamile elkeen een. Loop terug na die swembadwaentjie toe.

'n Sirene wat nader kom, hy is nie seker van watter kant af nie, nie seker hoe naby nie. Adrenalien wat sy hart laat ruk.

Stadig.

Vee die paneelwa se stuurwiel af met die T-hemp. Die rathefboom.

Sirene al hoe nader.

Deurhandvatsel binne. Vensterslinger.

Wat anders?

Nog 'n sirene, iewers uit die stad uit.

Waarheen het hy nog gevat? Truspieël? Hy vee, maar hy is te haastig, doen dit nie ordentlik nie.

Stadig. Hy vee weer, agter en voor die spieël.

Maak nou die deur toe. Vee die buitekant af.

Sy oog vang die spikkel van die helikopter waar dit in die blou lug om Duiwelspiek kom.

Hulle soek hom.

Toe hy weggejaag het van Sangrenagra se huis af, net voor hy om die hoek onder in die straat is, het hy iets in die spieëltjie gesien. Of het hy?

Hulle weet van hom.

Hy vloek, in Xhosa, 'n enkele lettergreep. 'n Stapper kom van Seinheuwel se kant af om die draai teen die afdraande aangeloo.

Hy gee vier lang treë om in die bakkie te kom.

• • • •

“Ek het nie geweet hoe die hele ding gaan eindig nie,” sê sy vir die predikant, om dit wat kom te probeer regverdig. Sy hoor haar stem, die gebrek aan intonasie. Sy is bewus van 'n moegheid wat in haar is, asof sy nie die krag het vir dié pylvak nie. Dit is omdat sy dit al soveel keer in haar kop deurgegaan het, aan haarself verduidelik het.

Die eerste keer toe sy die knipsel gesien het, die oë van Carla Griessel en die verskriklike wete dat dit haar skuld is en die verskriklike verligting dat sy dit in haar het om skuld en berou te voel. Ná alles. Ná al die leuens. Ná al die bedrog. Al die jare. Kan sy nog iemand anders se pyn voel. Kan sy nog deernis hê. Kan sy nog jammer wees vir iemand anders as haarself. En die skuldgevoel dat sy dié verligting voel.

Sy haal diep asem, om haar kragte bymekaar te maak, want hierdie keer se verduidelik is die een wat saak maak.

“Ek was bang,” sê sy. “Dit moet jy verstaan. “Ek was *terrified*. Die manier wat Carlos vir Sonia gekyk het ... Ek het gedink ek ken hom. Dit was een van die probleme. Ek ken mans. Ek móés hulle ken. En Carlos was die stout kind. So half *harmless*. Hy was knaend en besitlik en jaloers, maar hy wou so graag *please*. Hy het my kliënte laat aanrand, maar hy het nooit self die slaanwerk gaan doen nie. Ek het tot op daardie oomblik gedink miskien kan ek hom beheer. Dit is die groot ding. Met al die mans. Om in beheer te wees sonder dat hulle dit weet. En toe sien ek sy gesig. En ek besef alles wat ek gedink het, is verkeerd. Ek ken hom nie. Ek *control* hom nie. En toe *panic* ek. Heeltemal.

“Ek ... Dit was nie asof ek ‘n plan uitgewerk het nie. Daar was net hierdie klomp goed in my kop. Hierdie Artemis-ou en die goed in Carlos se huis, die dwelms en goed, en die *panic* oor hoe hy vir Sonia gekyk het. Ek dink as ‘n mens regtig bang is, as jy *terrified* is, dan werk ‘n deel van jou kop wat jy self nie ken nie, dan vat dit oor. Ek weet nie of jy dit sal verstaan nie, want *you must be there*.

“Toe bel ek vir Carlos en ek sê ek wil met hom praat.”

• • • •

Hy ry met die radio aan. Hy kies doelbewus alternatiewe roetes en hy ry instinktief oos: Wellington toe en deur die Bainskloof, oor die Michellspas na Ceres en met grondpaaie Sutherland toe.

Hy ontken eers die moontlikheid dat Sangrenegra onskuldig kan wees.

Dit is die ander elemente wat eers bymekaar kom – die roering in die huis oorkant, die man wat hy dink hy in die truspieël oor die pad sien hardloop het. Die koerantberigte wat getart het. Carlos se woorde, *the police*, hy wou iets sê, hy het geweet.

Hulle het vir hom gewag. Hulle het ‘n lokval gestel en hy het daarin geloop soos ‘n swaap, soos ‘n amateur, oorgerus, oorvol van die selfvertroue.

En hy wonder wat hulle weet. Het hulle ‘n kamera in daardie huis oorkant die straat gehad? Is sy foto nou op pad na koerante en televisie toe? Kan hy dit waag om huis toe te gaan?

Maar al hoe meer, die moontlikheid dat Carlos onskuldig is.

Sy protestasies. Sy gesig.

Die groot verskil tussen Carlos en die ander, wat die lem verwelkom het as ‘n uitkoms. Of geregtigheid.

Here. As die Colombiaan onskuldig is, is Thobela Mpayipheli ‘n moordenaar.

En 30 kilometer wes van Fraserburg, met 'n radiosein wat kom en gaan, hoor hy vir die eerste keer die nuusbuletin: *'n Taakspan van die Polisie se Ernstige Geweldsmisdaadeenheid was net te laat om die sogenaamde Artemis-vigilante te keer...*

... verskeie padblokkades in die Kaapse Skiereiland en Boland opgestel in 'n klaarblyklieke poging ...

... 'n 2001-model Isuzu KB 260 met registrasienommer ... Dit is die oomblik waarin die selfverwyte wegval. Wanneer hy weet hulle weet en die ou strydslus in hom opstaan. Die kennis dat hy al hier was. Die prooi. Dat hy al gejag is oor die lengte en breedte van vreemde en bekende kontinente. Hy ken dit, hy is deur die bestes gebrei daarvoor, hulle kan niks doen wat hy al nie al ervaar het, hanteer het nie.

Dit is die oomblik dat hy weet hy is volkome terug in die *Struggle*. Net soos in die ou, ou dae, toe daar iets was wat die moeite werd was om tot die dood toe te beskerm. Vanuit die morele hoë grond sien jy die heel verste. Dit bring 'n groot kalmte, sodat hy presies weet wat om te doen.

Sy ontmoet vir Carlos by die Mugg & Bean in die Waterfront. Sy sien hom aangeloop kom en daar is 'n selfvoldaanheid aan sy stappie, die arms wat lustig swaai, die kop half skeef. Soos 'n opgeskote seun wat sy sin gekry het en sy dink *fok jou, Carlos, jy weet nie*.

"So, how's your daughter, Conchita?" sê hy met 'n grynslag as hy kom sit.

Sy moet 'n sigaret aansteek om haar vrees te verbloem.

"She's fine." Kortaf.

"Ah, Conchita, don't be angry. It is your fault. You hide things from Carlos. And all Carlos wants to do, is to know you, to care for you."

Sy sê niks, kyk net vir hom.

“She is very beautiful. Like the mother. She have your eyes.” Hy dink dit sal haar beter laat voel.

“Carlos, I will give you what you want.”

“What I want?”

“You don’t want me to see other clients. You don’t want me to hide things from you. Is that right?”

“Sí. That is right.”

“I will do that, but there are certain rules.”

“Carlos will take good care of you and the leetel Conchita. You know that.”

“It is not the money, Carlos.”

“Anything, Conchita. What you want?”

Hy ry van Merweville oor die dorre uitgestrektheid van die Groot Karoo na Prins Albert en die son sak in skouspelagtige kleure.

Die radio sê hulle dink hy is nog in die Kaap.

Hy ry in die donkernag oor die Swartbergpas en versigtig anderkant af, na Oudtshoorn. Op die eenaardige eenbaan-teerpad tussen Willowmore en Steytlerville besef hy die moegheid haal hom in en hy soek ‘n afdraaiplek om te slaap. Hy skuif hom reg op die voorste sitplek en maak sy oë toe en hier teen half-vier in die môre sluimer hy in, net om met eerste lig wakker te wees, sy ledemate styf, sy oë krapperig, sy gesig en sy mond wat na water en was soek.

Op Kirkwood, in ‘n vuil toilet by ‘n vulstasie, borsel hy tande en spat koue water teen sy gesig. Dit is Xhosa-wêreld dié en niemand kyk eens na hom nie. Hy koop wegneem-hoenderstukke by die Chicken Licken en hy ry. Huis toe.

Teen half-elf ry hy oor die Hogsback-pas en vyf-en-dertig minute later draai hy in by die plaas se ingang en hy sien die spore daar op die rooibruin stofgrond van die pad.

Hy klim uit.

Net een voertuig. Smal bande van 'n sedan. In. Nie weer uit nie.

Iemand wag vir hom.

• • • •

“My daughter’s name is Sonia.”

“That is very beautiful,” asof hy dit bedoel.

“But I will not bring her to your house, Carlos. We can go somewhere together. Picnic, or the movies, but not to your house.”

“Conchita, but I have this pool ...”

“And you have these bodyguards with guns and baseball bats. I will not let me daughter see that.”

“They are not bodyguards. They are my crew.”

“I don’t care.”

“Hokay, hokay, Carlos will send them away when you come.”

“You won’t.”

“No? Why not?”

“Because they are with you all the time.”

“No, Conchita, I swear,” en hy beweeg sy hand in die vorm van 'n kruis oor sy bolyf

“When my daugther is with me, I don’t sleep with you and we don’t sleep over. That is final.”

“Carlos unnerstand,” maar hy sukkel om die teleurstelling weg te steek.

“And we will take it slowly. I have to talk to her about you first. She must get used to you slowly.”

“Hokay.”

“So, tomorrow night, we will see if you are serious. I will come to your house and it will be only you and me. No bodyguards.”

“Sí. Of course.”

“I will stay with you. I will cook for you and we will talk.”

“Where will Sonia be?”

“She will be safe.”

“At the nanny’s place?” Met genoegdoening, omdat hy weet.

“Yes.”

“And maybe the weekend we can go somewhere. You and me and Sonia?”

“If I see I can trust you, Carlos,” maar sy weet sy het hom. Sy weet die proses het begin.

42.

Hy los sy bakkie agter die rante by die Waterval-plantasie en loop met die Cata-rivier langs na sy huis toe, die assegaai in sy linkerhand.

‘n Kilometer voor die opstal sigbaar word, draai hy noordoos, sodat hy uit die hoogte die werf kan benader. Hulle sal hom van die pad se kant af verwag.

Hy sit twintig minute lank en kyk, maar sien net die kar voor die huis. Geen antennas, niks wat dit as polisiemotor identifiseer nie. Stilte.

Dit maak nie sin nie.

Hy hou dit groot stoor tussen hom en die huis, maak seker die deure daarvan is nog gesluit. Gebukkend tot teen die huis, onder venstervlak, om, tot voor waar die kar staan.

Daar is een ry voetspore in die stof. Dit begin by die bestuurder se deur en loop reguit na die voorstoep se trappies.

Een man.

Sy kop soek na moontlikhede terwyl hy op sy hurke sit met sy rug teen die stoepmuur. En dan kry hy ‘n vermoede. Die speurder van Umtata. Wat die nuus gehoor het. Wat hom ken, wat alles weet, van die begin af.

Die speurder het nog geld kom haal.

Hy staan op, verlig en doelgerig, en loop met lang hale teen sy stoeptrappies op en by die voordeur in, die assegaai nou in sy regterhand.

Die man sit daar, in die stoel, met ‘n pistool op sy skoot.

“Ek het gedink jy sal kom,” sê die witman.

“Wie is jy?”

“My naam is Bennie Griessel,” sê hy en lig die Z88 se loop sodat dit na Mpayipheli se torso wys.

• • • •

Christine haal die opgestopte speelgoedhond van die lessenaar af en hou dit in haar hande. “Ek het baie gesukkel om die regte hond te kry,” sê sy. “Daar is elke jaar ander speelgoed op die mark.”

Haar vingers streel oor die lang bruin ore. “Ek vir haar een gekoop toe sy drie was. Dit is haar *favourite*, sy gaan nêrens sonder dit nie. So ek moes nog een kry en dit omruil, want die een wat sy mee gespeel het, het haar *genetics* op. Die polisie se *computers* kan enigiets toets. So ek moes die regte een saamvat.”

• • • •

Hy staan voor die witman en hy weeg sy kanse, meet die afstand tussen die assegaai en die pistool en dan laat hy sy lyf ontspan, want dit is nie nou die tyd om iets te doen nie.

“Dit is my huis,” sê hy.

“Ek weet.”

“Wat wil jy hê?”

“Ek wil hê jy moet daar sit en jy moet stilbly,” die witman wys met die loop van die Z88 in die rigting van die tweesitplek-rusbank oorkant hom. Daar is iets in sy oë en in sy stem, ‘n verbetering, ‘n vasberadenheid.

Mpayipheli staan vir ‘n oomblik en dan trek hy sy skouers op en gaan sit. Hy kyk na Griessel. Wie is hy? Die oë rooi, ‘n skimp van aartjies hier by die neus wat sê die man drink te veel. Die hare te lank en onnet – óf hy probeer sy voorkoms uit sy jeug in die sewentigs lewendig hou, óf hy gee nie om nie. Bes moontlik laasgenoemde, want die klere is gekreukel, die bruin gemakskoene dof. Hy het die vae reuk van wetstoepassing aan hom en die Z88 bevestig dit, maar polisie kom gewoonlik in groepe, minstens twee. Polisie staan en wag met boeie en bevele, hulle vra jou nie om te sit in jou eie huis nie.

“Ek sit,” sê hy en plaas die assegaai op die vloer langs die bank.

“Nou moet jy nog net stilbly ook.”

“Is dit wat ons gaan doen? Hier sit en vir mekaar kyk?”

Die witman antwoord hom nie.

“Gaan jy my skiet as ek praat?”

Geen reaksie nie.

• • • •

“Die pille was maklik,” sê Christine. Sy wys na die wit medisynehouer op die lessenaar. “En die rokkie. Ek het dit nie hier nie, dis nog by die polisie. Maar die bloed ... ek kon dit eers nie doen nie. Ek het nie geweet hoe om vir my kind te sê ek moet ‘n naald in haar arm steek nie en dit gaan seer wees en haar bloed gaan in die spuit loop en ek moet dit in ‘n man se kar teen die sitplek gaan spuit nie. Dit was vir my die moeilikste ding. En ek het geworry. Ek het nie geweet of die bloed gaan dik word nie. Ek het nie geweet of dit genoeg gaan wees nie. Ek het nie geweet of die polisie sal kan sien dis nie vars bloed nie. Ek weet nie hoe doen hulle al die *genetics* nie. Sal die computers kan sien die bloed was in die yskas vir ‘n dag?”

Sy hou die hond teen haar bors vas. Sy kyk nie vir die predikant nie. Sy kyk hier na waar haar hande die speelding se ore tussen vingers verstrengel.

“En toe Sonia in die bad sit, toe gaan ek in met die naald en ek lieg vir haar. Ek sê vir haar ons moet dit doen, want ek moet so bietjie van haar bloedjies na die dokter toe vat. Toe vra sy hoekom en ek weet nie wat om verder te sê nie. Ek sê kan sy onthou van die ent wat sy gekry het by die skooltjie sodat sy nie vreeslike siektes kry nie en sy sê ‘mamma, dit was seer’ en ek sê maar die seer was vinnig verby. Hierdie seer is ook vinnig verby, maar dit is dieselfde ding. Sodat sy gesond kan wees. Toe sê sy ‘okay, mamma’ en sy druk haar ogies styf toe en sy hou haar armpie uit. Ek het nog nooit bloed getrek by iemand nie. Maar as jy ‘n hoer is, kry jy elke maand jou Aids toets, so ek weet

wat hulle doen. Maar as jou kind sê ‘eina, mamma, eina’, dan bewe jy en jy sukkel en jy skrik as jy nie dadelik bloed kry nie ...”

• • • •

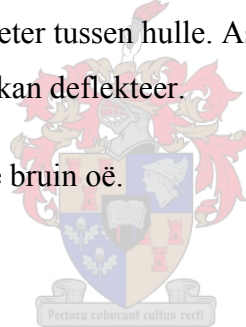
Hy vra “Waarvoor wag ons?” en “Wat wil jy hê?” maar die man sit net en kyk vir hom met die pistoolhand wat op die skoot rus en hy sê niks, net die oë wat nou en dan knip, of vir ‘n oomblik of twee wegdwaal venster toe.

Hy wonder of die man swaksinnig is. Of dwelms gebruik, want daar is ‘n geweldige intensiteit daar, ‘n ding wat hom vreet. Die oë is nooit heeltemal stil nie. Soms spring die knie asof dit ‘n styfgewende veer het. Die pistool het ‘n eie, fyn vibrasie, ‘n byna onsigbare bewing.

Onstabiel. Dus gevaarlik. Sal hy dit maak, as hy homself aan die leuning kan optrek en lanseer oor die net meer as twee meter tussen hulle. As hy die oomblik kies wanneer die oë venster toe flits. As hy die Z88 kan deflekteer.

Hy meet die afstand. Hy kyk in die bruin oë.

Nee.

Maar waarvoor sit hulle hier en wag? In soveel spanning?

Hy kry later gedeeltelike antwoorde, wanneer die selfoon twee keer lui. Elke keer skrik die witman, ‘n subtiële verstywing van die lyf. Hy lig die selfoon van sy skoot af en kyk na die skerm pie en dan sit hy, doodstil, en laat dit lui. Tot dit weer stil word. Vyftien, twintig sekondes daarna kom die dubbele biep van ‘n boodskap wat gelaat is. Maar Griessel doen niks daaraan nie. Hy luister nie na die boodskappe nie.

Hulle wag vir instruksies van iemand af, lei Mpayipheli af. Wat deur die selfoon verskaf sal word. En die intensiteit is spanning. Kommer. Maar waarom? Wat het dit met hom te doene.

“Is jy in die moeilikheid?”

Griessel kyk net vir hom.

“Is daar iets waarmee ek kan help?”

Die man kyk na die venster, weer terug.

“Sal jy omgee as ek so ‘n bietjie dut?” Want dit is al wat hy kan doen. En hy het dit nodig.

Geen reaksie nie.

Hy skuif sy lang lyf reg, strek sy bene voor hom uit, rus sy kop op die rusbank se kussing en maak sy oë toe.

En dan lui die selfoon weer en hierdie keer druk die witman ‘n knoppie en hy sê

“Griessel” en hy sê “Yes, I have him.” Hy luister. Hy sê “Yes.” En weer “Yes.” Luister.

“And then?”

Vaagweg kan Mpayipheli ‘n man se stem oor die selfoon hoor, nie ‘n woord uitmaak nie, net die grein van ‘n stem.

Griessel neem die selfoon weg van sy oor en hy staan op, hou ‘n veilige afstand..

“Kom,” sê hy. “Ons gaan ry.”

“Ek sit lekker, dankie.”

‘n Skoot donder in die stilte van die vertrek en die koël ruk ‘n gat in die rusbank langs hom. Stonsel en stof ontplof daaruit, val dan in stadige aksie terug grond toe. Mpayipheli kyk na die witman, wat niks sê nie. Dan staan hy op, sy hande weg van sy lyf af.

“Kalm nou,” sê hy vir Griessel.

“Kar toe.”

Hy loop.

“Wag.”

Hy kyk terug. Griessel staan by die assegaai. Hy kyk daarna, kyk vir Mpayipheli, asof hy 'n besluit moet neem. Dan buk hy en tel die assegaai op.

Thobela maak 'n afleiding. Die man wil geen bewysstukke laat nie. En dit is nie goeie nuus nie.

• • • •

Hy moet haar eers half-vyf kom haal, maar teen kwart oor vier is daar 'n klop aan haar deur en as sy oopmaak, staan Carlos daar met 'n bos blomme in sy hand en 'n groot glimlag.

Hy kom en in hy sê “So, Conchita, this is where you live. This is your place. It is nice. It is very nice.”

Sy moet kalm bly en vriendelik wees, maar die spanning wil haar oorweldig, want die speelgoedhond lê nog oop en bloot en die spuit met die bloed is nog in die yskas.

Sy wou dit versteek in die inkopiesakke, saam met die bestanddele vir die ete wat sy wil gaan kook. Sonia se kledingstuk is klein opgevou, in haar handsak. Carlos wil sien waar sy slaap, waar haar dogter se kamer is. Hy is beïndruk met haar groot televisiestel (“Carlos will get one like this, Conchita. For you and Sonia”). Hy dwaal na haar yskas toe. “Now dees ees a freedge,” sê hy vol bewondering en hy vat aan die handvatsel en trek daaraan en sy sê “Carlos”, skerp, sodat sy vir haar eie stem skrik en hy kyk na haar soos 'n kind wat kwaad gedoen het.

“Will you help me to get the groceries in the car, please?” Sy kan hom met 'n paar van die plastieksakke afstuur kar toe.

“Sí. Of course. What you going to cook for us?”

“It is a surprise, so don't open the fridge.”

“But I want to see how big it is.”

“Another time.” Wat daar nie sal wees nie.

• • • •

Die witman sit links agter in die kar en hy laat Mpayipheli bestuur.

“Ry.”

“Waarheen?”

“Ry net,” en hy vat die plaaspad uit. Hy kan nie in die truspieël sien wat op die agterste stiplek aangaan nie. Hy draai sy kop, asof hy iets buite die motor sien. Uit die hoek van sy oog kry hy die beeld: Griessel met ‘n padkaart op sy skoot.

Hy sit bymekaar wat hy weet. Hy is redelik seker Griessel is polisie. Die Z88, die houding. Die witman het geweet waar die plaas is en dat Mpayipheli op pad daarheen kan wees. Meer belangrik: Geen ander polisielede het opgedaag nie. Die Gereg meen die plaas is gedek.

Griessel het gewag tot die regte oproep oor die selfoon kom. *Yes, I have him.* Maar dit is nie polisieprosedure nie. Kan nie wees nie.

Wie anders soek hom? Vir wie anders is hy van waarde?

“Ry George toe,” sê Griessel van agter af. Mpayipheli kyk weer om. Die padkaart is nou toegemaak.

“George toe?”

“Jy weet waar dit is.”

“Dis amper seshonderd kilometer.”

“Jy het gister meer as ‘n duisend gedoen.”

Die poliesman weet hy is gister uit die Kaap uit weg. Hy beskik oor amptelike inligting, maar hy is nie amptelik nie. Dit wil nie sin maak nie. Hy sal iets moet doen. Hy kan iets met die kar op die grondpad doen, want hy het ‘n veiligheidsgordel aan, Griessel nie. Hy kan rem skop, die witman gryp as hy vorentoe ruk. Die pistool probeer bykom.

Nie sonder gevare nie.

Is die risiko nodig? George? Wat is op George? As die poliesman amptelik was, sou hulle nou op pad gewees het Cathcart of Seymour of Alice of Port Elizabeth toe. Of Grahamstad, na die naaste plek met versterkings en selle en staatsaanklaers.

Hy is 'n hoëprofiel-verdagte, dit weet hy. En as jy SAPS is en jy vang die Artemis-vigilante dan bel jy ouens met gewere en helikopters, jy klim nie van die selfoon af voor jy nie jou gevangene in tien stelle boeie het nie.

Tensy jy vir iemand anders werk. Tensy jy 'n poliesman is wat jou inkomste aanvul uit ...

Hy oordink die moontlikhede en daar is net een logiese slotsom. “Van wanneer af werk jy vir Sangrenegra?” Hy draai die spieël met sy linkerhand. Rooi oë wat vir hom terugkyk. Hy kry geen reaksie nie.

“Dit is die probleem met hierdie land. Geld is belangriker as geregtigheid,” sê hy.

“Is dit hoe jy jou moorde regverdig?” sê die poliesman van agter af.

“Moord? Daar was net een moord. En ek het nie geweet Sangrenegra was onskuldig nie. Dis julle wat hom gebruik het vir die lokval. ”

“Sangrenegra? Hoe weet jy hy was onskuldig?”

“Ek het sy oë gesien.”

“En Bernadette Laurens? Wat het haar oë gesê?”

“Laurens?”

Die poliesman sê niks.

“Maar sy het beken?”

“Dis wat almal aanhou om vir my te sê.”

“En dit was nie sy nie?”

“Ek dink nie dit was sy nie. Ek dink sy het die kind se ma beskerm. Soos wat ander hul kinders sal beskerm.”

Die onverwagse daarvan laat Mpayipheli stom.

“Dit is waarom ons ‘n regstelsel het. ‘n Proses. Dit is waarom ons nie die reg in eie hande kan neem nie,” sê Griessel

Mpayipheli worstel met die moontlikhede, met rasionalisasie en skuldaanvaarding. Maar hy kan dié skaal nie na ‘n kant toe laat swaai nie.

“Waarom het sy beken?” vra hy hardop, maar vir homself.

Daar is geen reaksie van agter af nie.

43.

As hulle die inkoopsakke opdra na Carlos se kombuis toe, kan sy aan niks anders dink as die spuit met die bloed nie.

Die huis is onnatuurlik stil en leeg sonder die lyfwagte, die groot ruimtes eggo voetstappe en sinsnedes. Hy omhels haar in die kombuis nadat hulle die kruideniersware neergesit het. Hy druk haar met verrassende teerheid teen hom vas en hy sê “Dees ees right, Conchita”.

Sy maak haar lyf sag. Sy laat haar buik teen syne vloei. “Yes,” sê sy.

“We weel be happy.”

As ‘n antwoord soen sy hom op die mond, met groot behendigheid, tot sy kan voel hoe die ereksie hier onder ontwikkel. Sy plaas haar hand daarop en laat haar vingers die skag natrys. Carlos se hande is agtr haar rug. Hy trek haar rok stukkies vir stukkies op, tot hy haar boude oop het, sy vingers onder die broekie se rek in, sy asem versnel.

Sy skuif haar lippe oor sy wang, tot in sy nek, oor die kruis wat hier teen sy borshare hang. Haar tong trek ‘n nat streep af. Sy maak haarself los en sak op haar knieë, haar vingers vaardig met die rits. Met die een hand trek sy die onderbroek af, met die ander draai sy die penis uit. Lank en dun en beaard staan dit, soos ‘n skraal soldaat met ‘n te groot blinkende helm.

“Conchita.” Sy stem is ‘n fluisterende dringendheid hier bo, want sy het dit nog nooit sonder ‘n kondoom gedoen nie.

Sy streel met albei hande se vingers van die skaamhare af tot by die punt.

“We will be happy,” sê sy en sit dit saggies in haar mond.

• • • •

Thobela Mpayipheli en sy wit passasier, wat soos 'n koloniale grondbaron agter sit, ry verby Mwangalala en Dyamala, waar vet beeste in die groen soetgras staan en wei. Hulle draai regs op die R63. Fort Hare is stil in die somervakansie. Vyf minute later is Alice besig. Vrugteverkopers op die sypaadjies, vroue met mandjies op die kop en kinders op die rug wat statig en sonder haas oor die pad en langs die strate loop. Vier mans om 'n bordspel op 'n straathoek. Mpayipheli wonder of die poliesman dit alles sien. Of hy, deur die oop venster en die warm wind van buite, die Xhosa-uitroepe kan hoor wat oor die breë straat geslinger word. Daar is eienaarskap hier. Die mense besit die plek.

Dertig kilometer verder is Fort Beaufort en dan draai hy suid. Vier, vyf keer sien hy die Katrivier aan hul linkerkant waar dit tussen die heuwels wegslinger. Dit was nog een van sy planne, om vir Pakamile hiernatoe te bring: Net hulle, rugsakke, stapstewels, 'n tweemantent. Om vir die seun te kom wys waar hy grootgeword het. Hy ken elke kronkel van die Kat. Hy ken die diep poele by Nkqantosi waar jy van die krans af kan spring en diep onder in die groenbruin water jou oë kan oopmaak en daar bo die sonstrale kan sien wat van bo af beur teen die donker. Die sandstrandjie onderkant Komkulu. Waar hy dertig jaar gelede die kryger in sy binneste ontdek het. Mtetwa, die jong buffel wat geboelie het, 'n onreg wat hy moes regstel. Die eerste.

En daar ver, onsigbaar van hier af, sy gunteling-plek. Vier kilometer van waar dit in die Groot Visrivier invloei, maak die Kat 'n swierige draai, asof dit net 'n laaste keer wil talm voor dit naamloos verdwyn – 'n meander wat só swenk is dat dit amper 'n eiland vorm. So tien kilometer van die Sendingkerk-pastorie af waar hy gebly het, maar hy kon dit in 'n uur afdraf, met die geheime wildspaadjes om die heuwels en deur die klowe. Om tussen die riete te gaan sit waar die vinke in hul helder kleure kwetterend wyfies na hangneste lok. Om te luister na die wind. Om die vet likkewaan dop te hou wat op die swart rotpunt in die hitte lê en bak. Teen laatmiddag kom die bosbokke uit die ruigtes, soos skimme, om hul koppe na die water te laat sak. Eers die grasie van die ooie, die rooibruin pelse wat gloei. Later sal die ramme kom, twee-twee, donkerbruin soos die skemer, bonkig, die kort, vlymskerp horings sak en lig, sak en lig.

Hy het gewonder of hulle nog daar is. Of hy en sy seun die afstammeling sal sien van die diere wat hy as kind, met ingehoue asem, ingewag het. Ken hulle nog dieselfde paadjies tussen die riete en palmiet?

Ken hy dit nog? Sal hy nou hier kan stilhou, sy skoene uittrek en tussen die doringbome verdwyn? Met dieselfde draffie die voetpaaie gaan opsoek, daardie hardlooptritme vind wat jou laat voel jy kan vir ewig aanhou, solank daar nog 'n kop op die horison is wat jy kan oor?

• • • •

Wanneer Carlos met 'n bottel rooiwijn en 'n glas voor die televisie sit, haal sy die bloedsput uit die sak en plaas dit versigtig diep in 'n kas waarin potte en panne, blinknuut en ongebruik, opeengestapel is.

Sy soek 'n wegsteekplek vir die speelgoedhond voor sy dit onder pakkies groente uit die plastieksak uithaal.

Haar hande bewe, want sy sal Carlos nie kan hoor voor hy in die vertrek is nie.

Vir twee ure lank ry hulle in stilte en anderkant Grahamstad, in die donker van die vroege aand, sê hy "Het jy al ooit van Nxele gehoor?" Sy tong klap skerp met die uitspraak van die naam.

Hy verwag nie 'n antwoord nie. En as dit sou kom, weet hy wat dit sal wees. Die witmense ken nie die Geskiedenis nie.

"Nxele. Hulle sê hy was 'n groot man. Twee meter hoog. En hy kon praat. Hy het een keer homself van 'n Xhosa-brandstapel af losgepraat. En toe word hy kaptein, sonder dat hy die bloed van die konings gehad het."

Hy geen nie om of die witman luister nie. Hy hou sy oë op die pad. Hy wil die loom verdryf, hy wil sê wat dié landskap in hom wakker maak. Hy wil die spanning wat hier tussen hulle lê op die een of ander manier verlig.

“Uitsonderlik, in daardie tyd, amper twee honderd jaar gelede. Hy het geleef in ‘n tyd wat die Mense teen mekaar baklei het – en nog teen die Engesle ook. En toe kom Nxele en hy sê hulle moet ophou om voor die wit God te kniel. Hulle moet luister na die stem van Mdalidiphu, die God van die Xhosas, wat sê jy moenie op jou kniëe voor Hom in die stof kniel nie. Jy moet lééf. Jy moet dans. Jy moet jou kop lig en jy moet die lewe gryp. Jy moet by jou vrou slaap sodat ons meer kan word, sodat ons dié aarde kan vul en die witman uitdryf. Sodat ons ons land kan terugvat.

“Jy kan sê hy was die vader van die eerste *Struggle*. En toe maak hy tienduisend krygers bymekaar. Het jy gekyk hoe ons gery het vandag, Griessel? Het jy *gesien*? Kan jy dink hoe tienduisend krygers sal lyk wat oor dié heuwels trek? Hulle het hulle rooi gesmeer van die oker. Hulle het elkeen ses of sewe lang gooi-assegaaie in die hand gedra, en ‘n skild. En hulle het só hier gehardloop. Nxele het gesê hulle moet stil wees, hulle mag nie sing of uitroep nie. Hulle wou die Engelse hier by Grahamstad kom verras. Tienduisend krygsmanne in gelid, net hulle voete wat geluid maak. Soos ‘n lang rooi slang deur die valleie en oor die berge en die riviere. Kan jy dink jy is ‘n Engelsman in Grahamstad en jy word wakker een oggend in April en jy kyk op na die heuwels en die een oomblik is dit soos dit elke dag is en die volgende oomblik dan verskyn hierdie leër daar bo op die toppe en jy sien net die blink van sewentigduisend lemme, maar jy hoor niks. Dit is net stil, soos die dood.

“Nxele het tussen hulle beweeg. Hy het gesê hulle moet een van die lang spiese breek oor hulle knie. Hy het gesê Mdalidiphu sal die Engelse se koëls soos water maak. Hulle moet saam hardloop na die kanonne en gewere toe. Hulle met die lang spiese gooi as hulle naby genoeg kom. En hulle kon gooi, daardie manne. Van sestig meter af kon hulle die spies deur die lug laat trek en die hart van ‘n Engelsman vind. En as die laaste lang spies gegooi is, moes hulle die assegaai met die gebreekte steel hou. Nxele het geweet jy kan nie ‘n lang spies gebruik as jy die wit van jou vyand se oë kan sien nie. Dan het jy ‘n wapen nodig om die pad hier voor jou mee oop te steek.

“Hulle sê dit was ‘n helder dag. Hulle sê die Engelse kon nie glo hoe die Xhosas beweeg het daar bo op die kruin nie. Doodstil. Maar elkeen het geweet waar sy plek in die linie is.

“Hier onder het die Rooibaadjies hul skanse gemaak. Daar bo het die rooilywe vir die teken gewag. En net toe die wittes by hul gedekte tafels gaan sit vir die middagete, toe kom hulle af.

“Vandat ek die eerste keer dié storie by my oom gehoor het, wou ek by hulle gewees het, Griessel. Hulle sê toe die krygers storm, toe gaan daar ‘n verskriklike kreet op. Hulle sê daardie kreet is in ‘n soldaat. En as jy in die oorlog is, as jy die hoë bloed van die stryd kry, dan kom dit uit. Dit breek dit uit jou keel en dit gee jou die krag van ‘n olifant en die spoed van wildsbok. Hulle sê elke man is bang, tot daardie oomblik toe en dan is daar nie meer vrees nie. Dan is jy net ‘n kryger en niks kan jou keer nie.

“My hele lewe lank wou ek deel van hulle gewees het. Ek wou daar wees, aan die voorpunt. Ek wil my spiese gooi en die kort assegaai vir laaste hou. Ek wil die buskruit ruik en die bloed. Hulle sê die stroompie in die dorp het daardie dag rooi geloop. Ek wil ‘n Engelsman in sy oë kyk en hy moet sy bajonet lig en ons moet as soldate oorkant mekaar staan, elkeen wat veg vir sy saak. Ek wil oorlog maak met eer. As sy lem vinniger is as myne, as sy krag meer is, dan is dit reg so. Dan gaan ek dood soos ‘n man. Soos ‘n krygsman.”

En dan bly hy lank stil. ‘n Ent anderkant die afdraai na die Boesmansriviermond sê hy “Daar is nie meer eer nie. Maak nie saak watter *Struggle* jy kies nie.”

Daar is weer stilte in die kar, maar dit voel vir Mpayipheli of dit nou anders is.

“Wat het gebeur, daardie dag,” kom Griessel se stem van agter af.

Mpayipheli grynslag in die donker. Vir baie dinge.

“Dit was ‘n verskriklike veldslag. Die Engelse het kanonne en gewere gehad. Skrapnel-ladings. ‘n Duisend Xhosas het geval. Hulle het sommige die volgende dag kilometers daarvandaan gekry, met hande vol gras wat in die groot wonde ingedruk is om die bloed te keer. Maar dit was amper. Daar was ‘n oomblik wat die Stryd in die guns van die Xhosas wou swaai, wat die linies van Nxele te vinnig en te veel was, die Engelse kon nie vinnig genoeg herlaai nie. Die aarde het stilgestaan. Die slag was op ‘n mespunt. En toe

kry die Rooibaadjies ‘n mirakel. Sy naam was Boesak, kan jy dit glo? Hy was ‘n Khoi-grootwildjagter wat later ‘n soldaat geword het. Hy was met 130 man uit op patrollie en toe kom hulle terug, daardie dag. Op die regte tyd, vir die Engelse, op daardie oomblik toe die Britse kaptein die bevel wou gee om terug te val. Boesak en ‘n honderd-en-dertig van die beste skuts in die land. En hulle mik vir die grootste krygers, die Xhosas wat voor veg, wat tussen die manne hardloop en hulle aanmoedig. Die hart van die aanval. Hulle skiet hulle een vir een, soos bulle uit ‘n trop. En toe is alles verby.”

• • • •

Sy probeer die pille in ‘n meelsif fynmaal, maar dit is te hard.

Sy vat die broodplank en ‘n teelepel en druk die pille stukkend en van die deeltjies skiet oor die vloer en sy raak paniekerig. Sy neem nog pille, druk. Die teelepel klap op die broodplank.

Kan Carlos dit hoor?

Sy vee die geel poeier van die broodplank af, in ‘n bakkie, wat sy eenkant sit. Is dit fyn genoeg?

Sy dek die tafel. Sy kry nie kerse of kandelare nie, sit net die plekmatjies en die messegoed op die tafel. Sy roep vir Carlos om te gaan sit en dan dra sy die kos uit: beesfilet gestop met gerookte oesters en gebakte artappels en petis pois.

Carlos wat nie kan ophou komplimenter nie, terwyl sy weet die kos is nie só watwonders nie. Hy soek steeds witvoetjie. Hy sê “You see, Concita, no crew. Just me and you. No problem.”

Sy sê hy moet plek hou vir die nagereg, pere in wyn en kaneel. En sy gaan vir hom regte Ierse koffie maak en dit is baie belangrik vir haar dat hy dit drink, want dit is soos sy lank gelede geleer is om dit te maak, toe sy in Bloemfontein vir ‘n *caterer* gewerk het.

En hy sê hy sal elke druppel drink en dan gaan hulle liefde maak, net hier op die tafel.

• • • •

Iewers op die N2, vyftig kilometer voor Port Elizabeth, laat Griessel hom stilhou.

“Wil jy pis?”

“Ja.”

“Dis nou die tyd.”

En as hulle klaar water afgeslaan het, vier meter uit mekaar, met die witman wat sy pistool in die een hand en sy orgaan in die ander vashou, ry hulle weer.

Aan die buitewyke van die stad hou hulle stil vir brandstof sonder om uit te klim.

As hulle verby die afdraai na Hankey ry en die pad begin daal na die Gamtoosvallei, kom Griessel se stem van agter af: “Toe ek jonk was, het ek baskitaar gespeel. In ‘n orkes.”

Mpayipheli weet nie of hy moet reageer nie.

“Ek het gedink dit is wat ek wil wees.

“Eergistraand het ek na musiek geluister wat my seun vir my gegee het. Toe dit klaar is, toe lê ek in die donker en ek onthou iets. Ek onthou die dag toe ek besef het ek sal nooit meer as ‘n gemiddelde baskitaar wees nie.

“Ek was klaar met skool, dit was ‘n Desember-vakansie en daar was ‘n Battle of the Bands by Groenpunt. Ons het gaan luister, ek en die ouens van my orkes. Toe is daar hierdie ou, so ‘n korte met spierwit hare, in die een of ander rock orkes en hulle speel ander mense se goed, maar jissis, hy was ‘n towenaar. Staan botstil, maak nie ‘n beweging nie. Hy kyk nie eens vir die nek nie, hy staan daar met toe oë en sy vingers vlieg en daardie klanke kom so in ‘n stroom. Toe besef ek waar my plek is. Toe sien ek iemand wat gebore is vir baskitaar. Fok. Ek kon sien ons gevoel is dieselfde. Die musiek doen dieselfde ding hier binne, dit maak jou oop. Maar voel en doen is nie dieselfde nie. Dit is die hartseer ding. Jy wil só wees, so fokken gat-afvee briljant, maar jy het dit nie in jou nie.

“En toe weet ek ek sal nooit ‘n regte baskitaarspeler wees nie, maar ek wil met iets só wees. Só goed. So ... vaardig. Enigiets. Toe begin ek wonder hoe kry jy dit? Waar begin jy soek na die ding waarvoor jy gemaak is. Sê nou maar daar is nie so-iets nie. Sê nou maar net jy is ‘n gemiddelde fokker in alles. Gemiddeld gebore en jy gaan so gemiddeld deur die lewe en dan’s jy fokken vrek en niemand ken die verskil nie.

“En terwyl ek soek en wonder toe gaan ek polisie toe, want wat ek nie geweet het nie is dat ‘n mens weet sonder om te weet. Hier iewers in jou kop is daar ‘n ding wat jou stuur na iets wat jy kán doen. Maar dit het my ‘n ruk gevat. Want ek het nie gedink poliesman wees is iets wat jy kan voel, soos musiek nie.

“En dit gebeur nie sommer net nie. Jy moet eers jou skoolgeld betaal, jy moet goed leer, jy moet jou foute maak. Maar eendag dan sit jy met ‘n dossier wat vir geen ander fokker sin maak nie en jy kyk na die verklarings en die notas en die verslae en dan kom dit bymekaar. En jy voel hierdie ding hier binne. Jy hoor die ding se musiek, jy kry die ding se ritme hier binne-in jou en dan weet jy dis waarvoor jy gemaak is.”

Mpayipheli hoor die witman sug.

Hy wil sê hy verstaan.

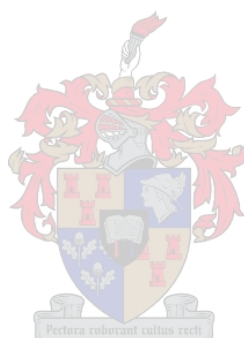
“En dan kan niks jou keer nie,” sê Griessel. “Niemand nie. Behalwe jyself.

“Almal dink jy is goed. Almal sê dit vir jou. ‘Fok dit, Bennie, jy’s ‘n yster, jissis, pël, jy’s vuurwarm’. En jy wil dit glo, want jy kan sien hulle is reg, maar daar is ‘n fokken stem hier binne wat sê jy is maar net hierdie Parow Arrow wat nog nooit regtig goed was met enigiets nie. Hierdie gemiddelde mannetjie. En die een of ander tyd gaan hulle jou uitvang. Vroëer of later gaan jy ontmasker word en dan gaan die wêreld hulle doodlag omdat jy kon dink jy’s iets.

“So, voor dit gebeur, moet jy self vir hulle wys. Moet jy jouself verwoes, want as jy dit self doen, het jy minstens ‘n soort beheer daaroor.”

‘n Geluid in die donker, amper soos ‘n lag.

“Fokken tragies.”

44.

Hy raak by die tafel aan die slaap. Sy sien dit kom, Carlos se tong wat al hoe meer sleep, hy slaan oor na Spaans, asof sy elke woord verstaan.

Hy leun swaar op die plekmatjie, sy oë sukkel om op haar te fokus.

Dit speel voor haar af asof sy nie deel is daarvan nie, asof dit in 'n ander ruimte en tyd gebeur. Hy kry 'n sotlike glimlag op sy gesig. Hy prewel.

Hy laat sy kop onmoontlik stadig op die tafelblad sak. Hy sit sy twee palms op die oppervlak neer. Hy sê 'n laaste, onverstaanbare woord en sy asem is diep en rustig en sy dink sy kan hom nie só los nie, as sy lyf slap word gaan hy val.

Sy staan op en loop tot agter hom. Sit haar arms onder syne in, verstrengel haar twee hande se vingers. Lig hom op. Hy is loodswaar, 'n dooie gewig. Hy maak 'n geluid en sy skrik, sy weet nie of hy diep genoeg slaap nie. Sy staan só, dit voel of sy hom nie kan hou nie. En dan sleep sy hom, stukkie vir stukkie, tot waar die groot rusbank staan. Sy sit-val daarop, met Carlos bo-op haar.

Hy sê iets, maar klokhelder. Haar lyf ruk. Sy sit vir 'n oomblik, tot sy besef hy is nie by sy bewussyn nie. Sy rol hom met groot moeite oor haar, sodat hy skeef op die bank lê. Sy wurm haarself onder hom uit en staan langs die bank, haar asem wat jaag, die sweet wat op haar uitslaan, 'n dringende behoefte om te sit, om die wankel in haar bene kans te gee om te herstel.

Sy dwing haarself om aan te gaan. Sy bel eers die huurmotor, sodat hulle kan kom, want sy weet nie hoeveel tyd sy gaan hê nie.

Sy maak seker die plastiekhouer met die pille is in haar handsak. Sy vat die hond en die bloedsput en loop af met die trappies na die motorthuis toe.

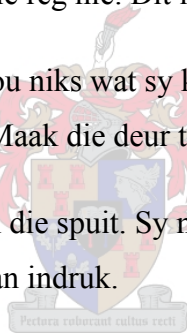
Die BMW is gesluit. Sy vloek. Loop weer terug. Sy kry die sleutels nie. ‘n Paniek kom oor haar, sy is daarvan bewus dat haar hande bewe waar sy soek. Tot sy daaraan dink om in Carlos se broeksak te voel en die sleutels daar te kry.

Weer terug na die motorhuis. Sy druk die knoppie op die sleutel en die elektroniese geluid is skril en skielik in die kaal ruimte. Sy trek die deur oop. Sy druk die speelgoedhond onder die passasiersitplek in. Sy vat die spuit, plaas haar duim op die drukker en mik met die punt na die rugleuning van die agterste sitplek. Haar hand bewe baie. Sy maak ‘n geluid van ergernis en sit haar linkerhand op haar regterpols om die hand te stabiliseer. Sy moet dié deel regkry. Sy plaas skielik druk op die spuit en ruk dit van regs na links. Die donkerrooi straal tref die materiaal. Fyn druppels spat terug tot teen haar arm en gesig.

Sy kyk na haar handewerk. Dit lyk nie reg nie. Dit lyk nie eg nie.

Haar hart klop verskriklik. Daar is nou niks wat sy kan doen nie. Sy klim uit, kyk een laaste keer. Sy het niks vergeet nie. Maak die deur toe.

Daar is nog ‘n paar druppels bloed in die spuit. Sy moet dit op die rokkie kry. En die kledingstuk in sy klerekas iewers gaan indruk.

• • • •

Hy meet en pas die poliesman se woorde. Hy neem aan die witman probeer vir hom verduidelik waarom hy korrup geword het. Waarom hy nou doen wat hy doen.

“Hoe het hulle jou gekry?” vra hy later, anderkant die afdraai na Humansdorp.

“Wie?”

“Sangrenegra. Hoe het jy vir hulle begin werk?”

“Ek werk nie vir Sangrenegra nie.”

“Nou vir wie werk jy?”

“Ek werk vir die SAPS.”

“Nie op die oomblik nie.”

Dit neem ‘n ruk voor Griessel snap wat hy bedoel. Weer die self-ironiserende lag van agter af. “Jy dink ek is korrup. Jy dink dit is wat ek bedoel het toe ek netnou gesê het ...”

“Wat anders?”

“Ek suip, dis wat ek doen. Ek suip my fokken lewe weg. My vrou en my kinders en my werk en myself. Ek het nog nooit ‘n sent van enigiemand gevat nie. Ek het nie nodig gehad nie. Die drank is doeltreffend genoeg as jy jouself wil opfok.”

“Nou hoekom ry ons hier. Hoekom is ek nie in ‘n sel in Port Elizabeth nie.”

Dit kom as ‘n uitbarsting en Thobela Mpayipheli hoor die woede én die vrees in die witman se stem: “Want hulle het my dogter. Die broer van Carlos Sangrenegra het my dogter gevat. En as ek jou nie vir hulle gee nie, gaan hulle ...”

Griessel sê niks verder nie.

Mpayipheli het al die stukke van die legkaart en hy hou nie van voltooide prentjie nie.

“Wat is haar naam?”

“Carla.”

“Hoe oud is sy?”

Griessel neem lank voor hy antwoord, asof hy die sin van dié gesprek eers wil bepeins.

“Agtien.”

Dan besef hy die witman hoop en hy weet hy sou ook, as hy in dieselfde posisie was. Want jy kan niks anders doen nie.

“Ek sal jou help,” sê hy.

“Ek het nie jou hulp nodig nie.”

“Jy het.”

Griessel reageer nie.

“Dink jy regtig hulle gaan vir jou sê ‘baie dankie, hier’s jou dogter, jy kan maar ry’?”

Stilte.

“Dis jou besluit, poliesman. Ek kan jou help. Maar dis jou besluit.”

• • • •

Elf minute oor sewe in die môre kom hamer hy aan haar deur, soos sy geweet het hy sal. Sy maak oop en hy storm in en hy gryp haar aan die arm en ruk haar.

“Why you do that? Why?” Die drukking van sy vingers pynlik op haar bo-arm en sy klap hom met haar linkerhand, so hard as wat sy kan, teen sy kop.

“Beetch,” gil Carlos en hy los haar arm en slaan haar met die vuus teen haar oogbank. Sy val amper, herwin haar balans.

“You cunt,” skree sy so hard as wat sy kan en slaan na hom met die vuus. Hy ruk sy kop uit die pad uit, klap haar teen die oor met ‘n oop hand, dit klink soos ‘n kanonskoot teen haar kop. Sy slaan weer, tref hom met haar vuus teen die wangbeen.

“Beetch!” sy stem skril, gryp na haar hande, ruk haar van haar voete af. Die agterkant van haar kop val teen die mat, sy is duiselig vir ‘n oomblik. Knip haar oë, hy is hier bo-op haar. “Faaking beetch,” klap haar weer teen haar kop, sy kry ‘n hand los, krap na hom, hy gryp haar pols vas, kyk vir haar.

“You like, beetch, Carlos see you like dees,” pen haar vas, al twee haar hande bo haar kop.

“Now you wil like even more,” hy gryp haar nagjurk voor haar bors en ruk. Die kledingstuk skeur.

“Are you going to fuck me good,” sê sy. “Because it will be the first time, you cunt.”

Hy klap haar weer en sy proe bloed in haar mond.

“You can’t fuck. You are the world’s worst fuck.”

“Shut up, beetch,” en sy spoeg hom, spoeg bloed en speeksel teen sy gesig en hemp. Hy gryp haar bors en druk dit tot sy skree van die pyn.

“You like that, whore? You like that?”

“Yes. At least I can feel you now.”

Druk weer. Sy skree.

“Why you drug me? Why? You steal my moneys? Why?”

“I drugged you because you are such a shit lover. That’s why.”

“First, I will fuck you. Then, we will find the moneys.”

“Help me,” skree sy.

Hy druk sy hand oor haar mond.

“Shut the fuck up.”

Sy byt die sagte kussing onder sy palm. Hy gil en slaan weer na haar. Sy ruk haar kop weg, skree met alles in haar. “Help my, asseblief, help my,” haar een hand kom los, sy spartel en slaan en krap en skree. Iewers kom ‘n man se stem, van buite, of in die gang af, sy kan nie hoor nie. “Wat gaan aan?”

Carlos hoor dit. Hy stamp haar met albei sy hande teen haar bors. Hy staan op. Hy is uitasem. Daar is ‘n swelsel aan sy wang.

“I will come back,” sê hy.

“Promise me you will fuck me good, Carlos. Just promise me that, you shitless cunt,” sy lê op die grond, kaal en bloeiend en hygend. “Just once.”

“I weel keel you,” sê hy en strompel deur toe. Maak dit oop. “You take my moneys. I weel keel you.” En dan is hy uit.

• • • •

Verby Plettenbergbaai vra hy vir Griessel “Waarheen moet jy my vat?”

“Ek sal hoor as ons op George kom. Hulle sal weer bel.”

• • • •

Sy gaan kyk na haarself in die spieël voor sy die polisie bel. Sy bloei. Die linkerkant van haar gesig is rooi. Dit begin swel. Hy oogbank is stukkend. Daar is diep rooi vingermerke op haar borste.

Dit lyk perfek.

Sy vat haar selfoon en gaan sit op die bank. Sy soek die nommer wat sy gister in die geheue gestoor het. Haar vingers werk sekuur. Sy kyk na die selfoon. Sy bewe nie.

Sy laat haar kop sak, probeer die pyn voel, die vernedering, die woede, die haat, die vrees. Sy trek haar asem diep en en laat dit sidderend uit. Eers net een traan, dan nog een en nog een. Tot sy goed aan die huil is. Dan druk sy die knoppie op die foon.

Dit lui sewe keer. “Suid-Afrikaanse Polisiediens, Tuine-stasie. How can we help you?”

• • • •

Die poliesman se selfoon lui terwyl hulle by die een verkeerslig na die ander in Knysna stop.

Griessel praat sag en binnesmonds en Mpayipheli kan nie hoor wat hy sê nie. Die gesprek duur nie eens ‘n minuut nie.

“Hulle wil hê ons moet aanhou ry,” sê hy eindelijk.

“Waarheen?”

“Swellendam.”

“Is dit waar hulle is?”

“Ek weet nie.”

“Ek sal my bene moet rek.”

“Kom eers uit die dorp uit.”

“Dink jy ek wil wegkom, Griessel? Dink jy ek gaan weghardloop van dié ding af?”

“Ek dink niks.”

“Hulle het jou dogter omdat ek vir Sangrenegra doodgemaak het. Dit is my verantwoordelikheid om dit reg te maak.”

“Hoe gaan jy dit doen?”

“Ons sal sien.”

Griessel wat daaraan herkou. En dan sê hy. “Stop wanneer jy wil.”

En sewentig kilometer verder, op die lang, wye draaie wat die N2 tussen George en Mosselbaai maak, val iets hier op die voorste sitplek langs Mpayipheli. As hy afkyk, lê die assegaai daar. Die lem is dof in die lig van die instrumentpaneel.

45.

Eers is dit uniformmense en sy is histeries en sy huil en skree “Carlos het my kind, Carlos het my kind” en hulle kry die inligting uit haar uit en probeer haar kalmeer.

Ander polisiemense daag op. Hulle laat ‘n ambulans vir haar kom. Haar woonstel is skielik vol. Sy huil onbedaarlik. ‘n Noodhulpman is besig om haar gesig skoon te maak as ‘n Swart speurder haar ondervra. Hy stel homself voor as Timothy Ngubane en hy kom sit by haar en sy vertel haar storie tussen die snikke deur en hy skryf in ‘n notaboekie en hy sê “Ons sal haar kry, mevrou”, ernstig en opreg en dan roep hy bevele en daar is weer minder.

Later kom die twee van Maatskaplike Dienste en dan kom ‘n groot man met ‘n WP-hoedjie en hy wys geen simpatie nie. Hy vra vir haar om die storie weer te vertel. Hy skryf niks neer nie. Daar is ‘n oomblik in dié gesprek wat sy besef hy glo haar nie. Hy het ‘n manier waarop hy na haar kyk, en ‘n klein glimlag wat net vir ‘n oomblik kom en gaan en haar hart word koud. Waarom glo hy haar nie?

As sy klaar is, staan hy op en hy sê “Ek gaan twee manne hier vir jou los. Buite jou deur.”

Sy kyk net vraend na hom.

“Ons wil nie hê jy moet iets oorkom nie, wil ons.”

“Maar het julle nie vir Carlos gevang nie?”

“Ons het.” Weer die klein glimlag, soos iemand wat ‘n geheim deel.

En sy wil vir Vanessa bel om te hoor hoe dit met Sonia gaan en sy wil hier weg. Sy wil weg van al die mense en al die moeilikheid, weg van die vretende spanning, want dit is nog nie verby nie.

Nog 'n speurder. Sy hare is te lank en deurmekaar. “My naam is Bennie Griessel,” sê hy en hou sy hand uit en sy vat dit en kyk in sy oë en sy kyk weer weg, want daar is 'n intensiteit aan hom. Asof hy al alles gesien het.

Hy neem haar uit, op die balkon, en hy vra haar vrae met 'n sagte stem, met deernis wat sy wil omhels. Maar sy kan nie in sy oë kyk nie.

• • • •

Hulle draai van die N2 af en ry Swellendam binne. Daar is 'n vulstasie diep in die dorp, verby 'n museum en gastehuse en restaurante met kleindorp-Afrikaanse name, verlate in die laatnag.

Wanneer Griessel uitklim, sien Mpayipheli die Z88 is nie in sy hand nie. Hy klim ook uit. Sy bene is styf, daar is spierkrampe in sy skouers. Hy strek sy ledemate, voel die diepte van die moegheid, sy rooi, krappende oë.

Griessel laat die Nissan volmaak. Dan kom staan hy teenoor Mpayipheli. Sê niks. Kyk net vir hom. Hy sien dit witman lyk sleg. Donker om die oë, diep lyne op die gesig.

“Die nag is te lank,” sê hy vir Griessel.

Die speurder knik. “Dit is amper verby.”

Mpayipheli knik.

“Ek wil hê jy moet weet, ons het Khoza en Ramphele gekry,” sê Griessel.

“Waar?”

“Hulle is eergistraand in Midrand gevang.”

“Hoekom sê jy dit vir my?”

“Want dit maak nie saak wat vannag gebeur nie, ek sal sorg dat hulle nie weer wegkom nie.”

• • • •

Sy lê in haar bed en sy dink sy moet die drang onderdruk om op te staan en by die speurder te gaan lê wat op haar bank slaap, want dit sal vir al die verkeerde redes wees.

• • • •

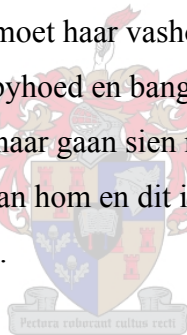
Griessel se selfoon lui en hy antwoord en hy sê “Yes” en “yes” en “six kilometers” en “yes” en “okay”.

En dan hoor Mpayipheli hy sê “I want to hear her voice.”

Stilte langs die straat in Swellendam. “Carla,” sê Griessel en Thobela Mpayipheli voel ‘n hand wat sy hart hier binne druk, want daar is verskriklike emosie in die witman se stem as hy sê “Pappa kom jou haal, hoor jy. Pappa kom jou haal.”

• • • •

Sy wil vasgehou word, sy wil hê hy moet haar vashou want sy is bang. Bang vir Carlos en bang vir die speurder met die rugbyhoed en bang dat die hele ding op haar gaan ineentuimel. Bang dat Griessel deur haar gaan sien met daardie oë van hom, dat hy haar gaan oopmaak met daardie energie van hom en dit is nie reg nie, want sy wil by hom gaan lê sodat sy hom blind kan maak.

Sy mag dit nie doen nie.

Sy staan op.

• • • •

“Infanta,” sê Bennie Griessel. “Ses kilo’s buite die dorp draai die pad af Infanta toe. Daar sal ‘n kar wees. Hulle sal van daar af agter ons ry.”

Hulle klim terug in die Nissan, Mpayipheli voor en Griessel agter.

“Infanta,” hoor hy die witman sê, asof die naam nie vir hom sin maak nie.

Op die instrumentpaneel skyn die LCD-syfers van die horlosie geel. 03:41.

Hy ry uit die dorp uit, terug N2 toe.

“Draai regs. Kaap se kant toe.”

Oor ‘n brug. *Brede River* staan op die anwyser. Dan sien hy die bordjie. *Malgas. Infanta.*

“Dis hier,” sê Griessel.

Hy sit die flikker aan om links te draai. Grondpad. Hy sien die voertuig daar staan, bonkig in die Nissan se ligte. ‘n Mitsubishi Pajero. Twee mans staan by die voertuig. Wapens in die een hand, die ander voor die oë, om die lig af te keer. Hy hou stil.

Net die een kom nader. Mpayipheli draai die ruit af.

Die man kyk nie na hom nie, maar na Griessel. “Ees dees da killa?”

“Yes.”

Die man is skoongeskeer, sy skedel ook. Net ‘n klein klossie hare onder sy lip. Hy kyk na Mpayipheli. “You die tonight.”

Mpayipheli kyk terug, in die man se oë.

“You the father?” vra Kaalkop vir Griessel.

“Yes.”

Die man grynsag. “Your daughter has nice little cunt.”

Griessel maak ‘n geluid hier agter Mpayipheli. Hy dink *nie nou nie, moenie nou iets doen nie*.

Kaalkop lag. Dan sê hy “Hokay. You ride straight. We will be somewhere behind you. First, we will look if you brought friends. Now go.”

Mpayipheli trek weg. Hy wonder wat in Griessel se kop gebeur.

• • • •

Die twee speurders van getuiebeskerming het haelgewere wanneer hulle haar kom haal.

Sy pak 'n tas en hulle vergesel haar af in die hysbak en klim in die motor en ry.

Die huis is in Boston, oud en redelik afgeleef, maar die vensters het dik diefwering en daar is 'n veiligheidshek by die voordeur.

Hulle wys haar die huis. Die hoofslaapkamer is waar sy haar kan “tuis maak”, die kombuis het kruideniersware, die badkamer het linne. Daar is 'n televisiestel in die sitkamer en stapels tydskrifte op die koffietafel, ou uitgawes van *Sports Illustrated* en *FHM* en 'n paar *Huisgenote*.

• • • •

“Dis hoe hulle die dwelms inbring,” sê Griessel nadat hulle 'n halfuur op die grondpad gery het.

Mpayipheli sê niks. Sy kop was by die eindpunt. Hy het die wapens van die twee in die Pajero gesien. Nuwe goed, handkarabyne, hy raai dis Heckler & Koch, familie van die G36. Duur. Doeltreffend.

“Infanta en Witsand is waar elke fokker met 'n skiboot gaan visvang,” sê Griessel. “Hulle bring die goed in met die klein bootjies. Seker van skepe af.”

Dit is waarmee die speurder sy kop besig hou. Hy wil nie aan sy kind dink nie. Hy wil nie weet wat hulle met sy dogter gedoen het nie.

“Weet jy hoeveel van hulle daar is?”

“Nee.”

“Jy sal jou Z88 wil herlaai.”

“Ek het net een skoot geskiet. In jou huis.”

“Elke ronde gaan tel, Griessel.”

• • • •

Sy is in die sitkamer wanneer daar teen middagete 'n klop aan die deur is en die twee speurders kyk eers deur 'n loergaatjie en maak dan die voordeur se reeks slotte oop.

Sy hoor die swaar voetstappe en dan staan die groot man met die WP-hoedjie daar en hy sê “Ek en jy moet gesels.”

Hy kom sit op die stoel naaste aan haar en die twee getuiebeskerming-speurders kom hang in die deur rond.

“Ons wil haar nie senuagtig maak nie, kêrels,” sê Beukes.

Hulle loop, teësin, in die gang af. Sy hoor die agterdeur oop- en toegaan.

“Waar is die geld?” vra hy as die huis stil is.

“Watter geld?” Haar hart klop in haar keel.

“Jy weet waarvan ek praat.”

“Ek weet nie.”

“Waar is jou dogter?”

“Vra vir Carlos.”

“Carlos is dood, jou slet. En hy het nooit jou dogter gehad nie. Jy weet dit en ek weet dit.”

“Hoe kan jy dit sê,” en sy begin huil.

“Spaar die fokken tranes. Dit gaan nie op my werk nie. Jy moet net dankbaar wees ek het hom gisteroggend agtervolg. As dit een van die ander was ...”

“Ek weet nie waarvan jy praat nie ...”

“Kom ek sê jou waarvan ek praat. Die span wat eergisteraand diens gedoen het, sê julle is by sy huis in met sy BMW. En in die middel van die fokken nag kry jy ‘n taxi voor sy huis en jy dra net Pick ‘n Pay-sakke aan en jy’s haastig. Wat was in die sakke?”

“Ek het vir hom ete gemaak.”

“En weer alles uitgedra?”

“Net wat ek nie gebruik het nie.”

“Jy lieg.”

“Ek sweer,” en sy huil en die trane is opreg, want die vrees is oor haar.

“Wat ek nie weet nie, is waar jy heen is met die fokken taxi. Want my fokken sogenaamde kollegas het nie daaraan gedink om iemand agter jou aan te stuur nie. Want hulle jop is om hom dop te hou. Dis wat jy kry as jy met vandag se polisieman werk. Fokken swart gemors. Maar gisteroggend is ‘n ander storie, want toe is ék in die saal, liefie. En Carlos ry daar uit asof die duiwel hom jaag, reguit na jou woonstelletjie toe. En tien minute later kom hy stoksielalleen uit met hierdie moerse rooi kol teen sy gesig, maar daar’s nie ‘n kind naby nie. En die volgende oomblik is die hele fokken radio vol van Sangrenegra en voor ek enigiets kan doen, is dit Taakmag en EGM en wie weet wat. Maar een ding weet ek: Jou kind was nie by hom nie. Nie eergisteraand nie, en nie gisteroggend nie. En van al die geld in daardie kluis van hom, is daar ‘n kakhuis vol Rande weg. Net Rande. Nou hoekom, vra ek myself af. Hoekom, tussen al daardie dollars en Euro’s en Ponde, sal iemand net die Rande vat? En ek raai dis ‘n amateur. Iemand wat nie wil sukkel met valuta-handel nie. Dis iemand wat tyd gehad het om te dink wat sy wil steel. Wat sy kan gebruik. Wat sy in Pick ‘n Pay-sakke kan uitdra.”

Sy snap iets en sy vra, onwillekeurig: “Hoe weet jy daar’s Rande weg?”

“Fok jou, hoer. Ek sê nou vir jou, hierdie ding is nog nie verby nie. Nie vir jou nie, in elk geval.”

• • • •

Griessel se selfoon lui en hy antwoord en dan sê hy vir Mpayipheli “Hulle sê ons moet stadiger ry.”

Hy verminder spoed. Die Nissan rammel op die grondpad. Agter hulle is die Pajero se kopligte dof deur die stofwolk. Na links blink Witsand se liggies op die Breederivier.

“Hy sê ons moet links draai by die padbord.”

Hy ry nog stadiger, sien die bord wat sê “Kabeljoubank”. Hy sit sy flikkerlig aan en draai. Die paadjie word nou tussen twee rye grensdrade. Dit daal af, na die rivier toe. Hy sien in die spieëltjie die Pajero het hulle gevolg.

“Is jy kalm,” vra hy vir die speurder.

“Ja.”

In homself voel hy die bruising, die wete dat hulle nou naby is.

In die kopligte sien hy drie, vier bote op treilers. En twee voertuie. ‘n Minibus en ‘n bakkie. En figure wat beweeg. Hy hou stil, ‘n honderd meter van die voertuie af. Hy draai die sleutel. Die Nissan se enjin word stil. Hy hou die ligte doelbewus aan.

“Klim uit en steek daardie pistool van jou weg,” sê hy en en vat die assegaai, druk dit agter, by sy nek, onder sy hemp in. Daar is nie genoeg ruimte in die motor nie, die hoek is te klein. Hy hoor hoe die lem die materiaal van sy hemp skeur, hy voel die koue van die lem teen sy rug. Dit sal moet doen. Hy maak die deur oop en klim uit. Griessel staan aan die ander kant van die Nissan.

Vier mans kom van die minibus af aangestap – een is lank en breed, aansienlik groter as die ander. Agter hulle hou die Pajero stil.

Mpayipheli staan langs die kar, bewus van die vier voor hulle, die twee agter, hy hoor hul voetstappe op die gruis, ruik die stof en die rivier en die vis van die bote, hoor die see se branders hier anderkant. Hy voel die styfheid van sy hele lyf, maar die moegheid is weg,

sy are vol van die adrenalien. Tydsverloop vertraag, asof die wêreld stadiger word, asof hy meer tyd het vir dink en doen.

Die kwartet loop tot hier by hom. Die grote kyk hom op en af.

“You are the spearman,” asof hy hom herken. Die man is so lank soos Mpayipheli. Reguit swart hare wat tot oor sy breë skouers hang. Hy dra nie ‘n vuurwapen nie. Die ander drie het masjienpistole.

“Where is my daughter?” vra Griessel.

“I am the spearman,” sê Mpayipheli. Hy wil die aandag hê. Hy wil die fokus hê, want hy weet nie hoe stabiel Griessel is nie.

“My name is César Sangrenegra. You killed my brother.”

“Yes. I killed your brother. You can have me. Let the girl and the policeman go.”

“No. We will have *justicia*.”

“No, you can ...”

“Shut the fuck up, black man,” speeksel wat van César se lippe spat, die druppels maak blink boë in die lig van die Nissan. “*Justicia*. You know what it means? He made the trap for Carlos, this policeman. Now I have to go back to my father and say I did not kill him? That will not happen. I want you to know, policeman, before you die. I want you to know we fucked your daughter. We fucked her good. She is young. It was a sweet fuck. And after you are dead, we will fuck her again. And again. We will fuck her so long as she can be alive. You hear me?”

“I will kill you,” sê Griessel en Mpayipheli hoor sy breekpunt is naby.

Hy lag vir Griessel, kopskuddend. “And we will find the whore too. The one who tells lies about Carlos. The one who steals our money.”

“You are a coward,” sê hy vir César Sangrenegra. “You are not a man.”

César lag vir hom, hier in sy gesig. “You want me to attack you? You want me to lose the temper?”

“I want you to lose your life.”

“You think I did not see the spear you put behind your back? You think I am stupid, like my brother.” Hy draai om, na een van sy handlangers. “*Déme el cuchillo.*”

Die man trek ‘n mes uit ‘n lang skede aan sy heup. César vat dit by hom.

“I will keel you slowly,” sê hy vir Thobela Mpayipheli. “Now take out that spear.”

46.

Wanneer Superintendent Boef Beukes weg is, loop sy na die huis se slaapkamer toe waar haar goed is.

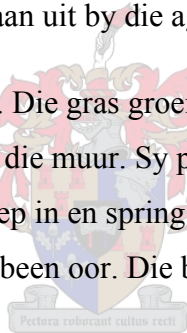
Sy maak haar handsak oop en sy haal haar identiteitsdokument uit en plaas dit op die bed. Sy haal haar beursie uit, sigarette en ‘n aansteker. Sy knip die handsak toe en lig haar rok op. Sy druk die ID-boekie en die beursie voor by haar broekie in. Sy dra die sigarette in haar hand.

Sy loop na die voorhuis en sê “Ek gaan buite rook.”

“Agter,” sê die een met die snor. “Ons wil nie hê jy moet voor uitgaan nie.”

Sy knik, loop deur die kombuis en gaan uit by die agterdeur. Sy maak dit toe.

Daar is vrugtebome in die agterplaas. Die gras groei lank. ‘n Betonmuur om die erf. Sy loop reguit uit en gaan staan voor die muur. Sy plaas die sigarette op die grond en kyk op na die muur. Sy trek haar asem diep in en spring. Haar hande gryp die bokant van die muur. Sy trek haarself op, swaai een been oor. Die bokant van die beton is skerp teen haar knie.

Sy druk haar hele lyf tot bo-op die muur. Anderkant is nog ‘n agtertuin. Groente in netjiese rye. Sy spring, land in die modder van ‘n nat bedding. Sy staan op. Een van haar sandale bly agter in die modder. Sy tel dit op en trek dit weer aan. Sy loop om die huis, na die voorkant.

Sy hoor eers die dier se pote op die sementpaadjie voor dit om die hoek verskyn. ‘n Groot bruin hond, en dan blaf dit diep en deins vir ‘n oomblik terug, skrik net so groot soos sy. Sy hou haar hande beskermend voor haar. Die hond steek vierspoor vas, grommend, groot, skerp tande ontbloot.

“Hallo, honne, hallo,” sê sy.

Hulle staan oorkant mekaar, die hond wat haar pad om die kant van die huis versper.

Moenie bang lyk nie, dit weet sy, dit onthou sy van iewers af. Sy laat haar hande sak, staan regop.

“Okay, honne,” sy probeer haar stem strelend hou, hartklop wat deur haar ruk.

Die dier grom weer.

“Stadig, honne, mooi honne.”

Die hond skud sy kop en proes.

“Ounooi wil verbykom honne, ounooi wil net verbykom.”

Die hare op die hond se nek sak. Die tande verdwyn. Die stert gee ‘n onsekere swaai.

“Daar’s hy honne, okay.”

Sy gee ‘n tree vorentoe. Die hond kom nader, maar hy grom nie. Sy steek haar hand uit na sy kop toe.

Die stert waai sterker. Hy druk sy kop teen haar hand. Die hond proes weer.

Sy begin stadig stap. Die hond agterna. Sy sien die voortuinhek. Sy loop vinniger.

“Haai,” kom ‘n stem van die huis se stoep af.

‘n Bejaarde man staan daar. “Kan ek help?” vra hy.

“Ek loop net deur,” sê sy, haar hand op die voorhek. “Ek loop net deur.”

• • • •

Hy reik na die assegaai agter sy nek en César Sangrenegra se beweging is subtiel en vinnig en die lang mes sny deur Mpayipheli se hemp en oor sy ribbes, ‘n skerp, vuurwarm pyn en hy voel die bloed wat oor sy buik afloop.

Hy gee ‘n tree terug en sien die grynsag op die Colombiaan se gesig. Hy hou die assegaai in sy regterhand, buig sy knieë vir beter balans. Hy beweeg na regs, kyk vir

César se oë, moet nooit vir die lem kyk nie. Geen waarskuwing daar nie. César steek. Mpayipheli spring terug, die mes flits voor hom verby. Hy steek met die assegaai. César is nie meer daar nie. Weer kom die mes. Hy ruk sy arm weg, die lem sny oor sy voorarm. Nog 'n tree terug, die man is vinnig. Ligvoets, tien kilogram ligter as hy. Beweeg weer, na links, César mik regs, kom links, Mpayipheli koes, tot teen die voorkant van die Nissan, hy kan nie teen die kar vasgekeer word nie, drie, vier kort tree na regs, die mes beweeg so vinnig, mis hom met millimeters.

Thobela Mpayipheli weet hy is in die moeilikheid, die groot man met die lang hare is behendig. Vinniger as hy. Ligter, jonger. En hy het die ander groot voordeel, hy kan doodmaak, Mpayipheli kan nie. Carla Griessel se lewe hang daarvan af dat hy nie vir César doodmaak nie.

Hy moet die lengte van die assegaai gebruik. Hy vervat aan die steel, vat dit heel agter vas, swaai dit met 'n swiepgeluid deur die nag, heen en weer en heen en weer. Hy voel die wond aan sy voorarm, sien hoe die bloed 'n boog spat as hy die assegaai swaai. César wat terugbeweeg, maar kalm. Die drie handlangers maak die sirkel groter. Een sê iets, in Spaans. Die ander twee lag.

Kyk in mekaar se oë, die Colombiaan skielik vorentoe, die mes flits, dan is hy weer terug.

Die man speel met hom. César is bewus van sy groter spoed. Hy sal dit moet neutraliseer. Hy sal sy krag, sy gewig moet gebruik, maar teen 'n mes is dit onmoontlik.

Die Colombiaan se oë wys daar kom iets. Mpayipheli gee voor om agtertoe te tree, kom vorentoe, hy moet net die mes weghou, weer vorentoe, binne die swaai van die mesarm, steek met die assegaai. César gryp daarna, kry die spieslem met sy linkerhand beet, ruk dit na hom toe, onverwags, Mpayipheli van balans af. Sien net die bloed op César se hand waar die assegaai hom diep sny, hier kom die mes, ruk sy eie linkerhand omhoog om te keer, kry César se arm beet, druk dit weg. César vervat aan die assegaai, sy hand nou op die steel.

Hulle staan in dié greep vasgesluit. Die mes buig na onder, die punt in Mpayipheli se biceps in, diep, die pyn intens. Hy sal sy houvas moet verskuif. Nadar aan die pols moet

vat. Sal dit vinnig en doeltreffend moet doen. Vervat skielik, die lem wat deur sy bisepts sny red hom, dit hou die hand vir 'n oomblik staties. Hy weet die wond is ernstig. Hy kry die pols beet, al sy gewig daaragter. Sy bo-arm skree. Bring sy knie op, skop César so hard as wat hy kan in die buik. Sien aan die oë dit was goeie kontak.

Sal nou moet klaarmaak, in dié oomblik van geringe voordeel. Druk die meshand terug. Sy linkerarm gaan nie hou nie, die spier is diep gesny. Skuif sy balanspunt, ruk die assegaai los uit die greep, laat die wapen val in die stof. Al twee hande om die mesarm, draai dit agter César se rug in. Here, hy is sterk. Beurend, skop hom in die waai van die been en César wil val, draai die arm die laaste sentimeters en die Colombiaan maak 'n geluid en die handlangers roep iets. Hulle beweeg, swaai wapens van skouers af, te laat. Hy draai die arm tot iets klap, die mes uit die vingers loskom.

Sy regterhand druk César se arm teen sy rug vas, die linkerhand het die mes, arm om die keel, druk die punt in die kuil van die nek. Diep. César gil en ruk en beur. Sterk. Sal dit moet neutraliseer. Draai die arm nog 'n bietjie, tot ligamente skeur. César se knieë swik. Hy hou die man regop, as 'n skans voor hom.

Druk die punt van die mes diep in die nek in. Voel hoe die bloed oor sy hand loop. Hy voel die skril pyn in sy eie arm. Hy weet nie hoeveel bloed hy besig is om te verloor nie, sy hele linkerkant sopnat, warm.

“You are very close to death,” sê hy sag in César se oor. Handlangers wat karabyne en masjienpistole op hulle gerig hou.

Die Colombiaan is doodstil teen hom.

“If I move the knife, I will cut an artery,” sê hy. “Do you hear me?”

'n Geluid.

“Your men have to put down their weapons.”

Geen reaksie nie.

“I will count to three. Then I cut,” en hy maak sy armspier styf asof in gereedheid en dit wil nie mooi werk nie, hy weet daar is senings afgesny.

“One.”

César ruk weer, maar die arm is te ver teruggebuig, die pyn moet verskriklik wees.

“Two.”

“*Coloque sus armas.*” Byna onhoorbaar.

“Louder.”

“*Coloque sus armas.*”

Die handlangers doen niks, staan net daar. Mpayipheli begin die mespunt stadig beweeg, dieper die keel in.

“¡Ahora!”

Die eerste een begin beweeg, sit ‘n wapen versigtig op die grond neer. Nog een.

“No,” roep een van die Pajero-manne, die een met die kaalgeskeerde kop.

Hy staan langs Bennie Griessel, die Heckler & Koch teen die speurder se slaap.

“I will shoot this one,” sê Kaalkop.

“Shoot,” sê Mpayipheli.

“Let César go.”

“No.”

“Then I shoot this one.”

“Do I care? He is a policeman. I am a murderer.” Hy draai die mes in César se keel.

“¡Ahora!” die uitroep hees en hoog en desperaat en hy weet die lem het teen iets geskraap.

Kaalkop kyk na César, terug na Griessel. Spoeg ‘n woord uit. Gooi die karabyn in die stof.

“Nou,” sê Mpayipheli in Afrikaans. “Nou moet jy jou dogter kry.”

• • • •

By ‘n stopstraat in Elfde Laan klop sy aan die vrou in die Audi se vensterruit en sê “Asseblief, mevrou, ek het jou hulp nodig.”

Die vrou kyk haar op en af, sien die modder aan haar bene, en ry.

“Fok jou,” roep Christine van Rooyen agterna.

Sy loop, in die rigting van Frans Conradie Rylaan, kyk kort-kort om. Hulle moet al weet sy is weg. Hulle moes haar al gaan soek het.

By die verkeerlig kyk sy links en regs. Daar is ‘n winkels oorkant. As sy net daar kan kom. Ongesiens. Sy hardloop. ‘n Motor rem en toet vir haar. Sy hou aan met hardloop. Aankomende verkeer. Sy staan op die middelmannetjie, wag. Dan is dit skoon. Draf oor. Die sandale nie gemaak vir dié soort ding nie.

Draai links, teen die opdraande op. Nie meer ver nie. Sy gaan dit maak. Sy moet vir Vanessa bel. Nie ‘n huurmotor nie. Dit kan hulle naspeur, weet waar sy afgelaai is. Vanessa moet haar kom haal. Vanessa en Sonia. Stasie toe. ‘n Trein vat, iewers heen. Weg. Sy kan ‘n kar gaan koop, op Beaufort Wes of George, of iewers. Sy moet net wegkom. Verdwyn.

• • • •

Bennie Griessel loop voor hom verby, waar hy César in die omhelsing vashou. Die poliesman loop stadig, met leë hande. Mpayipheli wonder waar die pistool is. Wonder wat die uitdrukking in die witman se oë beteken.

Griessel loop na die minibus toe.

Hy maak dit oop. Mpayipheli kan sien daar is beweging daar binne. Hy hoor Griessel sê iets. Leun na binne. Sien twee arms om Griessel se nek.

Hy kyk na die handlangers. Hulle staan. Ongemaklik. Gereed, hul oë op César.

Hy maak seker van sy greep op die Colombiaan. Hy weet nie meer wie se bloed is dit wat oor hom loop nie. Kyk terug na die minibus. Griessel staan steeds halflyf in die voertuig in, sy dogter se arms om hom. Vermoed hy hoor die speurder se stem.

“Griessel,” sê hy, want hy weet nie hoe lank hy nog gaan hou nie.

‘n Handlanger verskuif sy voete.

“You must be quiet. I wil cut this man’s throat.”

Die man kyk na hom met ‘n onleesbare uitdrukking.

“Shoot them,” sê César, maar die woorde kom saam met bloed uit, onduidelik.

“Shut up, or I will kill you.”

“Shoot them,” meer hoorbaar.

Die handlangers kom nader. Kaalkop tree na sy wapen toe.

“I will kill César now.” Die pyn in sy bo-arm bereik ‘n nuwe hoogtepunt. Daar is ‘n druising in sy kop. Waar is die polieman, hy kyk vinnig. Griessel staan daar, met die Z88, en sy dogter, hand aan hand.

Almal kyk vir Griessel. Hy skuifel tot by die eerste handlanger.

“Het hy?” vra hy vir sy dogter.

Sy knik vir hom. Griessel lig die pistool en skiet. Die man ruk agteroor.

Pa en dogter na die volgende een. “En hy?”

Sy knik. Hy mik na die man se kop en trek die sneller en die tweede skoot donder deur die nanag en die man val. Kaalkop duik vir sy wapen. Mpayipheli weet dit gaan nou alles gebeur en hy ruk die mes oor César se keel en laat hom val, hy weet waar die naaste masjienpistool lê, hy gooi sy liggaam daarheen, hoor nog 'n skoot. Hou sy oë op die vuurwapen. Val op die gruis, strek daarna, hoor nog 'n skoot. Kry sy vingers oor die staal. Duiselig, baie bloed verloor. Sy linkerarm wil nie werk nie. Rol om. Kan nie mooi sien in die Nissan se ligte nie. Probeer opstaan, kry nie balans nie.

Kom op sy knie.

Kaalkop lê. César lê. Drie ander ook. Griessel met die Z88 gerig op die laaste een. Carla nou hier naby aan Mpayipheli. Hy sien haar gesig. Hy weet in daardie oomblik hy sal dit nie vergeet nie.

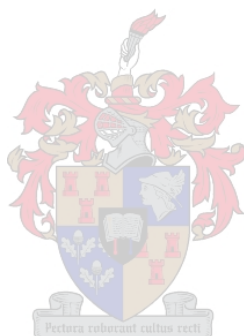
Haar pa draai na hom toe.

“En hierdie een?”

Sy dogter kyk na die man en sy knik haar kop.

IV. Carla

47.

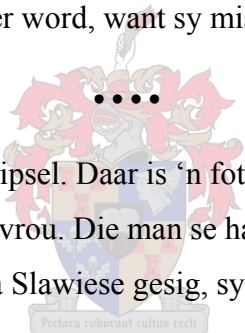
Anderkant Calvinia sien hy die wolke wat teen die berge opdam, die spierwit van die cumulus-torings in die laatoggendson, die reguit lyn wat dit vorm oor die dorre aarde. Hy wil Carla dit wys. Hy wil vir haar sê van sy teorie dat dit die landskap se kontoere is wat dié weer vorm.

Sy slaap in die passasiersitplek.

Hy kyk na haar. Hy wonder of dit 'n droomlose slaap is.

Daar maak 'n groot vlakte voor hulle oop. Die pad is pylreguit noord, na Brandvlei toe - 'n pikswart lint wat strek tot waar jy nie meer kan sien nie.

Hy wonder wanneer sy gaan wakker word, want sy mis dit alles.

Die predikant kyk na die koerantknipsel. Daar is 'n foto van twee mense wat uit 'n helikopter klim. 'n Man en 'n jong vrou. Die man se hare is deurmekaar en donker, met effense grys teen die slape. 'n Byna Slawiese gesig, sy uitdrukking strak. Sy kop is besorg na die jong vrou gedraai.

Daar is 'n ooreenkoms tussen hulle, 'n vae verband tussen oogbank en die lyn van die ken. Pa en dogter, dalk.

Sy is mooi, 'n egaligheid van gelaatstrekke onder die swart hare. Maar daar is iets in die manier hoe sy haar kop hou, hoe sy afkyk. Asof sy oud en onaantreklik is. Miskien kry die dominee die indruk omdat die baadjie oor haar skouers te groot is vir haar. Miskien word hy beïnvloed deur die opskrif van die berig.

Ontvoeringsdrama eindig in bloedbad

• • • •

In die groot kantoor by Ernstige Geweldsmisdade sit John Afrika en Mat Joubert en Bennie Griessel. Jamie Keyter kom in. Hy groet. Hulle groet nie terug nie.

“Ek gaan jou net een keer vra, Jamie,” sê Griessel en sy stem is sag, maar dit dra deur die vertrek. “Was dit jy?”

Keyter kyk na hulle, senuagtig van die een na die ander.

“Ek ... ek kry ... waarvan praat jy, Bennie?”

“Het jy vir Sangrenegra die inligting gegee?”

“God, Bennie ...”

“Het jy?”

“Nee. Nooit.”

“Waar kry jy die geld, Jamie. Vir die kleertjies. En daardie duur selfoon van jou? Waar kom die geld vandaan?” Griessel wat halfpad uit die stoel opgestaan het.

“Bennie,” sê John Afrika, sy stem paaiend.

“Ek ...” sê Jamie Keyter.

“Jamie,” sê Mat Joubert. “Dit is beter as jy praat.”

“Dis nie wat julle dink nie,” en sy stem bewe.

“Wat is dit?” vra Griessel, wat met moeite sit.

“Ek *moonlight*, Bennie.”

“Jy *moontlight*?”

“*Modelling*.”

“*Modelling*?” sê John Afrika.

“Vir *TV ads*.”

Niemand sê iets nie.

“Vir die Franse. En die Duitsers. Maar ek sweer, ek is klaar daarmee.”

“Kan jy dit bewys, Jamie?”

“Ja, Sup Ek het video’s. Dis koffie *ads* en kaassmeer. En klere. En ek het een gedoen vir die Swede oor melk, ek moes my hemp uittrek, maar dis al, supt, ek sweer ...”

“*TV ads*,” sê Kommissaris John Afrika.

“Jissis,” sê Bennie Griessel.

“Net oor my klere, Bennie? Het jy gedink dis ek oor my klere?”

“Daar was ‘n faks. Jamie. Dis van hier af gestuur. Van EGM se masjien af. Met Mpayipheli se foto’s daarop.”

“Dit kon enigiemand gewees het.”

“Jy’s die een wat aantrek, Jamie.”

“Maar dit was nie ek nie.”

Stilte daal oor die vertrek.

“Jy kan gaan, Jamie,” sê Joubert.

Die speurder-konstabel draal. “Ek het gedink, Bennie ...”

Hulle kyk na hom, half ongeduldig.

“Ek het gedink hoe hulle jou dogter se adres gekry het. En jou selfoonnommer. En al daai goed ...”

“Wat wil jy sê?”

“Hulle moes hom gebel het. Vir Carlos se broer. Nie net fakse gestuur het nie.”

“Ja?”

“Hy moes ‘n *cellular* gehad het, Kommissaris. Die broer. En jy kry mos *missed calls* en *received calls* en *dialled numbers*.”

Dit neem hulle ‘n rukkie om te snap wat hy bedoel.

“Fok,” sê Bennie Griessel en staan op.

“Ekskuus, Bennie,” sê Jamie Keyter en hy koes, maar Griessel is al verby hom, op pad deur toe.

• • • •

Teen 12:30 is hulle in Brandvlei en hy besluit om stil te hou by ‘n kafee met sementtafels onder ‘n rietdak. Bruin kaalvoetkinders speel in die stof.

Carla word wakker en vra waar hulle is. Griessel sê vir haar. Sy kyk na die kafee.

“Wil jy iets eet?”

“Nie regtig nie.”

“Kom ons drink iets.”

“Okay.”

Hy klim uit en wag vir haar. Dit is snikwarm buite die motor. Sy trek eers sportskoene aan, klim uit. Strek. Kom om die motor gestap. Sy het ‘n wit kortmou-bloes en ‘n verbleikte denim aan. Sy mooi dogter. Hulle gaan sit by ‘n sementtafel. Dit is effens koeler onder die riete.

Hy sien sy kyk vir die bruin kinders met die draadkarre. Hy wonder wat sy dink.

“Hoe ver is dit nog Upington toe?”

“So honderd en vyftig tot op Kenhardt, nog sewentig tot op Keimoes en dan seker vyftig nog tot op Upington. So net onder die driehonderd,” tel hy te vinnig op.

‘n Bruin vrou bring vir hulle enkelvel-spyskaarte. Bo-aan die wit, gelamineerde folio staan “Oasis Kafee”. Daar is ‘n amateuragtige palmboom langs die woorde. Carla bestel ‘n wit Grapetizer. Griessel sê “Maak dit twee.”

As die vrou wegstap, sê hy “Ek het nog nooit Grapetizer gedrink nie.”

“Nog nooit?”

“As dit nie saam met brandewyn gaan nie, het ek nie belang gestel nie.”

Sy glimlag, maar dit strek nie verby haar mondhoeke nie.

“Dit is ‘n ander wêreld hierdie,” sê sy en kyk in die hoofstraat af.

“Dit is.”

“Dink pa pa gaan iets kry in Upington?”

“Miskien.”

“Maar hoekom, pa? *What’s the use?*”

Hy maak ‘n gebaar met sy hand wat sê hy is self nie seker nie. “Ek weet nie, Carla. Dis hoe ek is. Dis hoekom ek ‘n speurder is. Ek wil die redes weet. En die feite. Ek wil dit verstaan. Al maak dit nie noodwendig ‘n verskil nie. Die los drade ... ek hou nie daarvan nie.”

“*Weird*,” sê sy. Sy steek haar hand na hom toe uit en druk haar vingers onder syne in.

“*But wonderful*.”

• • • •

Hy bel die nommers op César Sangrenegra se *Received calls* lys op die sprekerfoon in Mat Joubert se kantoor. Met die eerste drie kry hy stempospusse in Spaans. Die vierde een lui en lui en lui, tot dit eindelijk in 'n selfoon-boodskapdiens oorgaan.

“Hallo, dis Bushy. As ek die kroeks gevang het, bel ek terug.”

• • • •

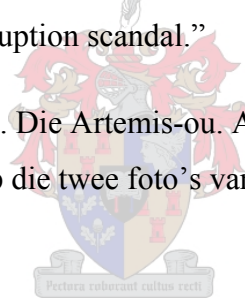
“Ek sal nie hel toe gaan oor Carlos nie,” sê Christine van Rooyen.

“Want ek het sy oë gesien toe hy vir Sonia gekyk het. En ek weet die Here sal my vergewe omdat ek 'n sekswerker was. En ek weet Hy sal verstaan dat ek die bloed moes getrek het. En dat ek die geld gevat het.” Sy kyk na die predikant. Hy wil dit nie beaam nie.

“Maar Hy het almal gestraf oor Carla Griessel.” Sy maak die tweede koerantknipsel oop. Die opskrif lees “Massive cop corruption scandal.”

“Carlos se broer en sy body guards. Die Artemis-ou. Almal dood. En hierdie polisie-mense gaan tronk toe,” en sy tik op die twee foto's van die berig.

“Maar wat van my?”

• • • •

“Ek het hulle nie eens geken nie,” sê Bushy Bezuidenhout.

“Maar jy het vir hulle die inligting gegee,” sê Mat Joubert.

“Teen betaling, jou stuk kak,” sê Griessel.

Joubert sit sy groot hand paaiend op die inspekteur se arm.

Bezuidenhout vee die sweet van sy voorkop af en hy skud sy kop. “Ek gaan nie alleen sit oor dié ding nie.”

“Gee vir ons die ander, Bushy. Jy weet, as jy saamwerk ...”

“Jissis, sup.”

“Gee my vyf minute alleen met dié poes,” sê Griessel.

“Jissis, Bennie, ek het nie geweet wat hulle gaan doen nie. Ek het nie geweet nie. Dink jy ek sou ...”

Griessel skree hom dood. “Wie, Bushy. Sê vir my wie.”

“Beukes, fok. Beukes met sy fokken hoedjie het vir my hierdie kakhuis vol geld in ‘n fokken bruin koevert gebring ...”

Mat Joubert se stem is skerp in die vertrek. “Bennie, nee. Sit. Ek kan jou nie laat gaan nie.”

• • • •

Veertien kilometer anderkant Keimoes sien hy die padpredikant en hy draai regs, Kanoneiland toe. Hulle ry oor die rivier wat rustig en bruin onder die brug vloei en tussen groen wingerde deur wat swaar aan reuse-trosse dra.

“*Amazing*,” sê Carla en hy weet wat sy bedoel, die vrugbaarheid hier, die verrassing daarvan. Maar hy snap ook dat sy waarneem, dat sy minder in haarself gekeer is en hy hoop, weer.

Hulle ry in die lang laning denne op na die gastehuis toe en Carla sê “Kyk” en sy wys met haar vinger na sy kant van die pad. Tussen die bome deur kan hy die perde sien: Groot Arabiere, drie bruines en ‘n manjifieke skimmel.

• • • •

Wanneer Christine van Rooyen in Reddersburg se straat afstap, kom die son oor die Vrystaatse horison op, ‘n reuse rooi ballon wat losbreek van die heuwels en oor die graslandskap sweef.

Sy draai uit die hoofstraat uit, met die grondpad af, verby huise wat nog donker en stil is.

Sy kyk meer stip na een van hulle. Die kinderoppasser sê daar bly 'n skrywer hier, 'n man wat kom wegkruip het vir die wêreld.

Dis 'n goeie plek daarvoor.

• • • •

Die sekretaresse by die hoërskool skud haar kop en sê sy werk nog net drie jaar hier. Maar hy kan vir Meneer Losper gaan vra. Meneer Losper is al jare by die skool. Hy gee Biologie. Maar dis nou vakansie, Meneer Losper sal by die huis wees. Sy gee vir hom presiese aanwysings en hy ry en gaan klop aan die deur.

Losper is iewers in die vyftig, 'n man met rookplooie en 'n skor stem wat hom nooi om in te kom, want dit is koeler in die eetkamer. En wil hy 'n bier hê en hy sê nee, dankie, hy is reg.

En as hulle by die eetkamertafel sit en hy vra sy vraag, dan maak die man vir 'n oomblik sy oë toe, asof hy 'n skietgebedjie opstuur en dan sê hy "Christine van Rooyen". Hy sit plegtig sy voorarms op die tafel, vou sy hande saam.

"Christine van Rooyen," sê hy weer, asof die uitspreek van die naam sy geheue sal oopmaak.

En dan vertel hy vir Griessel, met gereelde tussenwerpsels van bekenning van skuld en rasionalisasie daarvan, die storie. Van Martie van Rooyen wat haar soldaat-man in Angola verloor het. Martie van Rooyen, die blonde vrou met die groot borste en die klein, blonde dogtertjie, 'n vrou waaroor die gemeenskap al geskinder het toe haar man nog geleef het. Gerugte van besoeke as Rooies iewers op kursus is, of op die Grens.

En ná Rooies se dood was daar gou 'n plaasvervanger. En nog een. En nog een. Wat sy met rooi lipsel en 'n lae hals by die River Hotel se dameskroeg huis toe gelok het. Terwyl die kind met 'n snotneus in die erf rondgedwaal het met 'n opgestopte hond in haar arms, 'n ding wat later so vuil was, dit was skandalig.

Die skinderbekke het gesê van die plaasvervangers vir Rooies het vir Martie geslaan. En nie net altyd met die ma gelol nie. Maar op Upington kyk baie, maar min doen. Daar was Maatskaplike Werk wat probeer ingryp het, maar die ma het hulle weggejaag en Christine van Rooyen het só grootgeword. Wild en hartseer. Haar eie reputasie verwerf. Los. Maklik. Daar was stories, toe die kind 'n tiener was. Van 'n ou vriend van haar pa wat gaan .. jy weet wat het. En 'n Afrikaanse onderwyser. Daar was dinge by die skool. Die kind was moeilik. Gerook en gedrink saam met die rowwe element, want dit het die skool nog altyd gehad, dit is 'n snaakse dorp dié, met die Weermag en so.

Losper het die storie gehoor dat Christine van Rooyen ná skool uit die huis geloop het met 'n tas terwyl haar ma in die bed was met 'n plaasvervanger. Glo Bloemfontein toe, maar hy weet nie wat van haar geword het nie.

“En die ma?”

Sy is ook hier weg, het hy gehoor. Saam met 'n man in 'n bakkie. Kaap toe. Of Weskus toe, daar is so baie stories.

Sy stap verby, gaan drie huise verder aan by 'n tuinhekkie in wat kerm met die oopmaak. Dit het olie nodig.

Die tuin is oorgroei van die onkruid. Sy vat die boks en gaan sit op die stoep neer. Dit is nou lig.

Sy het, in die predikant se studeerkamer, dit vir 'n laaste keer nader getrek en die geld uitgehaal. Vier honderd duisend rand in eenhonderdrandnote.

“Dis 'n tiende,” het sy gesê.

“Jy kan nie die Here se vergifnis koop nie,” het hy moeg geantwoord, maar hy het nie sy oë van die geld afgehaal nie.

“Ek wil niks koop nie. Ek wil dit net gee. Vir die Kerk.”

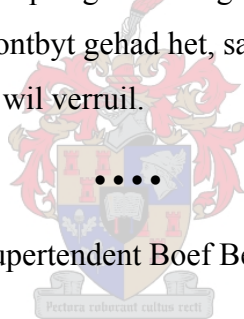
Sy het gewag vir sy antwoord en toe het hulle deur toe gestap en sy kon die reuk van sy lyf hier agter haar ruik, die man-reuk van 'n baie lang dag.

Sy kom terug van die stoep af en buk om 'n olieboom uit te trek. Die wortels kom los uit die rooibruin grond en sy dink dit is vrugbaar hier.

Sy loop tot by die trappie. Sy vat die bordjie wat net regs daarvan staan, die een waarop staan *Te Koop / For Sale* en sy trek daaraan. Dit is diep ingekap en staan al lank. Sy moet dit wikkel voor dit stadigaan begin beweeg en eindelijk uitkom.

Sy dra dit op, sit dit op die stoep neer. Haal haar sleutels uit en sluit die deur saggies oop. Op die nuwe rusbank sit-lê die groot swart kinderoppasser. Sy slaap vas.

Christine van Rooyen loop in die gang af, tot by die hoofslaapkamer. Sonia lê daar, in 'n fetus-posisie, haar hele lyfie om die speelgoedhond gekrul. Sy gaan lê saggies langs haar dogter. Later, wanneer hulle klaar ontbyt gehad het, sal sy vir Sonia vra of sy die opgestopte dier vir 'n regte een sal wil verruil.

Bennie Griessel dink aan Senior Supertendent Boef Beukes as hy terugry gastehuis toe.

Hulle wou hom nie toelaat by die ondervraging nie, Joubert het sy voet neergesit. Hy moes met 'n ontugterde Lombardi, die Amerikaner sit. Vir hom probeer verduidelik dat nie al Afrika se poliesmanne korrup is nie. Maar agterna het Joubert kom vertel. Beukes wat niks wou beken nie. Tot op die laaste, toe hulle sy bankstate met die hofbevel gekry het en dit voor hom uitgesprei het. En Beukes wat sê "Hoekom vind julle nie uit waar die hoer is nie. Sy's die een wat geld *gesteel* het. En oor haar dogter gelieg het."

Hy weet nie of dit waar is nie. Maar nou, ná Losper se storie, hoop hy so. Want hy onthou die woorde van forensiese sielkundige. *Vroue is anders. As daar skade was op 'n jonger ouderdom, doen hulle nie aan ander nie. Hulle doen aan hulself.*

Hy hoop net sy wend die geld goed aan. Vir haar en haar dogter.

Sy selfoon lui wanneer hy weer deur die laning dennebome terugry. Hy trek af en hou stil.

“Griessel.”

“Dis inspekteur Johnson Mtetwa. Ek bel hier van Alice af. Ek wonder of jy my kan help?”

“Ja, inspekteur?”

“Dis oor die dood van Thobela Mpayipheli ...”

“Ja?”

“Die probleem is, ek het mense hier by my gehad. Die sendingpredikant van die Knott Memorial hier tussen ons en Peddie.”

“Ja?”

“Hy sê vir my ‘n snaakse ding, inspekteur Griessel. Hy sê hy het vir Mpayipheli gesien, gisteroggend.”

“Dit is eienaardig.”

“Hy sê hy het ‘n man sien loop, uit die Katrivier se heuwels, tot naby die pastorie. Toe gaan hy uit om te kyk wie dit is. Maar toe hy naby kom, toe draai die man om. Maar hy kon sweer die Mpayipheli, want hy het hom geken. In die ou dae. Jy sien, Mpayipheli se pa was ook sendingpredikant.”

“Ek sien.”

“En toe gaan ek vanoggend saam met die mense van Cathcart-kantoor uit na Mpayipheli se plaas toe. Hulle moet die dinge afhandel daar. En nou sê hulle vir my daar is ‘n motorfiets weg. ‘n ... Wag net ‘n bietjie ... ‘n BMW R 1150 GS.”

“O?”

“Maar die mense in die Kaap sê jy was ‘n getuie by Mpayipheli se dood.”

“Dit was ek beslis, inspekteur.”

“Eienaardig,” sê Johnson Mtetwa. “Dat iemand net die motorfiets kom steel.”

“Dis die lewe,” sê Bennie Griessel. “Eienaardig.”

“Dis waar. Baie dankie, inspekteur. En sterkte daar in die Kaap.”

“Baie dankie.”

Griessel sit die selfoon terug in sy hemsak. Hy steek sy hand uit na die sleutel, maar voor hy die kar aansit, sien hy iets wat hom laat talm.

Tussen die bome deur, in die perdekamp, staan Carla by ‘n groot skimmel. Sy is teen die manjefieke dier aangeleun, haar gesig teen die perd se maanhare, haar hand wat saggies oor die lang neus vryf.

Hy klim uit en loop tot teen die paalheining. Kyk net vir haar, met ‘n deernis wat hom wil oorweldig.

Sy kind.

